DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHÁP
VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE

1964

81STE JAARGANG

INHOUD
1964

Bestuursberichten 1, 2; 73, 74; 113-115; 155; 265, 266; 301; 341, 342; 381, 382; 417

Verslag van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 16 november 1963 in het Hotel-Restaurant ,,de Gouden Leeuw" te Voorschoten . . . . . 3 - 5

Het kasteel Duivenvoorde, door L. J. van der Klooster 5

De kunstschilders de Bray en hun familie (geïll,), door A. van der Marel . . . . . 6 - 26

De oorsprong van het geslacht (Van) Scherpenhuysen, door J. J. Hooft van Huysduynen . . . 26-28

Boekbespreking . . . . . 28, 29; 152; 368-373; 440—443

De Van Beynhem's in Maas en Waal, door Ir. J. van Beynum 33-47

De Hollands-Indische familie Granpré Molière, door A. H. Drijfhout van Hooff 47-55

Gemeentewapens met drie wassenaars (geïll.), door Jhr. W. A. Gevers Deynoot 56-60

Septième congres international des Sciences généalogique et héraldique 74, 75; 115, 116; 153, 154

Genealogie Van den Woude, de heren van Warmond, door Jhr. W. A. Gevers Deynoot . . . 76-102

De inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften, door Tha. J. van Alff . . . . 106—110; 328-334

Voorouders van Z.K.H. Carlos Hugo Prins van Bourbon-Parma, door Mr. W. W. van Valkenburg 117—144

De oudste generaties van het geslacht Hooft van Huysduynen, door J. J. Hooft van Huysduynen 145-149

Johan Frederick Boode et ses descendants (ill.) par B. J. Buma et le Jonkheer D. W. Sickinghe 156-211

The heraldic chart of Brabant by Zangrius for the year 1600 (ill.) by F. J. van Ettro 211-217

Die Herkunft des niederländischen Geschlechts der Halder (ill.) von Nold Halder 217-240

Jacoba Johanna Guitton en Samuel Hendrik Mathourné, Maastrichtse huisgenoten van de familie De Milan Visconti (geïll.), door Mr. J. H. de Vey Mestdagh 241-264

De graven van Limburg Stirum, oudste of jongste tak van de graven van Limburg?, door Mr. K. N. Korteweg. 266-276

Genealogie van het geslacht Van Kappen (geïll.), door Mr. 0. van Kappen en Drs. J. F. Jacobs . . 276-283

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 11 juli 1964 in het Raadhuis der gemeente Maarssen (U.) 302-304

Jaarverslag 1963 304-306

Het stoomwerktuig, een 19de eeuwse wapenfiguur (geïll.), door Drs. J. A. de Boo 307-311

Stamreeksen Van Brienen, door Prof. Dr. G. A. W. Rutgers . . . . . 311—320

Het geslacht Marijnen uit Boxtel (geïll.), door Mr. E. F. Panhuysen 320-327

Mre. Paul Adam. 1902-1964, door E. C. M. Leemans-Prins 342-344

Het voorgeslacht van Clara van Sparwoude (geïll.), door Drs. J. F. Jacobs 344-358

Willem en Catharina van Brunswijck; een legitimatie in de zestiende eeuw, door S. W. Melchior. 358-363

Académie internationale héraldique 382, 383

Aantekeningen omtrent het Friese geslacht Tromp afkomstig uit Woudsend (geïll.), door † Mr. A. S. Miedema . . . . . 383—409

Stamt het adellijke geslacht Van Echten uit het geslacht Van Coevorden?, door ds. J. W. Schaap 409-412

De nazaten van Mr. Gerrit Hamel (geïll,), door J. L. Hamel en Mr. G. A. Hamel 418-426

Isaac van Slijpe en Maria van Hillensberg, door J. Fox 426-436

Lexicografisch naamregister 445-454

Korte mededelingen: Van Lamsweerde-Foeyt 61-63; Charles van Nassau 63-67; Goud op goud: een variant in de heraldische arceringsmethode 67, 68; De Van Beynhem's in Maas en Waal 102, 103; Schermertz-Smith 103; Westerbaen 103-105; Het wapen van het waterschap ,,Lits en Lauwers" (geïll.) 105; Van Egmond van Merenstein 149—152; ,,Deutsche Wappenrolle" 152; De kunstschilders de Bray en hun familie (geïll.) 283, 284; Voorouders van Z.K.H. Carlos Hugo Prins van Bourbon-Parma 285; Van

den Hoek (Houck) **285, 286;** Het wapen en de naam van de familie Kolff (geïll.) **286-288;** Von Glockmann, enige Nederlandse Lutheriden 288, 289; Het wapen van het waterschap „De Runde" (geïll.) 327, 328; Het wapen van het geslacht Boode 328; Adelsgunst 363; Wie was Lisebet van Bennenbroec? 363--365; De Vries 365; Het vierde kwartier van het wapen der gemeente Noordoostpolder (geïll.) 365-368; Het wapen van het waterschap „Bargerbeek" (geïll.) 368; Van Arnhem 412; Van Byler uit Wijk bij Duurstede 413; Het geslacht Marijnen uit Boxtel 413, 414; Johan Frederick Boode et ses descendants 436-438; Ridders in de Orde van het Gulden Vlies 438, 439; Van de Laar-van Millegen 439, 440; Het wapen van het waterschap „De Monden" (geïll.) 440.

Vragen en antwoorden: Barlandus 289; Bemmel, van 290; Beugum, van 339; Boers 289, 443; Bois de Lasosay, du 71; Bolhuis 289; Bommel, van 443; Bommel Ver (r)eyck van 334, 335; Boot 29, 30, 289, 290; Booth 373; Bosch 290, 291, 335, 336; Breda, van 335; Briët 414, 415; Brinckesteyn, van 290; Calff (Kalff) 291-293, 337, 338, 416; Canzius 293; Chalmot, de 30; Coëhorn, de 293, 294; Coothen, van 294; Cruijff 30, 31; Domselaar, van 290; Dortmond, van 415; Feitama 290, 291, 335, 336; Fetmenger 338; Goudoever, van 291; Hamilton 69; Hartzuijker (Hartzoekers) 295-298; Heyden, van der 337: Hoelands 415; Hoey, van 289, 290; **Jut** 415, 416; Kalff (Calff) 291-293, 337, 338, 416: Klaver 338, 339, 377; Kluif+hoofd 295; Koetsveld, van 377; Lasosay, du Bois de 71; Lebret 294; Leyendecker 294, 416: Liens 293; Lobbrecht, van 31, 443; Maclean 338, 373; Màrtijn 443; Merkus 294; Meulen, van der 443; Misha, (de) Misscha, Missa 69; Montfoort, van 69; Motte 69; Mutijes (Nussjes, Niezen) 339; Nussjes (Nieszen, Mutijes) 339; Oel, van 374-376; Oly van Velsen 295; Ommeren, van 70, 71; Oostrum, van 374; Oranje, van 295: Overwater 295; Padbrugge 443; Ra(c)ket 71; Remund, van 376, 377: Ridderinkhof 295-298; Riemsdijk, van 298; Rutgers 290, 291, 335, 336; Schaik, van 377; Schelven, van 444; Scheurleer 338, 339, 377; Schouten 290, 291, 335, 336: Schreven 377; Schuur, van der 70, 71; Schwartz 71, Spaen 339; Sprée 71, 72, 298-300; Sterling (Steerlincx) 31, 32; Syl vanus 377—380; Verhoeff 339, 444; Ver(r) eyck van Bommel 334, 335; Verstralen 291; Vink 339; Visscher 339: Voort, van der 294, 416; Vorstius 32; Vyvere, van de 380; West, van 110—112; Wou, van 380; Wijk, van 339; IJserloo, van 373, 374; Zutter, de 32; Zuylen van Nyevelt, van 380: Familie-archief van Nederlandse geslachten van J. H. Scheffer 72; Heerlijkheid Dorp 72, 112; Portret van onbekende (geïll.) 340; Onbekend wapen 340.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN. PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan* 70, *Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het, Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE, *Bleijenburg 5,* 's-Gravenhage.
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 48'7073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 1 **LXXXI e Jaargang** **januari 1964**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heer J. W. Arriëns, Mejuffrouw W. Druyvesteyn en S. J. Graaf van Limburg Stirum, respectievelijk sedert 1954, 1955 en 1937 gewoon lid van het Genootschap.

Het Bestuur deelt **mede, dat met ingang** van 1 januari 1964 Mejuffrouw J. A. J. Koks is belast met het beheer van de afd. Handschriften en Familie-archieven.

Tot lid zijn benoemd:	**Voorgesteld door:**
J. A. DE Boo, *Hoofdweg 666, Hoofddorp (38)*	A. C. NIEUWENHUYZEN KRUSEMAN, *Scheveningen.*
MR. H. J. BOTH, *Klingelbeekseweg 62, Oosterbeek (28)*	D. J. G. BUURMAN, *Velp (Gld.).*
C. P. BRIËT, *Rapenburg 12, Leiden.*	JHR. MR. C. C. VAN VALKENBURG, *Aerdenhout.*
H. L. F. H. DONKERS, *Euwige Laan. 10, Belgen (N.H.) (36)*	IR. J. VAN, DER SLEESEN, *Scheveningen.*
H. VAN DUYVENBOODEN. *p/a. Rijksstraatweg 21, Haren* (GT.) *(1).*	MEJUFFROUW A. E. M. ROELANTS, *'s-Gravenhage.*
MEVROUW A. S. MENALDA GEB. VAN DER HOEVEN, *Burg. Wijnaendtslaan* 42, *Rotterdam (8).*	M. V. E. P. SCHOLTEN VAN ASCHAT, *Vught (N.Br.).*
P. J. VAN OOSTEROM, *Pl. Badlaan 5, Amsterdam* (4).	DS. G. VAN HALSEMA, *Amsterdam.*
J. H. M. REYMER, *Mathenesserweg 161a, Rotterdam (7).*	J. J. HOOFT VAN HUYSDUYNEN, *Velp (Gdl.).*
MEVROUW J. VAN DER SLEESEN GEB. SWART, *Parkweg* 24 *b, Scheveningen.*	IR. J. VAN DER SLEESEN, *Scheveningen.*
R. SWIERSTRA, *Huize Wildhoef, Bloemendaal (38).*	MR. B. VAN 'T HOFF, *'s-Gravenhage.*
MR. DR. E. TEN TOOREN, *Prof. van Reeslaan* lb, *Blaricum* (17).	DS. G. VAN HALSEMA, *Amstel-dam..*

Adreswijzigingen:

MEJUFFROUW S. VAN ZANTEN JUT, . . **'s-Gravenhage** *(1a),* ***Joh.*** *Bilderstraat* 45.

W. E. BARON VAN KNOBELSDORFF, ... **Drachten (11),** *Fabriciuslaan* 67

F. J. PRONK , ... **Leiden,** *Breestrant 119.*

Verslag van de Algemene' Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 16 november 1963 in het Hotel-Restaurant „De Gouden Leeuw" te Voorschoten,

Aanwezig zijn de bestuursleden: J. K. H. de Roo van Alderwerelt, voorzitter, Jhr. Mr. H. E. van Weede, secretaris, Mr. E. Idema Greidanus, penningmeester, W. F. del Campo Hartman, Mr. J. H. de Vey Mestdagh, Drs. L. A. C. A. M. van Rijckevorsel, het ere-lid Jhr. H. Trip en de leden: Mr. F. L. F. Altmann, Jhr. Mr. M. A. Beelaerts van Blokland, Jhr. Mr. A. A. D. Berg, Mr. F. J. J. Besier, Mejuffrouw P. Beydals, H. A. Boeke, B. H. Boissevain, J. H. Brakke, M. R. H. Calmeyer, Mejuffrouw E. Crans, Mr. F. Daniëls, Mr. J. H. Deurvorst, P. Douglas, Mr. D. Dunlop, Mevrouw M. W. J. Dunlop geb. van Geuns, Mr. E. A. Engelbrecht, Mr. F. baron van der Feltz, Drs. G. Fransen, H. H. Heldring, Mr. G. W. van Herwaarden,, C. Hoek, Mr. H. L. L. van Hoogenhuyze, F. van Hoogstraten,' Th. F. Hoijer, Drs. J. F. Jacobs,, W. Crena de Iongh, C. J. Keur, Drs. C. J. F. Klaassen, M. J. C. Klaassen, Mr. J. J. Korndörffer, Mevrouw L. C. Korndörffer geb. Dull, J. R. Krudop van Ruwiell, H. L. Kruimel, H. E. van der Kun, Mevrouw M. H. de Lange geb. Kronenberg, Mr. N. H. de Lange, Ir. W. J. de Kock van Leeuwen, A. van der Marel, Mr. 0. A. van der Meer, Ir. G. L. Meesters, G. Haitsma Mulier, Mevrouw H. Mommaal geb. Quispel, B. C. Nagtqlas, Ir. F. A. Nelemans, H. F. D. Oxenaar, Mevrouw C. M. L. Pardede geb. baronesse van Boetzelaer, J. A. Riel, Mejuffrouw A. E. M. Roelants, J. R. H. Roessingh, C. Roodenburg, W. A. van Rijn, Ir. J. van der Sleesen, Mevrouw L. P. van den Clooster baronesse Sloet tot Everlo geb. van Linden Tol, Ir. F. Stokhuyzen, Ir. R. Ch. Visser, Ir. Ch. C. van der Vlis, P. Wassenaar.

De voorzitter opent te 16.45 uur de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Het verheugt hem, dat de leden in zo grote getale zijn gekomen. Hij betreurt het, dat het bestuurslid Jonkheer Mr. C. C. van Valkenburg en het erelid Mr. W. W. van Valkenburg wegens ziekte verhinderd zijn hier aanwezig te zijn en hij-wenst hun een spoedig herstel toe.

De notulen van de Algemene Vergadering van 13 juli 1963 te Hoorn worden goedgekeurd en gearresteerd.

De begroting voor 1964 wordt na toelichting door de penningmeester met applaus goedgekeurd en vastgesteld.

De voorzitter deelt mede, dat nog steeds een vacature openstaat voor de functie van conservator bij het Genootschap: een advertentie is in twee periodieken geplaatst.

Voorts deelt de voorzitter mede van Mr. van Wee1 vernomen te hebben, dat er nu voldoende materiaal is om met het in druk uitgeven van het vierde deel van het „bijblad" aan te vangen. Het is de bedoeling, dat iedere maand een vel druks van 16 bladzijden verschijnt.

Rondvraag:

Mevrouw Pardede-barones van Boetzelaer vraagt, of het Genootschap niet meer reclame voor ledenwerving zou kunnen maken en in het algemeen meer belangstelling voor genealogie en heraldiek zou kunnen opwekken.

De voorzitter is het hier volkomen mee eens en wekt de leden op ieder het hunne bij te dragen tot bloei van het Genootschap. Circulaires met formulieren voor aanmelding zijn destijds bij het maandblad gevoegd en zijn verkrijgbaar bij het bureau van het Genootschap.

De Heer A. van. der Marel vraagt, of het niet mogelijk zou zijn meer aandacht te schenken aan de grafologie en verbinding te zoeken met een grafoloog, zodat door onderzoekingen naar het handschrift van voorouders het karakter van deze personen meer zou kunnen leven.

Dé voorzitter antwoordt, dat de beoefening van de grafologie tot nu toe niet op de weg van het Genootschap ligt.

De Heer J. R. H. Roessingh vraagt of het Internationaal Congres voor Genealogie en Heraldiek nog volgend jaar in Nederland zal worden gehouden.

De voorzitter antwoordt, dat een Stichting VIIde Internationaal Congres voor Genealogie en Heraldiek tot stand is gekomen. Het Congres zal gehouden worden van 22-26 juni 1964 te 's-Gravenhage. De voorbereidingen zijn in volle gang.

De Heer P. Douglas vraagt of er iets bekend is over een te houden „Monarchaal Congres".

De voorzitter antwoordt, dat hem niets bekend is over een dergelijk Congres.

Mr. 0. A. van der Meer vraagt naar aanleiding van de discussie in de vorige vergadering, of er iets medegedeeld kan worden over de vorm van het maandblad i.v.m. de hoge kosten van overdrukken van een bepaald artikel.

De voorzitter antwoordt, dat deze aangelegenheid reeds aandachtig bestudeerd is, doch dat een ander formaat slechts meer papier, en daarmede hogere kosten van het maandblad, zou betekenen, terwijl daaruit totaal geen verschil in de kosten van de overdrukken zou voortvloeien, zodat besloten. werd het oude formaat te handhaven.

Op voorstel van de Heren G. Haitsma Mulier en J. R. Krudop van Ruwiell wordt besloten namens de leden van het Genootschap een telegram aan Jhr. 'Mr. C. C. van Valkenburg en Mr. W. W. van Valkenburg te zenden met beste wensen voor volledig herstel.

Dit voorstel wordt per acclamatie aangenomen,

De voorzitter onderstreept de grote verdiensten, welke de Heer W. W. van Valkenburg als hoofdredacteur van het maandblad voor het Genootschap heeft, een functie welke hij met grote toewijding, naast zijn ambtsbezigheden, verricht.

Mr. F. L. F. Altmann vraagt of er geen advertenties in het maandblad kunnen worden opgenomen ter versterking van de financiële positie.

De voorzitter antwoordt, dat deze mogelijkheid destijds bekeken is, doch dat het ingewonnen advies van een expert luidde, dat het opnemen van advertenties geen rendement zou opleveren, dat in verhouding staat tot de administratieve arbeid, welke hieraan verbonden is; wel bestaat de mogelijkheid incidenteel een advertentie te plaatsen voor een veiling of iets dergelijks.

Ten slotte deelt de voorzitter mede, dat Mejuffrouw van Alff op 1 november 1963 op de bibliotheek van het Genootschap werd gehuldigd wegens het feit, dat zij 40 jaar aan het Genootschap was verbonden. Bij deze huldiging waren de meeste bestuursleden, twee ereleden en enige andere belangstellenden aanwezig. Het Bestuur prijst zich gelukkig, dat Mejuffrouw van Alff, die in de loop der jaren zo veel voor de Bibliotheek verricht heeft en over een grote ervaring beschikt, als bibliothecaresse aan het Genootschap verbonden is.

Te 18.00 uur sluit de voorzitter de vergadering onder dankzegging voor de grote opkomst van de leden.

Na de vergadering nemen vele leden deel aan een gemeenschappelijke maaltijd in het restaurant „De Gouden Leeuw".

Vóór de vergadering vond een bezichtiging van het Kasteel Duivenvoorde te Voorschoten plaats, hetwelk het bestuur van de Stichting Duivenvoorde welwillend voor deze gelegenheid had opengesteld.

Voor de rondgang was de Heer E. A. Canneman, architect 1 bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, onder wiens leiding het kasteel gerestaureerd werd, zo vriendelijk een interessante inleiding over het te bezichtigen kasteel, zijn bewoners en de portretten-verzameling te houden.

* * *

Het kasteel Duivenvoorde,

Aan de zuid-westelijke grens van Voorschoten is, tussen de Veurseweg en de spoorweg Den Haag-Leiden, het landgoed van het eeuwenoude kasteel Duivenvoorde gelegen.

Het ontstaan van Duivenvoorde hangt waarschijnlijk samen met een ondiepte of doorwaadbare plaats in het dicht achter het kasteel gelegen watertje, dat van de Delfland-Rijnlandse landscheiding loopt naar de Rijn.

Het huis zelf, dat op een van de thans nauwelijks meer te herkennen binnenduinen, gelegen is, wordt het eerst vermeld in 1226. Het was toen in handen van een jongere zoon uit het geslacht *Van Wassenaer*. Zijn nakomelingen lieten de oude familienaam varen en noemden zich naar hun bezit: Van *Duvenvoirde*. Omstreeks 1600 — na het uitsterven van de oudste tak — namen de Van Duvenvoirdes weer de oorspronkelijke naam *Van Wassenaer* aan. Tot 1771 heeft dit geslacht, een der aanzienlijkste in deze landen, Duivenvoorde in bezit gehad. Sedertdien vererfde het in vrouwelijke lijn via de families *Torck, Van Neukirchen genaamd Nyvenheim* en *Steengracht* op *W. A. A. J.* baron *Schimmelpenninck van der Oye* (*1912).* Met zijn zuster, Jonkvrouwe *L. H.* barones *Schimmelpenninck van der Oye,* zag hij zich tot taak het eeuwenoude op hem vererfde bezit, dat nog nimmer verkocht was, in stand te houden,. Zijn onverwacht heengaan — in 1957 — maakte hieraan te vroeg een einde. Handelende in de geest van haar broer bracht Freule *Schimmelpenninck van der Oye* in 1960 het historische erfgoed in een stichting onder. Terwijl zij zelf een vleugel blijft bewonen, staat het overige deel van het kasteel thans voor bezichtiging open.

Van het middeleeuwse gebouw — in 1393 tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten verwoest, doch daarna direct weer herbouwd — zijn slechts enkele muurresten bewaard. Het huidige aanzien kreeg het huis in hoofdzaak in 1631, toen Jonker *Johan van Wassenaer ende Duvenvoirde* het geheel ingrijpend liet verbouwen. Een volgende verbouwing vond plaats in 1717 onder zijn achterkleinzoon *Arent* (baron) *van Wassenaer van Duvenvoirde.* Toen kwam mede de prachtige grote zaal naar een ontwerp van Daniel Marot tot stand. Circa 1842 verlegde Jonkheer N. J. *Steengracht* de oprijbrug en liet het park in de Engelse landschapsstijl veranderen. Van 1958 tot 1963 is het kasteel gerestaureerd door architect *E. A. Canneman,*

Behalve een aantal familieportretten der Van Wassenaers is het meubilair in hoofdzaak ten tijde van de familie Steengracht in het kasteel gekomen. Het geheel is thans door de Heer Canneman opnieuw ingericht.

L. J. VAN DER KLOOSTER.

De kunstschilders de Bray en hun familie,

door A. VAN DER MAREL.

§1. Simon de Bray en zijn zonen Jan en Simon.

In mijn artikel over het geslacht *Westerbaen* [1]) **heb ik** reeds vermeld, dat de dichter-medicus. Dr. *Jacob Jansz. Westerbaen,* en zijn broeder, de Haagse portretschilder *Jan Jansz. Westerbaen,* een zuster hadden, die *Anna Westerbaen* heette en gehuwd was met de Haarlemse kunstschilder Salomon *de Bray. Anna Westerbaen* moet, zoals wij later zullen zien, omstreeks 1605 geboren zijn te 's-Gravenhage en haar huwelijk met de begaafde *Salomon de Bray* vond plaats in 1625. Het was een gemengd huwelijk, want de *Westerbaen's* waren protestants en de familie *De Bray* was rooms-katholiek. Daar hun kinderen R.K. waren, is het waarschijnlijk, dat *Anna Westerbaen* ook tot dat geloof is overgegaan. Alvorens echter meer over het echtpaar *De Bray-Westerbaen* te vertellen, wilde ik gaarne iets over het geslacht *De Bray* in het algemeen mededelen in dit hoofdstuk en het volgende aan *Salomon de Bray* wijden.

Het geslacht *De Bray* was afkomstig uit België. *Simon de Bray,* de vader van *Salomon,* was volgens de kunsthistorici afkomstig uit Aalst. Ik vond in het ondertrouwregister nr. 405 fol. 246 van Amsterdam echter het volgende:

27 januari 1590. „Ten dage Jare ende voor Commissarissen compareerde *Simon de Bray* van Liere oud omtrent XXVI Jaren woonende in de Kalverstrate geassisteert met *Margarieta de Lannoy* zijne moeder ten eenre ende *Maritge Jansdr,* oudt omtrent XXI Jaren woonende op de Nieuzijts Voorburgwal hebbende *Jan Bet Jacobsz.* haar vader zijn consent aan Jan Thomas ende Tonis Jans zijn schell. . . . . verclaert ende geassisteert met *Lijsbeth Cornelissen* haer moeder ter andere zijde ende gaende aen verzoeckende als voren, ende naer dien zij op alles naer behooren geantwoort hadden, zijn hun haer geboden verwilligent".

gt. *Siemon de Bray* *Marie Jansdr.*

Hieruit blijkt dus dat *Simon de Bray* uit Lier in België kwam. Misschien was Aalst zijn geboorteplaats en Lier zijn laatste woonplaats in België, vóór hij zich in Amsterdam vestigde. Voorts maken wij in deze acte kennis met zijn moeder *Margarieta de Lannoy* en de ouders van zijn vrouw *Jan Bet Jacobsz.* en *Lijsbeth Cornelissen.* Bruidegom en bruid waren 27 Januari 1590 dus resp. oud **26** en **21** jaren, zodat zij hoogstwaarschijnlijk geboren zijn in resp. 1563 en 1568, tenzij zij geboren werden tussen 1 en 27 januari, in welk geval deze jaartallen moeten luiden 1564 en 1569.

Daar het echtpaar R.K. 'was, is omtrent hun kinderen niets te vinden in de doopregisters. Vermoedelijk was hun zoon *Jan de Bray,* geboren in 1590 of 1591, de oudste van hun kinderen, zodat het bijna zeker is, dat de vader van deze *Simon de Bray, Jan de Bray* geheten heeft en dat deze waarschijnlijk op 27 januari 1590 reeds dood was, omdat *Simon* bij zijn ondertrouw op dat tijdstip alleen geassisteerd werd door zijn moeder *Margarita de Lannoy.*

De naam *De Bray* houdt misschien verband met een Henegouwse landbouwgemeente van die naam, doch ook in Frankrijk is Bray een aardrijkskundige naam.

Pays de Bray is een landschap in het westen van het Bekken van Parijs tussen Beauvais en Dieppe.

Guydo de Bray, geboren te Bergen (Henegouwen) omstreeks 1522, werd wegens zijn Calvinistische geloofsovertuiging terechtgesteld te Valenciennes 31 mei 1567. Hij was

[1]) **Ned. Leeuw 1962,** kol. **74-93, 106-119,** 148—167.

een der grootste Calvinistische leiders in de Zuidelijke Nederlanden, Deze beroemde geloofsmartelaar was dus een tijdgenoot van het echtpaar *de Bray-de Lannoy* en behoorde misschien wel tot dezelfde familie, maar blijkbaar niet tot hetzelfde geloof.

Zoals vaak het geval is met uitheemse namen, wordt de naam De *Bray* in de Amsterdamse registers vaak verminkt, b.v. *De Brey*, enz.

Het beroep van *Simon de Bray*, die uit Lier naar Amsterdam kwam, heb ik niet kunnen ontdekken. Wèl mocht mij dit gelukken met zijn zoon *Jan*, hiervoren reeds vermeld, die 10 november 1615 te Amsterdam ondertrouwt en dan vermeld wordt als:

„*Jan de Bray* procureur in der gerechten van Eedam oud 24 jaren geassisteerd met *Maritgen Jansdr.* zijn moeder ten eenre met *Margrietjen Piefers* dr. 24 Jaren wonende in de nes geassisteert met *Annetgen Jans* hare moeder wiens vader *Pieter Arenfsen Kol* zijn consent verclaert heeft ter andere zijde,

Betoogh is ingebracht guilelmus pippius pred. van Eedam."

Deze *Jan de Bray* was dus — althans in 1615 — procureur in Edam en uit het feit dat zijn moeder *Marifgen Jansdr.* heette, weten wij dat hij een zoon was van *Simon de Bray*. Wanneer men dit nog niet voldoende bewijs acht, dan neemt het feit, dat hij zijn oudste zoon *Simon* noemde, wel alle onzekerheid dienaangaande weg,

De procureur *Jan de Bray Simonsz*, bleef niet in Edam, want toen hij na de dood van zijn eerste vrouw op 29 maart 1629 te Amsterdam voor de Pui ondertrouwde, als weduwnaar van *Margriet Pieters*, met *Margrita de Bassecourt* van Amsterdam, woonde hij op de N.Z. Achterburgwal aldaar. *Margrita de Bassecourt* was toen 25 jaar oud (dus geboren ± 1604) en werd geassisteerd door haar ouders *Jacob Bassecourt* en *Catharina Loors*.

Voor de derde keer ondertrouwde deze *Jan de Bray* voor de Amsterdamse Pui op 23 november 1645, dus als man van omstreeks 55 jaren, als weduwnaar van *Margaryte Bassecourt*, en thans wonende op de N.Z. Voorburgwal, met *Maria Daijmens*, van Amsterdam, weduwe van *Denys Tronquoy*, „Capitayn" wonende op de Prinsegracht.

Wat zijn kinderen betreft, vond ik er drie, die blijkens hun leeftijden, vermeld in hun ondertrouwacten, uit het eerste huwelijk moeten zijn, n.l.:

1. *Simon de Bray Jansz.*, evenals zijn vader procureur te Amsterdam, geboren in 1621 of 1622, volgt:
2. *Elisabeth de Bray Jansdr.*, ondertr. Amsterdam 7 januari 1640 *Jan Verhoeven;* en
3. *Cornelia de Bray Jansdr.*, geboren in 1619 of 1620, ondertr. Amsterdam 7 januari 1640 de bekende kunstschilder *Jan Lievens* (1607-1674), van Leiden, wonende op de Rozengracht te Amsterdam, weduwnaar van *Suzanne Colijns de Nole*, dochter van de beeldhouwer *Andries Colijn de Nole*.

   Uit het huwelijk *Lievens-de Bray* werd geboren *Jan Andries Lievens*, geboren Antwerpen in 1644, portretschilder, die zich in 1668 te Amsterdam vestigde.

Uit zijn tweede huwelijk vond ik:

4. *Geertruyt de Bray Jansdr.*, geboren in 1635 of 1636, ondertr. Amsterdam 4 mei 1658 *Philips le Febre*, van Rijssel, koopman, oud 26 jaar, dus geboren 1631 of 1632.

Simon Jansz. de Bray, de oudste zoon, procureur te Amsterdam, geboren in 1621 of 1622, ondertrouwde voor de Pui op 15 maart 1646, oud 24 jaar, geassisteerd door zijn vader *Jan de Bray*, wonende op de N.Z. Voorburgwal, met *Elisabet Eelkens*, van Amsterdam, oud 21 jaar, geassisteerd door haar moeder *Vroufie Delties*, wonende op de Groenenwal (Groenburgwal). Op 16 januari 1665 ondertrouwt hij voor de tweede keer te Amsterdam (Pui), als weduwnaar van *Elisabet Eelkens*, wonende op de Voorburgwal, met *Harmpie Snoeck*, van Gorcum, weduwe van *François Galjaert*, wonende in de Kalverstraat. Zij wordt genoemd in „De Nederlandsche Leeuw", jaarg. 1909, kol. 71, waar haar tweede huwelijk met *De Bray* niet wordt vermeld, doch waaruit blijkt, dat zij een dochter was van *Jan Snoeck Hendricksz.*, brouwer, raad en schepen van Gorinchem, en *Anna van Dormhagen* (zie ook Ned. Patriciaat 1953, blz. 253), en dat haar eerste man, aldaar genoemd Dr. *Franciscus Galiart*, medicus te Amsterdam was.

Over de kinderen van de procureur *Simon Jansz. de Bray* heb ik niet veel kunnen vinden, maar hij moet wel een zoon *Hendricus* hebben gehad, gehuwd met *Maria Coenenvis* of *Koenen* en een kleinzoon *Simon de Bray*. Dit kan worden opgemaakt uit de volgende Amsterdamse inschrijvingen van ondertrouw:

a. ondertr. Amsterdam 13 december 1686 *Hendrickus de Bray*, van Amsterdam, oud 27 jaar, wonende op de Keizersgracht, ouders dood, geassisteerd door zijn oom *Philip le Februard*, en *Maria Coenenvis*, van Amsterdam, oud 19 jaar, wonende op de Heiligeweg, geassisteerd door haar vader *Matthijs Coenevis;*

b. ondertr. Amsterdam (Pui) 10 januari 1721 *Simon de Bray*, van Amsterdam, oud 32 jaar, in de Vijzelstraat geassisteerd door zijn moeder *Maria Koenen* tot Kalker (= Calcar in Duitsland), en *Cornelia van Weijnen*, van Hoorn, oud 24 jaar, in de Jonge Roelofsteeg, ouders dood, geassisteerd door haar oom *Herman Smif*.

In *Philip le Februard*, de oom van de in 1686 ondertrouwde *Hendrickus de Bray*, kan men met enige moeite *Philip le Febre*, de echtgenoot van *Geertruyt de Bray Jansdr.* herkennen, terwijl aannemelijk is, dat met *Maria Koenen* en *Maria Coenenvis* dezelfde persoon is bedoeld.

De in 1721 ondertrouwde *Simon de Bray* is m.i. dus ongetwijfeld een kleinzoon van de procureur *Simon Jansz. de Bray*, en hij behoorde alzo tot de vijfde generatie van de Amsterdamse *De Bray's*. Zijn vader zal omstreeks 1659 of kort daarvoor geboren zijn uit het eerste huwelijk van *Simon Jansz. de Bray* met *Elisabet Eelkens*.

Tot zover mijn verhandeling over *Jan Simonsz. de Bray*, (geboren 1590 of 1591 te Amsterdam) en zijn nageslacht. Ik heb namelijk niets in Amsterdam kunnen vinden over het eventuele nageslacht van het echtpaar *De Bray-Van Weijnen*.

Misschien woonden deze lieden elders. In de Amsterdamse registers worden nog vele andere *De Bray's* of *Bray's* vermeld o.a.:

A. een zekere *Pieter de Bray*, passementwerker van Valenciennes, geboren ± 1630, weduwnaar van *Margriet du Chasteau*, die 30 augustus 1644 te Amsterdam ondertrouwde met *Annetje Hendrickx*, weduwe van *Hubert Glaude*.

B. Vervolgens een *Guilliaem de Bray*, vermeld 13 april 1626 als kousenmaker en -verkoper, door Dr. van Dillen in zijn „Bedrijfsleven en 'gildewezen", vermoedelijk geboren ± 1580 (een broer van *Simon?)*, gehuwd met *Trijntje Heyndrix*, van welk echtpaar een drietal kinderen vermeld worden, n.l.:

1. *Heyndrick de Bray*, geboren te Amsterdam in 1604 of

1605, die aldaar 21 augustus 1632 ondertrouwde met *Trijntje van Tongeren*, weduwe van *Guilliaem van de Per; 2. Margriefa*, geboren *1599 of 1600*, ondertrouwde Amsterdam 10 mei 1624 met *Johannes Rapsam*, van Edam, geboren 1595; 3. *Nicolaas de Bray*, geboren Amsterdam in 1607 of 1608, ondertrouwde aldaar 27 juni 1630 met *Reymerich Pieters*, geboren Amsterdam in 1608 of 1609.

C. Vervolgens nog *Thomas Heyndrix de Bray*, van Utrecht, lintwerker, geassisteerd met zijn moeder *Piertie Lucas*, oud 21 jaar, ondertrouwde Amsterdam 15 februari 1642 met Sara *Willems* van Amsterdam, geassisteerd door haar moeder *Jannitie Thomas*, oud 23 jaar.

D. Voorts ondertrouwde 29 oktober 1685 te Amsterdam *Jacques de Brai* (ook vermeld als *Jacob de Brey*), van Baelbeck in Normandië, wolspinner, 38 jaar, wonend Leidsegracht, ouders dood, geassisteerd door *Pieter Gerrifs*, met *Margrieta Jans van der Heyde*, van Aken, 20 jaar, ouders dood.

E. In het Tijdschrift „Oud-Holland", jaargang 1885, vond ik nog het volgende: Begraven in de Nieuwekerk een kind op een baar van *Nicolaas de Bray* op de Nieuwendijk „in de Roos" 20 augustus 1602. *Nicolaes de Bray*, Jonkgezel, „in de Roos" is begraven 21 augustus 1602; 25 september 1652 werd in de Zuiderkerk te Amsterdam begraven *Nicolaas de Bray*.

Hiermede zal ik deze opsomming maar besluiten, hoewel de voorraad niet uitgeput is, daar ik toch niet kan aantonen, dat deze personen verwant zijn aan de familie van de kunstschilders en procureurs, die ik mij tot taak gesteld heb hier te beschrijven.

Ik keer dus tot deze terug en wel tot een andere zoon van het stamechtpaar *Simon de Bray-Maritge Jansdr.*, n.l. *Simon de Bray*, die evenals zijn broer *Jan* procureur was en wel te Haarlem, dus in dezelfde stad, waarheen ook de derde zoon *Salomon de Bray*, trok en die ik het laatst zal behandelen; deze laatste was trouwens hoogstwaarschijnlijk de jongste van de drie gebroeders.

Simon de Bray Simonsz. werd 1 oktober 1616 geadmitteerd te Haarlem als procureur van, het gerecht en fungeerde nog als zodanig in 1643; hij was van 1616-1621 lid van de Haarlemse rederijkerskamer „Liefd' boven al". Ik schat zijn geboortejaar op ongeveer 1595, 'misschien nog enige jaren vroeger, omdat hij in 1616 al procureur werd. Hij werd misschien begraven in Haarlem 21 september 1647; doch ik vermoed dat het hier zijn gelijknamige zoon betreft.

Hoe zijn vrouw heette, heb ik niet kunnen ontdekken: vier jonge kinderen van hem werden te Haarlem begraven, resp. op 20 febr. 1627, 11 september 1627, 29 maart 1631 en 24 december 1632; in de Haarlemse archivalia heb ik voorts een vijftal kinderen van hem vermeld gevonden, n.l. drie zonen en twee dochters.

Deze dochters zijn *Claertis*, vermeld in 1671 (in het testament van haar neef, de kunstschilder *Jan Salomonsz. de Bray* voor notaris de Keyser, Haarlem), en *Maria*, vermeld 3 februari 1683 (in het testament van haar neef, de kunstschilder *Jan Salomonsz. de Bray* (notaris van Campen, Haarlem).

Zijn zoon *Albert de Bray* werd in 1643 lid van het St. Lucasgilde te Haarlem: hij was leerling van zijn oom *Salomon de Bray* in 1635 en wordt als zodanig vermeld in het Künstler-Lexikon van Wiirzbach. Ook A. van der Willigen vermeldt hem in zijn boek over de Haarlemse schilders (1866). Hij

woonde in de Jansstraat te Haarlem en vertrok in oktober 1643 naar Frankrijk.

De tweede zoon heette evenals zijn vader en grootvader *Simon de Bray* en wordt in de archivalia van zijn vader onderscheiden door de toevoeging „de jonge". Hij werd als procureur in Haarlem aangesteld in 1644, alwaar hij 11 augustus 1643 huwde met *Grietgen Pauwels Pieters*, jonge dochter van Valkenburg. Op 21 september 1647 werd een kind van dit echtpaar te Haarlem begraven; idem 8 augustus 1648.

Uit het feit, dat *Simon* jr. in 1644 werd aangesteld tot procureur en in 1643 in het huwelijk trad, valt te concluderen, dat hij ± 1620 is geboren, zodat het huwelijk van *Simon Simonsz. de Bray Sr.* vermoedelijk omstreeks hetzelfde jaar plaats vond; het is niet vermeld in de Haarlemse trouwregisters, omdat de familie De *Bray* immers R.K. was en de registers van deze kerk niet zo ver teruggaan.

Op 21 september 1647 werd te Haarlem begraven *Simon de Bray* (reg. 71 folio 78). Zoals ik boven reeds vermeldde, vermoed ik dat deze begrafenis de jonge procureur *Symon* betreft en niet zijn vader, die toen op middelbare leeftijd was, n.l. naar mijn schatting ongeveer 52 jaren. Ik ben tot deze veronderstelling gekomen door de volgende aantekening in het ondertrouwregister voor de Pui te Amsterdam:

27 januari 1657 „*Frans de Braey*, van Haarlem out 22 Jaren tot Haarlem woont in Heerelogement, geassisteerd met ..... (niet ingevuld) en *Angenieta Kramers* van Lingen out 28 jaren, ouders doot, woont in de Kalverstraat".

Dan volgt de zwierige handtekening *Frans de Bray* en een minder mooie van zijn bruid, terwijl er onder aangetekend staat:

„Hij sijn vaders consent in te brengen.
Heeft vaders consent goet ingebracht".

Uit dit laatste volgt dus, dat de vader van deze *Frans de Bray* uit Haarlem op 27 januari 1657 nog in leven was, en daar deze vader hoogstwaarschijnlijk de Haarlemse procureur *Simon de Bray* Sr. was (ik ken althans geen andere Haarlemse *De Bray* die voor dit vaderschap in aanmerking komt) moet de begrafenis te Haarlem op 21 september 1647 van *Simon de Bray* wel betrekking hebben op diens zoon, de jonge procureur.

In een vroeger Amsterdams Puiregister vond ik het volgende:

20 maart 1655. „Comp. als voren en zijn opde acte van C. van Loo scout tot Haarlem ingeteeckent *Johannes Goverfse*, van Amsterdam, klerck out 23 Jaar, woonde in de N. Leliedwarsstraat en *Clara de Bray* van Haarlem en aldaar woonende".

Ongetwijfeld was de bruid de bovengenoemde „*Claertis*" *de Bray*, dochter van *Simon Simonsz. de Bray* (de oude) procureur te Haarlem.

Hiermede eindigt mijn overzicht over de Haarlemse procureur *Simon de Bray* (vermoedelijk geboren ± 1595) en zijn nageslacht. Ik zou dus nu kunnen overgaan tot de derde van de 3 gebroeders *de Bray*, n.l. de beroemde *Salomon de Bray* en zijn nageslacht, doch ik wil eerst nog melding maken van een zekere *Guilliam de Bray* te Haarlem, die een broer zou kunnen zijn van bovenvermelde drie *De Bray's*. Ik vond n.l. in het Haarlemse doopregister:

16 februari 1621, gedoopt *Adriaenfge*, dochter van *Guilliam de Bray* en *Neeltge Lenaerts*.

Misschien is deze *Guilliam de Bray* protestant geweest, omdat zijn dochtertje in het doopregister van de gereformeerden is vermeld.

Op 10 mei 1-719 werd te Haarlem in de Grote Kerk be-

graven zekere *Abraham de Bray*. Misschien was hij een kleinzoon van deze Haarlemse *Guilliam de Bray*. Hetzelfde geldt voor zekere *Lammert de Braeij*, begraven Haarlem, N. Kerk 11 mei 1724.

9'2. De kunstschilder en bouwmeester *Salomon Simonsz. de Bray* en zijn zoon *Dirck*.

Salomon de Bray, bekend Haarlems kunstschilder, bouwmeester en ook beoefenaar van de dichtkunst, werd volgens de kunsthistorici in Amsterdam geboren in 1597. Ik heb de juistheid van dit jaartal niet kunnen controleren, omdat zijn doop niet in de aanwezige doopboeken is vermeld. Daar zijn ouders echter te Amsterdam woonachtig waren en aldaar in 1590 ondertrouwden, zal dit wel juist zijn en wel gebleken zijn uit een of ander officieel stuk. Op 4 mei 1625, trouwde hij te 's-Gravenhage met *Anna Jansdr. Wesferbaen*, dochter van een Haagse lijndraaier en zuster van Dr. *Jacob Westerbaen* (1599—1670), de bekende medicus-dichter en van de Haagse portretschilder *Jan Wesferbaen* Sr. (±1600—na 4 augustus 1677).

Het oeuvre van *Salomon de Bray* en mede van diens zoon *Jan* is op zeer grondige wijze beschreven door de Duitse kunsthistoricus Dr. J. W. von Moltke in het Marbusger Jahrbuch für Kunstwissenschaft Bd. XI en XII (1938-1939) resp. blzn. 309-402 en 421-523. In het jaarboek „Haarlem" van 1937 komt een opstel voor over *Jan de Bray*, door G. W. von Moltke, die identiek is met J. W. von Moltke.

Salomon de Bray was een leerling van Hendrik Goltzius en van Cornelis Cornelisz. Zijn voornaamste werk als schilder is zijn aandeel in „De blijde inkomst van Frederik Hendrik", in de Oranjezaal van het Huis ten Bosch te 's-Gravenhage, van 1648. Als bouwmeester maakte hij in 1644 een ontwerp voor de nieuwe Kerk te Haarlem, dat echter niet werd uitgevoerd. Behalve een bundel gedichten schreef hij in 1631 een werk „Architectura Moderna ofte Bouwinghe van onzen tijt" (Encycl. Winkler Prins). De Haarlemse kunsthistoricus A. van der Willigen Pz. vermeldt in zijn boek „Haarlemse Schilders" van 1866 over hem, dat hij met zijn gezin woonde aan de Bakkenessergracht tegenover de Koksteeg. Hij was musketier van 1615 tot 1630 in het schutterscorps van St. Adriaan (de Cluveniers). Van 1612 tot 1622 was hij honorair lid van de Rederijkerskamer „De Wijngaardranken" te Haarlem. In zijn ondertrouwacte te Haarlem wordt hij vermeld als jonge man van Amsterdam, wonend in het Schoolsteegje; in 1633 woonde hij in de Schaggelstraat bij de „Rode Lelie".

Van der Willigen bevestigt voorts, dat hij Rooms-Katholiek was en dat daarom geen van zijn kinderen in het doopregister van de Protestanten wordt gevonden. Behalve zes kinderen, vier zonen en twee dochters, worden er nog vier jong gestorven kinderen van hem vermeld in de Haarlemse begrafenisregisters, n.l. resp. 10 juli 1627, 3 april 1638, 27 oktober 1640 en een dochtertje op 14 september 1647. Tezamen werden uit het huwelijk van *Salomon de Bray* en *Anna Wesferbaen* dus minstens tien kinderen geboren.

Jan de Bray, de beroemde kunstschilder, schijnt de oudste van de volwassen geworden kinderen te zijn geweest. In de kunstliteratuur schat men zijn geboortejaar op ± 1627: op hem kom ik terug in § 3.

Vermoedelijk volgde op hem in leeftijd *Dirck de Bray*, vermoedelijk geboren ± 1635, etser, houtsnijder, schilder van bloemen en stillevens te Haarlem. Hij ging volgens de kunsthistorici op latere leeftijd (na 1678) in een klooster. In een boedelscheidingsacte van de nalatenschap van zijn oom, de dichter-medicus Dr. *Jacob Wesferbaen* van 17 april 1670 (notaris W. van Mellert) 's-Gravenhage wordt vermeld, dat *Johan de Bray* toen de enige nagelaten zoon was van *Anna Westerbaen*, de zuster van Dr. *Wesferbaen*, hieruit zou dan volgen dat *Dirck de Bray* toen overleden was. Dit moet echter een abuis zijn van notaris van Mellert; het. woord „enige" zal moeten vervallen. De dichter schijnt hem dus onterfd te hebben hetgeen geen ramp voor hem betekende want zijn broer *Jan* deed afstand van zijn aandeel, omdat de erfenis te zeer met schulden was belast om het daaraan verbonden risico te lcunnen aanvaarden.

Dirck de Bray was ongehuwd. In 1656 was hij boekbindersleerling bij Passchier van Wesbusch; in 1671, en volgens Immerseel ook in 1675, schriftheer (secretaris) van het St. Lucasgilde. In deze functie, die hij vele jaren bekleed moet hebben, ziet men hem afgebeeld op een groot schilderij in het Rijksmuseum te Amsterdam, vervaardigd door zijn broer *Jan de Bray* in 1675, voorstellend „De Overlieden van het Sint Lucas-gild te Haarlem". Ook dit is een bewijs, dat *Jan de Bray* in 1672 niet de enige nagelaten zoon was van *Anna Wesferbaen*. *Dirck de Bray* leefde nog op 3 februari 1683, want op dat tijdstip vermaakt *Jan de Bray*, zijn broer, hem in zijn testament f 100,—. *Dirck* woonde toen in het klooster Gaesdonck bij Goch, waar hij 9 mei 1694 overleed [2]).

Aangezien *Jacob de Bray* steeds vermeld wordt als de jongste zoon uit het gezin, volgt na *Dirck* dus *Josephus de Bray*, die in de kunstliteratuur wordt vermeld als schilder van „ein feines delicatgemaltes Stilleben" (Dresdner Galerie). Een duplicaat van dit schilderij is in het museum te Aken.

De jongste zoon *Jacob de Bray* moet portretschilder geweest zijn, Zoals wij hierna zullen zien, stierven beiden in de bloei hunner jaren (vermoedelijk beneden de 30), en daar de voornamen van *Jan*, *Joseph* en *Jacob* alle met een J beginnen, schijnt er onder de kunsthistorici aanvankelijk grote verwarring te hebben bestaan over de signaturen der betrokken schilderijen en tekeningen en kunnen de meeste met grote zekerheid *Jan* toegeschreven worden. Immerzeel is helemaal in de war en alles wat hij over *Jacob de Bray* schrijft, heeft in werkelijkheid betrekking op *Jan*, ook het bij het artikeltje afgedrukte portretje. Dit is ook het oordeel van Van der Willigen,

De dochters uit het gezin heetten *Margarefha* en *Juliana*.

In de jaren 1663 en 1664 werd het gezin van *Salomon de Bray* door grote rampen getroffen. In die jaren heerste de pest in ons land en ook in Haarlem sloeg de dood medogenloos toe. Het eerste slachtoffer was *Anna Wesferbaen*, de moeder van het gezin: zij werd 3 maart 1663 begraven in de Waalse kerk te Haarlem alwaar haar dochters *Margarefha* en *Juliana* haar volgden op 23 mei 1664 (graf no. 103). *Salomon de Bray* stierf op 11 mei 1664, en werd op de 14e d.a.v. begraven in de St. Bavokerk, Middenschip, graf no. 248. Weinige dagen later, n.l. op 18 mei, werd in hetzelfde graf zijn zoon *Josephus* begraven, overleden 16 mei en enige tijd vroeger, n.l. op 27 april 1664, was *Jacob* daar ter aarde besteld.

In ruim één jaar tijds stierven dus 6 van de 8 personen, waaruit het gezin *De Bray-Wesferbaen bestond* en bleven slechts *Jan en Dirck* gespaard. Een zinsnede in het testament van *Jan de Bray* van 1671 herinnert nog aan deze verschrikkelijke dagen. Hij vermaakt n.l. een legaat aan zijn nicht *Claerfis de Bray*, die de familie trouw geholpen had in de

[2]) Zie R. Scholten „Gaesdonck" (1906) „Verzeichnis von Kanonicken, Konversen, sowie Haus- und Tischgenossen", pag. 128, alwaar hij vermeld wordt als: „*Theodorus van Bray* aus Haarlem, Konvers, Buchbinder und Anstreicher".

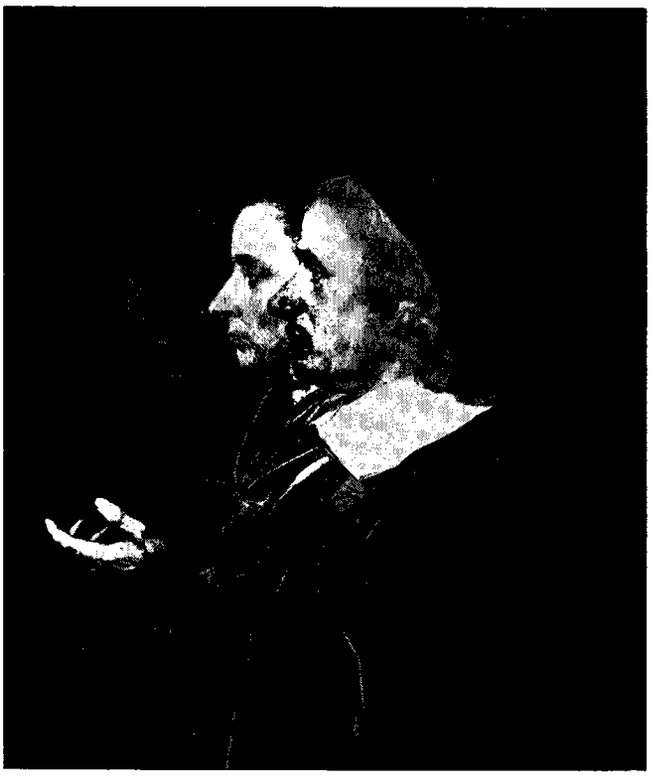

Salomon de Bray (1597—1664) en
zijn echtgenote Anna *Westerbaen* (±1605—1663).
Dubbelportret door Jan de Bray.

Salomon de *Bray*
(1597-1664).
Tekening, gedateerd 1657, door
Jan de Bray in het
Rupferstiehkabinett te Berlijn.

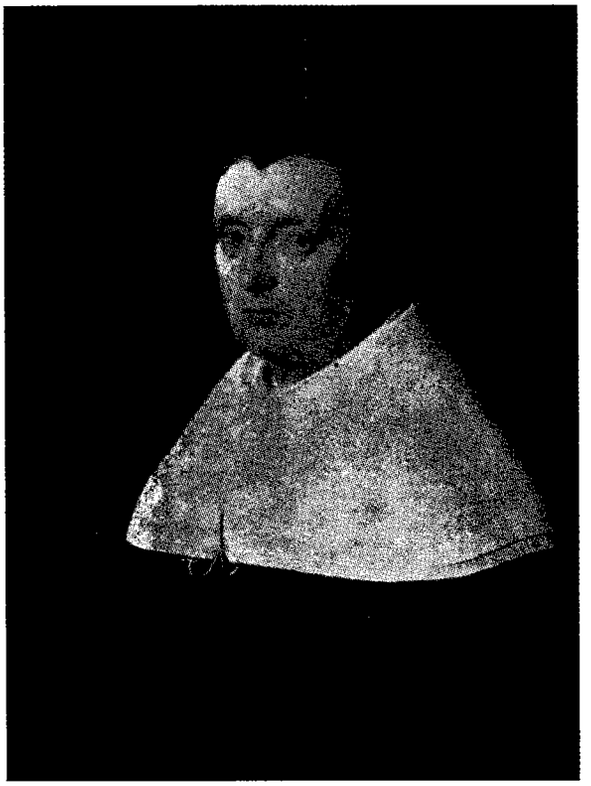

Anna *Westerbaen*
(± 1605—1663)
echtgenote van *Salomon* de *Bray.*
Portret, gedateerd 1657, door Jan do Bray
in de National Gallery te Londen.

zware pesttijd van 1664. Zoals wij in het eerste gedeelte van deze studie reeds gezien hebben, was zij een dochter van Jans oom ***Simon de Bray,*** die procureur was in Haarlem. Men moet wel bewondering hebben voor de opofferingsgezindheid van dit meisje, dat dus met ware doodsverachting haar familie te hulp kwam in die benarde dagen.

Van het oeuvre van ***Salomon de Bray*** vindt men o.a. een goed voorbeeld in het Frans Halsmuseum te Haarlem, waarin een door hem geschilderd damesportret hangt. Het is geschilderd in 1652. Wie het voorstelt is onbekend; naar mijn mening is het niet Salomons vrouw, want die, moet toen 47 jaar oud zijn geweest en de dame op dit portret is veel jonger.

Ook in het museum te Dresden hangen twee schilderijen van hem, n.l. de no. 1376 en 1377, resp. voorstellend: „Junges Mädchen mit Strohhut" en „Bekränzter junger Mann", voorts is een werk van hem in het Mauritshuis aanwezig en twee in de Oranjezaal van 't Huys ten Bosch. In het Kupferstichkabinett te Berlijn wordt een fraai door *Jan de Bray* getekend portret bewaard van zijn vader ***Salomon de Bray*** „ouwt 60 jaar". Dit blad diende tot voorbeeld voor een houtsnede door ***Dirck de Bray*** vervaardigd in 1664, het sterfjaar van ***Salomon.*** Deze houtsnede is o.a. gereproduceerd in A. Houbraken's boek: Groote Schouburgh der Nederlandsche Konstschilders en schilderessen (3 delen, 1718, 1719, en 1721 verschenen); het portret staat in het 1e deel van dit werk. Dit door *Jan de Bray* getekende portret wordt hier gereproduceerd. Het is niet moeilijk hem te herkennen op het ook eveneens hierbij gereproduceerde dubbelportret, van zijn ouders door ***Jan de Bray,*** dat te vinden is in de veilingcatalogus, collectie Prinses Mathilde, no. 21, 17-21 mei 1904 te Parijs (Cat. Georges Petit, Nr. 7 (Sir R. Witt). Versl. Duc de Gran, 22 mei 1925).

De meergenoemde Duitse kunsthistoricus von Moltke schrijft over dit schilderij in zijn studie over *Jan de Bray:*

„Bildnis eines Ehepaares, wahrscheinlich ***Salomon de Bray*** mit seiner Frau darstellend. Halbfigur nach links im Profil. Sie tragen dunkle glanzende Gewänder. Der Mann hat seine Linke in. sprechender Gebärde leicht vorgestreckt. Dahinter ein Vorhang, Bildnis des ***Sal. de Bray*** und seiner Frau? Vgl. Zeichnung in Berlin. Die physiognomische Übereinsteimmung ist weitgehend. In seinem Testament ***Jan de Bray's*** vom 17 juni 1664 wird das Porträt seines Vaters ***Salomon*** und seiner Mutter, in einem Bild von der Seite gemahlt, erwähnt. Wahrscheinlich ist' dies hier das Bildnis. Holz 78 X 64 cm."

Kunsthistorici zijn terecht altijd voorzichtig, vandaar het vraagteken en het woord „wahrscheinlich".

Voor mij is het aan geen twijfel onderhevig, of dit portret stelt het echtpaar ***Salomon de Bray—Anna Wesferbaen*** voor en als men het gezicht van de vrouw vergelijkt met het portret van „an unknown lady" door ***Jan de Bray,*** in de National Gallery in Londen, mede hier gereproduceerd, dan ben ik overtuigd, dat hier dezelfde dame door ***Jan de Bray*** is geschilderd. Er staat op dit portret 1657, ouwt 52 jaar; daar ***Anna Wesferbaen*** inderdaad omstreeks 1605 geboren moet zijn en in 1625 trouwde (haar broer ***Jacob,*** de dichter is geboren in 1599 en haar broer *Jan,* de portretschilder, omstreeks 1600), klopt deze leeftijd goed. Naar mijn mening wordt het nog hypothetische karakter van de identificatie van Dr. von Moltke daaraan ontnomen door de sprekende gelijkenis van deze twee nogal stuurs kijkende vrouwen met de energiek gesloten mond, alsmede van die der twee mannen.

Wanneer wij dus de drie portretten naast elkaar leggen, 11.1.:

A. Het Berlijnse portret van ***Salomon de Bray,*** waaromtrent absolute zekerheid bestaat, dat hij het voorstelt, uit 1657,

B. Het dubbelportret van de Parijse veiling van 1904, volgens Von Moltke uit 1661, en

C. Het Londense portret van een z.g. „unknown lady", evenals het portret sub A uit 1657,

dan zou het toch wel het allergrootste denkbare toeval zijn, als A en C, verenigd op B, andere personen zouden voorstellen dan ***Salomon de Bray*** en zijn echtgenote ***Anna Westerbaen.***

Het feit, dat de portretten sub A, B en C bovendien nog resp. getekend en geschilderd zijn door hun zoon ***Jan,*** neemt naar mijn mening toch wel het laatste zweempje 'van twijfel weg. Op deze grond acht ik derhalve mijn stelling bewezen, dat het dubbelportret sub B dit echtpaar voorstelt en dat op het portret sub C ***Anna Wesferbaen*** is afgebeeld.

Misschien heeft er een pendant voorstellend ***Salomon de Bray,*** bestaan van het Londense portret en is de Berlijnse tekening daarvan een voorstudie geweest.

Toen ik nog niets wist omtrent het bestaan van het dubbelportret sub B, stond het voor mij al vrijwel vast, dat het Londense portret ***Anna Wesferbaen*** voorstelde, niet slechts door de daarop voorkomende aanduidingen „ouwt 52 jaar" met het jaartal 1657, maar ook door de gelijkenis met haar broer Dr. ***Jacob Wesferbaen*** de dichter, en ten slotte door het ontbreken van een aanduiding omtrent de naam van de geportretteerde dame. Het hing n.l. in het huis der familie, dus was die aanduiding voor hem volmaakt overbodig, echter niet de leeftijd, want dat getal is spoedig vergeten en bovendien was het nogal gebruikelijk, de leeftijd van de voorgestelde op het doek te vermelden en ook vaak het familiewapen.

Omdat het testament van ***Jan de Bray*** van 1664 zo belangrijk is voor de identificatie van de familieportretten ***De Bray,*** heb ik een transcriptie gemaakt van de schier onleesbare tekst, waaruit ik hier enige zinsneden aanhaal. Hij benoemt zijn broeder ***Dirck*** tot zijn enige en universele erfgenaam, doch legateert als eerste „aen den Ed. Mr. ***Johan van Rhijn*** wonende binnen, de voorsz. Stadt Haarlem alle de latijnsche out vaderen boecken hem testateur toebehoorende met het conterfeytsel van mr. ***Salomon de Bray*** sijn overleden vader bij hem testateur geteeckent (dat is dus het Berlijnse portret)" item de teeckeningen van kelcaeten bossen ende monstranten gemaeckt bij den selven mr. ***Salomon de Bray*** sa. metter Roomsch Catholieke maechden lietboeckgen waerinne hij testateur ende sijne broeders ende susters elckx een liedeken in gemaeckt hebben, omme daer mede te doen naar zijn believen ende wel behaegen ende dan noch het outaertjen onse gewoonlicke bidplaats van hem legateur mette schilderijtgens tegenwoordich bestaende in vier stuck daer bij sijnde ende behoorende mits datter selve naert afsterven van den voorn. mr. ***Johan van Rhijn*** sullen moeten keeren aen een wereltlicke priester wesende de naeste van den geslachte van hem testateur als dan int leven sijnde sonder immermeer vant selve geslacht te mogen vervreemden.

Ten tweede aen den E. Heere *Gaeff* ***Fabrifius*** oudt burgemeester deser voorn. Stadt Haerlem sijns Testateurenconterfeytse1metterp1eth. mitsgaders het conterfeytselvan sijn voorn. overleden vader ende moeder staendein een stuck, ende van ter seyden geschildert mits dat beyde de voorn. conterfeytsels naert overlijden van den voorn. heere *Gaeff* ***Fabritius*** sullen moeten comen ende vervallen aende voorn. Stadt Haerlem ende dat de vrienden van hem Testateur inder tijt sijnde, tot henluyden costen te allen tijden sulxs

begerende dan off sullen mogen hebben ende henluyden oock vol..... moeten wenden copie sonder eenich tegenseggen ende ten derden ofte laesten aen heren van Baelen glaesmaecker binnen deser Stadt het maria beelden van Schut ende een stuckjen vant loff vande peeckele haringh door sijns Testateurs overleden broeder Joseph de Bray saliger laetst gemaeckt", enz.

Con c l u s i e: Uit dit testament blijkt dus onomstotelijk dat Jan de *Bray* een dubbelportret van zijn ouders schilderde. Het mansportret op het schilderij der Parijse veiling lijkt sprekend op het gesigneerde Berlijnse portret van zijn vader. De vrouw op het dubbelportret stelt dus zijn moeder voor en, omdat deze weder sprekend gelijkt op het Londense portret stelt dit laatste eveneens zijn moeder voor.

Verder blijkt er nog uit het testament, dat Jan *de Bray* een portret van zijn vader heeft getekend, dus dat zich thans in het prentenkabinet te Berlijn bevindt, en dat hij een zelfportret vervaardigde met een palet in de hand. Ten slotte, dat zijn broeder *Joseph de Bray* een schilderijtje maakte, voorstellend de lof van de pekelharing.

De behandeling van dit testament van *Jan* de *Bray* behoort eigenlijk thuis in § 3, dat over hem gaat, maar ik heb het desondanks toch maar hier opgenomen, als aanvulling van het bewijsmateriaal van mijn stelling, dat het schilderij van de Parijse veiling de portretten voorstelt van *Salomon de Bray en Anna Wesferbaen,* zijn echtgenote.

Alvorens mijn verhandeling over *Salomon de Bray* en zijn gezin (behalve de zoon *Jan,* die nog volgt) te beëindigen, wil ik nog enkele bijzonderheden. omtrent hem vermelden:

De thans niet meer bestaande Zijlpoort te Haarlem werd door hem gebouwd. Zijn in 1627 verschenen gedichtenbundel draagt tot titel „Minne-Zanghjes". De dichter was toen 30 jaar oud en sinds twee jaren gehuwd. Het boekje werd gedrukt te Amsterdam bij Jac. Aertsz en de verzen van De *Bray* worden voorafgegaan door een uit het Frans door J. Heemskerck vertaalde verhandeling over „Minne-Kunst, ofte philosophie der liefden". Het was dus een soort handboek voor de liefde van een onbekende Franse auteur. Hoe men ook over de kwaliteit van deze verzen van De *Bray* moge oordelen, ze bewijzen in elk geval 's mans veelzijdige begaafdheid. Zijn tijdgenoten waardeerden ze blijkbaar, gezien hun in het boekje opgenomen lofzangen hierover. Wanneer ik echter de diep ernstige, zo niet stuurse, gelaatsuitdrukking van *Anna Wesferbaen* aanschouw op het door haar zoon *Jan* geschilderde portret, heb ik bewondering voor de moed van *Salomon* om dit frivole bundeltje te laten drukken. Doch zijn Anna telde op dit portret 52 jaren en in het jaar 1627, toen haar mans minnezangen verschenen, eerst 22. Misschien moeten wij deze verzen beschouwen als een dichterlijke hommage aan haar. Intussen laten dertig jaren hun sporen na op het menselijk gelaat en zal *Anna Wesferbaen* er in 1627 wel heel anders hebben uitgezien+

Salomon de Bray was ook bestuurslid van het St. Lucasgilde in de plaats zijner inwoning. Dr. G. J. Hoogewerff schrijft in zijn „Geschiedenis van de St. Lucasgilden in Nederland" (Patria-serie, 1947) op blz. 122: „In 1632 bewogen de 'overlieden van St. Lucas, onder aanvoering van hun deken *Salomon de Bray,* hemel en aarde om hun eigendom (een vereerde reliek van de H. Evangelist) terug te krijgen, enz. In dit verband wordt 'opgemerkt, dat de meeste Haarlemse schilders toen nog Rooms-Katholiek waren, zoals *Pieter Claesz.* en diens zoon *Claes Piefersz, Berchem, Jan wan Goyen, Claes Moyaerf, Pieter Fransz. de Grebber, Jan Wils, Jan Bapfisf Weenix, Jan Weenix, Justus* en *Jan van Huysum, Pieter van Laer, Pieter Saenredam, Jan Wijnanfs, Philips Wouwerman* en zijn broeders,

Op blz. 131 schrijft voorts Dr. Hoogewerff: „Daar de keur in 1590 het beroep nog niet voldoende disciplineerde, kregen acht Haarlemse schilders in april 1630 van de Overheid opdracht een nieuwe, vollediger ordonnantie te ontwerpen. Zij waren de grote historieschilders *Cornelis Cornelisz.* en *Salomon de Bray,* de landschapschilder *Pieter Molijn,* de marineschilder *Cornelis Claesz. van Wieringen,* de stillevenschilders *Floris van Dijck* en *Willem Claesz. Heda,* de graveur *Outgert Arisz. Akersloof* en de oud-vinder *Isaäk Halinc.*

Dr. Hoogewerff deelt ons voorts in zijn boek (blz. 129 en 130) nog mede, dat het St. Lucasgilde in Haarlem een album bezat van de blazoenen der ambachten, dat tot titel voerde: „St. Lucas-Gilden Wapening ende Lijck-Sieraten, Anno 1635". Uit het oude gildearchief ontvreemd, kon het in 1873 op een veiling voor stadsrekening worden verworven, het berust thans weder in het Gemeente-Archief. De toelichtende bijschriften zijn van de hand van *Salomon de Bray* en deze heeft ook het eerste blad van zijn handtekening en van de datum 14 juli 1635 voorzien. Het wil ons voorkomen, dat hij dit echter niet als tekenaar deed, doch in zijn bevoegdheid van aftredend deken,

Vervolgens citeer ik een stukje uit een door mij geschreven studie over de bekende 17de eeuwse Haarlemse componist *Cornelis Phymansz. Padbrué* (±1592—1670), dat o.m. betrekking heeft op *Salomon de Bray* en diens zwager Dr. *Jacob Wesferbaen.*

Tot zijn meest bekende werk behoort zijn muziek op „Kusjes" van Dr. *Jacob Wesferbaen,* de bekende Haagse medicus-dichter, stichter van de buitenplaats Ockenburg bij Loosduinen. Dat *Padbrué* blijkbaar bevriend was met zijn beroemde stadgenoot *Salomon de Bray,* blijkt uit de lofgedichten, die zoals in deze tijd gebruikelijk, de uitgave van zijn compositie op *Wesferbaen's* Kusjes vergezelden, en mede door *Padbrué* op muziek werden gebracht.

Bij deze gedichten is er één van *Salomon de Bray,* op „De Inschriften des zilv'ren Schaels bij den E. Heer J. Westerbaen, Ridder, Heer tot Brantwijck, etc., mij vereert". Hoewel ik de kwaliteit van dit gedicht niet hoog aansla, wil ik het mijn lezers toch niet onthouden. Tot goed begrip hiervan zij vermeld, dat met Rosemond het meisje uit „Kusjes" bedoeld wordt. Het dichtwerk is van Janus Secundus en is o.a. door Dr. *Jacob Wesferbaen* uit het Latijn bewerkt:

Het vloeyend letterrond
In het schoone zilv'ren vat,
Oock sonder Bacchi-vocht,
0 't geeft meer soete kussen,
Als tooverzangh aan 't oor,
Of oyt de Dichter hadt
Van schoone Rosemond,
Want stoockt in stee van blussen.

De zilv'ren druppelen
Van soo een Rosemond
Geforremt tot een vat,
Gegraven in de grondt,
Verplichtend' 't eyndeloos
Verr' boven machts verhael,
Zijn Appelen vergout
In eenen zilv'ren Schael.

Wanneer een Avondt dauw
Het zil'vren vlack bedeckt
En ylings 't gouwe kleedt
Verwijck van onze kimmen,
En vald van lager boord,
En West te Avondt treckt,
Soo uytgestorten Wijn
De Westerbaen beschimmen

Soo uytgestorten Wijn
Of ander dierbaar nat
Was onder offerdienst
Ten boorden vol geschonken,
Soo oock beleefden Heer,
Ontfangh uyt 't zilv'ren vat
Dees eerste vrucht en geest
Uyt uwer Schael gedronken.

Salomon de Btay was dus de „trait d'union" tussen *Westerbaen* en *Padbrué*. Het vers van *De Bray* is er één uit vele van bekende namen uit die tijd, waaruit wel duidelijk blijkt, dat *Padbrué* goede relaties bezat.

Salomon de Bray was ook als getuige aanwezig bij het opmaken van een testament van *Cornelis Padbrué* en zijn twee zusters in 1644, Ook hieruit blijkt wel, dat beide kunstenaars door vriendschapsbanden waren verbonden.

Over *Salomon de Bray* vond ik o.m. in de Franse catalogus van het Mauritshuis in Den Haag het volgende vermeld:

„Il a peint pour la princesse Amalia de Solms, veuve du Prince Frederick Hendrick d'Orange et dessiné pour la gravure sur bois; etc. Ses oeuvres, assez rares, se trouvent au Huis ten Bosch près de la Haye, au Musée de Dresde, à l'Amalienstift à Dessau et dans les collections privées en Suède, à Emden, à St. Pétersbourg et à Londres".

Over zijn schilderijen schrijft Dr. H. E. van Gelder in zijn Kunstgeschiedenis der Nederlanden (blz. 238) :

„Toch blijft tot diep in de eeuw *Cornelis Cornelisz. een* gewaardeerd en met officiële opdrachten voorzien kunstenaar. Zijn leerlingen *Salomon de Bray*, Pieter Zoutman, Frans en diens zoon Pieter de Grebber, Caesar van Everdingen, hebben soms zeer verdienstelijk werk gemaakt (historiestukken, allegorieën of genre), dat, al boeit het ons weinig, in de dagen van zijn ontstaan, zeer geroemd werd."

Over zijn bouwkunst schrijft Dr. van Gelder nog op blz. 317:

„In Van Campen's (Volgens Van der Willigen waren Salomon de Bray en Jan van Campen met elkaar bevriend) geboortestad (Haarlem) zelve werden, na de dood van Lieven de Key, de jongste strenge gedeelten van het stadhuis waarschijnlijk niet door hem doch door *Salomon de Bray* ontworpen".

Op blz. 323: „De Haarlemsche Nieuwe Kerk was het resultaat van een soort wedkamp waarbij Van Campen"s ontwerp verkozen werd boven plannen van zijn medepoorters *Salomon de Bray, Pieter* Post, enz."

Ten slotte op blz. 330: „De magistraat van zijn woonplaats Haarlem belastte Pieter Post, behalve met het genoemde plan voor de Nieuwe Kerk, in of vóór 1640 met het ontwerpen van banken der Groote Kerk en vervolgens met plannen voor de stadsuitleg. Voor die uitbreiding werd echter een gelijktijdig ontwerp van *Salomon de Bray* veel later gevolgd".

Tot zoverre Dr. van Gelder over de bouwmeester.

Ten slotte nog een opmerking van mijzelve over *Salomon de Bray's* schilderwerken in de Oranjezaal:

In deze zo rijk beschilderde wanden zijn van de 33 werken slechts twee van onze Haarlemmer, terwijl er zes zijn van P. F. de Grebber, acht van Van Thulden, drie van Jordaens, vijf van Van Honthorst, drie van Van Everdingen, enz. Hoewel het voor *De Bray* dus een eer was voor zijn aandeel daarin te worden uitgenodigd met tien andere kunstbroeders door Constantijn Huygens, moeten wij geen overdreven voorstelling hebben van dit aandeel. Beide werken van *De Bray* stellen een optocht voor.

Volledigheidshalve vermeld ik nog, dat in het Stadsmemoriael van 2 oktober 1665 staat aangetekend, dat op verzoek „van wegen de jonge *De Bray*,,mr. schilder, gedaen omme sijn vader zal'r schilderijen te mogen verkopen, hem zelve is toegestaan"'.

93.. *De* kunstschilder en architect *Jan Salomonsz. de Bray.*

Jan de Bray was ongetwijfeld de grootste schilder van deze familie. Zijn werken zijn algemeen bekend, over de gehele wereld verspreid en in talrijke musea te zien, Hij leefde van ± 1627 tot 1697 en is dus ongeveer 70 jaren oud geworden. Bijna zijn gehele leven heeft hij in Haarlem gewoond, behalve een tweetal jaren in Amsterdam. Op dit laatste tijdperk kom ik nog nader terug. Hoewel hij dus een succesvol kunstschilder was en — wat minder bekend is — ook nog evenals zijn vader de architectuur heeft uitgeoefend, kunnen wij, zijn leven overziend, niet anders zeggen, dan dat het verduisterd is door rampspoeden. Dat zijn nagelaten kunstwerken desalniettemin een stralend licht verspreiden aan de Haarlemse kunsthemel van onze gouden eeuw, moge onze bewondering wekken. Hij moet wel naast zijn buitengewone begaafdheid hoge karaktereigenschappen hebben bezeten om zich te kunnen handhaven en telkens weer te verheffen, na alle slagen, welke hem troffen in zijn leven. Wanneer ik daarvan een opsomming geef, zal de lezer zich kunnen overtuigen, dat ik niet overdrijf.

Uit mijn verhandeling over zijn vader in § 2 hebben wij reeds gezien, hoe in de jaren 1663 en 1664, toen een vreselijke pestepidemie Europa teisterde, zijn ouders, twee broers en twee zusters aan deze ziekte stierven. In 1669 verloor hij zijn eerste vrouw, in 1673 zijn tweede en in 1680 zijn derde. De laatste 19 jaren van zijn leven was hij dus eenzaam achtergebleven, hoewel hij uit zijn laatste huwelijk een zoon had, R.K. gedoopt te Haarlem 18 oktober 1678, genaamd *Jan Lucas de Bray.* Deze zoon wordt ook vermeld in zijn testament van 3 februari 1683, opgemaakt door notaris van Campen te Haarlem,

Uit zijn eerste huwelijk werd een zoon *Salomon* geboren, die echter vermoedelijk reeds in 1670 is gestorven. Ook in 1680 wordt van hem een zoon vermeld, die toen echter reeds dood was. In het Haarlemse begraafboek staat nog vermeld: 19 juni 1720: „'t kint van *Jan de Bray* 19-6-1720 N. Kerk Haarlem". Vermoedelijk is dit een kind geweest van *Jan* Lucas *de Bray,* doch verder heb ik niets kunnen vinden over deze zoon van de schilder.

Ook financieel schijnt hij in zijn latere jaren geen geluk te hebben gehad. want in 1689 werd hij failliet verklaard en alles wat hem dierbaar was werd- verkocht. Een leven dus vol tegenslagen, dat herinneringen wekt aan zijn grote kunstbroeder Rembrandt en aan Joost van den Vondel, beroemde

tijdgenoten, die ook getroffen werden door de dood van hun dierbaren en eveneens met geldzorgen hadden te kampen.

Wanneer ik nu zijn privé-leven wat nauwkeuriger ga beschouwen, dan zien wij, dat zijn eerste huwelijk werd gesloten te Haarlem op 21 oktober 1668 met *Maria van Hees*. Het is een korte vreugde geweest, want reeds in het volgende jaar, op 4 november 1669, werd zij te Haarlem begraven. Vermoedelijk is zij in het kraambed gestorven, toen zij het leven schonk aan een zoontje *Salomon*, dat blijkbaar spoedig daarna is overleden, want Von Moltke vermeldt in een opsomming van notariële acten betreffende *Jan de Bray*: ,,8-6-1670. Erbschaftzwist über die Erbschaft *Salomon de Bray* Junior, gestorben Söhnchen von *Jan*. Die Familie der Frau von *Hees* prozessiert gegen den Maler. Ook dat dus nog. Het was nog niet genoeg, dat *Jan de Bray* zijn vrouw en kind verloor, hij moest ook nog geattaqueerd worden over het geld.

Drie jaren later, op 24 april 1672, hertrouwde hij te Osdorp met *Margarefha de Meyer*. De ondertrouwacte vond ik te Amsterdam, deze is gedateerd 9 april 1672. Zijn tweede vrouw schijnt van een aanzienlijke familie te zijn geweest; haar ouders waren *Satnuel de Meyer* en *Chrisfina van Kamp*, deze laatste was een dochter van *Jacob van Kamp* en *Wilhelmina Kanters Aalberfsdr.*

Aalberf Kanters' ouders waren *Cornelis Jansz.* en *Marike Bennings*. De ouders van *Cornelis Jansz.* heetten *Jan Gerrits* en *Stijntie Canfers*, dochter van burgemeester *Peefer Canters* tot Amsterdam. Dit is te vinden in het werk van Elias over de vroedschappen van Amsterdam. Met dit tweede huwelijk is het al even ongelukkig afgelopen. *Margarefha de Meyer* stierf reeds het volgend jaar en werd te Haarlem met grote praal begraven 4 november 1669. Ook zij is blijkbaar in het kraambed gestorven, want Von Moltke vermeldt achter het jaartal 1680: „Sein Sohn ist schon gestorben."

Deze zoon kan echter ook uit Jan's derde huwelijk zijn. Hij trouwde n.l. 30 januari 1678 te Haarlem, dus vijf jaren later, op ongeveer vijftigjarige leeftijd, voor de derde keer met een meisje uit een aanzienlijke R. Kath. Zuid-Hollandse familie: *Victoria Sfalperf van. der Wiele; zij* testeerden 27 oktober 1678 voor notaris Gellinckhuysen te Haarlem, Twee jaren later is ook zij gestorven: haar lichaam werd 30 april 1680 vervoerd naar 's-Gravenhage, om daar begraven te worden, vermoedelijk in het graf van haar familie. De zoon *Jan Lucas de Bray* uit dit huwelijk heb ik reeds vermeld. Hij wordt met name vermeld in het testament voor notaris van Campen te Haarlem van *Jan de Bray*, schilder en architekt, d.d. 3 februari 1683, waarvan ik later een uittreksel laat volgen.

Enige erfgenaam, is zijn geliefde zoon *Jan Lucas de Bray*. Indien hij vóór zijn 25ste jaar zou sterven, dan zou de helft geëerfd worden door zijn zwager, de heer *Everarf Sfalperf van der Wiele en* de andere helft door zijn neef *Gerard Stalpert van der Wiele*. Zijn broer *Dirck de Bray* krijgt 100 gulden; zijn Heer-Broeder de *Meyer* te Osdorp een Maria-groet, in het voorhuis hangend.

Aan het kind van zijn nicht *Maria de Bray*, 'te Leiden, vermaakt hij 200 gulden. De beide Stalperts zullen voogd worden over zijn zoon. (Hieruit blijkt dus dat *Jan Lucas* zijn enig nagelaten kind is geweest). Zij mogen de tekeningen. alle schilderijen en kunstprenten, die genummerd zijn, nooit verkopen, doch moeten deze voor zijn zoon bewaren en deze tot kunstschilder of architect laten opleiden b ij z ij n b r o e r *D i r c k d e B r a y* i n G a e s d o n c k. Zou hij echter geen lust hebben om schilder te worden, dan moesten zij alles verkopen. De voogden moesten de tekeningen en, etsen, die

uitgekozen waren, goed bewaren, omdat deze zo nuttig waren voor een kunstenaar.

Dit was zijn zesde en laatste testament, tevoren had hij al vijf keer getesteerd, n.l. in 1664, 1671, 1672, 1673 en 1678. Het was helaas alles vergeefse moeite en kosten, want, zoals wij reeds vermeldden, werd hij in 1689 failliet verklaard en werden al zijn goederen verkocht tot delging van zijn schulden. Uit dat jaar berust een omvangrijke acte (in het register voor insolvente boedels) in het Haarlemse archief, waaruit blijkt, dat zijn huizen, blijkbaar drie in aantal, opbrachten 1625 gulden, (zijn huis aan de Bakkenessergracht no. 1 tegenover de Kocksteege) plus 1425 gulden, (het huis daarnaast Bakkenessergracht no. 2), plus 340 gulden, dat is

te zamen:	ƒ 3390,—
schilderijen, tekeningen, enz.	ƒ 349,—
boeken	ƒ 54,—
Te zamen	ƒ 3793,—

Na aftrek van de kosten bleef hiervan nog ƒ 3240,— over voor zijn schuldeisers. Een triest besluit van een roemrijke loopbaan als portretschilder, want dat was hij in de eerste plaats, Ten tijde van zijn bankroet was hij ongeveer 62 jaar oud. Von Moltke schrijft dat deze beproeving zijn innerlijk sterk schijnt te hebben aangegrepen. Zijn scheppende kracht verslapt geheel. Tot aan zijn dood wordt er in geen geschriften meer gewag van hem gemaakt. Op de 4e december 1697 werd hij te Haarlem begraven.

Ik heb in het voorafgaande reeds gezegd, dat *Jan de Bray*, evenals zijn vader, behalve kunstschilder ook architect was en dat hij niet zijn gehele leven in Haarlem heeft gewoond. Ik heb dit gevonden in „Amsterdamsche Archiefvondsten" door de archivaris Oldewelt, 1942, blz. 168, 169, en 170. Hieruit extraheerde ik het volgende:

„Het merkwaardigste daarover, dat hier aan de vergetelheid verdient ontrukt te worden, is wel een ontwerp aan burgemeesteren aangeboden op 10 januari 1688 door *Jan de Brau.* schilder en bouwmeester op 'de Lindengracht „Int schip de Walvis" (Thes. Ord. nr. 142).

Ergens in margine van zijn uiteenzetting zegt hij van zich zelf, „hebbende nu twee jaar in Amsterdam woonplaats gehouden", doch uit het slot blijkt, dat hij in juni van dat jaar in Haarlem woonde. Dit gevoegd bij het feit, dat zijn handtekening onder het project, met de door elkander gestrengelde hoofdletters J. D. en B. volkomen identiek is met die op de schilderijen, gesigneerd *J. de Bray,* bewijst, dat wij hier een geestesproduct voor ons hebben van den zoon van den 'Haarlemschen schilder-architect *Salomon de Bray.*

De clou van zijn voorstel om altijd geheel zoet water in voorraad te kunnen hebben, was de bouw van een groot bassin 200 meter in vierkant."

In de jaren 1686—begin 1688, woonde *Jan de Bray* dus in Amsterdam. Hij was toen al geen lid meer van het St. Lucasgilde te Haarlem, waarvan hij evenals zijn vader geruime tijd deken is geweest. Hij maakte deel uit van het bestuur van 1667-1685. Van der Willigen zegt in zijn boek in dit verband: Hij vervulde dikwerf de betrekking van vinder (keurmeester) en deken van het St. Lucas-gilde. In de notulen van het vindersboek komt hij 3 april 1685 nog voor. In een buitengewone vergadering van 10 april 1685 leest men dat de deken *Jan de Bray* van huis was. In de gewone vergadering van 1 mei 1685 staat hij als absent aangetekend, terwijl op de extra-ordinaris van 8 mei 1685 zijn naam opengelaten is, zonder enige nadere omschrijving van de reden. In die van 5 juni 1685 was reeds door H.H. Burgemeesteren tot deken bevestigd

De overlieden van het St. Lucasgilde te Haarlem.
Schilderij, gedateerd 1675, door Jan de Bray in het Rijksmuseum
te Amsterdam.

Abraham Snellaert, terwijl daarna in de notulenboeken de naam van *Jan de Bray* niet meer gevonden wordt. Een jaar na zijn terugkeer in Haarlem, in 1689 dus, werd hij insolvent verklaard, zodat zijn afwezigheid uit zijn vaderstad in de jaren 1686 tot 1688 misschien reeds verband gehouden zal hebben met zijn ongunstige financiële positie. Wat de oorzaken van zijn geldelijke moeilijkheden zijn geweest, heb ik niet kunnen achterhalen. In het algemeen kan echter gezegd worden, dat zelfs een goed kunstschilder in die tijd van zijn penseel alleen niet kon leven. Men moest ook andere bronnen van inkomen hebben. Zo waren De *Bray's* behalve schilder ook architect, Jan Steen, bierbrouwer, Meindert Hobbema ijkmeester, enz.

De erfenis van *Jan de Bray's* rijk gewaande oom Dr. *Jacob Westerbaen,* ridder, heer van Brandwijk en Gijbeland, die een grote staat voerde op zijn door hem gestichte buitenplaats „Ockenburch" bij Loosduinen, was geducht tegengevallen. Deze bleek zozeer met schulden te zijn belast in 1670 (het jaar van zijn overlijden), dat de *Westerbaen*'s, t.w. de Haagse kunstschilder *Jan Westerbaen* Sr. en zijn neef-oomzegger *Jan de Bray,* het daaraan verbonden risico niet durfden aanvaarden en afstand deden van hun rechten ten behoeve van „de Hooch Edgebooren Heer *Jacques de Ferrand* Here du Til van de Tempel ende Brandwijck", die gehuwd was met Jonckvrouwe *Adriana Catharina van Naaltwijck,* een kleindochter van *Anna Wijtsen,* die als weduwe van *Reynier van Oldenbarnevelt Johansz.* was hertrouwd met Dr. *Jacob Westerbaen.* Het echtpaar *de Ferrand-van Naaltwijck* was n.l. de mede-erfgenaam van bovengenoemde *Wesfecbaen's.* Deze versterking van *Jan de Bray's* geldmiddelen was dus op niets uitgelopen. Ook zijn kortstondige drie huwelijken met vrouwen uit gegoede families schijnen hem geen financieel voordeel opgeleverd te hebben. Of hij veel geërfd heeft van zijn ouders, kan betwijfeld worden. *Salomon* had een groot gezin, zodat van kapitaalvorming wel geen sprake zal zijn geweest. Kunstschilder was toen een weinig lucratief beroep en rijke kunstschilders zoals Rubens waren een grote zeldzaamheid. *Jan de Bray* zal dus wel hoofdzakelijk van zijn penseel hebben moeten leven en ik meen veilig te kunnen veronderstellen, dat hij in 1680, nadat hem de ramp van het verlies van zijn derde vrouw had getroffen, de moed verloren heeft en weinig meer heeft gepresteerd. Wat hij nadien produceerde, schijnt bovendien van veel minder kwaliteit te zijn geweest dan de werken uit zijn vroegere jaren. Von Moltke zegt hierover: Het is mogelijk, dat deze slagen van het noodlot den man, die in de kunst toch al niet meer over zijn volle kracht beschikte, tenslotte geheel hebben gebroken.

Hij schilderde portretten, regenten-stukken en religieuse onderwerpen: ook heeft hij geëtst. Schilderijen van zijn hand vindt men o.a. in het Rijksmuseum te Amsterdam, het Mauritshuis te 's-Gravenhage, het museum Boymans-van Beuningen te Rotterdam, het Frans Halsmuseum te Haarlem, museum van Schone Kunsten te Brussel, het museum National Gallery te Londen, het Louvre in Parijs en het museum te Emden. Het grootste aantal van zijn werken bij elkaar vindt men in het Frans Halsmuseum te Haarlem, waar tien schilderijen van hem hangen. Ook in het Rijksmuseum is hij goed vertegenwoordigd, n.l. met drie schilderijen, w.o. één, dat van bijzondere betekenis is, omdat het niet alleen een zeer mooi doek is, maar ook omdat de gebroeders *Jan* en *Dirck de Bray* met een vijftal andere mannen er op zijn afgebeeld. Het heet „De Overlieden van het Sint-Lucasgilde te Haarlem" en is geschilderd in 'het jaar 1675. Bij dit schilderij, dat in verschillende boeken over schilderkunst, is gereproduceerd, wil ik

wat langer stilstaan, omdat er nogal wat verschil van mening bestaat over de identiteit van de zeven daarop voorgestelde mannen. Daarom wordt het hierbij gereproduceerd, terwijl ik een overzicht zal geven van de overlieden, die verenigd zijn aan een tafel, deels in staande, deels in zittende houding, n.l. drie zittend en vier staand, uit de catalogus van het Rijksmuseum uit 1910 overgenomen:

Catalogus Rijksmuseum 1910.

a. *Wouter Knyff, gild recht,* kunstschilder (staande)
b. *Jan de Bray,* bezig het gezelschap te tekenen (staande)
c. *Gerrit Mulraet,* koperslager, deken, houdende een koperen medaillon (het zinnebeeld van zijn ambacht) in de 'hand
d. *Jan Golingh,* schilder. staande (hierbij staat abusievelijk schrijvende)
e. *Jan Claesz. Marselis,* zittend, zijn hoofd steunend (hij was een liefhebberij-schilder, maecenas en verzamelaar van schilderijen. Hij was een vermogend man, wiens kostbare collectie (48 schilderijen) in 1705 te Amsterdam werd geveild)
f. *Jan de Jongh,* schilder, staande
g. *Dirck de Bray,* schilder, schrijvende (secretaris of schriftheer).

Volgens de catalogus van 1934 is het echter als volgt:

a. *Wouter Knyff*
b. *Jan de Bray*
c. *Gerrit Mulraet*
d. *Dirck de Bray*
e. *Jan Claesz. Marselis*
f. *Jan de Jongh*
g. *Jan Golingh*

Bij deze opstelling zijn de namen van *Jan Golingh* en *Dirck de Bray,* dus omgewisseld.

Deze opstelling komt ook voor in de studie van de kunsthistoricus Von Moltke, in het „Marburger Jahrbuch für Kunstwissenschaft" van 1938. Ook Dr. G. J. Hoogewerff in zijn: „Geschiedenis van de St. Lucasgilden in Nederland" (1947), blz. 93, geeft de opstelling op deze wijze.

Wat de aanleiding geweest is tot de omwisseling van *Dirck de Bray* en *Jan Golingh* is mij niet bekend. Dat laatstgenoemde in het jaar 1675 secretaris van St.-Lucas geweest zou zijn — Dr. Hoogewerff vermeldt dat bij zijn beschrijving van het schilderij — steunt nergens op, want het zeer onvolledige archief van het gilde geeft ons hieromtrent geen uitsluitsel. Dr. Kurtz, de gemeente-archivaris van Haarlem, deelt mijn standpunt hieromtrent. Zij schreef mij 29 november 1960 o.a. het volgende:

„De resolutiën zowel als de benoemingen van deken en vinders zijn er niet omstreeks 1675. Trouwens ook bij die van andere jaren wordt nergens vermeld, wie secretaris van het college was.

Alleen is er bij de ingekomen en uitgegane stukken (archief nr. 196) een stuk van 15 september 1671, waarbij Abraham Jansz. Buys wordt toegelaten als mr. blikslager tot gildebroeder, getekend door deken en vinders, waarbij achter de naam D. de Bray, „schrifthr", d.i. dus secretaris staat.

Würzbach, zowel als Van der Willigen melden dan ook, dat hij in 1671 secretaris van het St. Lucasgilde was.

Er zijn hier in het archief enige getekende portretten van *Jan* en *Dirck de Bray,* welke echter gemaakt blijken te zijn

naar het schilderij van 1675, de eerste de links staande persoon en profil,, de andere de rechts zittende figuur. Daarbij is ook het door Van der Willigen gesignaleerde portret met onderschrift: *Jan* de *Bray,* schilder, zoon van *Salomon de Bray,* Dirck de Bray pinxit 1675, waaruit blijkt, dat het portret van *Jan de Bray* op zijn schilderij van 1675 geschilderd is door zijn broer *Dirk de Bray*".

Tot zover de bovenvermelde archivaris.

Ik heb dezer dagen bovenbedoelde getekende portretten nog eens met haar bekeken. De onderschriften zijn gesteld op de passe-partouts,, dus niet op- de tekeningen zelf. Op de tekeningen komt geen signatuur voor, Ik vermoed dat ze afkomstig zijn uit de verzameling van Dr. Van der Willigen.

De onderschriften zijn vermoedelijk 18de-eeuws, doch kunnen ook uit de 19de eeuw dateren. De gelijkenis van de portretten met het schilderij van de Overmannen van St. Lucas van 1675 is volkomen. Het is dus mogelijk dat het voorstudies van *Jan de Bray* zijn voor het schilderij. De onderschriften uit een later tijdperk hebben dus slechts een betrekkelijke betekenis. De steller daarvan kan met de woorden: „Dirck de Bray pinxit 1675" dus de overlevering gevolgd hebben, die onjuist kan zijn.

Dirck de Bray schilderde echter ook, al zijn er geen geschilderde portretten van hem bekend. Dit blijkt mede uit het testament van *Jan de Bray* van *3* februari 1683, waarin hij o.a. verklaart dat zijn broer *Dirck de Bray* in Gaesdonck zijn zoon moet opleiden tot s c h i l d e r of architect. Het is dus niet onmogelijk dat hij op de groep zijn broer *Jan* geschilderd heeft, maar erg waarschijnlijk acht ik dit niet.

Terugkomend op het schilderij van 1675, ben ik voorts van mening, dat wanneer men hierop de koppen van *Jan de Bray en*: zijn broer *Dirck* (dus de zittende figuur geheel rechts) vergelijkt, deze grote overeenkomst vertonen, zodat ook daaraan te zien is dat zij broers zijn. Wanneer men daarentegen het gezicht van *Jan de Bray* vergelijkt met dat van de man, staande rechts van hem, valt er niet de minste gelijkenis te bespeuren. Ook daaruit volgt dus, dat deze laatste *Jan Golingh* voorstelt.

Hoewel dit geen strijdpunt meer is, merk ik voorts op, dat het en profil geschilderde portret van *Jan de Bray* de grootst mogelijke gelijkenis vertoont met het portret van deze in het boek van Immerzeel, dat daarin 'echter wordt aangeduid als het portret van zijn broer *Jacob de Bray,* hetgeen door Van der Willigen reeds op afdoende wijze is weerlegd. De beschrijving van het betreffende schilderij in de catalogus van 1910 acht ik derhalve juist, behalve dan dat het woordje ,,schrijvende" niet achter *Jan Golingh* behoort te staan, doch achter *Dirck de Bray.* Volgens deze catalogus zou *Jan de Bray* niet het gehele schilderij vervaardigd hebben. *Jan de Bray* zou door zijn broer *Dirck* geschilderd zijn, terwijl *Golingh* en *De Jongh* hierop zich zelve zouden hebben geportretteerd. In de Engelse tekst van de nieuwste catalogus van het Rijksmuseum lezen wij hierover:

„There is a legend, recorded by Van Eijnden and Van der Willigen (Geschiedenis der Nederlandsche Schilderkunst 1, 1816, p. 402), that *Dirck de Bray* painted his brother *Jan*, *Jan de Bray* his brother *Dirck* and *Gerrit Mulraet,* that one of the others painted the attendant and the entourage, and that the rest painted their own portraits. Although there was doubt about this legend in later years, a recent examination, however, showed differences in treatment which has made this thedry more acceptable again".

Von Moltke daarentegen zegt in zijn studie over *Jan de Bray:* De overlevering, dat *Jan de Bray* deze groep geschilderd zou hebben met medewerking van *Dirck de Bray,* Jan Golingh en Jan de Jongh is waarschijnlijk onjuist.

Het ligt eigenlijk buiten mijn bevoegdheid hieromtrent een oordeel uit te spreken, gezien de omstandigheid dat competente kunstkenners het oneens zijn hierover. Toch schaar ik mij als onbevangen outsider in deze aan de zijde van Von Moltke. Het zou toch wel wat vreemd zijn, als *Golingh* en *De Jongh,* van welke schilders geen enkel werk bekend is, zich hier plotseling ontpopten als uitnemende portretschilders. Dat *Dirck de Bray* hier zijn broer *Jan* geschilderd zou hebben, is m.i. onwaarschijnlijk, want hij was een. bekwaam houtsnijder, tekenaar en etser, die alleen in zijn laatste levensjaren (dus veel later dan 1675) bloemen en stillevens moet hebben geschilderd (aquarellen). Het onderschrift op het in het Haarlemse archief aanwezige portret van *Jan de Bray* kan later aangebracht zijn. Er is geen enkel door *Dirck de Bray* g e s c h i l d e r d portret bekend.

Dr. Hoogewerff schrijft in zijn uitnemend, reeds meer door mij aangehaald, boek over de St. Lucasgilden in Nederland op blz. 94 over Golingh en De Jongh:

„Jan Golingh en Jan de Jongh zijn alweer sterren in de zooveelste grootte aan het Haarlemsche firmament. Voor ons blote oog zijn zij niet alleen onzichtbaar, maar ook met de sterkst mogelijke kunsthistorische telescoop niet waarneembaar. Van geen van beiden kan ook maar één enkel schilderstuk worden aangewezen. Waren zij schilders? In ieder geval werd door aanzien in het gilde hun roem bij het nageslacht niet verzekerd."

Het wil er bij mij dus niet in, ook op gezag van bovenaangehaald oordeel over hen van Dr. Hoogewerff, dat deze mannen op dit schilderij hun eigen portret schilderden.

Hoe het nu precies staat met die „differences in treatment", kan ik niet beoordelen, maar ik geloof er niet in en houd *Jan de Bray* als de schilder van het hele stuk. Het feit dat alleen *Jan de Bray* op het schilderij actief is uitgebeeld, n.l. blijkbaar bezig met het schetsen van het gezelschap en de zes anderen passief, is in dit verband ook niet zonder betekenis. Wat de identificatie der personen betreft, hoop ik, dat bij de eerstvolgende herdruk van de catalogus men weer tot de oorspronkelijke visie zal terugkeren en aan *Dirck de Bray* zijn zitplaats geheel rechts aan de tafel als schriftheer van St. Lucas zal hergeven en Jan Golingh zijn staanplaats op het schilderij rechts van Jan de Bray.

Het bestuur van het gilde had ons veel zorgen kunnen besparen indien het op het schilderij de namen der afgebeelden in een nauwkeurig aan te geven orde had vermeld. Ik hoop, dat dit fraaie kunstwerk weer spoedig tot de geëxposeerde schilderijen zal behoren. Thans schijnt het opgeslagen te zijn in één der bewaarplaatsen van het Rijksmuseum; ik vermoed dat het Frans Halsmuseum in Haarlem wel zeer gelukkig zou zijn met dit schilderij.

Wellicht onnodig deel ik nog mede, dat het aantal gilden in een stad vrij beperkt was en dat een bepaald gilde, zoals St. Lucas te Haarlem vaak een groep van beroepen omvatte, (St. Lucas in Haarlem 18), dus niet alleen kunstschilders, maar ook — zoals wij hierboven zagen — een koperslager *(Gerrit Mulraef),* die nog wel deken was en en blikslager *(Abraham Jansz.* **Buys) .**

Jan de Bray schilderde verschillende belangrijke en aanzienlijke personages uit zijn tijd, zoals de Haarlemse kunstschilder *Willem Claesz. Heda* in 1678, *Daniël Heinsius (1580* —1655), hoogleraar te Leiden, *Adriaen van den Horn,* bur-

gemeester van Haarlem in 1662, *Jan* van ***der Heyden*** (1637-1712), kunstschilder te Amsterdam en uitvinder van de brandspuit, *Lodewijck* ***Huygens, Elisabeth van Vaerle,*** *J.* ***van Vaerle, Agatha van der Horn, geh.*** met C. *Guldewagen* (± 1663), ***Maria Teewes*** *de* ***Veer,*** *Joseph* ***Kies van Wisse*** (Museum Emden), ***Johan Ban*** (de Haarlemse toonkunstenaar), ***Abraham*** *Casteleyn,* boekdrukker en uitgever te Haarlem (± 1628-1681) en zijn vrouw ***Margarieta van*** *Bancken* (± 1692 of 1693) in het Rijksmuseum te Amsterdam, Mr. ***Nicolaas de Bye*** (Fr. Halsmuseum), diverse portretten van de familie De ***Lange*** te Zaandam (1696), enz. Dr. H. E. van Gelder spreekt waarderend over het werk van ***Jan de Bray*** in zijn Kunstgeschiedenis der Nederlanden (blz. 240)':

„In Haarlem was het inheemsche Academisme door ***Frans Hals*** en de zijnen teruggedrongen: ***de*** *Grebber, Soutman* en ***Van Everdingen*** waren niet beteekenend genoeg om terrein te herwinnen. Slechts ***Jan de Bray zou*** op den duur, de tradities van zijn vader volgend, portretten schilderen, die niets op ***Hals*** gelijken en niettemin zeer verdienstelijk zijn."

Dr. van Gelder is dus wel niet uitbundig in zijn lof, maar dat is hij zelden in zijn beoordelingen en „zeer verdienstelijk" is dan ook een goed cijfer bij hem. Men dient hierbij in het oog te houden, dat ***Jan de Bray*** uiteraard niet op het niveau stond van grootmeesters zoals ***Rembrandt, Frans*** *Hals,* ***Johannes Vermeer*** en ***Jan*** *Steen,* al was hij een begaafd kunstenaar.

Von Moltke vat zijn oordeel over ***Jan de Bray*** als volgt samen: Zijn betekenis ligt in het feit, dat hij, tegen de invloed in van ***Frans Hals*** en de Amsterdamse medeschilders, zijn persoonlijkheid wist te handhaven. En dat hij zelfs een eigen stijl kon vinden, die voldeed aan de eisen, welke aan een kunstenaar worden gesteld.

Zo ben ik aàn het einde gekomen van mijn verhaal. over ***Jan de Bray.*** Was ik een kunsthistoricus of kunstkenner, dan zou ik nog veel over zijn oeuvre kunnen schrijven, maar dat was mijn doel niet. Dit was: als genealoog wat meer licht te doen schijnen op zijn leven en afkomst dan tot dusverre is geschied en enkele van zijn portretten te identificeren.

Van der Willigen schrijft in zijn meermalen door mij aangehaalde boek nog over ***Dirck de Bray:*** „Het is algemeen bekend dat ***Dirck de Bray*** een zeer bekwaam houtsneegraveur en etser geweest is. Ik bezit van hem zijn eigen geëtst portret, 12" formaat, zijnde ongeteekend, waarvan mij nimmer een tweede exemplaar voorgekomen is." Verderop geeft Van der Willigen nog een nadere beschrijving van dit portret: „Zijn geëetst portret waarvan ik reeds gesproken heb, stelt hem voor op jeugdigen leeftijd, borstbeeld links, eenigszins rechts ziende, met lange gescheiden, golvende haren en korte snorrebaard. Het is zeer geestig behandeld." Waar bevindt zich dat portret thans, want het is bijna een eeuw geleden, dat Van der Willigen dat schreef? Het zou zo goed dienst kunnen doen als vergelijkingsmateriaal bij de identificatie van de personen op het schilderij van ***Jan de Bray,*** voorstellend „De Overlieden van het St. Lucasgilde te Haarlem, anno 1675", Bestaan er geen portretten van ***Jan Golingh, Jan de*** *Jongh* en ***Jan Marselis,*** die voor'hetzelfde doel zouden kunnen dienen? Wanneer er iemand onder mijn lezers mocht zijn, die mij op een of meer der bij mij gerezen vragen antwoord kan geven of het door mij medegedeelde kan aanvullen, dan houd ik mij daarvoor ten zeerste aanbevolen.

Omtrent een familiewapen van het door mij hier beschreven geslacht ***De Bray*** kan ik niets positiefs mededelen. Rietstap vermeldt in zijn „Armorial Général" enige wapens ***(De) Bray*** in Frankrijk en één in België. De auteur geeft de volgende beschrijving van een familiewapen B r a y in Vlaanderen: (Nobilié du St.-Empire 5 febr. 1725)': De sable au chef émanché de trois pièces d'or. Cimier: un lion issu d'or entre un vol de sable.

De oorsprong van het geslacht (Van) Scherpenhuysen,

door **J. J. Hooft van** Huysduynen.

De oorsprong van het geslacht ***(Van) Scherpenhuysen*** ligt ongetwijfeld in het erf en goed Scherpenhuis, gelegen in Terwolde (gem. Voorst), waarvan de oudste vermelding gevonden werd in de Leenaktenboeken van het Huis Keppel (Rijksarchief Arnhem) :

Anno 1397. Dat guet toe Scharpenhuys mit alle syn toebehoir als dat gelegen is in den kerspel van der Wolde ende in der burschap, die geheiten is ten Werde. strickende myt den eienen einde opten Honck ende myt den anderen einde an die Keiserstrate. Tot 1 Pond.

'Als oudste leenman wordt op 1 juli van dit jaar genoemd Roelof ***van*** *Witenhorst;* in 1433 wordt hij opgevolgd door ***Willem van*** *Baeck* d e o u d e , waarna het leen 5 juli 1435 overgaat op Jonkvr. *Bate* ***van*** *Baeck,* de echtgenote van ***Bitter van*** *Raesfeld.* Kort hierna moet het goed in leen zijn overgegaan aan het geslacht ***(van) Scherpenhuysen;*** immers: 11 mei 1439 ontvangt *Steven* ***Foycken*** dit in leen na opdracht door ***Arnt van Scherpenhuys.***

Deze ***Arnf „fen Scherpenhues" is*** de oudst bekende stamvader van het gelijknamige geslacht. In de oorkonden van het Heilige Geest-gasthuis te Deventer wordt zijn naam 11 november 1386 vermeld als eigenaar van een stuk land in het kerspel Terwolde in de mark van Bursen, dat grenst aan het land van bovengenoemd gasthuis (regest no. 80). Op dezelfde dag wordt hij in de volgende oorkonde nogmaals als zodanig vermeld, doch wordt nu ***„Arnolt van Scherpenhues"*** genoemd. Een tijdgenoot van deze *Arnt* komt voor in een andere oorkonde van genoemd gasthuis n.l. die van 13 maart 1392 (regest no. 98) als volgt: *Henric toe Scherpenhuys* en zijn vrouw ***Goldiken*** verkopen aan het H. Geestgasthuis te Deventer twee stukken land in het kerspel van der Wolde, in de Vorsenre Mark, liggende binnen het land aan het Gasthuis reeds toebehorende, voor een tynsgoed. Aan deze akte hangt een goed bewaard gebleven- zegel van *Henric toe Scherpenhuys* voornoemd (3 kepers), die hiermede ook namens zijn vrouw zegelt, daar zij zelf geen zegel bezit.

Het grondbezit van het geslacht ***Van*** *Scherpenhuys* beperkte zich dus niet alleen tot het hiervoor genoemde leengoed van Keppel, maar lag verspreid rondom het dorp Terwolde tot aan de IJseloever en langs de hoofdweg van Arnhem-Zutphen-Deventer. Zoals blijkt gaf het geslacht zijn naam ook aan een ander stuk land, gelegen in Grapendaal, ten noorden van Terwolde aan de IJsel gelegen.

De opvolging van het Keppels leengoed verliep aldus: op 4 november 1473 werd het goed in twee delen gesplitst door reeds vermelde ***Steven, Foycken,*** die de ene helft overdroeg aan *Lambert* ***Dystelweerf,*** gehuwd met ***Steventje van*** *Scherpenhuys.* Deze laatste kreeg de lijftocht van de andere helft, waarbij als hulder optrad haar broeder *Warmolt* ***van*** *Scherpenhuys.* Op deze *Warmolt* gaat het leen 5 juni 1482 over na de dood van zijn zuster *Steventje;* hij vernieuwde de eed van trouw 18 september 1485.

Warmolt van Scherpenhuys was gehuwd met *Gertrut* en liet na zijn dood een onmondig dochtertje na, die 3 januari

1490 met het goed werd beleend onder momberschap van (haar oom?) *Willem ten Scherpenhuys*. Dit dochtertje, genaamd *Fenne*, huwde *Wolter Vallick*, die *26* februari 1494 als haar hulder wordt vermeld. Nog op 14 mei van hetzelfde jaar gaat het leen weer over op *Fenne's* moeder, de voornoemde *Gertrut*, voor wie *Johan Rylinck* als hulder optreedt. Verdere gegevens zijn in de leenboeken van Keppel niet opgetekend.

Een ander Keppels leen bestond uit „een kamp lands mit *2* schairweyden op Scherpenhuser weert" aan de IJsel gelegen, waarmede in *1433* de hiervoor reeds genoemde *Arnf ten Scherpenhuys* werd beleend. Verder wordt over dit leen niets vermeld.

Over het geslacht *Scherpenhuys*, wonende op Grapendael, wordt o.a. melding gemaakt in de Handschriften van Van Rhemen (Rijksarchief Arnhem), waarin onder no. 70 voorkomt: „Extracten uit seecker oudt boeckjen in 4° berustende in de archieven van Deventer, geintituleert: Liber Bonorum demonstratorum filiis ratione secundarum nuptiarum". Het bevat de afgoeding van kinderen uit het eerste huwelijk bij het aangaan van een tweede huwelijk door een van de ouders. Men treft hierin een boedelverdeling aan van 8 december 1485 van *Elisabeth*, de weduwe van zal. *Maes van Scherpenhuys*, en haar kinderen *Willem, Derck, Johan, Griet en Engel van Scherpenhuys*. Aan de kinderen werd toegedeeld:

de helft van het huis op de Graven; de helft van 10 gouden rijder guldens uit de Hof te Voorst: de helft van de Spakenburgsmate bij de Voorster Kerck; de helft van de hofstede de Mollenberg te Voorst: de helft van 4 mud rogge gaande uit een erf te Voorst; de helft van *8* morgen land in Voorsterbroeck; de helft van het goed Dingden te Wilp; de helft van een stuk land in Twyl in Terwolde en de helft van het erf Scherpenhuys in Terwolde in Grapendael gelegen. Voor hun aandeel in de roerende goederen kregen de kinderen 150 gld. uitbetaald. Het was dus een vrij belangrijke nalatenschap.

Over de afwikkeling der verdeling bleek onder de kinderen van vader *Maes van Scherpenhuys nog* lang nadien onenigheid te heersen. In de Gerichtssignaten van Veluwe, inv. no. *20*, bank van Voorst, vinden wij het volgende 'opgetekend:

Donderdag post Gregorii 1498 fol. *33: Gijsbert Meussens* nomine uxoris (hij was gehuwd met een der beide bovengenoemde dochters) laat zich inleiden in het versterf van zal. *Maes van Scherpenhuys* naar inhoud zijner huwelijks voorwaarden, Hiertegen doet *Willem Scharpenhuyss* uitleiding.

Vrijdag post Mathei 1500, fol. *80 en* 115: *Willem, Derick* en *Maes Scherpenhuys*, gebroeders, getuigen dat zij destijds van *Jacob die Korf* (gehuwd met een andere dochter van *Scherpenhuys*) gescheiden zyn. Deze zwager had beloofd aan *Gijsbert Meussens* en zijn vrouw het goed „op id Eynde" in Voorst over te dragen of hem daarvoor schadeloos te stellen volgens de bepalingen van bovengenoemde huwelijksvoorwaarden. Dit was nog niet geschied. *Gijsbert Meussens* was burger van Arnhem, alwaar hij toen met zijn vrouw woonde.

In de gerichtssignaten van Veluwe treffen wij verder nog enige der vroegste naamdragers aan:

Claerboek Veluwe no. 2 (1432-1442) fol. 5vo.: *Willem te Hoverden* peindt aan de goederen van *Arnt van Scherpenhuys* voor Mijns Heeren rente als voor accijns, aan zijn huis en hof. Hiertegen doet *Engel Jan Ludekensdochter* pandwering, zeggende dat het bewuste huis en erf geen eigendom meer is van *Arnt van Scherpenhuys*, doch van haar. Zij had al het gerede en 'ongerede goed van Arnt voornoemd door verwin aan zich verworven.

In 1444 (inv. no. 3 fol. 62vo.) treedt *Arndt te Scherpenhuys* weer voor het gericht op, nu als voorspraak van *Willem te Scherpenhuyss*. Deze laatste had aan *Herman Gijskens* een erf verhuurd, die dit niet had willen accepteren. In 1449 vinden wij *Arndt* tweemaal vermeld voor het gericht van Brummen (fol. 116): eens in combinatie met *Henrick Gijskens*, de tweede maal alleen.

Uit de Tynsrollen van het Ambt Voorst, kerspel Terwolde, in het Gelders Hertogelijk Archief (inv. no 687 Rijksarch. Arnhem) noteerden wij o.a.:

1431/1432 *Henricus de Zwaefken* van *8* hont in Bursener weert quondam *Arndt te Scherpenhuys;*
1448 in Burseneremark 7 hont quondam *Arndt de Scerpenhusen;* in Gyeteloemark ½ morgen *Arnoldus to Scherpenhuyss;*
1463/1464 vermeld *Arnt* en *Henrick te Scherpenhuyss.*

In de Tynsboeken van de Gelderse Rekenkamer anno 1546 (inv. no. 1300) komt de naam *Scherpenhuys* in het ambt Voorst niet meer voor. In de Verpondingskohieren in het archief van Gedeputeerden van het Kwartier Veluwe anno 1649/1650 (inv. no. 820 Rijksarch. Arnhem) komt in het kerspel Terwolde voor:

't Erff Scherp en hove toebehorende Jr *Henrick van Westerholt c.s.* daervan 18 morgen binnendijcks ende de reste buytendijcks zynde ongeveer 36 morgen tientvrij sonder de groote vant' buytendycks geweeten wordt, met huys, hoff, schuyr ende twee bergen. Verpacht aan *Jan Bernts* voor 546 gld. Zeven morgen hiervan liggen in de Welsom, tientbaer 'onder Overijse1 en 1½ morgen onder Nijbroeck.

Door de grote uitbreiding was de naam Scherpenhuys veranderd in Scherpenhove !

Tot het geslacht *Van Scherpenhuys* te Terwolde/Voorst behoort ongetwijfeld ook *Willem van Scherpenhuys*, die in *1442* voor het gericht van de stad Hattem optrad (inv. no. 13), en mogelijk ook de *Rudolf van Scerpenhays*, die 12 november 1483 werd aangesteld tot Officiaal van Vollenhove (Tijdr. Reg. v. Overijse1 Aanhangsel blz. 419). Of hiertoe echter ook behoort *Kynt van Scarpenhuys*, ook *Scarphuysen* genoemd, die juli/augustus 1528 voorkomt onder de knechten van Frans Vynck, gelegerd in het Blokhuis van de stad Bommel (Geld. Hert. Arch. inv. no. 163H) is twijfelachtig. Het leger had destijds talrijke Duitse huurlingen, zodat het niet is uitgesloten, dat deze *Kynt van Scarphuysen* uit de plaats Scharfhausen bij Solingen stamt.

Het is echter zeer aannemelijk, dat tot het geslacht van Terwolde het Nijmeegse schippersgeslacht *Van Scherpenhuysen* behoort, waarvan de oudste vermelding te vinden is in het Recht. arch. van Nijmegen (inv. no. 1822, fol. 4v), en waarin een *Wilhelmus de Scherpenhuysen* wordt genoemd. Of hij identiek is met de hiervoor vermelde *Willem van Scherpenhuys Maeszoon* is niet bewezen; er zijn echter vele aanwijzingen die er voor pleiten. Ons medelid, de Heer A. A. Scherpenhuysen te Velp (G.) bezit hierover talrijke gegevens. Over de enkele andere geslachten *(Van) Scherpenhuysen* staan mij niet voldoende gegevens ten dienste.

BOEKBESPREKING

Dr. J. de Vries, Woordenboek der Noord- en Zuid-Nederlandse plaatsnamen. Uitg. Het Spectrum N.V., Utrecht 1962.

Gevolg gevende aan na het verschijnen van zijn „Etymologisch woordenboek" geuite verlangens, heeft schrijver dit toponymisch woordenboek samengesteld.

In de inleiding deelt schrijver mede, dat hij — wat de eigenlijke plaatsnamen aangaat — naar volledigheid heeft gestreefd. Dit streven blijkt niet steeds met succes te zijn bekroond; zo misten wij bij een oppervlakkige steekproef: Aagtekerke op Walcheren, Colijnsplaat, Delfshaven, Well in Limburg. De verwijzing bij Opijnen naar Nederijnen brengt ons niet veel verder, daar men de laatste naam zelfstandig in dit boek niet aantreft; wel komt verder de naam Neerijen voor, waarmede ongetwijfeld Neerijnen wordt bedoeld.

Deze uitgave, besloten door een lijst van persoonsnamen, die in plaatsnamen voorkomen, telt ongeveer 215 bladzijden en heeft het licht gezien als Aulaboek nr. 85.

Horne en de Minderbroeders, door Dr. Daniël van Weely O. F. M. Uitgave Provincialaat O.F.M. Weert 1961.

De archivaris van de Nederlandse Minderbroedersprovincie behandelt in deze „herinneringen uit het verleden van het Weertse Minderbroedersklooster" in een beknopt overzicht de geschiedenis van dit klooster, dat als eerste stichteres heeft gehad *Johanna* gravin *van Meurs,* † in 1461, gemalin van Jacob *I* graaf van *Horne.* Schrijver wijdt voorts o.m. aandacht aan de graven *van Horne* — van wie *Philips van Montmorency* graaf *van Horne,* in 1568 onthoofd, wel de bekendste is -, aan de altaren in de Weertse Minderbroederskerk en de (thans niet meer aanwezige) grafzerken in die kerk.

De talrijke, zeer geslaagde illustraties hebben veelal betrekking op de graven *van Horne;* echter zijn o.m. ook afgebeeld twee van 1611 daterende glas-in-lood ruitjes, met wapens en namen van *Coenraet Loymans,* van Maaseyck, en *Coënraet van Waelre* en hun echtgenoten, een grafzerk *Costerius* de *Boshouen* en een portret van de veldheer *Jan van der Croon.*

Het bijna *50* bladzijden tellende boekje is voor ƒ1,50 verkrijgbaar.

J. de Loos-Haaxman, De behangselfabriek der Vaderlandsche Maatschappij te Hoorn. Overdruk uit het Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek 1961.

In 1777 werd te Hoorn opgericht de „Vaderlandsche Maatschappij van Reederij en Koophandel ter liefde van 't Algemeen" met de bedoeling om door werkverschaffing de aldaar heersende armoede te bestrijden. De promotor van deze maatschappij was de Doopsgezinde predikant-koopman *Cornelis Ris,* die veel van zijn zorgen gewijd heeft aan de door de maatschappij gedreven Schilder- en Behangselfabriek, die eerst in de twintiger jaren van de vorige eeuw haar bedrijf gestaakt heeft.

Schrijfster verschaft biografische gegevens over de leiders van de fabriek, o.a. *Hendrik Rosenbergh, Jean Theodore de la Campaigne, Gottfried* en *Christian Henning, Bernard Sligting, Hylke Bentes IJsenbeek* en de overige medewerkers.

Deze zeer belangwekkende studie bevat voorts een groot aantal fraaie afbeeldingen naar van de fabriek afkomstige behangsels en modeltekeningen.

W. W. VAN VALKENBURG.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Boot (LXXX 339). Uit mijn aantekeningen, die niet het resultaat zijn van een onderzoek, speciaal naar de familie *Boot* ingesteld, en die dus voor aanvulling vatbaar zijn, kan ik het volgende mededelen:

Ondertr. Dordrecht 21 mei 1645

Esaias Dircksen, schiptimmerman, jongman wonende in de raemstraet, van Dordrecht

Cornelia Dircksz jongedochter woont op de Linde graft van Gorcum

sijn getrout den 5 Juni 1645.

In april 1649 staat in het Dordtse trouwboek aangetekend: *Esaias Dircksen* schiptimmerman eñ *Cornelia Dircks* sijn huysvrou, wooneñ buijten de Sluyspoort, vertreckende na Menheerse (Middelharnis).

en in dec. 1651:

Esaias Dircksz, schiptimmerman eñ *Cornelia Dirx* sijn huysvrou wonen buijten Spuijpoort vertrecken na Gorcum.

Kinderen gedoopt te Dordrecht:

25 maart 1646 *Esaias Dicksen* eñ *Cornelia Dircks—Ariaentge;*

26 dec. 1647 id. —*Ariaentje.*

Kinderen gedoopt te Gorinchem:

12 januari 1655 *Pieternēl*—ouders *Esyaes dricksen* ende *Cornelia dyrcks;*

17 mei 1658 *Anneken-douders Jesyas dyrcksen* eñ *Cornelia dricks.*

De doopdata van twee door de Heer van Hoogdalem gezochte kinderen zijn nu bekend. Het derde kind, n.l. *Dirk Esaiasz. Boot,* die volgens Ned. Patriciaat 1956, fol. 84 op 10 maart 1651 werd geboren, kan te Middelharnis zijn gedoopt. Door een hiaat in het doopboek van die gemeente is controle echter niet mogelijk.

21 januari 1658 compareerde voor notaris J. M. van Osch te Gorinchem: „*Esias Dircksz Boot* burger alhier, En bekende wel en deuchdelick schuldich te wesen aen eñ ten behoeve van *Dirck van Arckel* eñ *Geertgen Pieters dochter* echteluijden, zijns Comptš huijsvrouwen vader eñ stiefmoeder, de soñe van vijff hondert carē gl, te xl grooten vlaems t stuck, hercomeñ ter saecke van zoo wel gereede pen die hij compt den lesten bijden eersten uijt handen alsvooren bekende ontfangen te hebben," etc. Hij tekent eseyaes *dirricksz boot.*

Rotterdam. W. A. VAN RIJN.

de Chalmot. Gevraagd naar de verdere levensloop van *Henriette Louise Adrienne Jacqueline de Chalmot,* geb. Arnhem 4 augustus 1867, en *Guillaume Jacques Louis de Chalmot,* geb. Zwolle 13 april 1870, kinderen van *Louis Henri Alexandre de Chalmot* en Jkvr. *Wilhelmina Johanna Paulina Hester de Vaynes van Brakell.*

Na in 1883 wezen te zijn geworde-n, werden deze kinderen in 1883 en 1884 van Zwolle overgeschreven naar Arnhem, vermoedelijk om bij hun oom Jhr. *Samuel François Théodore de Vaynes van Brakell,* die echter reeds in 1886 overleed, opgevoed te worden.

Sindsdien ontbreekt elk spoor van deze kinderen, daar het bevolkingsregister te Arnhem door brand is vernield.

Kampen. C. N. FEHRMANN.

Cruijff (LXXVIII 8, 115, 388). Ter aanvulling van k. 388 e.v.:

ad 1: *Jan Cornelis Cruijf* op 6 okt. 1632 vermeld als oud zijnde 69 jaar, dus geb. ca. 1563; zie ook 17 mei 1634, 16 nov. 1637 en 201 nov. 1641 alles bij not. J. Moll, Amersfoort r.a. nr. 1676X-A-serie;

ad. I, 3: *Gerbrecht Cruijff* huw.voorw. 20 febr. 1636 met ***Aelbert** Maeszn.*, zoon van ***Maes** Simons* (overl.) en *Janneke Aelbertsdr.* (not. J. Moll, r.a. nr. ***'1676*** X-B serie);

ad 111 D, 1: *Cornelia Cruijff* tr. Amsterdam 19 april 1681 (nr. 508 bl, 315) ***Arend** Sluyter,* weduwnaar van *Pleuntje Dammes;*

ad 111 E: *Gijsbert Cruijff* had o.a. nog een zoon ***Willem,*** die tr. Amersfoort 29 okt. 1682 *Jannitje Claes, we*duwe van *Dirck* ***Groot,*** van Monnickendam; huw. voorw. d.d. 10 okt. 1682 (not. R. Saab, r.a. nr. 1686 B-serie);

ad VI A: ***Rijk** Cruijff* was 4 dec. 1759 ca. 40 jaar, dus inderdaad geb. ca. 1719 (not. A. Voskuyl, Amersfoort).

Utrecht. W. **A.** WIJBURG **JR.**

van Lobbrecht (LXXV 410, 530; LXXVI 28, 480; LXXVII 116, 314). In een acte van 26 juli 1570 (gem. arch. Utrecht 1 nr. 22) worden, vermeld *Matthijs Rutte* ***van Lobberch,*** gehuwd met ***Anna Claes Willemsdr.,*** dochter van ***Claes** Willems,* drapenierder, en van ***Gijsbertje Willemsdr.*** (zie Ned. Leeuw 1958, k. 530, ad I).

Utrecht. W. A. WIJBURG **JR.**

Sterling (Steerlincx). (LXXX 382). In de Thesauriersrekening van Den Brie1 1 okt. 1578—1 okt. 1579, fol. XXv., leest men: Betaelt mr ***Pieter** Sterlincx,* walsche schoelmeester over een jaer weddens, van de kinderen te leeren lesen, schriven, tcypheren, ende de franchoise taele, boven tgene hij van der kinderen ouderen sal moegen bedingen: de somme van tyen ponden gr. Vls. sjaers, hyer over een jaer gevallen prima novembris XVc ende negen ende tzeventich .... facit X pond gr."

Over deze Zuidnederlandse onderwijzer („walsche" schoolmeester wil niet anders zeggen dan dat hij in Den Brie1 een school hield, waar ook les in 't Frans werd- gegeven), tevens een bekend rederijker, bestaat nog al wat leesstof. Op zijn initiatief kwam op 3 september 1580 in de „Heerlijcheyt van Heenvliet" een Rederijkerslandjuweel bijeen, waar Kamers uit Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Den Brie1 en Zwartewaal om prijzen dongen.

Zie: Dr. P. L. Tack: „Uit P. Sterlinckx' Diverscbe Refereynen ende Liedekens" (in: „Mélanges Paul Fredericq", Brussel, 1904, bladz. 125 e.v.); **S.** da Silva Cvriël, „Iets over Zwartewaal" (in: „Gedenkboek van Voorne" 1 330—1930, bladz. 185 e.v) en H. de Jager, „„Het Schoolwezen te Brielle" 11, (in: „De Brielsche Archieven", Brielle, 1883); K. ter Laan, „Letterkundig Woordenboek voor Noord en Zuid", 1952, noemt ***Pieter Sterlinckx*** „van Heenvliet". Hij was nochtans van Mechelen.

Met „het ambacht van den Oudenhoven van het land van Voorn" zal wel bedoeld zijn: de Ambachtsheerlijkheid O u d e n h o o r n in het Land van Voorne.

Zierikzee. DR. MR. H. P. SCHAEP.

Sterling (Steerlincx). (LXXX 382). Blijkens het loofsignaat van Zaltbommel (28 juni 1677, 8 nov. 1679 en 30 jan. 1682) was ***Johan** Ste(e)rling(h)* schout (is scholtus wellicht gelezen als schoolmr. ?) en secretaris van de ambachtsheerlijkheid Oudenhoorn (niet Oudenhoven) in het Land van Voorne.

Hij was gehuwd (voor 28 juni 1677) met ***Johanna van** Meurs,* dr. van ***Tieleman van** Meurs* en ***Anna Margaretha Misligh en*** kleindr. van ***Gijsbert van** Meurs* en ***Johanna Jongbloedt;*** uit de bekende Zaltbommelse vroedschapsfamilie.

Arnhem. **MR.** W. F. LEEMANS.

Vorstius. Gevraagd worden de voorouders van Ds. ***Johannes Petrus** Vorstius,* die als Evang. Luth. predikant te Emmerik aldaar huwt op 27 nov. 1712 met ***Agneta Dorothea van Rambshausen.***

Uit dit huwelijk werden vijf kinderen te Emmerik gedoopt, waaronder ***Bernhard Heinrich*** op 26 nov. 1715; hij vestigde zich in Amsterdam, waar hij op 2 juni 1741 ondertrouwde met ***Catharina van der** Wulster* (Puyboek, doch niet te Amsterdam gehuwd). (Deze ***Bernhard Heinrich is*** dus niet identiek met ***Barend** Hendrick Vorstius,* die in Ned. Leeuw 1918, k. 278, vermeld wordt als in 1741 gepromoveerde Amsterdamse chirurgijn, oud 36 jaar, afkomstig uit Emmerik en niet meer vermeld na 1756,)'.

Volgens aantekeningen in een dossier ***Vorstius*** (collectie Vorsterman van Oyen, Centr. Bureau) zou voorn. Ds. ***J. P. Vorstius*** ca. 1688 te Rotterdam geboren zijn als zoon van ***Johann Heinrich*** en ***Margaretha Riethorst.*** Dit kan echter niet juist zijn, want ***Johann Heinrich** Vorstius,* j.m. van Gutherwickerham, wonende Breestraat, huwde te Rotterdam voor schepenen op 16 april 1691 met ***Margriet Riethorst Hermansdr,*** en onder hun tussen 1692 en 1709 te Rotterdam Luth. gedoopte dertien kinderen komt geen ***Johan Petrus*** voor. Volgens dezelfde bron zou Ds. ***J. P.** Vorstius* voornoemd, voordat hij te Emmerik werd beroepen, korte tijd predikant te Gotterswickerham (bij Kleef) geweest zijn.

Ik heb niet kunnen vaststellen,, of ***Johann Heinrich** Vorstius* identiek is met degene, die op 10 dec. 1685 werd ingeschreven als lidmaat van de Luth. kerk te Rotterdam, komende van Wesel, oud 25 jaar **).

De stamvader van dit predikantengeslacht zou zijn de uit de kerkgeschiedenis bekende Ds. ***Johannes** Vorstius,* geb. te Antwerpen 1529, gevlucht naar Oost-Friesland (zie Ned. Leeuw 1959, k. 191) overleden te Itzehoe (Holstein) 13 april 1599. Hij was gehuwd met *Catharina* .....

Utrecht. W. A. WIJBURG JR.

de **Zutter** (LXXX 383). In of nabij Maldegem, evenals Zomergem en Lovendegem in Oost-Vlaanderen gelegen, kwam ook een geslacht ***De Zutter*** voor: zulks blijkt uit de opgave in „Oostvlaamsche Zanten" 38e jrg. (1963), nr. 5, blz. 256, dat in het weekblad „Vrij Maldegem", nr. 7 van 1953, een artikel voorkwam, getiteld „De familie De Zutter".

Wassenaar. **MR.** W. W. VAN VALKENBURG.

**) Volgens Vorsterman van Oyen was hij zoon van Ds. *Joris Vorstius* (geb. Borsfledt in 1615, predikant te Wesel en Gotterswickerham) en Elisabeth *Baack,* welk echtpaar in 1655 gehuwd zon zijn.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Verslag van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 16 november 1963 in het Hotel-Restaurant „De Gouden Leeuw" te Voorschoten. — Het kasteel Duivenvoorde. — De kunstschilders de Bray en hun familie, door A. van der Marel. — De oorsprong van het geslacht (Van) Scherpenhuysen, door J. J. Hooft van Huysduynen. — Boekbespreking. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN. PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan 70, Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f 25,—* gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken

No. 2 **LXXXI e Jaargang** **februari 1964**

De Van Beynhem's in Maas en Waal,

door IR. J. VAN BEIJNUM.

In „De Navorscher" zijn enkele artikelen gewijd aan het geslacht *Van Beynhem,* dat zijn zetel had op het huis „de Appelenburg" gelegen aan de Waaldijk, ongeveer op de grens van Dodewaard en Ochten. Behalve de *Van Beynhem's,* die regelrecht aan dit huis gebonden waren, vindt men in de literatuur nog vele anderen genoemd, van wie het onderlinge verband en de relatie tot de Appelenburg nog onbekend is. Schrijver wil een poging wagen een aantal van deze personen te identificeren, daarbij overtuigd zijnde dat de schaarsheid der bronnen het niet altijd mogelijk maakt de relaties strikt te bewijzen.

§ 1. *Gerrit van Beynhem.*

Beginnen we met *Gerrit van Beynhem,* die in het boek „De ridderschap van het kwartier van Nijmegen" op blz. 126 en 326 als vader genoemd wordt van *Adriana van Beynhem,* die in 1615 *Johan de Cock van Delwijnen* huwde. D'Ablaing noemt hem *Gerrit van Beynhem* tot den Appelenburg, doch licht dit niet toe. En werkelijk lijkt de toevoeging „tot den Appelenburg" te onpas gegeven, daar deze *Gerrit* er niet verbleef. noch een zoon van de Appelenburg was.

In de Leenkamer van Soelen en Aldenhaag, No. 6, fol. 23, beleent *Derick Vijgh* op 13 sept. 1572 *Gerit van Beynum* als man van *Adriaen Pieck* met 5 mergen „Keldonckxhofstad" aan de Tielse weg. Zij lijftochten elkaar aan dit goed (fol. 25v) en bepalen dat het na de dood van *Adriana* zal komen op *Otto* en *Johan Pieck.* In 1583 is *Gerrit* nog belender van „Ottenhofstad", een ander leen van Zoelen (fol. 83). *Gerit* en *Adriana* waren kinderloos, want inderdaad gaat het leen op 5 juli 1600 aan *Otto Pieck van Asperen. Adriana Pieck* moet in 1575 reeds overleden zijn, want op 18 juni van dat jaar belooft *Gerit* de dagelijkse kleren van zijn huisvrouw te zullen behanden aan *Steven Pieck* (Tiel 528, fol. 301). Dan belooft hij ook (Tiel 301, fol. 106v) 18 g 's jaars te betalen aan de kinderen van *Arnt van Deysen* en *Steven Pieck,* welk welk bedrag zal betaald worden uit de goederen van *Gerit* in Tiel en Zandwijk, maar — als Zaltbommel weer in de macht van de koning van Spanje zal zijn — uit de renten op de Tol van Zaltbommel en de goederen van *Adriana* in de Tielerwaard. Blijkbaar kon of wilde hij niet betalen, want in juli 1583 wordt *Joestken van Deysen,* de dochter, gericht in huis en hofstad aan het Hoogeind, waar *Gerit van Beynhem* woont (Tiel 528, fol. 301). De relatie met *Pieck* uit zich ook in fol. 107 waar *Gerit van Beynhem, Ott* en *Jan Pieck* een lijfrente beloven aan *Hadewich* en *Mechtelt van der Moelen* uit 6 morgen land te Avezaat „den Daever".

Gerit is daarna gehuwd met *Chrisfina van Eck,* want op 9 juli 1586 geven *Otto* en *Jan Pieck,* broeders, een magescheid over, dat gesloten is tussen *Otto Pieck* en de voogden van de onmondige kinderen van wijlen *Gerrit van Beynhem* en *Christina van Eck* (Tiel 301, fol. 249v). *Otto Pieck* treedt nog op als borg voor deze kinderen bij een bezaat dat *Reiner van Dort* aan gerst en gerede goederen doet (fol. 20).

Gerrit en *Christina van Eck* tochten elkaar op 3 december 1582 (Tiel 301, fol. 249v). *Christina van Eck* was niet de dochter van *Bartholomeus van Eck* en *Maria van Mekeren* (De Man in Jrbk. Centr. Bureau Geneal. 11 en III), die 2 dochters *Maria* en *Christina* hadden, die in 1580 kwaad gesproken

hadden van'. *Gerrit* (Tiel, 301, fol. 226v). *In* de genealogieën van *de* jonge' Van Rhemen wordt *Geert van Beynum* genoemd als gehuwd met een dochter van *Cornelis van Eck* en ene *Van der Lawick* en dit wordt bevestigd door een wapenbord van *Johan de Cock van Delwijnen,* gestorven 26 dec. 1724, 69 jaar oud, welk bord vroeger in de kerk te Ophemert, thans- op de Cannenburg verblijft; daarop komt onder de overgrootouders van zijn vader het echtpaar *Eck-Lawyck* voor. Inderdaad is dit de juiste toedracht, want volgens een Nederbetuwse acte N.B. 203, fol. 183v verkopen *Dyrck Veretne* en *Cornelia Janssdr.* een losrentebrief in 1559 aan *Cunera, Janna* en *Chrisfina van Eck,* nagelaten kinderen van *Cornelis van Eck* en *Geertruijt van der Lauwick,* die in 1607 door *Adriana van Beynhem* (dochter van *Chrisfina)* verkocht wordt. *Cunera van Eck* wordt door Muschart genoemd als met haar man *Willem de Cock van Delwijnen* een magescheid te hebben gemaakt met *Christina van Eck* en haar man *Gerit van Beynhem in 1528* (Ned. Leeuw 1932, kol. 20). Ongetwijfeld zal dit jaartal 1582 moeten zijn. In 1598 leeft *Cunera* nog als weduwe met twee zoons, *Jan* en *Cornelis de Cock van Delwijnen* (N.B. 203, fol. 51v). *Johanna* vinden, we bij D'Ablaing, blz. 168 als dochter van *Cornelis* en *Geertruid van der Lawick* en vrouw van Johan van *Welderen* met een zoon *Gijsbert van Welderen.*

Gerrit van Beynhem wordt als schepen van Tiel genoemd in 1565 en 1570, 1571 en 1572. Ook is hij bij de ridderschappen in de bank van Zoelen, die haar gerichtsdagen in Tiel hield, b.v. in 1577, 1581/84, en treedt daar als oordeelwijzer op. Zijn belangen lagen zeer verspreid, waarvan verschillende zaken voor de banken van Tiel, Deil, **Tuil,** Zoelen en Zuilichem, die hier niet besproken hoeven te worden, getuigen. In 1575 had hij een belofte gedaan voor *Henrick van Dorn,* zoon *van Frederick* en *Chrisfina van Bronckhorst,* betreffende diens administratie van Asperen (Tiel 301, fol. 109). Mogelijk is hierover geschil ontstaan, want in 1584 wordt Jr. *Gerardt van Beynom,* wonende tot Tiel, de koop gewezen van een huis in de Nijsttraat te Bommel van *Christina van Bronckhorst* (Zaltbommel, Dingsignaat 99, fol. 10v, 11, 26). Oorspronkelijk moet hij in of bij Druten gewoond hebben. Het verpondingskohier van 1649 noemt het goed Cosnings in Puiflijk, dat van *Gerrit van Beynhum* was, nu de heer van Wadenoyen; in die tijd was dat *Adriaan de Cock van Delwijnen,* zoon van *Adriana, Gerritsdr. van Beynhem.* In het archief van Xanten wordt in 1567 Vildijck of Valdijck te Druten -als zijn goed vermeld (M.W. 1 en 45) en bij verpachting van Xantense tienden (M.W. 18) treden in 1582 *Heymerick van Mekeren* als stadhouder van de amptman, *Gerifh van Beinum* en *Balthasar van Nijvenheim* als gerichtslieden op. In Afferden zijn *Gerrits* erfgenamen in 1614 belenders van de „Beenerkas" (Schoutampt Valburg 301, fol. 17v).

Hij moet wel een wilde natuur gehad hebben, daar hij door, 'de schout Claas Vijgh wordt aangesproken voor rechten in de gerichtskamer met Jan Spaen (Tiel, 137, fol. 118v, 1575). In Remissien en Pardonnen (Hof 2849) vindt men een verzoek van 1557 van *Gerrit van Beynhem* om in het ampt Maas en Waal te mogen terugkeren na gevlucht te zijn wegens een „Onnozele doodslag" op *Ryckolt Jans,* die zich mengde *in* een twist te Puiflijk tussen *Henrick Staets* en *Gerrit* over verwonnen panden. Daarin wordt ook genoemd *Jan van Beynhem,* broer van *Gerrit,* die getuigenverklaringen aflegt.

In de zaak over het amptmanschap van Maas en Waal ('Hof: 1568, nó. '8), is een brief van 1565 van een aantal ridderschappen, onder wie drie leden van het geslacht *Van Begnhem,* n.l. *Jan. Gerrit toe Druten* en *Gerit,* ook een brief, waarbij een aantal ridderschappen verklaren gestaan te hebben in 1566 over het contract tussen *Gijsberf van de Poll* en *Henrica van Aller,* weduwe van *Jelis van Riemsdijck,* ten aanzien van het ampt, waarbij *Geridt van Beijnhum Janss* en *Johan van Beynum* zijn, beide keren dus de twee reeds als broers genoemden. Volgens het proces Hof 1596 No. 16, bezegelden *Gerrit van Beynhem* en *Dirck Vaeck,* gerichtslieden in Maas en Waal, een acte, waarbij *Herman van de Poll* en *Maria van Isendoorn* lenen van *Alert Hacfort* op 1/4 van het Ampt.

Op de riddercedels (Hof 1481) wordt' in de jaren 1565—1589 de naam *Gerrit van Beinhum* aangetroffen, in 1565 en 1570 als *Gerrit Johanss,* in 1565 ook met de toevoeging Druten.

Hoe kwam deze Drutense *Gerrit* nu in Tiel? Hier kan de doodslag in Puiflijk een rol gespeeld hebben, maar waarschijnlijker is de oorzaak gelegen in de politieke toestanden van die tijd. In Gelre 3 (1900) wordt bij de correspondentie van *Andries van Anderlecht,* toen (Spaans) gouverneur van Tiel, beschreven hoevele edelen binnen Tiel geweken waren wegens de Geuzen, die Gorinchem, Zaltbommel en Buren bezet hielden. Bij de edelen, die aan Anderlecht verzochten bij Requesens aan te dringen het beleg voor Gorinchem te slaan, was ook *Geryt van Beynhom,* die immers belangen had bij de Tol te Zaltbommel en in de Tielerwaard. Hij behoorde dus 'toen tot de Spaanse partij. In 1575 getuigt hij met anderen hoe op 26 maart van dat jaar in een bijeenkomst van de gouverneur Van Anderlecht, de raad van Tiel en vele burgers gesproken werd 'over monstering van burgers voor de Spaanse koning en over het feit dat de amptman en schout Claes Vijgh als suspect werd beschouwd (Tiel 302, fol. 74).

In Tiel kocht *Gerrit* in 1574 gerichtelijk een huis in de Achterstraat (Tiel 301, fol. 75), maar hij woonde aan het Hoocheyndt in een huis naast dat van Reyner van Dorth, heer tot Varick (Tiel 528, fol. 324, okt. 1584). In 1592 is dit huis van *Anfony van Crell* (Tiel 303, fol. 60). Het is moeilijk te beoordelen of hij het was, die in 1553 als wijnaccijnsmeester in Tiel optreedt (Tiel 135, fol. 35v, 36, 52).

§ 2. Kinderen van *Gerrit van Beynhem.*

Zolang zij onmondig zijn worden hun namen in de acten niet genoemd, b.v. als op 13 aug. 1586 *Jan Maykens* voor hen ontsaat doet 'tegen *Reyner van Dort* (Tiel 302, fol. 20) en op 3 maart 1589 als hun rentmeester *Peter Dircks* zich verweert en verliest tegen het O.L.V. gilde te Ingen wegens renten (Kesteren 104, fol. 62v en 63v). Nog op 17 jan. 1603 spreekt zijn zoon *Herman Pefersen* wegens deze functie van zijn vader *Dirck van Hatthem* aan (Kesteren 105, fol. 78v).

De dochter *Adriana,* die, zoals gebruikelijk was, genoemd is naar de eerste vrouw van *Gerrit,* huwde *Johan de Cock van Delwijnen,* zoon van *Adriaen* en zijn tweede vrouw *Maria van Hemert.* Volgens de leenacten maakten *Johan,* die heer van Wadenoyen was, en *Adriana* huwelijksvoorwaarden op 7 nov. 1615.. Zij tochtten elkaar 2 okt. 1625 (Deil, Sign. van gelofte 119, fol. 118). Op 19 juni 1634 geven zij volmacht aan Jr. *Johan van der Lauwyck,* burgemr. van Wageningen,

om 1/4 part van huis, enz. „ruyssen goet" te Wageningen te verkopen (Deil, Dingsign. 1633/54, fol. 31v). Hij was schepen van Deil. Hun zoon *Adriaen*, heer van Wadenoyen, huwde *Anna van Gent Bartoldsdochter*. Uit dit huwelijk sproot *Johan de Cock van Delwijnen*, amptman van Tieler- en Bommelerwaard en gedeputeerde in de Staten van het kwartier van Nijmegen, wiens wapenbord, hierboven reeds genoemd, de volgende kwartieren vermeldt:

Cock van Delwijnen	*Gendt*
Beynhem	*Ghiesen*
Hemert	*Eyll*
Eck	*Malburch*
Balveren	*Eyll*
Poll van Geresteyn	*Brakel*
Zuylen van Nyevelt	*Ley*
Lawyck	*Lennep*

De kwartierstaatregel van de oudste generatie is mitsdien: *Cock van Delwijnen X Balveren, Hemert X Zuylen van Nyevelt, Beynhem X Poll van Gerestein, Eck* **X** *Lawick*.

Op dit bord is het wapen *Beynhem* in sabel een gouden kruis.

Adriana had nog een broer *Johan*, want op 6 jan. 1606 machtigden *Gijsberf van Welderen* en zijn zuster *Magdalena Jorden van der Lauwick* om in Wageningen 1/12 deel van een erf te verkopen aan Jr. *Johan van Beynem* en joffr. *Adriana van Beynem*, die er al 2/12 van bezaten, en *Peter Ruisch* 9/12 (Tiel 509, fol. *104*). *Gijsbert van Welderen* was een cousin van *Adriana*, daar zijn vader *Johan* getrouwd was met *Johanna van Eck*, zuster van de moeder van *Adriana*. Van *Gerrit*'s zoon *Johan is* verder niets meer gevonden, zodat hij wel jong overleden zal zijn.

§ 3. De broeder en de zuster van *Gerrit van Beynhem*.

De broer *Johan is* al vermeld als getuigenissen gevraagd te hebben over de doodslag, door *Gerrit* in Puiflijk begaan, ook bij de geschillen over het amptmanschap van Maas en Waal. In een proces voor het Hof 1554 No. 39 is hij met *Johan van Mekeren* bemiddelaar in een geschil te Grave. Hij bezat volgens het archief te Xanten (M.W. 45) Monnickenacker onder Druten. Op de riddercedels van het Hof wordt hij genoemd van 1555 tot 1570 in Maas en Waal. in 1565 met de toevoeging Druten.

D'Ablaing noemt in „De ridderschap van het kwartier van Nijmegen" op blz. 309 *Jan van Beynhem* uit Bocholt, die *Gysberfa van Beynhem* († *1614*) van de Appelenburg huwde „te Druten"'. Er is echter nooit van enige relatie van deze Bocholtse *Jan* met Druten gebleken. De toevoeging moet dus misplaatst zijn en betrekking hebben op een andere *Jan*, n.l. *Jan*, broer van *Gerrit*.

Van huwelijk en nakomelingen is niets gevonden.

Sophia van Beynhem wordt op 24 maart 1569 als weduwe van *Jan van den Sfeenhuys* genoemd in een pachtcontract tussen haar en *Jacob van Dryell* (Tiel 300, fol. 148v). Een *Johan van Steynhuys* vindt men op de riddercedels van Maas en Waal in 1555. Op 1 juli 1588 spreekt *Andries van Buren* namens zijn moeder *Sophia van Beynhem* de weduwe van *Derick Vonck* aan voor pacht (Gerichtsign. Kesteren 104, fol. 27). Voor moeder moet hier schoonmoeder gelezen worden, want op 13 febr. 1589 beloven *Sophia, Andries van Buren* en *Catharina van den Steenhuis* aan *Goessen Joesten Verwey 160 g. te* betalen (Tiel. 529, fol. 62v). Er is nog sprake van haar op 30 maart 1601, als Joffr. *van Beinhem*, wed. *van Sfeenhuys*, door *Wolter Roloffs* wordt aangesproken voor dijkgeld (Kesteren 105, fol. 37).

Er is geen enkel bewijs gevonden voor haar familierelatie, maar in een zaak van *Jan Joachims* op *22* maart 1571 worden *Derick van Braeckel* en Joffer *van Beynhem* genoemd en de volgende dag *Derick van Braeckel, Gerrit van Beynhem*, e.a. (Tiel, vreemd gedingsign. 137, fol. *32*). *Andries van Buren* is onder de voogden van de kinderen van *Gerrit van Beynhem* en *Christina van Eck* (Tiel, *302*, fol. 21). Beide acten geven toch wel een sterke aanwijzing dat *Sophia* een zuster van *Gerrit* was.

§ 4. De vader *Johan van Beynem*.

Daar *Gerrit* op de riddercedels *Gerrit Johanns* genoemd wordt, is er geen twijfel aan de naam van zijn vader. Bovendien heette een van Gerrits kinderen *Johan*. Op de ridderlijsten van vóór 1545 vindt men dan ook een *Jan van Beynhem* en op een riddercedel in het Archief Keppel No. 93 wordt in 1539 *Jan van Beinom* genoemd en deze opgave lijkt naar Druten te wijzen. Duidelijker zijn de schattingslijsten in het Hertogelijk archief, waar in *1518, 1520* en 1541 in Druten *Johan van Beynnem (Beynom, Beynhom)* voorkomt. Evenals zijn zonen wordt ook hij in het Xantense archief genoemd en wel als borg bij een tiendverpachting in Druten in 1521 (M.W. 17). Het is moeilijk uit te maken of bij de zoen tussen *Herbert Engelen* en de nabestaanden van *Rijck Holtappel* aanwezige Erentfeste en vroeme *Jan van Beynum* vader of zoon was (Hof 2849 Remissien en pardonnen, 1554).

Volgens het bovengenoemde kwartierbord was hij getrouwd met.. .. *van de Poll*, dochter van Gerestein.

§ 5. *Walraven van Beynem*.

In Sceaux armoriés des Pays Bas van De Raadt lezen we: *Jean et Waleran van Beynem*, témoins d'Anne van Bronckhorst à son contrat de mariage avec Thierry van Malburg, 1541. De voorlopige conclusie hieruit zij, dat *Johan* en *Walraven* broeders waren, In de genealogieën van Van Rhemen worden twee *Walraven's* genoemd, de een hopman met een onbekende gade en een zoon *Gerrit*, de ander getrouwd met *Cafharina van der Meer* of *Boxmeer* en een dochter, die echtgenote was van *Johan Millinck*. Toch is er maar één, want in het gerichtsprotocol Elst (O.B. *250, fol. 141*) geven *Gerit van Beynum* en *Johan Millinck* op *27* nov. 1559 een algemene volmacht aan hun broer en zwager *Henrick van Beynum*. Er blijkt dus dat *Walraven* en *Catharina* drie kinderen hadden.

Van Rhemen deelt in zijn genealogieën ook nog mede, dat *Walraven's* wapen in zwart een gouden kruis was en dat hij het halve veer te Ewick in de Leck in 1540 aan *Jan van Stepraedt* verkocht. Deze geografisch onbegrijpelijke opgave vindt opheldering in de moeilijk leesbare processen bij Van Rhemen, Boek 1, fol. 287: in het proces van 1598 tussen *Dirk van Sfepraedt* en zijn broers en zusters wordt n.l. ook getwist of het veer „ingen by laick" leengoed zou zijn of niet. Willem hertog van Gulik en Kleef had in 1390 *Jacob van Apeltern Dircks* beleend met de veerstad tussen Woerden (Weurdt) en de Waal. Op Gorissens stedeatlas

van Nijmegen vindt men op blz. 42 die Laeck als een water ten zuiden van de Waal.

Walraven komt niet voor op de riddercedels, mogelijk omdat hij hopman was. Zijn belangen lagen oostelijker dan die van de hiervoor besproken personen. De schattingslijsten uit het Hertogelijk Archief noemen in 1518 *Walraffen* van *Beynem* onder Herveld. Charter 803 van het oud archief der Nijmeegse broederschappen vermeldt een erftins van 10 gouden Rijnse guldens, gaande uit de Kleefse kamp en het Dueyskempken in Herveld, toebehorende *Walraven van Beinchem.* Ook in Nijmegen wordt hij genoemd, b.v. in 1542 (Nijmegen 1850, fol. 19) als *Frans de Claer,* presb. en canonicus van St. Steven, pastoor in Oy, een rente van 18 ph. g. uit het huis „Int hyrt" bij Hondsberg aan *Walramo de Beynhom* verkoopt. Volgens het Claerboeck van de Praest werden bij de wederinstelling van de Claerbanck in 1557 ook uitheemse ridders aangeschreven. w.o. *Walraven van Beynum,* die echter niet kwam.

§ 6. *Walraven's* dochter.

Zij, wier voornaam in geen enkel stuk gevonden is, was volgens Van Rhemen gehuwd met *Johan Millinck,* zoon van *Caspar* en. ... *van Brempf.*

Hun zoon *Johan Millinck,* getrouwd met *Margaretha Vaeck,* denkelijk weduwe van *Henrick Hacfort (Zie* prot. Schoutampt Valburg O.B. 301, fol. 93v: Henr. Hackvort en Marg. Vaeck E. L. verkopen in 1575 een erfrente uit de Ossencamp te Oosterhout), zat in de bank van Elst, leefde nog op 19 sept. 1614, maar wordt als „in god verstorven" vermeld op 19 sept. 1615 (ger. sign. Elst, O.B. 102, fol. 238 en 272). Op de riddercedels verschijnt hij in 1597-1601, Overbetuwe. In 1603/4 trad hij op als stadhouder van de burggraaf van Nijmegen (Rijk van Nijmegen 30, fol. 100 tot 150v) en in de dijksignaten van het Polderarchief Overbetuwe komt hij voor onder Haalderen in 1599-1605. Zijn weduwe, *Margaretha Vaeck,* wordt nog in het Signaat van Bemmel genoemd op 22 april 1619 (O.B. 246, fol. 116)'. Zij bezat er als weduwe de helft van de Parrick, 10 morgen op Bercheren, waaraan Jr. *Onna van Elss* als man van *Gijsberta Duterieus* besaat deed op 29 april 1617 (fol. 60). *Gijsberta* was eerder weduwe van *Gerhardt Vaeck,* blijkbaar broer van *Margaretha.* Margaretha woonde op „dat Oesterfeldt" in Bemmel, dat zij als waarschap stelde voor *Berndt van Mekeren* op 7 okt. 1617 (fol. 72).

In de acten van Bemmel vinden wij ook haar 2 dochters, achterkleindochters van Walraven, als zij op 8 maart 1617 met- *Hans Henrick van Blomendaell,* drost van Vyanen, als man van *Alienora Millinck* en *Johan van Brakell,* capitein, man van *Henrica Millinck,* volmacht geeft aan *Henrick van Hovell,* procureur te Tiel (O.B.' 246, fol. 58). Op 31 maart 1617 worden *Margaretha Vaeck,* haar twee schoonzoons, als-, mede *Johan* en *Reiner van der Hell,* broers, en *Adam, van Heerdf,* hun zwager, als erfgenamen van *Gerhard Vaeck* genoemd (fol. 59v). *Johan van Brake1* en zijn schoonmoeder hebben op 15 jan. 1617 een zaak tegen schepenen en kerkmeesters van Oploo in het land van Cuyck (fol. 55). *Alionora Millinck* wordt op 14, sept. 1630 weduwe genoemd (Elst O.B. 105, fol. 64v), *Henrica Millinck* leeft nog in 1657 als douairière van *Johan van, Brakel,* gouverneur van het fort, Nassau (Elst, O.B. 108, fol. 38v).

Er is wat langer bij de nakomelingen van Walravens dochter stilgestaan, omdat — daor het huwelijk van *Henrica Millinck* met *Jan van Brake1 van Kermesfein* — *Walraven* of zijn dochter voorkomen op enkele kwartierborden van de *Van Brakel's,* die beschreven zijn in het proces voor het Hof 1765 No. 2, dat over de leengerechtigheid van Thedingsweerd, 110 morgen onder Avezaat, een leen van Thorn, gaat. Dit proces werd gevoerd tussen *Carel Lodewijk de Pagniet* en *Willem van Quarles,* de eerste zoon van *Abraham de Pagniet* en *Dorothea Henriëtte van Brakel,* die dochter was van *Lodewijk van Brake1* en *Maria van Lier,* de 'tweede als man van *Louise Henrieffe van Wijhe,* dochter van *Chrisfiaen Reynolt van Wijhe tot Ysendoorn* en *Henriette Philippine van Brakel,* die dochter was van *Willem Frederik van Brake1* en *Isabella Jacoba Pompe.*

Lodewijk van Brakel, drost ter Leede, richter en dijkgraaf van Tiel, overste luitenant, en *Willem Frederik,* heer van Carnisse en West Barendrecht, waren halfbroers, stammende uit de huwelijken van *Jan van Brake1* met resp. *Dorofhea de Baers* en *Maria Louise van Lier* en kleinzoons van *Jan van Brake1* en *Henrica Millinck.*

Een wapenbord, toen in de kerk van Lienden, hetwelk geen naam draagt, maar volgens *Quarles* van *Lodewijk van Brakel* moet zijn, waarvoor hij wel goede bewijzen bijbrengt, heeft de 16 kwartieren:

Brake1	*Baers*
Millinck	*Brake1*
Temppier	*Piraet*
Vaeck	*Vijgh*
Meerten	*Blancher*
Beynhem	*Wijhe*
Bos	*Tristal*
Baert	*Gelder*

De eerste kwartierstaatregel van Lodewijk's vader Jan is dus: *Johan van Brake1 X Johanna van Meerten; Gerard Tempier* **X** *Helena van den Bos; Johan Millinck* **X** *N. van Beynhem; Vaeck* **X** *Baert.* De tweede regel *Lodewijk van Brake1 X Catharina Tempier; Johan Millinck X Margaretha Vaeck.* De derde regel *Johan van Brake1 X Henrica Millinck.*

Dan is er in het proces de opsomming van de 32 kwartieren van *Willem Frederik van Brakel,* voorkomende op een bord, toen in de Kloosterkerk te 's-Gravenhage.

Brakel	*Millinck*
Temppier	*V a e c k*
Meerten	*Beynhem*
Bos	*Baert*
Bockoop	*Bremt*
Reissem	*Wees*
Eck v. Teisterb.	*Meerh*
Mombeeck	*Flodorp*
Lier,	*Leefdael*
Norrets	*Gave. ...*
Berghem	*Schoonh....*
Etten	*Nassau*
Parland	*Alebou*
Boheis	*Pilleyster*
Boergogne	*Poelgeest*
Hesdin	*Culemborg*

zijnde 8 kwartieren van de 4 grootouders *Jan van Brakel, Henrica Millinck, Willem van Lier,* heer van Oosterwijk, en *Maria van Leefdael.*

Van *Henrica Millinck is* dus de eerste kwartierstaatregel: *Caspar Millinck* **X** *Brempt; Walraven van Beynhem* × *Catharina van Meerh; Vaeck X Wees: Baert* **X** *Flodorp.*

Er is ook nog een derde bord opgenomen, toen aanwezig in de kerk van Heerjansdam, van een *Johan van Brakd*, die gestorven zou zijn *29* aug. 1680, met 16 kwartieren:

Brake2	*Sleyten*
Temppier	*Alosten*
Meerten	*Capellen*
Bos	*Cannard van Hamelen*
Bockoop	*Eynatte*
Reissem	*Conavaren*
Eck v. Teisterb.	*Thierry*
Mombeeck	*Herchio*
Millinck	*Keppel*
Vaeck	*Theofriel*
Beynhem	*De Marille*
Baert	*Wedaert*
Bremt	*Leefdael*
Wees	*Harste1*
Meerh	*Delen*
Fladorp	*Drosten*

Gezien de gelijkheid van de kolommen Brake1 en Millinck met die van het vorige bord, moeten deze kwartieren betrekking hebben op een kleinzoon van Jan *van Brake1* en *Henrica Millinck*, stammende uit een huwelijk *Brakel-Sleyten*, hetwelk ik nergens tegenkwam. Deze kleinzoon speelt in het proces geen enkele ral.

Het in „De Wapenheraut" 1918, blz. 79, en „De Ned. Leeuw" 1918, kol. 179 besproken bord in Raalte van *Elisabeth van Brakel*, dochter van *Bernt*, die een zoon was van Jan *van Brake1* en *Henrica Millinck*, en *Willemina van Balveren*, stelt de kwartieren *Brake1* juist, maar in „De Ned. Leeuw" **1923**, kol. **207** is Baert vervangen door *Harderwijk*, hetgeen volgens de gegevens van het proces onjuist zou zijn.

Aardig is nog dat de echtgenoot van *Elisabeth van Brakel*, *Eusebius Borchart Bentinck tot Schoonheten*, ook van *Walraven* afstamde, omdat zijn moeder *Anna van Bloemendaal* een dochter van was *Hans Hendrik van Bloemendaal* en *Alienora Millinck*, die immers achterkleindochter van *Walraven* was.

Over *Millinck* valt nog op te merken, dat in afwijking van de opgave in „De Ned. Leeuw" 1912, kol. 249, maar in overeenstemming van Van Rhemen de overgrootouders van *Alienora* en *Henrica* waren *Caspar Millinck* × *Brempt*.

Op de tekeningen bij het proces heeft *Beynhem* het wapen van de Appelenburg (in sabel een zilveren kruis), *Catharina van Mheer* in goud een leeuw van sabel, vergezeld door 6 horizontale blokken van sabel. *Millinck* voert er in sabel een tweekoppige zilveren adelaar.

§ 7. *Walraven's* zoon *Gerrit*.

Gerrit komt voor op de riddercedels van het Hof (No. 1481) in Maas en Waal, twee keren met de toevoeging Leeuwen, van 1565-1589 onder de naam *Gerrit van Beynhem Walravens*. Uit het proces voor het Hof 1568 No. 8, reeds in § 1 aangehaald, blijkt, dat hij in de bank van Bergharen zat. De stadhouder de Brimeu, graaf van Megen, had over de vervulling van het amptmanschap een brief geschreven, die de ridderschappen niet wensten te accepteren. Daarom was in 1567 geen der ridderschappen in de bank aanwezig toen *Johan Mom er* zitting hield. Hij liet de heren toen door de schout ontbieden, o.a. *Gerit van Beynhem Walravens*, waarop zij verschenen, doch *Gerit* bleef- weigerachtig, evenals

Alard van Bemmel. Toch hadden in 1565 ook de drie Maas en Waalse *Beynhems*, *Jan*, *Gerit* to Druten, en *Gerit*, welke laatste dus *Gerit Walravens* was, zich onder bepaalde voorwaarden accoord verklaard met eén amptmanschap door *Johan* Mom, die door *Jacob Pieck* gepousseerd was.

Later vinden we hem genoemd in Weurt, waar de schout op 8 sept. 1597 in naam van Jr. *Gerrit van Beynhem* bezit neemt van huis en hofstad, hem bij magescheid toebedeeld en bewoond door *Arndt van Beuren* (Rijk van Nijmegen 29, fol. 82), na op 5 sept. *Claes van den Kerckhof*, scholtis tot Wurdt, tegen *Arnt Schram* gemachtigd te hebben. Op 3 juli 1600 leeft hij niet meer. Dan volmachtigen zijn weduwe, *Alit van Wijnbergen*, geassisteerd met Jr. *Johan Millinck*, en haar zoon *Walraven van Beynhem*. Ot van de Pavort tegen *Adriaen Hermansen en Jenneken Vaeck* (fol. 255v). De gevolmachtigde doet bezaat aan de helft een huis en hofstad bij fol. 258. Deze acte is aangehaald in „Geneal. en Her. bladen" 1909, blz. 44, doch door een leesfout is de naam *Geeraert* hier opgegeven als *Coenraet*. Voor de bank van Elst geeft *Geritt van Beinhum* op **13** april 1597 een volmacht aan *Johan Millinck* en *Ot van de Pavortt* (Ger. sign. Elst 0 .B. 101, fol. 32).

Door zijn huwelijk met *Aleyt van Wijnbergen*, dochter van *Johan*, burgemeester van Elburg, en *Aaltje Drunninck*, kreeg hij ook belangen in de omgeving van Elburg, waarover een en ander te vinden is in het Register op de leenactenboeken, kwartier van Arnhem en het leenboek P, L.K. 26, fol. 23. *Johan van Wijnbergen* maakte bij zijn leven reeds een magescheid over de Eeckertiende te Doornspijck op 21 mei 1589, waarin hij bepaalde dat het leen in drieën gedeeld moest worden, n.l. voor zijn zoon *Sibert*, de kinderen' van zijn doclster *Barta* bij *Matthijs van Wenckum* en *Anna*, gehuwd met *Gerrit van Beynhem*. De bijgevoegde confirmatiebrief zegt juister *Aleyt*, gehuwd met *Gerhard van Beynum*. Deze brief noemt ook de andere kinderen, o.a. *Anna*, die met *Egbert ter Bruggen* getrouwd was.

Gerrit is in die tijd wel officier geweest. Het oud archief Elburg No. 906 vermeldt op 14 sept. 1587 onder uitgaven: Beynum noch sijn reis an den oversten in den Hage en Van Beynums soldaten. Van Rhemen noemt hem hopman, gestorven 1601 op de Indische schepen, doch in verband met het vorige kan dit jaartal niet juist zijn.

§ 8. *Walraven*, *Agnes* en *Berbje*, kinderen van *Gerrit Walravens van Beynem*.

Walraven, volgens een kondschap 26, jaar zijnde op 8 april 1609 (Elb. Ger. sign. 1, fol. 23v) en 40 jaar op' 19 dec. **1620** (Elb. *103)* dus 1580 geboren, woonde te Elburg, waar hij in 1610 een huis kocht. van *Weymken Egberts*, vrouw van *Willem de Vrede* te Arnhem, rentmeester der kapittelgoederen, hetwelk nog in een Elburgse acte van 1641' als *Walraven van Beynem's* huis genoemd wordt (Elburg 120, fol. 203v). Verschillende zaken vinden we dan ook in het Elburgse rechterlijke archief beschreven, zo b.v. in 1602 een actie tegen hem omdat hij bij avondtijden zijn rapier tegen Koops getogen *en* glazen ingeslagen had (Elburg 40, fol. 22). In 1606 had hij geweer getogen tegen *Johan Beeck (41*, fol. **4** 1) . Met *Frederick Munter* is hij in 1616 borg voor *Maria Reiners (45*, fol. 4v), treedt in 1625 op als momber van *Trijne van Goch (120*, fol. 57v) en verkoopt in 1640 een hof aan *Gerrit Matthijsen* (id. fol. 198). Op 2 mei 1636 wordt hij na de dood van *Gerhardt van Wencum*, zoon van zijn tante *Barta van Wijnbergen*, beleend met de Eeckertiende, doch in ver-

band met de splitsing van dit leen gaan 2 delen ervan naar de colonel ***Johan van' Wijnbergen*** en ***Sybert van Wijnbergen,*** zoon van diens broer. In het archief Oolde vinden we hem op 30 mei 1638 als leenman bij de uitgifte van een Puttens leen (Regest 118).

Er is geen acte gevonden, waarin Walravens, vrouw genoemd wordt. Van Rhemen noemt haar *Enneken* ***ter Brugge,*** dochter van ***Joost*** en ***Johanna van Doetinchem.*** *Enneken* was in 1635 niet meer in; leven, want in een lijst van personen in Elburg (oud archief 901) wordt *Walraven* ***van Beynem*** alleen met zijn maecht genoemd. ***Joost ter Bruggen*** had volgens Van Rhemen een zoon ***Engelbert*** of ***Egbert,*** in paragraaf 7 al vermeld als echtgenoot van ***Anna van Wijnbergen. Egbert*** en *Walraven* waren dus zwagers, maar door zijn huwelijk met *Anna* ***van Wijnbergen*** was ***Egbert ter Bruggen*** ook een aangetrouwde oom van ***Walraven.***

Het is te verwachten dat *Walraven* nog belangen in het Rijk van Nijmegen had. In 1606 deed Jr. ***Henrick van der*** *Voirt* besaet aan penningen, die Jr. *Walraven* ***van Beynhem*** toebehoorden, voor een actie (Rijk van Nijmegen 331, fol. 76v). 11 dagen daarna deed *Walraven* hiertegen ontzaat en stelt als borg een hofstad in Weurt, genaamd Haeswinckel.

Walraven is in 1640 gestorven. Zijn nalatenschap ging wel naar de Wijnbergens, want op 16 nov. 1640 verburgt ***Johan van Wijnbergen*** *Wychmans* deze door ***Willem van*** *Wijnbergen* en *Dirck Pietersz.* (Elb. 154).

Henrick van der *Voordt* was getrouwd met ***Agnes van Beynhem.*** De gerechtelijke kwestie tussen hem en *Walraven* maakt het zeer waarschijnlijk dat *Agnes* een zuster van *Walraven* was. Een bewijs is hiervoor niet gevonden, want in de geraadpleegde archivalia is zij nergens met haar familieleden genoemd.

In 1610 renuntiëren Jr. ***Henrick van der Voort*** met ***Agnes van Beynem*** en Jr. ***Aelbrecht van de Voort*** met ***Johanna van*** *Meersen* van de goederen in Tuil, die zij van hun ouders verwierven, ten behoeve van ***Adam van Weerdenburch*** (Tuil 180, fol. 26v). In 1615 beloven ***Henrick van de*** *Woerdt* en ***Agnes van Beijnhem*** aan *Godhart (Godefroy)* ***van Genth,*** heer van Loenen, opdracht te zullen doen van Beynhumscamp in Loenen, waarvan zijn vader de pandschap had (ger. sign. Elst O.B. 102, fol, 252v). Het protocol van Loenen begint pas in 1623, zodat de voorgeschiedenis hiervan niet aan het licht gekomen is. De naam Beynomscamp is nog enige tijd blijven bestaan, b.v. bij de tochtmaking tussen *Godefroy* ***van Genth*** en zijn vrouw ***Maria van Giesen*** in 1624 (Loenen 1, fol. 1 en Ger. sign. Elst 104, fol. 140v). In 1650 beklaagt *Bartolt* ***van Gent*** zich over de aanslag in de verponding, want wegens een dijkbreuk zijn beide Beinomscampen geheel met bickelsant overstulpt, zodat zij' geen stuiver opbrengen.

Een zuster van *Walraven* wordt in 1630 genoemd, evenwel zonder naam, als ***Andries*** *Francke* een rente uit zijn huis aan hen aflost (Elburg 119, fol. 89). Van Rhemen noemt *Bertje* als zijn zuster.

§ 9. *Joost,* de zoon van *Walraven.*

Jr. ***Joost van Beinhemm,*** genoemd naar zijn moederlijke grootvader, en joffer *Wilhelmina* ***van Wenckom*** trouwen 17 jan. 1636 te Harderwijk. Bij de huwelijkse voorwaarden was o.a. zijn vader *Walraven* 'aanwezig (Navorscher 1877, 570). Zij was dochter van ***Gerhard,*** burgemeester van Harderwijk, en ***Geertruid van Wijnbergen.*** Met dit huwelijk ontstaat een interessante groep familiehuwelijken, waarvan de gegevens zijn ontleend aan Van Rhemen.

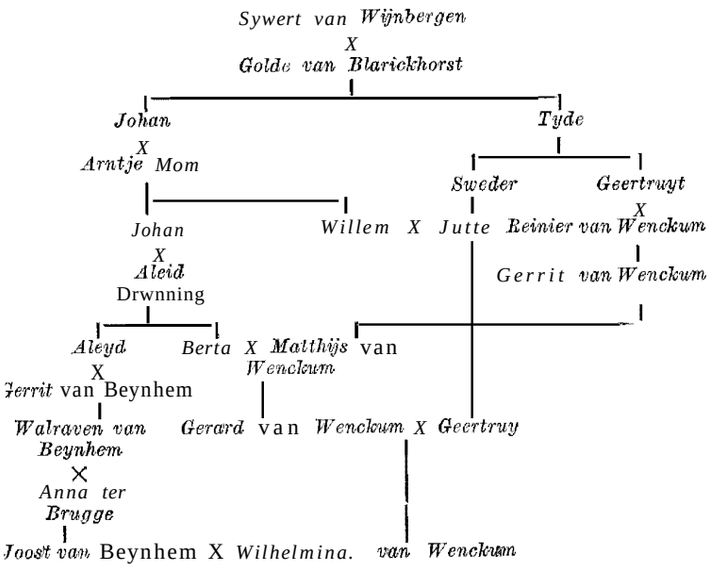

In het diagram zijn de ***Wijnbergen's*** alleen met de voornaam aangegeven. Indien ***Joost*** en ***Wihelmina*** een kind gehad hadden, zouden er van dit kind naar ***Sywert van Wijnbergen*** vijf lijnen lopen.

Joost, die lid was van het St. Joris gilde te Harderwijk, is spoedig na zijn huwelijk overleden; volgens de leenboeken was ***Wilhelmina van Wenckum*** al weduwe op 31 aug. 1636; zij was op 28 dec. 1637 niet meer in leven. *Walraven* is dan haar erfgenaam van „de Brant".

§ 10. *Henrick Walravens.*

Wij zagen reeds dat *Walraven* ***van Beynhem*** en ***Catharina van Meerh*** nog een zoon ***Henrick*** hadden. In een afschrift van een riddercedel -in Handschrift 229 in het Rijksarchief te Arnhem komt ***Henrick*** *Walraven* ***van Beinhum*** voor op 9 mei 1555 te Ewijk (Rijk van Nijmegen), ook op de riddercedels van het Hof van 1555 tot 1586, in het Rijk van Nijmegen, een keer met de toevoeging „te Wuirdt", maar in 1570 ook onder de Stad Nijmegen. In de bank van Beuningen, waar hij genoteerd staat in de jaren 1561 tot 1578, fungeert hij dikwijls als stadhouder van de burggraaf, wordt soms aangeduid als ***Henrick van Beynhom Walravens,*** in 1577 als ***Henrick van Beynhom*** to Woerde (Weurt) en ook wel alleen als ***Henrick van Beynhem.*** Dit laatste bezorgt onzekerheden omdat ook ***Henrick van Beynhom,*** burgemeester en schepen van Nijmegen, in die bank zat. In de rekeningen van de Nijmeegse Heilig Kruis Broederschap onder tienden en renten kamt ***Henrick van Beynhem*** uit het land van Ewijk in Doddendaal in 1575 en 1579 voor met een huis in de Vleeshouwerstraat in de charters 1114 en 1127 als gerichtsman en erfpachter in de Ooy. De schepensignaten van Nijmegen vermelden *Henricus* ***de Beynom*** in 1552 met zijn vrouw *Elisabeth* in verband met de „Kyffcamp", waaruit zij een rente verkopen, (No. 1852, fol. 29v). In 1572 lenen ***Henrick van*** *Beynhom* en ***Elisabeth Bart van Adam*** *Tollener* op 4 mergen, de „Vogelsanck" te Woerd in het Lindenholt en stellen de Kyfcamp tot waarschap. In 1557 pachtte hij rijs en haar op een weert aan de Waal, gelegen tegenover de kerk van Oosterhout en was hij aanwezig bij de verkoop van tienden te Beuningen (Rekenkamer 2706, fol. 30v en 34v). Dat hij ook in het gebied van de bank van Elst gegoed was, blijkt uit enkele acten in het gerichtsignaat O.B. 100, waar hij in

1581 en in 1585 optreedt als gerichtsman (fol. 19 en 149) en peindt aan de „Geerkamp" te Lienden onder Elst, bezit van *Ott van Lynden* en in verwin bij de apotheker *Johan van Dornenburch* (fol. 150).

Dat hij inderdaad te Weurt woonde volgt uit een acte, waarbij *Henricus de Beinhom*, wonende in Woerdt, in 1560 brieven biedt aan de richter *Boitbergen* op *Peter Kteefft* (Nijmegen 1855, fol. 155v). Een duidelijk inzicht in zijn familieverhoudingen vindern we nog in een acte van 1572 (Nijmegen 1860, fol. 15), waarbij *Henricus de Beynhom filius Walravii* et *Elisabeth Bairdt* uxor aan *Adam van de Stein* een rente uit de Kyfcamp verkopen.

Zijn zegel bevindt zich te Nijmegen in de collectie van Schevichaven, jaartal 1582, en vertoont het wapen van de Appelenburg.

Bij zijn vrouw *Elisabeth Baert*, die in 1585 niet meer in leven was, had hij een zoon *Arndt*. Van andere kinderen is niet gebleken.

§ 11. *Arndt van Beynhum*.

In de Navorscher *1876*, 419 wordt genoemd *Arent van Beynhem tot den Appelenburg*, in 1590 man van *Anna van Eck Gerritsdochter* en *Adriana van Ommeren*. Weer lijkt de toevoeging Appelenburg onjuist omdat hij noch zijn vader op de Appelenburg woonde of er enig bezit in had. Ook de mededeling over *Anna van Eck* lijkt twijfelachtig. In „de Ridderschap van het Kwartier van Nijmegen" wordt een echtpaar *Gerrit van Eck— Adriana van Ommeren* genoemd (blz. 79). Als zijn ouders worden daar 'opgegeven *Dirck van Eck* (zoon van *Bartholomeus* en *Elisabeth, van Beynhem)* en *Geertruid van Malsen*. Gerrit en Adriana hadden volgens D'Ablaing een zoon *Dirk*, die in 1588 *Elisabeth van Meeckeren* huwde.

Uit het gerichtsignaar van Elst blijkt evenwel dat *Arndt van Beynhum* wel gehuwd was met ene *Anna van Eck*, maar er is steeds sprake van dat zij goederen in bezit hebben, nagelaten door *Gerit van Eck* en *Elisabeth van Mekeren*, zodat wij menen te moeten aannemen, dat deze de ouders waren van *Anna*. Mogelijk had zij een zuster *Theodorica van Eck*, want in 1583 doet *Goessen van Stralen* bezaat aan penningen, die *Arndt van Beynhem* als man van *Anna van Eck* en de man van *Theodorica van Eck* te vorderen hadden van hun pachter *Arndt die Greef* (Elst O.B. 100, fol. 87v). Waarschijnlijk was *Elisabeth van Mekeren* verwant aan *Gijsbert van Mekeren* en *Hillegonda van Mekeren*, de vrouw van *Hendrik van Beynhem* tot den Appelenburg (gestorven 1605), want in 1613 verkopen *Arndt* en *Anna* aan *Gijsbert van Mekeren* hun 3/4 deel in het Fliertse land, waarvan *Gijsbert* al 1/4 bezat (Elst O.B. 102, fol. 192) en stellen daarbij tot waarschap goederen in het kerspel Sambeek in het land van Kuyck.

Arndt zegt in een kondschap, te Arnhem afgelegd in 1585, 35 jaar te zijn en zoon van *Henrick van Beynum te Wurdt en Elisabeth Baerth*. Hij staat in het Ridderboek van het Hof genoemd in 1568 en 1570 onder Druten, ook een keer met de opmerking „gefangen". In het archief te Xanten wordt hij ook te Druten genoemd bij tiendverkopingen (M.W. 18), evenals op riddercedels in het rechterlijk archief Utrecht No. 1875.

Zijn zaken spelen zich meestal af voor de bank van Elst, b.v. over de goederen, nagelaten door *Gerit van Eck* en *Elisabeth van Mekeren*, die door *Dymer Meister* en *Metgen van Dieten* verwonnen worden (diverse acten in het Gerichtsignaat Elst, 0, B. 100). De Fliert te Zetten, 22 mergen, waarin *Arndt* en *Anna 17* mergen hadden, reeds genoemd, wordt in 1584 bezaat door *Johan van Genth* (Fol. 116 en 149v) voor een bedrag van 20.000 g. In 1585 vervolgt *Johan van Gent* hem voor landpacht en restitutie van geleende gerede goederen (fol. 152).

De zaak van Goessen van Stralen werd in 1584 uitgesteld wegens gevangenschap van *Arndt*. Deze gevangenschap hield verband met de inname van het huis van Johan van Genth te Winssen, dat door *Arndt* en *Evert van den Have* voor Nijmegen bewaard zou worden, maar door hun verraad aan de Spanjaarden verloren ging. Men leze hierover Gelre 1, 234 en Gelre XXX, 225. *Arndt* ontkent het verraad, maar blijft gevangen, tot hij in 1585 tegen een in het toen weer Spaanse Nijmegen gevangen predikant geruild werd, waarvoor hij de Nijmeegse raad bedankt (Nijmegen, oud archief 82, fol. 142).

Arndt was dus militair, in 1580 luitenant van kapitein Foster, wonende in Derick van Onderens huis. In dat jaar kregen zij van de Nijmeegse raad bevel om schapen, die zij in het vorstendom Kleef gehaald hadden, te restitueren, omdat deze van de Kleefsen en niet van de vijand waren (Oud archief 80, fol. 36). Misschien heeft de aantekening in het Oorkondenboek Van Lennep uit de resoluties van de Staten-generaal over soldaten uit de compagnie van hopman *Beynum*, die in 1589 overgaan naar die van hopman Rodolph van Lennep, betrekking op *Arndt*.

In 1593 gaf *Arndt een* volmacht aan *Johan Millinck*, die een cousin van hem was.

Het blijkt niet of *Arndt* kinderen had bij *Anna van Eck*. Een dubbelzinnig gestelde zin in het artikel in Gelre XXX spreekt van *Beinhem* met zijn huisvrouw, zuster en kinderen, doch kunnen hiermede bedoeld zijn de kinderen van de zuster van zijn vrouw.

§ 12. Genealogie.

In het voorgaande is een genealogie opgesteld, waarbij van de oudste twee personen *Jan* en *Walraven* aangenomen werd, dat zij broeders zijn. Kennelijk was hun vader een *Gerrit van Beynhem*, die omstreeks 1500 geleefd moet hebben. In die tijd is er slechts één persoon die deze naam draagt en dat is *Gerrit aan Beynhem*, zoon van *Gerrit* en Jutte *van Wely*, getrouwd met *Agnes van Puffelick* en gestorven in 1505. Uit de artikelen over Beynhem in de Navorscher, alsmede uit de leenboeken van Gelre en Zutphen was reeds bekend dat Gerrit en Agnes de kinderen *Matthijs, Johan* en een dochter, gehuwd met een *Henrick van Bronckhorst*, hadden. Van *Johan* was alleen te voorschijn gekomen dat hij in 1505 beleend werd met 48 mergen te Hien, die hij in 1520 overgaf aan *Cecilia van Buren*, de vrouw van zijn oudste broer *Matthijs*. *Nu* hebben wij hem geïdentificeerd in Maas en Waal. Van een zoon *Walraven* was niets bekend, doch de waarschijnlijkheid van zijn afstamming van *Gerrit* is wel zeer groot, vooral als we weten dat de vader van *Agnes van Puffeiick Walraven* heette. Ook moet wel als significatief beschouwd worden dat we de Tielse *Gerrit Johanss* in Puiflijk zien optreden.

In de volgende generatie blijkt nog wel van een familieverband met de tak die op de Appelenburg bleef. Zo is *Gerrit te* Tiel borg voor *Henrick van Beynhem tot den Appelenburg* op 27 febr. 1574 (Tiel 301, fol. 69) en bij het in paragraaf 1 besproken magescheid tussen de kinderen van *Gerrit* en *Otto Pieck* vinden we onder de vrienden en toezieners van deze

kinderen ook weer *Henrick van Beynhem ten Appelenburg* (Tiel *302*, fol. *21)*. In 1573 is *Mathis van Beynhem*, ook een afstammeling uit het huis Appelenburg, borg "voor *Gerrit*.

Het blazoen wijst ook duidelijk op de verwantschap met de Appelenburgtak. De zegels van *Jan* en *Walraven* bij de huwelijkse voorwaarden tussen *Dirk van Malburg* en *Anna van Bronckhorst* vertonen beide het kruis, dat van *Jan* zelfs met de hazewindhond als helmteken. *Henrick Walravens* zegelt ook met kruis en hazewind en de tekeningen in het proces der Brakels zijn ook zo. Alleen *Walraven*, getrouwd met *Catharina van Meerh* schijnt het wapen gebroken te hebben en in plaats van een zilveren een gouden kruis gevoerd te hebben.

We komen dus tot het volgende overzicht:

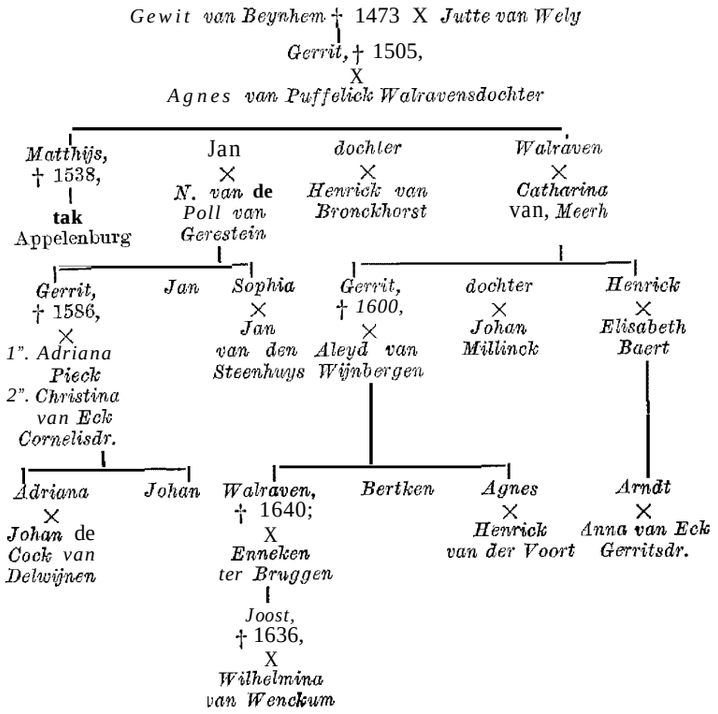

Evals de tak van de Appelenburg zijn deze beide takken in mannelijke lijn uitgestorven.

Aan het einde wil ik nog gaarne mijn dank betuigen aan de heren J. J. Hooft van Huysduynen, C. B. Roest en W. Deelman, die mij op verschillende bronnen attent maakten.

De Hollands-Indische familie Granpré Molière,

door A. H. DRIJFHOUT VAN HOOFF.

Om een goed inzicht te verkrijgen in de afstamming begin ik deze genealogie met de stamvader, die zich via Wezel in de Nederlanden vestigde. Hij heette weliswaar alleen *Molière*, pas in de derde generatie werd de naam *Granpré Molière*. De titel heb ik gekozen omdat een zo groot aantal leden van het geslacht in Indië gevestigd waren of daar tijdelijk verbleven.

In Vorsterman van Oyen's Stam- en Wapenboek van aanzienlijke Nederlandsche familiën", Deel 111, blz. 434, is een

genealogie *Molière* opgenomen, waarin *Jean Jacques Molière* (1713—1775), de stamvader van de tak *Granpré Molière* wel wordt vermeld, doch de uit hem stammende tak niet is uitgewerkt. Voor de genealogie van de tak *Molière* en *Damaluy Molière* moge worden verwezen naar voormelde uitgave, waar echter het jongste kind uit het huwelijk van *Abel Mathurin Molière* (broeder van voormelde *Jean Jacques)*, met *Maria Elisabeth Véron* niet staat vermeld: dit kind was *Marie Magdelaine Molière* (1744—1825), tweede echtgenote van *Mathieu Labouchere* (zie Ned. Patriciaat 1963, blz. 209). Gegevens over haar en de oudste generatie van het geslacht *Molière* treffen wij ook aan in een artikel in „De Nederlandsche Leeuw", jaargang 1954„ getiteld „Kwartieren Haitsma Mulier-Labouchere" van de hand van Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht.

Het huwelijk van de stamvader, de Hugenoot *Abel Molière* staat in het Puiboek van Amsterdam ingeschreven: daaraan kunnen de volgende gegevens worden ontleend.

Abel Molière van la Meure, wonende tot Wesel, koopman, weduwnaar van *Anna Bouljé*, trouwt 6 juni 1704 Amsterdam *Madelaine Pineau* van Tours, oud 25 jaar, wonende te 's-Gravenhage.

Het is wel jammer, dat zijn plaats van afkomst niet te definiëren is. Zij komt op de beste atlas niet voor, anders zou het mogelijk zijn de afstamming verder in Frankrijk te vervolgen. Het kerkgenootschap te Wezel kan geen verdere inlichtingen verschaffen. Het huwelijk met *Anna Bouljé* werd niet gevonden, *Abel* vestigde zich in of voor 1725 te Amsterdam, waar hij 28 oktober 1725 lidmaat van de Waalse gemeente werd, komende van Wezel.

Het wapen *Molière* en *Granpré Molière is* als volgt: Gedeeld: I. in *zilver twee* roode kepers, vergezeld boven van twee, beneden van een zwarte vogel: 11. gedwarsbalkt van goud en blauw van vier stukken en in een zilveren schildhoofd een roode gaande leeuw. Helmteken: een groene boom met twee kruinen,, links vergezeld van een naakte arm van natuurlijke kleur en de 'hand juist onder de kruin om de stam geslagen. Dekkleden: zilver en rood.

Dit wapen is afgebeeld in voormeld Stam- en Wapenboek van aanzienlijke Nederl. familiën (plaat 120).

Genealogie:

I. *Abel Molière*, van La Meure, koopman te Wezel, tr. 1° *Anna Bouljé;* tr. 2° Amsterdam 6 juni 1704 *Madelaine Pineau*, gedoopt Tours 5 sept. 1678, begraven te 's-Gravenhage (Nieuwe Kerk) 5 sept. 1763.
Uit dit tweede huwelijk o.a.:
1. *Abel Mathurin Molière*, gedoopt Wezel 23 febr. 1709, uit wie de in het „Stam- en Wapenboek van aanz. Nederl. familiën" behandelde tak *Molière* en *Damaluy Molière*.
2. *Jean Jacques*, volgt onder II.

II. *Jean Jacques Molière*, gedoopt Wezel 18 april 1713, koopman, † Amsterdam 29 sept. 1775, tr. aldaar 13 aug. 1754 (oud 35 jaar, hetgeen kennelijk onjuist is) *Marie Bourigaud Granpré*, gedoopt Amsterdam 18 januari 1733, † aldaar 19 juli 1768.
Uit dit huwelijk:
1. *Jean Jacques*, gedoopt Amsterdam 3 dec. 1755, † aldaar 19 april 1762.
2. *Jeanne Marie*, gedoopt Amsterdam 17 juli 1757, † jong.

3. *Louis,* volgt onder 111.
4. *Jean* Jacques, gedoopt Amsterdam 20 sept. 1761, † jong.
5. *Jeanne,* gedoopt Amsterdam 8 juli 1764, † aldaar 31 aug. 1822, tr. Amsterdam 18 aug. 1789 *Daniel Chanquion,* gedoopt Amsterdam 24 juli 1763, koopman, † aldaar 20 juli 1812.
6. Doodgeboren kind: demoederoverleedbij de bevalling.

111. *Louis Granpré Molière,* gedoopt Amsterdam 3 juni 1759, koopman, † aldaar 2 nov. 1839, tr. Amsterdam 26 mei 1797 *Susanne Ester Sîmon Thomas,* geb. Amsterdam 20 dec. 1768, † aldaar 13 oktober 1841.

Uit dit huwelijk:

1. *Marie Jeanne,* gedoopt Amsterdam 26 juni 1798, † aldaar 13 juli 1798.
2. *Jean Jacques,* volgt 'onder IVa.
3. *Marie Jeanne,* gedoopt Amsterdam 13 nov. 1800, † aldaar 10 mei 1832; zij trouwt Amsterdam 17 juni 1822 Mr. *Jacobus Petrus van Walree,* gedoopt Amsterdam 3 dec. 1798, advocaat en letterkundige, † Amsterdam 22 januari 1849.
4. *Louis Auguste,* gedoopt Amsterdam 23 dec. 1801, wijnkoper, † Deventer 2 april 1873, trouwt Amsterdam 19 juli 1836 *Jeanne Elisabeth Voûte,* gedoopt Amsterdam 11 januari 1807, † Olst 27 juni 1865. Uit dit huwelijk geen kinderen.
5. *Charles Antoine,* volgt onder IVb.
6. *Susanne Agathe,* gedoopt Amsterdam 23 april 1804, † Goor 13 febr. 1879, trouwt Amsterdam 20 febr. 1831 *Jean Charles Simon Thomas,* geboren Amsterdam 3 juni 1795, wijnkoper, † 's-Gravenhage 29 april 1831.
7. *Henriette Esfer,* gedoopt Amsterdam 3 okt. 1805; zij was ongehuwd+ Haar overlijden is mij niet bekend geworden, in ieder geval is zij niet te Amsterdam overleden.
8. *Abel Pierre,* gedoopt Amsterdam 22 maart 1807, was ongehuwd. Als No. 7.
9. *Henri Guillaume,* volgt onder IVc.
10. *François Daniel,* gedoopt Amsterdam 3 mei 1810, † ongehuwd Soerabaja 26 aug. 1854.

IVa. *Jean Jacques Granpré Molière,* geboren Amsterdam 8 aug. 1799, koopman en reder, lid Prov. Staten van Noord-Holland, † aldaar 15 okt. 1870, trouwt Amsterdam 28 okt. 1830 *Sophie Marie Ernesfine Slicher,* geboren Amsterdam 21 febr. 1803, † aldaar 1 febr. 1869.

Uit dit huwelijk:

1. *Louise Ernesfine,* geboren Amsterdam 21 aug. 1831, † aldaar 30 januari 1869, trouwt Amsterdam 3 juli 1851 *Jean Antoine Edouard Simon Thomas,* geboren Amsterdam 29 mei 1824, directeur Koninklijke Chemische Fabrieken, † Domburg 4 sept. 1883.
2. *Louis,* volgt onder Va.
3. *Jean Jacques,* volgt onder Vb.
4. *Pierre François,* geboren Amsterdam 5 juli 1835, † aldaar 11 januari 1836.
5. *Charles Rudolph,* geboren Amsterdam 20 juli 1836, † ongehuwd Soerabaja 15 januari 1859.

6. *Marie Elide Hélène,* geboren Amsterdam 24 okt. 1838, † aldaar 6 juli 1909, trouwt Amsterdam 22 aug. 1872 *Jacobus Went,* geboren Amsterdam 1 april 1818, makelaar, † aldaar 13 maart 1894.
7. *Susanne Ester,* geboren Amsterdam 14 dec. 1839, † aldaar 27 juni 1883, trouwt Zalk 16 april 1874 *Jean Anfoine Edouard Simon Thomas,* zie onder 1.
8. *Jacob Pieter,* geboren Amsterdam 21 mei 1841, ongehuwd, † aan boord van het schip „Conrad" 27 sept. 1875.
9. een levenloze dochter, geboren Amsterdam 4 okt. 1842.
10. *Thomas Benjamin,* geboren Amsterdam 25 sept. 1843, predikant, † Woerden 31 mei 1898, trouwt Woudrichem 16 dec. 1869 *Jeanetfe Caroline Bommezijn, geboren* Woudrichem 27 juni 1847, † 's-Gravenhage 20 sept. 1915. Dit huwelijk was kinderloos.
11. *Abel Cesar,* volgt onder Vc,
12. *Sophie Marie Ernestine,* geboren Amsterdam 1 juli 1846, † Amersfoort 27 mei 1940, trouwt Amsterdam 2 dec. 1869 *Pieter Johannes Romijn,* geboren Amersfoort 11 aug. 1841, predikant, † Amsterdam 4 sept. 1919.

Va. *Louis Granpré Molière,* geboren Amsterdam 4 okt. 1832, koopman, † Berlijn in maart 1915, trouwt Berlijn 10 nov. 1881 *Adèle Pauline Gertraude Auguste von Zastrow,* geboren Grosz Reichen 6 sept. 1851.

Uit dit huwelijk:

Desirée Paule Elisabeth, geboren Antwerpen 8 sept. 1884,

Vb. *Jean Jacques Granpré Molière,* geboren Amsterdam 3 mei 1834, officier van gezondheid O.I.L., † Soebang 17 maart 1884, trouwt Padangsche Bovenlanden 4 sept. 1867 *Catharina van Daalen,* geboren Saparoea 8 okt. 1847, † Batavia 3 aug. 1896.

Uit dit huwelijk:

1. *Sophia Marie Catharine,* geboren Pajacombo 15 juni 1868, † Bandoeng 8 maart 1910, trouwt Batavia 14 aug. 1890 *Otto Chrisfiaan Hendricus Musch,* stationchef N.I. spoorwegen.
   In verband met de moeilijkheden tot het vinden der plaatsen en data zijn die der 'geboorten en overlijden der aangetrouwden, met uitzondering der thans nog levenden, niet opgenomen.
2. *Marie Caroline,* geboren Pajacombo 21 aug. 1869, † Djakarta 28 januari 1952, trouwt Batavia 23 nov. 1889 *Jan Anthonij Hoorn,* commies justitie.
3. *Catharine,* geboren Batavia 4 maart 1871, † Amsterdam 11 aug. 1935, trouwt Meester-Cornelis 19 juni 1895 *Moritz Buchenbacker,* verificateur.
4. *Jeanne Jacqueline,* geboren Semarang 22 juni 1872, † Batavia 2 juni 1887.
5. *Jean Jacques,* volgt onder VIa.
6. *Chrefien Antoine Edouard,* geboren Amsterdam 20 nov. 1875, secretaris hoofdbestuur Indo-Europeesch Verbond, † Bandoeng 31 januari 1931, trouwt Semarang 11 mei 1907 *Mary Consfanse Snell,* geboren Rembang 6 april 1882 ['s-Gravenhage].
7. *Thomas Benjamin,* geboren Padang 17 mei 1877, † Padang 24 mei 1877.

8. *François Daniel,* volgt onder VIb.
9. *Susanne Esther,* geboren Padang 28 febr. 1880, † Amsterdam 17 dec. 1957, trouwt 1° Wonosobo 4 sept. 1907 (door echtsch. ontbonden 9 mei 1914) *Willem Bernardus Pieter Hendrik Stortenbeker,* assistent-resident: trouwt 2° Wonosobo 24 febr. 1915 *Heinrich Franz Feichter,* industrieel.
10. *Louise Ernestine,* geboren Klaten 4 juni 1881, † Batavia 4 okt. 1889.
11. *Abel Cesar,* geboren Soebang 13 okt. 1882, † Soebang 21 okt. 1882.

VIa. *Jean Jacques Granpré Molière,* geboren Semarang 7 april 1874, ambtenaar Nederlandsch-Indische Spoorwegen, † Bandoeng 17 febr. 1931, trouwt Semarang 28 april 1897 *Henriette Caroline Strengnaerts,* geboren Batavia 1 maart 1877, † Bandoeng 3 mei 1951.

Uit dit huwelijk:

1. *Henri Charles,* geboren Semarang 21 febr. 1898, † Tegal 26 sept. 1915.
2. *Jean Jacques,* volgt onder VIIa.

VIIa. *Jean Jacques Granpré Molière,* geboren Semarang 4 sept. 1903, administrateur [Hoogeveen], trouwt Bandoeng 5 mei 1926 (door echtsch. ontb. Bandoeng 16 juli 1954) *Emilie Constance Coorde,* geboren Bandoeng 16 juli 1905 [Californië].

Uit dit huwelijk:

1. *Jean Jacques,* volgt onder VIIIa.
2. *Camille Henriette,* geboren Batavia 22 juli 1932, trouwt Amsterdam 24 aug. 1953 *Willem Hendrik Noordhoek Hegt,* geboren Soekaboemi 8 okt. 1931, inkoper; hij wijzigde zijn naam in *Nordell* in 1962. [Californië].
3. *Eugenie Madeleine,* geboren Benkoelen 4 nov. 1937, trouwt La Mesa 21 aug. 1958 *Ronald Celeste,* geboren Chicago 13 sept. 193 1, kantoorbediende [Californië].

VIIIa. *Jean Jacques Granpré Molière,* geboren Malang 13 april 1929, kantoorbediende, trouwt 1° Amsterdam 26 sept. 1953 (door echtsch. ontbonden Amsterdam 27 januari 1955) *Ellen Joyce Rosenberg,* geboren Amsterdam 7 sept. 1932: trouwt 2° Amsterdam 24 nov. 1956 *Norma Esme Constance Meaden,* geboren Kollupituja (Ceylon) 9 januari 1935 [Californië].

Uit dit tweede huwelijk:

1. *Arnoulde Constance,* geboren Amsterdam 21 dec. 1958.

VIb. *François Daniel Granpré Molière,* geboren Padang 4 juli 1878, pandhuisbeheerder, trouwt Semarang 10 dec. 1910 *Johanna Amalia Maria Elisabeth van Mierlo,* geboren Bagelen 16 juli 1884 ['s-Gravenhage].

Uit dit huwelijk:

Jaqueline Catharine, geboren Goedo (Djombang) 19 okt. 1912, trouwt 1° Tasikmalaja 19 okt. 1930 *Henri August Leonard van Polanen Petel,* † Birma 23 maart 1943; trouwt 2° Bandoeng 31 dec. 1945 (door echtsch. ontbonden) *Frits Eduard Anton Fea* ['s-Gravenhage].

Vc. *Abel Cesar Granpré Molière,* geboren Amsterdam 23 febr. 1845, suikerfabrikant, † Breda 13 febr. 1907, trouwt 1° Zierikzee 13 maart 1875 Jonkvrouwe *Wilhelmine Stephanie Schuurbeque Boeye,* geboren Zierikzee 2 maart 1845, † Oudenbosch 9 aug. 1894: trouwt 2° 's-Gravenhage 28 aug. 1899 *Catharina Henrietfe de Crane,* geboren Zierikzee 9 aug. 1858, † Laag-Soeren 12 sept. 1913.

Uit dit eerste huwelijk:

1. *Sophia Maria Wilhelmina,* geboren Oudenbosch 11 januari 1876, verpleegster, † Haarlem 12 aug. 1958.
2. *Emmerica Sfephana,* geboren Oudenbosch 4 nov. 1877, verpleegster, † 's-Gravenhage 25 sept. 1928.
3. *Thomas Benjamin,* volgt onder VIc.
4. *Jean Jacques,* volgt onder VId.
5. *Marinus Jan,* geboren Oudenbosch 13 okt. 1883, professor ingenieur, trouwt 's-Gravenhage 27 sept. 1921 *Ariefte Wilhelmina van den Broek,* geboren Zeist 15 april 1899 [Wassenaar].

VIc. *Thomas Benjamin Granpré Molière,* geboren Oudenbosch 7 april 1880, ingenieur, trouwt Gouda 17 okt. 1912 *Johanna Jacoba Geitel,* geboren Gouda 14 juni 1889 [Velp].

Uit dit huwelijk:

1. *Charles Cesar,* volgt onder VIIb.
2. *Margaretha Arina,* geboren Gouda 12 maart 1916, trouwt Bussum 29 okt. 1946 *Gerrit Jan Jannink,* geboren Utrecht 6 sept. 1915, employé A.K.U. [Enschede].
3. *Wilhelmina Stephania,* geboren Gouda 26 mei 1918, trouwt Bussum 24 febr. 1943 *Willem Marinus Burck,* geboren Kortenhoef 31 okt. 1916, ingenieur [Breda].
4. *Adolf,* geboren Velp 14 nov. 1919, † aldaar 23 febr. 1920.
5. *Adolf Thomas Benjamin,* geboren Bussum 5 febr. 1921, analyst [Huizen].

VIIb. *Charles Cesar Granpré Molière,* geboren Gouda 4 nov. 1913, vliegtuigtechnicus, trouwt Amsterdam 18 juli 1940 *Maria Cafharina Degens,* geboren Amsterdam 16 aug. 1918 [Australië].

Uit dit huwelijk:

1. *Robert René,* geboren Amsterdam 23 aug. 1941.
2. *Charles Cesar,* geboren Amsterdam 7 febr. 1946.

VId. *Jean Jacques Granpré Molière,* geboren Oudenbosch 12 febr. 1882, suikerfabrikant, † Hoogkerk 1 juli 1925, trouwt Breda 15 juli 1908 *Margaretha Egberta Adolphina Maria Gori,* geboren Breda 23 mei 1882 [Haarlem].

Uit dit huwelijk:

1. *Jean Jacques,* volgt onder VIIc.
2. *Julie,* geboren Ginneken 16 mei 1911, trouwt Parijs 8 juni 1935 *Jancu Josipovici,* geboren Jassy 16 febr. *1910,* medicus [Utrecht].
3. *Wilhelmina Stephania,* geboren Hoogkerk 5 aug. 1913, trouwt Heemstede 15 aug. 1940 Mr. *Gerard Jan Paré,* geboren Amsterdam 11 nov. 1911, rechter, † Velp 21 januari 1951 [Amsterdam].
4. *Margaretha,* geboren Hoogkerk 11 juni 1920, trouwt Bandoeng 17 dec. 1948 Mr. *Frank Ferdinand Post-*

humus Meyjes, geboren Zutphen 7 aug. 1920, chef secretaris Nederlandsche Bank [Amstelveen].

VIIc. *Jean Jacques Granpré Molière*, geboren Sabyholm 26 mei 1909, leraar aan het Erasmiaansch Gymnasium te Rotterdam, trouwt Doorn 21 nov. 1941 *Margaretha Susanna Catharina Heyman*, geboren Rotterdam 31 dec. 1914 [Rhoon].

Uit dit huwelijk:

1. *Maria*, geboren Blaricum 5 mei 1945, † aldaar 26 juni 1945.
2. *Jean Jacques*, geboren Haarlem 19 april 1946, † aldaar **21** april 1946.
3. *Maria Helena*, geboren Haarlem 4 juni 1947.
4. *Emmerica Sophia Marina*, geboren Haarlem 7 juli 1953.

IVb. *Charles Antoîne Granpré Molière*, geboren Amsterdam 23 febr. 1803, president factorij Nederlandsche Handel Maatschappij te Batavia, † Bonn (Dld.) 7 maart 1876, trouwt Padang 29 juni 1831 *Catharina Sara Elise Vincent*, geboren te Batavia, † Bonn 5 dec. 1894 (oud 78 jaar).

Uit dit huwelijk:

1. *Elisabeth Sara Susanna*, geboren Padang 22 april 1832, over haar verdere levensloop is mij niets bekend.
2. Jean *Louis Breton*, geboren Padang 26 sept. 1833, kapitein Infanterie O.I.L., † Amsterdam 30 mei 1887, trouwt 1° Amsterdam 16 nov. 1859 (door echtsch. ontbonden Rotterdam 20 mei 1874). *Maria Louiza Koekkoek*, geboren Kleef 23 dec. 1840; trouwt 2° Rotterdam 24 mei 1882 *Josephina Christina Juditha Haentjens*, geboren Schiedam 20 dec. 1831, † 's-Gravenhage 23 aug. 1897.
3. *Marie Emelie Henriette*, geboren Soerabaja 20 maart 1836; over haar levensloop is mij evenmin iets bekend.
4. *Charles Antoine*, volgt onder Vd.
5. *Catharine Charlotte Loaise*, geboren Soerabaja 3 1 maart 1840, † Bonn 6 juni 1878, trouwt Maastricht 15 nov. 1865 *Ernst* Freiherr *Marschall von Bieberstein*, Fideikommissherr auf Hahnstätten, geboren Wiesbaden 1 nov. 1837, Pruissisch Hauptmann Jägerbataljon No. 11, † Gunstedt 13 aug. 1870 ten gevolge van zijn bij Wörth opgelopen verwondingen.
6. *Eduard Anthony Alexander*, geboren Soerabaja 15 maart 1842, † Batavia 21 mei 1845.
7. *Abel*, geboren Batavia 11 maart 1844, 2e luitenant Artillerie Nederlandse Leger, † Bonn 23 mei 1868.

Vd. Mr. *Charles Antoine Granpré Molière*, geboren Soerabaja 13 april 1838, lid van de Raad van Justitie te Semarang, † Clamart bij Parijs **11** sept. 1895, trouwt Batavia 28 maart 1877 *Constantia Johanna Coster van Voorhout*, geboren Tiel 10 sept. 1850, † Clamart in 1892. Het is mij niet bekend of uit dit huwelijk kinderen geboren zijn, wel is bekend, dat uit Charles Antoine en de inlandse vrouw *Antje Talaha Turusang* is geboren:

VIe. *Charles Anne Granpré Molière*, geboren Amboina 13 april 1867, 2e luitenant der Infanterie Oost Indisch Leger, † Soerakarta 27 juni 1893, trouwt Soerakarta 30 aug. 1892 *Auguste Caroline Stoelman*.

Uit dit huwelijk:

1. *Charles Antoine*, geboren Soerakarta 4 okt. 1892, kantoorchef P.T.T., trouwt 1° Batavia 12 januari 1916 *Hester de Quack*, geboren Batavia 20 januari 1898, † Poerwakarta 30 dec. 1920, trouwt 2° Bandoeng 30 januari 1922 *Emmy de Quack* [Amsterdam].
2. *Anne Breton*, geboren Soerakarta 12 dec. 1893, machinist le klasse N.I. Spoorwegen [.....]).

IVc. *Henri Guillaume Granpré Molière*, geboren Amsterdam 27 febr. 1809, majoor der Infanterie Kon. Ned. Landmacht, † Renkum 5 dec. 1896, trouwt Woerden 3 sept. 1846 *Elisabeth Gijsberta Schuack*, geboren Woerden 7 febr. 1819, † Renkum 2 juni 1907.

Uit dit huwelijk:

1. *Jean Louis*, volgt onder Ve.
2. *Suze Marie*, geboren Woerden 26 nov. 1849, ongehuwd, † Renkum 28 juli 1929.
3. *François Conrad*, volgt onder Vf.
4. *Henriette Ester*, geboren Kampen 17 januari 1856, † aldaar 11 maart 1857.
5. *Henriette Ester*, geboren Kampen 24 januari 1859, † Bloemfontein 3 sept. 1921, trouwt Renkum 22 maart 1893 *Julius Willem Hendrik Conrad*, geboren Rotterdam 22 nov. 1859, koopman, † Zutphen 9 dec. 1912.
6. *Henri Guillaume*, volgt onder Vg.

Ve. *Jean Louis Granpré Molière*, geboren Woerden 9 dec. 1847, le luitenant der Artillerie Oost Indisch Leger, † (gesneuveld) Samalanga (Atjeh) 26 aug. 1877, trouwt Soerabaja 15 dec. 1870 *Emelia Frederika Eleonore Nicoline van Meeverden*, geboren Tengahragoeng (ass. res. Poerwakarta) 20 febr. 1851, † 's-Gravenhage 8 maart 1929.

Uit dit huwelijk:

1. *Henri Guillaume Emile*, volgt onder VIf.
2. *Jean Louis*, geboren 11 sept. 1873 (zijn geboorteplaats vond ik niet), planter, ongehuwd, † Malang 29 dec. 1901.
3. *Henriette Anna*, geboren Soerabaja 18 juni 1875, † Eefde 8 aug. 1946, trouwt Soerabaja 30 dec. 1897 *Jan Prager*, geboren Singkawang 28 febr. 1870, luitenant-kolonel der Infanterie O.I.L., † Zeist 29 dec. 1944.
4. *Emile Frederic*, volgt onder VIg.

VIf. *Henri Guillaume Emile Granpré Molière*, geboren Soerabaja 23 sept. 1871, luitenant kolonel der Infanterie O.I.L., † 's-Gravenhage 18 januari 1946, trouwt Soerabaja 18 sept. 1895 *Jeanne Henriette Zilver Rupe*, geboren Batavia 8 juni 1874, † 's-Gravenhage 11 nov. 1950.

Uit dit huwelijk:

1. *Henri Guillaume*, geboren Ambarawa 17 nov. 1899, le luitenant der Artillerie K.N.I.L., † 's-Gravenhage 3 aug. 1929.
2. *Jean*, geboren 's-Gravenhage 14 mei 1906, luitenant-kolonel technische dienst, trouwt 's-Gravenhage 6 juli 1946 *Wilhelmina Rutgera Ott de Vries*, geboren Sitoebondo 2 juni 1909 ['s-Gravenhage].

VIg. *Emile Frederic Granpré Molière*, geboren Soerabaja 20 januari 1877, commensalenhuishouder, † Bandoeng 27 okt. 1938, trouwt Soerabaja 4 mei 1901 *Abrahamina Catharina van Dissel*, geboren Semarang 13 juli 1868, † Soerabaja 4 febr. 1909.

Uit dit huwelijk:

VIId. *Waldemar Granpré Molière*, geboren Soerabaja 10 juni 1904, boekhouder, trouwt Djocjakarta 8 sept. 1930 *Consfantina Theodora da Graça*, geboren Djocjakarta 7 sept. 1909 ['s-Gravenhage].

Uit dit huwelijk:

1. *Thelma*, geboren Paree (Kediri) 29 juni 1931, secretaresse aan de Ambassade te Ankara.
2. *Henriette Jeanne*, geboren Paree 27 mei 1939.

Vf. *François Conrad Granpré Molière*, geboren Kampen 19 januari 1854, luitenant-kolonel der Artillerie O.I.L., † 's-Gravenhage 17 april 1921, trouwt Deventer 28 aug. 1878 *Agneta Kits van Heyningen*, geboren Rijsoord 10 april 1852, † 's-Gravenhage 20 okt. 1940.

Uit dit huwelijk:

1. *Agneta*, geboren Batavia 22 juli 1879, trouwt Banjoebiroe 22 okt. 1901 *Willy Henri Carl Holte*, geboren Batavia 3 mei 1874, luitenant-kolonel der Artillerie O.I.L., † Huizen 27 sept. 1953 ['s-Gravenhagel.
2. *George Philippe*, volgt onder VIh.

VIh. *George Philippe Granpré Molière*, geboren 's-Gravenhage **10 mei** 1885, luitenant-kolonel der Artillerie Kon. Ned. Landmacht, † (gesneuveld) Bapaume in mei 1940, trouwt 's-Gravenhage 8 aug. 1912 *Cornelie Fauël*, geboren Hellevoetsluis 17 sept. 1892, † Wassenaar 2 aug. 1946.

Uit dit huwelijk:

1. *Johanna Cornelie*, geboren 's-Hertogenbosch 22 juli 1913, trouwt 1" Breda 28 juli 1938 *Lothar Frans Willem Weiss*, geboren Goes 7 aug. 1914, le luitenant Artillerie Kon. Nederl. Landmacht, † Uckermünde 27 april 1945; trouwt 2° Hamburg 8 sept. 1950 Mr, *Frans Weiss* (broeder van haar eerste man), geboren 's-Gravenhage 29 aug. 1923, ambtenaar Min. van Waterstaat ['s-Gravenhage].
2. *Françoise Conrade*, geboren Ede 11 mei 1915, trouwt Ede 12 sept. 1939 *Johan Constant Eugène Haex*, geboren Maastricht 24 nov. 1911, generaal-majoor bij het Dep. van Defensie ['s-Gravenhage] .

Ve. *Henri Guitlaume Granpré Molière*, geboren Kampen 4 juli 1862, inspecteur der Ned. Spoorwegen, † Amersfoort 13 juli 1944, trouwt Haarlem 19 mei 1893 *Geerfruida Johanna van Reijsen*, geboren Haarlem 3 sept. 1862, † Baarn 9 mei 1941.

Uit dit huwelijk:

1. *Henri Guillaume Pierre*, geboren 's-Gravenhage 5 maart 1894, ambtenaar Ned. Indische Steenkolen Mij., † Amsterdam 27 januari 1935, trouwt Amsterdam 20 januari 1921 *Johanna Christine de Vries*, geboren Amsterdam 18 aug. 1895 [Amsterdam].
2. *Jean Pierre Edouard*, geboren 's-Gravenhage 3 febr. 1896, assuradeur, † Utrecht 30 okt. 1959, trouwt Amsterdam 31 okt. 1929 *Elisabeth Langerhorst*, geboren Rotterdam 12 juni 1906 [Utrecht].

Gemeentewapens met drie wassenaars,

door **Jhr.** W. A. **Gevers Deynoot.**

Wanneer wij de wapens van -de Nederlandse gemeenten bezien, valt het op, dat een niet gering aantal daarvan drie wassenaars vertoont. Het bleek mij, dat het eenvoudig is de oorsprong van deze wapens op te sporen: zij zijn vrijwel alle afkomstig van het geslacht *Van Wassenaer*.

Voor de lezers van dit blad moge ik de genealogie *Van Wassenaer* en de daaruit voortgekomen geslachten *Van Duvenvoirde, Van Polanen* en *Van der Lecke* bekend veronderstellen: in vroegere maandbladen is daarover veel gepubliceerd en bovendien heeft Dr. H. G. A. Obreen in 1903 een uitgebreide „geschiedenis" van dit geslacht het licht doen zien, die later door hemzelf en anderen aanmerkelijk is aangevuld.

Ook meen ik de oorsprong van dit wapen in het geslacht zelf, voor zover deze kon worden opgespoord, als bekend te kunnen veronderstellen; ik behoef daartoe slechts te verwijzen naar het artikel in „De Nederlandsche Leeuw", jrg. 1922, kol. 176, van Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland, die meende te kunnen aannemen, dat *Dirk van Wassenaer* tussen 1289 en 1294 zijn oude wapen afschafte en in plaats daarvan de drie wassenaars ging gebruiken. Toch blijft deze wapenwisseling een vreemd geval en bovendien heeft de Heer Beelaerts niet aangetoond wat er de oorzaak van was, dat niet alleen de descendenten van deze *Dirk*, doch ook zijn neven *Van Duvenvoirde* en *Van Polanen* het wapen met de wassenaars gingen voeren.

Hoe dan ook, als vaststaand kan worden aangenomen, dat alle leden van het geslacht *Van Wassenaer* sinds de 14de eeuw het wapen met de drie wassenaars hebben gevoerd; dat dit wapen nadien in vele gemeentewapens is opgenomen, kan, gezien de positie, die dit geslacht in de middeleeuwen en daarna in ons land bekleedde, en zijn rijkdom aan heerlijkheden, geen verwondering baren. Het is wellicht aardig de hier bedoelde gemeentewapens te noemen, de oorsprong er van aan te geven en te laten zien hoe de gemeenten deze wapens op haar drukwerken gebruiken (en misbruiken).

De Hoge Raad van -Adel bevestigde de navolgende gemeente-wapens:

Wassenaar, in 1816: „gevierendeeld: 1 en IV, in blauw drie zilveren wassenaars; 11 en 111, in rood een gouden dwarsbalk; het geheel gedekt door een kroon met vijf bladen", Het wapen dus van de Burggraven *van Leiden* uit dit geslacht, met dien verstande, dat rood en blauw van plaats hebben gewisseld.

Het Wassenaarse briefpapier toont gewoonlijk het juiste wapen, soms echter gebruikt men een wapen met een zilveren, in plaats van een gouden, balk.

Voorschoten, in 1817: „in goud drie zwarte wassenaars". Dit is het wapen van het geslacht *Van Duvenvoirde:* het kasteel Duivenvoorde is in deze gemeente gelegen.

Veur (naast Voorschoten gelegen en in 1938 in de gemeente Leidschendam opgegaan), in 1818, hetzelfde wapen als Voorschoten. Leidschendam

kreeg in 1938 als wapen: „in zilver een golvende blauwe dwarsbalk, over zijn hoogte beladen met een korte gouden paal, beladen met twee schuingekruiste rode sleutels. Boven de balk één zwarte wassenaar, er onder één rode hertekop; het wapenschild gedekt door een kroon met drie bladen en twee paarlen". Dit zijn dus fragmenten van de wapens van Veur en Stompwijk, gescheiden door de Vliet, waarin een dam met de sleutels van de hemel (St. Pieter) uit Leiden.

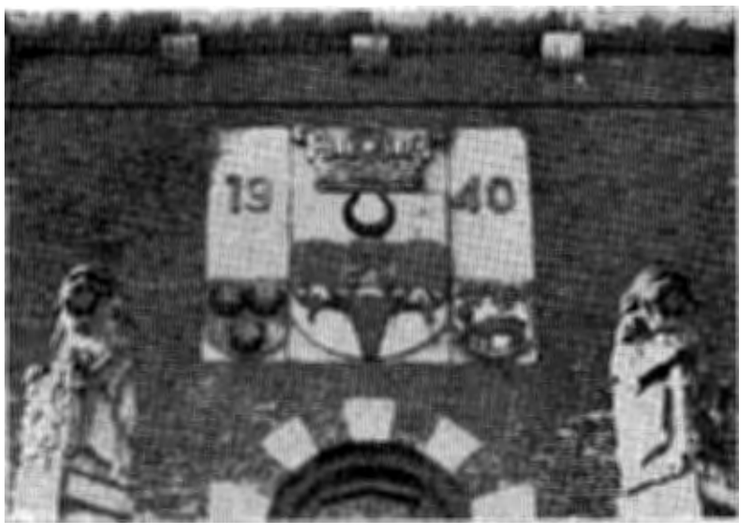

Gevelsteen in het Raadhuis van Leidschendam.

Monster, in 1816: „in zilver drie zwarte wassenaars: het wapenschild gedekt door een kroon met r l e n " . Het wapen van het geslacht *Van Polanen;* in 1295 werd *Philips van Duvenvoirde,* stamvader van het geslacht *Van Polanen,* met het te Monster gelegen Polanen beleend. Dat juist de gemeente Monster een „monsterlijke" afbeelding van haar wapen gebruikt, mag haar wellicht niet euvel worden geduid.

Van de gemeenten, gelegen in het gebied van de Heerlijkheid van de Lek, die in 1342 door *Jan II van Polanen* werd verworden, voeren er verscheidene eveneens, zij het met enige variaties, het *Polanen-wapen.*

De Hoge Raad van Adel bevestigde de volgende gemeentewapens:

Krimpen aan de Lek, in 1816: „in zilver drie zwarte wassenaars";

Lekkerkerk, in 1816: in zilver drie zwarte naar rechts gewende wassenaars". Op het briefpapier zien wij dit wapen met een enigszins gothische schildvorm; op geillustreerde inviatiekaarten van de gemeente vond ik echter ook de normale schildvorm.

LEKKERKERK

Zuidbroek (welke gemeente reeds in 1819 in de gemeente Bergambacht is opgegaan), in 1818, hetzelfde wapen als in 1816 voor Lekkerkerk, dat er aan grensde, was bevestigd.

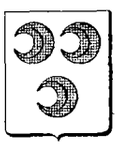

Ook voor Ouderkerk aan den IJssel werd in 1816 hetzelfde wapen bevestigd.

Voor Krimpen aan den IJssel werd in 1817 als wapen bevestigd: „in zilver drie omgewende zwarte wassenaars". De vroegere, thans tot deze gemeente behorende gemeente Stormpolder kreeg in 1816 dit zelfde wapen, doch in het schildhoofd vergezeld van een zwarte letter „S".

Berkenwoude kreeg eerst in 1928 een wapen, te weten: „in zilver een goud gekroonde, rood getongde en genagelde, zwarte dubbelstaartige leeuw, vergezeld van drie wassenaars in de schildhoeken". Dit is een combinatie van de wapens van de verschillende Heren *Van de Lek.*

De in Noord-Brabant gelegen gemeente Oosterhout kreeg in 1817 als wapen: „in zilver drie zwarte wassenaars; met twee gouden leeuwen als schildhouders, een kroon met vijf bladen en een goud met blauw kleed". Oosterhout wordt in 1353 bij de dood van *Willem van Duvenvoirde (Snikkerieme)* als zijn bezit vermeld en werd nadien een bezitting van *Jan II van Polanen.*

Voor Schijndel in Noord-Brabant werd in 1958 een nieuw historisch beter verantwoord wapen vastgesteld, dat een reconstructie was van het oude schependomszegel. De omschrijving luidt: „gedeeld: 1. doorsneden: a. in goud drie zwarte wassenaars, b. in zilver een groene jonge eikeboom: 11. in blauw een gouden beeld van St. Servatius". Schijndel wordt in 1398 genoemd als leen van *Hendrik van der Lecke.*

H e d e l in Gelderland was leen van *Otto van Polanen,,* zoon van *Jan II* en echtgenoot van *Sophia van den Bergh.* Dat deze gemeente drie wassenaars voert is dus begrijpelijk, doch de wapenbeschrijving van 1816: „in goud drie blauwe wassenaars" doet wel wat vreemd aan; blauw is in dit verband een 'onbekende kleur. Toen de Hoge Raad van Adel dit wapen bevestigde, heeft men, omdat de kleuren niet meer bekend waren, de kleuren gekozen, zoals de gewoonte was, naar analogie van het Nederlandse wapen. Bij de wapenafbeelding op het briefpapier van de gemeente zocht ik vergeefs naar de puntjes in het (gouden) veld.

De heerlijkheid 0 b d a m in Noord-Holland werd omstreeks 1500 door *Anna van Noirtich* in de familie *Van Duvenvoirde* gebracht; door de zeeheld *van Wassenaar van Obdam* blijft in onze vaderlandse geschiedenis de aandacht op dit dorp gevestigd en het is dan ook niet te verwonderen dat deze gemeente de *Wassenaer*-kleuren koos, toen in 1816 haar wapen werd bevestigd als: „in rood drie gouden wassenaars". Het wapen op het briefpapier zou

m.i. het best kunnen worden 'omschreven als: „in zilver drie bananenschillen in natuurlijke kleuren", wel een droevig voorbeeld van slechte toepassing van heraldieke regels'. Wij mogen dit de Obdammers echter niet te zeer euvel duiden, want ook de tekening van de wassenaars op het diploma van 1816 is heraldisch verre van fraai en doet aan bananenschillen denken.

Tot zover de aanwijsbare *Wassenaer-wapens* in onze gemente-wapens.

Dan blijft er nog de gemeente N i e u w v l i e t in Zeeuws-Vlaanderen, die sinds, 1817 voert: „in zilver drie blauwe wassenaars; het wapenschild gedekt door een vijfbladige kroon", welk wapen van de vroegere heerlijkheid aldaar is 'overgenomen: omtrent de verdere herkomst heb ik echter niets kunnen vinden.

Tenslotte de wapens van Woubrugge en R i j n s a t e r w o u d e, die beide in 1816 werden bevestigd met: .,in blauw een gouden dwarsbalk vergezeld van drie gouden wassenaars", de omschrijving van Woubrugge echter te vervolgen met: „het wapenschild gedekt door een vijfbladige kroon". Dat de afbeelding op een formulier van de gemeente

Rijnsaterwoude gezichtswassenaars in plaats van normale wassenaars laat zien, mag in strijd zijn met de wapenomschrijving, doch komt overeen met de tekening in het diploma van 1816,

Deze beide laatstgenoemde wapens zijn afkomstig van het geslacht *Van den Woude,* dat tot circa 1557 de plaatselijke heerlijkheid bezat; maar wanneer men in oude genealogiëen zoals Batavia Illustrata leest, dat *Jacob van den Woude* zijn oorspronkelijke wapen met drie ruiten, uit eerbied voor de burggraaf *van Leiden* omstreeks 1395 wijzigde in het wapen met balk en manen en men ziet in de kerkruïne in Warmond en in de kerk van Woubrugge grafstenen met de beide wapens daarop gebeiteld (zie Gedenkwaardigheden Kerken Z. Holland II blz. 518 en 538), dan lijkt het er toch wel op of ook deze gemeentewapens tot de Wassenaer-categorie kunnen worden gerekend.

Maar — zoals Jhr. P. Beelaerts van Blokland in dit maandblad jg. 1938, kol. 27 terecht opmerkt — dit klopt niet: *Jacob van den Woude* zegelt in 1285 met een zegel, dat doet denken aan het wapen der *Amstel's* en dat der oudere *Wassenaer's,* te weten: „een dwarsbalk waarover een in twee rijen geschakeerd schuinkruis", terwijl zijn zoon, eveneens *Jacob van den Woude* genaamd, in 1306 ten behoeve van zijn neef, *Aernout van Duvenvoirde,* zegelt met een dwarsbalk en drie wassenaars (zie Ned. Leeuw 1922, kol. 307).

Het blijkt dus, dat het *Van den Woude*-wapen met wassenaars niet in het eind van de 14de eeuw van de Wassenaers is overgenomen, maar bijna een eeuw eerder al in gebruik is geweest: ook is het niet door een wapen *Woerden* met drie ruiten voorafgegaan. Toch komt het mij voor, dat de familieoverlevering dat dit wapen *Woerden* het oorspronkelijke *Van den Woude*-wapen zou zijn, uitermate belangrijk is, want zeer waarschijnlijk zou de kennis van de oorsprong van deze legende licht kunnen werpen, niet alleen op het ontstaan van het latere *Van den Woude*-wapen, maar ook op het ontstaan van het *Wassenaer-wapen* met de drie wassenaars.

Het is toch wel uitermate opmerkelijk, dat de *Wassenaer's* tussen 1289 en 1294 van een type Amstel-wapen overstapten op een wapen met wassenaars en dat de *Van den Woude*'s hetzelfde deden tussen 1285 en 1306, Daarbij verdient nog onze aandacht het feit, dat in de bekende verzoening van de Heren *van Amstel* met Graaf *Floris V* van 27 oktober 1285 (Oorkondenboek Holl. en Zeeland 11 no. 571) *Jacob van den Woude* als eerstgenoemde borg optreedt, terwijl ook *Diederik van Wassenaer* zich daarbij met tien man garant stelt en dat beiden dan nog hun oude familiewapen gebruiken.

Jacob van den Woude stelde zich, in afwijking van *Disderik van Wassenaer,* bovendien op 21 maart 1288 ook borg voor *Herman* Heer *van Woerden* (Oorkondenboek 11 no. 632) en ook in andere stukken vinden we *Jacob van den Woude en Herman van Woerden* tezamen vermeld; het is dus. wel zeker, dat er in het eind van de dertiende eeuw banden tussen de geslachten *Van den Woude* en *Van Woerden* hebben bestaan.

Een poging die ik deed om licht in deze kwestie te brengen had helaas geen resultaat, maar wel vond ik daardoor een vrij volledige genealogie van het geslacht *Van den Woude.*

Voor deze genealogie zijn wij tot heden aangewezen op oude werken eoals Simon van Leeuwen's Batavia Illustrata, Goudhoeven, enz., waarvan wij bij ondervinding weten dat de betrouwbaarheid van de daarin vermelde gegevens niet aan de huidige maatstaven voldoen. Toch is mij gebleken, dat de daarin gegeven genealogie — behalve de eerste elf generaties die uiteraard volkomen onbewijsbaar zijn — slechts weinig fouten en hiaten bevat; wanneer, naar ik hoop, in een volgend nummer van dit blad deze genealogie zal verschijnen, zal ik daarin de oude generatienummering vermelden, dit zal wellicht verduidelijkend werken en verwarring voorkomen.

KORTE MEDEDELINGEN,

Van Lamsweerde-Foeyt.

De voltooiing van de interessante reeks van herzieningen en aanvullingen op de historische hoofdstukken van zijn werk „Een Honderdtal Nederlandsche Families", door Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht in ons maandblad gepubliceerd, geeft mij aanleiding enkele mededelingen te doen omtrent de voorouders van *Maria Foeyf*, vermeld op blz. 202 van bedoeld boek.

1. *Maria Foeyt,* geb. te Utrecht, † Utrecht 3 jan. 1687, begr. Domkerk aldaar 10 jan. 's avonds, tr. Utrecht (Domkerk) 28 nov. 1647 *Steven van Lamsweerde*, geb. Utrecht 2 febr. 1618: hij kreeg weinig geld mee ten huwelijk: door toedoen van burgemeester Reinier Foeyt, neef van Maria, ontving hij het „contarolleurschap van de convoyen en licenten binnen Utrecht" en later het „;schoutampt van Soest", aangezien dit nog onvoldoende opleverde werd hij kamerbewaarder van de Staten van Utrecht, hoewel dat niet „honorabel" was: voorts werkte hij in Utrecht en omgeving als etser en graveur, waarvoor hij in Amsterdam was 'opgeleid in de jaren kort voor zijn huwelijk; † Utrecht 27 nov. 1686, begr. Domkerk in de — nog in de kooromgang aanwezige, van een zerk met wapen voorziene — grafkelder van zijn vader, 3 dec. d.a.v., zoon van Dr. *Alexander*, domheer en advocaat, en *Wilhelmina van Duyven* [1]).
2. *Johan Foeyf*, geb. te Utrecht, lakenkoper aldaar, wonende (1615) aan de Steenweg, schout van 't Goy en Houten (1636), † Utrecht (Domoverluiding) 25 aug., begr. Jacobskerk 29 aug. 1636: tr. 1° (vóór 26 okt. 1602) *Aeltgen Hendricks van der Horst;* tr. 2° Utrecht 28 maart 1613 *Dirrichje Jans van Wesel,* weduwe van *Jan Gorissen Voskuyl;* tr. 3° Utrecht Geertekerk 8 jan. 1615 (huw. voorw. not. Verduyn 31 dec. 1614)
3. *Elisabeth van Portengen,* wonende te Utrecht bij de Geertebrug (1615), begr. Doesburg 10 okt. 1669: tr. 1° Utrecht 12 juli 1608 *Jan (de) Block* (d e J on ge): tr. 3° Utrecht 4 juli 1643 *Anthony Haeck,* burgemeester van Doesburg.
4. *Herman Foeyf,* koperslager te Utrecht (1604), † tussen 17 sept. 1610 en 10 sept. 1612 [2]), tr.
5. *Geertruyf Jan van Harderwijckdr.*, † in maart 1599 (?) [3]).
6. *Peter Cornelisz. van Portengen,* lakenkoper te Utrecht, † aldaar (Domoverluiding) 18 okt. 1602, tr.
7. *Maria Bruyn Fredericks van Raephorst,* gegoed te Utrecht aan de Springweg en de Groenestraat, † aldaar (Domoverluiding) 18 okt., begr. Regulierskerk 23 okt. 1626; tr. 2° *Aerf van Rhenen,* substituut schout te Utrecht (1626).
8. *Jan Foeyt Petersz.*, gegoed te Utrecht, raad ald. (1536 —1550), † in 1557: tr. (huw. voorw. „Vrijdagh na Victoris" 1530)
9. *Anna van Doeyenburgh Petersdr.,* † 5 mei 1589 [4]).
10. *Jan van Harderwijck* (?).
12. *Cornelis Gijsberfs van Portengen,* gegoed te Utrecht, regent Heilige Geesthuis aldaar; † Vianen 4 dec. 1623, begr. Utrecht (Buurkerk) 14 dec. d.a.v. [5]), tr.
13. *Gerrichge Claes Willemsdr.*, † Utrecht (Domoverluiding) 23 juni 1608.
14. *Bruyn Fredericks* van *Raephorsf,* verver te Utrecht (1549/'50), † vóór 5 juli 1586, begr. Utrecht (Nicolaaskerk [6]), tr.
15. *Cornelia Jansdr.,* † tussen 6 febr. 1588 en 1 mei 1596 [7]).
16. *Peter Foeyf Huygensz.*, raad te Utrecht (1484—1508), ouderman van de grafwerkers (1490, 1500, 1511), overste ouderman (1500/'01), † „Maandag na St. Pontiaensdach" 1517, begr. te Utrecht (Jacobskerk; zerk met wapen — dwarsbalk met drie haken — nog aanwezig), tr. 1° *Alifh van der Horst Rycoutsdr.* († 1500), tr. 2° in 1500 of 1501
17. *Alith van der Beeck Jansdr.,* † in 1529 [8]).
18. *Peter van Doeyenburgh,* burger van Utrecht 1511, raad ald. (1532—1538), † vóór 1566, tr.
10. *Geerfruid de Wift Jansdr.,* † in 1566 [4]).
26. *Claes Willems*
32. *Hugo Foeyf (Folperfsz.?).* vermeld te Utrecht 1450, 1465, raad ald. (1470, 1478), ouderman van de grafwerkers (1472, 1480) [4]).
36. *Herman van Doeyenburgh (Zwedersz.),* gasthuismeester te Culemborg (1448—1452), schepen (1459—1480) en burgemeester (1468-1470) ald., † vóór 30 sept. 1486, tr.
37. *Alifh Willem Gerrifsdr.*, vermeld als weduwe 30 sept. 1486, 1495, 1499 [4]) [9]).
38. *Jan de Witf Geerlofsz.,* ouderman (1477, 148 1) , overste ouderman (1494, 1513), gegoed te Utrecht (verg. noot 2), † na 22 juni 1512, tr.
39. *Ida van Huesden Jansdr.*, † in 1514; tr. 1° *Peter Dirck Willem Tielemansz.* [4]).
64. *Folpert Foeyf ?*, raad, schepen, burgemeester te Utrecht (1409-1455) [4]).
72? *Zweder van Doeyenburgh,* leeft 1467, 1469, 1470 [10]).
74. *Willem Gerrifsz. (Doeys?* [4])), in 1449 te Culemborg (zie noot 9).
76. *Geerlof de Wiff,* † in 1450, tr.

1) Zie M. S. van Lamsweerde-Huygen, Centraal Bureau voor Genealogie.

2) Uit zijn testament (not. Wttewael Utrecht, 17 sept. 1610) blijkt dat hij een grafkelder in de Jacobskerk geërfd had van zijn „overbestevader" *Johan* de *Witt* (nr. 38).

3) Een handschrift Foeyt, waarschijnlijk door Buchel, op het Centraal Bureau voor Genealogie noemt haar als enige echtgenote van *Herman Foeyt; Maria Poeyt* had een zuster *Geertruid.*

4) Zie collectie Booth (gewone en varia-deeltjes), Rijksarchief Utrecht.

5) Verg. Geneal. Herald. Bladen 1910, blz. 258.

6) Zie E. van Engelen, Graft en Wapenen der kerken van Utrecht, dl I, 559; dl 11, 295 (M.S. ca. 1730, Gem. Archief Utrecht) ; wapen: gedeeld, (her.) rechts drie dwarsbalken, links eenhoorn.

7) Not. Arch. Utrecht.

8) Booth vermeld een „Memoritafell in dewelke *Peter Foeyt* met zijn seven sonen achter hem en *Alith* syn huysvrouw met vier dochteren knielende naer 't leven gecontrefeyt sijn, 't welcke eertijds gestaen heeft in St. Jacobs-Kerck en vermits het beeldenstormen nu ten huyse van *Aernt Foeyt* Burgemr."; helaas schijnt deze memorietafel verloren te zijn gegaan.

9) Booth noemt *Herman* van *Doeyenburgh („Zwedersz.") en Alith N.* („Dochter van *Willem Gerrits Doeys, 1449* te Culemborg?") zonder verdere gegevens of data als de ouders van nr. 18; uit „Het Archief der Heeren en Graven *van* Culemborg" door Mr. A. P. van Schilfgaarde blijkt (R. 2400) dat dit echtpaar inderdaad geleefd heeft en *een* zoon *Peter had.* De overige op nr. 36 betrekking hebbende gegevens zijn aan laatstgenoemd werk ontleend, waarbij werd aangenomen dat zij op dezelfde persoon betrekking hebben; *Herman van Doeyenburgh* wordt daarbij nimmer als *„Zwedersz."* aangeduid.

77. ***Deyne van Slachbrouck,*** † in 1497 [4]).
78. ***Jan van Huesden,*** † ***vóór 1487,*** tr.
79. ***Alveraeth N., weduwe*** in 1487 [4]).
152. ***Jan de Witt Henricksz.,*** raad (te Utrecht) 1421, tr.
153. ***Geertruy N.,*** weduwe, in 1443 [4]).
154. ***Henrick Jansz. van Slachbrouck,*** † in 1450, tr.
155. ***Catrijne N.*** [4]).
156. ***Daniël van Huesden Hendricksz.,*** procedeert 1446, fundeert vicarie op St. Alexis. 27 okt. 1460 (cellebroeders Utrecht) [4]).
304. ***Henrick Vrencken, de Witt*** [4])[11]).

MR. G. J. J. VAN WIMERSMA GREIDANUS.

---

[10]) Aldus Booth, die hem noemt „*Zweder* bastert *van Cuylenburch* qui *Zweder van Doeyenburgh*"; ***de*** jaartallen lijken te laat vergeleken met hetgeen voor nr. 36 werd gevonden; wel komt in die tijd een Sweder van *Culemborg,* bastaard, richter te Culemborg, voor,, maar nimmer met de naam *Van Doeyenburgh.* ***Nu*** blijkt er echter vijftig jaar eerder een *Sweder van* ***Doeyenburgh*** geleefd te hebben: hij was rentmeester 1412—1414, schepen 1423, '25 en '26, voorts vermeld in 1417 (van Schilfgaarde, a.w., diverse oorkonden). Hoewel het ernaar uitziet dat de generaties dan ver uit elkaar zouden liggen, kan hij de vader van nr. 36 zijn geweest (de door Booth genoemde jaren moeten dan onjuist zijn).

Buchel deelt mede (Genealogieën 111, 13, M.S. Universiteitsbibl. Utrecht) dat *Sweder* (met zo& *Hermen Sweers van Doyenborg*) en Gerard bastaardzonen waren van *Huibert van Culemborg* (die gehuwd was met ***Jutte van*** *der Leck,* erfdochter van Werth, en in 1347 overleed; verg. mijn vraag in Ned. Leeuw 1962, k. 177, waarop ik tot dusverre geen antwoord ontving) ; het lijkt welhaast uitgesloten, dat deze bastaardzoon *Sweder* identiek zou zijn met de rentmeester van 1412, die dus (indien er „überhaupt" sprake is van een dergelijke afstamming, waarvoor overigens de wapenovereenkomst inderdaad zou pleiten) een latere heer van Culemborg tot natuurlijke vader zou moeten hebben; het is ook mogelijk dat *Sweder van Doeyenburgh* niet zelf een bastaard van Culemborg was, doch zijn vader of grootvader en een aanwijzing in deze wordt gevormd door de vermelding van een zekere *Jannes* van den *Doedenborch* in 1388 (Van Schilfgaarde, a.w., R. 324). Verder komen nog voor: *Johannes* van *Doyenburg,* † vóór 1436, met weduwe *Hildegont* ***en zoon*** *Aernt;* ***Peter van*** *Dudenborch Arntsz,* geb. te Werth, wonende te Wezel 1452, met neef Arnt van *Wisschel Tielmansz.* (Van Schilfgaarde, a.w., R. 1012 en 1346) ; Johanna *Hendriksdr. van Doeyenburgh,* beleend met goederen bij het St. Agnietenklooster (kerspel Cuyk), die haar vader tevoren in leen had gehad, 141 (Voet van Oudheusden, Historische Beschrijvinge van Culemborg, 1, 140).

Ge naam ***Van*** *Doeyenburgh* ***zou*** zijn ontleend aan die van een kasteel te Lakemond waar in 1906 nog een gelijknamige boerderij stond (Werner, Geldersche Kasteelen).

Te Zwolle komt in de 17e eeuw de naam *Do(e)yenberg* ***voor*** *(Isaac Abrahams* ***Doeyenberg,*** burgerhopman te Zwolle, zoon van ***Abraham*** *Isaacs,* tr. 1° (ondertr. ald. 16 april 1634) *Geesien Arents;* tr. 2" Zwolle 10 nov. 1657 *Geesien Golts,* dr. van hopman *Berent*) ; het is mij niet bekend of hier van dezelfde' familie sprake is.

[11]) Hij „wordt gelooft van 's moeders (sic!) sijde gesproten te syn ut de de Witten van den huyse van Altena" (aant. Booth, Universiteitsbibl. Utrecht) ; „wapen 2 salmen ruggelings tegen elkander". Verg. Navorscher 1902, 589.

Charles van Nassau.

In 1629 ging een der zonen van Prins ***Maurits*** over naar de Spaanse kant en verkreeg de bescherming van de infante Isabella [1]). Enkele jaren eerder (1621) was ***Jan van Nassau-Siegen*** eveneens naar Brussel gegaan. De hand van ***Ernestine de Ligne*** markiezin ***van Roubaix,*** had hij drie jaren tevoren in 1618 verworven.

De brief, die hier gaat volgen, was onbekend aan het Koninklijk Huisarchief te 's-Gravenhage en. eveneens bij de Hoge Raad van Adel. Dit schrijven viel ondergetekende toevallig in handen bij het bestuderen van de papiers de l'Audience uit Brussel, gedeponeerd op het Rijksarchief te Maastricht.

De situatie, waarin ***Charles van Nassau*** in Maastricht in een zeer bewogen tijd kwam te verkeren, rechtvaardigt hetgeen hier gaat volgen. Terwijl ***Jan van Nassau*** -een katholieke dynastie vestigde, bleef *Charles van Nassau* ongehuwd.

Veel omtrent de lotgevallen van de onwettige kinderen van Prins Maurits is nagespoord door de Heer A. L. Carstens en sedert 1948 algemeen bekend [2]). Elk authentiek nieuw gegeven over die „dierbare bastaarden" is echter belangwekkend.

De brief, die gedateerd is 12 maart 1629, bevindt zich in de papiers d'Etat et de l'Audience en was gedicteerd door landvoogdes Isabella en gericht aan Claude de Lannoy, gouverneur van de vesting Maastricht. Strikt genomen een concept van een minuut. De aanhef was „au Comte de la Mottery", een titel die Lannoy voerde sedert 1628.

De tekst luidt als volgt:

Au comte de la Mottery Isabel etc.

Tres cher et bien amé.

Nous avons bien voulu vous faire la présente pour vous dire que nous avons fait assentir place en votre compagnie à Charles de Nassau fils naturel du feu de Prince d'Orange à cent florins par mois.

Et comme nous l'envoyons présentement à Maastricht pour y tenir la dite place.

Nous vous enchargeons d'avoir l'oeil sur lui et sur sa conduite procurant qu'il ait de quoi pour ses dépens de partir des dites cent florins par mois en sorte que du surplus il ait de quoi pour se vestir et subvenir à ses autres nécessités.

A quoi nous désirons que vous teniez la bonne main.

A tant De Bruxelles le 12 de mars 1629

Eén zin was doorgestreept nl. „tenant tellement la main à la ménagerie" (achter „nécessités"). Deze zin ware zinloos geweest, want *Charles* was nog zeer jong en ongehuwd; zijn rang was die van een vrijwillige krijgsman van stand, zijn maandgage was vrij hoog.

A tant is het begin van de formule A tant Nostre Seigneur vout ait à sa sainte garde.

De eerste vraag die beantwoord moet worden is deze: Wie is ***Charles de Nassau*** in het schrijven van aartshertogin Isabelle genoemd?

Er hebben namelijk twee buitenechtelijke gelijknamige zonen van Prins ***Maurits*** bestaan, n.l. ten eerste ***Karel, ex*** matre *Jobghen van Alphen,* gestorven in 1637 te Ponte Corvo in Brazilië. Van deze is genoegzaam bekend dat hij nimmer een transfuge geweest is. Deze ***Charles*** tout court is o.a. student geweest te Leiden, maar heeft nooit gediend bij Zweedse troepen in Speijer in de Pfalz. In zijn testament wijst hij de vrouw met wie hij in 1630 gehuwd was, ***Margaretha van*** *Bodeghem,* als zijn erfgename aan. Bodeghem was van huis uit Zuid-Nederlands en katholiek, maar dit is ook de enige nexus die hij met Brabant had.

Isabella heeft dus in deze brief met ***Charles de Nassau*** de andere ***Charles*** nl. ex matre *Anna van de Kelder,* soms ***Karel Maurits*** geheten (1616—1646), bedoeld. Prins Maurits had uit zijn eerste onregelmatige verbintenis ook een jongen *Mau-*

---

[1]) Papiers d'état et de l'audience, portefeuille Claude de Lannoy, niet gefolieerd, inventaris no. 41. Rijksarchief Brussel.

[2]) A. L. Carstens in Jaarboek van het Centraal bureau voor Genealogie 1948.

rits gehad, aan de pest gestorven in 1617, vandaar die tweede naam. Geen van de beide *Charles* heeft ooit de jonkerstitel gekregen. Van beiden is na de dood van Prins *Maurits* (1625) *Frederik Hendrik* curator geweest, een toelage was hun verzekerd. Deze *Karel Maurits* is in 1646 te Antwerpen overleden. Over hem handelt de brief.

Om de strekking van de brief van Isabella te begrijpen moet men twee dingen doen nl. soortgelijke brieven er naast leggen en ten tweede de situatie van de vesting Maastricht in de jaren dat Claude de Lannoy er gouverneurwas, duidelijk maken.

Wat het eerste betreft in een analoog geval nl. de zending van de jonge graaf *van Hoogstraten* naar Maastricht schreef Isabella onder dagtekening van 26 Jan. 1627: Wij verlangen dat gij hem' te Uwent zult ontvangen en huisvesten, „tenant la serieuse main qu'il ne hante aulcune Compagnie", die hem -af kan leiden van de goede neiging die hij tot nu toe getoond heeft „à vertu et honneur . . .". Toenmaals gold het *Albert de Lalaing* „Mon cousin" zoals Isabella schreef [3]). *Albert de Lalaing* werd later de schoonvader van de derde staatse gouverneur van Maastricht de Rijngraaf *van Salm,* van welke gouverneur H. Dyserinck aarzelend veronderstelt dat hij katholiek was [4]).

Het is zeer waarschijnlijk dat *Charles van Nassau* — ook gezien zijn afhankelijkheid — de Compagnie van Claude de Lannoy gevolgd heeft.

En nu de situatie van het bedreigde Maastricht in die jaren:

Het is niet Lannoy — die nominaal gouverneur bleef — maar Guillaume Bette baron van Lede die in 1632 de capitulatie van Maastricht moest tekenen. Had Claude de Lannoy de hachelijke positie van de grensstad — waarvan hij alleen militair gouverneur was — voorzien en Isabella tijdig gewaarschuwd? Het antwoord is beslist ja. Hetgeen blijkt uit zijn schrijven van 7 juni 1631 — tot dusverre niet gepubliceerd [5]).

Claude de Lannoy graaf de la Mottery had in mei van dat jaar 300 manschappen voor de verdediging van Antwerpen moeten afstaan. Claude de Lannoy had de landvoogdes gewezen op de troepenconcentraties in 1630 en 1631 ná de val van 's-Hertogenbosch, gewezen ook op het feit dat tussen 's-Hertogenbosch en Maastricht, geen enkele plaats was die het doortrekken kon beletten. Hij schrijft ook, dat Maastricht omgeven is door de steden van het land van Luik en van Aken, die de Koning zeer weinig goedgezind zijn. Hij vestigt er nogmaals de aandacht op, dat de helft van de burgers van Maastricht bourgeois liégeois zijn, die alleen maar hopen zich neutraal te houden. Dit schrijven was gedateerd van 7 juni *1631.*

In oktober 1631 werd Lannoy naar de Palts gezonden en in zijn afwezigheid moest Guillaume Bette baron van Lede op 11 aug. 1632 capitulieren. Claude de Lannoy is, zelfs niet zijdelings, betrokken in het verraad van Henry van den Bergh, gouverneur van Opper Gelder. Wel heeft laatstgenoemde de burgerij van Maastricht vanuit Luik trachten te beïnvloeden, maar in 1631 was het verraad nog niet zover gerijpt, immers in het schrijven, meermaals aangehaald, van van 7 juni 1631 schrijft Lannoy „ne pouvant attendre aultre secours que des troupes qui sont sous la Charge du Comte Henry de Berg éloignées de ceste Ville (Maastricht) de vingt

[3]) Papiers d'état et de l'audience.
[4]) Publications: Dyserinck, De gouverneurs van Maastricht, dl. 43 bldz. 126.
[5]) Papiers d'état et de l'audience.

deux lieux". Hij wist dus niet van het verraad, al was de schaduw ervan in Brussel reeds waargenomen.

Voor Maastricht en aan de zijde van Frederik Hendrik sneuvelde de 21-jarige *Oem van Wijngaarden* uit het nog steeds katholieke adellijke geslacht uit Holland, dat echter niet Spanjoliserend was [6]). Frederik Hendrik was bereid — indien er een secessie in de Zuidelijke Nederlanden kwam — in die gewesten openlijk het katholicisme te gedogen.

Wat is er verder bekend omtrent de lotgevallen van de jonge Nassauër, die Isabella in 1629 naar Maastricht gezonden had?

Behalve twee min of meer authentieke stukken tast men in een schemer duister. Tweemaal valt er licht op zijn naam en wel beide keren in het jaar 1636.

Zeer waarschijnlijk heeft *Karel Maurits* — gezien zijn afhankelijkheid — Claude de Lannoy gevolgd ook naar Speijer in de Palts. Er zijn inzake het gebeurde in het kamp voor deze stad twee belichtingen nl. van de hand van de vermaarde genealogen Van Spaen en D'Ablaing van Giessenburg. De eerste meent, dat *Karel* daar zijn testament gemaakt heeft omdat de pest was uitgebroken [7]), terwijl de tweede genealoog schrijft „dat *Anna van de Kelder* testeert in Speijer" [8]).

Het zal wel zijn *Karel van Nassau* testeert ten behoeve van -zijn moeder, in het Spaanse kamp voor Speijer dan wel te verstaan.

Er is echter nog een testament van 28 sept. 1636. Aan de echtheid kan niet geetwijfeld worden want het berust op het Koninklijk huisarchief, maar het werpt wel problemen op [9]). Testateur is *Karel Maurits* — tweede naam uitdrukkelijk vermeld — vertoevend in het kamp te Sprang bij Breda, begunstigde is zijn halfzuster *Anna* (ex matre *Cornelia Jacobsdr.)* en wel voor al zijn bezittingen (in Holland?).

Waarom kwam Karel naar het voor hem toch „vijandige" kamp? Het antwoord ligt voor de hand: *Anna* bastaarde *van Nassau* was pas ondertrouwd met Jonker *François de Ferrier* (een Calvinist) [10]). *Karel Maurits* moest voor een bezoek aan dit kamp van zijn „oom" *Frederik Hendrik* een sauve garde gehad hebben. Breda viel eerst een jaar later in Staatse handen.

Wat nu volgt over Karel Maurits latere jaren is een hypothese. Hij is teruggekeerd naar zijn Zuid Nederlands regiment. Zijn moeder bleef echter in 's-Gravenhage. Geen van beide partijen — 's-Gravenhage en Brussel — maakt gaarne gewag van eigen overlopers;

François van Aerssen en De *Hertaing de Marquette* (Protestant sedert 1619), lid van de Hollandse ridderschap, worden in Zuid-Nederlandse bronnen nauwelijks vermeld. Zelfs de naam is compromiterend voor de Zuid-Nederlandse verwanten. De Spaans gezinde gouverneur van Maastricht *Antoine de Grenet,* onmiddellijke voorganger van Lannoy, noemt in zijn talrijke brieven naar Brussel nooit de naam van zijn echtgenote *Charlotte Zoute de Lake † 1615.* Een gelijktijdige verwant en naamgenoot was nl. naar het Noorden overgelopen.

Wat de religie betreft: *Jan van Nassau Siegen* en *Christoffel van Oost Friesland* zijn in de zuidelijke Nederlanden

[6]) W. J. J. C. Bijleveld in De Ncderl. Leeuw 1927, kol. 225 e.v.
[7]) Van 10 juni 1635 tot 1644 was Speyer door Keizerlijke troepen bezet. Dr. A. Doll Stadtarchivar, schrijven 9 juni 1961.
[8]) W. d'Ablaing van Giessenburg in De Nederl. Heraut 1592, voetnoot blz. 165.
[9]) Mededeling Kon. Huisarchief d.d. 27 mei 1963.
[10]) Mededeling van Drs. Brekelmans, stadsarchivaris Breda, schrijven 21 juni 1963.

katholiek geworden [11]). Een politieke zwenking bracht de religieuze mede.

De bedoeling van Isabella was duidelijk. Wat *Karel* ***Maurits*** persoonlijk bewoog fugitief te worden blijft duister. Er valt niet aan te twijfelen dat Lannoy de hem toebedeelde rol van „aalmoezenier" heeft vervuld.

Reeds Hugo de Groot heeft het in de steek laten door Prins *Maurifs* van *Margarefha van Mechelen* gelaakt, maar het testament van Prins *Maurifs* valt buiten het bestek van dit opstel. Alleen dit: na 1618 gaat het met „het hof" te 's-Gravenhage berg afwaarts en Isabella was door haar relaties o.a. met *Berfholde van Swiefen* en *Emmanuel van Portugal,* zwager van Maurits, daarvan op de hoogte.

Retenir les fugitifs dans le sillage d'Espagne werd verwezenlijkt.

'GERARD COOMANS.

11) **W. K.** van Isenburg, Stammtafeln zur **Gesch. der** Europäischen Staaten, Marburg **1956, en** l'audience no. 1429 Brussel.

Goud op goud: een variant in de heraldische arceringsmethode.

Op de tentoonstelling „Nederlands Goud", welke van 18 oktober tot 1 december 1963 werd gehouden in het Nederlands Goud- en Zilvermuseum te Utrecht ter gelegenheid van zijn 25-jarig bestaan, bevond zich onder verschillende met wapens versierde inzendingen een bokaal, die in alle opzichten, ook heraldisch, iets bijzonders is.

Deze beker (no. 72 van de catalogus) bestaat uit een cuppa op voet, met 'deksel. Het geheel, is gegoten in zware Louis XV-stijl en op alle delen bevinden zich fraai, gedreven en geciseleerde versieringen, die met wijn te maken hebben: ranken, bladeren en druiventrossen, alsmede schenkkannen, bokalen, glazen en flessen. De beker is 331 mm hoog en heeft het uitzonderlijk hoge gewicht van 1308 gram. Op de randen van voet en deksel staan de merken van 's-Gravenhage, de gildeletter W voor 1743 en als meesterteken „een vogel in omlijnd schild". Dit is het eerste werk, dat van deze meester bekend is.

Voet noemt hem niet in zijn „Merken van Haagsche Zilversmeden" (Den Haag 1941), maar het zal wellicht mogelijk blijken, aan de hand van de lijst der Haagse goud- en zilversmidsnamen door wapenkundig onderzoek ook deze meester te identificeren. De fraaie beker werd op bovengenoemde tentoonstelling voor de eerste maal in het openbaar gebracht; over zijn geschiedenis vanaf 1743 tot een betrekkelijk recent verleden is niets bekend.

De catalogus vermeldt abusievelijk als jaar van ontstaan: *1* 7 6 8. De gekroonde letter W werd echter in de vorm, zoals ze op de beker voorkomt, uitsluitend geslagen in het jaar 1743. Dit voor ons land vroege voorkomen van de voldragen rococo-stijl maakt dit voorwerp ook in kunst-historisch opzicht interessant.

Op de cuppa van de beker is een wapen aangebracht, dat eveneens geheel in goud is uitgevoerd. Het schild toont in groen drie zilveren lelies; het is gedekt met een fleuronkroon en het wordt door twee leeuwen gehouden.

De enige Nederlandse familie, die in aanmerking komt voor het verlenen van de opdracht 'tot het maken van zulk een, ook in de tijd van zijn ontstaan, uitzonderlijk kostbaar voorwerp, en die tevens drie lelies voert, is *Dedel;* maar de lelies in het wapen *Dedel* zijn goud, in plaats van zilver. Een onderzoek naar de families *De Meyere* (Brussel) en *Swarf* (Utrecht), die het wapen voerden dat op de beker

schijnt te staan, bleek geen mogelijkheden te bevatten, die konden leiden tot de conclusie, dat een lid van een dezer families de beker in Den Haag kon hebben besteld.

Nu is het geen uitzondering dat zich op voorwerpen, van goud of zilver gemaakt (en overigens niet alleen daarop), wapens bevinden, die niet of niet gemakkelijk kunnen worden geïdentificeerd. Maar in dit geval liet het probleem van het door zijn materiaal, vorm en uitvoering zo zeldzame voorwerp met zijn eenvoudig en kennelijk Hollands wapen mij niet los. Uiteindelijk meen ik een oplossing te hebben gevonden die, als ze juist blijkt te zijn, ook van toepassing zou kunnen zijn op andere in goud (kleur) gegraveerde of daaruit vervaardigde wapens.

Ik vermoed, dat de besteller van de beker is uitgegaan van de gedachte dat, waar de ondergrond van zijn wapen reeds geheel van goud was, slechts het schild behoefde te worden gearceerd om de kleur ervan aan te geven; de gouden lelies konden gevoegelijk blank blijven. Dan zou dit wapen toch dat der familie *Dedel* zijn; en dat de opdrachtgever ook overigens heraldische belangstelling had, althans wat betreft de samenstelling van zijn eigen wapen, moge blijken uit de twee schildhouders, die bij het wapen op de beker horen. De beschrijving van het wapen *Dedel,* zoals dat voorkomt in het Nederland's Adelsboek, jaargang 39 (1941) op blz. 167, zou ik dan ook willen wijzigen in die zin, dat niet alleen *Salomon* baron *Dedel* (1775-1846) de twee leeuwen heeft gevoerd, maar vóór hem ook de besteller van de gouden beker. Dit moet dan, gezien de plaats en datum van vervaardiging ervan, *Salomon's* 'oud-oom zijn geweest: Mr. *Jan Hudde Dedel,* geboren te 's-Gravenhage 24 oktober 1702 en aldaar 'overleden 26 november 1777, burgemeester en postmeester van het Duitse en Italiaanse postcomptoir aldaar, en echtgenoot van *Magdalena Anfonia Muyssart* (1705—1733) (Elias: De Vroedschap van Amsterdam, 11, 682). Mede gezien dit voorkomen van de twee schildhouders, die de ontwerper of vervaardiger van de beker stellig niet op eigen initiatief heeft toegevoegd, kan met zekerheid worden aangenomen, dat het ook *Jan Hudde Dedel* is geweest, die opdracht heeft gegeven voor het blank laten van de lelies op dit voorwerp.

Dit soort arcering, waarbij voor de betrokken wapenonderdelen rekening wordt gehouden met de kleur van het materiaal, dat de ondergrond van het wapen vormt, zal vermoedelijk niet vaak voorkomen; op goud is deze methode bovendien slechts toe te passen bij die wapens, waarin de kleur zilver ontbreekt.

Het wil mij voorkomen, dat pater Petra Sancta bij het ontwerpen van zijn nog steeds in zwang zijnde systeem van arcering van dezelfde gedachte is uitgegaan als welke een eeuw later in praktijk is gebracht op de Dedel-beker. In de klassieke riddertijd werden wapens in hoofdzaak aangebracht op schilden, harnassen, wapenkleden en vaandels; op deze ondergronden van leer, hout, ijzer en doek hadden de metalen goud en zilver dezelfde gevoelswaarden als. de overige wapenkleuren. Maar in 1638, het jaar dat bovengenoemd arceringssysteem ontstond, lag de riddertijd reeds in een ver verleden en zullen de meeste wapens zijn aangebracht op of in ondergronden met een witte kleur als zilver en papier: munten, penningen, pronk-voorwerpen, en matrijzen voor gravures. Het is dus aannemelijk, dat Petra Sancta bij het opzetten van zijn systeem de wapenkleur zilver geen aanduidende arcering heeft gegeven, aangezien die kleur reeds de natuurlijke ondergrond vormde voor de meeste wapens, die in zijn tijd werden afgebeeld.

K. A. CITROEN.

VRAGEN EN ANTWOORDEN,

Hamilton. Gevraagd ascendenten (kwartieren) van Sara *Hamilton*, ged. 's-Gravenhage (Grote Kerk) 13 februari 1658 als dochter van *Willem Hamilton* (doopgetuigen: *Cornelis van Berenbach, Sara van Putten* en *Anna Hartij*). *Zij* ondertrouwt 's-Gravenhage 21 november en trouwt aldaar (Hoogduitse Kerk) 5 december 1677 met *Jurriaen Schettelaer (Schetler, Settelaer)*.

Voorburg. W. ENTERMAN.

Misha, (de) Misscha, Missa. *Barbara Misha* (ook voorkomende 'als *Misscha* en *de Misscha)*, tr., als weduwe van *Dirck van Salingen*, Bergen op Zoom *2* sept. 1664 *Jacobus Reygersman* (weduwnaar van *Cornelia van der Creke*), deken en gezworene van het Gilde van de Meersche ald., † in 1670. Zij hertr. Halsteren 8 okt. 1673 *Gerrit (van) Boskamp*, j.m. van Emmerik, commies en majoor op het fort Rovere bij Bergen op Zoom. Zij † vóór 10 mei 1675, wanneer het huis „de gulden kam" in de Cramerstraete te Bergen op Zoom wordt verkocht, waarin zij als erfgename van haar echtgenoot *Jacob Reygersman* deelgerechtigd was.

Te Gorinchem wordt op 29 april 1714 gedoopt *Berber*, kind van *Servaes Missa* en *Geertruij Missa*, get. *Stijntie Eijsvelt* (doopboek Nederd. Geref. Gemeente). Nadere gegevens *Misha, (de). Misscha, Missa* gevraagd.

's-Gravenhage. JHR. MR. C. L. REIGERSMAN.

van Montfoort. Volgens Van Buchell hing in de kerk van Zoelmond een rouwbord voor de in 1621 overleden Jonker *Willem van Montfoort*. Als kwartierwapens van moederszijde vertoonde dit bord: „in sinopel een kruis van goud" (mogelijk *Doesink van Maurik?)* en „in zilver- (?) drie lelies van sinopel" (mogelijk *Van Blyenbeeck?)*.

Willem was een zoon van *Christoffel*, heer van Tull en 't Waal, die weer een zoon was van *Willem*, baljuw van Domburg en Westcapelle, bastaard van *Lodewijk van Montfoort*, heer van Veere (overleden 1506), een broeder van de burggraaf.

Gevraagd gegevens over de echtgenote van *Christoffel van Montfoort* en haar ouders.

Arnhem. MR. P. J. W. BELTJES.

Motte. *Jacob Motte (Mottius)*, geb. te Keulen omstr. 1589, studeerde te Herborn, Waals predikant te Wetzlar 1612—'26; zijn dochter *Ester Motte* tr. 26 juli 1638 *Jean Clement du Bois*, „fils de *Clement du Bois*, ministre de l'Eglise Wallonne de Hanau".

De ouders, de echtgenote en eventuele andere kinderen van *Jacob Motte* zijn mij onbekend. Vermoedelijk behoorde hij tot hetzelfde geslacht als *Peter Motte* (geb. te Mouscron (Moeskroen, België), daarna gevestigd te Keulen en ten slotte burger te Frankfurt am Main), *David Motte* (geb. te Mouscron; later te Keulen, daarna koopman op Spanje te Hamburg) en *J(oh)an Motte* (geb. Keulen in 1583, koopman en „Ratsherr" 1635—'67 te Bremen). Leden van dit geslacht *Motte* waren gehuwd met vrouwen uit de geslachten *L'Hermite, Marlier, De Neu, Broens, Herlyn, Van der Hoikens, Van Weinbergen, De Schot*, etc.

Gevraagd aanvullende gegevens over *Jacob Motte* voornoemd, zijn voorouders en zijn nakomelingen.

Dortmund (Dlnd.). H. P. MOTTE.

man Ommeren-van der Schuur (XLIII 287, 318). De vraaa is weliswaar niet van recente' datum, doch het 'gedeeltelijk antwoord in Ned.. Leeuw 1925, k. 318, werd tot nu toe in deze rubriek niet aangevuld. Dit antwoord behoeft op grond van nieuwe gegegvens bovendien correctie. De juiste gegevens betreffende *Alida Jacoba van der Schuur* komen voor in kwartierstaat *De Beaufort* (no. 80 van het Kwartierstatenboek van het Genootschap): dat deze gegevens stellig juist zijn, moge blijken uit onderstaande documentatie.

1. *Dirk van Ommeren,,* geb. ca. 1647 (te Amsterdam of Arnhem?), kapitein ter zee, † te ? vóór 31 juli 1724, ondertr. te Amsterdam 5 okt. 1673 als „luytenant ter zee", oud 26 jr., op de Loyersgracht, ouders dood, geassisteerd met *Frans Vermeeren*, zijn oom, met *'Nelleke Schey*, van Amsterdam, oud 25 jr., woont op 't N, Eyland, geassisteerd met *Dirk Schey* haar vader, w.g. *Dirck van Ommeren, Nelleke Schay;* in margine: „deze personen zijn 24 oct. tot Ouderkerk getrouwd."

Nella Schey voornoemd werd geb. ca. 1648 te (Arnhem?), † Utrecht 16 febr. 1731, dochter van *Dirk Schey*, geb. te Arnhem ?, † te Amsterdam in okt. 1679, kapitein ter zee, enz., en *Maria van Rysselenborg*, geb. te ?, † na 25 juli 1684 (iie o.a. Ned. Leeuw 1887, blz. 46, en 1937, k. 261).

Hun enig kind was:

11. Mr. *Lodewijck van Ommeren*, (geb. te Amsterdam?), † Utrecht 3 aug. 1724, hoofdschout van Wijk bij Duurstede enz.; hij tr. Utrecht (geref.) 23 juli 1700 *Alida Jacoba van der Schuer*, ged. Utrecht 25 febr. 1684, en overl. aldaar 7 april 1744, dochter van Mr. *Godefridus (1661-1691)* en *Cornelia Quint* († Utrecht in okt. 1715).

> Volgens Ned. Leeuw **1925, k. 318,** zou *Alida Jacoba van der Schuur* **voorn. een** dochter zijn van Mr. *Annet van der Schuer* (1662—1702), die on 5 juni 1687 te Middelburg gehuwd was met *Anna Jacoba Beeckman* (1666—1725); *deze* ouders zonden voorts blijken uit een acte van 11 juni 1715 bij not J. van Weenegem te Sluis.
>
> Gezien het huwelijksjaar 1700 is dit echter onmogelijk. Bovendien is hetgeen in Ned. Leeuw 1915, k. 262 omtrent de kinderen van Mr. *Godefridus van der Schuur* is vermeld onvolledig. Iedere twijfel wordt voorts wegggenomen door een acte bij not. H. van Hees te Utrecht van 25 sept. 1724, waarin *Alida Jacobn van der Schuur* als weduwe van Mr. *Lodewijck van Ommeren* haar broeder Mr. Jan *Dirk van der Schuer* tot voogd benoemt.

Zij testeren te 'Wijk bij Duurstede 17 febr. 1712 (not. B. van Schalkwijk aldaar) en te Utrecht 31 juli 1724 (not. H. van- Hees al.).

Op 6 mei 1737, was, als hun enige dochter, nog in leven *):

111. *Cornelia Anna van Ommeren*, ged. Wijk bij Duurstede 9 febr. 1712, overl. Utrecht 15 dec. 1754, tr. Utrecht 8 aug. 1740 Mr. *Jan André van Westrhenen*, enz. (zie Ned. Leeuw 1925, k. 287; 1931, k. 127, en Stichtse Heraut, sept. en nov. 1954).

Bovenstaande filiaties *Van Ommeren* blijken uit acten van 31 juli 1724, 6 aug. 1724 en 6 mei 1737 bij not. H. van Hees te Utrecht. In laatstgenoemde acte is sprake van een rentebrief van 26 mei 1626 t.b.v. *Lijsje Willems van Oostland*, die

*) Blijkbaar waren toen reeds overleden hun zoon *Dirk Lodewijk*, ged. te Wijk bij Duurstede 11 febr. 1706, en hun dochter *Cornelia Hillegonda*, ged ald. 10 mei 1708.

op 6 juni 1685 voor schepenen van Amsterdam wordt overgeschreven op naam van *Nelletje van Ommeren*. In een acte van 25 mei 1723 in recht. arch. Hardenbroek (inv. no. 1277 R.A. Utrecht) wordt verwezen naar een acte van 30 april 1720 bij not. van Vloten te Amsterdam, waarin Mr. ***L. van Ommeren*** compareert. De inhoud van deze Amsterdamse acten is mij onbekend.

Gevraagd aanvulling van het bovenstaande en nadere gegevens over de onder 1 genoemde kapt. ***Dirk van Ommeren*** en zijn voorouders.

Utrecht. W. A. WIJBURG JR.

Ra(c)ket-du Bois de Lasosay (LVII 46). Onder de bijlagen bij de huwelijksakte van het echtpaar ***Hendrikus Schuurman-Ottolina Johanna Henriëtta Ross*** d.d. 's-Gravenhage 29 juni 1882 in het Algem. Rijksarchief te 's-Gravenhage bevinden zich afschriften van de akten van overlijden van de grootouders van moederszijde van de bruid, t.w. ***Jan Helfrig Raket*** en ***Henriëtta Mathilda de Lassosay.*** Aan de hand daarvan, aangevuld met gegevens uit „De Navorscher", jrg. 1898, blz. 507, en jrg. 1901, blz. 570 en 571, alsmede uit „Geneal. en Herald. Bladen" jrg. 1915, blz. 378, is het mogelijk de onderstaande kwartierstaat op te stellen:

1. ***Óttolina Johanna Henriëtta Raket*** 1840-1872, tr. 1° 1859 ***Daniël Pieter Ross;*** tr. 2° 1868 ***Lucius Theodorus Boers.***

Ouders:

2. ***Jan Helfrig Raket,*** geb. Jaffnapatnam (Ceylon) in 1813, controleur inkomende en uitgaande rechten te Probolingo, † (oud 44 jr.) aldaar 13 juni 1858, tr.
3. ***Henriëtta Mathilda de Lassosay,*** geb. te Jaffnapatnam (Ceylon), † (oud 53 jaren) Batavia 17 febr. 1873, weduwe van ***John Mayor.***

Grootouders:

4. ***Mattheus Petrus Raket,*** geb. te Jaffna, † Batavia in 1823, tr. 23 sept. 1807
5. ***Elisabeth Johanna Mooyaart,*** geb. 17 nov., ged. Colombo 11 dec. 1791, †15 dec. 1813.
6. ***Jean Guillaume du Bois de la Saussaye,*** geb. in febr. 1791, tr. Colombo 24 nov. 1811
7. ***Anna Johanna Susanna van Lynden,*** ged. Colombo 6 okt. 1793.

Wassenaar. MR. W. W. VAN VALKENBURG.

Schwartz. Gevraagd nadere gegevens over ***Friederich Schwartz,*** geb. te Burgsteinfurt omstr. 1700, tr. in 1730 ***Francyna van Rijn*** te Leiden.

Gegevens over dragers van de namen ***Schwartz, Swarts, De Swarte, Zwarts,*** etc. in Nederland, België en Westfalen vóór 1700 zijn welkom.

Maywood, New Jersey, U.S.A. **P. C. ZWARTS.**
854 Palmer Avenue.

Sprée (LXXX 382). Mogelijk behoren tot deze familie Sprée het echtpaar ***Hendrik Spree*** en ***Catharina Nooy,*** die een dochter hadden ***Annegjen Spree,*** gehuwd met ***Harmen Peters Bosch.*** Op 16 nov. 1700 (R.A. Ommen en Den Ham, Vrijw. Zaken, 656) verklaarden ***Jan Geurts,*** burgemr. der stad Ommen, en ***Elizabeth Egberts,*** zijn echtgenote, schuldig te zijn aan ***Hendrik Spree,*** rustmr. onder de compagnie van de heer capitein ***Heemstra,*** op de Ommerschans tegenwoordig garnizoen houdende, en deszelfs huisvrouw ***Catharina Nooy*** de som van ƒ 400,— Car., tegen 4 %'s jaars. Op 10 juli 1709

(R.A. Ommen en Den Ham, Vrijw. Zaken, 657) verklaarden ***Harmen Peters Bosch*** van Ommen, voor hem zelfs en de rato caverende voor zijn huisvrouw ***Annegjen Spree,*** als cessionaris van zijn schoonvader en zijn schoonmoeder ***Hendrik Spree en Catharina Nooy,*** op de Ommerschans woonachtig, uit kracht van gecelebreerde koop en daarop volgende voldoening der kooppenningen, gecedeerd en getransporteerd te hebben aan ***Jannes Wiliems*** en ***Gerregien Geurts,*** echtelieden, in de karspel Dalfsen, een obligatie van ƒ 400,— en interessen, zo op 20 dec. 1700 de burgemr. ***Jan Geurts*** en ***Elizabeth Egberts*** hebben gepasseerd.

Ermelo. J. **BOSCH.**

In verband met het bovenstaande zijn wellicht van belang de volgende gegevens:

Henricus (de) Spree 12 oktober 1700 vaandrig compagnie Van der Merwede i.p.v. Simon Bettingh; hij werd 4 maart 1702 als zodanig vervangen.

Henricus Spree (dezelfde?) 22 februari 1703 vaandrig compagnie Van Heemstra i.p.v. E. van Glinstra; 4 april 1703 als zodanig ontslagen.

De ***Steeg.*** ***0.*** **SCHUTTE.**

Familie-archief van Nederlandse geslachten van J. H. Scheffer. Van 16 tot 20 mei 1898 werd door Van Stockum te 's-Gravenhage een deel van de door Vorsterman van Oyen nagelaten handschriften en boeken op genealogisch en heraldisch gebied geveild. Onder het geveilde bevond zich (cat. nr. 1193) het door J. H. Scheffer aangelegde Familie-archief van Nederlandsche geslachten, dat blijkens de catalogus 65 octavo-portefeuilles omvatte. De ongeveer 1.000 'genealogieën in handschrift vormden de grondslag van het door Scheffer gedeeltelijk uitgegeven Familie-archief. Blijkens een door Scheffer geschreven artikel in het Algemeen Nederlandsch Familieblad (1883, nr. 55) beschikte hij ook over diverse handschriften (***Winsemius, Van Marssum, Winter, Belten)*** samengesteld door ***Johannes Winsemius*** in de jaren 1730-1735. Het is nagenoeg, zeker dat deze handschriften zich in het geveilde Familie-archief bevonden.

Mijn pogingen om dit Familie-archief van Nederlandsche geslachten op het spoor te komen zijn tot heden vruchteloos gebleven. De boekhouding van de veilingverkopen van Van Stockum is, voorzover ouder dan 1900, vernietigd. Uitgebreide navraag bij mogelijke kopers heeft geen resultaat opgeleverd. Daar het moeilijk voorstelbaar is dat een dergelijke uitgebreide verzameling handschriften verloren is gegaan, vraag ik mij af of wellicht één der lezers mij op het goede spoor kan zetten.

's-Gravenhage. DR. A. WINSEMIUS.

Heerlijkheid Dorp+ Wie kan mij mededelen, waar zich het archief bevindt van de voormalige ambachtsheerlijkheid Dorp bij Schipluiden? Deze was tot in het begin van de 19de eeuw in bezit van het geslacht ***Van Wassenaer.*** Wie heeft de heerlijkheid van deze familie toen gekocht? Wie is thans de eigenaar?

Rijswijk (Z.-H.).

INHOUD VAN DIT NUMMER.

De Van Beynhem's in Maas en Waai, door Ir. J. *van Beynum.* — Ce Hollands-Indische familie Granpré Molière, door A. H. Drijfhout van Hooff. — Gemeentewapens met drie wassenaars, door Jhr. W. A. Gevers Deynoot. — Korte mededelingen : Van Lamsweerde-Foeyt; Charles van Nassau; Goud op goud; een variant in de heraldische arceringsmethode. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan 70, Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad **f 25,—** gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te **'s-Gravenhage.**

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken

No. 3 **LXXXI e Jaargang** **maart 1964**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van Dr. J. L. Noest, sedert 1943 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:	Voorgesteld door:
G. VAN MESDAG, *Jacob Catslaan 4a, 's-Gravenhage 3a.*	H. L. KRUIMEL, *'s-Gravenhage.*
A. M. O VERWATER *Rijnstraat 7, Barendrecht 43.*	DR. J. MAC LEAN, *'s-Gravenhage.*
IR. **E. G.** WENTINK. *Bovenoever 9, Rotterdam 16.*	IR. CH. **C. VAN DER** VLIS, *Haarlem.*
J. C. WILBRENNINCK, **De** *Soester Berg, Soesterberg 27.*	PH. **J. VAN** ALFEN, *Doorn.*

Adreswijzigingen:

JHR. MR. J. A. BEELAERTS **VAN BLOKLAND**, *London S.W. 7. Engeland. Ambassade der Nederlanden, 38 Hyde Park Gate.*

J. F. A. BOER, *Heemstede* **38.** *Landzichtlaan 64.*

JHR. **H. A. VAN FOREEST**, *'s-Gravenhage. Prof. P. S. Gerbrandyweg 127*

C. 0. JELLEMA, *Utrecht. Fred. Hendrikstraat 106.*

IR. A. **KRANENDONK**, *Delden 22. Ripperdalaan 11.*

J. P. LANDMAN, *Zuidbroek 3. Winschoterdiep 16.*

JHR. MR. J. H. LOUDON, *Londen S.E. 1. Engeland Shell Centre.*

DR. H. J. **PABBRUWE**, *Amsterdam C. Vijzelstraat* 32.

A. H. D. **DE** SAINT-OBIN, *Groningen. Huize de Wijert, flat* 509, Van *Ketwich Verschuurlaan 25.*

Septième Congres International des Sciences **Généalogique** et Héraldique,

Het Congres zal worden gehouden te 's-Gravenhage van 20 tot en met **26** juni 1964.

Het Congres-secretariaat heeft uitgegeven, dat de volgende onderwerpen behandeld zullen worden.

Héraldique

1. *L'origine rnédiévale des asmoiries d'Etat de l'Europe.*
Les armoiries territoriales remontent souvent aux armes

des familles régnantes d'extraction indigène ou étrangère. 11 s'agit donc ici de préciser quand et où s'est produit ce phénomène.

2. *Les armoiries des Etats nouveaux.*

Les vents qui soufflent aujourd'hui dans le monde ont donné naissanse â un grand nombre d'Etats nouveaux. Leurs armoiries et les éléments héraldiques qui y figurent forment un sujet important dont l'étude est essentielle.

3. *Armoiries funéraires.*

Dans quelques pays on avait coutume autrefois de placer dans l'église de la sépulture les armoiries des quartiers du défunt en sculpture polychrome, quelquefois accompagnées de sa bannière.
Dans les Iles Britanniques les armoiries du défunt étaient souvent placées au-dessus de l'entrée de sa demeure.
L'apparition et la dispersion de telles coutumes héraldiques dans les divers pays seront étudiées.

Généalogie

L'émigration de personnalités éminentes.

Au cinquième Congrès on a discuté les problèmes posés par les grandes émigrations comme celles des Huguenots et celles vers l'Amérique. Cependant, il importe aussi d'étudier la transmigration numériquement moins extensive des spécialistes tels que les savants, les artistes, les officiers et les industriels au point de vue de leur origine et de leur descendance.

Iconographie

L'iconographie intimement liée à la généalogie et à l'héraldique.

11 est souvent possible, grâce au développement des méthodes iconographiques, d'identifier les personnes figurant sur des tableaux et autres objets, par exemple les reliquaires et retables du moyen-âge et les portraits collectifs des peintres hollandais du 17ème siècle.

Belangstellenden kunnen vóór 10 april 1964 een voorlopig programma en een inschrijvingsformulier voor deelname aan het Congres 'aanvragen bij het *Secretariaat van het Congres, Nassaulaan 18 te 's-Gravenhage, telefoon 117037,* telegramadres: *Heraut,* 's-Gravenhage.

Leden van het Genootschap, wonende te 's-Gravenhage en directe omgeving, die bereid zijn één of meer deelnemers aan het Congres gedurende de duur van het Congres te huisvesten, wordt vriendelijk verzocht dit aan het Congressecretariaat te willen opgeven. In verband met te verwachten huisvestingsmoeilijkheden zal dit bizonder op prijs worden gesteld.

Van verschillende zijden uit binnen- en buitenland heeft het Secretariaat toezeggingen ontvangen voor het houden van een voordracht over één der onderwerpen van het programma.

Duur van elke voordracht circa 30 minuten gevolgd door een discussie van circa 15 minuten,

Genealogie Van den Woude, de Heren van Warmond,

door JHR. W. A. GEVERS DEYNOOT.

De eerste *Van den Woude,* die wij in authentieke stukken hebben kunnen vinden en aan wie wij een nageslacht kunnen verbinden, blijkt te zijn [1]):

1. *Jacob van den Woude,* ridder, heer van Warmond, XIIe heer van Woude.

18-11-1261 beleent de Abt van Egmond *Simon van Haerlem* met landerijen, onder de getuigen wordt *Jacobus de Woude* genoemd [2]);

29-11-1278 zijn getuige bij de uiterste wilsbeschikking van *Willem van Foreest:* dominus *de Vorne,* dominus *Ar. de Heemskercke,* dominus *Jacobus de Woude,* milites et *Harmannus de Woerde* [3]);

24- 9-1279 gelast Paus Nicolaas 111 een geschil te beslechten tussen de Abdis van Rijnsburg en enige edelen, onder wie *Jacob van den Woude,* ridder [4]);

24- 9-1280 zijn getuigen bij de verkoop van Alblas door *Dirk van Teylingen* aan *Nicolaas van Souburgh:* Heer *Symon van Hairlem,* Heer *Niclaas van Cats,* Heer *Williaem van Egmonde,* Heer *Symon van Teylinghe* (Dirks broer), Heer *Jacob van den Woude,* ridders en meester *Gherijt van Leyden* en Meester *Heynric* des Graven clercke [5]).

In 1282, vóór november, had Hair *Jacob van don Woude* volgens het Oude Register van Graaf Florens in leen; 't Ambacht van Wermonde ende half

---

1) In de verder volgende noten zullen de volgende afkortingen worden gebruikt :

AL	Archief Abdij Leeuwenhorst, A.R.A.
ARA	Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage.
BV	Bijdragen Vaderlandse Geschiedenis.
BBH	Bijdragen Bisdom Haarlem.
Dek	Dr. A. E. W. Dek, Genealogie Egmond.
For	Jhr. H. A. van Foreest, Het Oude Geslacht van Foreest.
Hag	D. F. Hagens, Handschrift Genealogie van Wassenaer; aanwezig in HRvA en ARA (1891 XVIIIc).
HL	Hollandse Leenkamer, volgens nummering ARA.
HRvA	Hoge Raad van Adel te 's-Gravenhage.
HW	Archief Heerlijkheid Warmond in Gemeentearchief Leiden.
JbCB	Jaarboek v. h. Centraal Bureau v. Genealogie.
LJ	Leids Jaarboekje.
LG	Gemeentearchief Leiden ; Gasthuizen.
LKK	Gemeenterachief Leiden; Kerken.
LKS	Gemeentearchief Leiden; Kloosters.
LX	Gemeentearchief Leiden; Secretarie.
Nas	Nassau's Domeinarchief; ARA.
NL	Maandblad De Nederlandse Leeuw.
OB	Mr. L. Ph. C. v. cl. Bergh, Oorkondenboek v. Holland en Zeeland.
ORF	Het oude register van Graaf Florens, in Bijdragen en Mededelingen v. h. Historisch Genootschap Utrecht, deel XXII.
OW	Dr. H. G. A. Obreen, Genealogie Wassenaer.
RH	P. L. Muller, Regesta Hanonensia.
RGH	Jhr. Mr. Th. H. F. v. Riemsdijk en Dr. J. Ph. de Monté Ver Loren, De Rechtspraak van de Graaf van Holland.
RL	Mr. S. J. Fockema Andreae, Hoogheemraadschap Rijnland.
vM	F. van Mieris, Groot Charterboek.
Wap	Wapenheraut.

2) OB 11 no. 106 en Archief Abdij Egmond Inv. 388, regest 71.
3) For blz. 38 en 178.
4) OB 11 no. 383.
5) OB 11 no. 407.

dien tiende, V Lb uter Lentebede, 11 Lb uter bottinghe, Die viskerie van den Wedde ende van der Holre Maerne. Dat land dat *Franken* was van *Wermonde* bider kerke daer sine woninghe op staet. 't Gerecht van Ellikerwoude enten tiens ende die viskerie van der A, VII Lb uter lentebede, 11 Lb uter herfstbede, 11 Lb uter bottinghe ent die Hooghe Made int ambocht van Leyderdorpe, Poelghester tiende ent lant dat so hetet [6]).

27-10-1285 stelde *Jacob* zich borg voor de Heren van Amstel [7]).

Na 1285 vermeldde het Oude Register Graaf Florens: Haer *Jacob van den Woude* ontveinch van den Grave al solc goit alse hi van den Here *van Teylinghe* helt, dat es de tiende van Eslikerwoude ende ghift van der kerke ende de thiende van Hondescop ene de hover d'Are lighet ende dander de op dander side van der Are lighet [8]). De manskip deden den Graven dor seren wille van Amestel sein deze;

21- 3-1288 Stelde *Jacob* zich borg voor *Herman* heer *van Woerden* [9]);

28- 8-1293 bij een verdrag over de erfenis van *Aelbrecht van Voirne*, tussen de Vrouwe *Katharina van Voirne* met haar zoon *Gerard* en Jonkvrouwe *Mabelia van Voirne*, waren Heer *Jacob van den Wonde*, ridder *en Jacob van den Woude*, vermoedelijk dus vader en zoon, getuigen [10]).

Jacob van den Woude zou in 1302 zijn overleden en te Jacobswoude zijn begraven. Hij huwde met *Sophia van Egmond*, dochter van *Gerard van Egmond* (weduwnaar van *Beatrix van Haerlem)* en diens tweede vrouw *Mabelia* [11]). In de Necrologie Egmond komt zij voor met: „Anno MCCCIX obiit Domina *Sophia* soror *Wilhelmi de Egmonda*, uxor *Jacobi de Wouda* militis" [12]); *zij* zou 3 maart 1309 zijn overleden en te Jacobswoude zijn begraven.

Jacob zegelde in 1285 met een schild, waarop een (gedamasceerde) dwarsbalk, waar overheen een in twee rijen geschakeerd schuinkruis [16]).

Uit zijn huwelijk sproten drie kinderen, te weten:

1. *Jacob*, volgt 11.
2. *Sophia*,
3. *Margaretha*.

Dit blijkt uit een charter van 5 Juni 1303, thans in het bezit van het Gemeente-archief van Amsterdam, waarin Jan Graaf van Henegouwen enz. *Jacob van den Woude, Zoephien* ende *Margrieten* sine susters, alle borgtochten kwijt scheldt die haer vader, Haer *Jacob van den Woude*, Ridder, beloift hadde voer Heer *Ghysebert* die men hiet Haer *van Amestel* ende voir Haer *Harman van Woirden* of voor *Gherrijt van Velzen* en van aller broke die die voerzeyde verraders daden an onzen wel lieven neve den Grave Florens [13]).

ORF blz. 189 no. 4s.
OB 11 nos. 571 en 572.
ORF blz. 163 no. 36U.
OB 11 no. 632.
OB 11 no. 856 en NL 1928 kol. 289.
Dek blz. 10 en NL 1938 kol. 27.
Dr. A. Hulshoff, Egmondse Anualen; Bijdr. Historisch Genootschap, Utrecht, deel XXXV, blz. 74.
Afschrift in LJ 1939 blz. 155 en OW blz. 78 (foto in Jaarverslag 1962 Gemeente-Archief Amsterdam).

Een der dochters huwde met *Floris aan Duvenvoirde*, zoon van *Arend Philipsz* en *Mehaud van Crauenhorst* [14]), en kreeg een zoon, *Arent van Duvenvoirde*, die *Jacob van den Woude* in 1306 als zijn oom betitelt [15]).

11. *Jacob van den Woude*, ridder, heer van Warmond, XIIIe heer van Woude.

13-11-1306 verzoekt *Arnout van Duvenvoirde*, die een woning in leen geeft aan zijn oom *Janne van Duvenvoirde*, omdat hij geen zegel heeft, zijn oom, Heer *Jacob van den Woude*, en zijn neef, Heer *Philips van Santhorst*, voor hem te zegelen [16]).

13- 8-1310 Verkoopt Heer *Jacob van den Woude* de „Coenraetskamp" aan de Abdij Leeuwenhorst [17]).

14- 4-1316 *Jacob van den Woude*, ridder, bekend, dat hij van de Burchgraaf van Leyden in leen heeft: 25 morgen in het Ambacht van Warmonde, 25 morgen in het Ambacht van Leyderdorpe en 45 morgen, waarvan *Jan van Overvaert* 15 morgen van hem, *Jacob*, heeft geleend [17a]).

7-10-1323 *Jacob van den Woude*, ridder, beleent *Lijsbette* zijn dochter *Vuyter Wycke* met het land, dat *Jan van Overvaert* van hem hield, 15 morgen op et Wout bij Delft [17b]).

12-10-1323 heeft Heer *Jacob van den Woude* een geschil met *Claes Magnesone* [18]).

28- 3-1326 zegelt Heer *Jacob van den Woude*, ridder, samen met *Dirk*, Burchgraaf van Leyden, wanneer diens broer, *Willem van Leyden*, zijn vrouw Ver *Badeloghe*, lijftocht [19]).

7-12-1327 zegelt Heer *Jacob* samen met *Dirk*, Burchgraaf van Leyden, voor verkoop van een schouw op een wetering [20]).

Heer *Jacob van den Woude zou* in 1344 zijn overleden en in de Parochiekerk te Warmond zijn begraven [21]). Hij zou gehuwd geweest zijn met *Elisabeth van Zuylen van Anholt*, dochter van het echtpaar *van Zuylen van Anholt-Ripperbant*, die in 1365 zou zijn overleden en eveneens te Warmond zou zijn begraven [22]).

Heer *Jacob van den Woude* zegelde met een wapenschild zonder verdere toevoeging of versiering, waarop een balk, vergezeld van drie wassenaars [15])[20]).

Hun kinderen blijken in een akte van hun zoon *Jacob*, van 3 februari 1359, die zijn zusters noemt, In dat jaar zijn dan in leven [23]):

1. *Jacob*, volgt 111.
2. *Lijsbeth van den Woude*, gehuwd met *Aelbrecht Florisz. van Egmond*, zoon van *Floris Woutersz.* [17b]) [24]) [25]).

14) OW blz. 7 s.
15) NL 1922 kol. 307 en Hag.
16) Afgebeeld in Corpus Sigillorum Neerlandicorum, plaat 223, 1386.
17) AL; in RH foutief d.d. 6-9-1310.
17a) Archief Wassenaer-Twickel, Leenregister A fol. 38vo.
17b) Leenboek Warmond, HW inv. 570, fol. 298vo.
18) HL 2 fol. 29.
19) HL 1 fol. 57; HL 2 fol. 44vo en NL 1921 kol. 366.
20) AL orig. charter; vidimus van 1357 in HW Inv. 293 Charter 1.
21) BV 4e reeks, deel X, blz. 112 en HW Inv. 447: B ii 1 a g e 1.
22) o.a. Genealogie van Spaen, HRvA.
23) HW Inv. 651 Charter 3; B ij 1 a g e 11.
24) NL 1935 kol. GO en Dek blz. 77 (die haar ten onrechte een dochter van haar grootvader noemt).
25) NL 1914 kol. 355 en 355.

3. *Ada van den Woude*, gehuwd met *Floris van Alcmade*. Hun afstammelingen noemden zich lange tijd *Van den Woude*, doch bleven met het Van Alkemade-wapen zegelen. Hiermede is de onjuistheid van alle oude genealogieën *Van Alkemade* aangetoond, want deze laten zonder uitzondering een *Jan van Alkemade* gehuwd zijn met een dochter uit het geslacht *Van den Woude*.

4. *Beatrix van den Woude*, gehuwd met *Gerard van Oisterwijck*.

111. *Jacob van den Woude*, ridder, heer van Warmond, XIVe heer van Woude.

6-12-1347 beslechten *Jan van Polanen*, Heer van der Lecke *Arent van Duvenvoirde*, ridder, een geschil betreffende zwanen, tussen Heer *Geraert van Poelgeest* en *Jacob van den Woude* [26]);

5- 9-1350 belooft Heer *Jacob van den Woude*, ridder, tezamen met vele anderen, trouw en bijstand aan Keizerin *Margaretha*. *Zij* neemt hen in bescherming en neemt de verantwoordelijkheid voor hetgeen zij doen zullen tegen haar vijanden [27]);

19- 2-1357 tocht Heer *Jacob van den Woude*, ridder, zijn vrouw, Vrouwe *Lizebetten Mouwerijnszuster van der Does* [28]).

18- 9 1357 zegelt Heer *Jacob* als getuige bij een belening door de Vrouwe *van Voorne* ten behoeve van *Willem van Naeltwijck* [29]);

3- 2-1359 draagt 'Heer *Jacob* zijn bezit op aan de Burchgraaf van Leyden en noemt daarbij zijn zusters [23]);

14- 2-1362 draagt Heer *Jacob* zijn Huis op aan *Machteld van Voorne*, die hem haar neef noemt en hem er mede beleent; hij lijftocht *Lijsbeth Dircksdr. van der Does* er mede [30]),

In 1369 heeft Heer *Jacob van den Woude*, Heer van Warmond, als „Burchman" van Leiden, 22 voet grond binnen de muren van de burcht, aan de oostzijde, van de Burchgraaf in leen [31]);

30- 1-1370 draagt *Jan van den Woude Floriszoon van Alcmade*, een molen op aan zijn oom, Heer *Jacob van den Woude*, die hem er weder mede beleent. Eerstgenoemde verklaart nog dat hij de molen in leen houdt [32]) en [33]).

7- 5-1370 geeft Heer *Jacob* opdracht aan *Jan Bugghe Janssone* om scheidsrechter te zijn in enig geschil dat er mag zijn of komen tussen hemzelf en Heer *Aernde van Duvenvoirde* [34]);

25- 9-1375 koopt Heer *Jacob* een lijfrente om na zijn dood twaalf jaargetijden te houden in de St. Pancraskerk te Leiden [35]);

26) HW Inv. 644a Charter 2.
27) Nas I Inv. 1445 Reg. 475 en Inv. 1449 Reg. 476 (met zegel).
28) HL 47 fol. 39vo.
29) Nas fol. 1176—1185.
30) HW Inv. 540 Charter 4; zie ook HL 90, Voorne, fol. 88vo; Bijlage 111.
31) LJ 1955 blz. 54.
32) HW Inv. 244 Charter 228, afschr. Inv. 1 fol. 1vo.
33) HW Inv. 245 Charter 229; Bijlage IV.
34) Hag (afschr. v. acte).
35) LKK Inv. 415 fol. 47vo Reg. 1157.

1- 2-1379 beslissen *Willem van Naeldwic*, Marescalc van Noort Hollant, *Jan van der Bockost*, *Philips Aerntszoon*, *Philips van der Does*, *Florys Claes van Warmonde* ende *Hughe Dammessoen* in een geschil tussen Heer *Jacob van den Woude* ende 'Vrouwe *Florys Katrine* Vrouwe *van den Woude*, Heren *Jacobs* wijf enerzijds en Heer *Aernt van Duvenvoirde* ende Vrouwe *Symonsge* Vrouwe *van Duvenvairde*, Heren *Aernts* wijf anderzijds, over de erfenis van *Jan Bogghe* [36]).

3- 1-1380 *Jacob van den Woude*, ridder, Heer van Warmond, beleent *Floris Claes*, zijn neef, met een hofstede in Warmond [36a]).

20- 7-1380 Bekrachtigt *Dirk* Burchgraef *van Leyden* de gemelde verpachting door zijn neef *Jacob van den Woude* [36a]).

In de rechtspraak van de Graaf van Holland vinden wij op 9-3-1392: „De Graaf verlanghet Heren Jacobsluden van den Woude, geseten in sinen Ambochte, hoer ghiselscap VIII daghe lang ende dairenbinnen souden si in der Haghe comen ende mine Here beteren van dat si jeahen hem misdaen hadden, omdat si vergaderinghe van volke gemaeckt hebben, wairom dat si te ahisel aeboden waren." [37])

Heer *Jacob* moet in 1395 zijn gestorven. Hij huwde le vóór 1346 met *Elisabeth van der Does*, dochter van *Dirk van der Does* en *Clementia van Santhorst*, genoemd in 1357 en 1362, [28]) en [30]); 2e omstreeks 1370 met *Floris Katrijn Jansdr. Bogge*, dochter van *Jan Jansz. Bogge* en *Catharina van Swieten* [38]).

31- *5-1382* zegelde *Floris Katrijn* een brief omtrent een schenking aan de kerk te Delft [39]);

28- 5-1392 verkocht *Floris Katrijn* een rente op een huis in Leiden aan *Bertelmees Rije* te Delft [40]).

Vóór 14 juni 1396 hertr. *Floris Katrijn* met *Filips van de Dorpe*, zoon van *Dirk van Veen* en *Hadewey van Dorpe*, *zij* wordt dan *Florys Catherine Vrouwe van den Woude ende van den Dorpe* genoemd [41]) en moet in 1409 zijn gestorven. Haar moeder was als *„Katherine Jan Bogghenwijf"* scheidsrechter in een geschil tussen haar andere dochter, de Vrouwe *van Duvenvoirde* en haar kinderen, in 1382 [42]). Haar vader ontmoetten wij reeds op 7 mei 1370 [34]).

Heer *Jacob* zegelde met een wapenschild, omgeven door een gothische lijnversiering, waarop een dwarsbalk vergezeld van drie wassenaars [27]), [34]), [36]). *Florijs Katrijn* zegelde met een wapen: gevierendeeld: 1 en 4 een klimmende steenbok; 2 en 3 één viool [39]).

Uit het eerste huwelijk sproot:

1. *Mabelia van den Woude*, die wij reeds op 3 februari 1359 en 14 februari 1362 genoemd zagen als landeigenares te Warmond ([23]) en [30]) in de bijlagen).

14- 1-1367 wordt zij wederom genoemd als landeigenares te Warmond, doch bovendien ook als zuster van haar broer *Jan* [51]);

36) Hag (afschr. v. acte).
36a) Archief Wassenaer-Twickel, Leenregister AA fol. 54.
37) RGH blz. 183 no. 300.
38) BV 4e reeks deel X blz. 253.
39) NL 1914 kol. 18.
40) LKS Inv. 641 Reg. 98.
41) HL 52 fol. 215vo.
42) Hag.

7- 7-1377 *Haestien van Bloemesteyn,* dochter van ***Gheret van Raephurst*** draagt goed op aan de Abt van Egmond ten behoeve van haar zoon ***Alfer van der Hurst,*** met de bepaling dat dit zal vererven op de kinderen van ***Alfer*** en ***Mabelie,*** dochter van Heer ***Jacob van den Woude*** [42a]).

19- ***1-1399*** wordt zij met haer man, *Alfer van der Horst* en met haar broer ***Jan van den Woude,*** genoemd in een verkoopacte [56]).

Zij was gehuwd met ***Alfer van der Horst*** zoon van ***Alfer van der Horst*** en ***Hadewich van Raephorst van Bloemesteyn,*** die van 1355 tot circa 1402 wordt vermeld [43]).

Uit het tweede huwelijk sproten:

2. ***Jan,*** volgt IVa.

3. ***Dirk,*** volgt IVb.

Bovendien vermoedelijk nog een bastaard: ***Jan van Grieken,*** schout te Warmond, die wij o.a. 19 januari 1399, 12 juni 1410 en 6 februari 1412 zien zegelen met een ***Van den Woude***-wapen met een bastaardbalk over alles heen. [44]).

IVa. ***Jan van den Woude,*** ridder, heer van Warmond en Alkemade, XVe heer van Woude.

1392-1415 komt *Jan van den* ***Wouden*** voor als hoogheemraad van Rijnland [45]).

27- 5-1393 wordt ***Jan van den Woude*** aangesteld als rentmeester van Voorne [46]).

- 1-1395 wordt hij opnieuw aangesteld als rentmeester van Voorne [47]).

26- 3-1395 wordt ***Jan van den Woude*** beleend met de heerlijkheid Warmond, hem aangekomen bij dode van zijn vader, Heer ***Jacob*** [48]).

27- 7-1396 Hertog Aelbrecht verklaart, dat hij om gedane diensten wille aan *Jan* ***van den Woude,*** onse rentemr. van Voirne, een hofstede, geheten 't Hof, in Westvoerne, in onversterfelijk leen heeft gegeven [48a]).

7-11-1396 beleent Hertog Aelbrecht Heer *Jan* ***van den Woude*** ridder, met het land „Enickenhorn" bij Warmond [49]).

14- 1-1397 beleent Jan van Arkel Heer ***Jan van den Woude,*** zijn neef, met zijn huis te Warmond [50]).

22- 2-1397 verleent Hertog Aelbrecht Heer ***Jan van den Woude*** renten [51]).

25- 4 1397 wordt Heer ***Jan van den Woude*** aangesteld tot bailluw van Brielle en het land van Oostvoorne [52]).

3- 4-1398 geschiedt dit opnieuw [53]).

42a) Archief Abdij Egmond Inv. 575 Reg. 490.
43) Geneal. Herald. Bladen 1913 blz. 357 en Moes & Sluyterman, Nederlandse Kastelen. blz. 94 en 116.
44) HW Inv. 689 Charter 12 en Inv. 410 Charter 187; ook LKS Inv. 1125 Reg. 239.
45) RL blz. 400.
46) HL 324a fol. 11vo.
47) HL 324a fol. 25vo.
48) HW Inv. 4 Charter 6; Bij lage V.
48a) HL 52 fol. 219vo.
49) HW Inv. 691 Charter 9 en HL 52 fol. 225.
50) HW Inv. 541 Charter 11 en Inv. 1.3 Charter 37; Bij lage VI;
51) HW Inv. 13 Charter 37; Bij lage VII.
52) HL 324a fol. 42vo.
53) HL 324a fol. 59vo.

26- 6-1398 belooft Heer ***Jan*** renten te betalen aan Jan van Arkel [54]).

12-10-1398 wordt Heer ***Jan van den Woude*** opnieuw aangesteld tot rentmeester van Voorne [55]).

18- 1-1399 koopt Heer ***Jan van den Woude,*** bailluw en rentmeester van Voorne, een woning [56]).

11-11-1399 Hertog Aelbrecht verklaart de ambachten van den Woude en Warmond tot een onsterfelijk erfleen van Heer ***Jan van den Woude,*** ridder [57]).

8-11-1400 ***Jan van den Woude,*** ridder, verklaart, dat ***Jan van den Woude Florensz. van Alkmade*** hem een deel van een woning in den Ambachte van den Dorpe heeft opgedragen in ruil voor een molen in Warmond als hij hem oorlof gaf te verkopen [57a]).

28- 2-1401 Hertog Aelbrecht scheldt Heer *Jan* ***van den Woude,*** ridder, alle breuken en misdaden kwijt, die door hem als rentmeester en bailluw van Voorne zijn begaan [58]).

9- 1-1402 verklaart Aelbrecht van Beieren de heerlijkheid Warmond tot een hoge heerlijkheid met halsrecht: 5-6-1404 confirmeert Willem van Beieren dit [59]).

3- 3-1402 Aelbrecht van Beieren beleent Heer ***Jan*** met scot en bottinge in Warmond [60]).

16- 2-1404 ***Philips van Wassenaer,*** burggraaf van Leiden, en ***Philips van Dorpe,*** verklaren, dat Heer ***Jan van den Woude,*** onsen neve, zijn goed verzocht in leen te ontvangen [61]).

3 -5-1404 ***Philips van Wassenaer,*** burggraaf van Leiden, verkoopt Heer *Jan van* ***den Woude,*** ridder, heer van Warmond, zijn neef, de tienden van Rijnsaterswoude [62]).

3- 5-1404 ***Philips van Wassenaer*** verlijt tot een erfleen aan Heer ***Jan*** zijn neef, het grietwaarderschap [63]).

17- 4-1407 Heer ***Jan*** wordt door de Heer van Wassenaer beleend met goederen, die hem aanbestorven waren van zijn broer, ***Dirk van den Woude*** [64]).

6- 7-1407 zegelde Heer *Jan* een ordonnantie van de Heemraden van Rijnland [65]).

21- 9-1408 verzoekt Heer ***Jan*** de #overbrenging van de broeders Regulieren naar Warmond [66]).

14- 8-1410 werd Heer ***Jan*** opgeroepen om voor de Graaf en zijn Raad te verschijnen [67]).

12- 4-1410 schenkt Heer ***Jan een*** huis bij de kerk te Warmond aan *Katharina Woutersdr.,* ministerse der Zusters te Warmond [68]).

54) Nas 11 Inv. 1130 Reg. 514.
55) HL 324a fol. 65.
56) HW Inv. 689 Charter 12 Bijlage VIII.
57) HW Inv. 5 Charter 13 en Inv. 13 Charter 37 en HL 52, fo.l 354vo.
57a) Leenboek Warmond HW Inv. 569 sub XI.
58) HL 52 fol. 411vo.
59) HW Inv. 6 Charter 16, Inv. 13 Charter 37 en HL 53 fol. 17.
60) HW Inv. 228 Charter 17, Inv. 13 Charter 37 en HL 124 fol. 81vo.
61) HW Inv. 7 Charter 19.
62) HW Inv. 1 fol. 11vo.
63) HW Inv. 757 Charter 18.
64) HW Inv. 654 Charter 21; Bij lage X.
65) ARA Abdij Rijnsburg Inv. 273.
66) LKS Inv. 595 Reg. 215.
67) RGH bzl. 345.
68) LKS Inv. 1166 Reg. 237.

20- 6-1410 stichtte Heer *Jan* het klooster der Cistersen of 11000 maagden te Warmond [69]).

23- 2-1412 belooft Heer *Jan* kloosterbouw aan de prior van de Bernardisten te 1 Jsselstein [70]).

17- 8-1412 machtigt Willem Palsgraaf op de Rijn, Heer *Jan* om een Cistersenklooster te bouwen op de Hofstede Oud-Teylinge [71]).

21- 2-1413 erkent de Prior der Cistersen te IJsselstein de overeenkomst met Heer *Jan* [72]).

18- 51413 bekrachtigt de Bisschop van Utrecht de schenking door Hertog Aelbrecht van Beieren, bekrachtigd door diens zoon Willem op 15-5-14 13 en de schenking door *Jan van den Woude,* Dominus in Warmond, ten behoeve van het klooster op Oud-Teylingen [73]).

28-11-1413 schenkt Heer *Jan* land te Warmond en renten daarop voor de zaligheid van zijn ziel en die van zijn gemalin, Vrouwe *Agniese van Cruninghen,* daar God die siele van hebben moet, aan het klooster Marieënhaven te Warmond; zijn zoon *Jacob* bekrachtigt deze schenking [74]).

28-11-1413 Heer *Jan* zegelt voor *Jan Duker* [75]).

3- 9-1414 Heer *Jan* verleent gunsten aan het klooster Mariënhaven te Warmond, zijn zoon *Jacob* bekrachtigt dit [76]).

6- 9-1414 Heer *Jan* schenkt renten aan het klooster der 11000 maagden te Warmond [77]).

10-10-1415 Heer *Jan* zegelt voor *Jutte,* weduwe van *Mouweren Piefers* [78]).

22- 1-1416 De abt van het klooster te Heusden oatslaat Heer *Jan* van huur en doet afstand van goed [79]).

4- 3-1416 Heer *Jan* zegelt wederom voor *Jan Duker* [80]).

27- 4-1416 Heer *Jan* koopt van *Engelbrecht van der Marck,* bastaard, en *Machtelt Willem Symonszoensdochter,* diens vrouw, het ambacht van Alcmade en krijgt het van Hertog Willem in leen [81]).

30- 4-1416 *Jan van den Woude,* ridder, heer van Warmond, zegelt als hoogheemraad van Rijnland een acte betreffende wegonderhoud in Leiden [82]).

15- 8-1416 Heer *Jan* en vele andere edelen en ook stadsbesturen beloven om na de dood van Hertog Willem van Beieren diens dochter Jacoba als landsvrouwe te huldigen [83]).

13-11-1416 Heer *Jan* verkoopt 10 morgen land op Ockenburgh in Rijswijk aan het klooster St. Catharina te Haarlem en zegelt daarbij samen met zijn zoon *Jacob* [84]).

69) LKS Inv. 1125 Reg. 239, BBH 1925 blz. 40 en BBH 1927 blz. 54.
70) LKS Inv. 1213 Reg. 260, BBH 1911 blz. 1.
71) LKS Inv. 1214 Reg. 265 en NL 1926 kol. 298.
72) LKS Inv. 1210 Reg. 273.
73) LKS Inv. 1209 Reg. 274.
74) LKS Inv. 1448 Reg. 285.
75) LKS Inv. 1378 Reg. 256.
76) LKS Inv. 1217 Reg. 295.
77) LKS Inv. 1167 Reg. 296.
78) LKS Inv. 1322 Reg. 308.
79) LKS Inv. 1211 Reg. 312.
80) LKS Inv. 1380 Reg. 323.
81) HW Inv 13 Charter 37 en HL 54, fol. 140; Bijlage X.
82) LS Inv. 1149 Reg. 340.
83) vM IV blz. 383.
84) ARA Delftse Statenkloosters, St. Agatha, Inv. 90 Reg. 95.

1417 Heer *Jan* is overleden en begraven in het Cistersenklooster Mariahaven te Warmond. Een Sceoulture is in het Bernardietenklooster [85]). In het memorieboek van het Cistercienserklooster te Mariënhaven komt op fol. 47 verso voor: „Marcipape is ghestorven heer Jan van Wou ons fondator van welke men hier ende van al dat 'hem toebehooat jarichtyt of houdt. Item van Bogge, die ons fondamentoers oude vader was [86]).

Heer *Jan van den Woude* was gehuwd met *Agnes van Cruyningen,* dochter van Heer *Jan III van Cruyningen en Woensdrecht* en *Aleida van Borsselen van Vere* [87]); zij moet in 1400 zijn overleden en zijn begraven voor het hoogaltaar op het koor van de kerk in Warmond [85]).

Heer *Jan van den Woude* zegelde met een wapenschild, waarop een dwarsbalk, vergezeld van drie wassenaars; waarboven een gekroonde helm en profil gezien; helmteken twee klauwen: schildhouders twee leeuwen: zie [65]), [69]), [70]), [74]), [75]), [76]), [77]), [78]), [80]), [82]) en [84]).

Uit zijn huwelijk sproten:

a. *Jacob,* volgt Va.

b. *Adriana,* volgt Vb.

IVb. *Dirk van den Woude.*

8-10-1397 *Philip van Wassenaer,* burchgraaf van Leiden, geeft zijn neef, *Dirk van den Woude,* land in eigendom [88]).

24- 2-1401 *Dirk van den Woude* wordt aangesteld tot bailluw van Brielle en het land van Oostvoorne, na overgifte door *Jan van den Woude,* die hij opvolgt [89]).

16- 4-1402 *Dirk van den Woude* geeft het bailluwschap van Brielle en Oostvoorne over aan *Gerrit van Bennenbroec* [90]).

19- 1-1404 gaf de Hertog geleide aan *Dirc van den Woude, te* komen tot Wermonde, bi Heren *Jan* sinen broeder, duerend 14 dagen en weder vrij van daar te trekken naar Woudrichem [91]).

17- 4-1407 was *Dirk van den Woude* een jaar tevoren overleden zonder wettige nakomelingen achter te laten [64]).

Het kan niet blijken dat *Dirk* gehuwd is geweest.

Zeer vermoedelijk heeft *Dirk* wel een bastaard-zoon gehad, namelijk:

Dirk Dirksz. van den Woude, schout te Warmond en Esselijkerwoude, onder meer genoemd 13-12-1422, 28-3-1424, 10-7-1424, 28-1-1438 en 21-10-1443 [92]). 21-4-1429 noemt *Jacob van dan Woude* (XVI) deze schout *Dirk Dirksz. van den Woude* zijn neef [93]).

De schout *Dirk Dirksz. van den Woude* zegelde met een wapen, waarop een balk vergezeld van drie wassenaars, met een bastaardbalk over alles heen.

Va. *Jacob van den Woude,* heer van Warmond en Alkemade, XVIe heer van Woude.

85) BBH 1925 blz. 40 e.v. en JbCB 1957 blz. 91.
86) BBH 1911 blz. 1 e.v. en LKS Inv. 1243.
87) JbCB 1957 blz. 82 en 91.
88) HW Inv. 653 Charter 10; Bijlage X 1.
89) HL, 324a fol. 97vo.
90) HL 324a fol. 114.
91) HL 305 fol. 56vo.
92) LKS Inv. 45, 813, 1376 en 1354 Reg. 399, 420, 422, 647 en 763.
93) LKS Inv. 1167 Reg. 479.

28-11-1413 bekrachtigt *Jacob van den Woude* een schenking van zijn vader [74]).

3- 9-1414 idem [76]).

13-11-1416 zegelt hij een verkoopacte samen met zijn vader[84]).

23- 9-1418 Jacoba van Beieren verlijt *Jacob van de Woude Heer Janszone* alsulke goederen als sijne vadere te leen te houden plach [94]).

23- 9-1418 hetzelfde doet *Philip van Wassenaer,* burchgraaf van Leiden, die hem zijn neef noemt [95]).

24- 9-1418 *Jacob van den Woude Heer Janszoen* maakt een duwarie met *Reynkijn Reynersdochter van Brakel,* sinen wittachtige wive [96]).

1- 3-14 9 *Jacob van den Woude,* heer van Warmond, belooft *Reynout van Brake1* een schenking voor zijn dochter *Reynout van Brake1* [97]).

4-11-1420 *Willem broeder tot Egmond,* ridder, verlijt *Jacob van den Woude,* heer van Warmonde, als voocht van Joncfrouwe *Willems van de Watering mijnre nichten Jansdochter van Egmonde* alsulcke goede als hi te lene hout van der Hofstede van de Wateringe [98]).

11- 2-1421 *Jacob van den Woude* wordt beleend met het ambacht van Warmond, het hoge- en lage gerecht, het ambacht van Woude en dat van Alkemade [99]).

18- 3-1422 *Jacob* draagt land over aan de monniken van St. Mariehaven [100]).

1425 wordt hij genoemd als hoogheemraad van Rijnland [101]).

5- 2-1428 Hertog Philips geeft zijn geminde *Jacob van den Woude* ter vergoeding van de oorlogsschade, de hoge heerlijkheid van Alkemade in erfleen [102]).

13-11-1428 *Jacob* zegelt als knape van Holland [103]).

15- 2-1429 *Gheryt van Poelgeest,* ridder, heer tot Homade, verkoopt *Jacob van den Woude,* heer tot Warmonde, half die voghelarye van de Poel tot Warmonde en het veer tot Warmonde [104]).

21- 4-1429 *Jacob* schenkt land te Warmond aan het klooster der 11000 maagden en zegelt samen met *Dirk Dirksz. van den Woude,* zijn neef [93]).

3-11-1429 hij draagt land te Warmond over aan Clais die Cock [105]).

1431 moet hij overleden zijn en begraven in de Parochiekerk te Warmond [21]).

16- 1-1417 maakte hij huwelijkse voorwaarden met *Reynoutje van Brakel,* dochter van *Reynout van Brake1* en van *Jenette Eggert van Purmerend*

94) HW Inv. 9 Charter 24 en HL 59 cap. 11 fol. 17vo en 18.
95) HW Inv. 655 Charter 23; B ij 1 a g e X 11.
96) H W Inv. 10 Charter 25 en H L 59 cap. 11 fol. 18
97) H W Inv. 11 Charter 26.
98) HW Inv. 676 Charter 27.
99) HL 62 fol. 23vo en 24.
100) LKS Inv. 1383 Reg. 385.
101) RL blz. 400.
102) HL 62 fol. 68.
103) Nas Reg. 730.
104) HW Inv. 255 Charter 28.
105) LRS Inv. 1387 Reg. 490.

Willemsdr. [106]). *Zij* stierf in 1449 en werd in de Parochiekerk te Warmond begraven [21]).

Behalve op 28 november 1413 toen hij, voor zover uit het beschadigde zegel is op te maken, een zegel als dat van zijn vader gebruikte, zegelt *Jacob* met een wapenschild waarop een balk vergezeld van drie wassenaars, met een gekroonde helm, helmteken: twee bijna rechtopstaande klauwen: geen schildhouders [74]), [84]), [93]), [103]). *Reynoutje van Brake1* zegelde met een door een engel vastgehouden wapenschild waarop een gedeeld wapen: 1. een dwarsbalk vergezeld van drie wassenaars; 2. twee afgewende zalmen [165]).

Uit hun huwelijk sproten:

1. *Jacob,* volgt VIa.
2. *Agnes,* volgt VIb.
3. *Johanna,* volgt VIc.
4. *Maria van den Woude,* overleden 20 juli 1496, begraven Parochiekerk te Warmond [21]).

Vb. *Adriana van den Woude* huwt vóór 1413 *Jan van Haemstede en Moermonf,* geboren pl.m. 1380, overleden tussen 1430 en 1453 [107]).

6- 2-1412 in de stichtingsbrief van het klooster der 11000 maagden, verzoekt Heer *Jan van den Woude,* heer van Warmond, aan *Jan van Haemsteden,* „minen soen", mede te zegelen [69]).

2- 6-1413 bevestigde Graaf Willem de douairie door *Jan van Haemstede* aan zijn vrouw, *Adriaan,* de dochter van Heer *Jan van den Woude* [108]).

31- 1-1415 werd *Jan van Haemstede* bailluw van Brouwershaven [109]).

17- 3-1415 werd hem door de Graaf vergiffenis geschonken voor hetgeen hij misdaan had aan een maagd Maritge [110]).

5- 8-1417 werd hij bailluw van Brouwershaven [111]).

28- 9-1418 werd hij bailluw van Zierikzee [112]).

22- 7-1421 verleent Jan van Beieren aan *Adriaen,* de vrouw van *Jan van Haemstede,* renten en het Huis te Nieuwland, omdat Jans goederen verbeurd zijn verklaard [113]).

Adriana van den Woude moet tussen 1421 en 16 juli 1430 zijn gestorven, want toen hertrouwde *Jan van Haemstede* met *Elisabeth van Maelstede,* weduwe *Van Steenhuyse,* die later hertrouwde met *Gerrit van Ghistelle.*

VIa. *Jacob van den Woude,* heer van Warmond en Alkemade, XVIIe heer van Woude.

Toen zijn vader stierf, was *Jacob van den Woude* nog minderjarig; wij zien in de leenboeken van Warmond in 1413 en 1437 zijn neven *Jan van den Woude (van Alkemade)* en *Willem Heerman* als zijn voogden optreden en de burgemeesters van Haarlem als zijn oppervoogden [113a]).

24- 4-1444 Philips, Hertog van Bourgondië, verlijt *Jacob van*

106) HW Inv. S Charter 22; Bij 1 a g e X111.
107) Wap. 1908 blz. 423 en Dr. A. E. W. Dek, Genealogie Graven v. Holland, blz. 16.
108) HL 54 Cap. 11 fol. 22vo en 23.
109) H L 324b fol. 52vo.
110) HL 309 fol. 198.
111) Wap 1907 blz. 104 (HL 324c fol. 12).
112) Wap. 1907 blz. 110 (HL 324c fol. 38vo).
113) HL 314 fol. 2ovo.
113a) o.a. HW Inv. 576 charter 184.

den Woude mit alsulcke heerlichede, ambochten, tyenden, renten ende goeden alse him die angecomen ende bestorvene sijn bij dode *Jan van den Woade* sijns vaders [114]).

24- 4-1444 ***Willem*** Heere *tot Naeltwijck* ende tot Capelle, erfman van Hollant verliet ***Jacob van den Woude,*** mijne neve, Heere tot Warmonde, renten en goede als hem aangecomen sijn bij dode van ***Jacob van den*** *Woude,* sinen vader [115]).

24- 4-1444 *Henrick* Heer *van* ***Wassenaer,*** Burchgraaf van Leiden, verlijt zijn neef, ***Jacob van den*** *Woude,* heer van Warmond, met alsulcke goeden mitten grietwaerderscap hem aangecomen bij dode zijns vaders *Jacobs van den Woude* [116]).

5- 8-1447 De Raad van Bourgondië beslecht een geschil tussen de erfgenamen van ***Jan van den*** *Woude* en de religieuse zusters van Warmond [117]).

24- 1-1448 De Raad van Bourgondië beslecht weer in het geschil dat ***Jacob van den*** *Woude* met de Religieuse zusters te Warmond had: zij mogen voor eigen gebruik een molen op hun terrein oprichten [118]).

12- 8-1450 heeft ***Jacob van den*** *Woude,* heer van Warmond, een geschil over de erfenis van zijn vader ***Jacob*** *van den Woude* met, zijn zuster Jonkvrouwe ***Janne van den*** *Woude* [119]).

12- 6-1452 ***Jacob van den*** *Woude* verkoopt grond te Warmond aan ***Willem Jacob*** *Evertsz.* [120]).

4- 1-1453 ***Johan*** Heer ***van Wassenaer,*** Burchgraaf van Leiden, ridder, geeft ***Jacob van den*** *Woude,* heer van Warmond, onse neve, twee hond land in Warmond [121]).

17- 7-1456 schenkt ***Jacob van den*** *Woude,* land in Warmond aan het klooster der -11000 maagden [122]).

1459-1503 wordt ***Jacob van den*** *Woude,* heer van Warmond vermeld als Hoogheemraad van Rijnland [123]).

27- 2-1463 Hertog Philips van Bourgondië verlijt zijn geminde ***Jacob van den*** *Woude* met de coorntiende en de smaeltiende van Warmond, waarvan zijn getruwe Raedt Heer ***Adolph van der*** *Marcke* afstand had gedaan [124]).

28- 9-1464 *Jacob* doet afstand van het recht op aanwas in de Zijl, die zijn grootvader Heer ***Jan van den*** *Woude* aan het broederklooster O.L. Vrouwehaven in Warmond had geschonken [125]).

26- 9-1465 ***Jacob*** vrijwaart zijn zuster ***Johanna van den*** *Woude* [126]).

20- 5-1467 ***Johan*** Heer ***van Wassenaer,*** Burchgraaf van Leiden, geeft ***Jacob van den*** *Woude,* heer tot Warmond, onsen geminden neve, tot een vrijen eigen, 5 morgen land, de Vlietvenne, in Warmond. Hij zegelt met *Philips,* onse broeder *tot* ***Wassenaer*** [127]).

31- 5-1469 ***Jacob*** vrijwaart zijn zuster ***Johanna*** [128])

21- 8-1471 ***Jacob van*** *Woude* komt voor de grafelijke raad en geeft te kennen dat hij drie dochters heeft en dat het meeste van zijn goeden alle leengoeden zijn, die zijn oudste dochter — omdat hij geen zoon heeft — alle zou Nerven, zodat zijn jongere kinderen niet veel zouden hebben. Hij verzoekt alle goeden, die hij ten onversterfeliken erfleen houdend is, onder sijnen kinder te mogen smaldelen ende disponeren naar sijne geliefte. Dit wordt toegestaan [129]).

23- 1-1472 ***Johan*** Heer *van* ***Wassenaer*** verkoopt zijn neef ***Jacob van den*** *Woude* ***de*** hofstede waar ***Jan*** *Boudijnsz.* op woont [130]).

27- 4-1472 werd ***Jacob van den*** *Woude* heer van Warmond, poorter van Leiden [131]).

11- 6-1476 Karel Hertog van Bourgondië verlijt Joffrouw ***Janne Heren*** *Gerijtsdochter van Poelgeest,* ***Jacob van den*** *Woude* *geëchte* ***wijf,*** 50 gouden Rijns 's jaers uit een tiende in Poeldijk, haar aangekomen bij dode van Vrouwe *Margriete* ***van*** *Doirnick,* haar moeder, te versterven indien zij bij ***Jacob*** geen zoon zal nalaten, op haar dochter *Jacoba,* gehuwd met *Ghijsbrecht* ***van*** *Raephorst* [132]).

14- 6-1476 ***Jacob*** verleent het klooster 0. L. Vrouwehaven te Warmond het recht van overvaren [133]).

14- 6-1476 ***Jacob*** verkoopt een derde van een hofstede te Warmond, waarop Heer ***Jan van den*** *Woude* bij stichting van het klooster O.L. Vrouwehaven een rente had gegeven [134]).

26- 1-1477 Consent van ***Johan*** Heer ***van Wassenaer*** aan ***Jacob van den*** *Woude,* heer van Warmond, om 50 Rijns 's jaers uit Wassenaars leen te verlijen ter duwarie aan Joncfrouwe ***Jannen*** Heer *Gerijtsdochter* ***van Poelgeest, zijn*** huisvrouw [135]).

1- 8-1477 ***Jacob*** maakt zijn testament [136]).

2- 8-1477 ***Jacob*** doet een schenking aan het klooster der 11000 maagden te Warmond, onder voorwaarde dat de zusters zich aan zijn testament zullen houden [137]).

2- 8-1477 ***Jacob*** schenkt goederen aan de kerk [138]).

2- 8-1477 ***Jacob*** schenkt een hofstede te Warmond aan de monniken van O.L. Vrouwehaven te Warmond voor memoriediensten [139]).

13- 1-1483 De kerkmeesters van de parochiekerk in War-

---

114) HW Inv. 12 Charter 29 en HL 115 N.H. fol. 16vo.
115) HW Inv. 677 Charter 30.
116) HW Inv. 656 Charter 31.
117) LKS Inv. 1419 Reg. 850.
118) **LKS** Inv. 1127 Reg. 893.
119) ARA Hof van Holland No. 463 acte 1.
120) LKS Inv. 84 Reg. 1005.
121) HW Inv. 657 Charter 34 en Inv. 1 fol. 16vo.
122) LKS Inv. 1126 Reg. 1127.
123) RL blz. 400.
124) HW Inv. 348 Charter 35; Inv. 13 Charter 37 en HL 117 N.H. fol. 14vo.
125) LKS Inv. 1450 Reg. 1321.
126) LKK Inv. 1370 Reg. 2453.
127) HW Inv. 658 Charter 36.
128) LKS Inv. 1404 Reg. 1429.
129) HW Inv. 14 Charter 38 en HL 118 N.H. fol. 25.
130) HW Inv. 659 Charter 39.
131) Gemeentearchief Leiden; Poorterboek C fol. 20.
132) HW Inv. 758 Charter 40 en HL 118 N.H. fol. 54 en 61.
133) LKS Inv. 1223 Reg. 1574.
134) LKS Inv. 1404 Reg. 1575.
135) HW Inv. 660 Charter 41.
136) HW Inv.18 Charter 210.
137) LKS Inv. 1171 Reg. 1591.
138) HW Inv. 19 Charter 211.
139) LKS Inv. 1407 Reg. 1592.

mond erkennen een wekelijkse mis voor Jacob te hebben aangenomen [140]).

30- 1-1485 Belening van *Geryt van Poelgeest* na dode van Heer *Gerijt van Poelgeest* zijn vader met Homade, Koudekerke, Poelgeest, enz. Hierbij genoemd: 50 Rijn's jaers als Joncfrouwe *Janne van Poelgeest Jacobswijf van den Woude,* zijn moeye uit een tiende heeft [141]).

10- 2-1485 Compareerden voor den Hove van Hollant *Gerijt van Poelgeest,* die te kennen gaf dat wijlen Heer *Gerijt van Poelgeest,* ridder, zijn oude vader, aan *Janne* zijn dochter ten huwelijke mit *Jacob van den Woude* gegeven heeft de somme van 100 Rijns 'sjaers uit sijne en sijn wijfs leengoede, gelijck blijck bij den brieve van Huwelixe vorwaerden dair van gemaeckt van dat zeven daghe in januario anno een ende vijftich lestleden [142]).

29- 9-1485 *Jan van Naeltwijck* bekent te hebben verkocht aan *Jacob van den Woude,* minen oem. de hem zijn broeder en zusteren bij dode van *Agniese* van *Wou,* zijn moeder, aangekomen derde van 18 morgen land in Warmond bij het veer [143]).

8-11-1485 *Jacob van den Woude,* echtgenoot van Jonkvrouwe *Janne van Poelgeest,* dochter van Heer *Gerrit van Poelgeest* en Vrouwe *Margriet,* procedeert tegen *Gerrit van Poelgeest* over achterstallige uitkering van de jaarrente die zijn schoonouders hun dochter in 1451 in medegave ten huwelijk hadden geschonken [144]).

14- 2-1486 *Jacob* verkoopt een derde van een hofstede te Warmond aan het klooster St. Mariënhaven te Warmond [145]).

14- 2-1486 de Prior van het klooster St. Mariehaven te Warmond ontvangt van *Jacob* het veer aan de Poel te Warmond en de vogelarij in erfpacht en belooft vrij veer voor de bezitters van het Huis te Warmond. Hij doet afstand van alle vorderingen op *Jacob van den Woude* [146]).

1- 4-1490 *Henric* Heer *tot Naeltwijk* geeft zijn zwager *Jacob van den Woude* verlof om over zijn Wateringse lenen te mogen beschikken [147]).

2- 4-1490 *Johan van Wassenaer,* Burchgraaf van Leiden, geeft *Jacob* verlof om over zijn Wassenaarse lenen te beschikken [148]).

4- 4-1490 *Jacob van den Woude* draagt zijn Naaldwijkse lenen (te Rijswijk en Wateringen) over aan *Jacob* zijns dochterssoon van *Matenes* [149]).

20- 7-1490 *Jacob* zegelt bij landaankoop door het klooster der 11000 maagden [150]).

10- 9-1491 *Jacob* testeert voor zielemissen [151]).

4-12-1491 *Jacob* vermaakt landerijen onder Maasland en

140) LKS Inv. 1250 Reg. 1678.
141) HL 120 N.H. fol. 4.
142) HL 120 N.H. fol. 25.
143) HW Inv. 256 Charter 234.
144) ARA Hof van Holland No. 477 fol. 197vo e.v. acte 202.
145) LKS Inv. 1404 Reg. 1745.
146) LKS Inv. 1415 Reg. 1749.
147) HW Inv. 678 Charter 44.
145) HW Inv. 661 Charter 45.
149) HW Inv. 759 Charter 46.
150) LG Inv. 508 Reg. 866.
151) HW Inv. 21 Charter 235.

Warmond aan zijn dochterskinderen *Mary* en *Margriet van Matenesse* [152]).

4-12-1491 *Jacob* vermaakt een rente aan *Jacob* zijn dochterszoon *van Matenes* [153]).

4-12-1491 *Jacob* testeert nader [154]).

10-12-1495 idem [155]).

20-12-1495 *Jacob* vermaakt een rente aan *Jacob* zijn dochterszoen *van Matenesse* en schenkt aan het Godtshuys van dat convent onzer Vrouwenhaven van Warmond voor een memorie voor Jonckvrouwe *Mary* zijn dochter en hare kinderen *Philipswijf van Matenesse* [156]).

27-12-1495 *Jacob* legateert aan zijn dochterskinderen *van Matenesse* uit te keren na de dood van zijn vrouw [157]).

10- 3-1496 *Jacob* legateert aan Joncvrouwe *Reynout Janswijf van Rossum,* Joncvrouwe *Jacob Ghijsbrechtswijf van Raephorst* en *Jacob* mijnre dochterssoen *van Matenesse* [158]).

24- 7-1497 Graaf van Holland geeft *Jacob* toestemming om over zijn lenen te beschikken [159]).

5- 9-1498 *Jacob* geeft de kerk te Warmond een grondrente in ruil voor de toezegging dat een bosperceel bij zijn huis zal worden gekapt [160]).

10- 7-1503 *Jacob* testeert ten lesten male [161]).

21-12-1503 *Jacob van den Woade* overlijdt, hij wordt begraven in de parochiekerk te Warmond [21]).

Hij huwde (huwelijkse voorwaarden 7-1-1451) [142]) *Johanna van Poelgeest,* dochter van *Gerrit van Poelgeest,* heer van Hoogmade, en *Margaretha van Doornick* [162]).

28- 1-1444 Hertog Philips doet cont dat voor ons gekomen is onse lieve ende geminde *Magriete van Doirninck* Vrou van Poelgeest ende onse getruwe Raet Heer *Gerijt van Poelgeest* hair geëchte man en hebben bij onsen hant gemaeckt Joncfrouwe *Janne* horen dochter, 50 Rijnl. gulden 'sjaers uit sulke tienden als Vrou Mgriete van ons te leen houde gelegen in den Poeldijck [163]).

28- 1-1444 Schenkt Heer *Gerijt van Poelgeest* op gelijke wijze zijn dochter *Janne 50* Rijnse gulden uit al zijn lenen [164]).

1- 2-1499 *Johanna van Poelgeest* sterft, zij wordt begraven in de parochiekerk te Warmond [21]).

Jacob van den Woude zegelde met een schild, waarop een dwarsbalk vergezeld van drie wassenaars; daarboven een driekwart gestelde gekroonde helm, helmteken twee blote armen met handen (rechts een kinderhand binnenzijds, links een rechterhand op de rug gezien), geen schildhouders [120]), [122]), [128]), [133]), [134]), [137]), [139]) enz.

152) HW Inv. 22 Charter 236.
153) HW Inv. 15 Charter 47.
154) HW Inv. 17 Charter 48.
155) HW Inv. 23 Charter 237.
156) Hag.
157) HW Inv. 24 Charter 238.
158) HW Inv. 16 Charter 51.
159) HW Inv. 27 Charter 52.
160) HW Inv. 558 Charter 209.
161) HW Inv. 20 Charter 213.
162) NL 1950 kol. 223.
163) HL 115 A N.H. fol. 15vo.
164) HI 115 A N.H. fol. 16.

Uit zijn huwelijk sproten:

1. *Reynoufje,* volgt VIIa.
2. *Jacoba,* volgt VIIb.
3. *Maria,* volgt VIIc.

VIb. *Agnes van den Woude van Crayestein* huwde (huwelijkse voorwaarden 23 juli 1446[165]) *Adriaen van Naaldwijk Aelbrechtsz.*

9- 8-1446 *Adriaen van Naeltwick* geeft *Agniese va- Wou-,* zijn geëchte wijve, land tot Krympen op die Merwen [166]).

4- 7-1451 *Adriaen van Naeltwyck* verkoopt grond te Warmond, hem aangekomen van de moeder van Juffr. *Agnies,* zijn vrouw, aan het klooster der 11000 maagden te Warmond [167]).

25- 7-1451 *Adriaen van Naaldwyck* en *Agnies van Crayestein,* dochter van *Jacob van den Woude,* heer van Warmond, verkopen land aan het klooster der 11000 maagden te Warmond [168]).

12- 8-1465 *Adriaen van Naeldwyck* geeft wegens opname van zijn dochter *Reynout* in het klooster, land te Warmond, dat zijn vrou, Joncvrouw *Agnies, dochter tot Woude,* aanbestorven was, aan de besloten zusters te Warmond [169]).

29- 9-1485 verkoopt *Jan van Naeltwyck* mede namens zijn broer en zusters, land, hem aangekomen bij dode van zijn moeder *Agniese van wou,* aan zijn oom *Jacob van den Woude* [143]).

VIc. *Johanna van den Woude.*

12- 8-1450 heeft Jonkvrouwe *Janne van den Woude* een geschil met haar broer, *Jacob van den Woude,* heer van Warmond, over de erfenis van hun vader *Jacob van den Woude* [119]).

26- 9-1465 verkoopt Joncvrouwe *Janne van den Woude* land te Koudekerk aan Joncvrouwe *Lysbeth Claes Willemsdr.,* haar broer *Jacob van den Woude* en *Claes die Grebber* vrijwaren [126]).

18- 6-1466 geeft *Janne van den Woude* voor zielemissen land in Monster aan het convent in Leiderdorp. [170]).

31- 5-1469 Joncvrouwe *Johanna van den Woude,* dochter van *Jacob van den Wonde,* verkoopt een derde van een hofstede te Warmond, waarop door Heer *Jan van den Woude* renten waren gegeven aan het klooster O.L. Vrouwehaven te Warmond. Haar broer *Jacob van den Woade* vrijwaart [128]).

28- 1-1487 *Johanna van den Woude* maakt haar testament, haar broer *Jacob van den Woude* is getuige [171]).

18-10-1493 *Johanna van den Woude* maakt nadere beschikkingen, zij spreekt daarbij van haar oom *Adriaen van Brakel* [172]).

26-12-1495 *Johanna van den Woude* maakt nieuwe beschikkingen [173]).

165) HW Inv. 769 Charter 32; Bijlage XIV.
166) HW Inv. 770 Charter 33.
167) LKS Inv. 1168 Reg. Y77.
168) LKS Inv. 1168 Reg. 978.
169) LKS Inv. 1404 Reg. 1341.
170) LKS Inv. 735 Reg. 1359.
171) HW Inv. 771 Charter 212.
172) HW Inv. 772 Charter 49.
173) HW Inv. 773 Charter 50.

1497 sterft *Johanna van den Woude* en wordt begraven in de parochiekerk te Warmond [21]).

Johanna van den Woude zegelde met een engel met een opstaande en een neergaande vleugel, die een wapenschild voor zich houdt waarop een dwarsbalk, vergezeld van drie wassenaars [170]).

VIIa. *Reynoutje van den Woude,* vrouwe van Warmond, huwde 2 februari 1477 *Johan van Rossum,* heer van Zoelen, zoon van *Johan van Rossum* en *Sarina van Wijlich* [174]).

10- 3-1496 wordt Joncvrouwe *Reynout Janswijf van Rossum* genoemd in het testament van haar vader, *Jacob van den Woude* [158]).

1501 *Johan van Rossum* sterft, hij wordt begraven in de kerk in Zoelen [21]).

9- 3-1503 Jonkvrouwe *Reynout van den Woude,* dochter van wijlen *Jacob van den Woude,* in sijnen leven Heer van Warmond, wordt beleend met de goederen, haar aangekomen bij dode van haar haar vader. Hulder *Ghijsbrecht van Raephorst,* haar suster man en gecoren voocht [175]).

24- 9-1504 *Reynouf van Wouwe,* vrouwe *Jans van Rossem,* wordt verlijt met verschillende percelen te Warmond [176]).

9- 5-1508 *Reynoutje van den Woude* testeert als weduwe *van Rossum.*
(op haar beschadigde zegel is slechts het wapenschild met balk en drie wassenaars zichtbaar) [177]).

1- 9-1518 *Reynoutje van den Woude* sterft, zij wordt begraven in de parochiekerk te Warmond [21]).

5- 1-1519 wordt *Jacoba van den Woude* beleend met het Huis te Warmond haar aanbestorven bij dode Jonkvrouwe *Reynolts van den Woude,* haar zuster [178]).

VIIb. *Jacoba van den Woude,* vrouwe van Warmond en Alkcmade, huwde 19 maart 1476 *Gijsbrecht van Raephorst,* zoon van *Albrecht van Raephorst* en een vrouw *van Vianen (van Beverwaerde).*

8- *1-1491* *Gijsbrecht van Raiphorst* verkoopt aan *Yde,* weduwe *van Pieter Florisz.* een rente, verzekerd op een Hofstede, genaamd ten Deyl in Wassenair [179]).

10- *3-1496* Joncvrouwe *Jacob Ghijsbrechtswijf van Raephorst* genoemd in het testament van haar vader, *Jacob van den Woude* [158]).

7-12-1499 Jonkvrouwe *Jacoba van Woude Jacobsdochter* wordt bij dode van Joncvrouwe *Johanna van Poelgeest,* haar moeder, beleend met 50 gouden Rijns gulden 'sjaers uit een tiende te Poeldijk welke in leen gehouden wordt bij Heeren *Gerijt van Poelgeest.* Hulder *Ghijsbrecht van Raephorst, Jacoba's* geëechte man [180]).

14- *2-1502* Joncvrouwe *Jacoba van Woude,* geëchte huysvrouwe van *Gijsbrecht van Raphorsf,* verklaart

174) NL 1953 kol. 143 en Verslagen Archieven XLIII-1-252.
175) HL 122 N.H. fol. 47vo en 48.
176) HW Inv. 662 Charter 55.
177) HW Inv. 31 Charter 214 en Inv. 32 Charter 239.
178) HW Inv. 33 Charter 57 en HL 124, Noord-Holland, fol. 8vo.
179) LG Cart B fol. 234 Reg. 871.
180) HL 122 N.H. fol. 16vo.

dat zij geen kinderen heeft en verzoekt daarom, met haar gecoren voogt *Floris van Wijngaerden,* bij concentie van haar man *Ghijsbrecht van Raephorst* over haar lenen te mogen disponeren. Dit wordt haar 21-2-1502 door de graaf toegestaan [181]).

29- 8-1503 *Gijsbrecht van Raephorst* sterft, hij wordt te Wassenaar begraven [21]).

9- 3-1504 Joncvrouwe *Jacob van Woude,* huysvrouw van *Ghijsbrecht van Raephorst,* wordt beleend met de goederen, haar aangekomen bij dode van haar vader *Jacob van den Woude.* Hulder is haar man (sic!) [182]).

10-10-1505 *Jacoba* Joncvrouwe *van Wou,* weduwe *Gijsbrecht van Raephorst,* schenkt een huis met land aan de Heylige Geestmeesters te Wassenaar [183]).

20- 6-1508 *Jacoba van den Woude,* weduwe *Gijsbrecht van Raephorst,* testeert [184]).

15- 1-1515 Het convent der 11000 maagden te Warmond erkent toegestaan te hebben aan Juffrouw *Jacoba van den Woude,* weduwe *Ghijsbrecht van Raephorst,* om een huis te bouwen op het kloostererf en zegt haar faciliteiten toe [185]).

8- 1-1518 *Jacoba van den Woude,* weduwe van *Gijsbrecht van Raephorst,* maakt haar testament [186]).

5- 1-1519 *Jacoba van den Woude,* dochter van wijlen *Jacob van den Woude,* wordt beleend met het Huis te Warmond, haar aanbestorven bij dode van Joncvrouwe *Reynolt van den Woude,* haar zuster [178]).

15- 1-1519 verlij van een aantal hofsteden en land op Joncvrouwe *Jacobmijne van Woude,* weduwe *Gijsbrecht van Raephorst* [187]).

10- 4-1519 de Godshuismeesteren der kerken van Warmond verklaren, dat zij het testament dat Joncvrouwe *Jacoba van den Wouden,* weduwe *Ghijsbrechts van Raephorst,* vrouwe van Warmond, gemaakt heeft, aannemen [186]).

31- 3-1523 *Jacoba van den Woude,* weduwe *Gijsbrecht van Raephorst,* maakt een codicil op haar testament [188]).

24- 9-1525 *Jacob van den Woude* sterft en wordt in de parochiekerk te Warmond begraven [21]).

Jacoba zegelde met een door een adelaar vastgehouden wapenschild, waarop als wapen: gedeeld: A gedwarsbalkt van zes stukken; B een balk vergezeld van drie wasseaars [185]).

VIIc. *Maria van den Woude,* huwde in 1484 *Philips van Matenesse,* heer van de Werve [189]).

8- 2-1486 Maxim. en Philippus confirmeren de lijftocht van de helft van het Huis te Werve te Voorburg door *Philips van Matenesse* gemaakt aan zijn vrouw *Maria Jacobsdr. van den Woude* [190]).

30- 3-1488 *Maria van den Woude* sterft in barensnood en wordt begraven in de parochiekerk te Warmond [21]).

181) HW Inv. 28 Charter 53 en HL 122 N.H. fol. 25vo.
182) HL 122 N.H. fol. 48.
183) HW Inv. 729 Charter 56.
184) HW Inv. 29 Charter 240.
185) LKS Inv. 1202 Reg. 2191.
186) HW Inv. 367 Charter 120.
187) HW Inv. 663 Charter 58.
188) HW Inv. 30 Charter 241.
189) OW. blz. 151.

Philips van Matenesse werd later monnik en stierf 10 april 1533, 82 jaar oud. Hij werd begraven in het Cisterciënserklooster Mariënhaven te Warmond [21]).

Extract uit het memorieboek van het klooster Mariënlaven, fol. 15 vo.:

„Jarichtijt ouders van broeder *Philips van Matenes, onse* nedebroeder ende *Marie* wilen eer sijn echtewijff ende *Jacob van Woudendochter,* besloten onder die weldaden desselve broeder Philips." fol. 17 vo: „Obiit *Jacob van Mathenes* onse fondatoersgraft begraven, want hi van sijn geslacht was, sijn overoldevaer" [191]).

Uit dit huwelijk sproten drie kinderen: *Jacob, Maria* en *Wargaretha van Matenesse.*

Jacob van Matenesse wordt genoemd in testamenten van zijn grootvader *Jacob van den Woude* van 4-4-1490, 4-12-1491, 20-12-1495 en 10-3-1496. Hij stierf ongehuwd en werd in het klooster Mariënhaven te Warmond begraven [191]).

Maria van Matenesse wordt eveneens in de testamenten van haar grootvader genoemd en wel d.d. 4-12-1491. Zij was gehuwd met *Jan van Duvenvoorde* en werd op 24-1-1526 door Keizer Karel, bij dode van haar moei *Jacoba van Woude,* beleend met het Huis en ambacht van Warmond, het ambacht van Alkemade, enz. [192]).

Zij stierf 6 mei 1558, 72 jaar oud en werd begraven in de parochiekerk te Warmond, waar ook haar op 1 augustus 1542 overleden echtgenoot een laatste rustplaats vond [21]).

Margaretha van Matenesse komt in het testament van haar grootvader van 4-12-1491 voor, zij liet geen afstammelingen na.

Hiermede heeft de genealogie van het geslacht *Van den Woude* zijn natuurlijk einde sevonden. de bezittingen zijn overgegaan op het geslacht *Van Duvenvoorde-van Wassenaer.*

Ik wil dit artikel echter niet besluiten zonder een woord van dank uit te spreken aan de Ambtenaren van de studiezaal van het Gemeente-archief te Leiden, die mij met correctie en anderszins wel bijzonder behulpzaam zijn geweest.

In de toekomst hoop ik een genealogie te kunnen geven van de afstammelingen van het echtpaar *van Rlkemade-van den Woude.*

Eerst na het ter perse gaan van dit artikel bleek mij, dat de Wassenaer-leenboeken, berustend op het kasteel Twickel, zijn gefotografeerd en dat in het ARA. een film daarvan berust; ook de leenboeken van Warmond (H.W. Inv. 569 e.v.) ontdekte ik te laat om alle daarin voorkomende gegevens te doen opnemen.

Bijlage 1:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris 447.

Ongedateerd handschrift, eind 16de eeuw, op papier.

Sepultuere off graffsteeden in de Parochiekerck tot Warmond.

In den eersten die Heeren ende Vrouwen van Warmont leggen midden in 't Choor voor dat hoge outaer daer dat gestaen heeft onder een groote blauwe serricksteen daerop gehouden staet: Hier leyt begraven *Jacob van*

190) HL 120 N.H. fol. 25 en Navorscher 1895 blz. 637.
191) BBH 1911 blz. 1 e.v. en LKS Inv. 1243.
192) Navorscher 1895 blz. 638.

den Woude ende sterff in 't jaer 1344. Hij was die 13 Heer van den Woude. Ridder.

Heer *Jacob van den Woude,* Heer van Warmont, die 17. Heer en Vrou *Joanna van Poelgeest Heer Gerritsdochter* sijn wijff mitsgaders Heer Jacobs vader ende moeder leggen mede aldaer.

Heer *Jacob* voorsz. is gestorven op S. Thomasdach 1503 (21-12-1503)

Vrou *Joanne* sijn wijf op Onse Vrouwen Lichtmisavont 1499 (1-2-1499/1500)

Daer van drie dochteren gekomen sijn als

Vrouwe *Reynout van den Woude Jacobs* ouste dochter *Johans weduwe van Rossem* Heer tot Zoelen, die 18e Vrouwe, lijt aan de graet van den opganck van 't choor gestorven sijnde op S. Gelisdach 1518 (1-9-1518) ende haer man Heer Jan *van Rossem* sterff in 't jaer 1501 ende leyt tot Soelen begraven in de kerck aldaer.

Vrou *Jacoba van den Woude* Jacobs anderde dochter getrout hebbende *Gijsbrecht van Raephorst* is weduwe gestorven 1525 den 24 September als Vrouwe tot Warmont ende leyt begraven teijnden die voorsz. groote sarricksteen op het choor ende Heer *Gijsbregt Albrechtsoon* haer man is gestorven 1503 den 29e Augusti ende tot Wassenaer begraven.

Vrou *Maria van* den *Woude* Jacobs ionste dochter, hadde te man Heer *Phillips van Matenes Johansson* ende is gestorven op den 30en dach van Maert 1488 latende een enige erffdochter achter, *Maria* geheeten, die tot een wettlieke man gehadt heeft Heer *Jan van Duvenvoirde* Ridder ende Baet des Hooffs van Hollant Heer Arens zoon, die 20e Heer van Warmont.

Heer Jan is gestorven den le Augusti 1542

Vrou Maria *van Mattenes* sijn huysvrouwe is gestorven den Ge Mey 1558.

Jonffrou Johanna *van Warmont Jaoobsdochter van* den *Woude* ende Jacobs die 17e Heer van Warmonts suster leyt beneffens die voorsz. groote sarricksteen ondcr een cleyn blauwe sarricksteen.

Jonkfrou *Catharina van Alckemade Johanswijff* van den *Woude* leyt beneevens S. Mathijs outaer voor die graet van 't Choor.

Noch een graffsteede op het Choor onder een blauwe sarricksteen die gebroken es in 't afbranden van de kerk in de jaere 1573 daer op gehouden staen het wapen van Wou in den midde met vier quartieren als

WOU	*Brakel*
Cruyningen	*Egger*

daer beneffens dit graffschrift: Hier leyt begraven Jonffrou *Maria van Warmont Jacobsdochter van Woude* ende sterff 1496 den 20en dach in julio.

Bijlage 11:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris 651.

Charter No. 3; d.d. 3-2-1359.

Ic *Diric van Wassenaer,* borchgrave van Leyden, Ridder, make cont ende kenliken allen den ghenen die desen brief sullen sien of horen lesen, dat Heer *Jacob van den Woude* miin neve, bi sinen vrijen wille ende goetdenken quam in den ambochte van Warmonde ende droech mi op tot enen vrijen eyghen med rechte ende med vonnesse al sulc erve ende goet als hi dair heeft i den ambochte voirsz. ende hierna ghescreven staet.

In den eersten *Willem tSmachts* hofstede die beleghen heeft die Vrouwe *van Alcmade* an die ene zide ende *Aliid Mattensdochter* an die ander zide,

Ende twee hofsteden clair Clair *Foykiaens* op woent ende *Willem die Wever* ende beleghen heeft *Syman Willemssone* an die ene zidc ende *Liisbet Gherijd Gheykiaens* an die ander zide;

Voert twee hofsteden dair *Sobbe* op woent ende *Gheertruud Juttendochter* die beleghen heeft an die ene zide miin Vrouwe *van Voirne* med horen lande ende *Gherijd Dukers* erfnamen an die ander zide;

Voirt broeder Airnds hofstede die beleghen heeft miin Vrouwe *van* Voirne an die ene zide ende Heer *Bairnt Uten* Enghe an die ander zide; ende drie hofsteden dair op woent Hanne *Vodde, Bairtout siin soen* ende *Ludekiaen* ende beleghen heeft an beyden ziden miin Vrouwe van *Voirne*

Voirt vier hofsteden dair op woent *Diric Gheldolf, Airnt Dammassone* ende *Claes* siin broeder ende *Floirkiaen Ludensoen* die beleghen heeft miin Vrouwe *van Voirne* an die ene zide med horen erve ende *Harbaren van Foreest* an die ander zide;

Voirt die hofsteden dair *Sijman van Gaghelberch* op woent ende beleghen heeft *Griete Strevelands* an die ene zide ende die woteringhe an die ander zide;

Voirt ene hofstede dair *Hughe Katrinensoen op* woent die beleghen heeft *Diric van* Bloemenvenne an die ene zide ende Pemense tspapen an die ander zide;

Ende een placke lands die voir siin grote hofstede beleghen heeft an

die ene zide paep van Aelsmair ende *Jan van Zaenden* an die ander zide opgaende van den pade an den wech;

Voirt ene placke lands die *Claes Heynensoen* in huerwair plach te hebben die beleghen heeft *Floriis van Alcmade* ziin erfnamen an die ene zide ende Alcmaden erfnamen siins soens an die ander zide opgaende van den Vliet an den wech;

ende twee acker lands over den wech ende beleghen heeft an die ene zide die *Vrouwe van Alcmade* ende *Floriis erfnamen van Alcmade* an die ander zide;

Voirt een half morghen nevens Alcmaden over den wech ende beleghen heeft an die ene zide die *Vrouwe van Alcmade* ende *Gherijd Dukers* erfnamen an die ander zide;

Ende een placke lands an die oestzide van der kerken dat beleghen heeft 'tkerchof an die ene zide ende die Abedysse van Reynsborch med horen lande an die ander zide;

Voirt die Vlietvennen die houden zeven morghen luttel meer of min ende twee Vlietvennen die gheleghen sien op die westzide van der weteringhe die houden viif morghen luttel meer of min; voirt ene vlietvenne die hout drie morghen twee hont luttel meer of min die beleghen heeft *Joncfrou Mabelye Heren Jacobs dochter* voirscz. op die ene oestzide ende *Jan van* Zaenden op die Westzide;

Voirt die Hofvenne die hout tien morghen luttel meer of min;

Ende t' cruysland dat houd drie morghen luttel meer of min;

Voirt Asgavaertsvenne hout viertien hont luttel meer of min.

Ende Ic *Diric van Wassenaer* Borchgrave van Leyden Ridder voirscreven verlye weder al erve ende goet voirghenoemt Heer *Jacob van den Woude* miin neve voirsz. ten rechten erflien van mi te houden ende niet te virsterven in manieren als hierna ghescreven staet. Wair dat sake dat siins ghebrake, ende hi mer enen wittachtighen soen ende liet, die soude dit voorghenoemde goet alinghe van mi houden. Ende wair dat hi er meer liete die wittachtich van zinen live ghecomen waren, die souden dit voirghenoemde goet alghelike delen ende van mi houden.

Voirt waer dat zake dat enich van den sonen storven sonder bliieende boert wittachtich van horen live ghecomen ware, so soudet die ene op den anderen erven ten erflyen alse voirsereven staet. Ende wair dat zake dat hi ghiene wittachtighe zonen en liete ende wittachtighe dochteren liete, soe soude dit voirseyde goet comen op die dochteren in allen schine alse voirscreven staet van den zonen.

Voir wairt dat zake dat Heer *Jacob* storve sonder blikende boerte wittachtich van sinen live ghecomen jof dat hi wittachtighe kinder hadde die storven sonder wittachtighe gheboirte van horen live gheeomen, soe soude dit voirseyde goed comen op Heren Jacobs drien susteren *van* den *Woude* voirnoemt jof dat wittachtich van horen live ghecomen ware alse van

Joncfrou Liisbetten Aelbrecht Floriissoens wiif
Joncfrou Aden Floriis wiif van Alcmade ende
Joncfrou Beatriis Gheriids wiif ***van Oeslerwiic***

ende ymmer 't ouste 't naeste wairt sone wairt dochter ende ymmer die mannen die voirhand.

Voert soe selmen dit voirscreven goet verheerwairden med enen heecte jof viif scellinghe dairvoir

Ende alle dese voirscreven ponten zullen wesen sonder arghelist In kennesse der wairheyt ende om dat ic wil dat alle deze voirseyde ponten witteliken ende trouweliken gheliouden worden van mi ende van mine nacomelinghen ende van Heren Jacob voirscr. ende sine nacomelinghe, soe heb ic *Diric van Wassenair,* Borchgrave van Leyden, Ridder, voirscreven desen brief open bezeghelt med minen zeghele. Ghegheven in 't jaer ons Heren dusent drie hondert neghen ende viiftich des sonnendaghesn na Onser Vrouwendach tc Lichtmisse.

(Met aanhangend zegel in groene was, beschadigd doch leesbaar.)

(N.B. heect = snoek)

Bijlage 111:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris 540.

Charter No. 4. Vidimusd d. 4-11-1372 van een akte van 14-2-1362. (Afschrift in Holl. Leenkamer No. 90, Voorne fol 88 vo.)

Wi *Mechtelt* Vrouwe *van Valkenburch, van Voirne* ende burchgravinne van 'Zeeland doen cond allen luden, dat voir ons ende onse manne ghecomen is Heer *Jacob van den Woude* onse lieve neve ende ons updroech tot enen vrijen eyghen onsen vrijen wille mede te doene sijn Huus te Warmonde, sijn Heemwerft met alle der husinghe diere up staet ende met den boemgaerde, streckende van der Leede an dat gangpat ende beleghen heeft up die Noirtoistzide des papen woninghe van Aelsmaer ende up die zuitwestzicle Joncfrou *Mabelie* Heren *Jacobsdochter* ons neven voirsz.

Wilc huus, heemwerft met alle der husinghe diere op staet ende den hoemgaerde alse voirscreven is, wi verleyt hebben, verleenen ende ver-

lyen met desen brieve onsen lieve neve Heren *Jacob van den Wouden* voirnoemt ende sinen nacomelinghen van ons te houden tot enen erfleene binnen afterzusterkinde niet te versterven ende ymmer die manne voir die wive te nemen te vorherghewaden alst ghevalt met enen roden spareware. Voirt so zijnt vorewaerde dat Heer *Jacob van den Woude* onse lieve neve voirsz. ende sine nacomelinghe dese husinghe, heemwerft ende boemgaerd voirscreven na onser dood houden sal te leene van den Heer *van Arkele* die nu is of dan wesen sal in allen manieren ende vorewaerden als hij 't van ons hout ende vorscreven is. Oic mede so zijnt vorewaerde, dat Ver *Lijsebet Dircsdochter van der* Does, Heren *Jacobs* ons neven voirscreven wittachtighe wijf, an desen husinghen, heemwerf t ende boemgaerde voirsproken hare lijftocht hebben ende houden sal.

Hierover waren onse ghetrouwe manne alse Pieter *van Deuvervaerde, Aelbrecht* Gheretssone ende *Aernoud* Janssone.

In oirkondo desen brieve met onsen seghele open beseghelt, ghegheven te Voirne op Sente Valentijnsdach in 't jaer ons Heeren dusend drie hondert twee ende tsestich.

Bijlage IV:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris 245.

Charter 229. Vidimus van 6-2-1377 van een acte van 30-1-1370

(Afschrift zelfde archief Inv. 1 fol. 2 en 2vo.)

Ic Jacob van. den, *Woude,* Ridder, doe cond allen luden, dat *Jan van den Woude Floriissoen van Alcmade,* miin neve, mi upgedragen heeft van sinen vrien eighen een molenwerf ende een wintmolen daer up staende, gheleghen in den amboeht te Warmonde ende heeft beleghen an die oestside *Jan van den Woude* ende an die westside *Dirx kinder van Bloemenvenne,* welke molenwerf, molenwint ende 't malen ie virliet hebbe en virlie Jan minen neve voerseit ende sinen nacomelinghen te houden van mi ende van minen nacomelinghen toet eenen eerflene toet eenen aftersusterskinde niet te virsterven, ist sone ist dochter, ghecomen van witachtieher gheboerte ende na Jans doet voerseit soe sel dit voerseide liengoet comen up sinen outsten soen naest den outsten die hi laet in sinen lesten live wittachtich ghewonnen ende waer dat hi gheen soen en liete, dan sout comen ubt naeste liif, waert sone waert dochter, ghecomen van wittaehtigher gheboerte, mar immer die sone altoes die voerhant te hebben voer d'ouste dochter dair si beide even na sien, te virherewaerden alst ghevalt mit ienen roeden sparwaer in deser manieren dat Jan voerseit ende sinc nacomelinghen desen molenwerf, molenwint ende 't malen altos vriliken gebruken sellen alsoe dat *ic* noch miin nacomelinghen gheen molen en sellen setten noch laten setten in den ambocht voerseit ende daerom sel hi ende sine nacomelinghc mi endc minde nacomelinghe, daar men die molen of hout, doen malen up die molen voerseit sonder iet dair of te hebben van al dat si toet horen huse te doen hebben ende si ter molen senden ende hun ghereescip doen naest den koren datter up ghegoten is. Sonder argheliist ende waer, dat dit ambacht voerseit, daer dese molen in staet, virsturve an den Here, daer ict of houde soe souden alle dese vorwaerde ende manscip voerseit quite wesen die dese brief begrepen heeft ende mine nacomelinghe sellen dan wedergheven Jan voerseit of sinen nacomelinghen enen vrien eighendom van den werve ende van det molen voerseit na den rechte van den lande.

Omdat ic wille dat alle dese ponten witteliken ende wel ghehouden worden van mi ende van minen nacomelinghen Jan voerseit encle sine nacomelinghen, soe hebbe ic desen brief open beseghelt mit minen seghel. Ghegeven Woensdaghes na Sinte Pouwelsdach convaercio in 't jaer Ons Heren dusent driehondert ende tseventich.

Bijlage V:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris no. 4.

Charter no. 6, d.d. 26-3-1935.

Ailbrecht bi Goids genaden Palensgrave up ten Rijn, Hertoge in Beveren. Grave van Henegouwen. van Hollant. van Zeelant ende Here van Vrieslant, doen cont allen luden, dat wij verlyet hebben ende verlyen rnit desen brieve Jan *van* den *Woude* alle alsulke heerlichede, ambochte, tiende, renten ende goede, mit allen horen toebehoren, die' hem aengeeomen sijn bi dode Heren *Jacops van den Woude* syns vaders ende hi van ons te lien te houden plach, te houden van ons ende van onsen nacomelingen, hem ende sinen nacomelingen tot sulken leen ende rechte alse Heer Jacop voirsz. an ons te houden plach, behoudeliken ons ende enen yegeliken sijns rechts.

Hier waren over als manne, onse neve, *Jan van Arkel Neer* tot Hagesteyn ende Heer *Bruystiin van Herwinen.*

In oirconde desen brief besegelt met onsen segele, gegeven in Middelburch dezen Vridage na onser Vrouwendach annuntiatio, in 't jaer ons Heren MCCC vier ende tnegentich na den lope van onsen Hove.

Bijlage VI:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris no. 541.

Charter no. 11, d.d. 14-1-1397. (Zie ook Hollandse Leenkamer 124, Noord-Holland, fol. 9.)

Wij *Jan* Here *t' Arkel tot Perpont* ende 's Lands van Mechelen doen cont allen luden, dat wij verlyt hebben ende verlyen mid desen openen brieve *Heren Jan van den Woude* onsen neve sijn huys tot Warmonde, sijn heemwerft mit alle der huzinge diere up staet ende mit den boemgaert, streckende van der Leede aen dat gangpat ende belegen heeft op de noerdoistzide des papen woninge van Aelsmaer ende op de zuutwestzide Joncfroun-e *Mabelye,* Heren *Janszuster* voirscr. te houden van ons ende van onse nacomelingen, Heren Jan voirscr. ende syn nacomelingen tot enen erfleen binnen afterzusterkinde niet te versterven, te verheergewaden alsodicke alse te doen wesen sal mit enen roden sperwaer . . . . .

. . . . . Ghegeven . . . . . MCCCzeven ende tnegentich up Sunte Ponciaensdach. . . . .

(met aanhangend zegel in groene was met v. Arkel wapen)

Bijlage VII:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris 13.

Charter no. 37; vidimus van 25-10-1468 van een acte van 22-2-1397.

Aelbrecht bi Gods genaden palensgrave up ten Riin, hertoge in Beyeren, Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant ende Here van Vrieslandt, doen condt allen luyden, dat wij alsulke renten als onse getrouwe Her *Jan van den Woude* ende siin voirvordere van ons ende van onsen voirvorderen gehouden hebben, dat is te weten ses pondt goets gelts uut onser rentemeesterscap van Kenemerlant ende van Vrieslant, ten rechten lien elwair bewiist hebben op onse rentemeesterscap van Northollant te houden van ons ende van onsen nacomelingen, him ende siin nacomelingen tot enen rechten lien als voirscr. is.

Ende ontbieden onsen rentemeester van Northollant die ter tiit wesen sal, dat hi Heren Jan voirnt. ende siin nacomelingen die voirn. renten alle jair uutreyken encle betale tot Valkenburgermarct ende dair off neme siin brieff van quitancie om voir ons mede te rekenen ende hier mede sal onse rentemeester van Kennemerlant ongehouden wesen die voirscr. renten roirtmeer te betalen.

In oirkonde desen brieff bezegelt mit onsen zegele, gegeven in den Hage up ten XXIIen dach van February in 't jair ons Heren MCCC scs ende tnegentich na den lope van onsen Hove.

Bijlage VIII:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris 689.

Charter No. 12; bestaat uit vier acten.

Acte van 23-9-1364.

Wi Jan Melyssoen ende Dirie van der Debbe Hughensoen, Scepen in Leyden, doen cont allen luden, dat quamen voir gherechte, *Fye Hughendochter Dirixwedue van Alkemade, Diric, Fye* ende *Alijt Dirix kinder van Alkemade,* die hi ghewonnen heeft bi Fyen Hughendochter voirscr. sinen wive, elc mit hoirs voiehts hant ende mit horen vier vicrendeelen ende ghelyeden, dat si vercoft hebben *Kerstant van Alkemade, een* viertiendendeel van eenre husinghe ende erve, alsoe alst hun op besturven is van *Alkemaden,* die God ghenadich zi ende hun up besterven mach van *Gheertruden Jacob Janssoens wive.* Wilke hele hunsinge ende erven ghelegen sien in den ambochte van Warmonde ende belegen heeft Hair *Jacob van den Woude,* ridder, an die noirtside ende *Foykyn Willemssoen* an die zuytside mit horen lande ende streckende uter Lee an den groten weeh. Ende Fye Hughencloehter ende hoir kinder voirscr. belijen hun hier of betaelt ende voldaen van Kerstant voirsz. den lesten penning mitten eerster.

In oirkonde desen brieve besegelt mit onsen zeghelen, ghegeven in 't jair ons Heren XIIIc vier ende tsestich des manendages na Sinte Mauritiusdach.

(met twee aanhangende zegels in groene was.)

Acte van 28-9-1364.

Ic *Jacob Janssoen 'van Catwijck* doe cont allen luden, dat ic vercoft hebbe bi *Ghertruut* mins wifs hant, ende bi horen vrien wille, *Kerstant van Alcmade, een* vierendeel van eenre woeninghe, die gheleghen is in den ambocht van Warmonde ende beleghen heft aen die noertside *Heer Jacob vnn den Woude* Ridder ende aen die zuutside *Poyte Willemssoen* mit horen lande streckende uter Leed aen den groten wech, die *Dirxs van Alcmade* was in sine lesten live Kerstants vader voirsz.. Voert so sient voerwaerde dat Jacob voertz. ende Ghertruut sijn wif voerseyt jof Ghertruuden doet Jacobs wif voerz. binnen den halven jaer dat Ghertruut

voersz. van den live ter doet comt van Willems vier kinder Van Spaernwoude die hi liet in sinen lesten live als van enen verende1 van der woninge voerscr.. Ende waer dat sake dat si de voerseyde voerwaerde niet en deden Kerstant voerseyt, so soude Jacob ende Ghertruut voerscr. jof hoer beyder nacomelincgen Kerstant te borde brencgen jof sine nacomelincgen, ses en vijftich pont payments den Dordrechtsen of den Vlaemsken groeten voer achtte penningen of ander payment na dier waerde, binnen den halven jaer na Ghertruuden doet voersz. ende daermede so sel Jacob ende Ghertruud voersz. of hoer beyder nacomelincgher quite of wesen ende sonder scade of staen van der heelre woenninghe van Kerstant voersz. jof van sine nacomelincgen ende al dese voerseyde sonder nrghelist.

In orkonde desen brief bezeghelt mit minen zeeghel in 't jaer ons Heren dusent drie hondert vier ende tsestich op Sinte Mychelsavont.

(met aanh. zegel in groene was.)

Acte van 24-4-1373.

Ic *Kerstant van Alcmade* make kont allen luden, dat ic vercoft hebbe *Florys* Claes *van Warmonde,* minen neve, mine woninghe die ic te Warmonde hadde ende beleghen heeft an die oestzide Jonefrouwe *Mabely van* den *Woude* ende an die westzide *Foeykyn Willaemssoen* met lande dat hi hout van Heren *Aelbrechte van der Wateringhe* ende die Gravelichede opgaende van der Leede an den groten wech. Ende dese voirscr. woninghe ende lant ghelove ic, Florys Claes voersz. te waren voer mij ende voer mine broederen ende Susteren toet sinen vrien eyghen met alsulken brieven ende voerwaerden alser Jacob Janssoen ende mijn stievmoeder on te spreken hebben ende ghelic Florys Claes voerseyt betaelt den lesten pennine metten ersten van deser voerscr. woninghe.

Omdat dit waer is, soe hebbe ic desen brief beseghelt met minen zeghel in 't jaer ons Heren dusent drie hondert drie ende tseventich op den beloken Paeschdach.

hoer beyder nacomdincge, Kerstant van Alcmade sellen doen vrien na

(het aanhangende zegel is verloren.)

Acte van 18-1-1399.

Tr *Ghijsbrecht Florus Calissoen van Warmonde* doe cond allen luden, dat ic vercoft hebbe Heeren *Jan van den Woude,* baeliu ende rentemeester van den lande van Voorne, mijn woninghe, die ic van hem te lene hilt mit sulken lande ende erfhure als ic van *Alfaer van der Holst* hadde ende hi behuwelict heeft met Joncvrouwe *Belye van den Woude,* synen wive, ende beleghen heeft op die oestside Joncvrouwe Belie voorscr. met eenre hoffstede ende met erve ende op die westsyde *Poytgen Willemsoens erfnamen* met eyghen erve, welke woninghe ende erfhure strecket uut der Lede ende gaet voort an den groten wech. Ende van deser voorscr. woninghe ende erfhure belye ie mij wel betaelt ende voldaen den lesten peninc met den eersten ende sceldese Heeren Jan voirscr. te goede tot ewyghen daghen voor mij ende mijnen nacomelinghen, Heere Jan van den Woude ende sinen naeomelinghen. Ende bi deser belyinghe hebbe ic ghebeden Meester Jacob canonic ten Brielle Willem Colijns soen.

Ende omadt ie al dese voorscr. ponten wittelic ende trouwelic wil houden voor mij ende mijnen nacomelinghen Heere Jan van den Woude voortghenoemt ende sinen nacomelingen

Ende omdat ic selve gheenen zeghel en hebbe, soe hebbe ic ghebeden *Jan van Gryeken,* mynen neve, scoute van Warmonde, dat hi desen brief over mij beseghelen wil.

Ende ic Jan voorghenoemt, om bede willen Ghijsbrechts mijns neven ende om goetdencken deser goecler lude voorghenoemt, soe hebbe ic desen brief open beseghelt met mijnen zeghel uuthangende, in 't jaer ons Heeren dusent drie hondert neghen ende tneghentich des saterdaghes na Sinte Poncians dach.

(Aanhangend zegel in groene was, waarop het v.d. Woude-wapen met een bastaardbalk.)

Op de achterzijde van de Acten staat met latere hand:

een brief van den Hus naest miin hus tot Warmont.
van Jofvrou Beli van der Horst.

Bijlage IX:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris No. 654.

Charter No. 21, d.d. 17-4-1407.

Wij Jan *van* den, *Woude* ende *IJsbrant Streeflant Willem Dukerssoen doen* cond allen luyden, dat wij daer bi ende over waren als manne des Heren van Wassenaer, Buerchgrave van Leyden, dat Heer Jan, *van den Woude,* Heer van Warmondc versochte sijn goed ende sulke goede als hem aenbestorve waren van *Dirc van den Woude,* sinen broeder, aen den Here van Wassenair voirscr. goets tijts binnen tsjaers ende hem die Here van Wassenaerr voirser. verlyede in den Haghe upten zeventyenden dach in Aprel sulke goede als Here Jan up die tijt van hem ten leen hilt ende Dirc van den Woude sijn broeder te houden plach.

In kennissen der waerheyt soe -hebben wi desen brief beseghelt mit onsen seghelen upten seventyensten dach in Aprel in 't jaer ons Heren duysent vier hondert en seven.

(met twee aanhangende zegels in groene was, waarop respectievelijk een v. Alkemade-leeuw on een kruis.)

Bijlage X:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris No. 13.

Charter No. 37, vidimns van 27-10-1468 van een acte van 27-4-1416 (zie ook Hollandse Leenkamer 54, fol. 140).

Willem bi der genaden Gods Palengrave op ten Rijn, Hertoge in Beyeren, Grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant ende Heere van Vrieslant, doen condt allen luyden, dat voir ons gecomen is *Engelbrecht van* der *Marcke,* bastxert, ende heft ons opgedragen ende te goede gescouden tot behoeff ons geminden Heeren *Jans van* den *Woude,* Ridder, dat ambacht van Alcmade mit tienden, renten, goeden ende mit allen anders sijn toebehoren in den ambacht voirnt gelegen, also groot ende cleyn als hi dat van ons te erfleen te houden plach, welck ambacht mit tienden, renten, goeden ende toebehoren voirscr. wij weder om gunsten wille, die wij dragen tot onsen gemynden Heeren Jan voirscr. denselren rechtevoirt verliet hebben ende vemen mit desen brieve, te houden van ons ende van onsen nacomelingen, hi ende syn nacomelingen, tot enen erfleen, gelikenwijs Engelbrecht voirnt. dat van ons te houden plach ende die brieve die wij dair off gesien hebben dat inhouden ende begripen, behoudeliken ons ende een ygeliken syns rechts.

Voirt is voir ons gecomen *Machtelt Willem Symonszoensdochter,* Engelbrechts voirscr. wittachtige wyff ende heft vertegen ende quijt gescouden, alle alsulke lijftochte ende duwarie als hair Engelbrecht hoir echtige man mit onser hant einde brieve an deze voirsz. geroerde goede gemaict hadde.

Hier waren over als onse getruwe rade ende manne, Willem *Eggairt* Heer tho Purmerende, onse overste tresorier van Hollant ende Heer *Barthout van Assendelft.*

In oireonden desen vrieff bezegelt mit onsen zegele, gegeven in den Haghe, up ten zeven ende twintichsten dach *in* Aprill int jaer ons Heren dusent vier hondert ende sestiene.

Bijlage XI:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris No. 653

Charter No. 10, d.d. 8-10-1397.

Wij Phillips Heere van Wassenaer, Burchgrave van Leyden, doen cond allen luden, dat wi ghegheven hebben ende gheven mit desen bricve tot eenen vrijen eyghen *Dirc van den Woude,* onzen neve, die helft van sesse morghen lands ende die helft van vijf morghen lands, die geleghen zijn in den ambocht van Warmonde bi der kercke ende nu ter tijt gebruct *Dammes Willem Dammessoenssone* ende Heer *Jacob van den Woude,* onsen neve van onze te leen tc houden plach; welcke land voirscr. mi Dirc onzen neve voirs. gegeven hebben, sinen vryen wille mede te doen, hetzij te vercopen of anders hoe't hem genuecht.

In orcunde desen brief bezegelt mit onzen zegel ghegeven in 't jaer ons Heren dusent drie hondert zeven ende tneehentich. tsmanendaghes na Sinte Bavendaghe.

(met aanhangend zegel in groene was.)

Bijlage XII:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris No. 655

Charter No. 23, d.d. 23-9-1418.

Philps, Heer van Wassenair, Burchgrave van Leyden, doen condt allen luden, dat wij verlyet hebben ende verlyen mit desen brieve, *Jacob van den Woude Helen Janszoon,* onsen neve, alinge alsulke goede mit hoeren toebehoeren als him angecomen sijn bij dode Heren Jans *van* den *W* oude sijns vaders, dieze van ons te lyen te houden plach .....

. . . . .

Hier waeren over als onse manne, Heer *Aernt van Duvenvoirde* ende *Aernt van den Damme,* onse neve.

Gegeven inden Hage up ten XXIIIsten daeh in Septembri in't jaer ons Heeren MCCCC ende achtien.

(met aanhangend zegel in groene was.)

Bijlage XIII:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris No. 8.

Charter No. 22, d.d. 16-1-1417.

In den name des Vaders, des Soens ende des heylighen Gheestes Amen.

Condt sij allen luden, dat ic, *Jan van* den *Woude,* Ridder, Heere van Wermonde, voir mij ende voir *Jacob van den Woude* minen soen an die een zide, ende ic *Reynaut van Brakel* voir mij ende voir Joncfrou *Reyntgin van Brakel,* mijnre dochter, an die ander zide, bekennen ende belyen voir ons ende onsen erven mit desen brieve, dat Jacob *van* den *Woude* ende Joncfrou *Reyntgin van Brakel* voirser. vergaderen zullen in wittaftigen huwelike mit sulken guede ende op ten voirwairden hier na verclairt, te weten is dat ie *Jan van* den. *Woude* Ridder voirnd, na minen wille gheven zal *Jacob van den Woude* minen soen tot medegave in desen huwelike ende oick also gueden alse redeliken sal wesen end ie ter eeren wail mach verantwoirden. Hierentegens so sal ic *Reynaut van Brakel* gheven joncfrou *Reyntgin van Brakel* mijnre dochter in denselven huwelike tot medgave vijf ende twintich hondert nye Hollantse Gwilhelmus scilde guet van goude ende zwair van gewichten gelije mijn lieve genadige Heere van Hollant nu ter tijt doet werken t'Dordrecht in sijnre munten van den voirscr. gelde. 'te leveren ende uut te reyken an gereden gelde vijftienhondert nye scilde voirn. ende die ander tienhondert nye scilde te betalen bynnen 's jaers na datum des tegenwoirdichs briefs eerstcomende tot wille Heren *Jans* van den *Woude* voirscr.

Voirt so sijut voirwairde dat *Jacob van den Woude* verlijftochtigen sal Joncfrou *Reyntgin van Brakel* binnen desen selven eersten jare voirscr. an zekeren guede, hondert guede oude Hollantse Gwilhelmus gulden jairlixe renten tot horen live ende niete langer duerende, ende dairaf hair guede brieve te gheven dair sij an bewairt sij. Ende noch dairenboven na dode Heeren *Jans* sijns vaders oick hondert guede oude Hollantse Gwilhelmus gulden jairlixe renten mede tot horen live ende niete langer duerende, indien dat *Jacob van den Woude* verlenedc Heren *Jan* voirn. sinen vader ende alsdan oick dairaf guede bezegelde brieve te gheven in der manieren alse van der eerster lijftocht voirgeschr. staet.

Item wairt dat hoirre enich van *Jacob van den Woude jof* van joncfrou Reyntgin *van Brakel* aflivich worde sonder enige blikende geboerte bij malcanderen after him te laten, dat desghenen erfnamen die ghesturven ware nemen soude ende hebben alsulke guede als die gebracht hadde in desen huwelike ende him anders opgecomen ware bi besterften.

Behoudelic sturve *Jacob van den Woude* voir Jonefrou *Reyntgin van Brakel* sonder blikende geboerte bi hair after him te laten, dat sij dan hebben soude sulke guede als sij an Jacob *van den Woude* gebracht hadde in desen huwelike ende oick anders mit besterften hair ware opgecomen, algeheel mit sulker lijftoehte ende morgengave als hair gemaect ende gegeven waren, ende voirt hebben encle behouden alle cleynoede, clederen ende juwelen als tot horen live ende hoefde dan behoerden, sonder enige scoude ofte commer dair af te betalen.

Ende desgelijcs wairt dat Joncfrou *Reyntgin* voirnt. aflivich worde voir *Jacob van den Woude* sonder blikende geboerte bi him after hair te laten, so souden hair erfnamen oick dan nemen ende hebben alsulke guede als derselver Joncfrou *Reyntgin van Brakel* gegeven waren tc meclegave in desen huwelike ende oick opgecomen mit besterften, mit snlke juwelen, clederen end cleynoeden als tot horen live ende hoefde behoerden ende anders gegeven sonder enigen commer ofte scoude dair af te geldene.

Mar die vijf en twintich hondert nye Hollantse seilde voirscr. sal men betalen als die verschinen binnen den eersten halven jare nadat die bij besterften deser Joncfrou *Reyntgin van Brakel* jof horen erfnamen aengecomen sijn ende geërft in der manieren voirgeroert sonclcr arch ofte liste.

Voirt wairt dat *Jacou van den Woude* ende Joncfrou *Reyntgin van* Brakel bij malcanderen een, twee, drie ofte meere kinderen vercregen ende die kinderen aflivich worden jof voirt kinderen vercregen in wittaftige geboerte hoeverre dattet neder gesproten ware ende die geboerte tot eniger tijt dair na alle aflivich worden sonder enige wittaftige geboerte van himluden gecomen after him te laten, dat clan alle die guede die *Jacob van den Woude* ende Joncfrou *Reyntgin van Brakel te* samen gebrocht hadden in desen huwelike jof himluden bij besterften jofte anders opgecomen waren, weder comen souden ende erven an elker zide vandanen die waren gecomen.

Voirt so hebbe is, *Jan van den Woude,* Ridder *voirnd* geloeft te erven ende te comen laten op *Jacob van den Woude* minen soen oft so gebuerde alsulke heerlichcden ende gueden als ic houde -te leen van minen genadigen Heeren van Hollant sonder die te vermynderen in enigerwijs, then wair kenliken ende openbair dat het mij noetlic halslossinge dede.

Ende omme alle dese ghiften ende huwelixe voirwairden so voirgeroert staen vaste ende gestade gehouden te bliven, die wilke ic *Jan van* den Woude, Ridder voirnd, voir mij ende voir *Jacob van* den *Woude* minen *soen* ende voir onsen erven an d'een zide ende ic *Reynaut van Brakel* voir mij, voir joncfrou *Reyntgin van Brakel* mijnre dochter ende onsen erven an die ander zide, geloeft hebben ende geloven alse guede manne bij onser truwe, eere ende zekerhede ganslic ende voleomelikan te houden ende te voldoen in alre manieren alse voirscr. staet ende des

ten getuuchnisse der wairhede dese brieve, diere twee sijn van geliken inhoude, bezegelt mit onsen zeghelen.

Ende om der meerre vestichede wille gebeden den Eerberen *Willem Eggairt* Heere tot Purmerende ende Overste Tresorier van Hollant ende *Jacob van* den *Woude* voirnd. mit ons mede dese brieve te bezeghelen. Om begheerte ende bede Heren *Jans van, den Woude* ende *Reynauts van Brakels* ende overmids dat ons oick kenlic is dat dese huwelixe voirwairden ende medegaven clairliken ende volcomeliken also sijn ende bi ons geschiet so voirscr. staet, so hebben *wij, Willem Eggairt* Hcere tho Purmerende ende Overste Tresorier van Hollant ende *Jacob van den Woude* onse zeghelen mede an desen brieve gehangen tot enen oirconde gegeven op ten zestienden dach in Januario in 't Jare ons Heren dusent vierhondert ende zeventhieu.

(met vier aanhangende zegels in groene was.)

Bijlage XIV:

Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inventaris No. 769 Cnarter No. 32, d.d. 23-7-1446.

In den name des Vaders, Zoons en Heylichs Geests Amen, So sijn in wittachtige huwelic mit malcancleren vergadert *Adriaen van Nailtwijc Aelbrechtszoon van Nailtwijc en* Joncfrou *Agniese van den Woude* geechte dochter van wijlen *Jacobs van den. Woude,* Heere van Warmonde, dien God genedich zij, in manieren ende voirwarden hierna verclaert.

Eerst zo geeft *Aelbrecht van Nailtwijc* des voorsz. Adriaens vader, *Adriaen* zijnen zoon te hylicke jaerlicx vierhondert gouden Philippus Bourgoinsche schilden ..... hondert der voorsz. schilden upten ambachtsheerlichede van Bercwoude ..... ende die andere 300 .... dat Huys tot Heeren Aerntsberghe ....

Hier tiegens hebben *Jacob van den Woude* Heer van Warmond ende *Reynera van Brakel,* Joncfr. *van den Woude* zijn moeder ende elex voor all gelooft . . . . de voorsz. Joncfr. *Agniesen,* suster van *Jacob* ende dochter *van Reyneren voirn. te* hylicke te geven mit *Adriaen van Nailtwijc* hooren man,, *die* somme *van* twee ende twyntichhondert bourgon. schilden . . . . .

. . . . .

So hebben wij ende elex van ons des t'oirconden onse zegelen hier aen gehangen. Ende omme der meerre vesticheit zo heb ic *Aelbrecht van Nailtwijc* gebeden den geboirtigen *Jan* van *der Lecke,* mijne lieven ende geminden neve dese voirwairden mit mij ende *Adriaen* mijnen zoon te willen bezegelen. Ende ic *Jacob van den Woude* Heere van Warmonde heb oic omme der meerre vestichhede gebeden den Edelen ende geboortigen Heeren *Heinric van Borsselen* Heere van der Veer, van Zandenburch ende Hcemsroden, mijnen zeere lieven en de geminden Hecrc ende neve, dese huwelicsche voirwarden mit mij ende mijnrer Joncfrouwe moeder voorsz. te willen mit zijnen zegele bezegelen, 'twelc wij *Heinric* van *Borsselen* Heere van der Veer voorsz. ter beeden *Jacobs van den Woude* mijns neven voirsz. ende *Jan van der Lecke* ter beeden *Aelbrechts van Nailtwijc* voirnd. alzo gedaen hebben mit onsen zegelen hier an gehangen.

Gedaen upten drie ende twyntichsten dach in Julio in 't jaer ons s Heren duysent vierhondert zesse ende viertich.

(met aanhangend 5 groene en 1 rode zegel)

Met een doorgestoken brief van Philips, Hertog van Bourgondië, Grave van Holland, van derthien dage in Augusto in 't jair ons Heren 1446, met aanhangend zegel in rode was.

KORTE MEDEDELINGEN.

De Van Beynhem's in Maas en Waal,

Corrigenda:

kolom: 34, regel 5 van boven: Tiel 528, fol. 301, moet zijn Tiel 301, fol, 106v.

kolom 34, regel 2.3 van boven: Tiel 301, fol. 249v. moet zijn Tiel 302, fol. 21.

kolom 42, regel 17 van beneden: Elb. Ger. sign. 1 moet zijn 4 1.

kolom 42, regel 14 van beneden: vergeten is Arnhem 413, fol. 100v.

kolom 43, regel 20 van boven: Rijk van Nijmegen 331 moet zijn 3 1.

kolom 43, regel 50 van boven: 1630 moet zijn 1603.

kolom 44, regel 23 van beneden: 1561 moet zijn 1565.

kolom 44, regel 6 van beneden: Na waarschap is vergeten: Nijmegen 1860, fol. 12.

kolom 45, regel 22 van boven: en Adriana moet zijn ex Adrian a.

IR. J. VAN BEYNUM.

Schermertz-Smith.

Het geslacht ***Schermertz*** is geparenteerd aan het geslacht ***Van Dompseler,*** zoals blijkt uit „De Nederlandsche Leeuw", jrg. 1912, kol. 343; daar wordt vermeld, dat ***Johan Diederik Schermertz (Schermerts)*** te Londen in 1759 huwde met ***Elisabeth Smith of Bickford,*** weduwe van Sir ***John Harris.***

Hoewel te verwachten is dat van deze niet-onaanzienlijke voorouders veel meer gegevens voorhanden zouden liggen, is deze vermelding zeer summier.

In verband daarmede is door ondergetekende verdere naspeuring in Engeland ondernomen met bemiddeling van Peter Dale (Insignia) Ltd. te Londen. Dit onderzoek leverde op, dat 5 november 1759 te St. Mary Woolnoth, London, een huwelijk werd gesloten tussen: ***John Diederic Shermertz,*** of the parish St. Mary Woolnoth, London, batchelor, en ***Elisabeth Smith,*** of the same parish, spinster: beide personen waren 21 jaar oud.

De enige Sir ***John Harris,*** die ons bekend is, werd in 1603 geadeld en kan dus niet in verband staan met genoemde *Elizabeth* ***Smith.*** Het lijkt dus niet waarschijnlijk dat haar naam was ***Smith of Bickford,*** daar zij zelve bij haar huwelijk tekende als *Smith.* Er is een dorp bekend van de naam Bickford en wel in Staffordshire, 2½ mijl westelijk van Penkridge. Aldaar zijn de registers gepubliceerd tot 1735; het is mogelijk, dat *Elizabeth* ***Smith*** gedoopt is te Bickford, maar daar zij vermeld wordt als 21 jaar oud bij het huwelijk in 1759 lijkt het niet waarschijnlijk dat een onderzoek in die publicatie (daar zij dus geboren moet zijn omstreeks 1738) vruchten zou afwerpen.

De conclusie is, dat de in 1912 gepubliceerde gegevens omtrent *Elizabeth* ***Smith*** niet juist voorkomen.

IR. M. J. NIX.

Westerbaen.

(LXXIX kol. 74 e.v.)

Uit het in dit maandblad jrg. 1962, kol, 81, vermelde codicil van 5 dec. 1685 bleek, dat dit een aanvulling was op een testament, dat Jan ***Westerbaen*** 23 april 1674 liet opmaken door de Haagse notaris Willem van Millert. Uiteraard had ik grote belangstelling voor dit testament, dat echter helaas niet bewaard gebleven was in het protocol van deze notaris, die in 1679 is overleden. Dezer dagen was ik echter zo gelukkig een afschrift van dit testament aan te treffen in het Haagse Weeskamerarchief (nr. 2989). Uit dit testament blijkt overduidelijk, dat de testateur was *„Johan* ***Westerbaen,*** meester const schilder", die tot zijn erfgenamen benoemt: *„Jan* ***Westerbaen*** ende ***Barbara Westerbaen,*** beijde kinderen van mijn zoon salr., geprocreert bij ***Helena*** *Reijnbouts* zijns overledene wettige Huysvrouw, mitsgaders, nevens dese kintskinderen, mijn behouden dogter met- name ***Janneke Jans van der Wolff,*** elck van hunluyden voor een gerechte derde part, in drie gelijcke ende egale portiën te distribueren, ende off deselve kintskinderen voor mijn quamen te sterven zonder wettelijcke descendenten naer te laeten; soo stelle ende nominere ick tot mijn naeste Erffgenamen mijn bovengemelte behoude dochter *Joanneke* ***Jans van der*** *Wolff,* inde gereeste helft van mijn naer te laten goet, ende in de weder helft mijne neve *Johan de* ***Bray,*** soons van zalr. ***Salomon de Bray*** ende ***Anna Westerbaen*** mijne testateurs suster", enz.

Na kennisneming van de inhoud van dit testament blijkt dus, dat notaris Cornelis de Haen, die het codicil van 5 dec. 1685 opstelde, zich daarin schromelijk vergist heeft in de Familieverhoudingen. Dezelfde oude kunstschilder ***Jan Westerbaen*** uit het testament van 23 april 1674 spreekt nu niet van. zijn kleinzoon, doch van zijn „Neve ***Jan*** *Jansz.* ***Westerbaen,*** daar vader van was ***Jan*** *Westerbaen* sijn comps. broeder zal. verweckt aen ***Helena*** *Reinbouts,* jegenwoordich Secretaris op Japara in Oostindië, ende aldaer getrout", enz.

Notaris de Haen zegt van de testateur in de aanhef van het testament, dat hij „na sijn hoge jaren noch redelijck gesont" was. Daar hij echter ± 85 jaar oud was en het volgende jaar op 19 september 1686 overleed, is hij toch vermoedelijk niet meer geheel helder van geest geweest, hoewel de notaris zegt, dat hij „niettemin zijn verstandt ende memorie wel machtich wezende ende volcomentlijck gebruyckende". Als dat inderdaad het geval geweest was, had hij bij de voorlezing van het codicil door de notaris toch bemerkt moeten hebben, dat de zaak niet klopte en dat zijn kleinzoon wordt aangeduid als zijn neef, Het is zo goed als zeker, dat de stiefdochter van de hoogbejaarde testateur, *Jannetje* ***van der Wolff,*** gehuwd met *Dirck* ***Hermansz.*** *Groenhout,* welk echtpaar ook in het Proveniershuis woonde, bij het opmaken van het codicil aanwezig is geweest en dat ***zij*** tegenover de notaris de secretaris te Japara, ***Jan*** *Jansz.* ***Westerbaen,*** heeft aangeduid als de zoon van haar overleden halfbroer ***Jan*** *Westerbaen* Jr. en diens vrouw ***Helena Reinbouts.*** Dat was hij inderdaad, maar natuurlijk niet van de testateur. De notaris moet toen in de war geraakt zijn en heeft een codicil gemaakt, dat voor mij onbegrijpelijk was en mij tot de — zoals nu gebleken is — verkeerde conclusie bracht, dat de oude kunstschilder *Jan Westerbaen,* behalve een stiefdochter Jannetje van der Wolff alias Westerbaen, ook een stiefzoon Jan van der Wolff alias Westerbaen had gehad. Ik moest dit wel aannemen om uit de puzzle van het foutief gestelde codicil te komen. Die stiefzoon heeft dus niet bestaan en de kunstschilder ***Jan of Johan Westerbaen*** Sr. is op 19 sept. 1686, dus op ongeveer 86-jarige leeftijd, in het Haagse Proveniershuis overleden.

Uit de stukken van het weeskamerarchief bleek mij ook, dat de schoondochter van de oude ***Jan Westerbaen, Helena Reynbout,*** op 27 nov. 1686 overleed, dus kort na haar schoonvader.

De kleinzoon ***Jan Westerbaen*** in Indië erfde toen dus ongeveer gelijktijdig van twee kanten, n.l. van zijn grootvader ***Westerbaen*** en van zijn moeder. Alle stukken, op deze erfelissen betrekking hebbende, zijn aanwezig in het dossier nr. 2989 van het weeskamerarchief, Zo is er o.m. daarin te linden een lijvig dossier betreffende de nalatenschap van de rader van ***Helena Reynbout,*** die *Martynus* ***Reynbouts*** heette en in 1670 overleed, Hij liet 6800 gld. na, welk bedrag geërfd werd door zijn kinderen ***Willem, Helena*** en ***Isabelle.*** De naam wordt nog al verschillend geschreven nl. ***Reynbout,*** *Reynbouts,* ***Rijnbouts,*** enz. ***Helena*** prelegateerde aan haar dochter *Barbara* ***Jansdr. Westerbaen*** haar gouden en zilveren siera-

den en 'aan haar zoon ,,*Johan Westerbaen* in oostindien een gouden penning daer prins mouris op staet".

Verder is er nog een brief uit Batavia van *23* dec. *1687* van *Js. Westerbaen* en zijn vrouw *Maria Westerbaen, ge*richt aan hun oom en tante *Dirck Hermansz. Groenhout,* gehuwd met *Janneken Jans van der Wolff* over de afwikkeling der nalatenschap van hun grootmoeder zaliger, waarin zij hun verzoeken het hun toekomende geld niet op wissel te stellen, doch op de weeskamer te 's-Gravenhage. Daarom zijn deze stukken dus in het weeskamerarchief beland.

Wat de nalatenschap van de oude kunstschilder betreft zij nog vermeld, dat elk der drie erfgenamen ƒ 1386 ontving. Uit de inventaris van de overledene noteerde ik:

verscheyde oude portretten.

noch een schilderij, sijnde een naecktbeelt.

nog een historie.

noch een vrouwe beelt.

noch een schilderije van drie vrouwe beelden.

De Remonstrantse diaconie kreeg honderd gulden en het Proveniershuis vijfentwintig gulden.

Op 17 nov. 1698 compareerde in Batavia Johannes *Wes*sterbaen, boekhouder in dienst van de Oost-Indische Compagnie. Zoals zovele Nederlanders, die in die tijd naar Indië gingen, stierf hij aldaar jong, oud ongeveer 45 jaren.

A. VAN DER MAREL.

Het wapen van het waterschap „Lits en Lauwers",

Het Bestuur van het waterschap „Lits en Lauwers" heeft zich op 3 oktober 1963 tot H.M. de Koningin gewend met het verzoek een wapen te mogen voeren, waarvan de omschrijving zou kunnen luiden als volgt:

„In sabel drie, paalsgewijs gestelde en van de boven- tot de onderrand van het schild reikende, aanstotende ruiten van goud, aan weerskanten vergezeld van een versmalde golvende paal van azuur, geboord van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen.".

Bij Koninklijk Besluit van 13 december 1963, No, 37 is op dit verzoek gunstig beschikt, waarbij de voorgestelde wapenbeschrijving ongewijzigd werd gevolgd.

De aanstotende ruiten herinneren aan het feit, dat het waterschap ligt op het gebied van drie aan elkaar grenzende Friese gemeenten: Achtkarspelen, Smallingerland en Tietjerksteradeel De beide golvende palen met zilveren zoom herinneren aan de riviertjes de Lits en de Lauwers, die in de naam van het waterschap zijn terug te vinden. Weliswaar vloeien zij niet meer in de beddingen, die zij eeuwen geleden zelf hebben uitgeslepen, maar in gekanaliseerde vorm zijn zij toch nog in het terrein aan te wijzen.

MR. G. A. BONTEKOE.

Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften.

H. Dreusicke. Die französischen Gemeinden in Kassel 1687-1867, Frankfurt a. M., 1962.

Dank zij financiële steun van de Hessische Landesregierung en van kerkelijke instanties in Kassel is de uitgave van dit gealogisch uitermate belangrijke „Ortssippenbuch", dat als band 27 in de serie „Deutsche Ortssippenbücher" in offsetdr. is uitgekomen, mogelijk geworden.

De meer dan 3000 „Familienblätter" geven een beeld van de economische en culturele betekenis dezer in hoofdzaak om geloofsredenen uitgewekenen. Neringdoenden, handwerkslieden zowel als intellectuelen vestigden zich bij voorkeur in de steden en bovenal in Kassel. Het is daarom, dat de Franse gemeenten t.w. die van Altstadt en die van Oberneustadt in deze plaats van bijzondere betekenis zijn. In 1943 zijn de kerkelijke registers (Altstadt 1686-1830, Oberneustadt 1693 —1830 en van beide samengevoegde gemeenten 1830-1867) vernietigd. Rector Hugo Dreusicke is in de 30er jaren reeds begonnen met het op kaart brengen van de gegevens van genoemde registers en van die van Bettenhausen om deze uiteindelijk tot „Familienblätter" te verwerken. Deze „Familienblätter" liggen aan dit „Sippenbuch" ten grondslag. Na voorwoord enz. volgt eerst het — lexicografische — „Familienteil" en daarna een lijst van getuigen, die elders in dit werk niet zijn vermeld. Een door K. Damm samengesteld register op de geslachts- en op de plaatsnamen besluit dit 567 bladzijden tellende werk. Uit de veelheid van genealogische gegevens kan tengevolge van plaatsgebrek hier slechts op de volgende namen worden gewezen: *Bigot de Villandry, Von Bose (Friedrich X Johanne Albertine Margarethe Bruins), Bourguignon, Breton, Clauareau, Ebeling, Van den Ende, De Eabritius* (ook te Amsterdam), *Gemtnicke, Gissot, Grandidier, Guyot, Van der Hoop (Willem Gerrit × Anna Theodora Louisa* (barones) *van Randwijck.* Hieruit: *Adriaan* (1768-1803) X 2. *Anna Geertruy Kolff (1769-1838).* Uit dit laatste huwelijk 4 met namen genoemde kinderen: zie: N.P. 1925, blz. 203, sub VI, 10), *Kilian, Landré, Lepper, Meunier, Renaud, Rengers (Agatha* geb. *van der Goes* (1759 -1821); zie N.A.B., 1950, blz. 253, sub XIII), *Renouard, Rigail* (ook te Amsterdam), *Rosier, Schnepper, Sechehaye, Serrurier, De Smeth (Theodorus* baron, heer van Deurne en Liesselt, 1779-1859, X *Arnoudina Jacquelina* barones *Rengers, 1783-1857;* zie N.A.B. 1951, blz. 405, sub VIII), *Stolte (Jacob* burgem. van Zwolle, 1797, X *Wilhelmine Niemeyer). Stricker, Toulon, Vigelius, Villeneuve (François,* geb. 's-Gravenhage als zn. van *Louis,* toneelspeler aldaar), *Welcker, De Welderen (Jean Guillaume Florus,* 1731-1786, X 1. 1755 *Johanna Agnes van Randwyck, 1736-1776;* met vermelding van 2 drs.).

Eigen Schoon en de Brabander, jrg.XLVI (1963). afl. 9-10.

Dit nummer wordt geopend met een „In Memoriam Dr. *Jan Lindemans",* oprichter van het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant. — J. Verbesselt, Nieuwe gegevens over de stichtingsperiode van de abdij Grimbergen. — J. Vercruysse, Een eerherstel: *Sweder van Abcoude.* Behandelt het leven van een der beroemdste heren van Gaasbeek.

Jaarboek van Kon. Hoogstratens Oudheidkundige Kring, dl. XXX (1962).

J. Lauwerys, Oorkondenboek van 't Gasthuis. De 82 hier weergegeven acten zijn ontleend aan de copieën van die acten, opgetekend in een boekje met perkamenten band (17 X 12), bestaande uit 48 bladen perkament en 4 bladen papier. De oudste acte dateert van 1330. — J. Lauwerys, Oude schepenbrieven 1481—1500. — J. Lauwerys, Jaargetijdenboek uit de XVe eeuw. Dit uit het begin van de 15de eeuw daterende en nadien tot 12 sept. 1458 aangevulde jaargetijdenboek — van belang voor de kennis van geslachten in het 15de eeuwse Hoogstraten — is niet meer volledig. Er ontbreken zowel de eerste als de laatste 13 folio's aan. — J. A. Coldeweij. *De twee* vrouwen van *Jan IV van Kuyc* (1360—1442), heer van Hoogstraten van 1382—pl.m. 1428. Betreft 1. *Mechteld van Borssele* (pl.m. 1360—na 1402) en 2. *Johanna van de Leck,* vrouwe van Heeswijk en Dinther (pl.m. 1400-1471). — J. Ernalsteen, Hoogstraten, De Vorsterij. De Kasseiweg. De gilde van St. Jacob. De gilde van St. Crispinus en St. Crispinianus. De Kosterij. — J. Ernalsteen, Minderhout. De dijkbroden. — L Lauwerys, Minderhout. De heerlijkheid in de XVe eeuw. Rijkevorsel. Varia+ — P. J. W. Beltjes, Akte van Huwelijksvoorwaarden tussen *Jan van Kuik* en *Mechtelt van Borsselen,* 1387.

Le Parchemin, jrg. 1963, afl. 90/91.

Th. de Hennin de Boussu Walcourt vervolgt „Les charges anoblissantes en France sous l'Ancien Régime."

Le Parchemin, jrg. 1963, afl. 92.

Th, de Hennin de Bowssu Walcourt vervolgt „Les charges anoblissantes en France sous l'Ancien Régime." — J. Squilbeck vervolgt „Pieces armoriées au Musée Royal d'Armes et d'Armures de Bruxelles." Met afbn. van een 'vaantje „aux petites armes" van den Koning-Stadhouder.

Le Parchemin jrg. 1963, afl. 93.

De rubriek „Réponses" bevat een fragment-genealogie *Van Zuylen van Nyevelt,* beginnende met *Jacques Joseph Ghislain,* geb. Brugge 26 febr. 1776, agent van den Alg. Ban aldaar, overl. aldaar 12 april 1852, getr. met *Henriette Françoise Gillis.* Achterkleinkinderen van dit echtpaar zijn in het begin van de 20ste eeuw te Namen geboren.

Annalen van de Oudheidkundige Kring van het land van Waas, dl. LXVI (1963), afl. 2.

A. van Geertsom pr., De hoofdcijnsboeken van St.-Baafsabdij te Gent (1462 en 1475). (Wordt vervolgd.) Deze twee in één band gebonden registers berusten in het Rijksarchief te Gent onder nr. 41 van de inventaris. Zij bevatten de stamlijsten van alle cijnsplichtigen van genoemde abdij uit het land van Waas in 1462 en 1475. Beide registers zijn door de bewerker afgeschreven en tot een geheel verwerkt en aangevuld met de lijsten uit de hoofdcijnsboeken van 1557-1796. De registers van 1560-1796 berusten in het Gemeentearchief van Beveren. Genoemd worden o.a. *Bouwens, Van Dorselaer, Van den Driessche, Moens, Van den Putte* en *Ruysschers.* — Prud. M. Janssens C.ss. R., Merkwaardige figuren uit het Wilhelmietenklooster van Beveren-Waas. (Wordt vervolgd.) Hierin wordt een hoofdstuk gewijd aan: 1. *Stefanus van Loemel* en het Generaal Klooster te Parijs. Sc. *van Loemel* behoort tot het uit Gelderland afkomstige en sedert het begin van de XVIde eeuw te Antwerpen gevestigde geslacht; 2. „de studiebeurzen van de Wilhelmieten. Fondatie *Schoorman 1623."* Het geslacht *Schoorman* zou uit Breda afkomstig zijn en gegoed (13de eeuw) in Etten en Leur.

Zeitschrift des Aachener Geschichtsvereins, bd. 74/75 (1962/'63).

E. Schmitz-Cliever. Die Heilkunde in Aachen von römischer Zeit bis zum Anfang des 19. Jahrhunderts. Na het uitgebreid medisch-historische gedeelte worden in het tweede gedeelte „Die Ärtte und Wundärtze (Chirurgen) in chronologischer Folge" behandeld. Hierin komen voor *Rudolf Deutgen, Franciscus Fabricius* (uit Roermond), *Aegidius, Aegidius Franciscus* en *Gerhard Heusch, Hendricus Jamin, Andreas, Ferdinand Josef* en *Johann Ferdinand Malherbe en Lambertus de Terhoeuen* (Arnhem). Met vele ill. en uitvoerige bronnenopgave. — H. Klauser, Der Erzpriester von Aachen. (Archipresbyter Plebanus Aquensis.) Eine kirchenrechtsgeschichtliche Studie. — E. Meuthen, Der gesellschaftliche Hintergrund der Aachener Verfassungskämpfe an der Wende vom Mittelalter zur Neuzeit. — F. Quadflieg, Aachener als Poorter von Antwerpen im 16. Jahrhundert, Schrijver geeft in het eerste gedeelte van zijn publicatie in chronologische volgorde alle uit Aken afkomstige personen, die tussen 1533 en 1600 poorters van Antwerpen zijn geworden. Het tweede gedeelte bevat een opsomming van alle uit het Gulikse afkomstige personen, die tussen 1534 en 1600 poorters van Antwerpen zijn geworden. Onder de uit Aken afkomstigen worden genoemd *Amia, Craborne, Haen alias Le Cock, Mommers, Van Monfort* en *Schuyl;* het tweede gedeelte geeft o.a. inschrijvingen *Baert, Boelaert, Breeckpot* en *Van Lovenich.* — G. Bers, Ein Verwaltungsbericht über die Deutschordens-Kommende in Siersdorf aus dem Jahre 1308.

Braunschweigis'ches Jahrbuch, bd. 44 (1963).

Bevat o.a. 1. L. Fiesel, Offleben und Kaierde in den Traditiones Corbeienses. Ein Beitrag zur sächsischen Stammesaristokratie; 2. W. Beuleke vervolgt zijn belangwekkende verhandeling over „Die Hugenottengemeinde Braunschweig" en noemt hierin o.m. *Bigot de Vîllandry, Borel, Bourguignon, Chapuis, Conradi, Faucher, Janvier* (uit Amsterdam), *Piélat, Sechéhay, De Superville* (Rotterdam) en *Valette.*

Genealogie, jrg. XII (1963, afl. 5.

H. J. Warnecke, Zwei stammmütter westfälischer Adelsgeschlechter. Betreft a. *Katharina von Steinfurt,* vermeld 23 juni 1334, zeer waarsch. overl. 14 april 1394, tr. 1. Graf *Simon zu Bentheim* en *2.* omstr. 1355/'59 *Dietrich* IV *von Broich.* Haar dochter uit het 2de huwelijk *Lucardis, 1372-1403,* tr. *Dietrich* V *von Limburg,* overl. 1401: b. *Irmgard von Steinfurt* (zuster van eerdergenoemde *Katharina)* tr. 1358/'59 *Johann von Solms.* Hun kleindr. *Agnes,* 1419-1435, tr. Otto *van Bronkhorst,* — *C. G.* Liljenberg, Schwedens Regimenter. Einige Bemerkungen zum Aufsatz von Herbert Spruth.

Mülheimer Jahrbuch, 1964.

E. Glöckner, Eine familienkundliche Abhandlung über das Geschlecht der *Daun-Falckensteiner.* Met verscheidene afbn. — R. op ten Höferl, *Wyrich* V., Herr zu Broich. Handelt over *Wyrich* V *von Daun-Falckenstein,* Herr zu Broich, zn. van *Melchior* en *Margarethe von Virneburg.* — E. Glöckner, Eine Ahnenaufschwörung gab Rätsel auf. Met ill. Betreft de apzwering van kwartieren van *Philipp von Daun,* domheer te

Mainz, waarsch. 1554 overleden, zn. van *Wyrich* V (zie boven) en *Irmgard von Sayn.* — *G.* Lauterfeld, Styrum. Von der reichtsunmittelbaren Herrschaft zum industriellen Grossstadtteil.

Nassauische Annalen, bd. LXXIV (1963).

Hierin o.a. 1. Hochmittelalterliche Herrschaftsbereiche im hohen Taunus door H. Gensicke; 2. Die Besitzergreifung der Grafschaft Königstein durch Kurmainz i. J. 1581 und der Wetterauer Grafenverein door K. Wolf; 3. *Johann Maximilian von Welsch.* Neue Beiträge zu seinem Leben und zu seiner Tätigkeit für den Fürsten *Georg August von Nassau-Zdsfein* door W. Einsingbach. Met ill. Een publicatie, ook van belang voor kunsthistorici: 4. Frankfurt als karolingischer Markt door W. Hess; 5. *Johann Melander* (ca. 1542—1621), Sekretär der Prinzen von *Oranien* door E. Bartholomäus; 6. Die Postkonvention des Fürsten *von Thurn & Taxis* mit den Fürsten *von Nassau-Usingen* und *Nassau-Weilburg* vom 6. Janur 1804 door K. Fuchs.

Zeitschrift für niederdeutsche Familienkunde, jrg. XXXVIII (1963), afl. 5.

K. E. Schultze, Bemerkenswerte Personen 1641-1667 in der Ref. Gemeinde Glückstadt. Op deze lijst van 89 personen verschijnen: *Aemilia van der Borgh (Burgk), Gabriel, Leonhard* en *Tanneken Marselis, Peter van Mastricht, Martin Roelant* en *Van Vianen.*

Oldenburgische Familienkunde, jrg. V (1963), afl. 3/4.

W. Büsing, Das Oldenburgische Pastorengeschlecht *Fabricius.* Oudst bekende stamvader van dit geslacht, dat in zes generaties tien predikanten heeft voortgebracht, is *Heinrich Ojemann,* burger en koperslager te Jever, vermeld 1594—1612. Een dochter van Ds. *Anthon Günther Fabricius t.w. Anna Cafharina,* geb. 1698, begr. Leeuwarden 14 sept. 1753, was getr. met *Adolph Peters,* uit Kassel, burger en bakker te Leeuwarden. De drie uit dit huwelijk in Leeuwarden geboren kinderen zijn jong overleden. Achterkleinzoon van evenvermelde *Anton Günfher is Anthon Hermann Fabricius,* geb. Berne 1 mei 1748, kantoorbediende, burger van Amsterdam 16 maart 1780, overl. aldaar 31 juli, 1795, tr. aldaar 25 mei 1781 *Susanna Margaretha Stubert,* uit welk huwelijk zeven kinderen.

Quellen und Forschungen zurostfriesischen Familien- und Wappenkunde, jrg. XIII (1964), afl. 1.

C. Maasz, Die Gräber in der alten lutherischen Kirche in Aurich. *Benedictus Bruns,* koopman te Aurich, is in *1777* aangevangen met het aanleggen van een register, waarin de namen der eigenaren van de graven enz. werden opgetekend. In 1805 is dit werk voortgezet door zijn opvolger *Jürgen Doden.* Het is dit register, waarvan de Heer Maasz een uittreksel voor het onderhavige artikel heeft gemaakt. Er worden o.a. de namen *Brenneysen, Coldewey, Conrhg, Janszonius, De Poffere, Telfing, Tjaden* en *Wiarda* in genoemd.

Ostfriesland, jrg. 1963, afl. 4.

M. Aden, Pseudofabriciana aus Amsterdam und Antwerpen. Ein Beitrag zur Kartographie Ost- und Westfrieslands, Mit einigen Nachrichten über *Emmius* und *Fabricius.* (Wordt vervolgd.)

Schrifttumsberichte zur Genealogie und zu ihren Nachbargebieten, mei 1963.

De gehele aflevering is gewijd aan „Universitätsmatrikeln und ihre Benutzung" door Th. 0. Achelis.

Mitteilungen der Westdeutschen Gesellschaft für Familienkunde, bd. XXI (1963), afl. 3/4.

Deze aflevering, waaraan ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de „Westdeutsche Gesellschaft für Familienkunde" bijzondere zorg is besteed, bevat menig interessante mededeling. Deze „Festschrift'" wordt geopend door de Voorzitter van de jubilerende vereniging, Dr. Edmund Strutze met „Fünfzig Jahre Westdeutsche Gesellschaft für Familienkunde." Verder zijn in dit nummer de volgende publicaties verschenen: 1. Die Familie *Haesbaerf* in Kleve (1643-1823) door M. Bauer. Schrijver, die de auteur is van de in 1957 verschenen genealogische monografie *Haesbaerf,* heeft zich in dit artikel in hoofdzaak beperkt tot de Kleefse periode van het geslacht. De na 1957 ontdekte nieuwe gegevens zijn in het artikel verwerkt. De mooiste vondst was wel die van de sedert de laatste Wereldoorlog verloren gewaande *Haesbaert*-stamboom, die in 1959 bij de boekhandelaar *Hans J. von Goertz* te Wiesbaden werd teruggevonden. Deze stamboom, die naast nieuwe gegevens ook wel enige onjuistheden bevat, is met vele wapens verlucht: 2. Die Familien Sorg und *Kraft* und ihre Bedeutung f. die Eisenindustrie im Weiltal und an der unteren Lahn im 17. und 18. Jahrhundert door A. Brauer; 3. Von mennonitischer Familienforschung door E. Crous; 4. Das Fischerei-Privileg an der unteren Sieg door H. J. Engels; 5. Das Scharfrichtergeschlecht *Grosholz* door K. Gatzen. De genealogie wordt voorafgegaan door „Zur Geschichte des Scharfrichterberufes"; 6. Wertvolle Grabsteinfunde in der Petrikirche zu Mülheim-Ruhr door E. Glöckner. Beschreven worden o.m. de grafzerken van a. *Irmgard von Sayn,* dr. van *Sebastian* 1. en *Maria* Gräfin *von Limburg* en geadopt. dr. van de laatste Graaf *Johanna von Limburg,* heer tot Broich. Zij was gehuwd met *Wyrich V von Daun-Falckenstein;* b. *Philipp von Daun-Falckenstein,* overl. 1554, zn. van het sub a genoemde echtpaar: 7. Verzeichnis der Kirchenbüfher des Historischen Archivs des Erzbistums Köln door R. Haass; Das Düsseldorfer Familien-Archiv *Heubes* door H. Heubes. In het archief van deze schippersfamilie bevinden zich aantekeningen *Knipscheer; 8.* Unveröffentlichte Bildnisse *Anton Mafhias Sprickmanns* door P, Melchers; 9. Der Hexenwahn im Wildenburger Lande door J. Rinscheid; 10. Die Matrikel der kurfürstlichen Universität Bonn door H. Schünemann; Rheinländer in niederländischen Stammrallen 1814-1820 door K. E. Schultze; 11. *Bernhard Frie* zum Bakhaus. Aus dem Leben eines honoratiorischen münsterischen Kaufmanns des 16. Jahrhunderts door C .Steinbicker; *12.* Zur Geschichte der Beelen-, auch Bahren-, auch Pasmann-Kate zu Angerhausen door 1. Wodiczka; 3. Zur Geschichte der Liessen- oder Lotters-Kate zu Angerhausen door 1. Wodiczka.

VRAGEN EN ANTWOORDEN,

van West,

1. *Frans van Wesf,* j.m. van Bieleveld, begr. Amsterdam 16 april 1793: tr. (ondertr. Amsterdam 14 aug. 1772) *Maria Magdalena Stubbe.* ged. aldaar (Luth. k.) 21 juli 1749, dr. van *Johannes* en *Cafharina Houtman.*

Uit dit huwelijk:

1. *Catharina Elisabeth van West*, ged. Amsterdam (Luth. k.) 27 maart 1774,
2. *Caspar Hendrik*, volgt 11.
3. *Wilhelmina Elisabeth van West*, ged. Amsterdam (Luth. k.) 23 januari 1778, † 's-Gravenhage 16 okt. 1807.
4. *Alida Maria Francisca van West*, ged. Amsterdam' (Luth. k.) 24 febr. 1780, † Amsterdam 1 mei 1824, tr. 's-Gravenhage 17 november 1806 *Gerard Leembruggen* (1780—1864), zie verder Nederl. Patriciaat 1911, blz. 312.
5. *Franciscus, volgt* IIa.

11. *Casper Hendrik van West*, ged. Amsterdam (Ev. Luth. k.) 31 mei 1775 (mogelijk identiek met *Casper Hendrik van West* in 1799 te Delft le luitenant 5e Comp. 2e Bat. van de Gewapende Burgerwacht), in 1811 secretaris opperboekhouder van het Grootboek der Nationale Schuld te Amsterdam, ridder Ned. Leeuw, † Amsterdam 2 sept. 1843, tr. (ondertr., als wonende te 's-Gravenhage, 6 april 1800) *Alida Bonkhuysen*, geb. Amsterdam in 1774, dr. van *B. G.* en *Johanna Bedoe*.

Uit dit huwelijk:

1. *Maria Johanna van West*, geb. 's-Gravenhage 2 sept. 1801.
2. *Johannes Hendrik van West*, geb. 's-Gravenhage 5 sept. 1802, † ald. 13 okt. 1802.
3. *Johannes Hendrik*, volgt III.
4. Mr. *François Hendrik van West*, geb. 's-Gravenhage 3 okt. 1805, als getuige bij het huwelijk van IIIa wordt zijn beroep vermeld als advocaat.
5. *Alida van West*, geb. 's-Gravenhage 20 juli 1807.
6. *Eduard Willem*, volgt IIIa.
7. *Henriette Elisabeth van West*, geb. Amsterdam 23 nov. 1811.

111. *Johannes Hendrik van West*, geb. 's-Gravenhage 30 sept. 1803, betaalmeester der Nationale Schuld te Amsterdam, ridder Ned. Leeuw, † Amsterdam 22 febr. 1881, tr. Amsterdam 24 sept. 1829 *Cornelia Frederika Hamelman*, geb. in 1803.

Uit dit huwelijk:

1. *Alida Henriette van West*, geb. Amsterdam 27 aug. 1830, † aldaar 24 maart 1921, tr. Amsterdam 15 okt. 1858 *Pieter Lingeman, geb.* Amsterdam in 1823, commissionair, zn. van *Johannes Lingeman* en weduwnaar van *Susanne le Clercq*.
2. *Frederik Alexander van West*, geb. Amsterdam 6 juni 1832, betaalmeester, † ongehuwd Amsterdam 20 okt. 1894.
3. *Anna Cornelia Frederika van West*, geb. omstreeks 1836, † Amsterdam 3 mei 1895.

IIIa. *Eduard Willem van West*, geb. Amsterdam 10 febr. 1809, betaalmeester ald., † Amsterdam 16 januari 1884, tr. le Amsterdam 16 aug. 1838 *Paulina Petronella Stork*, geb. Amsterdam 11 januari 1816, dr. van *Rudolf* en *Maritje Muller;* tr. 2e Amsterdam 3 mei 1856 *Wijnanda Cornelia Dasselaar*, geb. in 1815, † in kraambed Amsterdam 6 okt. 1858, dr. van *Arend* en *Hendrina Elisabeth Tentye*.

Uit dit huwelijk:

1. *Casper Hendrik van West*, geb. Amsterdam 17 januari 1840, † Amsterdam 27 febr. 1843.
2. *Casper Hendrik van West*, geb. Amsterdam 19 april 1844, wijnhandelaar, † aldaar 10 febr. 1907; tr. Amsterdam 13 juli 1893 *Margaretha Geertruida Merum Terwogt*, geb. Wijk bij Duurstede in 1862, dr. van *Willem* en *Magdalena Geertruida van Voorthuysen*.
3. *Maria Rudolphina van West*, geb. Amsterdam 15 aug. 1841, † aldaar 4 juli 1925.
4. *Maria Alida Henriette van West*, geb. Amsterdam 6 mei 1846. † aldaar 21 nov. 1929, tr. Amsterdam 15 juli 1869 *Florentius Jacobus Arntzenius* (1839—1904), zie nader Nederl. Patriciaat 1917, blz. 16.

IIa. *Franciscus van West*, ged. Amsterdam (Luth. k.) 5 april 1782, commies van het Grootboek te Amsterdam, † aldaar 29 april 1862, tr. 's-Gravenhage 13 nov. 1808 *Sibilla Wilhelmina van Diest*, † vóór 1854.

Uit dit huwelijk:

1. *Franciscus Ferdinand van West*, geb. 's-Gravenhage 20 dec. 1808.
2. *Jacomina Maria Corndia Magdalena van West*, geb. Amsterdam 31 juli 1813, † aldaar 11 maart 1886.
3. *Casper Hendrik*, volgt IIIb.
4. *Wilhelm Franciscus van West*, geb. Amsterdam 20 febr. 1822.

IIIb. *Casper Hendrik van West*, geb. Amsterdam 7 juni 1817, wijnkoper, later wonende te Arnhem, † Amsterdam 27 april 1891, tr. Amsterdam 30 nov. 1854 *Fermina Jeanette Gorter*, geb. Amsterdam 1821, dr. van *Cornelis* en *Everhardina Hendrica van der Togt*.

Van het bovenstaande genealogisch fragment is door mij geen aansluiting kunnen worden gevonden op de genealogie *„Van West"*, zoals die door mij is gepubliceerd in Bijblad Dl. IV, bldz. 11-36.

Het vermoeden is gewettigd, dat er verwantschap bestaat, nu beide takken hetzelfde wapen kennen (vergelijk noot 2 op bldz. 35 van het Bijblad) en er lacunes in de gepubliceerde genealogie *Van West* zijn, waarop aansluiting denkbaar is, vide: 11 sub 2 en 4, 111 sub 2 en en 3 en IV sub 3 en 4.

Gaarne zal ik op dit fragment aansluitende gegevens ontvangen.

's-Gravenhage. **MR. J. F. VAN WEST DE VEER.**

Heerlijkheid Dorp (LXXXI 72). Helaas is in kol. 72 de naain van de steller van deze vraag uitgevallen. De vraag werd gesteld door de Heer A. van der Marel.

REDACTIE.

INHOUD VAN DIT NUMMER,:

Bestuursberichten. — Septième Congres International des Sciences Généalogique et Héraldique. — Genealogie Van den Woude, de Heren van Warmond, door Jhr. W. A. Gevers Deynoot. — Korte mededelingen : De Van Beynhem's in Maas en Waal; Schermertz-Smith; Westerbaen; Het wapen van het waterschap „Lits en Lauwers". — Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan* 70, *Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. **H. E.** VAN WEEDE, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* **5,** *'s-Gravenhage.*
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden **op postrekening no. 437073 ten name van de Bibliotheek van** het **Genootschap te** 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk *is voor* de strekking of de inhoud der ondertekende stukken

No. 4 **LXXXI e Jaargang** **april 1964**

BESTUURSBERICHTEN.

Tot lid zijn benoemd:

Voorgesteld door:

J. T. ANEMA, ... **MR. R. A. RUEB,**
Nieuwe Rijn 15a, Leiden. *Velp (Gld.).*

C. J. VAN DEN BROEK , ... **IR. CH. C. VAN DER** VLIS,
Heemsteedse Dreef 130, Heemstede. *Haarlem.*

H. J. J. BRUNING , ... CH. M. VAN BEUNINGEN ,
Papaverhof 11, 's-Gravenhage. *'s-Gravenhage.*

DRS . D. J. H. VAN ELDEN, ... **0.** SCHUTTE ,
Koninginnelaan 4, *Oegstgeest.* *De Steeg.*

MR. L. FLEDDERUS, ... **MEJUFFROUW TH. J. VAN ALFF,**
Balistraat 78a, 's-Gravenhage. *'s-Gravenhage.*

MR. A. GAST, ... **DR. MR. H. P. SCHAAP,**
Herenweg **1,** *Brouwershaven.* *Zierikzee.*

H. HEUBES, ... J. J. **H OOFT VAN H UYSDUYNEN ,**
Telleringstrasse **2,** *Postfach 265, Düsseldorf-Benrath (Duitsland).* *Velp (Gld.).*

R. A. **VAN HOLTHOON,** . . . **J. J. HOOFT VAN HUYSDUYNEN,**
Wittenburgerweg 82, Wassenaar. *Velp (Gld.).*

J. G. N. **VAN H OUT** , ... **K. A. CITROEN ,**
Broerstraat 49, Nijmegen. *Amsterdam.*

R. D. **DE JONG** , ... **MR. J. H. DE VEY MESTDAGH,**
Lange Nieuwstraat 103, Utrecht. *Wassenaar.*

D. **W. VAN L EEUWEN** , ... **J. M. VOORHOEVE,**
Doorseweg **4,** *Lochem.* *Amsterdam.*

P. W. NEERINGS, ... **J. J. HOOFT VAN H UYSDUYNEN ,**
Prins Hendrikstraat 36, Arnhem. *Velp (Gld.).*

PROF . DR. IR. J. N. J. PERQUIN , . . **JHR . W. P. DE KOCK ,**
Nieuwe Parklaan 66, 's-Gravenhage. *'s-Gravenhage.*

W. **VAN DER P OEL** , ... **C. D. GOUDAPPEL ,**
Mr. Troelstralaan 48, Amstelveen. *Delft.*

R. A. ROELOFS, ... , **0. SCHUTTE ,**
Oude Vest 36, Leiden *De Steeg.*

H. **J. SCHELTUS** , . . . **M. V. E. P.** SCHOLTEN **VAN** ASCHAT,
Papenburg 12, Leiden. *Vught (N.Br.).*

G. G. **L. A. VAN SONSBEECK,** . . **MR. J. H. DE VEY MESTDAGH,**
Lange Nieuwstraat 117, Utrecht. *Wassenaar.*

IR. P. M. VRIJLANDT , e.i. . . . . **DRS . A. A. V RIJLANDT ,**
Nieuwe Plantage 10, Delft. *Voorburg.*

J. **Z ANDLEVEN** , ... IR. G. L. **MEESTERS,**
Marislaan 9, Utrecht. *Utrecht.*

H. L. **Z WITZER** , ... **MR . E. H. Y. VAN H EES ,**
Oosterengweg 125, Hilversum. *Hilversum.*

Adreswijzigingen:

R. MURRAY BAKKER ALBACH, ... *Bussum.* Statenlaan *4a.*

JHR. J. Q. BAS BACKER, ... *Noordwijk. Golfbaan 51.*

H. J. BARENDREGT , ... *Rotterdam 4. Statenweg 33.*

JHR. J. J. G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, . *Sint-Genesius-Rode bij Brussel (België). Astridlaan 68.*

MR. W. A. M. CREMERS , ... *Arnhem. Balcenbergseweg 100.*

J. E. DE LANGEN , ... *Amstelveen. Graaf Willemlaan 56.*

E. NOMES JR., ... *Rijswijk (Z.H.). Jozef Israëlslaan* 261.

M. V. E. P. SCHOLTEN VAN ASCHAT, ... *Vught (N.Br.). Huize Jagershagen, Sparrendaalseweg 11.*

SEPTIEME CONGRES INTERNATIONAL DES SCIENCES GENEALOGIQUE ET HERALDIQUE,

Het is voor het Congres-comité uitermate verheugend, dat de belangstelling voor dit congres — vooral in het buitenland — zeer bevredigend is. Vele vooraanstaande genealogen, heraldici en iconographen zullen aanwezig zijn en er zal dus een goede gelegenheid voor de Nederlanders bestaan om met de collega's uit het buitenland van gedachten te wisselen en met hen contacten te leggen.

Belangstellenden, die nog een voorlopig programma wensen, kunnen zich met een aanvraag om een voorlopig programma met inschrijvingsformulier wenden tot het Secretariaat van het Congres, Nassaulaan 18 te 's-Gravenhage, telefoon 117037, telegramadres: Heraut, 's-Gravenhage.

Het Congres-comité deelt mede, dat de volgende congressisten een voordracht zullen houden onder de titel zoals achter de namen is vermeld:

Héraldique

P. Adam: Armoiries d'Etat et armoiries familiales au moyen-age, principalement en France. Etude sur leur évolution.

Jhr. Mr. M. A. Beelaerts van Blokland: Quelques remarques sur l'aigle et le lion comme figures héraldiques.

Lt. Col. Gayre of Gayre and Nigg: The heraldic commemoration of deceased persons in Scotland, effigies, grave stones and slabs, funeral banners and hatchments.

Mevrouw Mr. Elisabeth C. M. Leemans-Prins: Les origines des armairies royales et de l'Etat des Pays-Bas.

L. G. Pine: The post-war developments in the heraldry of Britain, in the new institutions and the new states formed Erom the former British Empire.

Le Baron A. Monti della Corte: L'origine des armes du Royaume d'Italie.

G. Scheffer: L'origine mecklembourgeoise des armoiries à trois couronnes de Suède.

Dr. 0. Neubecker: titelopgave volgt later,

Faustino Menéndez-Pidal de Navascués: Coutumes héraldidiques funéraires en Castilla au moyen-age.

R. Matagne: Des prétentions territoriales à l'origine des armoiries luxembourgeoises.

R. Harmignies: Origine et formation des blasons des provinces belges.

Généalogie

Le Baron Pierre Curye: Les sources permettant d'étudier dans les Archives de France l'immigration des personnages importants, c'est-à-dire les fonds des naturalisations antérieurs et postérieurs à 1789.

Mr. H. Hardenberg: Les immigrants savants aux Pays-Bas à la fin du XVIIe siècle.

G. Coutant de Saisseval: L'émigration des Français aux Pays-Bas lors de la révolution française.

Dr. Béla Kézdy Vásárhelyi de Kézd: Attilla's Blut in europäische Königshauser.

Miss Rosalie F. Bailey: The migration of prominent personalities to New-York or vicinity.

Guelfo Guelfi Camajani: L'émigration de familles et de personnalités éminentes de l'Europe en Italie, particulièrement en Toscane, — Causes, modalités, effets; sources historiques et généalogiques dans les Archives d'Italie.

Prof. Dr. W. Ph. Coolhaas: Les relations d'Outre Mer et la composition du peuple néerlandais.

G. de Villeneuve: Quelques transmigrations d'Ecosse en Franco du XVIe au XIXe siècle.

Iconographie

E. Pelinck: Les caractéristiques du portrait de savant.

D. W. Reid of Robertland: The place of armorial insignia in iconography.

0, L. van der Aa: La documentation iconographique internationale.

Jhr. F. G. L. 0. van Kretschmar: The practica1 possibilities for iconographical research in The Netherlands.

Reserve

Faustino Ménédez-Pidal de Navascués: L'iconographie dans les „executorias" espagnols.

Elke voordracht zal ten hoogste 30 minuten duren en kan worden gevolgd door een discussie van ten hoogste 15 minuten.

De voordrachten zullen volledig dan wel in samenvatting worden opgenomen in het Recueil du VIIe Congrès International des Sciences Généalogique et Héraldique, dat na afloop van het Congres zal worden uitgegeven.

Zij, die niet aan het congres deelnemen, kunnen een exemplaar van het Recueil nu reeds bestellen bij het Secretariaat van het Congres tegen overmaking van ƒ 25,— op de rekening van de Stichting Zevende Internationaal Congres voor Genealogie en Heraldiek, bij de Heren Hope & Co., bankiers, postbus 659, Amsterdam, postrekening 8578.

Voorouders van Z.K.H. Carlos Hugo Prins van Bourbon-Parma,

door **Mr. W. W. van Valkenburg.**

Het huwelijk van H.K.H. Prinses Irene met Z.K.H. Carlos *Hugo* Prins van *Bourbon-Parma* gaf aanleiding om de in het overzicht 1 weergegeven kwartierstaat samen te stellen en zowel de daarop voorkomende als de verder terug liggende voorouders eens nader te bezien, waarbij vooral is gelet op de banden, die deze met de Nederlanden hebben gehad.

Het geslacht, waartoe Prins *Carlos Hugo* behoort, behoeft bij de lezers van dit maandblad geen nadere introductie. Het geslacht *Capef,* waarvan de *Bourbon's* de enige thans nog voortlevende wettige tak vormen, is wat zijn afkomst en zijn plaats in de Europese geschiedenis betreft, wel het belangrijkste der thans nog bestaande vorstenhuizen. Blijkens het resultaat van recent onderzoek was de stamvader een zekere *Lanfberfus,* edelman in het koninkrijk Neustrië en broeder of zoon van de in 630 vermelde *Chrodoberfus,* „referendarius" van Koning Dagobert van Neustrië, Nadat reeds in de jaren 888-898 resp. 922-923 twee van zijn nakomelingen de Franse koninklijke waardigheid hadden bekleed, wisten *Hugo Capef,* Koning *van Frankrijk* sedert 987, en zijn opvolgers telkens nog tijdens hun leven te bereiken, dat hun oudste zoon tot opvolger werd verkozen, totdat *Lodewijk VIII (1187-1226)* de erfelijkheid van de Franse kroon 'in zijn geslacht wist door te zetten.

Op de tak *Bourbon,* stammende uit een jongere aoon van *Lodewijk IX de Heilige* Koning *van Frankrijk,* vererfde door het huwelijk van *Anfonius van Bourbon,* Hertog *van Vendôme en Beaumonf* (1518—1562), sedert 1557 leider der Hugenoten, met *Johanna van Albref,* Koningin *van Navarra* (1528—1572), het koninkrijk Navarra. De zoon van laatstgenoemd echtpaar werd — na het uitsterven in de mannelijke lijn van de oudere takken en na zijn overgang tot de Katholieke kerk — in 1594 als *Hendrik IV* tot Koning *van Frankrijk* gekroond. Door het huwelijk van zijn kleinzoon *Lodewijk XZV* (1638-1715) met *Maria Theresia* Infante *van Spanje* (1638—1683), achterkleindochter van *Philips II* Koning *van Spanje,* verkregen hun nakomelingen 'opvolgingsrechten op de Spaanse troon. Hun kleinzoon *Philips* hertog *van Anjou* (1683—1746) beklom dientengevolge, na het uitsterven der Spaanse Habsburgers, als *Philips V* de Spaanse troon.

Philips V Koning *van Spanje* voornoemd was in tweede echt gehuwd met *Elisabeth Farnese,* prinses *van Parma* (1692-1766): na het uitsterven van het geslacht *Farnese* volgde de zoon uit dit huwelijk, *Philips* Infant *van Spanje* (1720-1765), in 1748 op als hertog van Parma, Piacenza en Guastalla. In het Napoleontische tijdperk ging Parma tijdelijk voor het nageslacht van *Philips* verloren en waren diens kleinzoon en achterkleinzoon Koningen van Etrurië (1801—1807) en Hertogen van Lucca (1815—'47), totdat — na de dood van Napoleon's weduwe Marie Louise — zijn achterkleinzoon *Karel* Hertog *van Lucca* (1799—1883), die van 1803 tot 1807 Koning van Etrurië was geweest onder regentschap van zijn moeder en die deze laatste in 1824 was opgevolgd als regerend Hertog van Lucca, als *Karel II* de regering over het hertogdom Parma aanvaardde. De éénwording van Italië wierp echter reeds haar schaduwen vooruit en was voor de rust in het hertogdom niet bevorderlijk: *Karel II* moest reeds in 1849 de regering neerleggen en werd opgevolgd door zijn zoon *Karel III* (1823—'54), die in 1854 werd vermoord. *Robert I* (1848—1907), die in *1854* zijn vermoorde vader was opgevolgd als Hertog van Parma onder regentschap van zijn moeder, moest op 9 juni 1859 het hertogdom — dat sedertdient deel uitmaakt van het koninkrijk, later de republiek, Italië — verlaten. Deze laatste regerende Hertog *van Parma* was niet alleen de vader Prins *Xavier* (de vader van Prins *Carlos Hugo),* doch o.m. ook van H.M. de ex-Keizerin *Zita van Oostenrijk* en Z.K.H. Prins *Felix van Luxemburg.*

In de loop der eeuwen hebben leden van het geslacht van *Hugo Capef* niet alleen de tronen van Frankrijk, Navarra, Spanje en Parma doch onder andere ook die van Hongarije, Polen, Portugal en Sicilië bezet. De Franse Koning *Jan II de Goede* (1319-1364) was de vader van *Philips de Sfoufe* Hertog *van Bourgondië (1342-1404).* Diens kleinzoon *Philips de Goede* (1396—1467), was als Hertog van Brabant en Limburg, Graaf van Holland, Zeeland en Henegouwen etc., de Heer van vrijwel alle Nederlandse gewesten, welke door het huwelijk van zijn kleindochter *Maria de Rijke (1457-1482)* met Keizer *Maximiliaan van Oostenrijk (1459-1519)* op het huis Habsburg vererfden: van hun achterkleinzoon *Philips II (1527-1598),* de laatste Heer van alle Nederlanden, stamt, zoals hierna zal blijken, Prins *Carlos Hugo vele* malen af.

Uit de in het overzicht 1 opgenomen staat van de 32 kwartieren van Prins *Carlos Hugo* blijkt, dat aan de vaderszijde zes malen leden van het geslacht *Bourbon* onder de betovergrootouders voorkomen, nl. *Bourbon-Parma (Efrurië)* twee malen, *Bourbon-Spanje* twee malen en *Bourbon-Sicilië* en *Bourbcn-Frankrijk* elk één maal, bovendien nog twee leden van het geslacht *Brangança-Portugal,* dat eveneens — zij het door bastaardij — in de mannelijke lijn afstamt van *Hugo Capef,* zodat bij de 16 vaderlijke kwartieren de helft wordt ingenomen door leden van het geslacht *Capef.*

Beziet men de kwartieren van vaderszijde nader en laat men daarbij de kwartieren *44* t.e.m. *47* buiten beschouwing, dan valt bij deze twaalf kwartieren (nr. *32* t.e.m. *43)* het beperkte aantal der daarbij optredende geslachten op. Terwijl, zoals wij reeds opmerkten, de nrs. *32, 33, 36, 40, 41, 42* en *43* ingenomen worden door al dan niet wettige nakomelingen van *Hugo Capef,* bezetten leden van de geslachten *Habsburg-Lotharingen en Savoye (Sardinië)* resp. de nrs. *35 en 39* en *34 en 37.* Gezien deze kleine kring van Katholieke vorstenhuizen kan het geen verwondering baren, dat deze twaalf kwartieren (nrs. *32* t.e.m. *43)* alle de Spaanse Koning *Philips II (1527-1598)* onder hun voorouders tellen. Allen stammen dus tevens af van diens voorouders uit de huizen *Oostenrijk, Bourgondië, Beieren, Henegouwen* en *Holland,* die in de loop der eeuwen over het graafschap Holland en andere Nederlandse gewesten hebben geregeerd.

Meer verwondering zal echter wekken, dat van deze twaalf leden van goed-Katholieke geslachten er zeven tevens afstammen van Philips' grote tegenstander *Willem de Zwijger.* Op het bijgaande overzicht II geven wij enige afstammingslijnen van beide jonggehuwden, waaruit de afstamming van de kwartieren nrs. *35* en *39* uit *Willem de Zwijger* en zijn derde echtgenote *Charlotte de Bourbon* blijkt. Voor de andere van de zeven bovengenoemde kwartieren is deze afstamming als volgt:

nr. 32, *Lodewijk* Koning *van Efrurië,* was door zijn moeder een kleinzoon van *Maria Theresia van Habsburg* en Keizer *Frans I (van Lotharingen),* deze laatste was door zijn moeder een kleinzoon van *Philips* Hertoq *van Orleans* en *Elisabeth Charlotte van de Palfs,* welke echtelieden men op het overzicht 11 aantreft;

Overzicht I.

32. *Lodewijk* Koning *van Etrurië*, Prins *van Bourbon-Parma* (1773—1803),
× 1795

33. *Marie Louise* Infante *van Spanje*, Hertogin *van Lucca* (1782—1824), regentes van het koninkrijk Etrurië.

34. *Victor Emanuel* I Koning *van Sardinië* (1759—1824),
× 1789

35. *Maria Theresia* Aartshertogin *van Oostenrijk-Este*, Prinses *van Modena* (1773—1833).

36. *Karel* X Koning *van Frankrijk en Navarra* (1757—1836),
× 1773

37. *Theresia Maria* Prinses *van Savoye* (1756—1805).

38. *Frans* I Koning *der Beide Siciliën* (1777—1830),
× 1797

39. *Clementine* Aartshertogin van Oostenrijk (1777—1801).

40. *Peter III* Koning *van Portugal* (1717—1786),
× 1760

41. *Maria* I Koningin *van Portugal* (1734—1816).

42. *Karel* IV Koning *van Spanje* (1748—1819),
× 1765

43. *Maria Louisa* Prinses *van Bourbon-Parma* (1751—1819).

44. *Karel* Vorst *van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg* (1785—1849),
× 1799

45. *Sophie* Gravin *van Windisch-Graetz* (1784—1848).

46. *Karel* Vorst *van Hohenlohe-Langenburg* (1762—1825),
× 1789

47. *Amalia* Gravin *van Solms-Baruth* (1768—1847).

16. *Karel* 11, Koning von *Etrurië* 1803—'07, Hertog van *Lucca* 1824-'47, Hertog *van Parma* 1847—'49, geb. Madrid 22 dec. 1799,
† Niee 17 april 1883,
X Turijn 5 sept. 1820

17. *Theresia* Prinses *van Savoye*, geb. Rome 19 sept. 1803,
† San Martino bij Lucca 16 juli 1879.

18. *Karel Ferdinand* Hertog van *Berry*, geb. Versailles 21 jan. 1778,
† Parijs 14 febr. 1820,
X Parijs 17 juni 1816

19. *Caroline* Prinses van *Bourbon-Sicilië*, geb. Palermo 5 nov. 1798,
† Brunnsee (Oostenr.) 16 april 1870.

20. *Johan* VI Koning van *Portugal*, Keizer *van Brazilië*, geb. Lissabon 13 mei 1767,
† aldaar 10 maart 1826,
X Lissabon 9 januari 1790

21. **Charlotte** Infante *van Spanje*, geb. Madrid 25 april 1775,
† Quelez bij Lissabon 6 januari 1830.

22. *Constantijn* Erfprins *van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg*, geb. Kleinheubach 28 sept. 1802,
† aldaar 27 dec. 1835,
x K. Wildeck bij Rothenburg a/d. Fulda (Dlnd.) 31 mei 1829

23. *Agnes* Prinses van *Hohenlohe-Langenburg*, geb. Langenburg 5 dec. 1804,
† Haid (Bohemen) 9 sept. 1575.

8. *Karel* 111 Hertog van *Parma*, geb. Lucca 14 jan. 1523, regeerde in Parma sedert 1849, † Parma 27 maart 1854,
X Frohsdorf (Oostenr.) 10 nov. 1845

9. *Louise* Prinses van *Artois*, geb. Parijs 21 sept. 1819, regentes van het hertogdom Parma 1854—'59, † Venetië 1 febr. 1564.

10. *Miguel* Hertog van *Bragança*, *Koning van Portugal* 1828—'34, geb. Lissabon 26 okt. 1802,
† Bronbach 14 nov. 1866,
X Kleinheubach 24 sept. 1851

11. *Adelheid* Prinses van, *Löwenstein-Wertheim-Rosenberg*, geb. Kleinheubach 3 april 1831,
† Ryde, eil. Wight (Engel.) 16 dec. 1909,

4. *Robert* 1 Hertog *van Parma* geb. Florence 9 juli 1848, regeerde in Parma 1854—'59,
† Pianore 16 november 1907,
X K. Fischhorn bij Zell am See 15 okt. 1854

5. *Maria Antonia* Infante *van Portugal*, geb. Bronnbach 28 november 1862, † K. Berg (Luxemburg) 14 mei 1959.

2. Xavier Prins van *Bourbon-Parma*, geb. Camaiore, prov. Lucca (Italië), 25 mei 1889,

1. *Carlos Hugo* Prins

48. *Louis Antoine Paul de Bourbon-Busset* (1753—1802) „mestre de camp de cavalerie"
× 1796

49. *Marguerite Louise Charlotte Joséphine de Lordat* († 1800), erfgename van Lignières.

50. *Albert Louis Jacques de Calonne*, Marquis de Courtebonne, seigneur de Bouvelinghen, Querecamp, etc. (1771—1823),
× 1797

51. *Charlotte Henriette Robertine de Cochevel* († 1848).

24. *Eugène* de *Bourbon-Busset*,
geb. K. Vézigneux 15 febr. 1799,
luit. der cav. in Franse dienst,
t K. Lignières (Cher) 24 nov. 1563,
× Parijs 12 sept. 1522

25. *Idalie Albertine Charlotte de Calonne* de *Courtebonne*,
† Parijs 12 sept. 1828.

52. *Joseph Augustin de Mailly*, Comte de *Mailly*, seigneur de Haucourt, Raineval, St. Amand, etc. (1708—1794), maréchal de France.
× 1780

53. *Blanche Charlotte Marie Felicité de Narbonne-Pelet* (1761—1840).

54. *Alexandre François de Lonlay de Villepail*, Marquis *de Lonlay*
(† 1829),
× 1797

55. *Anne Louise de Trie* (1769—1799).

26. *Adrien Auguste Amalric* de *Mailly*,
Comte de *Mailly*,
geb. Parijs 19 febr. 1792,
luit. kol. der cav. in Franse dienst,
pair de France,
† K. La Roche de Vaux (Sarthe) 1 juli 1878,
∧ K. Mondragon (Sarthe) 10 sept. 1.516

27. *Eugénie Henriette* de *Lonlay de Villepail*,
† K. Mondragon (Sarthe) 29 febr. 1882.

56. *Alexandre René de Kerret* (1763—1809)
× 1798

57. *Marie Anne Le Borgne de Kermorvan.*

58. . . . *Le Fevre de Faluère*,
×

59. . . .

28. *Charles Fidèle de Kerret*,
geb. in 1503,
† Parijs 15 *mei* 1878,
X in 1832

29. *Marie Le Fevre de Faluère.*

60. *Etienne Gautier* (1780—1865), bankier, koopman en industrieel, adj. maire van Lyon, conseiller-général de l'Ardèche,
× 1807

61. *Claudine Thérèse Eugénie Bonnet-Labarthe* (1789—1854).

62. *Joseph Marie Philibert Vespre*,
×

63. *Elisabeth Benoîte Gourd.*

30. *Claude Marie Joseph Gautier*,
geh. Lyon 8 sept. 1810,
koopman aldaar,
† Nice 21 jan. 1894,
× Lyon 12 dec. 1840,

31. *Claudia Benoîte Vespre*,
geb. Lyon 4 juni 1821,
† 20 mei 1815.

12. *Marie Louis Henri de Bourbon-Busset*,
geb. 7 aug. *1826*, † K. Lignières (Cher) 4 januari 1902,
X Parijs 31 mei 1855

13. *Adrienne Stanislas Léontine de Mailly*,
geb. Parijs 16 februari 1531,
t 25 mei 1901.

14. *René Maurice de Kerret*,
geb in 1833, † Lanniron (Finistère) 4 juni 1898,
∧ 16 januari 1864,

15. *Marie Léonie Gautier*,
geb. in 1843,
† Parijs 19 dec. 1878.

6. *Marie Louis Gabriel Georges de Bourbon-Busset*,
geb. Parijs 29 juli 1860,
X Parijs 2 juli 1888

7. *Marie Josephine Jéanne de Kerret*,
geb. 13 september 1866,

3. *Marie Madeleine de Bourbon-Busset*,
geb. Parijs 23 maart 1898.
X K. Lignières (Cher) 12 november 1927

van Bourbon-Parma.

Overzicht II.

Willem I Prins **van Oranje,** Graaf **van Nassau** (1533—1584)
x 3" 1575
Charlotte van Bourbon-Mcmtpensier (±1546—1582).

Catharina Belgica Gravin *van Nassau* (1575-1648)
X 1596
Philips Lodewijk II Graaf *van Hanau-Münzenberg* (1576-1612).

Amalia Elisabeth Gravin *van Hanau-Münzenberg*
(1602—1651)
X 1619
Willem V Landgraaf van *Hessen-Kassel*
(† 1637).

Charlotte Landgravin van *Hessel-Kassel*
(1627-1686)

Frederik V Koning van *Bohemen*,
keurvorst van de *Palts*
(1596-1632)
x 1613
Elisabeth Stuart Prinses van Engeland
(1596-1662).

Karel Lodewijk Keurvorst *van* de *Palts*
(1617—1680)

Eduard Paltsgraaf *van Simmern*
(1625—1663)
X 1645
Anna Gonzaga van *Nevers*
(1616-1.684).

Benedikta Henrietta Paltsgravin van *Simmern*
(1652-1730)
x 1668
Johan Frederik Hertog van *Brunswijk-Luneburg*
(1625-1679) . .

X 1650

Elisabeth Charlotte Prinses van *de Palts*
(1652-1722)
X 1671
Philips Prins van *Frankrijk*, Hertog van *Orléans*
(1640-1701).

Philips Hertog van Orleans
(1674—1723)
X 1692
Françoise
(gelegitimeerde) Prinses
van Frankrijk
(1677-1749).

Charlotte Prinses *van Orléans*
(1700-1761)

Charlotte Felicitas
Prinses van *Brunswijk-Luneburg*
(1671-1710)
X 1695
Rinaldo 111 Este
Hertog van *Modena*
(1655-1737).

Frans 111 *Este*, Hertog *van*
Modena (1698—1780).

Wilhelmina Amalia
Prinses van *Brunswijk-Luneburg*
(1673-1742)
x 1699
Jozef I Keizer *van Duitsland*,
Aartshertog van *Oostenrijk*,
Koning van *Hongarije*, etc.
(1678—1711).

Maria Josefa Aartshertogin
van *Oostenrijk*
(1699-1757)
x 1719
Frederik Augustus II
Keurvorst *van Saksen*,
Koning van *Polen*
(1696—1763).

Marie Amelie Prinses van
Saksen-Polen
(1724—1760)
x 173s
Karel 111 Koning *van Spanje*
(1716—1788).

Maria Ludovica Infante *van*
Spanje
(1745-1792)
X 1765
Leopold 11 Keizer van *Duitsland*,
Aartshertog van *Oostenrijk*,
Koning van *Hongarije etc.*
(1747-1792).

x 1720

Herkules 111 *Este*,
Hertog *van Modena*
(1727-1803)
x 1741
Maria *Theresia Cibo*,
Hertogin van *Massa en Carrara*
(1725-1790).

Marie Beatrice Este
Prinses *van Modena*,
Hertogin van Massa,
Vorstin *van Carrara*,
(1750-1829)
x 1771
Ferdinand Aartshertog *van*
Oostenrijk-Este,
Hertog van *Modena*
(1754—1806).

A

B

Louisa Juliana Gravin *van Nassau* (1576—1644)
x 1593
Frederik IV Keurvorst van de *Palts* (1574—1610).

Louise Juliana Prinses *van* de *Palts*
(1594—1640)
x 1612
Johan II Paltsgraaf *van Zweibrücken*

Sophia Prinses van de Palts
(1630-1714)
x 1658
Ernst August Keurvorst
van *Hannover* (1629—1698).

Frederik Paltsgraaf van *Zweibrücken*
(1616-1661)
X 1640
Anna Juliana Gravin van
Nassau-Saarbrücken (1617—1667).

George *I* Koning *van Groot-Brittannië,*
Keurvorst van Hannover (1660-1727)
X 1682
Sophie Prinses van *Brunswijk-Celle*
(1666—1726).

Elisabeth Paltsgravin van *Zweibrücken* (1642—1677)
X 1667
Victor Amadeus Vorst van *Anhalt-Bernburg*
(1634—1718).

George II Koning van *Groot*
Brittannië, Keurvorst *van*
Hannover (1683—1760)
x 1705
Caroline Markgravin van
Brandenburg-Ansbach
(1683-1737).

Lebrecht Vorst *van Anhalt-*
Bernburg-Hoym
(1669—1727)
X 2" 1702
Everhardine Gravin *van Weede*
(1685-1724).

Anna „Princess-Royal'' van
Groot-Brittannië en. *Ierland*
(1709—1759)
x 1.734
Willem IV Vorst van *Oranje-*
Nassau, Erfstadhouder
der Verenigde Nederlanden
(1711—1751).

Charlotte Wilhelmina Prinses
van Anhalt-Bernburg-Hoym
(1704-1766)
X 1724
Willem Landgraaf van
Hessen-Philippsthal-Barchfeld
(1692-1761).

Wilhelmina *Carolina*
Prinses van *Oranje-Nassau*
(1743-1787)
X 1760
Karel Christiaan Vorst
van Nassau-Weilburg
(1735—1788).

Dorothea Landgravin van
Hessen-Philippsthal-Barchfeld
(1738-1799)
X 1764
Johan Karel Lodewijk Graaf van
Löwenstein-Wertheim-Virneburg
(1740-1816).

Frederik Willem
Hertog van *Nassau*
(1768-1816)
X 1788
Louise Gravin *van*
Sayn-Hachenburg, Burggravin
van *Kirchberg*
(1772-1327).

Amalia Prinses *van*
Nassau-Weilburg
(1776—1841)
x 1" 1793
Victor 11 Vorst *van Anhalt-*
Bernburg (1767—1812).

Sophia Amalia Charlotte
Gravin van *Löwenstein-Wertheim-*
Virneburg
(1771—1823)
x 1" 1788
Albrecht Frederik Karel
Graaf van Castell-Castell
(1766—1810).

C

D

E

Overzicht **11** (vervolg)+

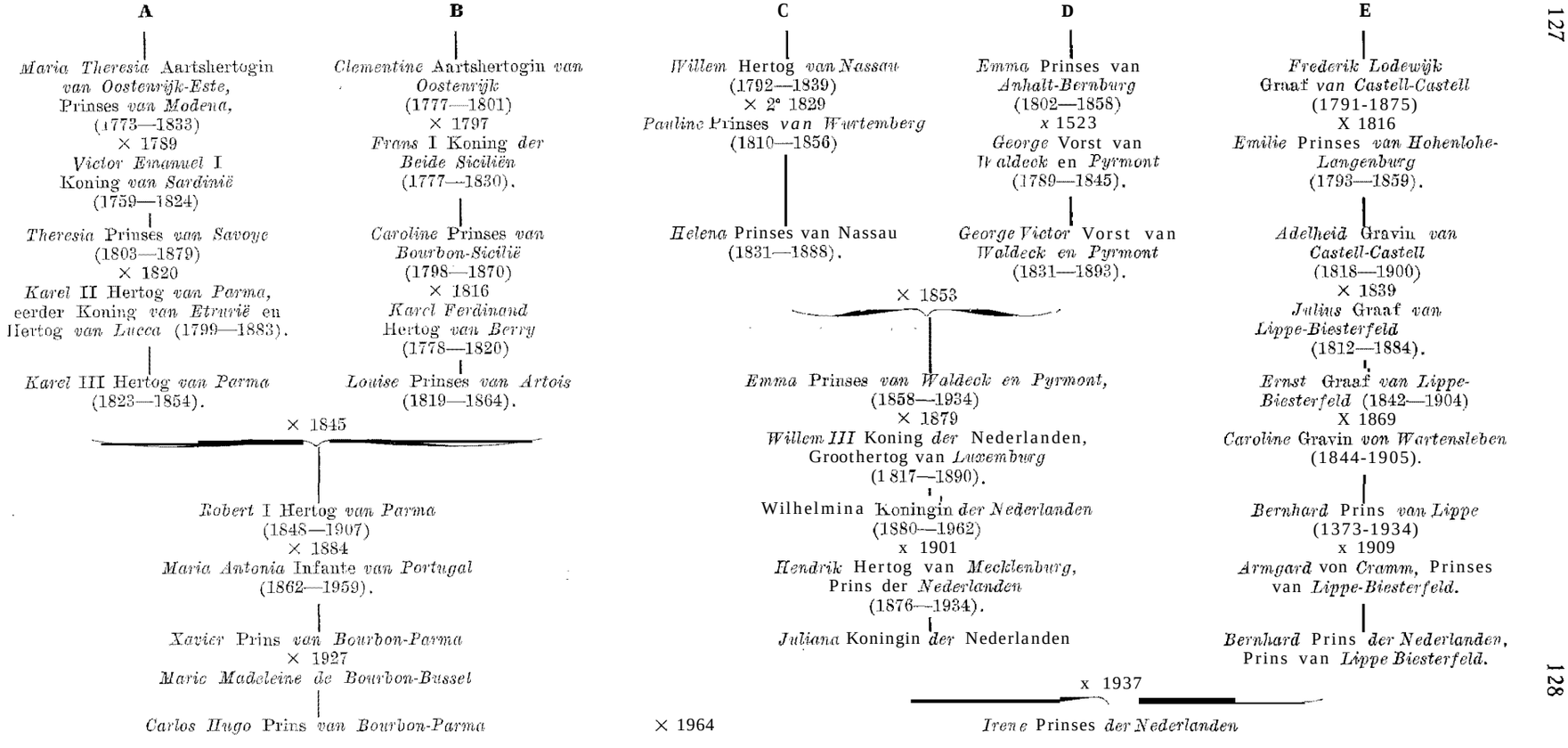

nr. 33, *Marie Louise* Hertogin *van Lucca,* was een dochter van *Karel IV* Koning *van Spanje* (nr. 42). *Karel IV* was op zijn beurt een zoon van Koning *Karel III van Spanje* (*1716 -1788)* en *Maria Amalia* Prinses *van Saksen* (1724—1760), dochter van de eveneens op het overzicht 11 voorkomende *Frederik Augustus II* Keurvorst *van Saksen* en *Maria Josepha van Oostenrijk;* deze laatste echtelieden waren tevens de grootouders van Koning *Karel X van Frankrijk* (nr. 36);

nr. 38, *Frans I* Koning *der Beide Siciliën,* was door zijn moeder een kleinzoon van het hiervoren reeds genoemde echtpaar Keizer *Frans I (van Lotharingen)* en *Maria Theresia (van Habsburg).*

Een andere groep Protestanten treffen wij aan onder de voorouders van *Vicfor Emanuel I* Koning *van Sardinië* (nr. 34) en diens zuster *Theresia Maria* Prinses *van Savoye* (nr. 37). Hun overgrootvader *Vicfor Amadeus II* Koning *van Sardinië* (*1666-1732)* was gehuwd met *Anna Maria* Prinses *van Orleans* (1669—1728), dochter van de hierboven reeds genoemde *Philips* Hertog *van Orleans* (1640—1701) en diens eerste echtgenote *Henrietta van Engeland* (1644-1670). Deze laatste was een dochter van *Karel I* Koning *van Engeland en Schotland* (1600-1649) en kleindochter van *Jacobus I* (VI) Koning *van Engeland en Schotland (1566-1625)* en diens gemalin *Anna* Prinses *van Denemarken (1574-*1619), dochter van de Deense Koning *Frederik II (1534-1588).*

Terwijl de meeste van de op het overzicht 11 voorkomende huwelijken ongetwijfeld uit dynastieke overwegingen gesloten zijn, hebben voor een aantal van de op het overzicht 111 voorkomende verbintenissen ongetwijfeld andere motieven bestaan. Wij doelen hiermede op de afkomst van de bruidegom uit de verhoudingen van *Agnes Sorel,* dame de Beauté (1422-1450), *Gabrielle d'Estrées* (*1573-1599),* en Madame *de Monfespan* (1641—1707) met resp. de Franse Koningen *Karel VII, Hendrik IV* en *Lodewijk XIV.* Eveneens blijkt uit dat overzicht 111 de afstamming uit de bekende *Diane de Poifiers* (1499—1566), maîtresse van *Hendrik II* Koning *van Frankrijk;* uit haar verhouding met deze vorst bestaan echter geen afstammelingen, zodat het hier afstamming betreft uit haar huwelijk met *Louis de Brézé.* Van de vier hierboven genoemde Franse Koningen stamt Prins *Carlos Hugo* tevens op wettige wijze af.

Door de hierboven reeds vermelde afkomst uit het huis *Farnese* treft men onder de voorouders aan *Alexander Farnese,* Hertog *van Parma* (1545-1592) de beroemde Spaanse strateeg uit de Tachtigjarige Oorlog, en diens moeder *Margaretha van Oostenrijk* (1522—1586), de als *Margaretha van Parma* bekende landvoogdes der Nederlanden van 1559 tot 1567, natuurlijke dochter van Keizer *Karel V en Johanna van der Genst.* Deze laatste was de uit Oudenaarde (België) afkomstige dochter van *Gilles van der Genst en Johanna van der Coye* en was later gehuwd met Mr. *Jan van den Dijcke,* heer van Santvliet, raad en rekenmeester ter Rekenkamer van Brabant te Brussel, uit welk huwelijk een talrijk en niet-onaanzienlijk Belgisch nageslacht voortsproot.

De schoonvader van de landvoogdes, *Peter Lodewijk Farnese,* Hertog *van Parma* (1503—1547), was een natuurlijke zoon van *Alexander Facnese* (1468—1549), die in *1534 onder* de naam *Paulus III* Paus werd.

Paulus III is niet de enige Paus onder de voorouders van Prins Carlos *Hugo; Victor Emanuel van Savoye,* Koning *van Sardinië* (nr. *34)* stamde in de mannelijke lijn af van *Amadeus VIII* Hertog *van Savoye* (1383-1451), die — als

weduwnaar van *Maria van Bourgondië* (1386—1422), dochter van *Philips de Stoute* — in 1434 afstand deed van de regering over Savoye, in de geestelijke stand trad en van 1439 tot 1449 Paus was onder de naam *Felix V.*

Een andere weduwnaar, die geestelijke en later Paus werd, was *Johan Baptist Cibo* (1432—1492), sedert 1484 als *Innocentius VIII* Paus: zijn in 1519 overleden zoon *Frans Cibo,* in 1487 gehuwd met *Magdalena de Medici,* was de stamvader van de Hertogen van Massa uit het geslacht *Cibo,* uitgestorven met *Maria Theresia Cibo* (1725—1790), echtgenote van *Hercules III Este,* Hertog *van Modena,* en grootmoeder van kwartier nr. 35 (zie nader het overzicht 11) . Tenslotte behoren ook *Rodrigo Borgia* (1431—1503), sedert 1492 Paus als *Alexander VI,* en de uit zijn verhouding met *Rosa Vanozza* geboren natuurlijke kinderen, *Cesare* († 1507) en *Lucretia Borgia* (1480—1519), tot de voorouders van de bruidegom, zoals blijkt uit het overzicht IV.

De voorouders van des prinsen overgrootmoeder *Adelheid van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg* (1831-1909) vormen een groep van Duitse en Oostenrijkse gemediatiseerde geslachten, zulks in tegenstelling tot de op het overzicht 1 voorkomende overige voorouders van vaderszijde, die vrijwel zonder uitzondering tot Franse, Italiaanse of Spaanse regerende vorstenhuizen behoren. Het echtpaar *Karel* Vorst *van Hohenlohe-Langenburg* (nr. 46)-*Amalia* Gravin *van Solms-Baruth* (nr. *47)* behoort bovendien ook tot de voorouders van Prinses *Irene,* zoals uit bijgaand overzicht V kan blijken.

Bij verdere uitwerking van de kwartieren van *Adelheid van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg* (nr. 11) , neergelegd in bijgaand overzicht VI, blijkt, dat onder haar betovergrootouders een aantal ook in de Nederlanden niet onbekende namen voorkomen: *Frederika Polyxena* Gravin *van Limburg Stirum* (nr. 179) was een afstammelinge van een thans uit-

Overzicht IV.

Rodrigo Lenzuoli genaamd *Borgia* (1431—1503), sedert 1492 Paus als *Alexander VI,* had bij *Rosa Vanozza* als natuurlijke kinderen:

Cesare Borgia († 1507) eerst Kardinaal, later Hertog *van Gandia en Valentinois,* × *Charlotte van Albret,* dr. van *Alain van Albret,* Graaf *van Gaure,* en *Françoise van Blois genaamd van Bretagne,* Gravin *van Périgord.*

Louise Borgia, × 1530 *Philippe de Bourbon*

Claude de Bourbon, Graaf *van Busset,* × 1564 *Marguerite de La Rochefoucauld.*

César de Bourbon, Graaf *van Busset,* × 1588 *Louise de Montmorillon*

kwartier nr. 48.

Lucretia Borgia (1480—1519), × 1502, *Alphonsus I Este,* Hertog *van Modena en Ferrara.*

Hercules II Este, Hertog *van Modena en Ferrara,* × 1528 *Renata van Frankrijk.*

Anna Este, × 1566 *Jacob van Savoye,* Hertog *van Nemours.*

Hendrik van Savoye, Hertog *van Nemours,* × 1618 *Anna van Lotharingen-Aumale*

kwartieren nrs. 32, 33, 34, 36, 37 43 (zie overzicht III).

Overzicht III.

Karel VII Koning **van Frankrijk (1403-1461)** verwekte **hij Agnes Sorel, Gravin van Penthièvre, vrouwe van** Beauté sur Marne (1422—1450), een dochter :

Charlotte „fille de France",
X 1462
Jacques de Brézé, Graaf van *Maulévrier*

Louis de Brézé, Graaf *van Maulévrier,*
(† 1531)
x 1514

Diane de Poitiers, Hertogin **van Valentinois** (1499—1566),
als weduwe maîtresse van Hendrik *II* Koning *van Frankrijk* (1519-1559).

13

Françoise **de** *Brézé, Gravin van Maulévrier,*
(† 1577)
x 1539
Robert IV vun der Marck, Hertog van *Bouillon,*
Heer van Sedan
(1512—1556),
maarschalk van Frankrijk

Diana van der *Marck* (1544—)
x 1570
Henri de Clermont, Hertog' vun *Clermont*
(† 1573)

Charles Henri de Clermont
Comte de *Tonnerre*
x 1597
Catherine d'Escoubleau de Sourdis.

Roger de Clermont-Tonnerre,
Marquis de *Cruzy*
X
Gabrielle de Pernes de Rochefort

Charles Henri de *Clermont-Tonnerre,*
Marquis de *Cruzy* et de *Vauvillars,*
X 1679
Elisabeth de *Massol de Colonges*

A

Louise de Brézé
(† 1574)
x 1547
Claudius van Lotharingen,
Hertog van *Aumale*
(1526-1573)

Karel van *Lotharingen,*
Hertog *van Aumale*
(1555—1631)
X 1576
Maria van Lotharingen-Elboeuf
(1555—± 1603)

Anna van Lotharingen-Aumale
(† *1638)*
X 1618
Hendrik van Savoye,
Hertog *van Nemours* (1572-1632)

Karel Amadeus van Savoye,
Hertog *van Nemours*
(1624—1652)

X 1643

Maria Johanna van Savoye-Nemours
(1664-1724)
X 1665
Karel Emanuel II Hertog vun Snvoye
(1634-1675)

B

Hendrik IV Koning **van Frankrijk en Navarra (1553-1610)** verwekte een zoon bij **Gabrielle d'Estrées,** Hertogin **van Beaufort (1573-1599) :**

César „légitimé de *France"*
Hertog *van Vendôme* (1594—1665)
X 1609
Françoise van Lotharingen-Mercoeur
(1592-1669)

Elisabeth van Vendôme
(1614—1664)

132

Overzicht 111 (vervolg) .

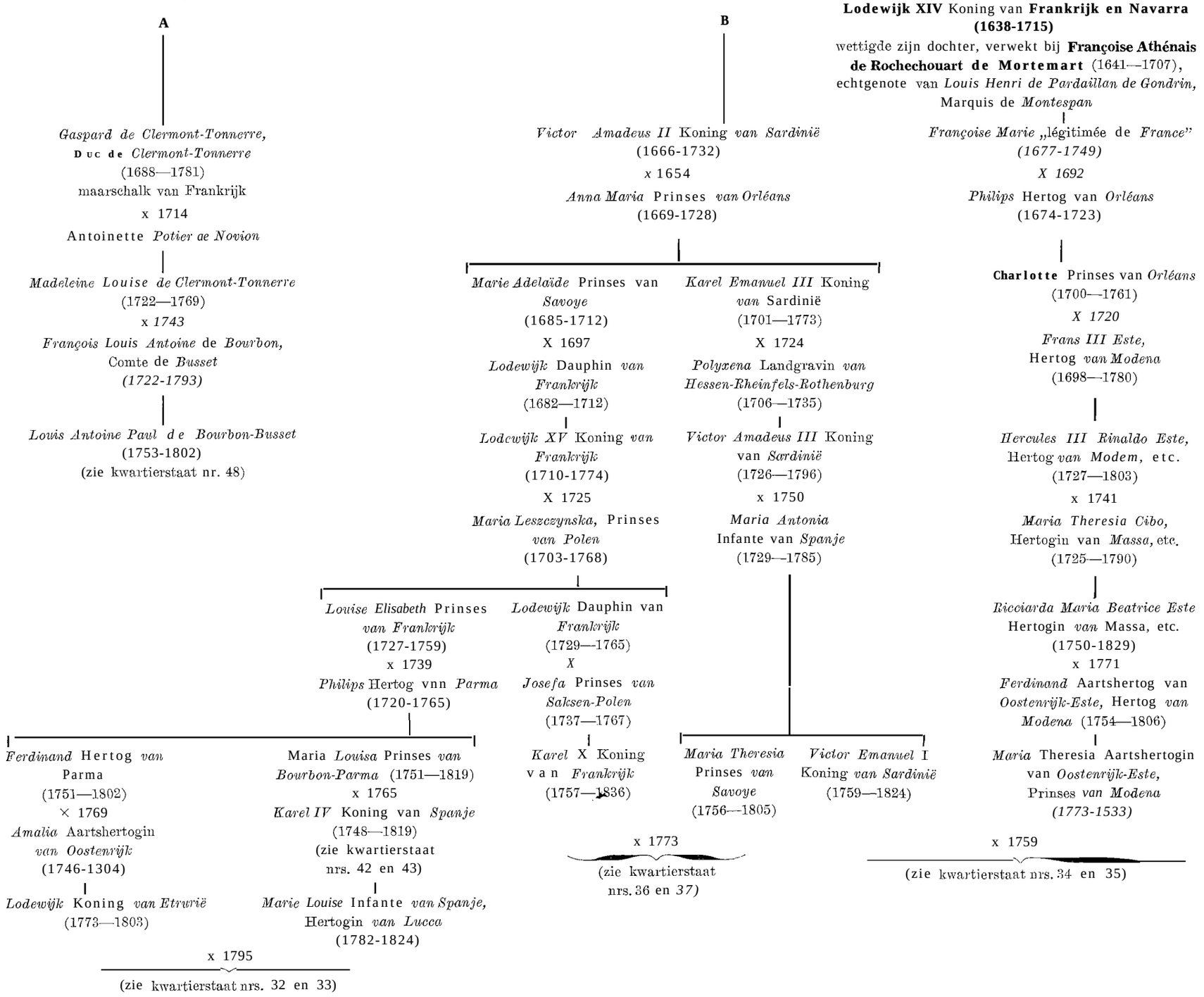

133

134

Overzicht **V.**

Karel Vorst *van Hohenlohe-Langenburg*
× 1789
Amalia Gravin *van Solms-Baruth*

Agnes Prinses *van Hohenlohe-Langenburg*
× 1829
Constantijn Erfprins *van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg*
Adelheid Prinses *van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg*
× 1851
Miguel Hertog *van Bragança*, Koning *van Portugal*
Maria Antonia Infante *van Portugal*
× 1884
Robert Hertog *van Parma*
Xavier Prins *van Bourbon-Parma*
× 1927
Marie Madeleine de Bourbon-Busset

Emilie Prinses *van Hohenlohe-Langenburg*
× 1816
Frederik Lodewijk Graaf *van Castell-Castell*
Adelheid Gravin *van Castell-Castell*
× 1839
Julius Graaf *van Lippe-Biesterfeld*
Ernst Graaf *van Lippe-Biesterfeld*
× 1869
Caroline Gravin *von Wartensleben*
Bernhard Prins *van Lippe*
× 1909
Armgard von Cramm, Prinses *van Lippe-Biesterfeld*
Bernhard Prins *der Nederlanden, Prins van Lippe-Biesterfeld*
× 1937
Juliana Koningin *der Nederlanden*

Carlos Hugo Prins *van Bourbon-Parma* × 1964 *Irene* Prinses *der Nederlanden*

gestorven tak van dit thans zowel in Nederland als in België nog voortlevende geslacht; onder haar voorouders treft men Graven *van den Bergh*, en leden der geslachten *Van Dorth, Van Wisch, Van Bronckhorst, Van Wassenaer* en *Van Bijlandt* aan.

Ook onder de voorouders van het echtpaar *van Arenberg-van der Marck* (nrs. 182 en 183) vindt men talrijke in de Nederlandse geschiedenis bekende namen, zoals *Van Brederode, Van Culemborg, Van Witthem, etc.;* via de geslachten *Arenberg* en *Pignatelli* stamt Prins *Carlos Hugo* bovendien af van de in 1568 onthoofde *Lamoraal van Egmond*, die — zoals uit bijgaand overzicht VII blijkt — tevens tot de voorouders van Prinses *Irene* behoort.

De onder de nrs. 185 en 187 genoemde Gravinnen van *Nassau-Saarbriicken* waren zusters; zij stamden niet af van *Willem de Zwijger*, doch wel van diens zuster *Anna van Nassau-Dillenburg* (1541—1616), die sedert 1559 gehuwd was met *Albert* Graaf *van Nassau- Weilburg-Saarbriicken (1537-1593).*

Henrietta Louisa Wilhelmina Gravin *van Lippe-Biesterfeld,* vermeld onder nr. 189, was de zuster van *Frederik Karel August* Graaf *van Lippe-Biesterfeld* (1706—178 1) , van wie Prinses *Irene* in de rechte mannelijke lijn afstamt.

De onder nr. 191 in de kwartierstaat van overzicht VI vermelde *Henriëtta Johanna Francisca Susanna Casado de Monteleone* was in 1725 te 's-Gravenhage geboren en Rooms-Katholiek gedoopt in de kapel van de Spaanse Ambassade aldaar, zij vormde dus op haar beurt weer een uitzondering onder de overige Protestants gedoopte overgrootauders van *Agnes* Prinses *van Hohenlohe-Langenburg* (nr. 23). Terwijl *Antonio Casado,* Markies *van Monteleone* (nr. 382), de vader van de latere Gravin *Reuss van Köstritz,* Rooms-Katholiek was, stamde haar moeder *Marguerite* Barones *Huguetan van Gyldensteen* (nr. *383*) uit in Nederland gevestigde Hugenoten, zoals uit bijgaand overzicht VIII blijkt, De in dat overzicht vermelde schoonvader van laatstgenoemde, *Isidore Casado de Aceuedo,* Markies *van Monteleone* (1667—1739), ambassadeur van Spanje te 's-Gravenhage, had als grootmoeder van moederszijde *Francisca Velasquez y Pacheco* (1619-1658), dochter van de beroemde Spaanse schilder *Velasquez* (1599-*1660).*

Overzicht **VIII.**

15.32. *Jean Antoine Huguetan,* geb. in 1615, raad van Koning Gustaaf Adolph van Zweden, † Parijs in 1681,
x
1533. *Marguerite Pérachon,* begr. 's-Gravenhage (Kloosterk.) 24 augustus 1714.

1534. *Daniel Testas, geh.* Bordeaux omstr. 1643, koopman te Amsterdam, † aldaar 23 mei 1722,
X Bordeaus in 1671

1535. *Marie Cayrouze,* † Amsterdam 8 nov. 1696.

766. *Jean Henri* Baron *Huguetan,* Graaf *van Gyldensteen,* geb. Lyon in 1665, † Kopenhagen 14 juni 1749,

767. *Susanne Testas,* geb. 21 januari 1680, † 12 sept., begr. Amsterdam (Waalse K.) 17 sept. 1703.

X le. Amsterdam (Waalse K.) 3 febr. 1701

383. *Marguerite* Barones *Huguetan van Gyldensteen,* geb. Amsterdam 18 jan., ged. aldaar (Oude Waalse K.) 22 jan. 1702, † Parijs omstr. 1.730,
X Helsingborg in 1721

382. *Antonio Casado,* Markies *van Monteleone,* geb. in 1703, gevolmachtigd minister van de Koning van Spanje bij de Nedersaksische Kreis, † in 1740, zn. van *Isidore Casado de Acevedo,* Markies *van Monteleone,* ambassadeur van de Koning van Spanje te 's-Gravenhage, en *Maria Francisca de Velasco.*

191. *Henriëtta Johanna Francisca Susanna Casado de Monteleone,* geb. 's-Gravenhage 2 mei 1725, † Sonderburg 6 jan. 1761,
× Soroe (Denemarken) 16 dec. 1746
190. *Hendrik VI* Graaf *Reuss zu Köstritz* (1707—1783).

Bij de beschouwing van de kwartieren van moederszijde van Prins Carlos Hugo valt onmiddellijk op, dat ook zijn moeder de geslachtsnaam *Bourbon voert.* De stamvader van dit geslacht *De Bourbon-Busset was Pierre de Bourbon,* in 1498 gehuwd met *Marguerite de Tourzel d'Alègre* en natuurlijke zoon van *Lodewijk van Bourbon* (1438—1482), sedert 1456 Prins-Bisschop van Luik. Deze laatste was een wettige

Overzicht VI.

176. *Theodoor Alexander* Graaf *van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg,*
× 1751
177. *Catharina Louisa* Gravin *van Leiningen-Dagsburg.*
178. *Lodewijk* Vorst *van Hohenlohe-Bartenstein,*
× 1757
179. *Frederika Polyxena* Gravin *van Limburg-Stirum.*

180. *Leopold Karel* Graaf *van Windisch-Graetz,*
×
181. *Marie Antoinette* Gravin *van Khevenhüller.*
182. *Karel Maria Raymond* Hertog *van Arenberg,*
× 1748
183. *Louisa Margaretha* Gravin *van der Marck.*

184. *Lodewijk* Vorst *van Hohenlohe-Langenburg,*
× 1723
185. *Eleonora* Gravin *van Nassau-Saarbrücken.*
186. *Frederik Karel* Vorst *van Stolberg-Gedern,*
× 1719
187. *Louise* Gravin *van Nassau-Saarbrücken.*

188. *Johan Karel* Graaf *van Solms-Baruth,*
× 1730
189. *Henrietta Louisa Wilhelmina* Gravin *van Lippe-Biesterfeld.*
190. *Hendrik VI* Graaf *Reuss van Köstritz,*
× 1746
191. *Henriëtta Johanna Francisca Susanna Casado de Monteleone.*

88. *Dominicus Constantijn* Vorst *van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg,*
× 1780
89. *Maria Leopoldina* Prinses *van Hohenlohe-Bartenstein.*

90. *Joseph Lodewijk Nicolaas* Graaf *van Windisch-Graetz,*
× 1781
91. *Maria Françoise Leopoldine* Prinses *van Arenberg.*

92. *Christiaan Albrecht* Vorst *van Hohenlohe-Langenburg,*
× 1761
93. *Carolina* Gravin *van Stolberg-Gedern.*

94. *Johan Christiaan II* Graaf *van Solms-Baruth,*
× 1767
95. *Frederika Louisa Sophia* Gravin *Reuss van Köstritz.*

44. *Karel* Vorst *van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg,*
× 1799
45. *Sophia* Gravin *van Windisch-Graetz.*

46. *Karel Lodewijk* Vorst *van Hohenlohe-Langenburg,*
× 1789
47. *Amalia* Gravin *van Solms-Baruth.*

22. *Constantijn* Erfprins *van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg* × 1829

23. *Agnes* Prinses *van Hohenlohe-Langenburg.*

11. *Adelheid* Prinses *van Löwenstein-Wertheim-Rosenberg,*
in 1851 gehuwd met
Miguel Hertog *van Bragança,* ex-Koning *van Portugal* (nr. 10).

afstammeling van het Franse koningshuis; dat zijn zoon *Pierre zou* zijn geboren uit een geheim huwelijk met *Catharina,* dochter van *Arnold, de eerste* Hertog van *Gelre* uit het huis *Egmond,* kan gevoegelijk naar het rijk der fabelen worden verwezen; nimmer is voor dit huwelijk enig bewijs gevonden en hoewel in 1761 door Lodewijk XV voor de hierna te noemen *François Louis Antoine de Bourbon,* Comte *de Busset* (1722-1793) de titel van „cousin du roi" werd erkend, heeft het geslacht — na het uitsterven van de tak *Valois* in 1589 — nimmer enig recht op de Franse troon gepretendeerd en is het steeds onbetwist als een bastaardtak beschouwd.

Zeer spoedig, en wel door het in 1530 gesloten huwelijk van *Philippe de Bourbon* († *1557)* met *Louise Borgia,* ontstonden wettige familiebanden met het Franse koningshuis. *Louise Borgia* was namelijk niet alleen de kleindochter van de bekende Renaissance-Paus *Alexander VI (1431-1503)* en diens concubine *Rosa Vanozza,* doch ook dochter van hun niet minder bekende zoon *Cesare Borgia,* eerst Kardinaal, en later Hertog van Gandia en Valentinois (†1507), en *Charlotte van Albret* (zie nader het overzicht IV). Deze laatste was een oud-tante van *Johanna van Albret,* Koningin *van Navarra* (1528—1572), echtgenote van *Antonius van Bourbon,* Hertog *van Vendôme,* en moeder van Koning *Hendrik IV van Frankrijk,* hierboven reeds onder de voorouders van de bruidegom genoemd; bovendien was *Charlotte van Albret* door haar moeder *Françoise van Blois genaamd van Bretagne,* Gravin *van Périgord,* in 1470 gehuwd met *Alain van Albret,* Graaf *van Gaure,* een afstammelinge in de vrouwelijke lijn van de Franse Koning *Philips III de Stoute* (1245—1285) en door hem van *Floris I* Graaf *van Holland* (†1061), *Boudewijn VIII* Graaf *van Henegouwen en Vlaanderen* (1150-1195) en *Gerard I* Graaf *van Gelre* (†1117/18).

Claude de Bourbon, Comte de Busset (geb., 1531), zoon van voormeld echtpaar *Bourbon-Borgia,* huwde in 1564 met *Marguerife de La Rochefoucauld,* behorende tot het bekende, thans nog bestaande hertogelijke Franse geslacht; zij waren de betovergrootouders van *Louis de Bourbon,* Comte *de Busset, (1672-1724)* in 1719 gehuwd met *Marie Anne de Gouffier* (†1755), dochter van *Jean Thimoléon de Gouffier,* Marquis *de Thois* (†1729), gouverneur van Blois, etc., en *Henriette Mauricette de Pennnancoët de Kéroualle* (†1728), eerder douairière van de Earl of *Pembroke and Montgomery*

Overzicht VII.

Lamoraal Graaf van Egmond, Prins van Gavre,
geb. IC. la Hamaide in Henegouwen 18 nov. 1522, † (onthoofd) Brussel 5 juni 1568,
x 1544
Sabina van Beieren
(1528—1578)

Leonora *van Egmond*
(† 1582)
X 1574
George *van Hornes,* Graaf van *Houtkercke*
(† 1.608)
|
Lamoraal van Hornes, Graaf van *Houtkercke*
(1582-1648)
x 1601
Juliana van *Merode*
|
Philips Lamoraal van Hornes, Graaf van *Houtkercke*
(1602-1654)
X 1628
Dorothea Gravin van *Ligne-Arenberg*
(1601—1655)

Anne Françoise *Eugenie van Hornes-Houtkercke*
(1630—1694)
X 1650
Lamoraal Graaf van *Thurn en Taxis*
(1621-1676)

Eugenius Alexander Vorst *van Thurn* en *Taxis*
(1652-1714)
x 1678
Anna *Adelheid* Prinses *van Fürstenberg-Heiligenberg*
(1659—1701)
|
Anselmus Frederik Vorst van *Thurn* en *Taxis*
(1679-1739)
x 1703
Ludovica Anna Francisca Prinses van *Lobkowitz*
(1683—1750)
|
Maria Augusta Prinses van *Thurn* en *Taxis*
(1706-1795)
x 1727
Karel Alexander Hertog *van Wurtemberg-Stuttgart*
(1684—1737)

Frederik Eugenius Hertog van *Wurtemberg*
(1732-1799)
x 1753
Friederike *Dorothea* Markgravin van *Brandenburg-Schwedt*
(1736-1798)
|
Sofia *(Maria Fedorowna)* Prinses *van Wurtemberg*
(1759-1828)
x 1779
Paul I Czaar *van Rusland*
(1754—1801)

Anna Paulowna Grootvorstin van Rusland
(1795-1865)
X 1816
Willem II Koning der *Nederlanden*
(1792—1849),
bet-overgrootouders van Prinses Irene.

Karel Graaf van *Egmond,* Prins van *Gavre,*
(† 1620)
x 1590
Marie van Lens
|
Lodewijk Graaf van *Egmond,* Prins van Gavre,
(1600—1654)
X 1621
Maria Margaretha Gravin van *Berlaymont*
(† 1654)
|
Philips Lodewijk Graaf van Egmond, Prins *van* Gavre,
(† 1682)
x 1659
Maria Ferdinanda van Croy
(† 1683)
|
Maria *Clara* van Egmond
(1661-1714)
X 1695
Nicolaas Pignatelli, Hertog *van Bisaccia*
(1658-1719)

Marie Françoise Pignatelli
(1696-1766)
x 1711
Leopold Philips Karel Joseph Hertog van *Arenberg*
(1690-1754)
|
Karel Maria *Raymond* Hertog van *Arenberg*
(1721-1778)
x 174s
Louise Margaretha Gravin *van der Marck*
(1730-1820)
|
Maria Françoise Leopoldine Prinses van *Arenberg*
(1751—1812)
X 1781
Joseph Lodewijk Nicolaas Graaf *van* Windisch-Graets
(1744—1802)
|
Sophie Gravin van *Windisch-Graetz*
(1784—1848)
x 1799
Karel Vorst van *Löwenstein-Wertheim-Rosenberg*
(1783—1849)
|
Constantijn Erfprins van *Löwenstein-Wertheim-Rosenberg*
(1802-1838)
x 1829
Agnes Prinses *van* Hohenlohe-Langenburg
(1804—1875)
|
Adelheid Prinses van *Löwenstein-Wertheim-Rosenberg*
(1831-1909)
X 1851
Miguel ex-Koning *van Portugal,* Hertog van *Bragança*
(1802—1866),
overgrootouders van Prins Carlos *Hugo*
(zie overzicht 1, nrs. 10 en 11).

en zuster van de bekende maîtresse van de Engelse Koning *Karel 11, Louise de Pennnancoet de Kéroualle,* Duchess of *Portsmouth.*

Marie Anne de Gouffier de Thois stamde in de rechte mannelijke lijn af van *Guillaume Gouffier,* Chevalier, Baron de *Rouannais* (1420-1495) en diens echtgenote *Philippe de Montmorency* (†1516), dochter van *Jean de Montmorency,* „premier Baron de France" († 1477) en door hem afstammelinge van *Bouchard* Sire *de Montmorency* († 1190) en diens echtgenote *Laurentia van Henegouwen* († 1181), dochter van *Boudewijn IV* Graaf *van Henegouwen* († 1171).

De zoon uit het huwelijk *Bourbon-Gouffier, François Louis Antoine de Bourbon,* Comte *de Busset* (1722—1793), „lieutenant-général des Armées du Roi", trouwde in 1743 met *Madeleine Louise de Clermont-Tonnerre* (*1722-1769)* dochter van *Gaspard* Duc *de Clermont-Tonnerre* (1688-1781) , „maréchal de France", wiens afkomst uit *Agnes Sorel* en *Diane de Poitiers* reeds in het overzicht 111 ter sprake is gekomen.

Hun zoon was de op de kwartierstaat in overzicht 1 onder nr. 48 vermelde *Louis Antoine Paul de Bourbon,* wiens echtgenote *Marguerite Louise Charlotte Joséphine de Lordat* (nr. 49) het slot Lignières in het geslacht *Bourbon-Busset* bracht; enige van haar afstammelingen hebben zich sindsdien wel getooid met de „titre de courtoisie" van „Comte de Lignières".

Albert Louis Jacques de Calonne, Marquis *de Courtebonne* (nr. 50) behoorde eveneens tot een aanzienlijk en in de Franse geschiedenis bekend geslacht. Zijn in 1766 gehuwde ouders waren *Auguste Louis Joseph de Calonne,* Marquis *de Courtebonne, († 1776)* en *Elisabeth Marguerite Alexandrine de Gouffier de Thois (geb. in* 1735). Deze laatste was een dochter van de in 1753 overleden *François Louis de Gouffier,* Marquis *de Thois* (broeder van de hierboven vermelde *Marie Anne de Gouffier,* echtgenote van *Louis de Bourbon,* Comte *de Busset*) en diens echtgenote *Armande Louise de Gouffier de Boisy,* dochter van het echtpaar *Pierre Marc Antoine Gouffier,* Comte de *Caravas* (1673-1740) en *Louise Françoise de l'Estang (1673-1735)* en kleindochter van de in 1655 gehuwde echtelieden *Louis Armand Gouffier,* Comte *de Caravas,* en *Adelheid Isabella* Barones *Ripperda.*

Louis Armand Gouffier, Comte *de Caravas,* voornoemd was op zijn beurt een achterkleinzoon van *Claude Gouffier,* Duc *de Rouannais* († 1570) en diens echtgenote *Françoise de Brosse dite de Bretagne* († 1558) die onder haar voorouders in de vrouwelijke lijn telde *Johan VZ* Hertog *van Bretagne* (1389—1442), diens gemalin *Johanna van Frankrijk* (1391-1433), dochter van de Franse Koning *Karel VZ (1368-*1422), en *Jan II van Avesnes,* Graaf *van Holland en Henegouwen* († 1304). *Claude Gouffier,* Duc *de Rouannais,* was weer een kleinzoon van het reeds eerder genoemde echtpaar *Gouffier-Montmorency.*

Adelheid Isabella Barones *Ripperda,* hierboven reeds vermeld als echtgenote van *Louis Armand Gouffier,* Comte *de* Caravas, behoorde tot het bekende Nederlandse geslacht, welks leden ingevolge verheffing door de Duitse Keizer Frederik IV sedert 1474 Baronnen van het Heilige Roomse Rijk waren. Haar vader, *Willem* Baron *Ripperda* († 1669), vertegenwoordigde de Republiek der Verenigde Nederlanden als extra-ord. ambassadeur bij de vredesonderhandelingen te Munster 1644—'48. Van hem zegt een tijdgenoot: „Il passe pour très avare, flatteur, affectionné tant à la France qu'à

l'Espagne selon le profit qu'il peut tirer de l'un ou de l'autre, mais toujours dévoué au prince d'Orange". Hoewel de *Ripperda*'s hervormd waren, behoorden leden van de aangehuwde geslachten *Van der Bouchorst* en *Van Doetinchem* tot de kring van Rooms-Katholiek gebleven edelen. Over de voorouders van *Adelheid Isabella Ripperda* verschaft het onderstaande overzicht IX nadere gegevens. Vooral de in dat overzicht onder nr. 39 vermelde *Lucia van Goor* telde onder haar voorouders leden van zeer aanzienlijke geslachten, van welke wij hier noemen *Van Bronckhorst, Van Croy, Van Hornes, Van Montfoort, Van (Wassenaer) Polanen* en *Van Vlaanderen.* Het onder de nrs. 6 en 7 vermelde echtpaar *Nicolaes van der Bouchorst—Wilhelmina van der Noot* behoort eveneens tot de voorouders van de in 1941 resp. 1944 geboren Britse Prinsen *William* en *Richard van Gloucester.*

Overzicht IX.

1. *Adelheid Isabella* Barones *Ripperda,* tr. Parijs 21 mei 1655 *Louis Armand Gouffier,* Comte *de Caravas.*

Ouders:

2. *Willem* Baron *Ripperda,* heer van Boxbergen, Hengelo, Boekelo en Ruyssenberg, ritmeester in Statendienst 1623, gecommitteerde ter Staten-Generaal wegens de Ridderschap van Overijssel 1631, extra-ord. ambassadeur en plenipotentiaris tot de vredehandel te Munster 1644—'48, † kort vóór 12 september 1669, tr. 's-Gravenhage (Grote Kerk) 21 maart 1627
3. *Aleyd van der Bouchorst,* † in 1642.

Grootouders:

4. *Unico* Baron *Ripperda,* heer van Boxbergen, Hengelo en Boekelo, geb. omstr. 1570, ritmeester in Statendienst 1614—'23, drost van Haaxbergen 1598-1612, drost van Twenthe 1612—'23, † Hengelo 22 september 1625, tr. 23 augustus 1596
5. *Anna van Doetinchem,* † *24* december 1636.
6. *Nicolaes van der Bouchorst,* heer van Wimmenum en Noordwijk, geb. omstr. 1581, lid Ridderschap van Holland 1618, baljuw en dijkgraaf van Rijnland 1624—'36, meesterknaap van Holland 1625, ambassadeur naar Frankrijk 1621, † in oktober 1640, tr. 15 augustus 1606
7. *Wilhelmina van der Noot.*

overgrootouders:

8. *Herman* Baron *Ripperda,* heer van Boxbergen, lid Ridderschap van Overijssel 1602—'12, drost van Haaxbergen en Delden sedert 1593, † in 1623, tr. omstreeks 1569
9. *Margaretha van Heyden,*
10. *Willem van Doetinchem,* heer van Rande, lid van de Ridderschap van Overijssel 1571—'76, tr.
11. *Johanna Pipenpoy.*
12. Mr. *Amelis van der Bouchorst,* hoogheemraad van Rijnland, lid Ridderschap van Holland, raadsheer in de Hoge Raad van Holland en Zeeland, † 1603, begr. te 's-Gravenhage, tr.
13. *Aleyda van der Duyn,* † *7* oktober 1634.
14. *Willem van der Noot,* tr.
15. *Elisabeth van Brakel,* beleend met Nieuw-Amelisweerd 1569, † in 1625.

Bet-overgrootouders:

16. *Unico* Baron *Ripperda,* heer van Dijkhuizen, Holwierde, Uitwierde, Oosterwijtwert en Boxbergen, geb. in 1503, lid Ridderschap van Overijssel 1537, landdrost van Salland 1553, † 10 juli 1566, begr. te Wezep bij Olst, tr. in 1531
17. *Judith van Twickelo,* vrouwe van Weldam, † 23 november 1554, begr. te Wezep.
18. *Wennemar van Heyden,* heer van Bruch, Astrup en Rechede, baljuw van Bocholt 1545, † 20 januari 1552, tr. 2e in 1538
19. *Agnes van Reede van Saesfelt.*
20. *Willem van Doetinchem,* heer van den Hoogenhof, schout van Deventer 1504—'47, ontvanger van Salland, lid Ridderschap van de Veluwe 1521, lid Ridderschap van Overijssel 1538, † in 1558, tr.
21. *Catharina Ulger van Noordijck,* † in 1566.
22. *Jan Pipenpoy,* heer van Merchten, burgemeester van Brussel, † in 1557, tr. le
23. *Anna van Oyenbrugge.*
24. *Adriaen van dèr Bouchorst,* tr.
25. *Engel* (of *Beatrix) Utenengh.*
26. *Nicolaes van der Duyn,* geb. in 1531, baljuw en dijkgraaf van Schieland 1559, luitenant-houtvester van Holland 1562, kastelein op het Slot Teylingen, † 1 oktober 1564, tr. in april 1566
27. *Aleid Aelbout van Avesaet,* geb. in 1540, † in 1560.
28. *Quintijn van der Noot,* geb. omstreeks 1495, opper-houtvester van Brabant 1522, tr. 2°
29. *Marie de Almaras,* vrouwe van Diepenstein, † na 22 aug. 1573.
30. *Eustachius van Brakel,* heer van Oud-Wulven, Weede en Heemstede (prov. Utrecht), schout en burgemeester van Utrecht 1557—'59, tr. 2e
31. *Margaretha de Wael van Vronesteyn,* † in 1604.

Bet-bet-overgrootouders:

32. *Eggerick* Baron *Ripperda,* heer van Dijkhuizen, Oosterwijtwert, Holwierde en Uitwierde, tr. 2e 2 juli 1500
33. *Aleyd van Buckhorst,* vrouwe van Boxbergen.
34. *Johan van Twickelo,* drost van Twenthe, † omstr. 1539, tr. (huw. voorw. 1506)
35. *Jutte Sticke,* vrouwe van Weldam.
36. *Bernhard van Heyden,* heer van Bruch, Astrup en Blankenstein, tr. (huw. voorw. 1484)
37. *Catharina van Lintelo, † vóór 1522.*
38. *Adriaen van Reede,* heer van Saesfelt en Brandlicht, lid Ridderschap van Overijssel 1497, drost van Diepenheim 1518, drost van Lage 1521, gezant van de Bisschop van Utrecht te Regensburg 1521, erfmaarschalk van het Sticht van Utrecht, † 8 okt. 1541, begr. te Oldenzaal, tr.
39. *Lucia van Goor,* † tussen 31 maart 1570 en 7 maart 1571, begr. te Oldenzaal.
40. *Engelbert van Doetinchem,* heer van den Hoogenhof, raad van Deventer 1472—'81, † Deventer in 1486, tr. 2e
41. *Elisabeth Gelmer.*
42. *Jan Ulger van Noordijck,* tr.
43. *Margaretha van Swiefen.*

44. *Jan Pipenpoy,* tr.
45. *Dimphna de Mol.*
46. *Joost van Oyenbrugge,* Ridder, heer van Oyenbrugge, Impel en Molendonck, drossaart van Grimbergen, † 13 september 1506, begr. te Mechelen, tr.
47. *Maria van Ursel, † 17* februari 1527 of 1529, begr. te Mechelen.
48. *Floris van der Bouchorsf,* baljuw van Noordwijk, † Noordwijk 19 november 1520, tr. in 1501
49. *Johanna (van Beyeren) van Schagen,* geb. in 1483, † in 1567.
50. *Berend Utenengh,* heer van den Engh, Amelisweerd en Zuylenburg, lid Ridderschap van Utrecht, raad en rentmeester van de Bisschop van Utrecht 1512, '13, afgevaardigde bij de overdracht van de wereldlijke macht van het Sticht van Utrecht aan Keizer Karel V 1528, † 23 september 1529, tr.
51. *Johanna van Overdevecht, † 10* februari 1549.
52. *Adam van der Duyn,* heer van ter Duyn en Sprang, geb. 's-Gravenhage 25 februari 1504, lid Ridderschap van Holland 1527, baljuw *en* ruwaard van Putten 1528, † 1 januari 1538, tr. te 's-Gravenhage
53. *Hadewij Pijnssen,* geb. in 1506, † 13 mei 1581.
54. *Aelbrecht Aelbout van Avesaet,* tr.
55. *Maria van Assendelft.*
56. *Hubrecht van der Noot,* Ridder, „gruyer" van Brabant, 1479, tr. 2e
57. *Catharina Pipenpoy.*
58. *Alvaro de Almaras,* koopman te Antwerpen, † vóór 1538, tr. 2e
59. *Anna van Bouchout genaamd van Boulaer,* vrouwe van Diepenstein.
60. *Willem van Brakel,* heer van Oud-Wulven, Weede en Heemstede (prov. Utrecht), lid Ridderschap van Utrecht omstr. 1531, tr.
61. *Catharina van Nispen.*
62. *Lubbert de Wael,* heer van Vronesteyn, † in 1546, tr. in 1520
63. *Maria van Raephorst,* † in 1558.

Joseph Augusfin Comte *de Mailly,* in de kwartierstaat van het overzicht 1 vermeld onder nr. 52, was „maréchal de France" en sproot eveneens uit een zeer aanzienlijk geslacht, waarvan een lid bij besluit van de Franse Conseil d'Etat van 25 februari 1706, als erfgenaam van het huis Châlon, erkenning kreeg van de titel van Prince *d'Orange,* „mais sans usage de droits seigneuriaux". De tak van deze Prinsen *van Orange* is in 1810 in de mannelijke lijn uitgestorven; nadien voerden en voeren afstammelingen van *Joseph Augustin de Mailly* (nr. 52) deze titel, die echter als „titre de courtoisie" in de kwartierstaat van overzicht I niet is opgenomen.

Van de overige kwartieren van moederszijde, welke niet alleen hogere en lagere adel, maar ook de aanzienlijke burgerij bestrijken, vonden wij bij een oppervlakkig onderzoek geen banden met ons land.

Over de voorouders van Prins *Carlos Hugo van Bourbon-Parma* kunnen een onuitputtelijk aantal belangwekkende feiten medegedeeld worden, wij meenden ons echter in dit opstel te moeten beperken tot enkele grote trekken, de banden met de Nederlanden en enkele bijzondere en minder bekende afstammingslijnen.

De oudste generaties van het geslacht Hooft van Huysduynen,

door **J. J. Hooft van Huysduynen.**

In het eerste deel van De Vroedschap van Amsterdam behandelt Dr. Johan E. Elias op blz. 152, na het bekende Zaanse geslacht *Hooft,* een andere familie van die naam, die in de 16de en begin 17de eeuw in Amsterdam woonde.

De schrijver begint deze genealogie met *Tyman Nanningsz.,* die kort voor november 1514 sterft en te Amsterdam op „den Burchwall" woonde; hij was gehuwd met *Alydt,* dochter van Jan *Befh,* een brouwer. Zijn kinderen namen de geslachtsnaam Hooft aan. De genealogie eindigt met Mr. Jacob *Hooft,* geb. in 1591, ondertr. Amsterdam 27 okt. 1617 „Jonkvr." *Margarita du Quesnoy,* geb. in 1596, dochter van Mr. *Cornelis,* advocaat, en van *Margriete Soldou.*

Deze Mr. *Jacob Hooff was* de zoon van *Joost Pietersz. Coeman* van Nieuwennierop en *Grietgen Goossensdr. Hooft,* welk echtpaar 3 april 1584 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam huwde. Hij was het enige kind uit het huwelijk en nam de familienaam zijner moeder aan.

Als tweede huwelijk van deze *Grietgen Hooft* vermeldt Elias de acte ter puie van 6 januari 1601 met *Cornelis Oufgers,* huistimmerman en huiskoper op de Ossenmarkt, wedr. van *Maritgen* des bakkers *Ysbrandt Mauritszoons* dochter. Daar *Grietgen Goossensdr. Hooft* in deze akte „weduwe van *Joost Willemsz.*" wordt genoemd, tekent Elias in een noot hierbij aan: „dergelijke onnauwkeurigheden van de klerken, die de acten schreven komen maar al te vaak voor". Hierin was Elias echter abuis, Immers: haar eerste man Joost *Pietersz. Coeman* moet vrij kort na de geboorte van hun zoon Mr. *Jacob* zijn overleden, want hierna treffen wij *Grietgen Hooft te* Haarlem aan als vrouw van *Joost Willems,* zoon van *Willem Joosten van Huysduynen,* raad van Haarlem.

Uit dit huwelijk sproten twee dochters t.w. *Geertruid Joosten van Huysduynen,* geb. circa 1594; ondertr. Amsterdam 24 mei 1614 *Jan Cornelisz. van Tetroede* j.m. van Leiden en aldaar wanende; zij was toen 20 jaar oud. De tweede dochter *Chrisfina Joosten van Huysduynen* komt voor in een akte gepasseerd voor notaris J. van Ingen te Amersfoort d.d. 6 april 1635 als weduwe van Dr. *Nicolaes van Bourgogne* te Haarlem. Haar broeder, Mr. *Jacob Hooft,* treedt hierin als haar gevolmachtigde op en zij beiden worden erfgenamen genoemd van hun moeder *Margaretha Goossensdr. Hooft.* Het huwelijk van deze laatste in 1601 met *Cornelis Outgersz.* was haar derde huwelijk en zij werd dus terecht de weduwe van *Joost Willemsz.* genoemd.

Het geslacht *Hooft* zegelde in blauw een gouden krab (Taxandria 1914 blz. 51 e.v.); het geslacht *Van Huysduynen* zegelde volgens het m.s. Wapenboek met stamregisters der Haarlemsche Regeering: in zilver een groene geplante boom met bruine stam (Collectie Muschart). Na toevoeging van de naam *Huysduynen* werd het zegel der familie *Hooft* dienovereenkomstig veranderd en gedeeld t.w. 1. de groene geplante boom van het zegel *Van Huysduynen;* 2. de gouden krab van het geslacht *Hooft.*

Jacob Hooft werd 23 april 1611, oud 28 jr., ingeschreven aan de Leidse Universiteit als student in de rechten (Alb. Stud. kolom 101). Op 27 oktober 1617 vond ter puie te Amsterdam de huwelijksafkondiging plaats van Mr. *Jacob Hooft,* oud ca. 26 jaar, wonende alhier op de Deventer Houtmarckt, en *Margarita du Quesnoy,* met consent van haar vader Mr. *Cornelis du Quesnoy.* Jacob werd geassisteerd met zijn „schoon"vader *Cornelis Outgersz.* en -bovendien met *Cornelis Soldou,* die hem en zijn vader goed kent.

Enige akten in het archief van de Weeskamer te Amsterdam (inv. 17 fol. 29vo. en 19 fol. 228) geven de volgende familieverhouding dd. 5 oktober 1598:

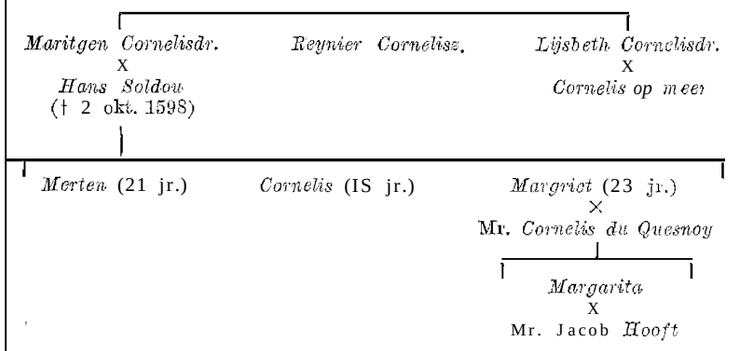

Mr. *Jacob Hooft* woonde aanvankelijk te 's-Gravenhage, waar hij 18 maart 1615 voos het Hof van Holland als advocaat was beëdigd (Inv. Hof v. Holl. 5943). Vermoedelijk woonde hij daar ten huize van zijn schoonvader Mr. *Cornelis du Quesnoy* op de hoek van de Oude Molstraat en de Juffer Ida straat, welk huis door hem als erfgenaam van zijn vrouw op 21 maart 1643 werd verkocht t.o.v. de Haagse notaris Herbert Vosmer aan Mr. Dirck de Jonge en Mr. Hendrick van der Meer van Berendrecht als ooms en voogden van Dorothea Clara de Jonge.

In de R.K. kerk in de Oude Molstraat werden enige kinderen uit hun huwelijk gedoopt t.w.:

21 sept. 1622 *Lydwina;* susc. Joannes van Wyninghen en Elisabeth van der Dussen;

22 aug. 1624 *Gerfrudis;* susc. Joannes van Tetrode en Margarita (Goossensdr.) Hooft, Dit kind sterft jong en werd in de Grote Kerk aldaar begraven.

8 juli 1626 *Maria Margaretha;* susc. Cornelis Soldou en Hildegondis Cornelisdr.

30 juni 1628 *Margaretha (Maria):* susc. Cornelis Otgeri en Joanna van Beckercken.

Bovendien werden uit het huwelijk nog 2 zoons geboren n.l. Mr. *Reynier,* vermoedelijk in 1619/1620, en *Cornelis,* vermoedelijk in 1630/1632.

Op 6 april 1635 wordt Mr. *Jacob Hooft,* advocaat voor den Hove van Holland, vermeld als inwoner van Amersfoort (acte not. J. v. Ingen, R.A. 1674a fol. 352), waar zijn vrouw het volgend jaar overlijdt. In de zerkenkamer van het Museum Flehite aldaar is nog een koperen grafplaat bewaard, waarop in het latijn een door haar echtgenoot vervaardigd grafschrift is aangebracht.

Mr. *Jacob Hooft* heeft naar het schijnt geen praktijk uitgeoefend; hij bezat vele onroerende goederen in Amsterdam, 's-Gravenhage, Amersfoort en elders. Hij was een minnaar der klassieken: het gemelde grafschrift getuigt hiervan evenals zijn Latijnse lofprijzing aan van Slichtenhorst, afgedrukt in diens „Historiae Gelriae" van 1654. Zijn zoon Mr. *Reynier Hooft,* schreef hierin eveneens een korte opdracht [1]).

1) Mr. Jacob Hooft woonde te Amersfoort in een huis aan de Muurhuizen naast dat van Brant Arentss van Slichtenhorst, de vader van de bekende historieschrijver (Kohier Huishoudgeld A'foort anno 1652 e.v.).

Voor de hiervoor genoemde Amersfoortse notaris van Ingen testeerde Mr. *Jacob* op 30 augustus 1636. Hij secludeert de Weeskamer en stelt tot oppervoogd van zijn minderjarige kinderen aan zijn schoonvader (lees: stiefvader) *Cornelis Outcherfsz. Blauwhandf* en tot medevoogden *Cornelis Soidou*, des testateurs overleden huisvrouwen oom, en *Anthonis Jacobs*, burger te Amersfoort: als plaatsvervangend voogd de Edele *Hendrick van Sevenfer*.

De laatste vermelding omtrent Mr. *Jacob Hooff* komt voor in een schepenakte der stad Tiel (R.A. inv. 308) d.d. 4 juni 1651. Hierin verkoopt Mr. *Reynier Hooft van Huysduynen*, als gevolmachtigde van zijn Edele vader Dr. *Jacob Hooff*, aan de Heer Diederich van Riemsdijck, oud-Borgemeester der Stadt Tiel en Gedeputeerde der Staten des Forstendombs Gelre ende Graefschap Zutfen binnen Nijmegen residerende, een schuldbrief van 4000 gld. bij Ridderschap en Steden des Nijmeeghschen Quartiers op 28 May 1636 aan de voors. Dr. *Jacob Hooff* schuldig bekend.

Hij overleed te Amersfoort vóór 14 augustus 1668,

Omtrent zijn kinderen zijn de belangrijkste gegevens de volgende:

Mr. *Reynier Hooft van Huysduynen* studeerde niet aan een der Nederlandse Universiteiten; hij werd 27 november 1645 als advocaat voor het Hof van Holland beëdigd. Op 18 september 1669 legde hij voor het gericht te Amersfoort de eed af voor toelating als advocaat voor het Hof van Utrecht. Ook hij was een gefortuneerd man, die praktisch geen praktijk uitoefende en zich voornamelijk met familiezaken bezig hield. Hij huwde te IJselstein (ondertr. 30 mei 1655) Juffr. *Catharina van de Ruyt*, wonende aldaar, uit welk huwelijk één dochter werd geboren, genaamd *Margaretha*.

Blijkens hun testament gepasserd voor notaris Barth. v. Eck te Utrecht dd. 23 oktober 1661 woonde het echtpaar toen in deze stad vlak bij de Magdalena-brug. Zij stelden tot voogden over hun na te laten kinderen aan: van de zijde van Mr. *Reynier* diens broeder Monsieur *Cornelis Hooft*, wonende tot Amersfoort, en zijn zwager *Nicolaes Heerman*, wonende tot Haarlem. Van de zijde van zijn echtgenote *Cafharina van de Ruyt* waren dit *Jan Lenerfs Hoochmeulenvelt*, wonende bij Woerden, en *Adriaen de Bruyn*, lakenkoper te Utrecht.

Volgens Van Bemmel (Dl. 1 blz. 331) was Mr. *Reynier* in 1660 regent van het St. Petersgasthuis te Amersfoort: op 11 juni 1667 komt hij voor als Gasthuismeester van deze instelling (Leenhof Egmond-1 Jselstein sub Barneveld no. 48). In 1685 is hij als zodanig opgevolgd door Jr. Jacob Jordaen van Westrheenen. Ten slotte wordt hij nog vermeld op 29 juli 1677 in het testament van zijn zuster *Maria Margarefha*, echter niet meer in dat van 26 februari 1684, waarin zijn dochter *Margarefha* nu wél wordt genoemd, Het is aan te nemen, dat Mr. *Reynier* en zijn echtgenote toen overleden waren.

De tweede zoon, *Cornelis Hooff*, noemde zich eerst in latere jaren *Hooft van Huysduynen;* hij is de stamvader van het huidige geslacht van die naam. Voor de meergenoemde notaris van Ingen werden 2 oktober 1656 de huwelijkse voorwaarden gepasseerd tussen hem en zijn as. bruid *Hadewich van Lommefsum*, dochter van *François* en *Aleyda van Davelaer*. Als getuigen waren hierbij aanwezig: voor *Cornelis Hooff* diens broeder Mr. *Reynier* en zijn zwager *Egbert van Staverden*.

Blijkens een door *Cornelis Hooff* en enige andere ingezetenen van Amersfoort d.d. 11 augustus 1672 afgegeven notariële verklaring blijft hij met zijn mede-ondertekenaars garant voor de kapiteins Loevesteyn en Benoit t.o.v. hun gijzeling. Hij verklaarde toen circa 39 jaar oud te zijn.

Gegevens 'omtrent het geslacht Lommetsum zijn te vinden in het archief van notaris Morray te Amersfoort (Recht. arch. no 1683) o.a.:

24 november 1667. *Hadewyna van Lommefsum*, gehuwd met de Ed. *Cornelis Hooff van Huysduynen; Maria van Lommetsum*, gehuwd met *Johannes de Bruyn; Levina van Lommetsum* j.d.; *Catharina Moy* huisvrouw van *Lodewyck van Lommetsum*, tesamen voor 4/6 parten mede-erfgenamen van haar zal. ouders transporteren aan Noël du Foy 1/4 deel van 4 morgen land aan de Leeghe Weg.

30 november 1668. *Lodewyck van Lommetsum; Jordanùs van Lommetsum; Johannes de Bruyn* met *Maria van Lommetsum*, benevens *Levina van Lommetsum*, mede voor hun minderjarige broeder *Jacobus van Lommefsum*, allen kinderen en erfgenamen van zal. *François van Lommefsum* en *Aleyda van Davelaer*, verklaren dat haar zal. ouders in hun leven aan hun zuster *Hadewyna van Lommefsum*, gehuwd met *Cornelis Hooff van Huysduynen*, als huwelijksgift hebben medegegeven een huis, hof en hofstede met 14 dammaten land gelegen in Sevenhuysen in het gerecht van Hoogland. De akte zelf was echter zoek geraakt en er bestond alleen nog maar een kopie-akte opgesteld door Mr. *Reynier Hooft van Huysduynen* d.d. 24 oktober 1656.

Uit het testament van *Cornelis'* zuster *Maria Margaretha Hooft* leren wij de kinderen uit het huwelijk van bovengenoemd echtpaar kennen t.w.: *Clemens, Justus, Margaretha* en *Egberfus* (de jongste zoon). Uit het testament van *Hadewych van Lommetsum*, weduwe van *Cornelis Hooff van Huysduynen*, d.d. 10 november 1696 blijkt dat er nog een zoon is n.l. *Jacobus, Hadewich van Lommefsum* overleed te Amersfoort 20 juni 1717 en werd in de St. Joriskerk begraven.

De oudste dochter van Mr. *Jacob Hooft, Lyduina (Lydia)* trouwde te Leiden 11 november 1639, wonende te Amersfoort, met *Nicolaes Heerman*, j.m. van Haarlem, wonende te Leiden in de Haarlemmerstraat, Uit een later testament van haar hiervoor genoemde zuster *Maria Margarefha*, d.d. 18 juli 1692 blijkt, dat uit hun huwelijk één dochter *Geerfruydf* was geboren, die te Haarlem woonde en gehuwd was met *Willem Bosschaert*. Bovendien nog één zoon, genaamd *Nicolaes*, die toen reeds was overleden. Uit een schepenakte van Amersfoort dd. 22 sept. 1688 blijkt, dat *Nicolaes* junior gehuwd geweest was met *Eva Been*, die toen te Amersfoort op huize Randenbroeck woonde en op die datum hertrouwde met *Dirk Zas van Weldam*, die daarbij werd geassisteerd met zijn moeder Joffer *Huga van Ommeren*, weduwe van *Justus Zas van Weldam (van Ysselt)* en dochter van *Dirck van Ommeren*, de schout van Barneveld [2]. Deze *Nicolaes* jr. werd begraven in de St. Joris te Amersfoort in het graf, dat zijn vader in 1653 voor 54 gld. had gekocht.

Maria Margaretha Hooft van Huysduynen bleef ongehuwd en woonde eerst te Amersfoort ten huize van haar zuster *Margarefha Maria* in de Muurhuizen aldaar, waar zij 29 juli 1677 testeerde ten gunste van haar broeder Mr. *Reynier*. Na diens overlijden maakte zij 26 februari 1684 een nieuw testament, waarin zij haar grote nalatenschap verdeelde onder haar broeder *Cornelis* en diens kinderen en voorts alle nichten

2) Men zie het artikel van de hand van de Hr. S. W. Melchior over het Huis Weldam in De Navorscher, jrg. 1951/52, blz. 155 en 161..

en neven. Zij overleed vóór 18 juli 1692 te Soest, waar zij sedert 1683 woonde.

De andere dochter, *Margaretha Hooft van Huysduynen*, huwde omstreeks 1653 *Egbertus van Staverden* en woonde te Amersfoort. In een brief van het Hof van Gelderland van 2 november 1666 aan de schout van Nijkerk wordt zij reeds „weduwe" genoemd. In het testament van haar hiervoor genoemde zuster *Maria* d.d. 26 februari 1684 wordt *Margaretha* als overleden vermeld, nalatende twee kinderen t.w. *Margaretha* en *Jacobus*.

Van hen huwde *Margaretha van Staverden* te Amersfoort 30 december 1684 Mr. *Huybertus van Loenen*, advocaat voor den Hove van Utrecht, waarbij de bruidegom werd geassisteerd met zijn oom *Aert Huyberts van Brewaert* en de bruid met haar neef *Evert van Staverden*. Haar broeder *Jacobus* werd in een notariële akte van notaris Bartholomeus van Eck van 1692 vermeld als vertoevende buitenslands. Een notariële akte voor notaris Morray te Amersfoort van 17 december 1710 noemt hem als wonende te Rome.

Ten slotte nog een enkele mededeling over *Margaretha Hooft van Huysduynen*, de dochter van Mr. *Reynier* en *Cornelia van de Ruyt*. Zij huwde te Amersfoort 30 maart 1680 *Philippus van Baerle*, secretaris en griffier der lenen van het Kapittel van het Oude Munster te Utrecht. De bruidegom werd daarbij geassisteerd met zijn oom *Gillis van Wijck*. *Philippus van Baerle* werd gedoopt te Utrecht in de Geertekerk 8 februari 1642 als zoon van *Willem* en *Margaretha Ram*.

Het echtpaar *van Baerle-Hooft van Huysduynen* testeert voor notaris J. A. Becker te Utrecht 24 december 1680. Bij kinderloos overlijden benoemt *Philippus van Baerle* tot zijn erfgename zijn nichtje *Deliana van Baerle*, dochter van zijn overleden broeder Mr. *Johan* en Joffer *Anna van Voorst*, onder momberschap van Sr. *Gerard van Rhemen* en de notaris *Becker* zelf. *Margaretha* stelt tot haar erfgenamen aan haar vader Mr. *Reynier Hooft van Huysduynen* en bij voor-overlijden haar neven en nichten van vaders en moeders zijde, waartoe zij als mombers aanstelt haar oom *Adriaen de Bruyn* en haar neef *Nicolaes Heerman*. Het huwelijk duurde slechts kort en bleef kinderloos. *Philippus van Baerle* overleed te Utrecht 14 oktober 1683; zijn echtgenote overleed aldaar 23 april 1711.

KORTE MEDEDELINGEN.

Van Egmond van Merenstein.

In kolom 78 van deze jaargang zagen wij, dat *Lijsbeth van den Woude* gehuwd was met *Aelbrecht Florisz. van Egmond*, en ook zagen wij, dat zij blijkens het Leenboek Warmond (Gemeentearchief Leiden, Heerlijkheid Warmond, Inv. 570 fol. 298vo.) op 7 oktober 1323 werd beleend met land onder 't Wout bij Delft. Het is niet oninteressant dit leen naar aanleiding daarvan eens wat nader te bezien, want het blijkt, dat er onder de latere leenmannen nog leden van het geslacht *Van Egmond* zijn geweest, die in de „Genealogie der Heren en Graven van Egmond" van Dr. A. W. E. Dek (blz. 77 e.v.) niet voorkomen. Ik wil daarom hierbij een verkorte inhoud geven van de verschillende mutaties en zo nodig daarbij een opmerking plaatsen:

a) *fol.* 298vo. *Jacob van den Woude*, ridder, geeft *Lijsbette* mijnre dochter, jonffrouwe *vuijter Wijcke*, dat landt dat *Jan van Overvoerde van mij* helt, tot eenen erfleen. Dit voersz. lant is tusschen 15 morgen ende 16 ende leget op et Wout bij Delff.

Gezegeld 1323 des Vrijdaghes nae Sinte Bavendage (7 oktober 1323).

h) fol. 298vo. Ick *Aelbrecht van Bgmondt Heer Janszoen van Egmondt* verlij *Ghijsbrecht van Egmont*, mijnen broeder, datzelve goet, dat mijn rader te houden plach tot zijnder doet toe ende *Kerstant Dirck Woutersz. zoen* mijne neve ende *Clemencia* zijn wijf hebben tot hoere beydcr lijve ende na hoerre beyder doet dan te komen op *Gijsbrecht* mijnen broeder in allen schijne als ickt hout van Heeren *Jacob van* den *Woude*, onsen oem. Ende waer dat saecke dat *Ghijsbrechts* mijns broeders ontbraecke sonder wittachtighe geboerte zoe soude dit lant weder comen op mij of mijn erfnamen. Gezegeld Sinte Jans avont Baptiste miteomer 1382 (23 juni 1352).

Van een belening van *Jan Aelbrechtsz. van Egmond* of van de in b optredende *Aelbrecht Jansz. van Egmond* zelf, blijkt uit het leenboek niet. Wel blijkt echter dat deze *Aelbrecht*, bij Dek vermeld als VIII D, een broer *Gijsbrecht* heeft gehad. Wie *Kerstant Dirk Woutersz.zoon* en zijn vrouw *Clemencia* waren, heb ik niet kunnen nagaan, hij zal wel een afstammeling zijn van *Wouter van Egmond* bijgenaamd *Stoutkind*.

e) fol. 299. Aelbrecht van Egmondt Heeren Janszoen doe kondt dat ick gelove *Ghijsbrecht van Egmondt* mijnen broeder over te geven ende te verlyen in Heeren *Jacobs van den Woude*, mijns oems, leenvolgers handt, te welcker tijt Heer *Jacob* mijn oem voersz. van lyve ter doet gecomen is ende iek vermaent worde van *Ghijsbrecht* mijnen broeder voersz., alsulcke goeden als ick nu ter tijt tot eenen erfleen houde *van* Heere *Jacob* mijnen oem. Gezegeld 1359 St. Jansdach deeollatie (29 aug. 1389).

Op **29** aug. 1389 was Heer *Jacob van den Woude*, de XIVe Heer van Warmond blijkbaar reeds overleden, hij stierf dus niet in **1395,** zoals in de genealogie staat vermeld. Het komt mij voor, dat zijn zoon *Jan van den Woude* nog niet als opvolgend leenheer was aangewezen.

d) fol. 299vo. *Aelbrecht van Egmondt Heeren Janszoon* verlijdt. *Ghijsbrecht* van *Egmondt* zijnen broeder en zijn nakomelingen opnieuw. De erf opvolgings-bepalingen (die in de voorgaande acten niet waren geregeld) worden nu gesteld: dat dit voersz. lant comen sal nae *Ghijsbrechts* doot, op zijnen outsten zoon, (c.q. dochter enz.).

Hierover waren als mannen van de Heer v. Holl. : *Florys van Adrichom*, ridder, ende *Bartout van Assendelff*, knape.

Gezegeld 1393 dos Donredachs na Belocken Paesschen (17 april 1393).

e) fol. 300. Vrijdag na Sint Ponctiaensdaghe 1411 (6 januari 1411) accordeert *Jan van den Woude*, heer *van* Warmond, ridder, deze overdracht.

Waarschijnlijk is *Gijsbrecht* in 1393 gehuwd, waardoor er kans op een erfgenaam ontstond, die er eerder niet was.

f) fol. 300vo. *Jan van den Woude*, Heer van Warmond, ridder, verlijt Heere *Aelbrecht van Egmondt*, mijnen neve, in alle manieren als Heer *Aelbrecht* mijn neve van Heer *Jacob van den Woude* mijn Heere mijn vader en van mij te leen te houden plach.

Gezegeld Donredaghes op die octave van den Heyligen Sacrament 1409 (13 juni 1409).

Blijkbaar geeft Jan *van den Woude* als nieuwe leenheer zijn leenman een nieuw contract, waarom hij dat niet eerder deed is mij niet duidelijk.

g) fol. 300vo. *Aelbrecht van Egmondt Heere Aelbrechtszoon van Egmondt* verlijt *Ghijsbrecht van Egmonde Heer Jansz.* vnn *Egmonde*, mijnen oem, . . . enz.

Hier waren over *Otte van Egmonde,* **mijn** broeder ende *Doeve van Riedwijck* mijn swaeger. Gezegeld 1416, Dinsdag na St. Matijsdag Apostel, na de loop v. d. Hove v. Holland (2 maart 1417).

Hier is dus *Aelbrechf,* bij Dek onder IX D genoemd, aan het woord; wanneer hij zelf is beleend kan uit het leenboek niet blijken. Ofte, zijn broer, noemt Dek onder IX E, *Doeve van Riedwijck is* volgens Dek gehuwd met *Beerte van Egmond.*

h) fol. 301. *Jacob van den Woude,* heer van Warmond ende *Aelbrecht van Egmonde* oerloven *Ghijsbrecht van Egmonde* van het hier bedoelde land te vercopen tot eenen vryen eyge, 4 morgen lants.

Gezegeld 8 July 1424.

i) fol. 301vo. Ick *Aelbrecht van Egmonde* oorkondt dat iek verlijt hebbe *Huge van Egmonde* mijnen neve *Ghijsbrechtszoen van Egmonde* mijnen oem, 11 à 12 morgen lants op 't Wout.

Manne : *Adriaen van Raephorst, Harper van Foreest* ende *Baertout van Assendelff.* Gezegeld 22 January 1439.

Hier komt naast IX D een nieuw familielid opduiken, maar deze *Huge* schijnt kinderloos overleden te zijn, want verder bevat het leenboek niets meer over deze ons onbekende tak van Egmond en vermeldt het register nog slechts enkele beleningen aan de bekende leden van de familie.

j) fol. 302. *Jacob van den Woude,* heer van Warmond, heeft dit land verleend, *Aelbrecht van Egmont Aelbrechtsz.* int jaer 1461 op St. Luciendach (13 december 1461) in presentie van *Gerrit Heerman* en *Willem van der Does.*

Nota : *Aelbrecht van Huchtenbrouck seye* dat dese brieff onder hem nyet en rust.

Hier moet X D de nieuwe leenman zijn, zijn vader is geen „Heer", *Jacob van den Woude* was al sinds 1444 leenheer. De sterfdatum van *Aelbrechts* vader moet dus in 1461 vallen en niet in 1468 zoals Dek zegt.

k) fol. 302. Jonefrouwe *Reijnolt van Woude,* vrouwe van Warmondt, heeft dit lant op 't Wout voorsz. verlijt *Aelbrecht van Egmonde Aelbrechtszoen* voersz. 3 July 1508.

Hier moet XI D de nieuwe leenman zijn, dit klopt met de door Dek opgegeven sterfdatum van zijn vader; *Reynoldje* was al sinds 1503 leenvrouwe.

1) fol. 302. Dit lant is versoeht bij *Jan van Egmont ende van Meresteyn* ende heeft ditselve lant op staende voet mit zijnen eygen wil opgedragen tot behouff van Vrouwe *Marie van Egmondt, Aelbrecht van Egmonts* dochter, zijn suster, huysvronwe van Heer *Jan van Huchtenbrouck,* ridder. 11 maey 1538.

m) fol. 302. Anno 1555, den 16en January, zoc heeft *Aelbrecht van Huchtenbrouck* zin behoorlicken eedt ghedaen.

Hiermede is dit leengoed uit het geslacht *Van Egmond* geraakt.

Overigens vinden wij in de Leenboeken Warmond nog andere onbekende Egmonds:

Inv. 592 fol, 169 e.v. vermeldt nog een leen van een halve morgen land in Alkemade, genaamd 'sGravenlandt, waaruit het volgende stamreeksje blijkt:

Aelbrecht Jansz. van Egmondt koopt dit leen 10 november 1674, hij sterft vóór 15 juni 1692, wanneer zijn zoon, *Jan Aelbrechfs van Egmondf* wordt beleend, die weer vóór 16 september 1703 moet zijn overleden, want dan erft zijn 14-jarige zoon *Pieter Jansz. van Egmondf* het.

17 juli 1731 wordt dit leen door *Jan Spruyf* verkocht; hoe hij er aan kwam kan niet blijken.

JHR. W. A. GEVERS DEYNOOT.

„Deutsche Wappenrolle".

De Herolds-Ausschuss der Deutschen Wappenrolle van „Der Herold", Verein für Heraldik, Genealogie und verwandte Wissenschaften te Berlijn (Dahlem) deelt ons mede, dat in 1963 wederom twee afleveringen in de serie „Deutsche Wappenrolle" verschenen zijn (Bd. 14, Lief. 1 en 2), waarin de inschrijvingen in de „Deutsche Wappenrolle" gepubliceerd zijn met uitsluiting van elke andere publicatie. REDACTIE.

BOEKBESPREKING

Stamboom van Pabst, onderzocht door S. J. Th. Homan. Gestencild.

Dit geslacht *Pabsf* (niet *Van Pabst,* zoals de titel zou doen vermoeden) stamt uit Emden, waar omstreeks het midden van de 18de eeuw de stamvader *Jan Jansz. Pabst* zijn kinderen liet dopen. Zijn kleinzoon *Harm Friederich Paaps* (sic) (1801—1864), schoenmakersknecht, later dagloner te Krewerd in de provincie Groningen, vertrok tussen 1822 en 1824 naar Nederland en had aldaar thans nog onder de naam *Paabsf* voortlevend en o.m. te Holwierde gevestigd nageslacht.

Bij het ons ter recensie toegezonden exemplaar heeft de schrijver een geschreven blad met verbeteringen en aanvul-lingea gevoegd.

Genealogie Voorma, door A. K. Vink en J. H. G. Voorma. Gestencild. Hilversum 1962.

Hendrik Jacobs en *Annigje Reinders,* „beyde van Westerbroek" en 15 mei 1731 aldaar gehuwd, zijn de stamouders van het in dit boekje behandelde geslacht. Hun kleinzoon *Hindrik Reinders Voorma* (1778—1826), schultus te Westerbroek, was de eerste die, sedert 1 812, met de geslachtsnaam *Voorma* voorkomt. Uit hem stamt een talrijk en in het boekje uitgewerkt nageslacht.

W. Tsj. Vleer, De Friese Wassenaars. Uitg. Laverman N.V., Drachten 1963.

Met deze uitgave is een kloek en zeer fraai boek aan de genealogische en heraldische literatuur toegevoegd; het boek is zowel naar uiterlijk als naar inhoud buitengewoon goed verzorgd. Mede dankzij de financiële steun van leden van het geslacht *Wassenaar* en door de nasporingen van de schrijver is dit — vooral door de verschillende biografieën en streek-beschrijvingen zeer leesbare — boek over een notabel geslacht van hereboeren uit het Friese Hogeland tot stand gekomen. Vele illustraties naar portretten en oude kaarten, afbeeldingen van oude familiestukken, wapens en huizen verhogen de aantrekkelijkheid van deze uitgave, waarvan nog enkele exemplaren voor de prijs van *f 35,—* verkrijgbaar zijn bij de Heer J. D. Wassenaar, Bockama-State, Marssum (Friesland).

INHOUD VAN DIT NUMMER..

Bestuursberichten. — Septième Congrès International des Sciences Généalogique et Héraldique. — Voorouders van Z.K.H. Carlos Hugo Prins van Bourbon-Parma, door Mr. W. W. van Valkenburg. — De oudste generaties van het geslacht Hooft van Huysduynen, door J. J. Hooft van Huysduynen. — Korte mededelingen : Van Egmond van Merenstein ; „Deutsche Wappenrolle". — Boekbespreking.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegen*-Zaan 70, *Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— *gelieve* men steeds vóór 1 februari.te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Blejenbwg 5, 's-Gravenhage.*
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 457073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

Congresnummer (No. 5/6) **LXXXI e Jáargang** **mei/juni 1964**

SEPTIEME CONGRES INTERNATIONAL DES SCIENCES GENEALOGIQUE ET HERALDIQUE,

L'Association Royale Néerlandaise de Généalogie et Héraldique se sent très honorée et très heureuse de pouvoir souhaiter, dans la quatre-vingt deuxième année de son existence, une chaleureuse bienvenue aux participants du VIIe Congres International de Généalogie et d'Héraldique puisque ce congrès se réunira à La Haye.

En offrant aux congressistes ce numéro de sa revue mensuelle „De Nederlandsche Leeuw" dans lequel on trouvera des articles en français, en anglais et en allemand, l'Association espère contribuer à la réussite du Congres.

Si, autrefois, les possibilités plus réduites du trafic et des communications ne permettaient pas, entre les peuples, autant de contacts que de nos jours, il y en a, cependant, toujours eu.

Nombreux sont les liens de famille et de parenté qui, de nos jours plus que jamais, rattachent entre elles les familles des divers peuples.

L'étude, tant théorique que pratique, de la généalogie n'a plus à se soucier de frontières territoriales. 11 en est de même pour l'héraldique, bien que celle-ci conserve, de par sa nature, un caractère plus proprement national quant à son style et sa portée.

Un échange de vues sur le plan international s'impose et un congrès fournit l'occasion d'établir les contacts personnels si utiles et si opportuns.

Puisse le VIIe Congrès International contribuer à progresser dans ce sens et à atteindre le but envisagé. Nos meilleurs vœux accompagneront le cours de ce congres !

Le Président:
J. K. H. DE ROO VAN ALDERWERELT.

BESTUURSBERICHTEN.

He: Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heren T j. Greidanus en E. S. Kerkhoven, respectievelijk sedert 1952 en 1943 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:	**Voorgesteld door:**
W. D. H. ASSER, *Heideweg* 10, *Blaricum.*	MR. L. J. F. WIJSENBEEK, *'s-Gravenhage.*
J. DEN HOED, *Burg. Meslaan* 57, *Tiel.*	MR. P. J. W. BELTJES, *Arnhem.*
P. C. SCHENKENBERG VAN MIEROP, *Annastraat* **20,** *Oosterbeek.*	HET BESTUUR VAN HET GENOOTSCHAP.
E. G. VERSCMOOR, *van. Adrichemweg 28 b, Rotterdam 8.*	DR. IR. J. MAC LEAN, *'s-Gravenhage.*

Adreswijzigingen:

PROF. MR. H. F. W. D. FISCHER, ...	*Leiden, Cobetstraat 28.*
D. F. W. LANGELAAN , ...	*Amsterdam-C,* Prinsengracht 851.
JHR. MR. M. N. VAN LOON , ...	*Amsterdam-C, Keizersgracht 672.*
A. MERENS , ...	*'s-Gravenhage, Joh. van Oldenbarneveltlaan* 29.
IR. R. CH. VISSER , ...	*Gouda. Poste restante.*

Op *28* april 1.1. vond des morgens in de bibliotheek van het Genootschap het afscheid plaats van de Heer B. J. van Tilburg, die gedurende een periode van ruim 51 jaar als amanuensis aan ons Genootschap was verbonden. Bij dit afscheid waren de meeste (bestuursleden, drie ere-leden, enige oudere leden en de volledige staf aanwezig, De voorzitter sprak de Heer van Tilburg toe en overhandigde hem, namens de leden, een afscheidsgeschenk in couvert. De Heer van Tilburg dankte voor de gesproken woorden en het geschenk.

Johan Frederick Boode et ses descendants,

par B. J. BUMA **et** le Jonkheer D. W. SICKINGHE.

Blason de la famille *Boode:*

Ecusson: Parti de sinople et d'or à la tête de lion arrachée de l'un en l'autre, accompagnée de trois gerbes de blé, les deux du chef de l'un à l'autre, celle de la pointe de l'un en l'autre.

Cimier: Une tête de lévrier au naturel colletée d'or.

Devise: „Sperat infestis, metuit secundis": Dans le malheur il espère, dans le bonheur il craint.

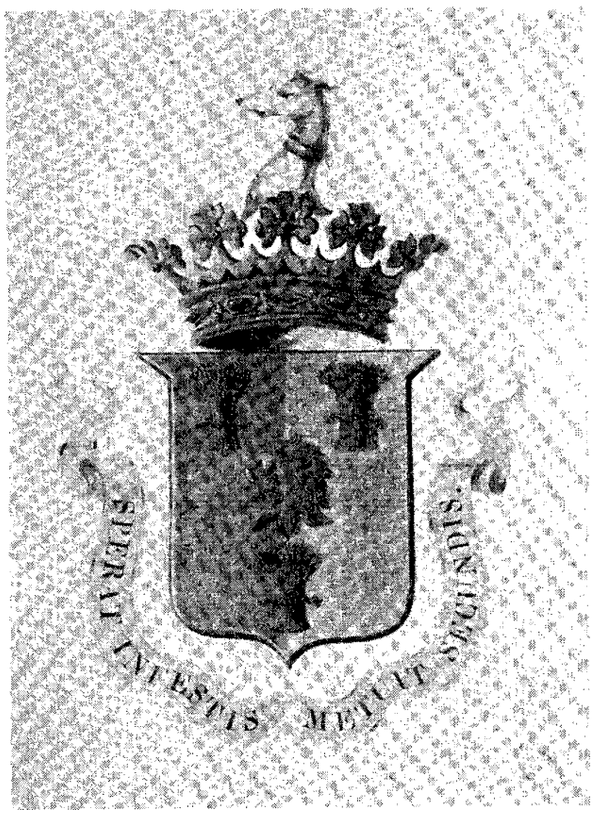

Ce blason était porti: par Madame *Borski* née *Boode* (Gén. 111, 1, 6), par G. *J. E. Boode* (Gén. IV, 13) et par E. **A.** *J. Boode* (Gén. V 35, 3), qui en possédait une reproduction en couleurs.

Grâce à la bienveillance de la veuve de ce dernier nous avons pu reproduire cette épreuve. *Eugène Boode* (Gén. V 37, 2) reconnut ce blason comme étant le sien. Ce blason se voit aussi sur la pierre tombale de Boode à Paris, dont nous reparlerons à la Gén. III 5, 1.

Les *Boode* anglais portaient un blason différent: „arg. a limb of a tree reguled and trunked, with a leaf stalked and pendent on each side vert" [1]), ce qui veut dire en français: d'argent une branche d'arbre tronqué et écoté portant tige et feuille verte retombant de chaque côté.

On ne trouve pas quelle est la feuille représentée. On présume que l'arbre est un caféier, car celui-ci porte des branches horizontales aux feuilles en opposition, l'argent rappelant ici la pellicule d'argent qui est la tunique proprement dite du grain.

1) Burke's General Armory. 1851.

Un blason britannique est protégé par la loi. A part le „Colleqe of Arms", composé du duc de Norfolk, de trois rois d'armes et de trois hérauts, qui est un Conseil Héraldique, il y a un collège fiscal, le „Herald's College", qui attribue contre payement de quatre-vingts livres sterling un blason à quiconque lui en fait la demande.

Ce caractère officiel, accordé aux blasons en Grande-Bretagne, entraîne la conséquence que celui qui arbore un blason sans en avoir le droit, commet un acte illicite [2]). L'attribution d'un blason n'implique aucunement un anoblissement et cela refrène le port de blasons.

La première et la deuxième génération de la famille Boode ont fait d'heureuses carrières dans les terres de la Compagnie des Indes Occidentales (la Chambre de Zélande), à Berbice, à Demerary et à Essequebo. Ils s'étaient faits planteurs pour leur propre compte et les cultures ont donné d'amples fruits. Pour autant que nous sachions, il n'a jamàis été publié quoique ce soit au sujet de cette famille *Boode*. Les nombreuses familles apparentées aux Pays-Bas et à l'étranger, se retrouvent en partie dans des publications néerlandaises le „Nederland's Adelsboek" (Livre de la Noblesse des Pays-Bas), le „Nederland's Patriciaat" (Le Patriciat des Pays-Bas), mais aussi dans des livres de famille, parus, comme de coutume, en des tirages numérotés et extrêmement réduits, et dans des éditions de luxe françaises, anglaises et allemandes dans le domaine de la généalogie, dont certaines de haute valeur scientifique. Bien des sources s'avérèrent obstruées et il fallut du flair et pas mal de chance pour les retrouver. Des relations de famille relâchées furent renouées et des contacts personnels furent établis aux Pays-Bas et à l'étranger; aussi ne nous est-il pas possible de nommer ici toutes les personnes qui nous ont prêté leur aide précieuse.

Pour ceux qui nous ont aidés à l'étranger, il nous faut bien, cependant, faire une esception et nommer Monsieur *Eugène Boode* (Gn. V 37, 2), ancien directeur de la „Commerzbank" à Berlin, de dernier descendant mâle vivant de la ligne directe qui, malgré ses 85 ans d'âge, est venu à La Haye, vert et droit, en pleine possession de tous ses moyens, pour prendre en personne contact avec nous.

Puis, nous tenons, sous ce même rapport, à nommer Messieurs F. Daniëls et le Jonkheer G. F. L. 0. van Kretschmar et à les remercier du précieux concours, qu'ils ont, chacun à sa manière, bien voulu nous apporter.

Le „Oorkondenboek-van Eeghen" de la main du Jonkheer F. K. van Lennep, ainsi que les „Brieven van, aan en over W. Borski, 1 (1765—1814)", par W. J. J. C. Bijleveld nous fournissent quelques notions concernant la famille Boode. Toujours est-il que ni Van Lennep, ni nous-mêmes n'avons réussi à établir l'ascendance en remontant au-delà de Johan *Frederick Boode*, par qui cette généalogie commence. 11 nous venait du Brunswick, au cours d'une période précédant de peu la guerre de Sept Ans et faisant suite aux guerres de Silésie auxquelles des contingents originaires du Brunswick étaient également mêlés. 11 est donc aisé de comprendre que le jeune *Boode* s'en est allé chercher fortune dans un coin du monde où la menace de la guerre était moins imminente.

Mais- ni dans les registres de l'église de Blankenbourg en Brunswick (D.D.R.), registres qui sont actuellement conservés à Wolfenbüttel, ni dans ceux de Blankenbourg en Thuringe (D.D.R.) on n'a réussi à retrouver son baptême.

Selon Bijleveld [3]), *les Boode y* appartenaient à la magistrature, mais nous n'avons trouvé aucune indication en ce sens. Le fait qu'il s'est embarqué pour le Surinam en qualité d'élève-tambour, ne dit pas grand'chose quant au milieu social dans lequel *Johan Frederick Boode* est nè. Dans les années d'immédiatement après 1944, nombre d'intellectuels aux idées avancées ont tenté d'aller, comme militaires, aux Indes Néerlandaises, où se situaient leurs intérêts économiques. Les générations ultérieures des *Boode* ont su se maintenir tant socialement que sur le plan économique, mais la débâcle aux Antilles, suivie de l'abolition de l'esclavage aux colonies britanniques (1833) porta un coup terrible à ces planteurs.

La période de transition de dix années, pendant laquelle les propriétaires se virent rembourser les 3/7 de la valeur de vente (autour de 20 millions de livres sterling en tout) ne fournit point de solution. L'abolition de l'esclavage — les affranchis vivaient dans l'illusion qu'ils n'avaient plus besoin de travailler pour vivre — consacra la ruine définitive de ces contrées jadis si florissantes.

Comme nous l'avons dit, nous avont dû accepter *Johan Frederick Boode* comme le premier ancêtre positivement prouvé, mais cela ne veut pas dire que nous ne sachions rien de l'existence très probable de certains de ses frères et soeurs.

Ainsi, par exemple, nous trouvons *Diedrich Christiaan Boode*, qui a fait au Surinam, le 31 janvier 1759, un testament dans lequel il désignait comme son héritier universel son frère *Johan Frederik*, subsidiairement sa soeur *Elisabeth* et, au cas où celle-ci serait également prédécédée, ses frères et soeurs ensemble.

Ce *Johan Frederik* est, selon toute probabilité, le même que celui que nous avons mentionné dans la phrase précédente. 11 ressort en tout cas de ce testament qu'un certain *Johan Frederik Boode* doit avoir eu au moins six frères et soeurs. Puis, un certain *Hendrik* et une certaine *Anna Catharina* Boode ont été respectivement parrain et marraine au baptême tant de son fils *Jacobus Hendrik* (Gén. 11 **1**), que de sa fille *Anna Cafharina* (Gén. 11 3).

On s'imagine aisément que ce sont là un frère et une soeur, que le testament de *Diedrich Christiaan Boode* n'a pas indiqués par leur nom.

Les *Boode* sont très internationaux quant à leur parenté, dont nous mettrons ici en première ligne les membres des familles *Von Bethmann* en Allemagne, *De Lestapis* en France et Cusf en Angleterre, de sorte que nous avons cru bien faire de donner ci-après des descriptions sommaires de ces familles. Les *Boode* eux-mêmes aussi étaient éparpillés aux Pays-Bas, en Belgique, en Allemagne, en France et en Angleterre. Ce que nous vous offrons ici n'est qu'une généalogie partielle, nous ne donnons en effet que cinq générations; la possibilité n'est pas exclue, par ailleurs, que nous avons omis de mentionner quelque membre de la famille, chose dont nous prions d'avance le lecteur de bien vouloir nous excuser.

11 existe encore d'autres familles *Boode* florissantes qui montrent toutefois une généalogie différente de la présente. Nous nous limitons, quant à nous, aux descendants du numéro 1 de cette généalogie-ci et à *Johan Frederick Boode* lui-même.

---

2) Rietstap, Handboek der Wapenkunde (Gouda, G. B. van Goor 1857), p. 36. Pama, Rietstap's Handboek der Wapenkunde (Leiden, W. J. Brill 1961), p. 238.

3) „Het Huis Terweegen" par W. J. J. C. Bijleveld clans „De Nederlandsche Leeuw" 1951, col. 47, où l'on trouve des données concernant Ja famille *Boode*.

Cinq fois au moins des descendants de *Johan Frederick Boode se* sont mariés entre eux:

1. *Ely-Horlock* (Gén. IV 14, 1 et IV 6, 2);
2. *de Lestapis-Vallet de Villeneuve-Guibert* (Gén. V 8, 1 et V *27,* 1):
3. *Luden-van der Vliet* (Gén. V 28, 2 et V 15, 4);
4. *Cousin de Mauvoisin-Blanchy* (descendants de Gén. V 9, 4, et V 12, 3);
5. *Sickinghe-van Eeghen* (descendants de Gén. V *29, 5* et V 16, 2).

Les descendants qui n'ont pas atteint l'âge de 21 ans, n'ont pas été mentionnés, à moins d'avoir été mariés auparavant; il a été porté en outre dans les tableaux un descendant qui a été émancipé. Des renseignements sur des personnes non-mentionnées peuvent être demandés aux auteurs de la présente étude.

Les *Boode* étaient des gens bien doués par la nature et ils présentaien: bien. Chose plus importante, toutefois, c'étaient des gens d'une remarquable énergie, qui firent la prospérité d'une colonie conduite par leur intelliqence avisée et leur dynamisme. Surtout tenant compte de l'époque, leur fortune était fabuleuse et d'un rendement énorme. Nous avons voulu ici conserver le souvenir du passé glorieux de la famille *Boode.*

Von Bethmann.

L'histoire mentionne, pour la première fois des membres de cette famille en 1416, à Goslar (actuellement en pays de Saxe-Anholt). Au début du 16e siècle ils remplissent à plusieurs reprises les fonctions de „Münzmeister" (maître des monnaies) et sont agréés dans la corporation des marchands. Le 17e siècle voit leur ascension sociale dans cette vilie hanséatique mais les voit aussi déménager à Francfort sur le Main, où *Simon Moritz Bethmann* fonda une banque, qui allait s'appeler au bout de peu de temps: „Gebrüder Bethmann" (Bethmann Frères).

Cette banque prit un essor rapide mais sans s'abstenir pour cela de petites affaires comme celle, entre autres, de la lettre de crédit qu'ils remirent à Goethe en 1786 pour son célèbre voyage dans le nord de l'Italie. De plus grosses affaires étaient, par exemple, des emprunts consentis à l'Empereur de Russie et à certains princes allemands, mais la banque finança également la première entreprise de navigation à vapeur sur le Main et le Rhin, de même que la première voie ferrée en Allemagne; au début de notre siècle, ce fut aussi la construction du chemin de fer de Bagdad que cette banque rendit possible. Le fondateur, nommé ci-dessus, de cette maison de banque épousa en 1810 *Louise Frédérique Boode* (Gén. 111 1, 1). Selon de nombreux témoignages, elle était d'une grande beauté, ce dont le Czar lui-même était convaincu, attendu qu'il consentit à être le parrain du troisième fils. Le „Louisa Park", dans la ville actuelle de Francfort sur le Main, porte son nom.

Ces particularités et encore beaucoup d'autres, très intéressantes bien que non-généalogiques, nous sont fournies par Claus Helbing, dans son ouvrage „Die Bethmanns", paru en 1948, qu'il faut considérer comme une publication commémorative en l'honneur du bicentenaire de cette maison. Pour la généalogie, nous nous référons au „Genealogisches Handbuch des, Adels, Adelige Häuser, B." 1954 pour autant que les notes n'indiquent pas d'autres sources.

De Lestapis.

L'ancêtre prouvé de cette famille est *Jacques de Lestapis,* marié dans le Béarn en 1632. Le nom *„De Lesfapis" se* rencontre déjà dans cette contrée depuis le 14e siècle. Les Basques français y habitent et leur pays fait maintenant partie du département des Basses-Pyrénées. A la fin du 18e siècle, il ne restait de cette famille, si nombreuse à ses débuts, qu'un seul descendant mâle direct dudit *Jacques,* savoir *Pierre de Lestapis-Casenave* (1756-1833) mariée avec *Jeanne Marie Poumiès. Ce* couple eut un grand nombre d'enfants, parmi lesquels trois fils, dont les aînés, *Adrien Pierre* et *Pierre Justin Sévère* (Gén. 111 1, 3), passérent une bonne partie le leur jeunesse en Espagne, en Angleterre et en Hollande. 4 l'âge de 33 ans, *Sévère* mena au nom de Messieurs Hope & Co, à Amsterdam, et Baring Brothers, à Londres, des négociations avec le, gouvernement français. Le troisième fils, *Pierre Firmin* (Gén. 111 1, 2) réussit à devenir, lui aussi, un grand financier et fut entre autres, pendant quelque temps, nembre du Conseil de Direction de ladite banque, En 1818, les trois frères fondérent à Bordeaux la maison „Lestapis Frères". La maison se spécialisa dans le commerce des vins en gros, avec les Pays-Bas entre autres. De nos jours encore, bien des établissements néerlandais, membres de l'Union des hôtels, restaurants et cafés, et de nombreux particuliers se fournissent en vins auprès de cette maison.

A un moment donné *Sévère* se chargea de la conduite journalière des affaires et, en cette qualité, se fixa à Bordeaux. Le fils aîné épousa une mexicaine d'extraction espagnole et nous donnons à ses descendants le nom de „rameau espagnol". Ce fils aîné demeura fidèle au Béarn et y administra de grandes propriétés près des villages de Mont, Urtix et Lacq. Actuellement on rencontre assez souvent le nom de ce dernier village dans les journaux néerlandais parce qu'il s'y trouve, comme dans l'Est de la province de Groningue, un gisement de gaz, bien que d'un contenu sensiblement moindre.

Depuis 1654 jusqu'à aujourd'hui, le château de Lacq est la résidence d'un ou de plusieurs membres de la famille dont nous parlons. La branche aînée ne se bornait d'ailleurs pas à l'administration domaniale, mais donna aussi, au 19e et au 20e siècle, de nombreux conseillers-généraux, parlementaires et officiers.

Une ordonnance de la Cour Impériale de Pau, du 23 février 1864 confirma

a) une sentence du Tribunal d'Orthez, du 25 novembre 1845, autorisant les membres de la famille à laisser tomber le nom complémentaire de *Casenave, et* arrêta
b) que dans tous les actes de l'Etat-Civil, passés depuis Ia fin du 18e siècle, le nom de famille *„Lestapis"* devait être changé, pour autant que nécessaire, en celui de *„de Lestapis", ce* dernier étant conforme au patronyme des ancêtres.

Ce qui précède a été emprunté, quant aux faits généalogiques, à la „Mise au point concernant la Famille *De Lestapis"* publiée en 1955 par *Annaud de Lestapis* (fils ainé de Gén. V 9, 6). L'Annuaire de la Noblesse de France, de 1899, l'Artnorial du Bordelais, par Charondas, ainsi que le „Recueil Généalogique de la Bourgeoisie Ancienne" publiée par A. Delaverne en 1954, contiennent un certain nombre de données qui ne concordent pas avec ce qui précède et ce qui s'y trouve est donc en partie inexact. Le premier de ces ouvrages démontre pourquoi les données incriminées ne sont pas basées sur un fond de vérité.

JOHAN FREDERICK BOODE
(1733-1.796)

Collection de Madame E. C. M. Nanning née Boode à La Haye.

Cust.

En 1312, on voit apparaître des personnes portant le nom de famille *Cust* dans les „Assize and Subsidy Rolls". Puis, on en rencontre à Boston, à Stamford, à Belton et à Grantham. Les *Cust* étaient propriétaires de Pinchbeck, en Lincolnshire. La généalogie prouvée commence en 1479, De cette année-là jusqu'en 1923, la famille a été établie au Lincolnshire. Depuis 1931, la descendance mâle directe de Sir *Edward Cust* est éteinte. Auparavant, la continuation reposa sur un fils unique, Sir *Richard* et sur son fils Sir *John*. Ils sont de la branche de Belton. Voici les trois générations précédant Sir *Edward Cusf* (voir Gén. 111 4):

Sir *Richard Cusf*, 2nd Baronet, baptisé en l'Eglise de St. George, à Stamford, le 30 octobre 1680, † le 25 juillet 1734, fils d'abord aîné, puis unique, de Sir *Pury Cust*, of the Blackfriars, à Stamford [4]) et de *Ursula Woodcock*, épousa en 1717 Dame *Anne Bankes*, née le 4 décembre 1694, † le 29 décembre 1779. *Richard et Anne* ont été inhumés tous deux dans l'église de St. Georges à Stamford, *Anne* était la fille de Sir *William Brownlow*, Baronet, of Belton, et de *Dorofhy Mason*, décédée à l'âge de 33 ans et inhumée en grande pompe le 20 janvier 1700, à Sutton (Surrey). Sir *Richard* était High-Sheriff and Justice, un homme intègre et de hautes capacités. Sa femme fut son exécutrice testamentaire et écrivait des lettres fort bien rédigées; elle se rendit à Londres à l'occasion de la naissance de son arrière petit-fils *John*, lrst Earl *Brownlow*, et survécut de 45 ans à son mari [5]). Sir *Pury*, déjà nommé, n'aimait pas une vie retirée et fit de fréquents voyages en France, en Italie, en Allemagne et en Suisse, auxquels son père mit fin en le mariant. 11 avait, cependant, gardé de cette vie émancipée une penchant funeste pour les jouissances de la vie. A sa mort, il parut que l'acquisition d'une belle expérience de la vie se soldait par un héritage déficitaire.

Sir *John Cusf*, 3rd Baronet, né le 12 août 1718, baptisé à St. Martin des Champs (in the Fields) le 15 septembre 1718, † le 24 janvier 1770, inhumé à Belton, épousa à Cressy Chapel [6]), le 8 décembre 1743 *Efheldred Payne*, née en 1720, † le 27 janvier 1775, inhumée à Belton, fille de *Thomas Payne et d'Elizabeth Marfin Folkes*, of Hillingdon.

Sir *John* était Membre du Parlement de 1742 à 1770, „Speaker (president) of the House of Commons" de 1761 au 19 janvier 1770, 11 démissionna pour cause de surmenage après les débats parlementaires, cinq jours avant sa mort. Sa femme *Etheldred* était une personne placide et se tenait à l'arrière, à l'ombre des nombreux frères et soeurs de son mari; elle n'avait pas eu beaucoup d'instruction [5]). Sir *John* est le seul d'une nombreuse famille à avoir laissé des decendants qui ont vécu.

4) Records of the Cust Family of Pinchbeck, Stamford and Belton in Lincolnshire 1479-1900, compiled by Lady Elizabeth Cust. Series 1, p. 338 (London, Mitchell and Hughes, 140 Wardourstreet 'W. 1898). Lady *Elizabeth Cust* était la fille de *Edward Bligh*, 5th Earl *of Darnley*, et l'épouse du Honourable et Reverend *Henry Cockayne Cust*, petit-fils du premier Baron *Brownlow*.

5) Records of the Cust Family, Series 11, p. 299, 302, 310, 323-336. The Brownlows of Belton, 1550-1779, compiled by Lady Rlizabetb Cust (London, Mitchell Hughes and Clarke, 140 Wardour Street, W. 1909).

6) Records of the Cust Family, Series 111. Sir John Cust, Third Baronet. Memoir and Corresponence, by Lionel Cust C.V.O. Litt. D. (London, Mitchell Hughes and Clarke, 11-13 Bream's Buildings, E.C. 4. 1927). Sir *Lionel Henry Cust* (né le 25 juin 1859, „gentleman usher to the King" 1901-1927, † le 12 octobre 1929) était le fils de Lady *Elizabeth Cust*.

De ce mariage *Cusf-Payne* naquirent trois enfants: *Brownlow, Elizabeth* et *Anne*. *Elizabeth* épousa *Philip Yorke, of* Erddig (Denbigshire, N.-Wales).

Sir *Brownlow Cusf*, 4th Baronet, Baron *Brownlow* en 1776, né au Norfolk Street, Strand, le 5 décembre 1744, † le 25 décembre 1807, inhumé à Belton, épousa en secondes noces, le 31 août 1771, *Frances Bankes* [5]), née le 6 août 1756, † le 13 avril 1847, inhumée à Belton, fille de Sir *Henry Bankes*, Knight, of Wimbledon, et de *Frances Pembroke*, of Canterbury.

Sir *Brownlow Cusf* était membre du Parlement, de tempérament formaliste et réservé, remplissant avec la plus extreme minutie ses devoirs sociaux et politiques de membre du parti Conservateur. Ceux qui le connaissaient le jugeaient regardant. Onze de ses treize enfants lui survécurent; son fils aîné devint Earl *Brownlow (le* titre de Baron *Brownlow* était le second titre de son oncle le Viscount of *Tyrconnel)*. S a femme, *Frances*, écrivit de fort belles lettres. Elle eut six fils, six filles, une demi-fille et neuf brus en tout. Une de ses filles, *Anne*, décédée le 8 mei 1867, se maria, cela en 1825 avec Sir *William Fowle Middleton*, Baronet.

L'ouvrage, qui suit, a été le résultat de nos longues conciliabules et de nos recherches dans les archives et dans les registres de l'état-civil. Ce résultat a été obtenu surtout grâce à l'aide et aux concours, au-dessus de tout éloge, de nombre de personnes aux Pays-Bas et à l'étranger.

Pour terminer, nous prions instamment tous ceux, qui pourront apporter des additions ou des corrections, de bien vouloir les porter à notre connaissance.

Généalogie.

Génération I.

Johan Frederick Boode, né à Blankenburg, au Brunswick, le 11 février 1733, de confession luthérienne, planteur à Essequibo et à Demerary, conseiller de Police et de Justice Pénale, † à Demerary le 28 décembre 1796, épousa à Essequebo en 1763 *Anna Maria Vroom*, née en ce lieu le 31 janvier 1738, † à Demerary le 17 janvier 1783, de confession réformée, fille de *Jacob Hendrik Vroom* et de *Agnita Jansze*, et veuve de *Willem Willemsen (Vilhelm Vilhelmsen)*.

Johan Frederick Boode, par qui nous commençons la présente parentèle, a été très certainement un homme de grande envergure. Après avoir pris le large à 16 ans à bord du voilier „ Jacob Daniël", parti d'Amsterdam le 27 novembre 1749, il est arrivé au Surinam le 6 février 1750 [7]) et a déménagé à l'âge de 28 ans vers la Guyane Britannique actuelle. 11 n'y réussit pas seulement, grâce à son énergie indomptable et à sa ténacité, à se bâtir une fortune considérable dont nous reparlerons encore, mais il donna aussi à ses quatre fils une solide éducation et une instruction scientifique. 11 les envoya tous faire leurs études universitaires à Leyde [8]), les deux aînés suivirent 'au préalable les cours du „Gymnasium" (lycée classique) à Middelburg (Zélande, Pays-Bas) et ceux du „Paedagogicum" à Halle en Prusse. En raison de leur âge, les deux cadets firent leurs études sous

7) Algemeen Rijksarchief à La Haye, Soldijboeken van Suriname. Sociëteit van Suriname, Monsterrollen no. 313, fol. 272. Journaal van de Gouverneur van Suriname. (communiqué par le Jonkheer M. N. van Loon).

la surveillance d'un gouverneur [8]). Seuls les deux aînés terminèrent leurs études par une soutenance de thèse.

Pour ce qui en est de sa fortune, nous pouvons nous en faire une idée à la lecture de ce qu'en dit le Dr. George Pinckard dans ses „Lettres Erom Guiana" 1796-1797, réimprimées à Georgetown en 1942 [9]):

„The number of slaves, at this period, in the united colony of Essequebo and Demerara, is about 55000. The greatest numer possessed by an individual is nearly 2000.

These are the property of Mijnheer *Boode*, a planter living upon the western coast of the Demerara river: a man of immense fortune, who is said to have been originally a drumboy, in the Dutch service, and to have come to this colony Erom Surinam, where he had arrived with the troops from Holland. Here, by a steady perseverance in successful industry, he has enabled to acquire a fortune which is represented as princely indeed; it being said to amount to nearly £ 50000 sterling, per annum."

Le 7 février 1780 il fit, avec sa femme, un testament mutuel et, enfin, le *22* décembre 1796, il rédigea ses dernières volontés à Essequibo. 11 fut témoin au baptême de son petit-fils et filleul *Jan Frederik Boode* (Gén. IV 1, 4), né à Amsterdam le 5 octobre 1796, et il mourut peu après à Démerary le 28 décembre 1796.

Lorsqu'il vint à mourir, après sa femme, sa fortune se composait en premier lieu de cinq plantations de café, savoir [10]):

a.	„De Groote en Kleine Uitvlucht" (La Grande et la Petite Retraite), estimée à	*f* 1.167.192,10
b.	„De Kinderen en Boode's Rust" (Les Enfants et le Repos de Boode), estimée à	*f* 780.763,17
c.	„Cornelia Ida", estimée à	*f* 647.844,09
d.	„Le Grange', estimée à	*f* 780.016,03
e.	„Greenwich Park", avec 176 esclaves et 150.000 arbres [11]), estimée à	*f* 452.330,10
	Total. - j	3.828.145,49

avec, en surplus, un capital en biens meubles s'élevant à une somme à peu près identique.

Tenant compte du fait que les enfants s'étaient successivement fixés en Europe et que l'époque était très mouvementée et défavorable, on comprendra aisément que la liquidation de l'héritage n'était guère simple. La répartition des plantations s'est donc faite en plusieurs phases. Après que les premiers rapports d'estiniation eussent été reçus à Amsterdam [12]), on procéda à un tirage au sort avec compensation réciproque. 11

8) Album Stud. Acad. Lugd. Bat. 15751875; voir les années 1787 et 1788, 1157, no. 26: „*Jacobus Henricus Boode, ex* Rio Demerary"; no. 26: „*Adrianus Christianus Boode ex* Rio Demerary; 1162, no. 30: „*Lodewijk Wilm* Boode, Demerariensis 17, Juris Studiosus"; 1162, no. 38: „*Gustav Eduard Boode,* Demerariensis 14, litt. Stud."; „*Gabriel Jacquet,* Verodunensis, Ephorus studiosorum *Boode*" 1265 et 1269..

9) Dr. George Pinckard „Letters from Guiana" 1796-'97, reprinted Georgetown 1942. Ces lettres ont été publiées en trois volumes pour la première fois à Londres en 1806.

10) Dans „De Navorscher" 96, p. 142, a été publiée une carte géographique où l'on trouve la plupart de ces plantations.

11) Algemeen Rijksarchief à La Haye, W.I.C. no. 188; elle était la plus petite des cinq plantations.

12) Acte, passé devant le notaire Rarseboom à Amsterdam le 29 août 1802, dossier no. 594.

avait été convenu toutefois que Greenwich Park reviendrait aux héritiers du fils prédécédé *Lodewijk Willem Boode* (Gén. 11 5), savoir: sa veuve et sa fille, de sorte qu'en réalité quatre plantations seulement furent tirées au sort et que les héritiers susdits touchèrent — grâce à la compensation réciproque — le plus de bien en espèces ou, aussi, en titres. Le tirage fut fait par les épouses des héritiers mâles et par la seule héritière et l'on se servit pour cela de petits oeufs en ivoire contenant chacun une petit billet sur lequel se trouvait le nom d'une plantation [13]).

Le résultat du tirage au sort fut comme suit:

Jacobus Hendrik Boode eut „La Grange",

Andreas Chrisfiaan Boode eut „De Groote en Kleine Uitvlucht",

Anna Cafharina Duker eut „Cornelia Ida" [14])[15]),

Eduard Gusfaaf Boode eut „De Kinderen en Boode's Rust".

La dernière étape fut la passation de l'acte de partage de la succession de *Johan Frederick Boode* et de *Anna Maria Vroom à* Londres le 17 juin 1825.

Génération 11,

(enfants de Johan Frederick Boode et de Anna Maria Vroom; Gén. 1).

1. Meester [15a]) *Jacobus Hendrick (Frederick) Boode,* né *à* Rio Demerary le 12 avril, y fut baptisé le 13 avril 1764 (parrain et marraine: Hendrik Boode et Anna Catharina Boode, tous deux Luthériens et habitants du Duché de Brunswick), docteur en droit, planteur de café, conseiller à la Cour de Justice et membre du Collège Electoral à Demerary; au temps du partage de l'héritage de son père (le 17 juillet 1825) il était administrateur des biens de la famille à la Guyane Britannique; il habitait la plantation „Cornelia Ida" (appartenant aux héritiers de feue sa soeur Anna Catharina Boode), † à Rio Demerary le 2 novembre 1826, épousa à Amsterdam le 10 juillet 1791 *Cathérine Anfoineffe Martin,* née à Amsterdam le 18 novembre 1767, y † le 28 octobre 1848, fille de *Jean François Martin* et de *Elisabeth Louise Molière.*

   Leurs enfants suivront **Génération 111 1.**

2. Meester *Andreas Chrisfian Boode,* né à Rio Demerary le *27* décembre 1765, docteur en droit, fondateur — avec son beau-frère Johan Cornelis Bert — de la maison de commerce „Boode & Bert" à Amsterdam, exécuteur-testamentaire de son père; le 17 juillet 1825 il habitait Bryanstone Square in the parish of Saint-Marylebone, co. Middlesex (actuellement Londres), † à Lucknam Park, Colerne (Wiltshire) le 24 octobre 1844, épousa 1° en l'Eglise Wallonne à Leyde (Hollande-Mérid.) le 12 octobre 1790 *Anthonia Hendrika Johanna van Noorf,*

13) Acte, passé devant le notaire Rarseboom à Amsterdam le 25 avril 1803, dossier no. 244.

14) Le petit oeuf en ivoire et le billet avec le nom „Cornelia Ida", qui a été tiré par *Anna Catharina Duker (Gén.* 111 3b), étaient encore en possession de sou descendant *Emil Luden* (Gén. V 28, 3).

15) Un mémoire, écrit en 1882 (Plantation Cornelia Ida, Analysis of Title by Sur Gribble & Buton, 12 Abchurch Lane) est en possession de Madame *M. C. G. Walland* née Diemont, petit-fille de *Emile Luden* (Gén. V 28, 3).

15a) Titre académique, porté par les docteurs en droit néerlandais.

Meester JACOBUS HENDRICK (FREDERICK) BOODE
(1764—1826) **et** son **épouse** CATHERINE ANTOINETTE
MARTIN (1767—1848).

Toile, peinte **en 1791** par Johann Friedrich August Tischbein.
Collection privée.

née à Leyde le 30 novembre 1772, y fut baptisée en la Hooglandsche Kerk le 6 décembre 1772, † à Amsterdam le ler juin 1795, inhumée (en même temps que sa fille, mort-née le 1 juin 1795) dans la Hooglandsche Kerk à Leyde le 5 juin 1795, fille de Jacob *van* Noort et de *Megfhalina Sfratenus;* il épousa 2° le 12 mars 1800 *Phoebe Danneff, née à* Childwall, Liverpool, le 5 juin 1778, y fut baptisée le 3 juillet 1778, † à Londres le 16 mai 1825, fille du Reverend *Thomas Danneft* [16]) *et* de *Ann Ogden.*

Les enfants du deuxième lit suivront Génération 111 **2.**

3. *Anna Catharina Boode,* née à Rio Demerary le 24 février 1767, y fut baptisée (Eglise Réformée) le 24 mars 1767 (parrain: Hendrik Boode; marraine: Anna Catharina Boode), † à Amsterdam le 18 octobre 1808, épousa 1° à Rio Essequibo le 15 février 1786 *Johan Cornelis Bert* [17]), baptise à Buren (Hollande-Mérid.) le 20 novembre 1757, „ritmeester" (capitaine de cavalerie) au regiment De Famars, puis commandeur d'Essequibo 1784—'87, commissaire de la „Wisselbank" (Banque d'Escompte) à Amsterdam, négociant et co-fondateur de la maison de commerce „Boode & Bert" à Amsterdam, habitait en été au domaine „De Rijp" près de Bloemendaal (Hollande-Sept.)1793—'96, † à Amsterdam le 27 octobre 1800, fils de *Jan Anthony Berf* et de *Anna 'Maria Tulleken;* elle épousa 2° à Amsterdam le 13 mars 1802 Meester *Pefrus Gerardus Duker,* né à Rio Demerary le 12 octobre 1746, docteur en droit, „advocaat-fiscaal" à Rio Demerary (connu par sa répression énergique de la révolte des esclaves à Rio Demerary au mois de septembre 1789), puis planteur et négociant, vit en Angleterre pendant le Premier Empire, ensuite à Amsterdam ou il habita à la Prinsengracht en face de l'Amstelveld, et plus tard à la Keizersgracht, il a laissé à la postérité une correspondance considérable et intéressante, † à Amsterdam le 15 février 1837, fils de *Arnoldus Duker* et de *Johanna van Knapen.*

Les enfants du premier iit — sauf cinq en f an ts morts en bas âge [18]) — suivront Génération 111 **3a.**

La fille du deuxième lit suivra **Génération III 3b.**

4. *Lodewijk Willem Boode, of* Pover Hall (Cheshire) [19]), [24]), né à Rio Demerary le 8 février 1772, † domaine de „Ter Wegen" à Sassenheim (Hollande-Mérid.) où il séjourna chez son frère Eduard Gustaaf, le 7 ou 8 août 1800 [20]), épousa à Childwall, Liverpool, le 6 décembre 1798 *Margaref Danneff,* of Leasowe Castle depuis 1802, née à Childwall,. Liverpool, le 8 février 1774, y fut baptisée le 5 mars 1774, † à Wallasey (Cheshire) le 21 avril 1826 (victime d'un accident de voiture), fille du Reverend *Thomas Danneff* et de *Ann Ogden.*

16) C'est à tort qu'on écrit parfois que *Thomas Dannett* fut arehevêque de Canterbury; en fait il fut „rector" à Liverpool.

17) Nederlands Patriciaat 1951, page 27, et la généalogie Bert, rédigée par *L. G. Schrassert Bert* (Gén. V 23, 1).

18) Deux de ces enfants sont mentionnés dans „De Nederlaudsehe Leeuw" 1916, coll. 89-90.

19) Joseph Foster, Baronetage and Knightage of the British Empire (Nicholl and Sous. 1882), Volume 11, 170.

20) Algemeen Rijksarchief à La Haye, Gaardersarchief Sassenheim, no. 2, 11 août 1500.

Margaret Dannett acheta en 1802 le château de Leasowe Castle, bâti en 1593 par Ic cinquième Earl of Derby. Sir *Edward Cust, le* gendre de *Margaret Dannett,* a agrandi le château d'une façon considérable et a augmenté l'étendue du domaine. A partir de l'année 1843 Lady *Cust* née *Mary Anne Booae* séjourna souvent à Leasowe Castle. Actuellement le château sert de maison de convaleseenee à des employés de chemins de fer.

En 1825 *Margaret Dannett* a fait poser dans l'Eglise Réformée de Sassenheim (Hollande-Mérid.) une pierre commémorative avec l'inscription suivante [21]):

„In a vault below are deposited the remains of *Lewis William Boode* Esq.
he was born in the Colony of Essequebo in 1772 and married in 1798 *Margaret Dannett of* Wavertree in the Country of Lancaster, ho died in 1800 at Huis ter Wegen in this township, leaving issue and only child *Mary Anne,* afterwards the wife of the hon.ble *Edwd Cust, M.P.*"

Lady *Cust* née *Mary Anne Boode* éleva à la Breek Road à Wallasey (Cheshire) un monument de style gothique et fit poser près de ce 'monument une pierre commémorative avec l'inscription suivante :

„Near this spot Mrs. *Boode* of Leasowe Castle was killed by a fall from her pony carriage April 21st. 1826. May ye who pass by respect this memorial of an awful dispensation and the affectionate tribute of on only child to perpetuate her dear mother's memory beyond the existence of that breast which will never cease to cherish it. Ah, may the sad remembrance which attaches to this spot impress on everyone this salutary warning: — In the midst of life we are in death''.

Leur fi11 es uivra Génération **III 4.**

5. *Eduard Gustaaf Boode,* né à Demerary le 16 juin 1774, † à Mayence (Hesse-Darmstadt) le 5 décembre 1837, épousa 1° à Lisse (Hollande-Mérid.) le 17 septembre 1796 *Anna Maria Debora Roseboom,* baptisée à Amsterdam le 3 mars 1776, † au domaine de Leeuw-en-Hooft près de Heemstede (Hollande-Sept.) le 9 août 1798, fille de Meester *Jan Hendrik Roseboom et* de *Françoise Wijnanda Elisabeth van der Noot de Gieler;* il épousa 2° à Sassenheim (Hollande-Mérid.) le 9 février 1799 *Cafharina Bourda,* née à Demerary, † à Mayence le 23 août 1837, fille de *Joseph Bourda* et de Pa femme libre *Polly.*

Eduard Gustaaf Boode acheta en 1798 le clomaine de „Huis ter Wegen" près de Sassenheim (Hollande-Mérid.) [3]). Cette propriété, autrefois appelée Beresteyn, avait appartenu à son beau-père Roseboom, qui avait dû la vendre en 1793. La maison de *campagne* était un long bâtiment d'un étage, assez haut où on aecédait au milieu par un csealier rond. Le rez-de-chaussée était spacicux. Dans la façade de la maison il y avait des niches, où se trouvaient des bustes et des statues. En 1808 l'étendue totale du domaine était de 49 hectares environ.

Les époux *Boode-Bourda* furent enterrés à Mayence nu „Hauptfriedhof ", (Champ 10, rangée 12, sépulture 22). Dans cette même sépulture fut inhumée leur fille *Eugénie Clémentine von Griesheim* née *Boode* (gén. III 5b, 7). Selon le livre „Der Mainzer Friedhof" par A. Boerekel il s'y trourait un monument funéraire en grès de Heilbronn en style gothique. Ce monument, qui existait encore en 1923, a disparu depuis.

Joseph Bourda, le beau-père d'*Eduard Gustaaf Boodc,* était de février à oetobre 1754 directeur-général intérimaire de Demerary et jusqu'à fevrier 1785 le premier conseiller de la. Cour de Poliee et Justice 21a). A Georgetown (Guyane-

21) Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins, Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de kerken der Provincie Zuid-Holland, Volume 1111.

21a) P. M. Netscher, Geschiedenis van Essequibo etc. ('s-Gravenhage 1880), pages 269 et 330.

Britannique) il y avait le Cimetière-Bourda [21b]). *Joseph Bourda* mourut à Paris le 23 avril 1798. Dans son testament, passé à Demerary le 6 juin 1792, il avait décidé que la plantation „Vlissingen" serait un *fidéicommis*, ce qui a provoqué plus tard un procès, fait par quelques-uns de ses petits-enfants (voir entre autres „Report of the proceedings in the Bourda will case before the Supreme Court of Civil Justice of British Guyana" 245 pages, paru en avril 1865; Monsieur Ph. J. D. Houel (gen. V 43, 6) est en possession d'un exemplaire de cette publication).

Les enfants du premier lit suivront **Génération 111 5a.**

Les enfants du deuxième lit — sauf cinq enfants mort-nés ou morts en bas âge — suivront **Génération 111 5b.**

6. *Gijsbert Christiaan Boode*, né le 24 octobre 1776, mort sans laisser de descendants légitimes.

Génération III.

111 1,

(enfants de Meester Jacobus Hendrick (Frederick) Boode et de Cathérine Antoinette Martin; Gén. 11 1).

1. *Louise Frédérique Boode*, née à Demerary le 10 avril 1792, y fut baptisée (Eglise Réformée) le 13 avril 1792, † à Francfort sur le Main le 8 avril 1869, épousa 1° à Amsterdam (Eglise Wallonne) le 10 septembre 1810 *Simon Moritz von Bethmann*, Herr auf Krzinetz, Ronov und Dobrovan (Bohême), né à Francfort sur le Main le 31 octobre 1768, chef de la maison de banque „Gebr. Bethmann", coaseiller d'Etat russe et consul-général de Russie à Francfort s. 1. M., y † le 28 décembre 1826, fils de *Johann Philipp Bethmann* et de *Katharina Margaretha Schaaf;* épousa 2° à Francfort s. 1. M. le 6 avril 1828 *Matthias Franz Joseph Borgnis* [21c]), né à Mayence (Hesse-Darmstadt) le 10 février 1798, joaillier à Francfort sur le Main, y † le 29 octobre 1867, fils de *Franz Anton Balthasar Borgnis* et de *Katharina Karoline Elisabeth Fontaine.*

   Les enfants du premier lit suivront **Génération IV 1a.**

   Les enfants du deuxième lit suivront **Génération IV 1b+**

2. *Anne Marie Boode*, née à Demerary le 5 mei 1794, baptisée à Amsterdam (Eglise Wallonne) le 17 décembre 1794, † à Paris le 10 décembre 1864, inhumée au Père-Lachaise, épousa à Amsterdam le 28 août 1816 *Pierre Firmin de Lestapis*, né à Orthez (Basses-Pyrénées) le 25 septembre 1786, associé de la maison de banque „Hope & Co." à Amsterdam 18 14-'23, co-fondateur de la maison de commerce „Lestapis-Frères" à Bordeaux 1818, député des Basses-Pyrénées pendant le Seconde Empire, † à Paris le 27 mai 1866, inhumé au Père-Lachaise, fils de *Pierre de Lestapis-Casenave* et de *Jeanne Marie Poumiès.*

   Leurs enfants sauf un enfant, mort jeune — suivront **Génération IV 2.**

3. *Madeleine Henriette Boode*, née à Amsterdam le 6 août 1795, y fut baptisée (Eglise Wallonne) le 2 septembre 1795, † à Bordeaux le 3 juillet 1870, épousa à Amsterdam le 27 décembre 1822 *Pierre Sévère Justin de Lestapis*, né à Orthez (Basses-Pyrénées) le 8 août 1784, y fut baptisé le 9 août 1784, co-fondateur de la maison de commerce „Lestapis-Frères" à Bordeaux 1818, † à Vichy (Allier) le 7 juin 1862, fils de *Pierre de Lestapis-Casenave* et de *Jeanne Marie Poumiès.*

   Leurs enfants suivront **Génération IV 3.**

4. *Jan Frederik Boode*, né à Amsterdam le 14 septembre 1796, y fut baptisé (Eglise Wallonne) le 5 octobre 1796 (parrain: son grandpère Jan Frederick Boode, qui mourut quelques mois après), planteur à la Guyane Britannique, † à Overveen (Hollande-Sept.), domaine de Bijduin (faisant partie actuellement du domaine de Belvédère), le 20 août 1863, épousa à Demerary le 26 juin 1826 *Johanna Snethlage* [21d]), née à Zwijndrecht (Hollande-Mérid.) le 18 octobre 1795, y fut baptisée le 25 octobre 1795, † à Amsterdam le 23 janvier 1870, fille de *Hendricus Lambertus Snethlage* et de *Adriana Stok* et veuve de *Johannes Christoffel Hecke.*

   De ce mariage deux enfants, une fille mort-née et une autre fille, qui suivra **Génération IV 4.**

5. *Louis Guillaume Boode*, né à Amsterdam le 27 avril 1798, y fut baptisé (Eglise Wallonne) le 16 mai 1798 (témoins: son oncle Lodewijk Willem Boode, Gén. 11 4, et sa tante Susanne Agnese Willemse [21e]), épouse de Louis Guillaume Stötzer, représentée par Pierre Charles Martin), † à l'Isle de France (actuellement l'île Maurice) en novembre 1819.

6. *Cathérine Antoinette Boode*, née à Amsterdam le 11 décembre 1801, y fut baptisée (Eglise Wallonne) le 7 janvier 1802, † à Overveen, domaine d'Elswout, le 16 février 1877, épousa à Amsterdam le 17 mai 1820 *Willem Borski* [22]), né à Amsterdam le 11 juillet 1799, y fut baptisé (Noorderkerk) le 17 juillet 1799, associé de la maison „Wed. Willem Borski" et banquier à Amsterdam, † au domaine d'Elswout à Overveen le ler janvier 1881, fils de *Willem Borski* et de *Johanna Jacoba van de Velde.*

   Monsieur W. J. J. C. Bijleveld nous raconte dans son livre „Brieven van, aan en over W. Borski 1 (1765—1814)", p. 61, touchant le mariage *Borski-Boode:* 11 est difficile de s'imaginer une famille plus cosmopolite que les *Boode.* Son père, né à Demerary de parents allemands, était un planteur important aux Indes occidentales. Il était très riche de sorte que sa fille cadette *Cateau* — bien que d'une famille nombreuse — devenait après six ans de mariage l'héritière d'une fortune plus considérable que cello que possédait son mari Willem Borski à ce moment-là. Mais c'est un fait connu, que ces fortunes des Indes occidentales ont périclité plus tard d'une façon rapide et radicale; même un génie financier comme *Willem Borski* n'y pouvait rien.

   Leurs enfants — sauf un enfant, mort jeune — suivront **Génération IV 5,**

21b) „De Navorscher" 1916, p. 319..
21c) Dr. A. Dietz, Frankfürter Bürgerbuch (Frankfurt a. M. 1897).
21d) C. J. Polvliet, Genealogie van de familie Snethlage (C. L. van Langenhuysen, Amsterdam 1885), Appendice.
21e) Elle était la fille du premier mariage de *Anna Maria Vroom* avec *Willem Willemse.*
22) *Nederlands* Patriciaat 1955, page 45. Encyclopedie Winkler Prins 1.949, Volume 4, 595/596.

LOUISE FREDERIQUE BOODE
(1792—1869)

épouse d'abord de Simon Moritz von Bethmann, puis
— en secondes noces — de Matthias Franz Joseph Borgnis.

Collection privée.

111 2.

(enfants de Meester Andreas Christian Boode et de Phoebe Dannett; Gén. 11 2).

1. *Phoebe Boode*, née à Amsterdam le 25 juin 1803, y fut baptisée en l'Eglise Anglaise le 5 octobre 1803, † à Tunbridge Wells (Kent) le 23 février 1887, épousa le 16 avril 1826 *Isaac John Webb Horlock* [23]), of the Rocks (auparavant Southwood ou Southernwood) (Gloucestershire), *né à* Bath (Somerset) en 1801, Justice of the Peace for Gloucestershire 1831—....., fils du Reverend *Isaac William Webb Horlock*, of Ashwick House and the Rocks, et de *Anne Smifh*, of Normanton Turville (Leicester).

   Leurs enfants — sauf un enfant mort jeune — suivront Génération IV 6.

2. *John Christian Boode*, of Lucknam (Wilts.) depuis 1844, né à Amsterdam le 6 septembre 1805, y fut baptisé (Eglise Anglaise) le 8 septembre 1805 (parrains: Johan Ruysch, l'époux d'une soeur cadette de sa mère, et Anna Catharina Bert née Boode, la soeur de son père), † à Lucknam Park, Colerne (Wilts.) le Ier février 1870, épousa à Bath (Somerset) le 6 juin 1834 *Clementine Elisabefh Mary Baynfun* [24]), née le 7 août 1815, † après le Ier février 1870, fille de Sir, *Henry William Baynfun*, of Rettenden Hall (Essex), et de *Sophie Mayhew*.

   Dans l'église de Colerne (Wilts.) se trouve un vitrail avec l'inscription suioante :

   „To the Glory of God in memory of *Jokn Christian Boode*, Esqre of Lucknam, died Feb. 1st 1870; also of *Clementina*, died Sept.' 2nd 1840, of *Blanche*, died Dec. 14th 1841 and of *Moritz* Werden, died at Naples, 1844, children of the above, this window is erected by his daughter *Christine Hippisley*, 1881 ''

   De ce mariage — sauf les trois enfants susmentionnés et morts jeune — une fille, qui suivra **Génération IV 7.**

III 3a.

(enfants de Anna Catharina Boode et de son premier mari Johan Cornelis Bert; Gén. 11 3).

1. *Johan Frederik Berf*, né à Leyde (Hollande-Mérid.) le 23 mai 1788, administrateur de la plantation „Cornelia Ida" à Demerary, † à Rio Demerary le 30 décembre 1817.

   Extrait d'une lettre, écrite en 1504 en français par Petrus *Gerardus Duker* (voir Gén. 11 3) à „Professor *Niemeyer*'' à Halle (Prnsse) :

   „La grande réputation dont sous votre dirction jouit le Paedagogicum Royal Prussien m'engage à vous envoyer, sauf votre bon plaisir, mon beanfils *Johan Frederik Bert* pourque son édnèation y soit achevée. Et si vous voulez ouvrir les Régistres du Paedagogicum, vous y trouverez les noms de mes beaufrères Messrs. *Johan Hendrick Boode* et *Andreas Christiaan Boode*, oncles de mon fils ".

2. *Corneille Chrétien Henri Berf*, né *à* Amsterdam le 20 mars 1792, y fut baptisé en l'Eglise Wallonne le 15 avril 1792, négociant, † à Amsterdam le 3 novembre 1876, épousa à Amsterdam le 23 juin 1820 *Frederica Eleonore Lyssow*, née à Hoorn (Hollande-Sept.) le

23) Burke's Landed Gentry 1852, Volume 1.

24) Burke's Landed Gentry or Commoners, Volume IV. 1835.

7 février 1794, † à Amsterdam le 18 mars 1859, fille de *George Hendrik Lyssow* et de *Aleffa Sfubbe*.
Leurs enfants suivront Génération IV 8.

3. *Pierre Ambroise Berf*, né à Amsterdam le 28 octobre 1794, y fut baptisé en l'Eglise Wallonne le 7 décembre 1794, industriel et membre de la Chambre de Commerce à Utrecht, † à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 26 décembre 1844, épousa à Utrecht le 12 décembre 1821 *Johanna Schrasserf*, née à Arnhem (Gueldre, Pays-Bas) le 7 janvier 1803, y fut baptisée le 22 février 1803, † à Zutphen le 17 janvier 1856, fille du Meester *Sfatius Reinier Schrasserf* et de *Margaretha Carolina Helena Johanna Theodora de Vree*.
Leurs enfants — sauf deux enfants, morts en bas âge — suivront Génération IV 9.

4. *Anna Suzanna Louisa Bert*, née à Bloemendaal (Hollande-Sept.), domaine de Spar-en-Heuvel [24a]), le 24 octobre 1797, † à Paris le 10 octobre 1888, épousa à Londres le 21 février 1822 *Pierre Marie Félix* baron *Muguet de Varange*, née à Tarare (Rhône) le 25 septembre 1793, receveur-général des finances, † à Paris le 21 janvier 1869, fils de *Pierre Marie* baron *Muguef de Varange et* de *Marie Caroline Andrieu de Turdine*.
Leur fils mourut en bas âge: leur fille suivra **Génération IV 10.**

111 3b.

(fille de Anna Catharina Boode et de son deuxième mari Meester Petrus Gerardus Duker; Gén. 11 3).

Anna Cafharina Dukcr, née à Amsterdam le 24 août 1803, y fut baptisée (Eglise Wallonne) le 31 août 1803, † à Utrecht le 17 mai 1851, épousa à Amsterdam le 10 avril 1823 *Johannes Luden*, né à Amsterdam le 5 avril 1792, y fut baptisé en la „Nieuwe Kerk" (Nouvelle église) le 15 avril 1792, directeur de la „Nederlandsche Bank" (Banque des Pays-Bas), membre des Etats Provinciaux de la Hollande-Septentrionale, colonel-commandant de la deuxième section de la „Mobiele Noord-Hollandsche Schutterij" (Garde Civique Mobile de Hollande-Septentrionale), aide-de-camp en service extra-ordinaire du Roi des Pays-Bas, chevalier du „Militaire Willemsorde" (Ordre Militaire de Guillaume), † à Amsterdam le 22 janvier 1868, y fut inhumé à la Westerbegraafplaats, réenterré à Doorn (Utrecht), fils de *Jacob Hendrik Luden* et de *Susanna Anthonia Luden*.

Leurs enfants suivr0nt Génération IV 11

111 4.

(fille de Lodewijk Willem Boode et de Margaret Dannett; Gén. 11 4).

Mary Anne Boode, né le 23 septembre 1799, „Ladyo the Bedchamber" de la Duchesse de Kent (la mère de la Reine Victoria), † le 19 juillet 1882, épousa à St. Marylebone, Londres, le 11 janvier 1821 the Honourable Sir *Edward Cusf*, 1st Baronet, of Leasowe Castle,

24a) „Sparrenheuvel" par J. M. Apon (Bloemendaal 1961).

Wallasey (Cheshire) né à Londres le 17 mars 1794, hon. Doctor of Civil Law (Oxford), général 1866 et ,,colonel 16th Lancers'' ,,equerry'' et chambellan du Prince Léopold de Saxe-Cobourg-Gotha (plus tard Roi des Belges), ,,Master of the Ceremonies" de la Reine Victoria 1845—'67, ,,Member of Parliament for Grantham and Lostwithiel" 1818—'32, auteur d'un livre, intitulé ,,Wars", ,,Knight Commander of the Hanoverian Order", grand-croix de l'Ordre de Léopold de Belgique, † à Londres le 14 janvier 1878, fils de Sir *Brownlow* Cust, 1st Baron *Brownlow*, of Belton, co. Lincoln, et de *Frances Bankes*.

La cumulation par *Edward Cust* d'une charge à la cour de la Reine et d 'une carrière parlementaire a été la cause de difficultés lors de la première crise ministérielle du règne de la Reine Victoria.

Lorsque Lord Melbourne dut céder sa place de premier ministre au chef du parti Conservateur Sir Robert Peel, ce dernier exigea, que tous les dignitaires de la eour fussent remplacés par des Tories. Comme la Reine ne voulut consentir que partiellement à ces demandes de Sir Robert Peel, celui-ci a dû les mitiger.

Un vitrail dans l'église d'East Lydford est dédié à la mémoire de Sir *Edward Cust*.

Leurs enfants — sauf deux enfants, qui moururent jeune — suivront **Génération IV 12.**

111 5a.

(enfants de Eduard Gustaaf Boode et de sa première épouse Anna Maria Debora Roseboom; Gén. 11 5).

1. *Anna Maria Deborä Boode*, née au domaine de Leeuw-en-Hooft près de Heemstede (Hollande-Sept.) le 27 mai 1797, baptisée à Bloemendaal (Eglise Réformée) le 23 juillet 1797, † à Paris (1) le 25 février 1847, inhumée (Père-Lachaise) le 27 février 1847, épousa à Paris (VIII) le 18 juin 1819 *Aimé Antoine* comte de *Birague*, né à Chalette-sur-Loing (Loiret) le 12 septembre 1799, sous-lieutenant des hussards, propriétaire foncier, † à Genève-Eaux-Vives (Suisse) le 8 novembre 1880, fils de *Aimé Jean Charles* comte *de Biraguc* et de *Madeleine de Roussel d'Inval*.

C'est à tort que l'acte de décès d'*Anna Maria Debora Boode* mentionne le domaine „Ter Weegen" à Sassenheim comme lieu de sa naissance.

Par une annonce, rédipée à Paris le 21 décembre 1537 et parue dans un journal néerlandais, elle avertit les notaires de ne pas remettre des documents à son époux, dont elle habite séparée depuis neuf ans at qui essaye de prouver l'invalidité du mariage de ses parents.

Tenant compte de son âge Anna Maria *Debora Boode* est l'ainée de ceux, qui ont été inhumés dans le caveau de famille RU Père-Lachaise. Ce cimetière bien eonnu est situé dans la partie Est de Paris; il est appelé du nom d'un confesseur de Louis XIV, qui lui donna le domaine de Mont-Louis, sis à flanc de cotean de Charonne et devenu en 1804 un cimetière. 11 est possible au conservateur du Cimetière de l'Est, 16 rue du Repos, Paris (XX), de donner d'une façon très restreinte des renseignements sur ceux, qui y sont enterrés.

Eduard Gwtaaf *Boode* (Gén. 11 5) acquit par acte du 26 août 1817, no. 136, le droit de bâtir dans la division 39 du cimetière un cavean de famille. Ce caveau était destiné en premier lieu pour ia dépouille mortelle de sa fillette *Mathilde Amélie Eveline Boode*, décédée dans la même année. Ce ne fut qu'en 1821 — le caveau étant enfin achevé — que *Eduard Gustaaf Boode* y enterra, en plus de sa fillette susnommée, trois de scs enfants, déeédés ou mort-nés depuis l'an 1817.

On compte 24 personnes, qui ont trouvé leur dernier repos dans se caveau de famille. dont le dernier (Gén. IV 17) depuis le 31 janvier 191.1.. A partir de l'an 1.841 plusieures personnes y furent enterrées, qui ne descendaient pas de la famille *Boode*, mais qui lui étaient (probablement) apparentées.

Le monument funéraire est vulgairement appelé „la pommc de pin".

Leurs enfants suivront **Génération IV 13.**

2. *Eduard Gustaaf Boode*, né au domaine de Leeuw-en-Hoofd près de Heemstede (Hollande-Sept.) le 25 juillet 1798, baptisé à Sassenheim (Hollande-Mérid.) le 26 août 1798, † à Paris le 21 janvier 1871, inhumé au Père-Lachaise le 23 janvier 1871.

W. J. J. C. Bijleveld, fik de *B. J. W. Bijleveld* née *van der Vliet* (Gén. V 15, 2) et membre regretté de notre association raecmtait de *Eduard Gustaaf Boode*, que les difficultés financières de son père l'ont beaucoup affecté et ont contribué à son séjour pendant les 26 dernières années de sa vie dans une maison d'aliénés à Paris, dirigée à partir de 1552 par le Docteur Brière de Boismont. Les frais furent payés par — ou au nom de — *Andreas Christian Boode* (Gén. 11 2), *A. S. L.* baronne *Muguet de Varange* née *Bert (Gén.* 111 3a, 4), Johannes *Luden* (voir Gén. 111 3b), Lady *Cust* née *Boode* (Gén. III 4), *L. F. Borgnis* née *Boode* (Gén. 111 1, 1), *A. M. de Lestapis née Boode* (Gén. 111 1, 2), *M. H.* de *Lestapis* née *Boode* (Gén. 111 1, 3) et *C. A. Borski* née *Boode* (Gén. 111 1, 6).

111 5b.

(enfants de Eduard Gustaaf Boode et de sa deuxième épouse Catharina Bourda: Gén. 11 5).

1. *Catharina Elisabeth Adelaïde Boode*, née le 10 février 1800, baptisée à Amsterdam en la Petite Eglise Wallonne le *3* avril 1800, † à Paris (VIII) en novembre 1873, inhumée au Père-Lachaise le 20 novembre 1873, épousa à Paris (Ambassade des Etats-Unis) vers 1846 *Elisha Mills Ely*, né à Connecticut (U.S.A.) vers 1783, † á Paris (1) le 25 mars 1832.

A Washington on n'a pas pu retrouver l'acte de mariage dans les archives de l'Ambassade de Paris.

Leurs enfants suivront **Génération IV 14.**

2. *Lodewijk Willem Boode*, né à Amsterdam le 24 janvier 1802, y fut baptisé en l'Eglise Wallonne le 14 mars 1802, inscrit à l'Université de Leyde en 1824 comme étudiant ,,litt. et jur." et en 1826 comme étudiant ,,jur.", † le *17* février 1839, épousa le 14 avril 1827 *Eliza Prescott*, née le *25* août 1801, † á Halifax (York, Angleterre) le 22 août 1842, fille du Reverend *Clarke Prescott*, of Wilmslow, et de *Frances Gibbons*.

Lodewijk Willem Boode ent une soeur jumelle, qui mourut agée de deux jours.

3. *Julius Theophilus Boode*, né à Amsterdam le 17 juillet 1803, baptisé à Sassenheim (Hollande-Mérid.) le 28 août 1803, † à Aix-la-Chapelle (Allemagne) le 8 juin 1848; selon des notices de feu Monsieur W. J. J. C. Bijleveld *Julius Theophilus Boode* aurait épousé le 5 septembre 1829 *Joséphine Napoléone de Saluces*, fille de *Louis Charles* marquis *de Saluces* et de *Jeanne Prospère Emmanuelle de Toulongeon*.

Selon l'acte original de son décès il serait né à Londres et aurait eu 40 ans au moment de sa mort. Ce document nous inspire très peu de confiance, car il y est dit aussi

qu'il n'avait que le prénom do *Theophilus,* tandis que ses parents n'y sont pas mentionnés.

Sur la demande de son beau-frère *Von Griesheim* un conseil de famille a en lieu le 8 aoîit 1850; le protocole de ce conseil de famille a été perdu par suite des faits de In guerre 1940—'45 (communication du „Standesbeamte" à Aix-la-Chapelle).

Dans un document rectifieatif, rédigé à propos du dit conseil de famille, il est dit que les prénoms du défunt furent *Julius Theophilus* et qu'il fut le fils de *E. G. Boode et de C. Bourda.* La date de se naissance, quoique sans aucun doute inexacte, ne fut pas rectifiée.

Enfin on peut déduire de l'acte original de son décès qu'il n'était par marié au moment Be sa mort: l'acte ne dit pas s'il avait jamais été marié. Toujours est-il que De Woelmont de Brumagne ne mentionne pas *Joséphine Napoléone de Saluces* ou *Julius Theophilus Eoode* parmi les enfants et les gendres des époux *De Saluces-de Toulongeon* dans ses „Notices Généalogiques", volume IV. p. 901.

Selon le dit document rectificatif ont assisté au conseil de famille du 8 août 1850 : *H. J. K. F. von Griesheim* (voir Gén. III 5b, 5), *J. V. Houel* (voir Gén. 111 5b, 6), beau-frères du défunt, *J. E. J. Ely* (Gén. IV 14., 1), neveu du défunt, et *Victor Marie Houel* (frère de *J. V. Houel* précité), qui — n'étant pas de la parenté *Eoode* — fut probablement le fondé de pouvoir d'un membre de la famille.

4. *Augustus Deodatus Boode,* né à Amsterdam le 18 janvier 1806, baptisé à Sassenheim (Hollande-Mérid.) le 20 avril 1806, militaire aux hussards du royaume de Hannovre 1822-1829, „wachtmeester" (maréchal des logis) aux régiment des hussards néerlandais no. 6 à Zutphen (Gueldre) 1831-1838,. † à Dusseldorf le 8 janvier 1869, épousa à Dusseldorf le 30 octobre 1838 *Mafhilde Friederike Teuwsen,* née à Dusseldorf le 9 mars 1819, y † le ler janvier 1858, fille de *Heinrich Mafhias Teuwsen et* de *Friederike Carolina Bruhns.*

Augustus Deodatus Eoode a participé à la „Tiendaagse Veldtocht" (la Campagne clc Dix Jours) contre les Belges insurgés, il fut porteur du „Metalen Kruis". Madame *Eoode* née *Tschiltschke* (voir Gén. V. 38, 3) était en possession cl 'un portrait de lui avec moustache et barbiche.

A une fête de gardes civiques à Dusseldorf du 20 au 22 juillet 1857 il avait gagné une coupe d'argent (hauteur 40 cm.) avec 1 'inscription: „A. D. Boode, Preis der Pistolen-Scheibe".

Leurs enfants — sauf trois enfants morts en bas âge — suivront Génération **IV 15.**

5. *Eugénie Clémenfine Boode,* née à Amsterdam le 25 janvier 1808, y fut baptisée en la Noorderkerk le 17 février 1808, † à Mayence (Hesse-Darmstadt) le 4 mars 1849, épousa à Dusseldorf le 12 décembre 1837 *Hermann Johann Karl Friedrich von Griesheim* [25], né à Cobourg (Saxe-Cobourg-Gotha) le 12 mai 18 11, „Königlich preussischer Oberst", † à Potsdam le 9 novembre 1882, fils de *Johann Friedrich Kart August von Griesheim,* Herr auf Sinderstedt, Lobe und Göschwitz (Saxe-Weimar), et de *Henrieffe Sophie von Anselme;* il se remaria en secondes noces à Potsdam le 8 novembre 1852 avec *Klara Lucie Cäcilie Trippel.*

Leurs enfants suivront Génération IV 16,

6. *Sophie Eulalie Boomde (se* nommant *Boode van Vroom),* née á La Haye (Hollande-Mérid.) le 28 septembre 1811, baptisée à Sassenheim (Hollande-Mérid.) le 10 novembre 1811, † à Paris (II) le 10 avril 1840, inhumée au Père-Lachaise le 12 avril 1840, épousa à Dusseldorf le 7 octobre 1837 *Jules Victor Houel, né à* Paris' (XI) le 6 février 1812, y fut baptisé (Ste.-Marguérite) le 8 février 1812, propriétaire foncier, † à Boussy-St. Antoine (Seine-et-Oise) le 13 février 1894, fils de *Gilles Houel* et de *Marie Anne Soyer.*

Leur filssuivra Génération IV 17.

25) Adeliges Taschenbuch 1900 et 1940.

Générafion **IV,**

IV 1 **a.**

(enfants de Louise Frédérique Boode et de son premier mari Simon Moritz von Bethmann; Gén. 111 1, 1).

1. *Philipp Heinrich Alexander Moritz* Freiherr *von Bethmann,* né à Francfort sur le Main le 8 octobre 1811, consul-général de Prusse à Francfort s. le M., y † le 2 décembre 1877, épousa à Wiesbaden-Biebrich le 5 avril 1842 *Marie Anna Wilhelmine von Bose, née à* Ober-Liederbach le 3 mars 1819, † à Königstein im Taunus le *16* octobre 1882, fille de *Carl Ludwig von Bose* et de *Henrieffe Chrisfiane von Rockenthin.*

   Leurs enfants suivront **Génération V 1.**

2. *Karl Ludwig Caesar* Freiherr *von Befhmann,* Fideikommissherr auf Fechenbach, Reistenhausen und Theresienhof (Basse-Franconie, Bavière), né à Francfort sur le Main le 11 octobre 1812, chambellan du Roi de Bavière, † à Munich le 21 novembre 1871, épousa à Francfort sur le Main le 24 octobre 1842 *Marie Therese Cornelie Alexandrine Sophie* Freiin *Vrinfs zu Treuenfeld,* née à Francfort sur le Main le 13 octobre 1823, dame d'honneur de l'Ordre bavarois de Thérèse, † à Munich le 11 avril 1908, fille de *Karl Theobald Cornel Franz Xaver* Freiherr *Vrinfs zu Treuenfeld et* de *Maria Josepha* Gräfin *von Buol-Schauenstein.*

   Leurs enfants — sauf deux enfants, qui moururent en bas âge — suivront Génération V 2.

3. *Alexander* Freiherr *von Befhmann,* Herr auf Krzinetz, Ronov und Dobrovan (Bohême), né à Francfort sur le Main le 25 août 1814, † à Homburg v. d. H. le 20 août 1883, épousa à Francfort sur le Main le 31 mars 1840 *Johanna Friederike (von) Heyder,* née à Francfort sur le Main le 4 août 1816 et y † 14 janvier 1894, fille de *Georg Friedrich Arledfer genannf Heyder* et de *Kafharina Augusfe von Meyer.*

   Leurs enfants suivront **Génération V 3.**

4. *Heinrich Jakob Ludwig Friedrich von Befhmann,* né à Francfort sur le Main le 28 janvier 1821, † à Coblentz le 14 septembre 1845.

IV 1 **b.**

(enfants de Louise Frédérique Boode et de son deuxième mari Matthias Franz Joseph Borgnis; Gén. 111 1, 1).

1. *Kafharina Henrieffe Charlotte Louise Borgnis,* née à Francfort sur le Main le 21 juillet 1829, † le 19 décembre 1908, épousa à Königstein im Taunus le 16 août 1849 *Ludwig Angelo Alonzo von Steiger* [26], né le 2 décembre 1817, banquier à Francfort sur le Main, † le 22 septembre 1882, fils de *Beaf Ludwig Emanuel von Steiger et* de *Fermina de Tastef.*

   Leursenfantssuivront **Génération V 4.**

26) Schweizerisches Geschlechterbuch 1907 et 1936.

2. *Katharina Antonetta Anna Borgnis,* née à Francfort sur le Main le 15 novembre 1831, y † le 28 mars 1919, épousa à Francfort sur le Main le 27 novembre 1854 mariage religieux à Francfort s. le M. le 28 novembre 1854, avec dispence papale pour consanguinité au deuxième degré) *Jakob Friedrich Franz Borgnis,* né à Francfort sur le Main le 18 novembre 1821, banquier, y † le ler janvier 1891, fils de *Carl Hieronymus Borgnis et* de *Philippina Elisabeth Emma Thurneysen.*
   Leurs enfants — sa'uf un enfant, qui mourut jeune — suivront **Génération V 5.**
3. Doktor *Franz Alexander Friedrich Borgnis,* né à Francfort sur le Main le 14 décembre 1832, docteur en droit et économiste, † à Freiburg im Breisgau le 2 mai 1912, épousa 1° à Cologne le 11 août 1860 (mariage religieux à Francfort sur le Main le 26 août 1860) *Maria Christina Francisca Hubertine Engels,* née à Cologne le 17 janvier 1839, † à Francfort sur le Main le 10 mars 1886, fille de *Philipp Joseph Engels et* de *Adriane Renate Hartung;* épousa 2° *Anna Adriana Lohse,* née à Cochem a.d. Moezel le 14 février 1850, † à Freiburg im Breisgau le 23 octobre 1927, fille de *Hermann Wilhelm Lohse et* de *Franziska Adriana Josephina Hein et* veuve de .....
   Les enfants du premier mariage suivront Génération V **6.**
4. *Firmin Alfred Eduard Borgnis,* né à Francfort sur le Main le 13 octobre 1834, † à Cauterets (Hautes-Pyrénées) le 13 août 1862.

IV 2.

(enfants de Anne Marie Boode et de Pierre Firmin de Lestapis; Gén. 111 1, 2).

1. *Adrienne Henriette de Lestapis,* née à Amsterdam le 24 août 18 17, † au château de Barbée, Bazouges (Sarthe) le 29 octobre 1893, épousa à Paris le 24 juin 1839 *François Louis Marie Roullet* comte *de la Bouillerie,* né en 1808, † à Vichy (Allier) le 4 mars 1870, fils de *François Marie Pierre Roullet* comte *de la Bouillerie et* de *Anne Mélite de Foucault.*
   Leurs enfants — sauf un enfant, qui mourut jeune — suivront Génération **V 7.**
2. *Henri Firmin de Lestapis,* né à Amsterdam le 6 décembre 1818, † Mont le 2 décembre 1840.
3. *Louise Amélie de Lestapis, née à* Amsterdam le 16 juin 1820, † au château de Lacq (Lacq, Basses-Pyrénées) le 3 janvier 1896, épousa à Paris le 24 mai 1841 *Paul Jules Sévère de Lestapis,* né à Pau (Basses-Pyrénées) le 3 février 1814, capitaine du grand état-major, député des Basses-Pyrénés 1848—'49, membre de l'Assemblée Nationale 1871—'76, senateur 1876 et conseiller-général des Basses-Pyrénées, chevalier de la Légion d'Honneur, † à Pau le 3 janvier 1891, fils de *Adrien Pierre de Lestapis et* de *Manuela de Garay y Agudo.*

   „La Biographie de 1848 des Représentants de la Constituante et de la Législative" dit de *Paul Jules Sévère de Lestapis,* alors jeune député des Basses-Pprénées: „Jusqu'à son élection son existence s'était écoulée entre les combats de la terre africaine et les émotions plus douces de Paris, où, ancien abonné de „la loge infernale' ', honoré des bontés du duc d'Orléans, il menait la vie d'un gentilhomme de la régence, sa belle fortune brochant sur le tont et n'y gâtant rien. Bon intelligence, sa loyauté, son énergie le maintiendront sans peine à la hauteur de la situation".

   Manuela de Garay y Agudo était d'extraction espagnole; elle était la soeur d'un ministre des finances du Mexique et c'était au Mexique qu'elle habitait avant son mariage avec *Adrien Pierre* de *Lestapis.*
   Leurs enfants — sauf deux enfants, qui moururent en bas âge — suivront Génération V **8.**
4. *Anne Marie Adèle de Lestapis, née à* Paris le 22 janvier 1829, y † le 5 avril 1898, épousa à Paris le 23 mai 1850 *Henry François de Lestapis,* né en 1816, † au château de Mont (Mont, Basses Pyrénées) le 28 juillet 1900, fils de *Adrien Pierre de Lestapis et* de *Manuela de Garay y Agudo.*
   Leurs enfants — sauf deux enfants, qui moururent jeunes — suivront **Génération** V 9.

IV 3.

(enfants de Madeleine Henriette Boode et de Pierre Sévère Justin de Lestapis: Gén, 111 1, 3).

1. *Adrienne Antoinette de Lestapis,* née à Bordeaux le 27 octobre 1823, † au château de Boscla (Saint-Vite, Lot-et-Garonne) le 26 juillet 1916, épousa à Bordeaux le 15 mai 1847 *Guillaume Hilaire Reinbaut Tardieu,* né à Castelnau (Gironde) en 1801, membre de la Chambre de Commerce au Hâvre, y † le ler août 1852, fils de *Jean Baptiste Cathérine Tardieu et* de *Louise Cathérine Decamp.*
   Leurs enfants suivront **Génération V 10.**
2. *Jean Frédéric de Lestapis,* né à Bordeaux le 22 janvier 1825, lieutenant des zouaves, † (tué au combat) à Oran (Algérie) le 8 juillet 1852.
3. *Louis Alfred de Lestapis,* né à Bordeaux le 11 janvier 1826, † au château de Teynac (Gironde) le 24 janvier 1904, épousa 1° à Bordeaux le 19 mars 1852 *Marie Le Tellier,* née à Bordeaux le 4 juin 1834, fille de *Jean Baptiste Marie Eugène Le Tellier et* de *Cathérine Rosalie Amélie Despaze:* épousa 2° à Bordeaux le 24 février 1877 *Jeanne Caroline Marie Carenne,* née à St. Sever (Landes) le 26 novembre 1847, † à Bordeaux le 20 septembre 1937, fille de *Jean Baptiste Paul Carenne et* de *Joséphine Rosa Blondel-Larougery.*
   L'enfant du deuxième lit suivra **Génération V 11.**
4. *Jeanne Emilie de Lestapis,* née à Bordeaux le 10 août 1827, y † le 10 avril 1893, épousa à Bordeaux le 11 février 1850 *Charles Joseph Hercule Blanchy,* né à Bordeaux le ler avril 1821, président du tribunal de commerce à Bordeaux 1864—'68, chevalier de la Légion d'Honneur, † à Bordeaux le 27 juillet 1898, fils de *Charles Gaston Joachim Blanchy et* de *Marie Thérèse Elisa Aladenize.*
   Leurs enfants suivront **Génération V 12.**
5. *Jean Edmond de Lestapis,* né à Bordeaux le 24 février 1829, négociant, † au château de Cantenac (Gironde) le 5 octobre 1902, épousa à Bordeaux le 23 mai 1855 *Anne Marie Camille Laure Balaresque,* née à Bordeaux le 22 août 1837, y † le 26 mars 1927, fille de *Pierre Théo Oscar Balaresque et* de *Marie de Lombard du Casfelet.*
   Leurs enfants suivront **Génération V 13.**

ANNE MARIE ADELE DE LESTAPIS
(1829—1898)
épouse de **Henry** François **de Lestapis.**

Collection privée.

6. *Firmin Edouard de Lesfapis,* né à Bordeaux le 4 mars 1833, y † le Ier février 1927, épousa à Bordeaux le ler mars 1862 *Elisabeth Charloffe Edith Foussat,* née à Bordeaux le 9 janvier 1842, fille de *William Charles Foussat et* de *Elisabeth Guesfier.*
Leurs enfants suivron t **Génératisn V 14.**

IV 4.

(fille de Jan Frederik Boode et de Johanna Snethlage: Gén. 111 1, 4).

Anfoineffe Christina Boode, née à Amsterdam le 28 novembre 1829, y † le 15 avril 1868 et inhumée à Overveen le 21 avril 1868.

IV 5.

(enfants de Cathérine Antoinette Boode et de Willem Borski; Gén. 111 1, 6).

1. *Johanna Jacoba Borski,* née à Amsterdam le 16 mai 1828, † au domaine de Duinlust à Overveen (Hollande-Sept.) le 18 septembre 1912, épousa à Overveen le 5 septembre 1850 son cousin germain *David van der Vlief, né à* Amsterdam le 2 janvier 1822, négociant, membre du conseil d'administration de la „Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij" (Société des Chemins de Fer Hollandais) 1853—'83, † à Overveen, domaine de Duinlust, le 27 novembre 1889, fils de *Jan van der Vlief* et de *Berfha Johanna Borski.*
Leurs enfants suivront Génération V 15.
2. *Louisa Cafharina Antoinetta Borski,* née à Amsterdam le 29 septembre 1832, † à Cannes (Alpes-Maritimes) le 8 janvier 1893, épousa à Amsterdam le 6 avril 1854 Jonkheer [26a]) *Hendrik Maurits Jacobus van Loon,* né à 's-Graveland (Hollande-Sept.), domaine de Schaep-en-Burgh le 3 novembre 1831, associé de la maison de banque Hope & Co. à Amsterdam, † à Eastbourne (Angleterre) le 9 mai 1901, fils du Jonkheer *Willem van Loon* et de *Anna Louisa Agatha van Winfer.*
Leurs enfants suivront Génération V 16.
3. *Willem Borski,* né à Amsterdam le 31 août 1834, associé de la maison de commerce „Weduwe Willem Borski" à Amsterdam, † à Cannes (Alpes-Maritimes) le 30 juin 1884, épousa à Rotterdam le 17 avril 1867 *Jacoba Johanna van Hoey Smifh,* née à Rotterdam le 2 avril 1848, † à Hilversum (Hollande-Sept.) le 29 avril 1932, fille de *Jan Pieter van Hoey Smifh,* sieur de Engelen, et de *Jacoba Johanna Twiss;* elle *se* remaria à Amsterdam le 19 mai 1885 avec le Jonkheer *Henry Pieter Tindal.*

IV 6.

(enfants de Phoebe Boode et de Isaac John Webb Horlock; Gén. 111 2, 1).

1. *Anna Phoebe Horlock* épousa *James Ernesf Joseph Ely:* voir Génération IV 14, 1.
2. *Frederick Geldarf Webb Horlock,* of the Rocks House, Marchfield, né à Marchfield, Chippenham (Wilts.) en juin 1828, y fut baptisé le 21 août 1828, † à Londres le 24 juin 1892, épousa 1° le 14 janvier 1852 the Honourable *Emily Arabella Jane St. John,* née le 16 août 1817, † le 20 juillet 1855, fille de *Henry St. John,* 4th Viscount *Bolingbroke* and 5th Viscount St. *John,* et de *Maria Sf. John-Mildmay,* et veuve de *William Corbet*

26a) Qualification donnée à un membre non-titré de la noblesse néerlandaise (féminin: „Jonkvrouwe").

Smifh, of Bitteswell Hall; il épousa 2° le 2 juin 1857 the Honourable *Isabella Lefifia Sf. John,* née le 12 février 1816, † à Croydon le 5 décembre 1895, soeur de sa première épouse.
L'enfant du premier lit suivra **Génération V 17.**

IV 7.

(enfants de John Christian Boode et de Clementine Elisabeth Mary Bayntun: Gén. 111 2, 2).

1. *Chrisfine Ellen Lydia Boode,* née à Lucknam Park, Colerne (Wilts.) le 6 mars 1835, † à Clare Hall, Ston Easton (Somerset) le 26 février 1923, épousa à Colerne le 13 mars 1863 *John Hippisley* [27]), né à Shrivenham (Wilts.) le 13 mars 1832, „Justice of the Peace for Somerset", † à Ston Easton le 6 février 1885, fils de *John Hippisley,* of Ston Easton, et de *Anna Elizabeth Clare.*
Leurs enfants suivront **Génération V 18.**
2. *Consfance Ellen Suzette Boode,* née à Lucknam Park le 14 mai 1845, baptisée à Colerne le 25 juin 1845 (marraine: la baronne de Varange née Bert, gen. III 3a, 4), † à Londres le 31 mai 1919, épousa à Colerne le 25 juin 1868 *Benjamin Winfhrop,* of Lucknam, Colerne (depuis 1870), né à Bristol le 27 février 1838, „officer 15 Hus., Justice of the Peace for Wiltshire", † à Londres le 15 mai 1902, fils du Reverend *Benjamin Winfhrop,* of Hardenhuish (Wilts.) et de *Anne Thursby,* of Abbington Abbye, Northampton.
Leurs enfants — sauf un enfant, qui mourut jeune — suivront **Génération V 19.**

IV 8.

(enfants de Corneille Chrétien Henri Bert et de Frederica Eleonore Lyssow; Gén. 111 3a, 2).

1. *Anna Zusanna Eleonora Berf,* née à Rotterdam le 16 septembre 1820, † à Amsterdam le 6 janvier 1858.
2. *Ambrosina Anfoineffa Bert,* née à Rotterdam le 13 novembre 1821, † à Amsterdam le 18 novembre 1873, épcusa à Amsterdam le Ier juillet 1852 *Johannes Cornelis Adriaan Walraven,* né à Amsterdam le 31 octobre 1825, caissier-général de la „Nederlandsche Bank" à Amsterdam, chevalier de l'Ordre d'Orange-Nassau, † à La Haye le 27 avril 1910, fils du Meester *Didericus Antonius Walraven* et de *Clara Cornelia Margarefha Swart;* il *se* remaria en secondes noces à Haarlem le 9 septembre 1875 avec *Geerfruida Johanna Dorofhea Brouwer Ancher.*
3. *Johan Cornelis Frederik Bert,* né à Amsterdam le 26 avril 1823, † à Bloemendaal (Hollande-Sept.) le 9 janvier 1858.
4. *Chrisfiaan Hendrik de Bert,* né à Amsterdam le 22 juin 1825, † à Apeldoorn (Gueldre, Pays-Bas) le 7 février 1907, épousa à Hilversum (Hollande-Sept.) le 20 juillet 1865 *Anna Clemenfia Ebbenhouf,* née à Kampen (Overijssel, Pays-Bas) le 29 janvier 1833, † à Apeldoorn le **30** mars 1912, fille de *Pieter Ebbenhout* et de *Catharina van Heijningen.*
Leurs enfants suivront Génération V **20.**

27) Burke's Landed Gentry 1952. „The Hippisley Family" par Alfred Hippisley (imprimé chez 1. Fritzroy Jones). Walford, County Families of the United Kingdom 1882.

IV 9.

(enfants de Pierre Ambroise Bert et de Johanna Schrassert; Gén. 111 3a, 3).

1. *Anna Phebe Christina Bert,* née à Utrecht le 6 octobre 1822, † à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas,) le 21 avril 1848.
2. *Caroline Phebe Bert,* née à Utrecht le 21 février 1826, † La Haye le 17 septembre 1902, épousa à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 24 mai 1855 *Robert Alexander Jackson,* né à Gorinchem (Hollande-Mérid.) le 7 avril 1812, „luitenant-generaal" (général de division) de cavalerie, membre de la Haute Cour de Justice Militaire, aide de camp en service extra-ordinaire du Roi Guillaume 111 des Pays-Bas, chevalier de l'Ordre du Lion Néerlandais, commandeur de l'Ordre de la Couronne de Chêne de Luxembourg, † à Utrecht le 15 février 1903, fils de *John Jackson* et de *Aletta Cafharina van de Lande* et veuf de *Geertruida Wilhelmina Twiss.*
   Leurs enfants suivront **Génération V** 21.
3. *Anna Bert,* née à Utrecht le 6 avril 1828, † à Bonn (Allemagne) le 2 mars 1879, épousa à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 2 avril 1857 *Guillaume François Michaël Fundter de Bauchène,* né à Ruremonde (Limbourg, Pays-Bas) le 25 mars 1817, lieutenant-colonel de cavalerie, officier de l'ordre de la Couronne de Chêne de Luxembourg, † à Voorburg (Hollande-Mérid.) le 4 janvier 1889, fils de *George Ferdinand Michaël Fundter* et de *Willemina van der Worp et* veuf de *Clara Maria Harris.*
   Leurs enfants suivront Génération **V 22.**
4. *Reinier Frederik Schrassert Bert,* né à Utrecht le 24 avril 1830, industriel, puis commissaire de police d'état et de police communale et „waterschout" (directeur du port) à Hellevoetsluis (Hollande-Mérid.) , † à La Haye le 2 février 1910, épousa à Warnsveld (Gueldre, Pays-Bas) le 15 mai 1862 *Geertrui Alijda Linckers,* **née à** Amsterdam le 11 mars 1840, † à La Haye le 12 octobre 1915, fille de *Coenraad Lodewijk Gerhard Linckers et* de *Johanna Jacoba Verschuur.*
   Leurs enfants — sauf deux enfants morts en bas âge — suivront **Génération V 23.**
5. *Hendrik Jacob Paulus Schrassert Bert,* né à Utrecht le 4 juillet 1832, „ritmeester" (capitaine de cavalerie), † à La Haye le 26 octobre 1912, épousa 1° à Haarlem le 2 juillet 1859 Jonkvrouwe *Clara Carolina Sandberg, nee* à Baarn (Utrecht) le 17 novembre 1832, † à Haarlem le 16 mai 1879, fille du Jonkheer *Johan Sandberg* et de *Jacoba Philippina Grothe;* épousa 2° à La Haye le 2 septembre 1880 Jonkvrouwe *Johanna Maria van Styrum,* née à Hoorn (Hollande-Sept.) le 26 janvier 1838, † à La Haye le 14 février 1911, fille du Jonkheer Meester *Louis van Styrutn* et de la Jonkvrouwe *Frederica Carolina Maria von Daehne.*
   Les enfants du premier lit — sauf un enfant mort en bas âge — suivront **Génération V 24.**
6. *Cornelis Louis Anne Schrasserf Bert,* né à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 1 er août 1835, lieutenant-colonel de cavalerie, † à La Haye le 7 décembre 1919, épousa à Oisterwijk (Brabant-Sept., Pays-Bas) le 15 avril 1863 *Johanna Tegelberg,* née à Venlo (Limbourg, Pays-Bas) le 19 février 1842, † à La Haye le 26 février 1913, fille de *Isaac Tegelberg et* de *Johanna Francisca Wierdsma.*
   Leurs enfants suivront Génération **V** 25.
7. *Wilhelmina Constantia Frederica Jacoba Bert,* née à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 15 août 1837, † à Amsterdam le 5 novembre 1914, épousa à Zutphen le 8 septembre 1859 *Reinier Verschoor,* née à Delft (Hollande-Mérid.) le 27 octobre 1834, „majoor-magazijnmeester" (commandant et chef de dépôt) d'artillerie, † à Amsterdam le 5 septembre 1884, fils de *Reinier Verschoor* et de *Henrietta Brigiftà Catharina Brunet de Rochebrune.*
   Leurs enfants suivront Génération **V 26.**

IV 10.

(fille de Anna Suzanna Louisa Bert et de Pierre Marie Félix baron Muguet de Varange; Gen. III 3a, 4).

Anna Henriette Phoebé Muguet de Varange, née à Paris le 27 octobre 1827, y † le 9 février 1862, épousa à Paris le 16 avril 1854 *Arthur François Charles Vallet* comte *de Villeneuve-Guibert* [28]), né le 7 mars 1825, conseiller-général de l'Yonne, † à Paris le 25 juin 1917, fils de *Armand Louis Septime Vallet* comte *de Villeneuve-Guibert* et de *Elisabeth Mathilde de Sain des Arpentis.*
Leurs enfants suivront **Génération V 27.**

IV 11,

(enfants de Anna Catharina Duker et de Johannes Luden; Gén. 111 3b).

1. *Anna Johanna Suzanna Luden,* née à Amsterdam le 6 janvier 1824, y † le 30 septembre 1897, épousa à Amsterdam le 25 mars 1858 Jonkheer *Gaspard Louis Francois van Kinschot,* né à Amsterdam le 30 mai 1811, y fut baptisé le 31 mai 1811, capitaine d'infanterie, † à Maestricht (Limbourg, Pays-Bas) le 24 décembre 1861, fils de *Roeland van Kinschot* et de *Louise van Lochem.*
2. *Louisa Mafhilda Luden,* née à Amsterdam le 9 décembre 1824, † à Doorn (Utrecht), propriété „Nieuw-Sterkenburg", le 24 novembre 1891.
3. Meester *Hendrik Lodewijk Maurits Luden,* né à Amsterdam le 14 mai 1828, docteur en droit, président du Tribunal d'Arrondissement à Amsterdam, président du conseil d'administration de la „Nederlandsche Bank" (Banque des Pays-Bas), conseiller municipal à Amsterdam, commissaire de la Reine auprès de la „Nederlandsche Handelmaatschappij", president du cercle „Onder Ons" à Amsterdam, y † le 23 décembrr 1903, épousa à Utrecht le 5 mai 1854 *Marie Louise Craeyvanger, née à* Utrecht le 28 mars 1824, † à Doorn (Utrecht) le 19 janvier 1908, fille du Meester *Lodewijk Craeyvanger* et de *Marie Alexandrine Kennedy.*
   Leurs enfants suivront **Génération V 28.**
4. *Louise Charlotte Luden,* née à Amsterdam le 12 mai 1830, † à Utrecht le 29 avril 1876, épousa à Amsterdam le 8 décembre 1853 Jonkheer *Albert Laurens Eliza Ram,* né à Utrecht le 7 janvier 1829, „wethouder" (adjoint au maire) d'Utrecht, membre des Etats-Provinciaux d'Utrecht, † à Aix-la-Chapelle (Allemagne) le 12 juillet

28) „Notice sur les familles Vallet de Villeneuve et de Gnihert" par Jean de Jourgain (Paris 1893).

1885, fils du Meester *Laurens Elisa Ram* et de la Jonkvrouwe *Magdalena Antonia van de Poll.*

Leurs enfants — sauf deux enfants, qui moururent en bas âge — suivront **Génération V 29.**

5. *Henriette Elisabeth Luden,* née à Amsterdam le 16 février 1833, † au château de Rijnhuizen près de Jutphaas (Utrecht) le 5 février 1867, épousa à Amsterdam le 22 mars 1855 Jonkheer Meester *Jan Jacob de Geer,* seigneur de Rijnhuizen, né au château de Rijnhuizen le 23 décembre 1825, bourgmestre de Vreeland et de Nigtevecht (Utrecht), † au château de Rijnhuizen le 9 juillet 1884, fils du Jonkheer *Jan Jacob de Geer,* seigneur de Rijnhuizen, et de *Martha Jeanne Meinertzhagen.*
Leur fils mourut en bas âge; leur fille suivra **Génération V 30.**
6. *Anna Catharina Luden,* née à Amsterdam le 9 juillet 1836, † à Doorn (Utrecht) le 22 novembre 1911.

IV 12.

(enfants de Mary Anne Boode et du Honourable Sir Edward Cust, Baronet; Gén. III 4).

1. *Louisa Mary Anne Cust,* née à Leasowe Castle, Wallasey (Cheshire) le 7 février 1822, † Great Chesterton (Oxfordshire) le 12 septembre 1863, réinhumée à East Lydford (Somerset), épousa à Overchurch, Upton (Cheshire) le 24 février 1862 the Reverend *John James Moss,* née à Otterspool, Garston, le 15 juillet 1822, „Master of Arts, rector of East Lydford", † à Hyères (Var) le 23 février 1887, inhumé à East Lydford le 3 mars 1887, fils de *John Moss* et de .....

La première pierre de l'église d'East Lydford fut posée le 5 octobre 1864, l'église fut mise en service le 4 avril 1866. En l'honneur de ***Louisa** Mary **Anne** Cust* cette maison de Dieu était dédiée à Saint Mary; elle était batie grâce aux soins du Reverend *John* James *Moss.*

Sur une pierre dans l'église se trouve l'inscription suivante

In Memoriam
Louisae Mariae Annae Moss
Discipulae Christi humillimae
Uxoris eximiae et perdilecte
hancce aedem
Quam juxta jacet sepulta
dedicat maritus
Ibidem se ipse optat sepultrum iri
„Ipsiusque ossa juxta eius ossa poni"
una adoptionem expectantes
Redemptionem scilicet corporis
Sepulchrum ipsum, pia manu extructum
Muneribusque quibusdam inanibus adornatum
Huic parochiae olim praefuturis
Observantiae que non asperae
Timide commendatnr
Erat filia maxima natu
Hon. *Edw. Cust* Eq.han.
Legati
Obiit Chestertoniae in comitatu Oxon
XII die Septembris MDCCCLXIII
Aetat. XLI

Cette église possède en outre une timbale et un plat-à-pain de Sainte Cène, les deux en argent plaqué et donnés par Sir *Edward Cust* (Gén. III 4), puis un plat plus petit donné par Sir *Leopold Cust* (Gén. IV 12, 5) en 1866; ce dernier plat a été fabriqué en 1725.

2. *Victoria Maria Louisa Cust,* née à Leasowe Castle en 1823 ou 1824, † à Erddig (Denbighshire) le 24 janvier 1895, épousa à Wallasey le 6 août 1846 *Simon Yorke,* of Erddig, né à Erddig le 6 avril 1811, „High-Sheriff of Denbighshire, Justice of the Peace", † à Erddig le 12 février 1894, inhumé à Marchwiel (Denbighshire), fils de *Simon Yorke* et de *Margaret Holland,* of Teyrdan (Denbighshire).

Victoria Maria Louisa Cust avait comme marraine la Duchesse de Kent (la mère de la Reine Victoria).

Leurs enfants suivront **Génération V 31.**

3. *Etheldred Victoria Frances Cust,* née en 1824 ou **1825,** † **à** Londres le 20 janvier 1893, épousa en St. Thomas, Marylebone, Middlesex, le 6 juillet 1864 *Charles Henry Congreve,* baptisé à Burton, Wirral (Cheshire) le 6 août 1820, „Clerk of Parliament in the House of Lords", † à Londres le 6 avril 1875, inhumé à Burton le 10 avril 1875, fils de *Richard Congreve,* of Congreve, Aldermaston and Burton, et de *Mary Ann Birch.*
4. *Margaret Amy Frances Cust,* née en 1826 ou 1827, † à Wandsworth, Londres, le 7 juillet 1898, épousa à Wallasey, Wirral (Cheshire) le 5 décembre 1850 *Charles Randal Egerton,* né le 12 mai 1818, „captain Royal Navy", † le 8 janvier 1869, fils de *Wilbraham Egerton,* of Tatton (Cheshire), et de *Elizabeth Sykes.*
Leurs deux enfants moururent en bas âge.
5. Sir *Leopold Cust,* 2nd Baronet, of Leasowe Castle, né le 22 juillet 1831, „gentleman-usher" de la Reine Victoria, † le 3 mars 1878, épousa le 19 mai 1863 *Charlotte Sobieskie Isabel Bridgeman,* née en 1834 ou 1835, „Lady of the Royal Order of Victoria and Albert", † à Odiham, Southampton, le 13 juin 1914, fille du Honourable *Charles Orlando Bridgemen* (fils du premier Earl of *Bradford) et* de *Eliza Caroline Chamberlain.*
Leurs enfants — sauf un fils mort jeune — suivront **Génération V 32.**

IV 13.

(enfants de Anna Maria Debora Boode et de Aimé Antoine comte de Birague; Gén. 111 5a, 1).

1. *Anna de Birague,* née vers **1820,** inhumée à Paris (Père-Lachaise) le ler septembre 1841.
2. *Aimé Charles Jean Gustave* comte de *Birague,* né au château de Plattville à Villemandeur (Loiret) le 6 septembre 1823, † à Lenoncourt (Meurthe-et-Moselle) le 7 juin 1900.
3. *Eléonore* Eveline *Cathérine de Birague,* née au château de Gué-Perreux à Villemandeur le 8 mai 1825.
4. *Gustave Edouard Antoine de Birague, né à* Corbeil (Seine-et-Oise) le 12 novembre 1827, hussard, puis zouave au Sénégal, épousa à Tours (Indre-et-Loire) le 23 février 1859 *Marie Fanny Thomas,* née à Tours le 12 janvier **1841,** † au Sénégal, fille de *Etienne Thomas* et de *Marguerite Prath.*
Leurs enfants suivront **Génération V 33.**

IV 14,

(enfants de Catharina Elisabeth Adelaïde Boode et de Elisha Mills Ely; Gén. 111 Sb, 1).

1. *James Ernest Joseph Ely,* né à Paris, † à Neuilly-sur-Marne (Seine-et-Oise) le 10 octobre 1875, inhumé à Paris (Père-Lachaise) le 11 octobre 1875, épousa à

Paris *Anna Phoebe Horlock* (voir Génération IV 6, 1), baptisée à Marchfield, Chippenham (Wilts.) le 20 septembre 1827, † après 1879, fille de *Isaac John Webb Horlock et* de *Phoebe Boode.*

Leurs enfants — sauf un enfant mort en bas âge — suivront **Génération V 34.**

2. *Wilhelmine Ely (se* nommant *Ely von Ely*), né à Paris le 17 juillet 1827, † à Berlin le 23 février 1900, épousa à Dusseldorf (Allemagne) le 27 juin 1848 *Friedrich Wilhelm Bogislav von Bonin,* Fideikommissherr auf Lupow (Kreis Stolp) usw., né à Bütow (Kr. Stolp, actuellement Bytow, Gdansk. Pologne), le 15 fevrier 1802, „Königlich preussischer Oberlandesgerichtsreferendar", † à Lupow le 10 juin 1877, fils de *Ernst Friedrich Otto von Bonin et* de *Albertine Friederike Sophie von Podewils,* Herrin auf Lupow, Gross-Ruhnow, Wangerske, Varzmin, Zechlin, Darsin, Pottangow, Sorkow und Malzkow

Leurs enfants suivront **Génération V 35.**

IV 15.

(enfants de Augustus Deodatus Boode et de Mathilde Friederike Teuwsen: Gen, 111 5b, 4).

1. *Gustave Jules Eugène Boode,* né à Dusseldorf le 30 juillet 1840, viticulteur et négociant en vins à Saint-Péray (Ardèche), † à Dusseldorf le 29 septembre 1909, épousa à Oskarsborg (Norvege) le 14 août 1872 *Agnes Sissener,* née à Frederikstad (Norvège) le 3 mars 1848, y fut baptisée le 2 mai 1848, † à Saint-Péray le 16 décembre 1929, fille de *Philip Jacob Johannes Sissener* et de *Marie Isidsze Møller.*

   Leurs enfants — sauf un enfant mort en bas âge — suivront Génération V **36.**

2. *Hermann Friedrich August Alfred Boode,* né à Dusseldorf le 12 février 1842, artiste peintre, † à Dusseldorf le 15 novembre 1910, épousa à Aix-la-Chapelle (Allemagne) le 3 mai 1879 *Antonia Charlotte Herff, née à* Aix-la-Chapelle le 4 mai 1857, † à Dusseldorf-Nord le ler juillet 1928, fille de *Engelbert Herff* et de *Antoinette Christina Kopetzky.*

   Leurs fils suivra **Génération V 37.**

3. *Ernst August Joseph Alexander Boode,* né à Dusseldorf le 13 janvier 1845, † à La Haye (Holl. Mérid.) le 2 juin 1895, épousa à Rotterdam le 26 juin 1873 *Catharina Maria van Dam,* née à Rotterdam le 28 février 1848, † à Lausanne le 7 juillet 1915, fille de *Anthony Willem van Dam* et de *Maria Pino Post.*

   Leurs enfants suivront **Génération V 38.**

4. *Nathalie Bertha Wilhelmine Boode,* née à Dusseldorf le 19 novembre 1846, † à Mannheim le 14 juillet 1898, épousa à Dusseldorf le 20 août 1872 *Johannes Karl Heinrich Lutz,* né à Wuppertal-Barmen le 11 novembre 1836, négociant, † à Mannheim le 9 mars 1909, fils de *Friedrich August Lutz* et de *Anna Catharina Schütz.*

   Leurs enfants suivront **Génératisn V 39.**

5. *Alexander Julius Boode,* né à Dusseldorf le 27 sept. 1848, représentant en vins, † à Dusseldorf le 8 février 1907, épousa à Heide-Wald (Rhénanie, Allemagne) le 5 novembre 1872 *Emma Wilhelmine Rauh,* née à Itter-Wald (Rhénanie) le 14 octobre 1850, † à Berlin le

6 mai 1936, fille de *Friedrich Wilhelm Rauh* et de *Wilhelmine Fassbach.*

Leurs enfants — sauf un enfant qui mourut jeune — suivront **Génération V 40.**

6. *Ida Bertha Boode,* née à Dusseldorf le 22 avril 1854, † à Mouscron (Hainaut, Belgique) le 15 avril 1902, épousa à Dusseldorf le 23 octobre 1883 *Carl Ludwig Paul Bixner,* né à Mannheim le 18 octobre 1851, commissionnaire-expéditeur, † à Aix-la-Chapelle le 8 août 1924, fils de *Konrad Bixner* et de *Elisabeth Zetter.*

   Leurs enfants suivront Géaération V **41.**

7. *Anna Maria Louise Boode,* née à Dusseldorf le 25 septembre 1856, y † le 11 janvier 1906.

IV 16.

(enfants de Eugénie Clémentine Boode et de Hermann Johann Karl Friedrich von Griesheim: Gén. 111 5b, 5).

1. *Ernst Hermann Christian Giinther von Griesheim, né à* Mayence (Hesse-Darmstadt) le 19 décembre 1838, „Königlich preussischer Rechnungsrat", † à Potsdam le 10 fevrier 1893, épousa à Potsdam le 7 juillet 1883 *Luise Hermine Emma Simon,* née à Potsdam le Ier décembre 1857.

2. *Sophie Luitgarde Henriette Eugenie von Griesheim,* née à Mayence le 23 novembre 1840, † à Calberg-Coblenz le 8 février 1903, épousa à Potsdam le 14 février 1881 *Louis. Cramer von Baumgarten genannt von Knobelsdorff,* né à Neisse (Pologne) le 3 juin 1822, „Königlich preussischer Hauptmann", † à Wiesbaden le 26 novembre 1882, fils de *Arnold Friedrich Cramer von Baumgarten et* de *Wilhelmina Juliana Antoinette von Wicht* et fils adoptif de *Sophie von Knobelsdorff,* épouse divorcée de *Carl Hermann.*

3. *Ottilie Johanna Marianne Elisabeth von Griesheim,* née à Mayence le 4 septembre 1845, † à Hambourg le 7 novembre 1923, épousa à Potsdam le 6 octobre 1872 *Paul Heinrich Matthias Schwerdtfeger* [29]), né à Wensin près de Segeberg (Holstein, Allemagne) le 15 janvier 1824, „Rittergutsbesitzer auf Bürau" près de Neukirchen (Holstein, Allemagne), † à Lübeck le 4 mars 1900, fils de *Wulf Christoph Wilhelm Schwerdtfeger* et de *Abel Elisabeth Fredericke Schwerdtfeger* et veuf de *Sophie Marie Luise Henriette Kaulbach.*

   Leurs enfants suivront **Génération V 42.**

IV 17.

(fils de Sophie Eulalie Boode et de Jules Victor Houel; Gén. III 5b, 6).

Honoré Désiré Houel, né à Paris (111) le 6 octobre 1839, viticulteur à Médéa (Algérie), † à Alger le 3 janvier 1911, inhumé à Paris (Père-Lachaise) le 30 janvier 1911, épousa 1° à Paris *Alice Marignat de Vercors,* née en 1852, † à Séville (Andalousie, Espagne) le 5 janvier 1880; il épousa 2° à Seville (Andalousie, Esp.) en 1880 *Alta Gracia Alfau,* née à la République Dominicaine le 5 mai 1859, † à Rabat (Maroc) en juillet 1939, fille de *Felipe Alfau y Bustamente* et de *Maria Josepha Barolt.*

Les enfants du premier lit — sauf

[29]) Deutsches Geschlechterbuch T. 91.

trois enfants, qui moururent jeunes — suivront Génération **V** 43a.

Les enfants du deuxième lit suivront Génération **V** 43b.

Génération V.

V 1.

(enfants de Philipp Heinrich Alexander Moritz Freiherr von Bethmann et de Marie Anna Wilhelmine von Bose: Gén. IV la, 1).

1. *Maria Henriette* Freiin *von Bethmann,* née à Francfort sur le Main le 25 septembre 1843, † à Königstein im Taunus le 6 septembre 1896, épousa à Francfort sur le Main le 28 avril 1863 *Karl von Frisching* [30]), né à Berne (Suisse) le 30 octobre 1831, banquier, consul de Suisse à Francfort sur le Main, y † le 13 janvier 1898, fils de *Carl Gabriel Friedrich von Frisching et* de *Margaretha Rosina Sophie von Tscharner.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Von Bonstetfen, Flinsch, De Chambrier,*
2. *Ludwig Simon Moritz* Freiherr *von Befhmann,* né à Francfort sur le Main le 13 cctobre 1844, chef de la maison de banque „Gebrüder Bethman" à Francfort s. le M., propriétaire du „Johann Philipp Bethmann- und Simon Moritz v. Bethmannschen Fideikommiss im Stadt- und Landkreis Frankfurt", † à Königstein im Taunus le 5 septembre 1902, épousa à Bernried am Starnberger See (Bavière) le 15 juillet 1885 *Johanna Auguste Therese Helene* Freiin *von Wendland,* née à Paris le 24 octobre 1856, † à Francfort sur le Main le 16 mars 1921, fille de *August* Freiherr *von Wendland et* de *Louise Wilhelmina Vreede.*
   Dont postérité.
3. *Louise Friederike Henriette Maria* Freiin *von Bethmann,* née à Francfort sur le Main le 26 octobre 1845, † à Paris le 10 février 1936, épousa à Francfort sur le Main le 29 octobre 1867 *Rodolphe* baron' *Hottinguer* [31]), né à Paris le 4 mai 1835, régent de la Banque de France, † à Paris le 23 mai 1920, fils de *Jean Henri* Baron *Hottinguer* et de *Stéphanie Marie Caroline Elisabeth Delessert.*
   Dont postérité, alliée à la famille *De Waldner de Freundstein.*
4. *Hugo Moritz Karl* Freiherr *von Bethmann,* né à Francfort sur le Main le 30 janvier 1848, dirigeant de la maison de banque „H. de Bethmann et Co." à Paris, y † le 26 octobre 1922, épousa à Paris le 10 septembre 1878 *Maria Kinen,* née à Paris le 2 octobre 1857, y † le 8 septembre 1923, fille de *Guillaume Kinen* et de *Sophie Levé.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Von Mutius, Fauquet-Lemaitre.*
5. *Lucie Therese Louise Maria* Freiin *von Bethmann,* née à Francfort sur le Main le 19 février 1850, † à Ober-Herrlingen (Blaubeuren, Wurtemberg) le 25 avril 1900, épousa à Francfort sur le Main le 19 décembre 1877 *Karl René Joseph Wilhelm Eugen* Freiherr *von Maucler,* Herr auf Ober-Herrlingen, „Königlich württembergischer Staatsrat", envoyé extra-ordinaire et ministre plénipotentiaire de Wurtemberg à Vienne, † à Ober-Herrlingen le 15 août 1907, fils de *Friedrich Wilhelm Paul Emile* Freiherr *von Maucler,* Herr auf Ober-Herrlingen, et de *Françoise Joséphine Anna Dufresnay de Bermuy.*
   Dont postérité.

[30]) Schweizerisches Geschlechterbuch 1905 et 1936.
[31]) Schweizerisches Geschlechterbuch 1907.

V 2.

(enfants de Karl Ludwig Caesar Freiherr von Bethmann et de Marie Therese Cornelie Alexandrine Sophie Freiin Vrints zu Treuenfeld; Gén. IV la, 2).

1. *Karl Moritz* Freiherr *von Bethmann,* Fideikommissherr auf Fechenbach, Reistenhausen und Theresienhof (Basse-Franconie, Bavière), né à Francfort sur le Main le 26 août 1844, „Königlich bayerischer Premierleutnant" et chambellan du Roi de Bavière, † à Baden-Baden le 31 mars 1894, épousa à Wiesbaden le 12 avril 1886 *Josephine Helene Stürtz,* née à Darmstadt (Hesse) le 27 avril 1864, † Wurzbourg (Basse-Franconie, Bavière) le 14 avril 1896, fille de *Carl Stürtz* et de *Antonia Parteymiiller.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Von Mauchenheim genannt Bechtolsheim, Klein, Holenia.*
2. *Marie Therese Josephine* Freiin *von Bethman,* née *à* Francfort sur le Main le 8 juillet 1848, † à Munich le 26 avril 1917.
3. *Marie Therese Josephine* Freiin *von Bethmann, née à* Francfort sur le Main le 5 décembre 1850, dame du palais de la Reine de Bavière, dame d'honneur de l'Ordre bavarois de Thérèse, † à Munich le 28 octobre 19019, épousa à Munich le 9 octobre 1875 *Karl* Freiherr *von Perfall,* né à Munich le 29 janvier 1824, „Excellenz", chambellan du Roi de Bavière et „General-Intendant der Königlichen Hofmusik und des Hoftheaters" et „Director der Königlichen Musikschule" à Munich, „Grosskomtur ad honorem" de l'Ordre bavarois de St. George, † à Munich le 14 janvier 1907, fils de *Emanuel* Freiherr *Perfall zu Perfall* et de *Franziska* Freiin *von Rolshausen* et veuf de *Juliane von Reichert.*
   Dont postérité, alliée à la famille *Von Reck.*
4. *Marie Therese Maximiliane Karoline* Freiin *von Bethmann,* née à Francfost sur le Main le 28 novembre 1852, dame d'honneur de l'Ordre bavarois de Thérèse, † à Munich le 5 octobre 1911.

V 3.

(enfants de Alexander Freiherr von Bethmann et de Johanna Friederike (von) Heyder; Gén. IV la, 3).

1. *Simon Moritz* Freiherr *von Bethmann,* Herr auf Krzinetz, Ronov und Dobrovan, né à Francfort sur le Main le 19 décembre 1840, † à Freiburg im Breisgau le 12 mars 1914, épousa à Francfort sur le Main le 12 août 1873 *Anna von Steinberg,* née à Baden-Baden le 17 novembre 1851, † à Freiburg im Breisgau le 2 mai 1926, fille de *Ludwig Karl von Steinberg* et de *Valérie Jung.*
   Dont postérité.
2. *Alexander Georg Matthias* Freiherr *von Bethmann,* né à Francfort sur le Main le 19 juin 1833, „Kaiserl. Königlicher Leutnant im Kurassier-Regiment Kaiser Fer-

dinand Nr. 4", † (tué au combat) près de Königgraetz le 3 juillet 1866.

3. *Louise Friederike Henriette* Freiin *von Bethmann,* née à Francfort sur le Main le 12 décembre 1844, † à Gützkow près de Borgfeld (Mecklembourg-Schwerin) le Ier novembre 1870, épousa à Francfort sur le Main le 16 mars 1865 *Friedrich Ernst August Helmuth* Freiherr *von Maltzahn,* Fideikommissherr auf Gützkow, Röckwitz, Adamshof und Hüttenhof (Mecklembourg-Schwerin), né à Lenschow le 14 décembre 1839, „Grossherzoglicher mecklenburg-schwerin. Lieutenant", † à Röckwitz le 30 août 1920, fils de *Friedrich Karl Albrecht* Freiherr *aon Maltzahn,* Herr auf Herzberg und Lenschow, 'et de *Friederike Elisabeth Wilheltnine Amalie* Gräfin *von Moltke,* Herrin der Fideikommissgüter Gützkow, Röckwitz, Adamshof und Hüttenhof (Mecklembourg-Schwerin): il se remaria 'en secondes noces à Mannheim le 6 janvier 1879 avec *Luise Ladenburg.*

4. *Olga Augusta Maria* Freiin *von Bethmann,* née à Francfort sur le Main le 15 avril 1849, y † le 20 avril 1925, épousa à Francfort sur le Main le 21 septembre 1868 *Moritz Eduard Hermann von Grunelius,* né à Francfort sur le Main le 16 juillet 1843, associé de la maison de banque „Grunelius & Co." à Francfort sur le Main, y † le Ier février 1923, fils de *Peter Karl Grunelius* et de *Katharine Elisabeth von Saint-George.*
Dont postérité.

v 4.

(enfants de Katharina Henriette Charlotte Louise Borgnis et de Ludwig Angelo Alonzo von Steiger; Gén. IV lb, 1).

Ludwig Emanuel Matthias von Steiger, né à Francfort sur le Main le 9 juillet 1850, † à Munich le 12 avril 1929, épousa le 11 octobre 1887 *Maria Alexandrowna* comtesse *Stourdza,* né à Jassy (Moldavie, Roumanie) le ler octobre 1858, † à Munich le 19 juin 1937, fille de *Alexandre* comte *Stourdza et* de *Esmeralda Balsch.*
Dont postérité, alliée à la famille *De Pedrelli.*

August Ludwig Johann von Steiger, né à Francfort sur le Main le 23 juillet 1853, „Kaiserlicher und Königlicher Rittmeister", † à Bad-Homburg v. d. Höhe le 9 septembre 1927, épousa à Bad Homburg v. d. Höhe le 31 décembre 1915 *Maria Olga Amalie von Grimm,* née à Dresde (Saxe) le 8 avril 1853, † à Bad Homburg v. d. Höhe le 16 décembre 1926, fille de *August Theodor von Grimm et* de *Anna Karlowna* baronne von *Bistram et veuve* du Doktor *Carl Clouth* [32]).

Ludwig Karl Franz Rudolf von Steiger, né à Francfort sur le Main le 2 février 1855, directeur de la „Dresdener Bank" à Francfort sur le Main, † le 14 juin 1925, épousa 1° à Baden Baden le 3 décembre 1880 *Elisabeth Karoline Frederieke Sophie Strohmeyer,* née le 17 décembre 1858, † à Paris le 4 janvier 1888; il épousa 2° à Wiesbaden le 25 novembre 1895 *Carolina Elise Julia Hoehne,* née à St. Pétersbourg (actuellement Leningrad, Russie) le 17 décembre 1869, † à Berne (Suisse) le 9 mars 1953, fille de *Ferdinand Hoehne* et de *Karoline Miiller.*

[32]) H. F. Macco, Zur Familien Geschlechte Clouth (Kloet) (Berlin 1916)

Postérité du premier mariage et du second mariage.

4. *Alfred Ludwig Irmin Gabriel von Steiger,* né à Francfort sur le Main le 10 décembre 1857, propriétaire foncier à Bismarck (North-Dakota, U.S.A.), † à Mexico 27 février 1906, épura à Falconer, Mac Lean County (North-Dakota, U.S.A.) le 9 novembre 1886 *Lilly Belle Beckmann,* née à Sacramento, (Californie, U.S.A.) le 18 septembre 1860.

5. *Marie Louise Charlotte Fermina von Steiger,* née à Francfort sur le Main le 19 septembre 1859, réligieuse (la Révérende Mère Angéline) de la Congrégation des Ursulines, † à Boxtel (Brabant-Sept., Pays-Bas) le 19 décembre 1936.

v 5.

(enfants de Katharina Antonetta Anna Borgnis et de Jakob Friedrich Franz Borgnis; Gén. IV lb, 2).

1. *Matthias Franz Carl Borgnis,* né à Francfort sur le Main le 11 janvier 1856, associé de la maison de banque „Gebrüder Bethmann" à Francfort s. le M., y † le 14 octobre 1937, épousa à Francfort sur le Main le 10 janvier 188 1 (bénédiction nuptiaie en l'Eglise Episcopale le 11 janvier 1881) — mariage dissout par divorce le 26 mars 1909— *Maria Wilhelmine Fay,* née à Clifton (New-Jersey, U.S.A.) le 9 mai 1860, † à Francfort sur le Main le 15 décembre 1945, fille de *Louis Fay et* de *Sophie Pickersgrill.*
Dont postérité, alliée à la famille *Passavant.*

2. *Ludwig Alfred Franz Borgnis,* né à Francfort sur le Main le 4 juin 1861, y † le 19 décembre 1943, épousa à Weimar le 20 mars 1895 *Eva von Wurmb,* née à Berlin le 26 novembre 1868, † à Francfort sur le Main le 17 août 1942, fille de *Günther Karl Lothar von Wurmb* et de *Emma Friederike Louise* Freiin *von Gleichen genannt von Rasswurm.*
Dont postérité.

V 6.

(enfants du Doktor Franz Alexander Friedrich Borgnis et de Maria Christina Francisca Hubertine Engels; Gén. IV lb, 3).

1. *Matthias Franz Alfred Friedrich Borgnis,* né à Waldmannshausen, Frickhofen (Hesse, Allemagne) le 13 octobre 1861, économiste, † à Ettenheim (Bade, Allemagne) le 20 juin 1920, épousa à Ringsheim im Breisgau le 8 mai 1915 *Louise Bosch, née* le 4 avril 1895, fille de *Karl Bosch et* de *Maria Anna Bayer;* elle se remaria en secondes noces avec... *May.* [Ringsheim]
Dont posterité.

2. *Philipp Franz Joseph Borgnis,* né à Waldmannshausen le 23 octobre 1862, „Korvettenkapitän" au service allemand, epousa ....

3. Doktor *Alfred Franz Friedrich Hubert Borgnis,* né à Waldmannshausen le 26 juillet 1864, directeur du „Standard Oil Company", † à Dusseldorf le 5 janvier 1926, épousa à Dusseldorf le 26 août 1920 *Katharina Johanna Wilhelmina Camphausen,* née à Dusseldorf le 2 octobre 1888, fille de *Otto Camphausen et* de *Josephine Nachtigall.* [Wuppertal-Bayenburg]

4. *Friedrich Otto Hubert Borgnis,* né à Francfort sur le Main le 15 février 1867, négociant, † à Estancia La Paquene (République Argentine) en 1898.
5. Doktor *Franz Joseph Leopold Max Borgnis,* né à Francfort sur le Main le 25 septembre 1869, docteur en médicine, † à Erbach (Odenwald, Allemagne) le 12 juin 1952, épousa à Mannheim le 23 mai 1905 *Adèle Philippine Auguste Dyckerhoff* [33]), née à Mannheim le 29 septembre 1877, fille de *Jules August Carl Dyckerhoff et* de *Anna Helmeich.* [Erbach, Odenwald, Allemagne] Dönt postérité, alliée à la famille *Schmeel.*

v 7.

(enfants de Adrienne Henriette de' Lestapis et de François Louis Marie Roullet comte de la Bouillerie; Gén. IV 2, 1).

1. *Marie Anne Jeanne Roullet de la Bouiilerie,* née à Paris le 5 mai 1840, † au château de la Roque-Ordan, Auch (Gers), le 5 avril 1924, épousa à Paris le 21 mai 1861 *Marc Henri* comte de *la Roque-Ordan,* né au château de la Roque-Ordan en 183 1, conseiller-général du Gers 1881-1901, † au château de la Roque-Ordan le 5 avril 1909 (dernier représentant mâle de sa famille), fils de *Jean Jacques Maximilien* comte *de la, Roque-Ordan* et de *Anaïs de Cours-Gontaud.*
   Dont posterité,. alliée aux familles *D'Alton, De Bourgoing, De La Bastide, De Gésincourt, La'motte d'Argy, Lavalley, De Sommyèvre, De Laurière, Blanchet, Moreau.*
2. *Philomene Louise Marie Alexandrine Roullet de La Bouillerie, née* au château de Barbée, Bazouges (Sarthe), le 20 juin 1842, † au château de Fargues, Vitnac (Cantal) le 3 janvier 1927, épousa à Paris le 17 janvier 1865 *François Charles Emmanuel de Cassagne de Beaufort* comte *de Miramon-Fargues,* né le 21 septembre 1838, † à Paris le 4 mars 1905, fils de *Guillaume Louis de Cassagnes de Beaufort,* marquis *de Miramon et* de *Jeanne Julienne Olympe de Méallet de Fargues.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Vallet de Villeneuve, Sarton de Jonchay, De Lambel, De Bouexic de Guichen* et *De Charentenay.*
3. *Marie Louise Françoise Roullet de la Bouillerie,* née au château de Barbée, Bazouges (Sarthe), le 26 juin 1843, † au château de La Ferté, St. Cyr (Loir-et-Cher), le 11 août 1937, épousa à Paris le 21 mai 1867 *Eugène Marie Louis Emeric de Durfort-Civrac de Lorge,* marquis *de Durfort,* né à Paris le 19 mai 1842, † au château de La Ferté, St. Cyr, le 8 octobre 1928, fils de *Louis Alberic Aldonce de Durfort-Civrac de Lorge,* marquis de *Durfort,* et de *Alix du Plessis-Châtillon.*
   Dont postérité, alliée aux familles *De la Villehelleuc, De Nantois, De Cathelineau, De la Gorgue de Rosny, De Hauteclocque, et D'Estampes.*
4. *Marie Geneviève Henriette Françoise Roullet de la Bouillerie,* née à Paris le 24 avril 1853, † Chapelle-du-Chêne (Sarthe) le 15 juillet 1954, épousa à Paris le 15 juillet 1954, épousa à Paris le 10 mai 1876 *Paul Marie* comte *de la Selle,* né à Meigné (Maine-et- Loire) le 28 juillet 1847, † au château de Barbée, Bazouges (Sarthe), le 5 novembre 1924, fils de *Raoul* comte *de la Selle* et de *Laure Achard de la Haye.*

[33]) Deutsches Geschlechterbuch T 92.

Dont postérité, alliée aux familles *Hochet de Quénetain, De Beaucorps, 'Roullet de la Bouillerie, De Trémaudan, De Coatpont, De Sambucy de Sorgue, Du Plessis de Grenédan, De Sagazan, De La Pintière, Du Bourblanc, De Dieuleveult* et *De la Lande de Calan.*

V 8.

(enfants de Louise Amélie de Lestapis et de Paul Jules Sévère de Lestapis; Gén. ÍV 2, 3).

1. *Adrien Firmin de Lestapis,* née à Paris le 31 mai 1842, général de brigade d'infanterie, conseiller-général des Basses-Pyrénées, commandeur de la Legion d'Honneur, † au château de Lacq (Basses-Pyrénées) le 7 noxembre 1915, épousa à Paris le 27 mars 1876 *Márie Anna Apolline Vallet de Villeneuve-Guibert* (voir Gén. V 27, 1), née à Châlons-sur-Marne (Marne) le 18 mars 1855, † au château de Lacq le 21 décembre 1946, fille de *Arthur François Charles Vallet* comte *de Villeneuve-Guibert* et de *Anna Henriette Phoebé Muguet de Varange,*
   Dont postérité, alliée auxfamilles *Regnault de Prémesnil, De Portalon de Rosis, Bruandet, De Ravel d'Esclapon* et *De Rigaud de Vaudreuil.*
2. *Pierre Henry de Lestapis,* né à Paris 21 juin 1843, substitut, conseiller-général des Basses-Pyrénées, † à Pau (Basses-Pyrénées) le 27 décembre 1928, enterré à Lacq (Basses-Pyrénées) le 31 décembre 1928, épousa au château de Fleurus (Seine-Inférieure) lé 4 juin 1872 *Eugénie Le Roy de Eoisaumarié,* née à Mont-de-Marsan (Landes) le 28 mai 1848, † au domaine de La Castanhère, Artix (Basses-Pyrénées), le 18 mai 1921, fille du Baron *Le Roy de Boisaumarié et* de *Eugénie Lagelouze.*
   11 a adopté en 1921 son neveu *Marie Armand Firmin Guy de Lestapis,* fik de son frère aîné *Adrien Firmin* de *Lestapis* (Gén. V 8, 1), qui habite actuellement le domaine de La Castanhère.
3. *Adrien Gaston de Lestapis,* né à Paris le 10 avril 1845, général de brigade de cavalerie, conseiller-général des Basses-Pyrénées, officier de la Legion d'Honneur, † à Paris le 1 er mai 1911, épousa à Chateauroux (Indre) le ler mai 1878 *Caroline Hélène Marie Adam,* née à St. Omer (Pas-de-Calais) le 7 juillet 1856, † à Lourdes (Hautes-Pyrénées) le 26 août 1924, enterrée à Lacq (Basses-Pyrénées), fille de *Alexandre Charles Adam* et de *Julie Sidonie Richard.*
   Dont posterité.
4. *Marie Louise de Lestapis,* née à Paris le 27 mai 1849. † en 1946, épousa à Paris le 22 août 1871 *Amédée Arthur Revenaz,* † au château du Gravier, La Guerche-sur-l'Aubois (Cher), le 25 octobre 1895, fils de *Alexis Revenaz* et de *Madeleine Adélaïde Mathilde Virginie Barat.*
   Dont postérité, alliée auxfamilles *Gourlez de la Motte, Villatte des Prugnes, De Meynard, Nazare-Aga, Marraud, Calmon.*
5. *Louis Roger de Lestapis,* én à Pau (Basses-Pyrénées) le 23 octobre 1850, colonel de cavalerie, chevalier de la Légion d'Honneur, † à Paris le 7 novembre 1935, épousa à Paris le 10 octobre 1888 *Marie Anne Faré,* née à Paris (1) le 27 mars 1868, † à Montdomaine, Nazelles (Indre-et-Loire), le 7 octobre 1947, fille de *Henri Amadée Faré* et de *Pauline Darblay.*
   Dont postérité, alliée aux familles

De Maussabré, De Méhérenc de Saint-Pierre, De Préval, Geliot, Zeller, De Lignières.

6. *Cathérine Jeanne Henriette Gabrielle de Lestapis,* née à Lacq (Basses-Pyrénées) le *29* juin *1852,* † au château de Lacq (Basses-Pyrénées) le 13 février 1885, épousá à Paris, le 28 juin 1873 *Roger Marie* comte *d'Humières,* né en 1850, † au château de Marcolès (Cantal) en juillet 1923, fils de *Louis Paul* comte *d'Humières et* de *Clémence Marie Martin de Boudart;* il se remaria en secondes noces le 21 juillet 1889 avec *Gabrielle Octavie Desaulces de Freycinef, veuve* de son cousin *Jules d'Humières.*

Dont postérité, alliée aux familles *De Roll-Montpellier, Van den Broek d'Obrenan, Dupuy, Segonne.*

v 9.

(enfants de Anne Marie Adèle de Lestapis et de Henry François de Lestapis; Gén. IV 2, 4).

1. *Henry Pierre de Lestapis* né à Pau (Basses-Pyrénées) le 12 avril 1851, commandant de cavalerie, chevalier de la Légion d'Honneur, † au château de Mont (Basses-Pyrénées) le 22 décembre 1935, épousa au château de la Chassagne, Neuville-les-Dames (Ain), le 9 juin 1886 *Pauline Marie Renée Dugas de la Boissonny,* née à Lyon (Rhône) le 23 décembre 1863, † au château de Mont le 5 mars 1932, fille de *Vicfor Dugas de la Boissonny et* de *Alice de la Lombardière de Canson.*

   Dont postérité, alliée aux familles *Thornburn, Durand de Ramefort, Pajot.*

2. *Anne Marie Henriette de Lestapis,* née à Pau (Basses-Pyrénées) le 2 décembre 1853, † au château de Siradan, Siradan (Hautes-Pyrénées), le 18 octobre 1921, épousa à Mont (Basses-Pyrénées) le 31 mars 1875 *Charles Pierre Marie Edmond de Sarrieu,* né *au* château de Blajan (Haute-Caronne) le 25 septembre 1844, avocat à Toulon, chef du Cabinet du Préfect de l'Aude, † au château de Siradan le 19 avril 1924, fils de *Bertrand Gustave Auguste de Sarrieu et* de *Jeanne Marie Anne Hermine de Ricard de Villeneuve.*

   Dont postérité, alliée aux familles *De Sèze, Guérard, Le Callonec.*

3. *Henry Louis Adrien de Lestapis,* né à Pau le 12 mars 1855, lieutenant de cavalerie, † au château de Mont (Basses-Pyrénées) le 5 août 1884.

4. *Marie Louise Gabrielle de Lestapis,* née à Pau (Basses-Pyrénées) le 24 octobre 1856, † à Vallesville (Haute-Garonne) le 11 août 1931, épousa à Mont (Basses-Pyrénées) le 27 novembre 1878 Roger *Cousin de Mauvaisin,* née à Toulouse (Haute-Garonne) le 21 juillet 1853, y † le 2 mars 1929, fils de *Albert Louis Gabriel Cousin de Mauvaisin* et de *Marie Alexandrine Louise Thérèse de Guiraud.*

   Dont postérité, alliée aux familles *De Lazerme de Lon, De Chapel, De Pins-Montbrun, De Roquette-Buisson.*

5. *Marie Anne Suzanne de Lestapis,* née à Pau (Basses-Pyrénées) le 25 septembre 1858, † à Toulouse le 10 avril 1940, épousa à Mont (Basses-Pyrénées) le 27 mai 1881 *Marie Raymond Gustave Adolphe Dufau* baron *de Felzins,* né à Toulouse le 13 juin 1846, président du Comité de direction de la Caisse d'Epargne à Toulouse, † au château de Leyrac (Hause-Garonne) le 15 octobre 1913, fils de *Joachim Françoia Adolphe Dufau* baron *de Felzins et* de *Mathidde Marie Aimée de Carayon-Talpayrac.*

   Dont postérité, alliée aux familles *Rossignol, De Laborde-Lassalle, De Laparre de Saint-Sernin, Galouzeau de Villepin, Guiffard, Rivals, De Cézac, Marcotte de Quivières, Mailland-Gonod.*

6. *Henri Dieudonné Alfred François de Lestapis,* né à Pau (Basses-Pyrénées) le 14 novembre 1859, inspecteur-général du Service des Haras, chevalier de la Légion d'Honneur, † Pau le 11 octobre 1944, épousa à Paris le 2 février 1893 *Françoise Geneviève Vaney,* née à Angers (Maine-et-Loire) le 21 octobre 1870, † à Paris le ler février 1931, fille de *François Vaney* et de *Jeanne Cathérine Lucie Pepin-Lehalleur.*

   Dont postérité.

7. *Marie Jeanne Elisabeth de Lestapis,* née au château de Mont, Mont (Basses-Pyrénées), le 8 janvier 1861, † au château de Trenquelléon, Feugarolles (Lot-et-Garonne), le 31 janvier 1949, épousa à Mont le 6 septembre 1883 *Théobald Marie Amédée de Bentzmann,* né au château de Lalanne, Sainte-Bazeille, le 4 mai 1861, † au château du Frandat, Nérac (Lot-et-Garonne), le 16 octobre 1927, fils de *Charles Marie Léon de Bentzmann* et de *Marie Amélie Delmas de Grammont.*

   Dont postérité, alliée aux familles *De la Barrière, De Lévaque, De Marcellus.*

8. *Marie Emilie Germaine de Lestapis,* née au châtgau de Mont, Mont (Basses-Pyrénées), le 19 août 1869, † à Toulouse le ler décembre 1933, épousa à Mont le 25 août 1892 *Jacques Marie Joseph de Carayon-Talpayrac,* né à Toulouse le 28 juillet 1862, chef de bataillon, † (tué au combat) à Cumières (Meuse) le 7 mars 1916, fils de *Marie Joseph Adolphe de Caryon-Talpayrac et* de *Marie Philippine Laurence Maurin de Brignac.*

   Dont postérité, alliée aux familles *De Rovira, De Courrèges d'Ustou, Cavalié, De Lapasse, De Montbel.*

v 10.

(enfants de Adrienne Antoinette de Lestapis et de Guillaume Hilaire Reinbaut Tardieu; Gén. IV 3, 1).

1. *Guillaume Edmond Tardieu,* né au Hâvre le 17 septembre 1848, † au château de Boscla, Sainte-Vite (Lot-et-Garonne), le 22 avril 1933, épousa à Bordeaux le 7 juin 1875 *Henriette Marie Louise Guilhou,* née en 1858, † en 1954, fille de *Adrien Guilhou* et de *Clémentine Apchié.*

   Dont postérité, alliée aux familles *Denis, Bureau, Ballande.*

2, *Pierre Sévère Gaston Tardieu,* né à Caudéran (Gironde) le 27 mai 1850, † à Arcachon (Gironde) le 20 octobre 1896, épousa le 8 décembre 1886 *Angèle Maletta.*

   Dont postérité, alliée aux familles *Desjeux, Poodts, Valée, De Villeneuve.*

v 11.

(fils de Louis Alfred de Lestapis et de Jeanne Caroline Marie Carenne; Gén. IV 3, 3).

Jean Marie Joseph Raoul de Lestapis, né à Bordeaux le 23 septembre 1883, employé au Comptoir d'Escompte à Bordeaux, chevalier de la Légion d'Honneur, Croix de Guerre 1914-1918, † à Bordeaux le 9 septembre

1959, épousa à Bordeaux le 4 juin 1907 *Madeleine Begouën, née à* Arcachon (Gironde) le 25 juillet 1885, fille de *Jacques* vicomte *Begouën et* de *Paula Euangeline Devès [Bordeaux* et Château du Barat, Horsarieu (Landes)].
Dont posterité.

V 12'.

(enfants de Jeanne Emilie de Lestapis et de Charles Joseph Hercule Blanchy; Gén. IV 3, 4).

1. *Charles Pierre Blanchy,* né à Bordeaux le 8 décembre 1851, officier de cavalerie, chambellan de S.S. le Pape, † à Bordeaux le 27 mars 1921, épousa le 26 avril 1879 *Henriette de Georges de Bargeton-Verclause,* fille de *Edmond* comte *de Georges de Bargeton-Verclause* et de *Marguérite Maly de Tenet.*
   Dont postérité, alliée à la famille *Roullet.*
2. *Joseph Alfred Antoine Blanchy,* né à Bordeaux le 28 novembre 1853, négociant, † à Bordeaux le 27 juillet 1892.
3. *Maurice Marie Blanchy,* né à Bordeaux le 17 novembre 1859, officier des dragons, † à Bordeaux le 27 mars 1921, épousa le 9 mars 1889 *Amélie Calvet,* fille de Octave *Calvet et de Joséphine Thibaud.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Cousin de Mauvaisin, Denoix de Saint-Marc, De Pins-Montbrun.*

v 13.

(enfants de Jean Edmond de Lestapis et de Anne Marie Camille Laure Balaresque; Gén. IV 3, 5).

1. *Marguérite de Lestapis,* née à Bordeaux le 9 janvier 1857, y † le 13 octobre 1928, épousa à Bordeaux le 9 novembre 1875 *Armand Lalande,* né à Bordeaux le 28 août 1851, négociant, † à Bordeaux le 24 septembre 1934, fils de *Armand Lalande* et de *Cathérine Cruse.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Nivière, Begouën, Philippart, De Rochefort.*
2. *Charles de Lestapis,* né à Bordeaux le 8 février 1859, directeur de la Banque de Paris et des Pays-Bas, † à Paris, le 23 mai 1928, épousa à Mont (Basses-Pyrénées) le 28 octobre 1895 *Marie Caroline de Lestapis,* née en 1872, fille de *Adrien Marie Hippolyte Jean de Lestapis* et de *Marie Caroline La Place.* [Nice, Alpes-Maritimes].

   Adrien Marie Hippolyte de Lestapis était le troisième fils de *Adrien Pierre de Lestapis* et de *Manuela de Garay y Agudo.* Pour ses frères *Paul Jules Sévère* et *Henry François* voir génération IV 2, 3 et génération IV 2, 4. Ils sont du „rameau espagnol" de la famille De *Lestapis.*

3. *Alfred de Lestapis,* né à Bordeaux le 7 décembre 1860, † au Mexique en 1934.
4. *Marie Joseph Henri de Lestapis,* né à Bordeaux le 14 janvier 1863, négociant, † Bordeaux le 30 septembre 1937, épousa à Bordeaux le 5 janvier 1897 *Jeanne Françoise Magdeleine Cuzol,* née à St. Georges (Gers) le 25 avril 1876, † à Bordeaux le 14 août 1948, fille de *Henri Cuzol* et de *Gabrielle Gérard.*
   Dont postérité, alliée à la famille *Chadoix.*

5. *Thérèse de Lestapis,* née à Bordeaux le Ier janvier 1865, y † le 10 juin 1937, épousa à Bordeaux le 24 mai 1889 *Jean Calvet,* né à Tain (Drome) le 27 avril 1861, négociant, † à Bordeaux le 7 mai 1946, fils de *Octave Calvet* et de *Joséphine Thibaud.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Begouën, De Roquefeuil-Montpeyroux.*
6. *Marie Joséphine de Lestapis,* née à Bordeaux le 24 octobre 1867, y † le 17 janvier 1897, épousa à Bordeaux le 5 juin 1889 *François Edmond Damade,* né à Bosdeaux le 8 juillet 1866, courtier, † à Bordeaux le 24 mars 1948, fils de *Edmond Damade* et de *Hermaus Prunier.*
   Dont postérité.
7. *Xavier de Lesfapis,* né à Bordeaux le 13 novembre 1874, négociant, chevalier de la Légion d'Honneur, † à Bordeaux le 2 mars 1924, épousa à Bordeaux le 15 avril 1903 *Thérèse Maugras,* née à Bordeaux le 14 décembre 1880, y † le 26 novembre 1956, fille de *Maurice Maugras* et de *Anne Damas.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Maugras, Maxwell, Maître.*

v 14.

(enfants de Firmin Edouard de Lestanis et de Elisabeth Charlotte Edith Foussat: Gén. IV 3, 6).

1. *Hélène de Lestapis,* née à Bordeaux le 7 novembre 1863, † au Bouscat (Gironde) le 24 février 1937, épousa à Bordeaux le 6 mai 1890 *Georges Génuyt de Beaulieu,* né à Langres (Haute-Marne) le 26 avril 1853, agent de change, † à Montigny-sur-Aube (Côte-d'Or) le 3 janvier 1927, fils de *Gabriel Génuyt de Beaulieu* et de *Louise Appoline Rosalie de Régel.*
   Dont postérité, alliée à la famille *Charlery de la Masselière.*
2. *Charles Joseph René de Lestapis,* né à Caudéran (Gironde). le 7 juillet 1865, négociant en vins, † à Bordeaux le 14 décembre 1943, épousa 1° à Bordeaux le 10 octobre 1888 *Thérèse Prom,* née à Bordeaux le 27 décembre 1867, y † le 27 septembre 1918, fille de *Joseph Prom* et de *Alice Cocq;* il épousa 2° à Bordeaux le 26 novembre 1923 *Alice Félicie Marie Louise Chadenier,* née à Nogent-le-Retrou (Eure-et-Loire) le 19 décembre 1880, † à Bordeaux le 28 mai 1951, fille de *Marie Antoine Gustave Chadenier* et de *Marie Louise Bon,* et veuve de *Henri Etienne Dupeyron.*
   Postérité du premier lit, alliée aux familles *D'Ozouville, Lassus, Dafféas, Peyrelongue.*
3. *Jean Edmond de Lestapis,* né à Bordeaux le 6 mai 1869, officier de marine, † à St. Jean-de-Lw (Basses-Pyrénées) le 17 octobre 1904.
4. *Marthe Marie Jacqueline de Lestapis,* née à Bordeaux le 20 novembre 1870, épousa à Bordeaux le 27 juin 1891 *John Henry Exshaw,* né Paris le 18 mai 1859, industriel, † à Biaritz (Basses-Pyrénées) le 13 février 1917, fils de *Thomas Henry John Exshaw* et de *Valentia Eglé Panon Desbassayns de Richemont* [Bordeaux] .
   Dont postérité, alliée à la famille *Denk.*
5. *Jean Guillaume Maurice de Lestapis,* né à Bordeaux le

22 novembre 1873, † à Paris le ler décembre 1962, épousa à Valence (Gironde) le 27 novembre 1899 *Marie Thérèse Thirion-Montauban,* née à Paris le 7 septembre 1878, † à Arcachon (Gironde) le 26 avril 1909, fille de *Eugène Thirion-Monfauban et* de *Pauline Lecomte.*
Dont postérité, alliée aux familles *Le Tanneur, Bricard.*

v 15.

(enfants de Tohanna Iacoba Borski et de David van der Vliet; Gen. IV 5, 1).

1. *Jan Anton van der Vliet,* née à Amsterdam le 20 août 1851, émancipé par Décret Royal du 24 septembre 1871, † Nice (Alpes-Maritimes) le 30 juin 1872.
2. *Bertha Johanna Wilhelmina van der Vliet,* née à Amsterdam le 17 décembre 1852, † à 'Overveen (Hollande-Sept.) le 20 mars 1926, épousa à Overveen le 24 mai 1877 *Emil Pieter Hendrik Marie Bijleveld,* né à Amsterdam 18 mars 1842, directeur de la „Koninklijke Hollandsche Stoomboot Maatschappij" (Société royale hollandaise de bateaux à vapeur) 1870—'77, associé de la maison „Gebroeders van der Vliet" à Amsterdam 1877-'94, † à Bad Rippoldsau (Bade, Allemagne) le 21 août 1898, fils du Meester *Jacob Cornelis Bijleveld et* de la Jonkvrouwe *Cafharina Anthonia Goll van Franckenstein.*
Dont postérité, alliée à la famille *Dantuma.*
3. *Willem van der Vliet,* né à Amsterdam le 15 octobre 1854, † à Florence (Italie) le 25 janvier 1877.
4. *Mathilde Wilhelmine Johanna Jacoba van der Vliet,* Meester Doctor *Johannes Luden; voir* Génération V 28, 2,
5. *Olga Catharine Anthoinette van der Vliet,* née à Overveen, (Hollande-Sept.), domaine de Duinlust, le 22 juin 1858, † à Bloemendaal (Hollande-Sept.) le 25 août 1941, épousa à Bloemendaal le 11 juillet 1894 *Adolphe Burdet,* né à Cray (Vaud, Suisse) le 19 septembre 1860, ornithologue, † à Bloemendaal le ler août 1940, fils de *Françoîs Joseph Burdet et* de *Louise Marguérite Bonnard.*
Dont postérité, alliée à la famille *Brandt.*
6. *Emma Cafharina Jacoba van der Vlier,* née à Amsterdam le 22 octobre 1862, † à Utrecht le 6 juillet 1849, épousa 1° à Bloemendaal (Hollande-Sept.) le 16 août 1884 *George Frederik Egidius,* né à Amsterdam le 6 octobre 1860, consul de Suède et de Norvège à Amsterdam 1883—'94, puis secrétaire du Ministère des Affaires Etrangères de Norvège à Christiania (actuellement Oslo, Norvège), † à Asker (Norvège) le 6 août 1894, fils de *Thorvald Frederik Egidius et* de *Cornelia Clasina Gildemeester;* elle épousa 2° à Freiburg (Bade, Allemagne) le 18 juin 1912 (divorce prononcé par le Tribunal d'Arrondissement de Rotterdam le 12 novembre 1934) Jonkheer *Paulus Johan Repelaer,* seigneur de Spijkenisse, né à Apeldoorn (Gueldre, Pays-Bas) le 3 juin 1878, directeur de l'usine de cocaïne „Cheiron" à Naarden (Hollande-Sept.), † à Arnhem (Gueldre, Pays-Bas) le 6 juin 1941, fils du Jonkheer *Ocker Arnold Repelaer et* de la Jonkvrouwe *Adriana van Haeften;* il se remaria en secondes noces à Berlin le 15 juillet 1935 avec *Susanne Alice Margarete von dem Knesebeck.*
Postérité du premier lit, alliée aux familles *Von Bothmer, Helle, Möllerud, Sfenersen, Philpot.*
7. *Johannes Emil van der Vliet,* né à Overveen (Hollande-Sept.), domaine de Duinlust, le 10 octobre 1864, y † le 15 avril 1939.
8. *David Johannes van der Vlier,* né à Overveen (Hollande-Sept.) le 10 octobre 1864, † à Amsterdam le 30 octobre 1894.

v 16,

(enfants de Louisa Catharina Antoinetta Borski et du Jonkheer Hendrik Maurits Jacobus van Loon: Gén. IV 5, 2).

1. Jonkheer *Willem Hendrik van Loon,* né à Amsterdam le 22 novembre 1855, associé des maisons de banque „Van Loon en Co," *et* „Hope en Co." à Amsterdam, † à Amsterdam le 15 août 1935, épousa à Amsterdam le 19 août 1884 *Thora Nanna Egidius* née à Amsterdam le 15 mars 1865, dame du Palais de S.M. la Reine Wilhelmina, † à Amsterdam le 6 décembre 1945, fille de *Thorwald Frederik Egidius* et de *Cornelia Clasina Gildemeester.*
Dont postérité, alliée aux familles *Röell, Hooft Graafland van Schotervlieland, Lambrechtsen* et *Van Citters.*
2. Jonkvrouwe *Olga Catharina Antoinetta van Loon,* née à Amsterdam le 9 décembre 1856, † à Utrecht le 10 avril 1936, épousa à Amsterdam le 15 avril 1880 *Samuel Pieter van Eeghen,* né à Zeist le 28 juin 1853, associé de la maison „Van Eeghen en Ca.", membre des Etats-Provinciaux de la Hollande-Septentrionale, président de la Chambre de Commerce à Amsterdam, † à Doorn (Utrecht), domaine de Aardenburg, le 20 janvier 1934, fils de *Jan van Eeghen et* de *Henriëtte Louise Labouchere.*
Dont postérité, alliée aux familles *Bentinck, Van Schelven, De Beaufort, Bergsma, Van Tuyll van Serooskerken, Sickinghe, Den Tex, Heybroek* et *Swanzy.*
3. Jonkvrouwe *Ada Wilhelmina van Loon,* née à Amsterdam le 10 mars 1858, † Doorn, (Utrecht), domaine de Hydepark, le 14 août 1939, épousa à Doorn le 15 août 1890 Meester *Joan Adriaan Hugo* baron *van Zuylen van Nyevelt,* né à La Haye (Hollande-mérid.) le 5 février 1854, chambellan en service extra-ordinaire de S.M. la Reine Wilhelmina, conseiller municipal de La Haye, † à Doorn, domaine de Hydepark, le 16 juin 1940, fils du Meester *Hugo Ferdinand* baron *van Zuylen van Nyevelt et* de *Wilhelmine Louise Frederika* comtesse *van Limburg Stirum.*
Dont postérité, aillée à la famille *Lewis.*
4. Jonkheer *Louis Antoine van Loon,* né à Amsterdam ee 29 avril 1862, membre des Etats-Provinciaux d'Utrecht, conseiller municipal de Doorn (Utrecht), † à Doorn le 22 juin 1953, épousa à Paris le 3 janvier 1889 *Adèle Francoise Tachard,* née à Niedermorschweiler (Alsace) le 3 juin 1864, † à Doorn le 21 mars 1937, fille de *Pierre Albert Tachard* et de *Wilhelmine Anne Aurelie Grunelius.*
Dont postérité, alliée aux familles

Von Funcke, Del Court van Krimpen, Röell, Feaver, Linthorst Homan, Mollinger, Swane, De Jonge van Ellemeet, Smith.

5. Jonkheer *Ernst Hendrik van Loon*, né à Amsterdam le *28* avril *1863*, associé la maison de banque „Hope en Co." à Amsterdam, † à La Haye (Hollande-Mérid.) le 3 mai 1944, épousa 1° à La Haye le 9 juillet 1889 (divorce prononcé par le Tribunal d'Arrondissement à La Haye le 12 avril 1904) *Cornelie* baronne *Schimmelpenninck van der Oye*, née à La Haye le 24 octobre 1868, fille du Meester *Willem Assueer Jacob* baron *Schimmelpenninck van der Oye et* de la Jonkvrouwe *Cornelia Marie Steengracht*, (elle se remaria en secondes noces à Santa-Margherita (Ligurie, Italie) le 9 mars 1905 avec *Marsilius Jan* baron *van Pallandt);* il épousa 2° à Francfort sur le Main le 9 septembre 1913 *Albertine Marie van Hangest* baronne *d'Yvoy*, née à Pau (Basses-Pyrénées) le ler novembre 1867, † La Haye (Hollande-Mérid.) le 20 novembre 1949, fille du Meester *Daniël Maximiliaan Marie van Hangest* baron *d'Yvoy*, seigneur de Mijdrecht (Utrecht, Pays-Bas), et de *Catharina Constanfia Wilhelmina* comtesse *van Limburg Stirum*, et veuve du Jonkheer *Philip Ernst Vegelin van Claerbergen.*

Postérité du premier mariage.

v 17.

(fille de Frederick Geldart Webb Horlock et de la Honourable Emil Arabella Jane St. John; Gén. IV 6, 2).

Emily Isabella St. John Horlock, épousa *Elphinstone Hart Radcliffe*, † après l'an 1895.
Dont posterité.

v 18.

(enfants de Christine Ellen Lydia Boode et de John Hippisley; Gen. IV 7, 1).

1. *Ivy Mary Clare Hippisley*, née à Oddgest-Ston Easton (Somerset) le 1er mars 1864, † à The Chase, Compton Martin, le 2 mars 1947.
2. *Richard John Bayntun Hippisley*, of Ston Easton, Ashwick and Cameley, né à Oddgest-Son Easton (Somerset), commander Royal Marines Res., commander of the Order of the British Empire", † Ston Easton (Somerset) le 27 mars 1956, épousa à Tiverton (Devon) le 4 janvier 1905 *Constance Amy Francis*, née à Tiverton le 7 octobre 1874, † à Bristol le 9 janvier 1955, fille de *Augustus Lawrence Francis* et de *Emily Constance Unwin.*
Dont postérité, alliée à la famille *Wall.*

v 19.

(enfants de Constance Elïen Suzette Boode et de Benjamin Winthrop; Gén. IV 7, 2).

1. *Beatrice Constance Winthrop*, né à Lucknam Park, Colerne (Wilts.), le 15 juin 1870, baptisée à Colerne le 19 juillet 1870, † à Lucknam Lodge, Wokinham (Berks.), le 20 octobre 1947, épousa à Kensington, Londres, le 23 juin 1892 *John Henry Fox*, „farmer" en Australie, † à Binfield (Berks.) le 12 juin 1932.
2. *Maud Chrisfine Ada Winthrop*, née à Lucknam Park, Colerne (Wilts.) le 23 novembre 1871, baptisée à Colerne le 4 janvier 1872, épousa à Kensington, Londres, le 25 avril 1909 *Wickham Frith Chappell* colonel, „companion of the Distinghuished Service Order:', † à Liphork (Hants.) le 10 décembre 1948 [Londres].
3. *Cecil Margaret Winthrop*, née à Lucknam Park, Colerne (Wilts.), baptisée à Colerne le 18 décembre 1872, † au St. Andrew's Hospital, Northampton, le 23 octobre 1925.
4. *Walter Thursby Winthrop*, né le 9 décembre 1875, militaire de l'armée australienne, † (tué au combat) en France le 5 juin 1917.
5. *John Gerard Winthrop*, né à Box (Wilts.) le 15 septembre 1877, planteur de thé à l'Inde-Britannique, † à Charing (Kent j le 26 mars 1956, épousa en l'eglise St. Stephen, Ootacamont (Madras, Inde-Britannique) , le 13 août 1902 *Florence Elsie Stonehewer*, née à Ootacamond le 21 avril 1887 [Londres].
Dont postérité, alliée à la famille *Baverstock.*
6. *Harcy Stephen Winthrop*, ne à Box (Wilts.) le 9 décembre 1878, soldat, † à Auckland (Nouvelle-Zélande) le 30 juin 1955, épousa à Auckland le 28 décembre 1910 *Aileen Anne O'Brien*, née à Oroua Bridge, Palmerston North (Nouvelle-Zélande) le 7 septembre 1890, † à Auckland le 10 octobre 1958, fille de *John O'Brien* et de *Catherine Keaty.*
Dont postérité. alliée à la famille *Griffin.*
7. *Neville Eveleigh Winthrop*, † *à* Gillingham (Dorset) le 28 juin 1919.
8. *Muriel Gertrude Winthrop*, † *à* Guildford (Surrey), Alverna Nursing Home, le 14 février 1947.

v 20,

(enfants de Christiaan Hendrik de Bert et de Anna Clemenntia Ebbenhout; Gén. IV 8, 4).

1. *Catharina Eleonora de Bert*, née à Amsterdam le 9 mars 1867, † à La Haye (Hollande-Mérid.) le 25 mars 1938.
2. *Cornelis Pieter de Bert*, né à Amsterdam le 15 août 1869, notaire à Aalsmeer (Hollande-Sept.), y † le 22 octobre 1929, épousa à Amsterdam le 10 mai 1907 *Metta Rebecca Becker*, née à Amsterdam le 15 août 1869, † à Hilversum (Hollande-Sept.) le 25 octobre 1958, fille de *Heinrich Becker* et de *Dorothea Luerssen.*
3. *Christiaan Frederik Hendrik de Bert*, né à Amsterdam le 18 mai 1871, banquier particulier à Ede (Gueldre, Pays-Bas), y † le ler septembre 1910, épousa 1 ° à La Haye (Hollande-Mérid.) le 14 avril 1898 (divorce prononcé par le Tribunal d'Arrondissent d'Arnhem le 6 décembre 1900) *Anna Geertruida Agnes Henriette van Marle*, née à Amsterdam le 9 janvier 1873, † à Roden (Drenthe, Pays-Bas) le 16 avril 1936, fille du Meester *Frederik Godfried van Marle* et de *Jacoba Theodora Henriette van Hoytema:* il épousa 2° à Amsterdam le 7 novembre 1901 *Petronella Antoinetta Oetgens van Waveren Pancras Clifford*, née à Rotterdam le 2 février 1876, † à Amsterdam le 31 juillet 1913, fille de *Eduard Theodorus Oetgens van Waveren Pancres Clifford et* de *Anetta Gertrude Fortunée Le Bron de*

Vexela, et épouse divorcée de *Carl August Itzig Heine.* Postérité du deuxième lit, alliée à la famille *Van Schoonhoven van Beurden.*

4. *Ambrosius de Bert,* né à Amsterdam le 24 juillet 1872, † à Apeldoorn (Gueldre, Pays-Bas) le 19 octobre 1903.

V 21.

(enfants de Caroline Phebe Bert et de Robert Alexander Jackson; Gén. IV 9, 2).

1. *Johanna Ambroisina Jackson,* née à Haarlem (Hollande-Sept.) le 19 octobre 1857, † à La Haye (Hollande-Mérid.) le 26 septembre 1934, épousa à Utrecht le 9 juin 1881 *Jacob Johan Rahusen,* né à Utrecht le 13 mars 1855, industriel et courtier d'assurances, † à Arnhem (Gueldre, Pays-Bas) le 27 mars 1906, fils du Meester *Jacob Johan Rahusen* et de *Aletta Catharina van Heloma.*
   Dont posterité.
2. *Wilhelmina Anna Elisabeth Jackson,* née à Deventer (Overijssel, Pays-Bas) le 31 décembre 1859, † à Utrecht le 24 mars 1895.
3. *Constant Anne Karel Jackson,* né à Haarlem (Hollande-Sept.) le 11 avril 1861, planteur, † à Leyde (Hollande-Mérid.) le 19 mai 1934, épousa à Watergraafsmeer (Hollande-Sept.) le 23 octobre 1905 *Lina Spies,* née à Benrath (Allemagne) le 25 février 1883, † à Laren (Hollande-Sept.) le 7 mars 1962, fille de *Karl Spies* et de *Marie Birlenbach;* elle se remaria en secondes noces avec *Wilhelmus Gijsbertus van Haaren.*
   Postérité du premier lit.
4. *Charles Jackson,* né à Haarlem (Hollande-Sept.) le 12 septembre 1862, capitaine d'infanterie de l'Armée des Indes-Néerlandaises, porteur du „Lombokkruis", † à La Haye (Hollande-Mérid.) le 19 septembre 1902, épousa (mariage dissout par divorce) *Eugenie Leyder,* née à Sourabaja (Indes-Néerlandaises, actuellement Indonésie) le 7 août 1869, fille de *George Herman Leyder* et de *Johanna Emilia Wintersteyn.*
5. *Antoinette Cornelie Jackson,* née à Deventer (Overijssel, Pays-Bas) le 20 mars 1865, † à Driebergen (Utrecht, Pays-Bas) le 24 septembre 1943.
6. *Reinier Jackson,* né à Deventer (Overijssel, Pays-Bas) le 9 septembre 1866, inspecteur des contributions directes, † à Rotterdam le 6 novembre 1914.
7. *Anna Elisabeth Jackson, née* à Deventer (Overijssel, Pays-Bas) le 31 août 1868, † à Amsterdam le 20 décembre 1954.

V 22.

(enfants de Anna Bert et de Guillaume François Michaël Fundter de Bauchène; Gén. IV 9, 3).

1. *Henri George Jacques Anne Fundfer de Bauchène,* né à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 27 février 1859, „luitenant ter zee 2e klasse" (enseigne de vaisseau), † à Sindanglaja (Java, Indes-Néerlandaises, actuellement Indonésie) le 19 décembre 1899, épousa au Helder (Hollande-Sept.) le 3 mars 1886 *Wilhelmine van Prehn,* née à Alkmaar (Hollande-Sept.) le 20 décembre 1866, † à Utrecht le 17 décembre 1944, fille de *Albert Jacob van Prehn* et de *Roxina van Kerkwijk;* elle se remaria en secoades noces à Oosterbeek (Gueldre, Pays-Bas) le 6 juillet 1893 avec *Gerard Anthony Linckers.*
   Dont postérité, alliée à la famille *Mollinger.*
2. *Johanna Ambroisina Fundter de Bauchène,* nee à La Haye (Hollande-Mérid.) le 5 juillet 1860, † à Ubbergen (Gueldre, Pays-Bas) le 15 février 1934, épousa à La Haye le 20 avril 1893 Meester *Hendrik Marie Alphonse Verheijen,* né à Nimègue (Gueldre, Pays-Bas) le 17 avril 1863, docteur en droit, avocat et avoué à Ubbergen, y † le 20 février 1932, fils du Meester *Reinier Oswald Bonauentura Verheijen et* de *Maria Elisabeth Frederica Hubertina Mertz.*
   Dont posterité.
3. *Constance Charlotte Marie Fundter de Bauchène,* née à La Haye le 8 février 1863, † Duiven (Gueldre, Pays-Bas) le 6 avril 1958, épousa à Amsterdam le 23 mars 1905 *Gideon Jan Kluytenaar, né* à Amsterdam le Ier janvier 1869, négociant en tabac à Amsterdam, † à Hilversum (Hollande-Sept.) le 27 novembre 1910, fils de *Johannes Kluytenaar et* de *Hendrika Antonia du Marchie Saruaas.*
4. *Caroline Phoebe Fundter de Bauchène,* née à Haarlem (Hollande-Sept.) le 6 mai 1864, † à Nimègue (Gueldre, Pays-Bas) le 2 mai 1955, épousa à La Haye (Hollande-Mérid.) le 16 janvier 1896 Doctor *Charles Antoine Louis Zegers,* né à Amsterdam le 12 juillet 1866, docteur en médicine à Nimègue, y † le 3 janvier 1915, fils du Doctor *Hendrik Zegers* et de *Helena Benjamina Rödelstürz.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Persenaire, Van Woudenberg Hamstra, Van Haastert.*

V 23.

(enfants de Reinier Frederik Schrassert Bert et de Geertrui Alijda Linckers; Gén. IV 9, 4).

1. *Coenraad Lodewijk Gerhard Schrassert Bert,* né à Warnsveld (Gueldre, Pays-Bas) le 24 mars 1866, lieutenant-colonel d'artillerie, † à La Haye (Hollande-Mérid.) le 2 février 1960.
2. *Johanna Jacoba Schrassert Bert, née à* Warnsveld (Gueldre, Pays-Bas) le 18 août 1867, † à La Haye le 22 octobre 1862.
3. *Wilhelmina Constantia Fred'erica Jacoba Schrassert Bert,* née à Warnsveld (Gueldre, Pays-Bas) le 14 février 1869, † à La Haye le 8 janvier 1958, épousa à La Haye le 2 septembre 1919 *Jan Dignus Willem Rost van Tonningen,* né à St. Eustatius (Antilles-Néerlandaises) le 28 février 1865, médecin, † à La Haye le 21 juin 1941, fils de *Nicolaas Albertus Rost van Tonningen* et de *Anna Brouwer.*

V 24.

(enfants de Hendrik Jacob Paulus Schrassert Bert et de la Jonkvrouwe Clara Cornelia Sandberg: Gén. IV 9, 5).

1. *Cornelis Johannes Ambrosius Schrassert Bert,* né à Bois-le-Dut (Brabant-Sept., Pays-Bas) le 1 er août 1861, † à Voorschoten (Hollande-Mérid.) le 14 juin 1937, épousa à La Haye le 9 mars 1906 *Hendrika Wilhelmina Warnar,* née à La Haye le 19 juillet 1869, y † le 8 juin 1956, fille de *Gerrit Wijnand Warnar* et de *Cornelia Bouman.*

Dont postérité, alliée à la famille *Oudshoorn.*

2. *Albertine Florence Schrassert Bert,* née à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 9 décembre 1865, † à La Haye le 30 juillet 1916, épousa à La Haye le 2 mars 1888 *Cornelis Albert de Brauw,* né à Palembang (Sumatra, Indes-'Néerlandaises, actuellement Indonésie) le 4 mars 1855, capitaine de vaisseau, capitaine de port de la Marine Royale Néerlandaise à Nieuwediep, commune du Helder (Hollande-Sept.), y † le 11 mai 1905, fils de *Cornelis Albert de Brauw* et de la Jonkvrouwe *Jacoba Elisabeth Maria van Heemskerck van Beest,*
3. *Johanna Schrassert Bert,* née à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 8 mai 1867, † à Amsterdam le 15 janvier 1956,

V 25.

(enfants de Cornelis Louis Anne Schrassert Bert et de Johanna Tegelberg; Gén. IV 9, 6).

1. *Pieter Ambrosius Schrassert Bert,* né à Bois-le-Duc (Brabant-Sept., Pays-Bas) le 14 février 1864, ,,ritmeester" (capitaine de cavalerie) de l'Armée des Indes-Néerlandaises, † à La Haye le 31 mars 1917, épousa à La Haye le ler février 1900 Jonkvrouwe *Louise Frédérique Reinira van Spengler,* née à Bergen op Zoom (Brabant-Sept., Pays-Bas) le 25 mai 1868, † à La Haye le 6 juin 1956, fille du Jonkheer *Ferdinand van Spengler* et de *Georgette Charlotte Nicola.*
2. *Pefronella Emilie Schrassert Bert,* née à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 22 novembre 1865, † à Stuttgart (Allemagne) le 29 mai 1923.
3. *Françoise Jeanne Schrassert Bert,* née à La Haye le 30 août 1868, y † le 13 septembre 1934, épousa à Bois-le-Duc (Brabant-Sept., Pays-Bas) le Ier octobre 1889, Jonkheer Ingenieur [34]) *Charles Dénis Anatole Everts,* né à La Haye le 30 mai 1853, ingénieur civil, directeur-adjoint des ,,Gemeentewerken" (travaux municipaux) de La Haye, † à Grand Island (Nebraska, U.S.A.) le 2 juin 1936, fils du Jonkheer *Anatole François Charles Ghislain Everts et* de la Jonkvrouwe *Louisa Henriette Sophia Merkes van Gendt.*
   Dont postérité, alliée à la famille *Wesseling.*
4. *Cornelis Louis Anna Schrassert Bert,* né à Bois-le-Dut (Brabant-Sept., Pays-Bas) le 18 juillet 1871, ancien-,,essayeur bij den Waarborg en Belasting op gouden en zilveren werken" (essayeur à la garantie et à l'impôt sur les matières d'or et d'argent), épousa à La Haye le 6 juillet 1906 *Barendina Geertruida Burghout,* née à La Haye le 8 mai 1883, fille de *Sebastianus Burghout* et de *Barendina Geertruida Goes* [Voorburg, Hollande-Mérid.].
   Dont postérité, alliée à la famille *Kengen.*

v 26,

(enfants de Wilhelmina Constantia Frederica Jacoba Bert et de Reinier Verschoor; Gén. IV 9, 7).

1. *Reinier Henri Verschoor,* né à Zutphen (Gueldre,, Pays-Bas) le *8* décembre 1869, administrateur de plantation de tabac à l'île de Sumatra (Indes-Néerlandaises, actuellement Indonésie) au service de la ,,Delimaatschappij", † à La Haye le 11 février 1934, épousa à Batavia (actuellement Djakarta, Indonésie) le 16 mai 1898 *Wilhelmina Geertruida Henriëtte van Sluijters,* née à La Haye le 10 mars 1852, y † le 23 novembre 1926, fille de *Jacobus Bernardus van Sluijters et* de *Henriette Antonia Nenette Piceni,* et veuve de *Johannes Leonardus Warnas.*
2. *Johan Carel Henri Verschoor,* né à Zutphen (Gueldre, Pays-Bas) le 15 avril 1863, ,,generaal-majoor" (général de brigade) titulaire d'infanterie, chevalier de l'Ordre d'Orange-Nassau, † à Bréda (Brakbant-Sept., Pays-Bas) le 19 mars 1936, épousa à Ginneken (Brabant-Sept., Pays-Bas) le 10 juin 1913 *Pieternella Maria Wouterina Jozina Steenkamp,* née à Neuzen (Zélande, Pays-Bas) le 11 août 1867, † à Ubbergen (Gueldre, Pays-Bas) le 14 janvier 1955, fille de *Pieter Willem Steenkamp et* de *Johanna Adriana Telchuys.*
3. *Henri Verschoor,* né à Heusden (Brabant-Sept., Pays-Bas) le 2 novembre 1866, employé au ,,Grootboek van de Nederlandsche Werkelijke Schuld" (Grandlivre de la dette effective néerlandaise), † à Amsterdam le 7 septembre 1940.
4. *Anna Verschoor,* née à Dordrecht (Hollande-Mérid.) le 7 septembre 1869, † à Amsterdam le 18 mai 1934.

V 27,

(enfants de Anna Henriette Phoebé Muguet de Varange et de Arthur François Charles Vallet comte de Villeneuve-Guibert; Gén. IV 10).

1. *Marie Anna Apolline Vallet de Villeneuve-Guibert,* épousa *Adrien Firmin de Lestapis;* voir Génération V 8, 1.
2. *Suzanna Arthur Marie Geneviève Vallet de Villeneuve-Guibert,* née le *18* septembre 1856, épousa le 8 décembre 1878 *Arthur Henri Ferdinand Le Bas* vicomte *du Plessis,* né à Châtillon-sur-Seine (Côte-d'Or) le 4 janvier 1853, officier d'infanterie, † à Nancy (Meurthe-et-Moselle) le 15 avril 1893. fils de *Joseph Gustave Le Bas* vicomte *du Plessis* et de *Louise Adélaïde Joséphine Vaillant de Savoisy.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Vallet de Viileneuve-Guibert, Formon,*
3. *Armand Charles Marie Vallet* comte *de Villeneuve-Guibert,* né le *8* novembre 1857, 'officier de cavalerie, chevalier de la Légion d'Honneur, † à Paris le 14 février 1911, épousa à Paris le 28 juillet 1893 *Charlotte Louise Marie Thérèse de Talleyrand-Périgord,* née le *4* juin 1869, fille de *Louis Alexis Adalbert* baron *de Talleyrand-Périgord et* de *Marguérite Françoise Charlotte Yvelin de Béville.*
   Dont postérité, alliée aux familles *Mareschal de Bièvre, De Villeneuve, Minoret.*

V *28.*

(enfants du Meester Hendrik Lodewijk Maurits Luden et de Marie Louise Craeyvanger; Gin. IV 11, 3).

1. *Anna Catharina Luden,* née à Amsterdam le 16 mars

[34]) Titre académique porté par les lieenciés de l'Académie Technique de Delft (Hollande-Mérid.).

1855, † à Doorn (Utrecht), domaine ,,De Hirtler", le 11 avril 1936.

2. Meester Doctor *Johannes Luden,* né à Amsterdam le 23 janvier 1857, docteur en droit, banquier, associé des maisons de banque ,,Hope & Co." et ,,Van Loon & Co." à Amsterdam, administrateur de la ,,Nederlandsche Bank" et président du conseil d'administration de la ,,Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederlands.ch-Indië" (La Royal-Dutch), † au domaine de Koningshof à Overveen (Hollande-Sept.) le 26 septembre 1940, épousa à Bloemendaal (Hollande-Sept.) le 13 juillet 1882 *Mathilde Wilhelmine Johanna Jacoba van der Vliet* (voir Génération V 15, 4), née à Amsterdam le 26 janvier 1857, † à Overveen le 25 septembre 1942, fille de *David van der Vliet et* de *Johanna Jacoba Borski.*
Dont postérité, alliée aux familles *Luden, Brandt, De Jong Schouwenburg, Ruys de Perez, Roberts, Van Limburg Stirum,*

3. *Emil Luden,* né à Amsterdam le 14 novembre 1863, colonel de rés. d'infanterie, président de ,,,Stad en Lande van Gooiland", † au domaine de Spijkerpolder, Hilversum (Hollande-Sept.) le 9 janvier 1942, épousa à Londres le 15 novembere 1887 *Annie Lilian Warburfon Sfenf,* née à Londres le 22 juin 1862, † au domaine de Spijkerpolder, Hilversum, le 25 mars 1941, fille de *Frederic Sfenf et* de *Elisa Mannings.*
Dont postérité, alliée aux familles *Diemonf, Hooft Graafland van Schotervlieland, Walland, Van Voorst van Beest.*

V *29,*

(enfants de Louise Charlotte Luden et du Jonkheer Albert Laurens Eliza Ram: Gén. IV 11, 4).

1. Jonkvrouwe *Laurentia Anfonia Eliza Ram,* née à Utrecht le 7 septembre 1855, y † le 22 juin 1905.
2. Jonkvrouwe *Johanna Louise Charlotte Ram,* née à Utrecht le 8 octobre 1856, † à Evolène (Suisse) le 20 septembre 1941, épousa à Utrecht le 2 juillet 1885 Meester *Ernst Richard Egbert Branfs,* né à Vorden (Gueldre, Pays-Bas) le 9 septembre 1856, juge au Tribunal d'Arrondissement à La Haye, † au château ,,De Wildenborch" à Vorden le 18 avril 1924, fils du Meester *Jan Isaac Branfs* et de *Catharina Swanida Johanna Mathilda van Löben Sels.*
3. Jonkheer *Jacob Albert Philips Leonard Ram,* né à Utrecht le 27 février 1860, † à Innsbruck (Autriche) le 26 janvier 1940, épousa 1° à Holborn (Londres) le 7 février 1907 *Paulina Sophie Marie Volz,* née à Munich le 14 septembre 1879, † à Innsbruck le 2 octobre 1917, Eille de *Carl Morifz Volz et* de *Pauline Benzlen;* il épousa 2° à Innsbruck le 21 septembre 1921 *Karola Stützel,* née à Munich le 30 juin 1886, fille de *Teodor Stützel* et de *Carola Kayser* et veuve du Doktor *Georg* Freiherr *Wenzel von Sternbach,* [Oosterbeek, Gueldre, Pays-Bas] .
4. Jonkvrouwe *Louisa Mafilda Ram,* née à Utrecht le 19 janvier 1862, † à Zeist (Utrecht) le 2 mars 1942, épousa à Utrecht le 3 mars 1892 Jonkheer *Cornelis Johannes Radermacher Schorer,* né à Harderwijk (Gueldre, Pays-Bas) le 12 janvier 1858, † à Zeist le ler août 1935,

fils du Jonkheer *Jacobus Marinus Radermacher Schorer* et de *Anfoinette Jacqueline Croes.*
Dont postérité, alliée aux familles *Sickinghe, De Beaufort.*

5. Jonkheer Ingenieur *Henri Ernesf Ram,* né à Utrecht le 13 août 1864, ingénieur civil, ingenieur en chef du ,,Provinciale Waterstaat" (service des ponts et chaussées de la Province) d'Utrecht, † à Bilthoven le 14 janvier 1949, épousa à Utrecht le 17 avril 1890 Jonkvrouwe *Bertha Louisa Wilhelmina de Muralf,* née à Utrecht le 5 janvier 1866, y † le 17 juin 1942, fille du Jonkheer Meester *Jan Ludwig Bernhard de Muralf,* seigneur de Vlijmen, et de *Wilhelmina Scherpenzeel.*
Dont postérité, alliée aux familles *Huydecoper, Calkoen, Van Rossem.*

v 30,

(fille de Henriette Elisabeth Luden et du Jonkheer Meester Jan Jacob de Geer: Gén. IV 11, 5).

Jonkvrouwe *Ada Mafhilda de Geer,* dame de Rijnhuizen, née au château de Rijnhuizen, Jutphaas (Utrecht) le 2 novembre 1857, y † le 27 novembre 1942, épousa à Jutphaas le 14 octobre 1880 *Gijsbert Carel Duco* baron *van Hardenbroek van Lockhorsf,* seigneur de Lockhorst, né à Zeist (Utrecht) le 15 juillet 1857, conseiller municipal de Jutphaas, † au château de Rijnhuizen, Jutphaas, le 17 janvier 1902, fils du Meester *Ernest Louis* baron *van Hardenbroek,* seigneur de Lockhorst, et de la Jonkvrouwe *Sophia Adriana Joanna Huydecoper.*
Dont postérité, alliée aux familles *Rutgers van Rozenburg, Hooft Graafland, Van Boetzelaer, Van Weede, Van der Molen, Van der Feltz, Van Vessem, De Vos van Steenwijk.*

v **31.**

(enfants de Victoria Maria Louisa Cust en de Simon Yorke; Gén. IV 12, 2).

1. *Etheldred Mary Anne Yorke,* née à Erddig (Denbighshire) le 17 août 1847, † à Waterford (Irlande) le 9 septembre 1919, épousa à Esclusham (Denbighshire) le 16 juillet 1895 the Reverend *Ebenezer Wood Edwards,* né à Llanymawddwy (Merionethshire, Pays de Galles) le 23 avril 1830, ,,vicar" de Ruabon (Wrexham, Pays de Galles) 1861—'97, y † le 8 septembre 1897, fils du Reverend *William Edwards et* de *Sarah Wood* et veuf de *Charlotte Eva Whife,* of Manor House, Wethersfield (Essex).
Dans l'église (Parish Church) de Ruabon se trouve un vitrail avec l'inscription suivante :
„To the glory of God and in loving memory of *Ebenezer Wood Edwards,* for 36 years Vicar of this Parish, born April 23rd 1530, died Sept. 8th 1897, this window is dedieated by his loving children".
2. *Philip Yorke,* of Erddig, né à Erddig le 28 avril 1849, ,,High-Sheriff for Denbighshire" 1895, ,,mayor" (maire) de Wrexham 1896—'97, ,,Deputy Lieutenant", † à Erddig le 21 juin 1922, épousa 1° à Worthenburg (North-Wales) le 12 avril 1877 *Annette Founfayne Puleston,* † le 24 septembre 1899, fille de Sir *Richard Price Puleston,* of Emral (Flintshire, Pays de Galles), et de *Cafherine Judith Fountayne Wilson;* il épousa 2° à Chilton Foliat, Hungerford (Pays de Galles) le 23

avril 1902 *Louisa Mathilda Scott,* née à Devizes le 23 juillet 1863, † à Wrexham le 12 avril 1951, fille du Reverend *Thomas Scott et* de *M. . . . . L . . . . . Turner.*

Postérité du deuxième lit.

3. *Agneta Susan Yorke,* née à Erddig le 6 septembre 1854, † le 5 janvier 1908, enterrée à Marchwiel (Denbighshire), épousa à Marchwiel le 13 août 1896 the Reverend *Henry Williams,* né en 1853 ou 1854, „Bachelor of Arts", † à Pontfadoc (Denbighshire) le 14 novembre 1908, enterré à Marchwiel, fils du Reverend *Evan Williams* et de *Sarah Jones.*
4. *Victor Joseph Yorke,* né à Erddig le 17 juillet 1857, „lieutenant Royal Anglesey Militia", † (tué au combat) Basutoland (Afrique-du-Sud) le 6 avril 1881.

V 32.

(enfants de Sir Leopold Cust, Baronet, et de Charlotte Sobieskie Isabel Bridgeman: Gén. IV 12, 5).

1. Sir *Charles Leopold Cust,* 3rd Baronet, of Leasowe Castle (Cheshire), né le 27 février 1864, „captain Royal Navy", „equerry" de S.M. le Roi George V, „Knight Grand Cross of the Royal Victorian Order, Companion of the Order of the Bath, Companion of the Order of St. Michael and St. George, Companion of the Order of the Indian Empire", † le 19 janvier 1931.
2. *Brownlow Orlando Cust,* né le 18 août 1865, „lieutenant Salop yeomanry cavalry", † le 30 juillet 1893.
3. *Leopold Peregrine Cust,* né le *25* août *1866,* † le *3 0* avril 1928.
4. *Aleen Isabel Cust,* née *7* février 1868, „M.R.C.V.S.", vétérinaire, † le 29 janvier 1937.
5. *Ursula Cusf,* née le *7* juin 1877, † avant 1956.

v 33,

(enfants de Gustave Edouard Antoine de Birague et de Mary Fanny Thomas; Gén. IV 13, 4).

1. *Madeleine de Birague, née* en France.
2. *Marie Louise de Biragues,* née au Sénégal.

v 34.

(enfants de Gustave Edouard Antoine de Birague et de Horlock; Gén. IV 14, 1).

1. *Edouard Auguste Ely, né* à Paris (I) le 25 juillet 1849, † à Sèvres (Seine-et-Oise) le 11 octobre 1879, inhumé à Paris (Père-Lachaise) le 13 octobre 1879, épousa à Paris (XVIII) le 12 octobre 1875 *Clémence Augustine Aimée Basfard,* née à La Chapelle (Seine) le 21 juin 1856, couturière, † à Paris (XVIII) le 9 novembre 1884, enterrée au Père-Lachaise le 10 novembre 1884, fille de *Louis Honoré François Clément Bastard* et de *Adélaïde Germaine Leroy.*

   Dont posterité.
2. *Mary Alice Ely,* née à Paris (I) le 19 juillet 1851, † à Bordeaux le 30 août 1879, enterré à Paris (Père-Lachaise) le 29 septembre 1879.

   Son épitaphe au Père-Lachaise dit qu'elle était épouse *Barelet* de *Longvillier.* Son acte de décès nous apprend qu'elle n'était pas mariée et qu'un sous-commissaire de marine de nom de famille presque similaire a fait la déclaration de sa mort à l'Etat-Civil.

v 35.

(enfants de Wilhelmine Ely et de Friedrich Wilhelm Bogislav von Bonin; Gén. IV 14, 2).

1. *Otfo Friedrich Franz Fiirchtegott von Bonin,* Fideikommissherr auf Lupow, né à Lupow (Kreis Stolp, Poméranie) le 19 septembre 1849, „Königlich preussischer Premier-Leutnant", † à Berlin le 14 septembre 1888.
2. *Elise Albertine Marie von Bonin,* née à Lupow le 29 octobre 1850, † à Berlin le 8 avril 1886, épousa 1° en 1871 *Alfons von Domin-Petrussewicz,* „Kaiserl. Königlicher Ministerialrat und Privatdozent", † le 16 octobre 1871; elle épousa 2° à Lupow le 8 juillet 1874 *Adolf Karl Franz Rüdiger von Puttkamer,* Herr auf Bartin, né à Stolp le 29 septembre 1841, „Königlich preussischer Rittmeister, Hauptmann im Invalidenhaus Karlshafen a.d. Weser". † le 18 novembre 1906, fils de *Feodor Lebrecht Wilhelm Agathon von Puftkamer,* Herr auf Zuckers und Bartin, et de *Sophie Marie Luise von Puttkamer.*

   Postérité du deuxième lit, alliée aux familes *Fassbender, Schuppe.*
3. *Friedrich Karl Hermann Fürchtegott von Bonin,* né à Lupow le 10 juin 1852, „Königlich preussischer Leutnant", † à Arcachon (Gironde) le 31 mai 1881.
4. *Luise Wilhelmine von Bonin,* née à Lupow le 10 juillet 1854, † à Wiesbaden le 13 janvier 1944, épousa 1° à Lupow le 29 septembre 1874 *Robert Julius von Hellmann,* né à Ober-Ullersdorf (Kreis Sorau) le 12 janvier 1849, „Königlich preussischer Oberstleutnant", † à Berlin-Grünewald le 11 juin 1904, fils de *Ernest Julius von Hellmann et* de *Anna' Oppler;* elle épousa 2° à Berlin le 23 décembre 1906 *Friedrich Karl Ernst von Mellenthin,* né à Schneidemiihl (Poméranie) le 24 novembre 1858, „Königlich preussischer Oberst", † à Wiesbaden le 11 août 1936, fils de *Ernst Wilhelm Johann Ludwig von Mellenthin* et de Anna von *Schultz,* et veuf de *Alice Bischoff.*

   Postérité du premier lit, alliée aux familles *Von Leers, Behncke.*
5. *Anna Maria von Bonin,* née à Lupow le 22 août 1856, † à Stolp le ler mars 1900, épousa au château de Canitz-Lupow le 12 janvier 1879 *Ewald von Busse,* Herr auf Wilhelmsdorf (Neustadt, Prusse-Occidentale) und Schlichow (Kreis Kottbus), né à Iserlohn (Nord Rheinland-Westfalen) le 15 septembre 1848, „Amtsvorsteher", „Königlich preussischer Rittmeister", † à Berlin le 22 janvier 1920, fils de *Karl Georg Hermann von Busse et* de *Luise Karoline Friederike Isabelle Ida* von *Winkelmann;* il se remaria en secondes noces à Cologne le 11 novembre 1903 avec *Marie Ulrike Vahl.*
6. *Ernst Friedrich Fiirchtegoft von Bonin,* Fideikommissherr aui Lupow usw., né à Lupow le 11 novembre 1858, † à Bad Nauheim le 19 juin 1931, épousa 1° en mars 1884 *Klara Putze,* née à Naumburg (Saxe-Anhalt) le **30** juillet 1863, † au château de Canitz-Lupow le 10 octcbre 1894; il épousa 2° à Berlin de 6 août 1900 *Emma Heiniger,* née le *3* mai 1867, † au château de Kanitz-Lupow le 18 mars 1931,
7. *Alma Maria von Bonin,* née au château de Canitz-Lupow le 21 décembre 1859, † à Dortmund le 24 octobre 1892, épousa en 1888 *August Albert Wilhelm Friedrich Kullrich,* né à Berlin le 30 mai 1859, „König-

licher Baumeister", † à Dortmund le 27 juillet 1934, fils de *Wilhelm Kullrich et* de *Anna Schulz*; il se remaria à Oberlahnstein a. Rhein le 10 mai 1894 avec *Edith Konstanze Taplin.*

Dont posterité.

8. *Maria Bertha von Bonin,* née à Lupow le 8 avril 1861, † à Berlin en décembre 1944, épousa à Berlin le ler mai 1893 *Karl Heise,* „Königlich preussischer Hauptmann".

V 36.

(enfants de Gustave Jules Eugène Boode et de Agnes Sissener; Gén. IV 15, 1).

1. *Adèle Boode,* née à Château-Bourg près de Saint-Péray (Ardèche) le 22 juin 1873, † à Saint-Péray en février 1957.
2. *Karen Boode,* nee à Château-Bourg près de Saint-Péray (Ardèche) le 3 octobre 1874, † à Dresde (Saxe) le 1 er avril 1905, épousa à Saint-Péray le 28 mars 1901 *Heinrich Rudolf Bayer,* né à Crimmitschau (Saxe) le 19 mai 1865, ingénieur, † à Weilmünster im Taunus (Allemagne) le ler mars 1941, fils de *Joseph Bayer et* de *Rosa Gosner.*

   Dont postérité.
3. *Agnès Boode,* née à Saint-Péray (Ardèche) le 4 avril 1878, † à Copenhague le 12 juin 1940, épousa à Copenhague le 1 er octobre 1912 *Thomas Peter Petersen,* né à Frederiksberg (Copenhague) le 24 octobre 1874, ingénieur, † à Copenhague le 20 avril 1950, fils de *Peter Petersen et* de *Karen Sofie Thomsen.*

   Dont postérité, nommée *Boode-Petersen.*
4. *Juliette Boode,* née à Saint-Péray (Ardèche) le 29 juin 1879, † à Privas (Ardèche) le 3 janvier 1928, épousa à Lyon (VI) le 23 août 1902 (divorce prononcé le 5 août 1908 par le Tribunal Civil de Lyon) *Marius Omer Eglène,* né à Cornas (Ardèche) le 9 septembre 1876, employé du banque, fils de *Vincent Louis Eglène* et de *Marie Bouueron.*
5. *Mercédès Louise Alice Boode,* née à Saint-Péray (Ardèche) le 23 août 1881, † à Saint-Raphaël (Var) le 21 mars 1907.

v 37.

(fils de Hermann Friedrich August Alfred Boode et de Antonia Charlotte Herff: Gén. IV 15, 2).

Eduard Cornelius Alexander Boode, né à Dusseldorf le 11 juin 1879; il a été transcrit de Dusseldorf à destination inconnue le 29 décembre 1939 (cette mention était alors d'un usage courant pour indiquér les personnes, désagréables au régime Nazi, qui avaient disparu).

v 38,

(enfants de Ernst August Joseph Alexander Boode et de Catharina Maria van Dam: Gén. IV 15, 3).

1. *Mathilde Maria Johanna Emilie Boode,* née à Berlin le 31 janvier 1879, † à Nice (Alpes-Maritimes) le 18 mars 1930, épousa 1° à La Haye (Hollande-Mérid.) le 29 novembre 1907 *André Philippe Clément,* né à Orbe (Suisse) le 20 février 1880, pharmacien, † à Lausanne

(Suisse) le 25 mai 1919, fils de *Eugène Clément et* de *Emma Caroline Hermann;* elle épousa 2° à Nice le 11 décembre 1924 *Augustin Marius Frey,* né à Cannes (Alpes-Martimes) le 16 septembre 1879, imprimeur, fils de *Jean Georpes Frey et* de *Louise Gosselin:* il se remaria en secondes noces à Nice le 24 février 1940 avec *Maria Canova* [Cannes].

Postérité du premier lit, alliée aux familles *Meyerhans, Maigre, Donada.*

2. *Sophia Maria Boode,* née à Amsterdam le 23 juin 1881, † à Livermore (Californie, U.S.A.) le 25 avril 1941, épousa 1° à New-York le 23 octobre 1900 *Willem Johannes van Limburgh,* né à Rotterdam le 12 septembre 1878, éleveur, † à Emmett (Idaho, U.S.A.) le 19 octobre 1917, fils de *Willem Johannes van Limburgh et* de *Johanna Maria Hulstkamp;* elle épousa 2° à Spokane (Washington, U.S.A.) en 1918 *Wallace Caswell,* né à Kansas-City (Kansas,, U.S.A.) en 1883, musicien, † à Ripon (Californie, U.S.A.) en 1939.

   Postérité du premier lit, alliée à la famille *Bush.*
3. *Ernest Antonie Jan Boode,* né à La Haye (Hollande-Mérid.) le 11 avril 1883, fondé de pouvoirs de la société pétrolière „Astra Romana" en Roumanie, † à La Haye le 13 février 1949, épousa à Bucarest (Roumanie) le 14 juin 1913 *Adelhaida Tschiltschke,* née à Bucarest le 22 avril 1895, † à La Haye le 15 décembre 1962, fille de *Franz Tschilfschke* et de *Emilie Neumann.*

   Dont postérité, alliéeauxfamilles *Nanning, Leeuwenburgh, Van Noort, Van Veen.*

V 39.

(enfants de Nathalie Bertha Wilhelmine Boode et de Johannes Karl Heinrich Lutz; Gén, IV 15, 4).

1. *Friedrich August Walter Lutz,* né à Dusseldorf le 21 juin 1873, négociant, † à Aix-la-Chapelle (Allemagne) le 16 novembre 1927, épousa à Aix-la-Chapelle le 9 octobre 1916 *Anna König,* née à Duren (Rhénanie, Allemagne) le 9 avril 1890, journaliste, iille de *Karl Joseph König* et de *Anna Maria Fussen.* [Verviers, Belgique].

   Dont postérité.
2. *Kurt Caesar Oskar Lutz,* né à Cologne le ler octobre négociant, † à Mannheim le 8 février 1948, épousa à Heilbronn (Wurtemberg-Bade) *Maria Kuder,* née à Heilbronn le 2 décembre 1888, fille de *Reinhard Kuder* et de *Maria Wegenasf. [Bad* Mergentheim, Bavière].
3. *Agathe Lutz,* née à Mannheim le 12 février 1879, † à Hinterzarthen (Fôret-Noire, Allemagne) le 9 avril 1855, épousa à Heidelberg en juillet 1914 *Karl Louis Heinrich Paulsiek,* né à Minden (Westphalie) le 7 octobre 1876, chef de bataillon et intendant de domanines princiers en Roumanie, † à Titisee (Fôret-Noire, Allemagne) le 21 juin 1957, fils de *Heinrich Paulsiek* et de *Amalie Off.*
4. *Hans Lothar Lutz,* né à Mannheim le 19 janvier 1887, employé de commerce, épousa à Freiburg im Breisgau (Allemagne) le 17 janvier 1942 *Anna Helene Edith Blum, née à* Hanau le 27 février 1901, fille de *Max Alexander Blum* et de *Auguste Ottilie Karoline Antonie Koppen. [* Freiburg im Breisgau, Allemagne].

EUGEN BOODE,
(né en 1876)

Toile, peinte par Fritz König 1956.
Collection de Monsieur E. Boode à Badenweiler.

v 40.

(enfants de Alexander Julius Boode et de Emma Wilhelmine Rauh; Gén. IV 15, 5).

1. *Mathilde Emma Wilhelmine Boode,* née à Frei-Weinheim (actuellement Ingelheim am Rhein, Allemagne) le 5 août 1873, † à Berlin le 10 avril 1918, épousa à Dusseldorf le 13 mai 1903 *Friedrich Rustemeyer,* né à Dortmund le 21 juillet 1877, planteur à l'Afrique-du-Sud-Ouest Allemande, puis conseiller-fiscal, † à Schwerin (Mecklembourg) le ler juillet 1938, fils de *Friedrich Rustemeyer et* de *Wilhelmine Cafharine Marie Schneider.*
   Dont postérité.
2. *Eugen Boode* [35]), né à Dusseldorf le 17 janvier 1876, ancien directeur de la „Commerzbank" à Berlin, épousa à Dusseldorf le 24 mai 1904 *Anna Schild,* née à Essen (Allemagne) le 27 octobce 1878, fille de *Heinrich Schild et* de *Emilia Bergkammer. [* Badenweiler, Allemagne] .
3. *Walfer Alexander Boode,* née à Germersheim (Hesse) le 19 janvier 1880, directeur d'usine, † à Bochum (Westphalie) le 28 août 1958, épousa à Aix-la-Chapelle (Allemagne) le 24 décembre 1904 *Marta Georgin,e Margarefha Prüss,* née à Kiel le 21 novembre 1882, † à Berlin le 18 avril 1918, fille de *Jürgen Heinrich Priiss et* de *Kafharina Johanna Friederike Popp.*

v 41.

(enfants de Ida Bertha Boode et de Carl Ludwig Paul Bixner; Gén. IV 15, 6).

1. *Anna Elisabeth Bixner,* née à Mouscron (Hainaut, Belgique) le 9 août 1884, épousa à Verviers (Belgique) le 19 avril 1913 *Max Laufer,* né à Gelsenkirchen (Rhénanie, Allemagne) le 26 juin 1884, commissionnaire-expéditeur, † à Aix-la-Chapelle (Allemagne) le 9 octobre 1948, fils de *Josef Laufer* et de *Sophie Hoeren,* [Aix-la-Chapelle, Allemagne]
   Dont postérité, alliée à la famille *Levano.*
2. *Irma Hilda Bixner,* née à Mouscron (Hainaut, Belgique) le 22 décembre 1885. [Cologne]
3. *Mafhilde Nathalie Bixner,* née à Fiume (actuellement Italie) le 24 mars 1887, épousa à Cologne le 15 mars 1917 *Hubert Hans Rothhaas,* né à Cologne le 28 octobre 1883, commissionnaire-expéditeur, † à Cologne le 2 août 1946, fils de *Johann Peter Rofhhaas et* de *Margarefhe Wachendorf. [* Cologne]
   Dont postérité.

v 42,

(enfants de Ottilie Johanna Marianne Elisabeth von Griesheim et de Paul Heinrich Mathias Schwerdtfeger; Gén. IV 16, 3).

1. *Elisabeth Marie Augusfe Sophie Schwerdtfeger,* née à Lubeck le 13 juillet 1873, épousa à Lubeck le 23 juin 1892 *Adolf Birck,* né à Toestorf près de Kappeln a.d. Schlei (Allemagne) le 17 octobre 1860 „Hofpächter", † à Lubeck le 16 décembre 1924, fils de *Christian Detlef Birck et* de *Severine Marie Claussen.*
   Dont postérité, alliée à la famille *Umlandt.*
2. *Max Hermann Johann Günther Schwerdffeger,* né à Lubeck le 28 janvier 1884, concierge de la bibliothèque de l'Université de Kiel, épousa 1° à Wismar (Allemagne) le 16 février 1906 *Emma Wilhelmine Elise Dorothea Steenhagen,* née à Preetz (Holstein, Allemagne) le 8 mai 1881, † à Ratzeburg près de Lauenburg (Ilemagne) le 29 avril 1922, fille de *Karl Christian Friedrich Steenhagen* et de *Kafharina Dorofhea Schürmann;* il épousa 2° à Lubeck le 17 juin 1924 *Eleonore Erdmandine Karoline Lampe,* née à Demmen près de Stettin (Allemagne) le 22 avril 1882, fille de *Johan Karl Georg Lampe et* de *Anna Mafhilda Schünemann.*
   Postérité du premier lit, alliée aux familles *Krauf, Heitkamp.*

V 43a.

(enfants de Honoré Désiré Houel et de sa première épouse Alice Marignat de Vercors; Gén. IV 17).

1. *Honorine Marie Henriette Houel,* nee à Marseille le 26 mai 1872, † à Bures-sur-Yvette (Seine-et-Oise) le 22 novembre 1943, épousa à Paris (VI) le 26 décembre 1895 *André Géant,* né à Paris (11) le 28 janvier 1865, courtier d'assurances, † à Bures-sur-Yvette le 18 avril 1952, fils de *Eugène Géant* et de *Marie Millet.*
   Don: postérité, nommée *Géant-Houel* et alliée aux familles *Arnoul, Nicoul, Certes, Bonnet, Breuillac, D'Arbaumont.*
2. *Honoré Horzel,* né en 1873, † (naufragé) dans la Mer de' Chine en 1901.
3. *Christian Houel,* né en 1878, † à Casablanca (Maroc) en 1960, épousa ...
   Dont postérité.

V 43b.

(enfants de Honoré Désiré Houel et de sa deuxième épouse Alta Gracia Alfau; Gén. IV 17).

1. *Sophie Eulalie Houel,* née à Médéa (Algérie) en 1881, † à Casablanca (Maroc) en août 1936, épousa à Médéa le 29 juin 1904 *Herbert Jules Eugène Allcand,* né à Vale Lodge (Grande-Bretagne) le 29 juin 1873, capitaine d'infanterie de l'Armée algérienne-marocaine, † (tué au combat) à El Herry, région Kenifra (Maroc) le 13 novembre 1914, fils de *Henri Jules Allcard* et de *Mary Anne Housiey.*
   Dont postérité.
2. *Isabelle Houel,* née à Médéa (Algérie) le 19 novembre 1883, épousa à Paris (VII) le 23 juillet 1914 *Guilo* comte *Crofti-Derossi di Costigliole* [36]), né à Turin (Italie) le 2 octobre 1881, administrateur colonial au service de France, † (tué au combat) à Charleroi (Belgique) le 23 août 1914, fils de *Cesare* comte *Crotti-Derossi di Costigliole* et de *Elisabeffa Giomo* [Biot, Alpes-Maritimes].
   Dont postérité.
3. *Philippe Jules Désiré Houel,* né à Médéa (Algérie) le

35) *Eugen* Boode est le dernier descendant mâle vivant de la ligne directe de *Johan Frederick Boode.* A la colonne 157 il est appelé abusivement *Eugène au* lieu de *E u g en; en* plus le numéro de génération (Gn. V 37, 2) doit être rectifié en: G é n. 4 0, 2.

36) Annuario della Nobilita Italiana 11.

3 mai 1885, épousa à Alger le 3 octobre 1911 *Paula Marie Bouvier de La Matte,* née à Malesherbes (Loiret) le 12 juin 1892, fille de *Marius Joseph Bouvier de La Motte et* de *Marie Jeanne Charlotte Lotaîx.* [Belmont-sur-Lausanne, Suisse] .
Dont postérité, alliée à la famille *Chatelain.*

The Heraldic Chart of Brabant. by Zangrius Eor the year 1600,

by F. J. VAN ETTRO.

When King *Philip II* separated the Netherlands Erom Spain by deed of March 6th 1598, and gave the souvereignty over the Netherlands for *a* marriage settlement to his daughter *Isabella* upon her marriage to the Archduke *Albertus of Austria,* who had been acting Governor of the Netherlands since 1596, it must really have seemed to the inhabitants of the Netherlands as if a new era was about to begin for them. There was. much delay over the wedding, and in consequence of the dead of King *Philip II* on September 13th 1598 after a severe and protracted bed of sickness it was not solemnised until April 18th 1599. On September 5th, 1599, the Archduke and Archduchess made their glorious entry into Brussels. Had their marriage been blessed with children, the history of the Netherlands, at least of the Southern Netherlands, would most certainly have taken another course. But when Albert died in 1621 without leaving any children, the sovereignty of the Southern Netherlands reverted to the then ruling King of Spain according to contract.

A number of heraldic charts of cities and nobility, issued at the time of the proclamation of the Archdukes, have survived, and, as far as can be ascertained, have never before been reproduced and discussed in professionnal journals dealing with heraldry and genealogy.

In the Castle-Townhall of the town of Helmond such a heraldic chart can be found, dated 1600, and with the following elaborate title:

REPRESENTATION DE L'ANCIENNE ET SOUVERAINE DVCHE DE BRABANT, SES VILLES, DIGNITEZ ET DEPENDENCES, COMME LOTHIER, LIMBORGHE ET PAYS DE OVTRE MEVSE.

The explanatory legend is also given in full, some below, characters „V" having been replaced by „U" for the convenience of our readers.

Particularly noteworthy about this chart is, that the metals gold and silver, and the colours red, blue, green and black, are rendered according to the same system of hatching by means of dots and stripes, as is being used to this day in modern heraldry.

'Until now Father *Silvester à Petra Sancta* has been credited with having introduced this system, having used it in his work dating Erom 1638 „Tesserae Gentilitiae". *Marcus de Vulson,* Sieur de Colombière claimed this honour for himself, but his publication can not be dated prior to 1639. Admittedly both authors somewhat extended the system, but the chart dated 1600 proves, that the present system of colourrendering in heraldic drawing must be credited to the name of *Jean Baptist Zangrius*! If only to record this fact, it would be of sufficient importance to the heraldists to reproduce the chart in our journal. *Christophe Butkens* employed his own system of linear shading, but with so little consistency, that it gives rise to all sorts of misunderstanding and his method was not continued with. Thomas de Rouck appears to have known Zangrius' system: he applied it in his book „De Nederlandsche Herault", the first edition of which appeared in 1645.

Zangrius' chart also affords the opportunity to check in what way the city-arms shown there appear to differ from the arms of the municipalities of our day. When comparing what should be considered the better choice, we should remember that in 1600 one was a great deal closer to the source of origin than we are today. Unaltered unto this day are the arms of Herenthals, Antwerp, Lier, Breda, Diest, Aarschot, Zichem, Louvain, Landes (here the lion is shown contourné for courtoisie[1])), Zoutleeuw, Halen, Tienen, Jodoigne (Geldenaken), Brussels, Gembloux, Heusden'), and Maastricht").

Differences appear in the arms of:

Bergen-op-Zoom:

In 1600: Argent, a mount issuant vert surmounted by three saltorels gules.

Now: Gules, a three-topped mount issuant vert, surmounted by three saltorels argent.

Steenbergen:

In 1600: Or, three saltorels gules.

Now: Or, a three-topped mount issuant, surmounted by a saltire gules.

Geertruidenberg:

In 1600: Argent, a lion gules. The fact that the lion is contourné is not important, as this was obviously done for courtoisie.

Now: Argent, a lion gules, holding a curved spear, sable.

It may cause some surprise that Geert rui denb er g was counted among the towns of Brabant in 1600! Geertruidenberg Was a town in the County of Holland, until the French occupation in 1793.

Hannuit (Hannut):

In 1600: Or, three cloth-shears sable.

Now: Gules, an open castle with one tower or. On the tower a shield quarterly: 1 and 4, sable, a lion or, armed and langued gules; 2 and 3, argent, a lion gules, crowned and armed or (representing the arms of Brabant and Limburg.)

1) Courtoisie : Courtesy demands that a shield, c.q. the charge if it is an animal, should not turn its back on the altar in the church or on the centra1 figure mhich is being flanked by coats of arms. In these cases preference is given to showing thc arms on the dexter, resp. the Gospel side, in reverse. Likewise, in shields party per pale, the lion in 1, for example, would be turned round as e.g. in the arms of the Province of Gelderland.
If later on it is overlooked that a coat of arms has heen shown in reverse for reasons of „courtoisie", the mistaken imprexsion easily arises that we are here dealing with a charge which was intended to be contourné from the start. These contourne charges are extremely rare; we may even assume that they all owe their origin to misinterpreted examples of courtoisie, or to a banner showing its dexter side: the charges on a banner or flag should always be facing the „flagpoles".
Consequently, when me see representations of flags flying towards the sinister, the charges are automatically reversed.

2) Heusden was actually a town within the County of Holland, hence the colours of Holland; gules on or.

3) Maastricht became a fief of the Duke of Brabant in 1204, but was neutralised in 1284, and placed under the undivided sovereignty of the Prince-Bishop of Liège and the Duke of Brabant.

THE HERALDIC CHART OF BRABANT

by Jean Baptist Zangrius.
(CE ıstle-Townhall, Helmond,
Northern Brabant).

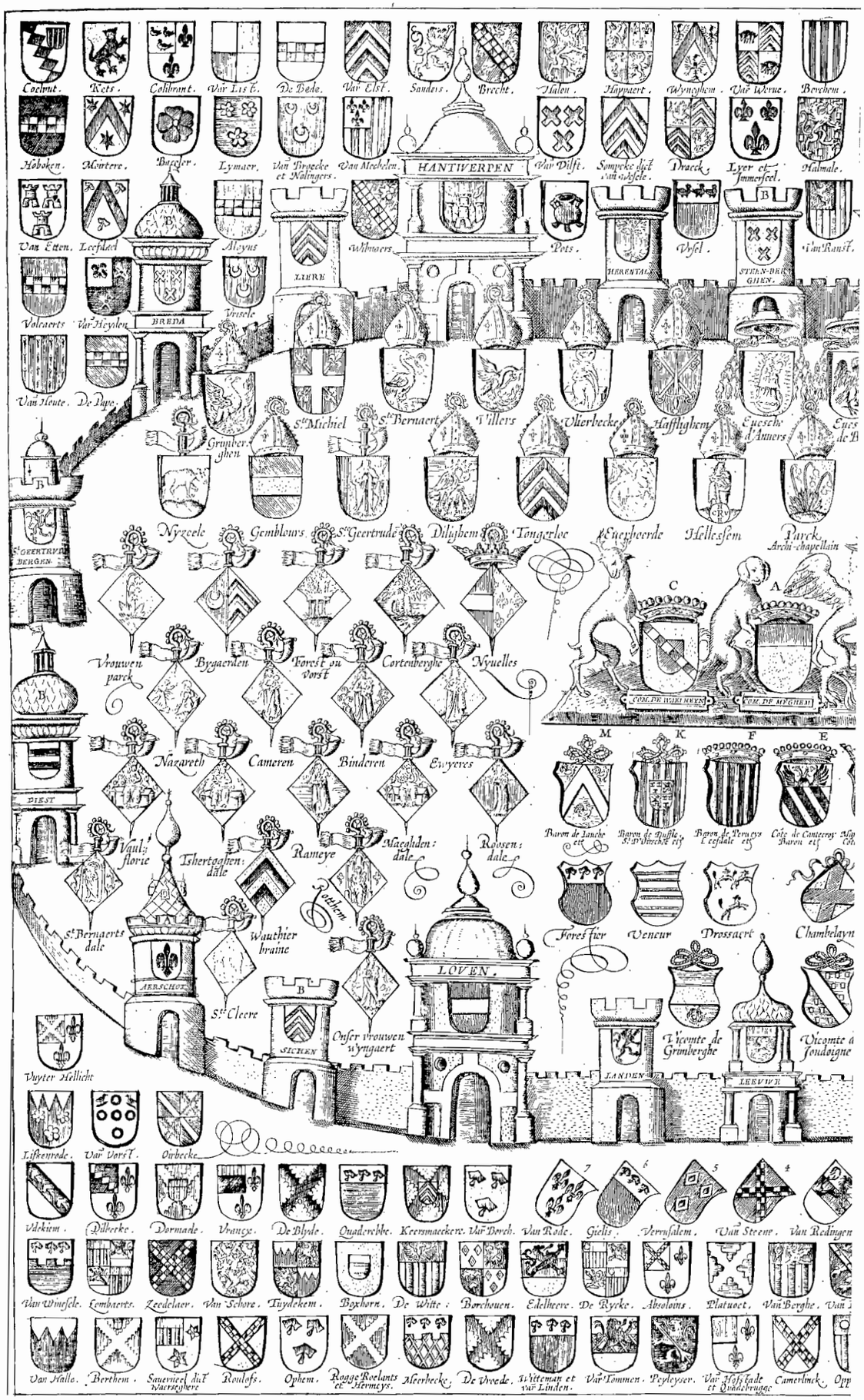

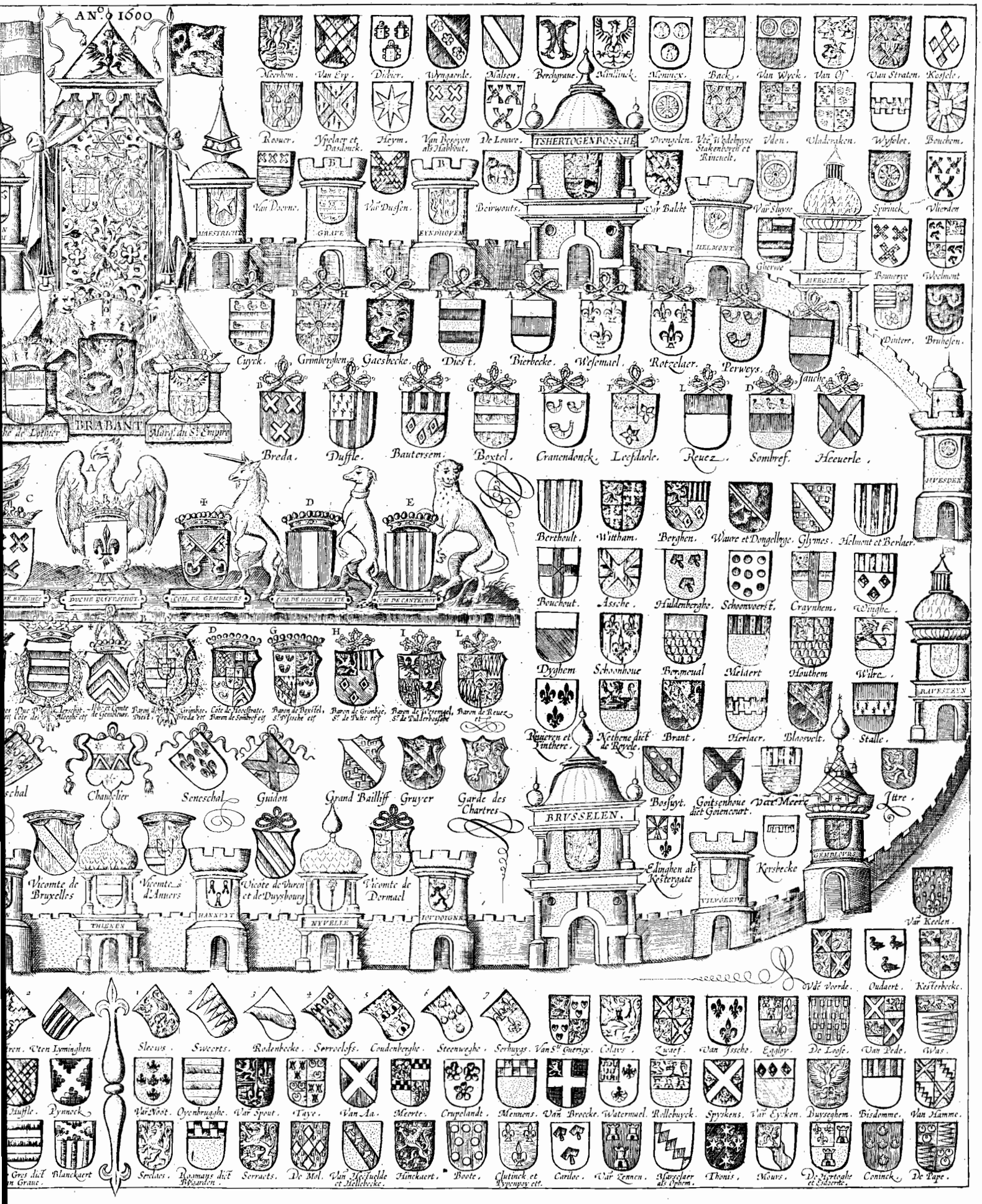
AN.o 1600
Meerhem. Van Erp. Didier. Wyngaerde. Malsen. Berchgraue. Minlinck. Moninex. Back. Van Wyck. Van Os. Van Straten. Kessele.
Reouer. Ypelaer et Dasdonck. Heym. Van Bessoyen als Habbout. De Louwe. TSHERTOGENBOSSCHE Drongelen. Vte Wedelnyse Stakenborch et Rincuelt. Vden. Vladeraken. Wyfolet. Bouchem.
Van Doerne. Var Dussen. Beirwouts. Var Balcht Var Sluyse Spirinck Vlierden
MAESTRICHT GRAVE EYNDHOVEN HELMONT MEEGHEM
Gherwe Bouuerye Woelmont
Cuyck. Grimberghen. Gaesbecke. Diest. Bierbecke. Wesemael. Rotzelaer. Perweys. Jauche. Dintere. Bruhesen.
BRABANT
Breda. Duffle. Bautersem. Boxtel. Cranendonck. Leefdaele. Reuez. Sombref. Heeuerle.
HVESDEN
Berthoult. Wittham. Berghen. Waure et Dongellorge. Glymes. Helmont et Berlaer.
Bouchout. Assche. Huldenberghe. Schoonvoerst. Craynhem. Winghe.
Dyghem Schoonhoue Bergmeual Meldert Houthem Wilre.
RAVESTEYN
Ruueren et Vinthere. Nethene dict de Royele. Brant. Herlaer. Blaeswelt. Stalle.
Chancelier Seneschal Guidon Grand Bailliff Gruyer Garde des Chartres
BRVSSELEN.
Bossuyt. Goitsenhoue dict Goiencourt. Var Meere Ittre.
Vicomte de Bruxelles Vicomte d'Anuers Vicote de Vuren et de Duysbourg Vicomte de Dermael
Edinghen als Kestergate Kersbecke
GEMBLOVRS
VILVOERDE
THIENEN HANNVYT NYVELLE IOVDOIGNE
Var Keelen.
Vde Voerde. Oudaert. Kesterbecke.
Vten Lyminghen Sleews. Sweerts. Rodenbecke. Serroelofs. Coudenberghe. Steenweghe. Serhuygs. Van Sts Guerigx. Colays. Zwaef. Van Issche. Eggloy. De Loose. Van Pede. Was.
Huffle. Pynnock Var Noot. Oyenbrugghe. Var Spout. Taye. Van Aa. Meerte. Crupelandt. Mennens. Van Broecke. Watermael. Rollebuyck. Spyskens. Var Eycken. Buyseghem. Bisdomme. Van Hamme.
Gres dict Graue. Blanckaert Serclaes. Roomans dict Bygarden. Serraets. De Mol. Van Heefuelde et Hellebecke. Hinckaert. Boote. Clutinck et Pypenpoy etc. Cariloe. Var Zennen. Marselaer als Ophem. Thonis. Mours. De Hertoghe et Esdoerne. Coninck. De Pape.

Nijvel (Nivelles):

In 1600: Argent, an abbot's crook palewise, gules.

Now: Argent, an abbot's crook palewise, gules, an inescutcheon: sable, a lion or, armed and langued gules (Brabant).

Vilvoorde:

In 1600: Gules, a canton argent (Cf. the arms of the County of Moha: argent, a canton gules).

Now: Gules, an open castle with two towers, flanked by two banners àddorsed, or, a canton gules. (Obviously the banners should have been gules, a Canton argent.)

Ravenstein:

In 1600: Gules, an inescutcheon argent, over all an escarbuncle or (Cleves).

Now: Argent, a raven sable, on a stone, azure.

This is a bad exemple of canting arms: Ravenstein received its name from *Walraven van Valkenburg,* in which context the raven is rather far-fetched, apart from being an emblem giving little cause for pride!

Before 1793 the arms of Cleves were sported, since Count *Adolf of Cleves* received Ravenstein as a fief from Duchess *Johanna, of Brabant.* If it was considered preferable not to adopt the precise arms of Cleves, why not follow the example of Uden, substituting azure for gules for the shield.

Megen:

In 1600: Or, a chief gules; a coat already mentioned by the herald „Gelre" as that of the Counts of *Meghen.*

Now: Per fess, azure with a label or, and gold (the so-called colours of the Realm")). The coat of the year 1600 is the correct one.

Helmond:

In 1600: Gules, a grid Iron Helmet, argent, without wreath or crest, and not contourné.

Now: Gules, a grid iron Helmet contourné, argent, for a crest three twigs of oak, a bird on the middle twig, all of the same.

18th century representations of the castle of Helmond, and the famous hatchment of the year 1688, in one of the great chambers of the castle, show beyond dispute that the helmet should be turned towards the heraldic right, not, therefore, contourné.

's-Hertogenbosch (Bois le Duc):

In 1600: Sable, a tree or, and a canton, quarterly, 1 and 4 Brabant, 2 and 3 Limburg.

Now: The same, augmented with a chief, or, a double headed eagle sable, on its breast an escutcheon, gules, a fess argent, being Austria.

In practice, the chief frequently shows the full eagle. This is not important, hut what is important is the display of the complete escutscheon representing Austria.

An hernldic chart for the Duchy of Brabant, made a few years later, also in honour of the Archdukes *Albert* and *Isabella,* by *Henry Lute,* shows the arms of 's-Hertogenbosch complete with the chief, mith which the town has been honoured by the Emperor *Maximilian.*

Apparently *Zangrius* overlooked the chief.

Eindhoven:

In 1600: Per pale: 1: argent, a lion gules, contourné. 11: gules, three bugle-horns in pale, argent, tied or. (The lion being contourné is a matter of courtoisie, but this is not essential.)

Now: Per pale: I: argent a lion gules. 11: gules three bugle-horns in pale, argent.

Grave:

In 1600: Or, a castle gules, between two fesses and 8 martlets in orle of the same. (The Barons *Cuyck* bore the same arms, though without the castle; they can be seen. on the chart of the year 1600 below the arms of Maastricht.)

Now: Azure, a castle gules, between two fesses and eigth martlets in orle, argent.

Compare the arms of Boxtel, placed below those of Eindhoven; gules, two fesses argent, and 8 martlets or in orle.

The proper arms of towns have now been dealt with. They can be recognised by their placing on a tower of the ramparts or wall. Of the many remaining coats of arms we should like to comment of a few only, since they may be relevant to the study of some of the municipal arms in the Netherlands, especially in Northern Brabant.

Of the coats of arms inside the encircling wall, those of the Duchy of Brabant, the Duchy of Lower-Lorraine (Lothier, Lotterike) and of the Viscounty of Antwerp occupy the places of honour. In the top the banners of Lotteriike and Brabant can be seen. Unfortunately the latter is marred by the fault of not facing the lion towards the lance[1]).

Of the coats placed in the centre, those of Megen, Bergen op Zoom, Berghes ('s-Heerenberg: argent, a lion gules, within a bordure sable charged with 11 bezants or) and the arms of Philips William, Prince of Orange-Nassau, Baron of Grimbergen, Breda and Diest and Viscount of Antwerp, draw our attention.

Also of importance to the study of contemporary municipal arms are: Cuyck, Breda, Boxtel (already mentioned) and especially:

Cranendonck: Argent, three buglehorns gules; they can be found in the sinister half of the arms of Eindhoven.

Perweys: Or, three buglehorns, gules, with silver mountings. Originally these were the arms of the Counts of *Horn* or *Hoorne,* and at present of the municipality of Horn in Limburg.

Berghen: Vert, three mascles argent, a chief or, with 3 pales gules, over all a canton: Brabant. These are the arms of the *Glymes* family, i.a. Marquesses of Bergen-op-Zoom, and can be found in many municipal arms in the western parts of Northern-Brabant.

4) When in 1815 and following years. muncipal coats of arms had to be registered, many municipalities submitted representations of seals, frequently without any mention of the colouring. The High Conrt of Nobility decided at that time that in such cases the colours of the Realm, gold and blue, should be assigned to the coats of arms. Later it frequently became apparent that other colours should be considered as more justified, but unfortunately in many cases no steps have been taken yet to remedy the mistake of choosing the colours of the Realm.

Leefdael:	Or, three cinqfoils seeded, (medlar blossom), gules, with a canton, gules charged with an eagle, argent, armed azure. The municipality of Beek-en-Donk bears a quarterly coat of arms, 1 and 4 being *Leefdael*.
Leefdael:	Argent, a chevron sable between 3 wooden hammers gules. Compare 2 and 3 in the quarterly arms of Beek-en-Donk, as well as the arms of the former municipality of Tongelre near Eindhoven.
Van Etten	Argent, 3 castles azure. The municipality of Etten bears azure, 3 castles or (colours of the Realm?)
Van Erp:	Sable, a saltire compony argent and gules of resp. 8 and 5 pieces.
Van Dussen:	Sable, a chief or, over all a saltire countercompony argent and gules. The municipality of Dussen bears arms party per fess; in other respects it is identical with the arms of the family of Van Dussen. In practice it does not matter much whether a shield is divided per fess or by a chief.
Van Doerne:	Sable, three triplet bars or, a chief of the same with 3 saltorels, in fess, gules. The municipality of Deurne now bears the same arms.
Van Vlierden:	Argent, 3 millrinds sable. The former municipality of Vlierden, now incorporated into Deurne, bore the same arms.

Perhaps the coats of arms of the Archduke and Archduchess *Albertus* and *Isabella* should also have been described as they appear on *Zangrius'* heraldic Chart. This would have required so much space, that it had to be abandoned in the present context. The coats of arms of many families too, appearing on the chart, remain undiscussed, though it is to be expected that they may include arms of interest to some readers.

A contemporary specimen of Zangrius' Heraldic Chart (measuring 55 x 37 centimeters) was kindly put at our disposal by the City-Archivist of Helmond for the purposes of reproduction.

The explanatory legend of the chart reads as follows (the notes having been added by us):

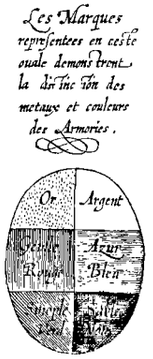

Briefve description du tres ancien, noble et riche Duché de Brabant, qui maintient encores le tiltre tres illustre du memoirable Duché de Lothier ou Lotrycke, et contient en longeur 22, en largeur 20, et en son circuyt environ 80 lieues. Ayant 29 villes murées et bien munies, dont Louvain, Bruxelles, Anvers et Bolduc [1]) sont les capitales et chief-villes. Thilmont, [2]) Leeuwe [3]) et Nyvelle sont anssy trois villes capitales entre les moindres.

Soubz Louvain et sa jurisdiction comme premier quartier sont comprins Thilmont, Leeuwe, herschot, Gemblours, Diest, Landen, Sichen, Joudoigne, Hannuyt et Halen. Soubs la Seigneurie de Bruxelles Nyvelle et Vilvoerde. Sobs celle d'Anvers (L'ancien et tres noble Marquisat du St. Empire) Berghes, Breda, Liere, Herentals et Steenberge.

Et soubz le quartier de Bolduc[1]) (oultre les 4 membres ou quartiers de la mayerie et plat pays, qui sont Kempelant, Peelant, Maeslant et le destroict d'Oisterwick) resortent aussy les villes de Meeghem, Eyndhoven, Helmont, Grave et la noble Seigneur% et ville de Ravesteyn.

La supreme jurisdiction des villes de Ste Geertruden-berghen et de Huesden depend sans distinction ou de ceste Duché on de la Comté d'Hollande.

Et pardessusce l'estat et eité de Maestricht ayant deux Seigneurs, scavoir le Due de Brabant et l'Evesque du Liège, la Comté du Vroonhove et les pays d'outremeuse asseavoir le Duehé de Limbourg, la Comté de Daelhem et les Seigneuries de Faulquemont, [4]) de Rode-le-Dut, [5]) de Carpen [6]) et Lommersem [7]) avec leurs appartenances, sont tons aussy uniz avec Iedite Duché de Brabant et membre dependant d'iceluy; mais par faute d'espace reserverons les armoiries des susdittes dignitez et de la noblesse d'icelles pour une aultre charte apart [8]).

Oultre les villes susnommez il y a en ce Duché de Brabant encore 18 petites villes non closes, appelléos frainchises, ayanz marchez et foires jouissants des semblables previlegcs que les aultres susdittes; assavoir Oirschot, Oisterwijck, Turnhout, Hoochstrate, Duffle, Waelhem, Merchten, Assche, Vuren, Duisbourg, Over-yssche, Hulpen, Wavre, Breyne-la-Leu, Genappe, Gheele, Arendonck et Dormale.

Tous les villages ayans clochers et paroisses ne sont (a cause de la Campigne, qui est grande et pour la plus part sterile) que environ 700 en nombre, sans y eomprendre totesfois plnsieurs Hameaux, Chasteaux et aultres particulieres Seigneuries et maisons notables.

Les Baronnies sont 18 en nombre, (ne comptant Grimberge que pour une encores qu'elle at deux Seigneurs) et laissant apart Aerschot et Berghes ores changez en plus haultes dignitez scavoir le Duché et le Marquisat, les armoirics desquelles et les 5 Comtéz dndit pays avons icy mis entre celles des susdittes baronnies [9]), eneemble d'aucuns nobles S.rs. Chevaliers et gentil-hommes principaulx du plat pays d'ung costé, et de tous les Abbayes, tant de femmes qua d'hommes, aveq celles des cleux Evechez du mesme pays d'aultre costé. Les prelats et Abbez desqueles (sans celuy de Nyzeele) representent le premier membre a l'assemblee des trois Estats de Brabant,

sauf que l'Abbé et Comte de Gemblours entre iceux le dernier, tient au contraire, en souvenance du noble fondateur St. Wibert, le premier rang entre les Nobles ou Barons, representans le deuxieme membre des susdits Estats, desquels on voit aussy leurs propres armoiries cy mises au bas des susdittes principales dignitez, au moins de ceulx y ayans Bannière ou plus grand tiltre en eeste Duché; marquez des lettres d'A.B.C. etc. denotans les mesmes Bannieres, villes et aultres dignitez ores **par** eulx possedez.

Plus sont iey rcpresentez les armes d'aucuns Vicomtes modernes de ce pays et les anciennes des 4 officiers hereditables, joinct celles du Chancelier moderne, et des 6 officiers generaux de Brabant [10]). Omettant par faute de place celles du maieur de Louvain, de l'Amman de Bruxelles, du Marcgrave d'Anvers et de l'Escoutet de Bolduc, 4 premiers officiers desds. chief-villes; les deputez et commissaires d'icelles faisans le troisième et dernier membre aux susds Estats.

11 y at audt Duché de Brabant encores plusieurs nobles et anciennes Commanderies, Prsvostez, Priories et plusieurs Eglises deeorees de diverses dignitez ensemble grand nombre de Chanoinisies et aultres louables fondations; mais pour eviter prolisite avons obmis la specification d'icelles.

---

1) Bolduc = Bois-le-Dut = 's-Hertogenbosch
2) Thilmont = Tirlemont = Tienen
3) Leeuwe = **Zoutleeuw**
4) Faulquemont = Valkenburg
5) Rode-le-Dut = Rolduc + 's-Hertogenrade
6) Carpen = Kerpen (between Cologne and Jülich)
7) Lommersem (between Bonn and Aix-la-Chapelle = Aachen)
8) A separate chart for Limburg etc. never seems to have been published.
9) The coats of arms of the 18 Baronies appear in the centre of the chart.
10) Tbe two rows below the arms of the Baronies.

Finablement on y represente aussy en ceste les arme8 de la plus part des gentilhommes particuliers de ce pays et signament des susdits 4 quartier8 principaux, parcillement des sept maisons premieres et originaires tant de Louvain que de Bruxelles [11]) et de plusieurs nobles familles dessendues d 'icelles.

En quoy si nous n'avons sceu satisfaire a tous, le bening lecteur nou8 excusera sur la petite espace de ceste-charte, n'estant aucunement possible d'y spécifier toute chose en particulier d'une province si ample et puissante et la premiere et plus privilegee des pays bas. Par A. Rincte.

Excudebat Jo Baptista Zangrius cum gratia et Privilegio Lovanij Anno 1600. Signavit 1. de Busschere.

---

11) Their coats of arms are placed immediately below the eneircling wall.

Die Herkunft des niederländischen Geschlechts der Halder,

von NOLD HALDER,
Staatsarchivar in Aarau (Schweiz).

1. Einleitung

In „De Nederlandsche Leeuw", 1958, Nr. 3, erschien eine bemerkenswerte Abhandlung der Herren H. Lourens und F. Stokhuyzen über das niederländische Geschlecht *Halder*.

Die Geschlechterfolge geht auf den Stammvater Jacobus *Halder* zurück, der als Soldat der Garnison zu Delft am 29. Mai 1700 als Hochzeiter erscheint, 1707 als Korporal der Kompagnie Deuits in der Garnison von 's-Gravenhage erwähnt wird und 1709 vom Bürgermeister von Delft die Berufung zum städtischen Drillmeister erhielt. In der Einleitung ihrer Studie vermuten die Autoren, dass *Jacobus Halder* ursprünglich Schweizerbürger gewesen sei, da sich in 's-Gravenhage am 4. Juni 1713 ein Soldat des gleichen Geschlechtsnamens, *Hans Coenraat Halder,* verheiratete, der im Kirchenrodel als „jonge man uit Swiserland" bezeichnet wird.

Die Abhandlung der Herren Lourens und Stokhuyzen interessierte mich nicht nur als Historiker und Genealoge, der sich seit Jahren auch beruflich mit den schwer erfassbaren Schicksalen von ausgewanderten, Landsleuten beschäftigt, sondern auch als Glied des Geschlechts der *Halder* von Lenzburg (Kt, Aargau), das — neben andern Haldersippen -- als Stammgeschlecht des in Niederland aufgeblühten Zweiges in Frage kommt.

Die holländischen Genealogen stützten ihre Vermutungen über die Herkunft des Stammvaters *Jacobus I* hauptsächlich auf den Artikel *„Halder"* im Schweizerischen Historisch-Biographischen Lexikon (Neuenburg 1927, Bd. IV). Da die Angaben des genannten, sehr verdienstvollen Werkes jedoch in Bezug auf biographische, genealogische und heraldische Einzelheiten überholt sind, bedürfen sie der Nachprüfung und Ergänzung auf Grund neuerer Forschungen, bevor sie zu weiteren Schlussfolgerungen herangezogen werden. Das trifft auch auf die in der Schweiz vorkommenden Halder zu.

Es stimmt, dass das Geschlecht der *Halder* in zwei getrennten Sippen vorkommt und zwar in den Kantonen St. Gallen und Aargau. Daneben treten noch einige vereinzelte Personen in Erscheinung, die jedoch mit diesen Sippen keinen Zusammenhang haben, und daher ausgeklammert werden mussen. So ist ein Úhrenmacher *Heinrich Halder* bekannt, der 1370 die erste Turmuhr mit Schlagwerk für das

Munster zu Basel, sodann 1372 die Turmuhr des Münsters zu Strassburg und 1385 die Uhr am Graggentor zu Luzern verfertigte [1]). Der Geistliche *Johannes Halder,* der 1447 als Priester zu Halderwang (= Holderbank im Archidekanat Aargau) genannt wird und als Kaplan in Frommern 1437, sowie als Priester in Binsdorf (1436) und Bussmannshausen (1466) nachgewiesen werden kann, ist nicht schweizerischer Herkunft [2]). Dasselbe gilt für den auch in „De Nederlandsche Leeuw" erwähnten *Klaus Halder* und dessen Söhne *Burkhart* und *Hans* und dessen Bruder *Balfhasar,* die in den St. Gallischen Stiftsurkunden als Lehensträger von Klostergütern in Berneck (1454), sowie als Besitzer eines Ackers in St. Gallen (1420) erscheinen. *Klaus Halder* war Stadtammann in Wangen (Allgäu) und nannte sich Junker zu Mollenberg (1440, 1447, 1463) nach seinem durch Kauf und Erbgang (1423) erworbenen Schlossgut [3]). Ein *Ludwig Halder* erscheint 1463 als Bürger zu Rheineck und musste nach einem Span mit dem appenzellischen Vogt daselbst Urfehde schwören [4]). Die 1555 in St. Gallen in einem Erbstreit auftretenden *Heinrich, Gregorius* und *Katharina Halder* stammen aus Alberschwendi im Gerichtsbezirk Bregenz. Die im Kanton Appenzell urkundlich nachgewiesenen Halder trugen diesen Namen nur als Beiwort der Geschlechter *Roder* von Hundwil (1538) und *Amtnann* von Stein (1552), nach den als „Halden" bezeichneten Höfen und Weilern ihrer Wohnsitze, ähnlich den innerschweizerischen Geschlechtern Ab der Halden, An der Halden, Uf der Halden usw., wo der Beiname jedoch meistens auch zum Geschlechtsnamen wurde. Den lokalen Beinamen Halder tragen ferner einige Familien von Urnäsch, Rickenbach und Appenzell (1538, 1549, 1558, 1651 usw.) [5]).

11. Die *Halder* von St. Gallen

Das Bürgergeschlecht der *Halder* van St. Gallen geht zurück auf den Sägemeister *Hans Halder* (gest. 3. Nov. 1591), der weder von den Halder von Mollenberg abstammt noch überhaupt von Wangen im Allgäu gebürtig ist, wie beides vielfach angenommen wurde, sondern von Tettnang (Württemberg) nach St. Gallen übersiedelte. Der Eintrag im „Civilogium Sangallense" lautet: „Ao 1571. Item uf 16 Mertz 1st zuo burg(er) angenomm (en) *Hannes Halter* und sine Sön die unverhyrat, umb 40 lib. 4 B. 1st uss d(er) Herschafft Dettnang aber fry." Er war verheiratet mit *Catharina Birn-*

---

1) Anzeiger für Schweizerische Altertumskunde, 1889, pg. 167. -- R. Wackernagel, Geschichte der Stadt Basel, Bd. 11, pg. 294. — Schweizerisches Künstlerlexikon (hg. v. C. Brun, Frauenfelcl 1917), Bd. II, pg. 10 und Bd. IV, pg. 198.

2) Er stammte wahrscheinlich au8 Haigerloch (Hohenzollern). Siehe Manfred Krebs, Die Investiturprotokolle aus des Diözese Konstanz au8 dem 15. Jahrh. (Freiburger Diözesanarchiv 1939—1955), pg. 81, 142 u. 289. — Derselbe, die Annalenregister des Bistums Konstanz (Freiburg 1956), pg. 211 (Freundliche Mitteilung von Dr. A. Häberle-Halder, Aruba).

3) Zahlreiche Belegstellen im Urkundenbuch der Abtei St. Gallen, bearbeitet von Tr. Schiess (St. Gallen 1904 u. 1955), Bde. V und VI, und n den Eidgenössischen Abschieden 111 (1), pg. 10, Nr. 13 1 und pg. 25, Nr. 31 g. Ferner: Manfred Krebs, Investiturprotokolle, pg. 558/559.

4) Appenzeller Urkundenbuch, hg. von Tr. Schiess (Trogen 1913), Bd. 1, Nr. 938/939, somie im Appenzellischen Wappen- und Geschlechterbuch, hg. von Ernst H. Koller und Jakob Signer (Bern und Aarau 1926), pg. 111.

5) Appenzeller Urkundenbuch Bd. 11, pg. 131, 258, 286, 345 und 604.

bäumin (gest. 30. September 1591)"). Der fünften Generation dieses Stammvaters gehört jener *Bernhard Halder* an, der von niederländischen Genealogen als Begründer der Jacobus-Linie der niederländischen Halder vermutet wurde. Dieser Schluss ergab sich aus der Tatsache, dass ein Kunstmaler *Bernhard Halder* Beziehungen zu Holland pflegte und später in Hamburg, also fern seiner schweizerischen Heimat, verstorben ist. Ueber ihn berichtet nach einer Hamburgischen Quelle der Zürcher Kunstmaler und Schriftsteller Hans Heinrich Füssli seinem Künstler Lexikon [7]):

„*Halder,* Maler, vielleicht kein geborner Hamburger, lebte aber daselbst zu Ende des XVII. Jahrhdts., und studierte dort unter D. Daalens, mit dem er nach Holland ging, wo er sich hauptsächlich nach den Werken von Joh. van Huysum bildete. Nach seiner Zurückkunft (nach Hamburg) malte er in dessen und seines Meisters Daalen Manier artige Landschaften und Gartenprospekte mit Pallästen u.s.f. mit sehr freyem Pinsel und warmem Kolorite."

Er fällt auf, dass Füssli über die schweizerische Herkunft Bernhard Halders nicht Bescheid wusste und weder Vornamen noch Geburts- und Todesdatum kennt; auch über die zivilen Verhältnisse schweigt er sich aus. Genügen nun diese Angaben, um *Bernhard Halder* als Vater der „holländischen" Halder *Jacobus* und *Hens Conrad,* wenn auch nur hypothetisch, anzunehmen? Verfolgen wir den Sachverhalt nach den St. Gallischen Archivalien:

Im St. Galler Kirchenbuch (Totenrodel 1698-1779) steht unterm Datum des 21. Wintermonats 1701: „*Bernhard Halder. Geörg Sohn,* war get(auft) den 19. August 1656. Ist zu Hamburg verscheiden" [8]).

In diesem Eintrag fehlen Berufsbezeichnung und Zivilstand, ebenso in der „Stemmatologia Sangallensis" von Dekan Joh. Jak. Scherrer (1732)[9]). Aber schon in der ältesten Genealogia von Friedrich Gügi (1710) [10]) steht „Mahler" und — für unsere Untersuchung besonders wichtig — „ledig". In der Stemmatologia von Leonhard Huber (1767)[11]) sind Todesdatum, Beruf und Zivilstand („led.") als Ergänzung dem Namen des *Bernhard Halder* beigefügt. Als erster brachte der Kupferstecher, Heraldiker und Genealoge Daniel Wilhelm Hartmann von St. Gallen den Artikel in Füsslis Lexikon mit der Notiz im St. Gallischen Totenbuch in Verbindung [12]); ihm folgten P. Plazidus Butler im Historisch-Biographischen Lexikon der Schweiz und Th. Schiess im Schweizerischen Künstlerlexikon, während sich G. K. Nagler in seinem Allgemeinen Künstlerlexikon (1837) an die unvollständigen Angaben von Füssli hielt [13]). Ein letzter Zweifel, ob der „Hamburger" und St. Galler *Bernhard Halder* identisch seien, konnte aus Anlass dieser Untersuchung behoben werden. Bei Leonhard Huber steht für „Hamburg" deutlich „Homburg", was auf das thurgauische Dorf gleichen Namens als Sterbeort des *Bernhard* hinweisen könnte. Die Frage, ob es sich etwa um eine Korrektur des Totenrodels und der Scherrer-Gügi'schen Eintragungen oder um einen Verschrieb des Kopisten Leonhard Huber handelt, wurde durch eine Umfrage bei den Zivilstands- und Pfarrämtern, auf die sich die ältern Sterberegister von Homburg verteilen, nachgeprüft; in keinem dieser Register wird ein *Bernhard Halder* erwähnt [14]). Als erstes Resultat unserer Untersuchung können wir somit festhalten: der um 1700 in Hamburg lebende St. Galler Burger *Bernhard Halder* ist, da ledigen Standes verstorben, nicht der Stammvater der Jakobus-Linie der niederländischen *Halder.*

Die weiteren Nachforschungen müssen deshalb von den Data des in Holland nachgewiesenen *Jacobus Halder* ausgehen. Dieser hat sich am 29. Mai 1700 zum erstenmal zu Delft verheiratet, müsste also spätestens un 1680 und wohl kaum vor 1660 geboren sein. Nach den St. Gallischen Geschlechtsregistern sind von 1660-1680 5 Söhne von Halder'schen Familien auf den Namen Jakob getauft worden. Von diesen scheiden die 1667 und 1671 als Kleinkinder verstorbenen Knäblein aus. Ein am 2 Nov. 1665 geborener *Hans Jacob* stirbt am 10. Mai 1697 zu Charleville. Von den zwei noch in Frage kommenden *Jakob Halder* ist jedoch keiner ausgewandert; sie haben sich in St. Gallen verheiratet und sind daselbst gestorben [15]). Es sind dies:

1. *Jakob,* geb. 12. Okt. 1672, gest. 9. Aug. 1727, cop. am 8. Aug. 1697 mit *Margaretha Elisabetha Schobinger.*

2. *Jakob,* geb. 10. Juli 1680, gest. 27. Mai 1729, cop. am 2, Aug. 1709 mit *Anna Laderer,* Sohn der *Hans Jacob Halder*

---

6) Die Bereitstellung der St. Gallischen Geschlechterbücher und die Beantwortung verschiedener mit den Einträgen zusammenhangenden Fragen verdanke ich Herrn Stadarchivar Dr. Alfred Schmid, St. Gallen. — Civilogium Sangallense, 1530-1578, Tr. 0, Nr. 1. Der Irrtum über die Herkunft des *Hans Halder* stammt aus dem St. Galler Bürgerbuch von 1861, wo unter der Bemerkung „Notizen über das Geschlecht *Halder* vor seiner Verbürgerung in St. Gallen" erstmals ein Zusammenhang mit *Claus Halder von Mollenberg* behauptet wurde, wohl urn der Familie durch junkerliche Abstammung mehr Ansehen zu verschaffen, was auch in einer Wappenbesserung durch Verschmelzung des ursprünglichen *Halder*-Wappens mit demjenigen derer von Mollenberg zum Ausdruck kam (siehe Ammerkung 52). Die unkritische Notiz hielt sich hartnäckig in den spätern Auflagen der gedruckten St. Gallischen Bürgerbücher (mit dem falschen Einbürgerungsdatum 1573) und verschwand erst in der Ausgabe von 1950. Die Angaben im Historisch-Biographischen Lexikon der Schweiz fussen ebenfals auf dem Biirgerbuch von 1861.

7) Zürich 1806, Bd. 11, pg. 511.

8) *Bernhard Halder* war der Sohn des *Georg Halder,* Maurer, geb. 9.121626, gest. 3.9.1664, cop. am 17.8.1652 mit *Sabina Wettach,* geb. 17.1.1633, gest. 16.6.1684. Leonhard Huber, Stemmatologia, pg. 307, Nr. 3 b.

9) Stemmatologia Sangallensis, bis auf das Jahr 1732, von Joh. Jak. Scherrer, Decan. Sang., und forgesetzt bis 1769 von Jak. Huber, derzeit Pfr. zu St. Leonhard, St. G. (27 Bände).

10) Genealogia, oder Geburtsstamm, Aller der ienigen Geschlechtern in Zwey Theilen, so dieser Zeit in St. Gallen in Esse (Feuerstätten, Herdstellen), deren an der Zahl 186 sind ... von der Löbl. Reformation an, sampt einem Register, mit ungemeiner Müh, Arbeit und Fleiss zusammen getragen und endtlich vollendet Anno Christi 1710. Me Feoit Fridr. Gügius (Gügi) (2 Bde.).

11) Stemmatologia Sangall., aus Friedrich Gügi's st. gallischem Geburtsstammbuche kopiert, und mit Hilfe anderer Genealogen vermehrt, von Leonhard Huber, VDM., 1767 und folgende Jahre; fortgesetzt, erweitert und berichtiget seit 1830 (10 Bde.).

12) Daniel Wilhelm Hartmann, „Sammlung von Notizen über st. gall. Künstler", auf Vorasbeiten seines Vaters Georg Leonhard Hartmann fussend. Manuskript in der Bibl. des St. Galler Kunstvereins im Kunstmuseum — Derselbe: „St. Gallische Geschlechter" (ausgestorbene und noch blühende). Manuskript in der Stadtbibliothek St. Gallen (Vadiana) .

13) G. K. Nagler, Neues allgemeines Künstler Lexicon (München 1837) Bd. V, pg. 518.

14) Jo nach Konfession und Dorfteil kamen die Archive von Hörstetten, Müllheim, Pfyn, Steekborn und Wigoltingen in Betracht. Auf die Ausdehnung dieser Rundfrage auf die verschiedenen Homburg in Deutschland wurde, weil unerheblich, verzichtet. Ein Bruder des Bernard *Halder, Johannes,* Chirurgus, geb. 13.9.1663. starb ebenfalls im Ausland und zwar am 17.4.1708 zu Kornburg in Bayern. Leonhard Huber, Stemmatologia, pg. 307, Nr. 3 b.

15) Leonhard Huber, Stemmatologia Sangall., pg. 308, Nr. 8, Nr. 9; pg. 309, Nr. 11; pg. 310, Nr. 16; pg. 311, Nr. 19, Nr. 20; pg. 312, Nr.. 26; pg. 314, Nr. 34.

(geb. 1658; gest. in der Fremde) und der *Elsbefh Egger* (1648—1728).

Damit ist als zweites Resultat der Beweis erbracht, dass der in Niederland auftauchende Jungmann und Soldat schweizerischer Herkunft, Jacobus Halder, nicht der St. Gallischen Haldersippe angehört. Die Lösung des Rätsels seiner Herkunft muss somit im Familienverband der Halder von Lenzburg gesucht werden.

III. Die *Halder* von Lenzburg

Bevor wir unserem *Jacobus* in den Lenzburger Akten nachgehen [16]), seien meine knappen, vor *36* Jahren verfassten, Angaben im Historisch-Biographischen Lexikon berichtigt und ergänzt, urn unserer Untersuchung eine möglichst breite und solide Basis zu geben. Die Halder von Lenzburg bürgerten sich sechs Jahre früher als die St. Gallersippe in ihrem heutigen Heimatort ein, wie aus einem Eintrag im Lenzburger Ratsmanual vom Montag,, den 27. octobris 1567 hervorgeht, wo es heisst:

„Danne mine Herren *Ulrich Halder* zuo einem Hindersäss angenommen mit gedingen, soll Harnisch und Gwehr han und zehn Pfund inzug geben, sin Mannrecht haben, das er dargewisen und gar wohl gestellt, sich burgerlich tragen, wo nitt, wider verwirkt". (Sig.) C. Morhardt, Stadtschreiber.

Weder Herkunft noch Beruf dieses *Ulrich Halder* sind im Ratsprotokoll Eestgehalten, doch lernen wir ihn aus späteren Eintragungen als Kupferschmied kennen, der offenbar nach Lenzburg berufen wurde, weil es damals an einem tüchtigen Vertreter dieses Berufes mangelte. Nach dem herrschenden Stadtrecht erfolgte die Aufnahme nur auf Zusehen hin (als Hindersäss = Einwohner) ohne bürgerliche Rechte und unter strengen Bedingungen: *Ulrich Halder* hatte eine Niederlassungsgebühr (Einzugsgeld) zu bezahlen, musste im Besitze von Wehr und Waffen sein und einen Ausweis seiner ursprünglichen Heimatgemeinde beibringen, dass er ehelich und ehrlich von rechtschaffenen Eltern geboren und niemandem mit Leib oder Gut verpflichtet sei (Mannrecht). Falls er sich nicht „wie ein Burger" betrage, werde ihm die Niederlassungsbewilligung wieder entzogen. Wir werden später erfahren, dass er diese Bedingungen redlich erfüllt hat.

Die Herkunft des *Ulrich Halder* lässt sich aus dem Namen seiner Frau herleiten, die in Taufbüchern öfter als Mutter und Gevatterin (Patin) vorkommt. Sie hiess *Anna Oschwald* und stammte aus einem seit 1518 in Schaffhausen eingebürgerten Geschlecht [17]). Sie war die Tochter eines *Thomas Oschwald* und wurde geboren am 7. Juli 1540. Ihre Verheiratung mit *Ulrich Halder* ist urkundlich nicht nachweisbar, doch mögen das passende Alter und auch das Taufdatum des ersten Kindes des Ehepaars *Halder-Oschwald, Magdalena* (get. *30.* Jan. 1569) bestätigen, dass es sich bei der in Schaffhausen und Lenzburg bezeugten *Anna Oschwald* urn ein und dieselbe Person handelt. Auch *Ulrich Halder* ist in keiner Schaffhauser Urkunde verzeichnet. Die Bürgerregister und die Tauf- und Ehebücher von Schaffhausen sind für die kritische Zeit nur unvollständig erhalten und lückenhaft geführt. Das Geschlecht der *Halder* ist jedoch durch verschiedene andere Vertreter in Schaffhausen nachgewiesen [18]): 1483 wurde ein *Burkharf* und 1486 ein *Toni Halder,* beide unbekannter Herkunft, in Schaffhausen eingebürgert. Am 22. Juni 1435 wird ein *Bäntelin Halder,* Burger zu Ravensburg, als bestellter Schiedsrichter der Stadt Schaffhausen erwähnt. Um 1500 erscheint eine *Anna Halderin* als Ehefrau des Junkers *Ulrich von Fulach;* im Jahre 1528 ein *Michel Halder* als „Ehewirt" einer *Anna Schörlin* und 1546 ein andrer *Michel,* der 1543 als Weinbergbesitzer gennannt wird und Gatte der Bürgerstochter *Ofilia Wacker* (cop. *7.* Juli 1546). Nach den Taufbüchern (1540-1632) hatte dieser *Michel* vier Kinder (1548—1552), dessen ältester Sohn *Bernhardin zwei* Kinder (1571—1573), ein *Josias Halder* einen Sohn *Adam* (1595) und ein *Jerg Halder* wiederum einen Sohn *Jerg* (1603). Aber dann verschwinden die *Halder* aus den Schaffhauser Annalen, also erst 38 Jahre nach der Uebersiedelung des *Ulrich* von Schaffhausen nach Lenzburg.

Die *Halder* sind übrigens nicht die einzigen Schaffhauser, die sich in Lenzburg anseidelten. Es ist eine oft beachtete Tatsache,, dass die Niederlassung einer Familie in einem neuen Wirkungskreise andere Familien des Herkunftsortes nachzieht, woraus sich manchmal wichtige genealogische Rückschlüsse ergeben, wie dies gerade im weiteren Verlauf meiner Untersuchung der Fall ist. So hat sich im Jahre 1609 ein Vertreter des Schaffhauser Ratsgeschlechtes der *Hünerwadel* in Lenzburg niedergelassen und wurde 1615 ins Bürgerrecht aufgenommen [19]). Vielleicht wird einmal ein Zufallsfund die Herkunft der *Halder* von Schaffhausen ans Licht bringen. Sicher ist, dass sie aus dem süddeutschen wirtschaftlichen Einzugsgebiet der Stadt Schaffhausen stammen [20]), wie die *Oschwald* und *Hiinerwadel. Halder* sind im *15.* und 16. Jahrhundert in Siiddeutschland ausser in Ravensburg, Wangen, Haigerloch, Weilheim und Berningen auch in Ulm, Augsburg und München bezeugt [21]).

Ulrich Halder, der Stammvater der *Halder* von Lenzburg, scheint ein tüchtiger Meister seines Faches gewesen zu sein, denn er wurde bald ins Lenzburger Burgerrecht aufgenommen: 1605 wurde er in den Bürgerrat gewählt und war daneben von 1606 bis zu seinem am 9. Mai 1617 erfolgten Tode auch Mitglied des Chorgerichts. Den Beruf eines Kupferschmieds übten viele seiner zahlreichen Nachkommen während 11 Generationen aus und noch in der 12. und 13. Generation waren einzelne Sprösslinge seines Geschlechts in der Metallbranche als Hufschmiede,, Kunstschlosser und Me-

16) Die Auszüge aus den Akten des Lenzburger Stadtarchivs und manchen wertvollen Hinweis verdanke ieh dem Lenzburger Stadtgenealogen, Herrn Frits Bohnenblust.

17) Der Stammvater ist *Bartholome Oschwald* von Engen, Rat und Jägermeister des Grafen Sigmund von Lupfen. Im Schwabenkrieg (1499) Hauptmann der Munnschaften seines Herrn, verliess er naeh dessen Tod den Herrendienst und erwarb das Bürgerrecht der Stadt Schaffhausen, wo er zum Genossen der Zunft der Kaufleute angenommen wurde.

18) Die *Oschwald* und *Halder* sind erwähnt in den genealogischen Registern von J. L. Bartenschlager (1744), J. J. Rüeger (Bd. 16 A7, pg. 735) und H. W Harder (1868); ferner in den Urkunden Nr. 1919 und 4366 sowie im Ratsprotokoll B 4, pg. 203 (1500). (Mitteilung von S. Rüedi, Stadtgeneaioge in Schaffhausen).

19) Stammvater ist *Jakob Hünerwadel* von Immendingen, der 1516 Bürger von Schaffhausen und Genosse der Bäckerzunft wurde (1533 Zunftmeister).

20) Hektor Ammann gibt in seiner Darstellung der „Schaffhauser Wirtschaft im Mittelalter" (Thayngen 1949) keine vollständigen Verzeichnisse der Handwerker oder der zugewanderten Bürger. Im Verzeichnis der reichen Bürger Schaffhausens, die von 1392-1520 über 300 Gulden versteuerten (pg. 34 b ff), kommen die *Halder* nicht vor, was damit zusammenhängen mag, dass das Schmiedehandwerk, obwohl am Aussenhandel mit Kupfer und Eisen beteiligt, nicht zu hoher Blüte kam (pg. 57).

21) Einige nicht namentlich genannte Schmiede stammten aus Ravensburg (Ammann, a.a.O., pg. 242); Kupfer und Eisen bezogen die Schaffhauser Sehmiede z.T. aus Memmingen, Ravensburg und Augsburg.

chaniker tätig. Ein tragisches Geschick verfolgte seinen kinderreichen Stamm, indem im Pestjahr 1611 von seinen 8 Söhnen und 4 Töchtern vier Söhne und zwei Töchter verstarben, davon zwei Kinder am gleichen und zwei an den darauffolgenden Tagen. Von den überlebenden Söhnen, die das Geschlecht fortpflanzten, starb der zweitjüngste, Hans *Heinrich*,. Kupferschmied, des Rats (Geburtsdatum nicht bekannt, cop. 1. am **13.** Dez. **1613** mit *Cath. Meyer;* **2.** am 10 Febr. 1617 mit *Sara Fry)* ebenfalls an der Pest im Seuchenjahr 1634 (17. Dez.) mitsamt einem 5jährigen und einem 13jährigen Töchterchen und einem 3jährigen Söhnchen. Sein Bruder *Martin Halder,* der jüngste Sohn des Stammvaters *Ulrich,* war ebenfalls Kupferschmied und des Rats (Geburts- und Todesjahr nicht bekannt, cop. 1. am 28. Sept. 1623 mit *Anna Kieser; 2,* am 13 April 1634 mit *Barbara Kuntz*). Aus seiner zweiten Ehe stammt *Marx Halder* (geb. *1640;* gest. ll. März 1699) „ der den Beruf des Vaters erlernte und sich mit *Sara Baumann* verehelichte. Von den 6 Kindern dieses Ehepaars (3 Söhne und 3 Töchter) ist der zweite Sohn, *Hans Jakob* (get. *22.* **Sept. 1678)** der gesuchte Stammvater des niederländischen Geschlechts der *Halder*!

IV. Die Anwerbung schweizerischer Söldner für die Generalstaaten

Diese Behauptung liegt allerdings nicht auf der flachen Hand; sie muss aus den spärlichen Angaben des Stadtarchivs Lenzburg erschlorsen werden, wobei die Indizien oft eher auf Ausschliessungsgründen, als auf direkten Beweisen beruhen. Sie dürften jedoch genügen, um die Herkunft des *Jacobus Halder* zu Delft sicherzustellen. Besondere Schwierigkeiten bereitet vor allem die leidige Tatsache, dass *Johann Jakob* gerade nur im Taufbuch vermerkt ist und in keiner andern Akte mehr vorkommt. Das Fehlen weiterer Vermerke zum Geburtsdatum (Copulation, Todesjahr) bedeutet im allgemeinen Abwanderung, verbunden mi: späterer Aufgabe des Bürgerrechts, sodass keine Rückmeldung der Verheiratung und des Todes in die ursprüngliche Heimat mehr erfolgte, oder aber gänzliche Verschollenheit, wie es in einem schweizerischen Volksliede heisst: „in der Fremde verdorben, gestorben".

Die Auswanderung eines jungen, kaum 20jährigen Mannes kann zwei Gründe gehabt haben: er ging auf die Wanderschaft, oder er liess sich für fremden Söldnerdienst anwerben. Im ersten Falle erfolgte eine Eintragung im Ratsmanual nur, wenn der junge Mann zu der seit 1698 gesetzlich vorgeschriebenen dreijährigen Wanderung gezwungen werden musste; ferner, wenn ihm als vermögensloser Jüngling eine Wegzehrung vom Stadtrat bewilligt wurde (in der Regel 3½ fl.), oder wenn er sein Mannrecht (Biirgerausweis) verlangte und sich für die Zeit der Wanderschaft das Bürgerrecht gegen Entrichtung von 1 fl. jährlich vorbehielt. Vor allem war an die Ausreisebewilligung die Bedinging geknüpft, dass der Wanderlustige seine Schulden bezahlt und die Wegzuggebühr (5 fl. und 2,5% des mitgehenden Vermögens) entrichtet hatte [22]). Wenn also *Johann Jakob Halder* in der kritischen Zeit ab 1694 nicht im Ratsmanual erscheint, könnte das heissen, dass er freiwillig auf die Wanderschaft

[22]) J. Miillcr, „Die Stadt Lenzburg, in Hinsicht auf ihre politische, Rechts-, Kultur- und Sittsngeschichte aus Urkunden des städtischen Archivs dargestellt", Lenzburg 1867, pg. 38-41; 95.

zog unter Verzicht auf Weggeld und Mannrechtsausweis und ohne den ausdrücklichen Segen der Ratsherren.

Möglich ist aber auch der zweite Fall, nämlich dass *Johann Jakob Halder* nicht als ordentlicher Handwerksbursche gen Holland zog, sondern sich als Söldner in ein Schweizerregiment für die Generalstaaten verdingte. Die Berner Regierung, die 1681, 1685 und 1695 Mandate gegen fremde und nicht konzessionierte Werber von den Kanzeln verlesen liess, unterhielt an verschiedenen Orten ihrer Untertanengebiete eigene patentierte Agenten (in Lenzburg allerdings erst seit Oktober 1701 in der Person eines Emanuel Rohr), die auf Jahrmärkten und in Wirtshäusern mit Trommeln und Pfeifen junges Volk anlockten, damit sie „desto brävere" Soldaten bekämen. Dass Werbungen für Holland in Lenzburg betrieben wurden, ergibt sich aus den Missiven der Berner Recrüé-Cammer (Rekrutenkommission), die z.B. den in Lenzburg „bestellten" Werber aufforderte (1701) „ zur Ergänzung des Schweizer Regiments v. Tscharner in den „Staaden Generalen in Hollandt" zwei Mann von ansehnlichter Postur und Grösse, „in der lengj nitt minder dann fünff Schu fünff Zohl auff die Füess zu bringen" [23]), d.h. zwei Männer von mindestens 1m70 Grösse zu rekrutieren. Besonders intensiv wurde die Werbung für Holland in der Grafschaft Lenzburg in den Jahren 1693-1697 betrieben, nachdem es dem gewandten holländischen Gesandten Peter Valckenier gelungen war, mit Hilfe der zürcherischen Geistlichkeit eine Militär-Kapitulation zwischen Holland und dem Kanton Zürich abzuschliessen [24]). Die Werber von Zürich und Bern balgten sich förmlich um das kriegstüchtige Jungvolk für die anerkannten (capitulierten) Regimenter und die sogenannten Freicompagnien, die nur „im Finstern" angeworben werden durften, wobei die Berner auf Grund älterer Bündnisse mit Frankreich die Werbungen für Ludwig XIV den Rekrutiecungen für Wilhelm 111 von Oranien vorzogen. Die Agenten Valckeniers betonten sehr geschickt die Vorzüge des Dienstes in Holland vor demjenigen in Frankreich: in Holland dient der Soldat der evangelischen Sache und der republikanischen Freiheit, in Frankreich dem Antichrist auf dem Thron, der unbillige Kriege führe und die evangelischen Glaubensbrüder verfolge; in Holland ist der Mensch gut an Leib und Seele versorgt und lebt im himmlisch-begnädigter Harmonie und Sympathie, in Frankreich wird er überzwerch angesehen und erhält nur Geld ohne Freundschalt, was nicht viel Besseres sei als ein totes Aas; in Holland ist der Militärdienst eine Schule für die Bürgersöhne, in der sie Gelegenheit finden, sich in Gewerb- und Kaufmannssachen neben allerhand Künst und Wissenschaften zu üben, indes der gemeine Soldat täglich einen Gulden mit Feld- und Güterarbeit verdienen könne, in Frankreich aber ist öder Wachtdienst und liederliches Leben und Müssiggang das tägliche Los der kasernierten Mannschaften. Diese Töne der „holländischen" Werber wurden von den notleidenden, arbeitslosen jungen Schweizern und den nach Aufhebung des Edikts von Nantes (1685) aus Frankreich zurückgerufenen oder desertierenden

[23]) Protokolle des Rats vom 5.2.1695 und 19.9.1701; Missiven der Rekrutenkammer von Bern vom 3. und 8.1.1702; 14. und 18.2.1704; Mandatenbuch II A 88 vom 8.2.1705 und 12.12.1707.

[24]) 15. Mai 1963. Ueber die diplomatische Mission Valckeniers und das Zürcher Defensivbataillon siehe Christinc von Hoiningen-Huene: „Beiträge zur Geschichte der Beziehungen zwischen der Schweiz und Holland im 18. Jahrhundert". Berlin 1899, S. 125 ff und 196 ff. Ferner Wilhelm Meyer, „Der Dienst in Holland" (1693-1796) im Neujahrsblatt der Feuerwerkergesellschaft in Zürich 1875.

evangelischen Soldaten gehört[25]). Schon nach sechs Tagen (21 Mai) war in Zürich der vorgesehene Etat von einem Bataillon überzeichnet, sodass man zwei Bataillone hätte aufstellen können; man behalf sich mit einer besonders strengen Musterung. Trotzdem wurden viele Ueberzählige nach Holland mitgeführt und dort zur Auffrischung der bereits eingetroffenen Freikompagnien verwendet, in denen es „alte ausgehungerte Veteranen" und „ausgefrörte armsellig pursch" von kaum 16 Jahren gab, In der Grafschaft Lenzburg waren die heimlichen Werber, denen der holländisch gesinnte Landvogt Rudolf Jenner durch die Finger sah, ebenfalls erfolgreich. Im Wynental warb der Junker v. May in Schöftland ein Dutzend „starke, schöne ledige Kärli" für das bernische Regiment Tscharner in Breda und in Aarau leistete der Rössliwirt dem Fähndrich Ulrich Fässler Vorschub für die Vergnösserung einer durchreisenden Rotte die sich der glarnerischen Freicompagnie in Holland anschliessen sollte. Selbst in den katholischen Freien Aemtern fanden sich Söldlinge für den Dienst unter den „Uranischen Heldenfahnen", da sich das Wort eines zugerischen Abgeordneten auf der Tagsatzung zu Baden (1691) herumgesprochen haben soll, man dürfe sich sogar für den Teufel anwerben lassen, wenn er nur anständig Geld gäbe[26]).

Jedenfalls waren dem 16-20jährigen *Jahann Jakob Halder* genug Gelegenheiten geboten, sich für den holländischen Militärdienst anwerben zu lassen. Leider beginnen die Manuale der bernischen Rekrutenkammer erst mit dem Jahre 1701, sodass er begreiflicherweise darin nicht zu finden ist: die Mannschaftslisten der Grafschaft Lenzburg brechen 1692 ab; in der Liste des Zürcher Defensivbataillons ist er nicht verzeichnet.

V. Die Auswanderung von (*Hans*) *Jakob Halder* (*Jakobus I*) als Söldner einer Freikompagnie

Das Schweigen der Archive von Lenzburg und Bern und der offiziellen Werbelisten sprechen nicht gegen eine Rekrutierung *Johann Jakob Halders*. Hat er sich eben nicht für ein „capituliertes" Schweizerregiment verdingt, so ist die Annahme naheliegend, dass er von einem sogen. „Fremdwerber" für eine Freikompagnie angeheuert wurde. Die Listen dieser „heimlichen" Kompagnien sind aus guten Gründen unvollständig oder fehlen, sodass es nicht gelang, festzustellen, zu welcher Compagnie der junge Lenzburger gehörte. Der Name seines Hauptmanns, Metrael (Métre, Mestral) (1700) weist darauf hin, dass *Joh,. Jac. Halder* zu einer jener 3 Zürcher Freicompagnien gehörte, die 1697 dem Regiment des Waadtländers de Sacconay einverleibt wurde, das König Wilhelm 111 von England nach Flandern versetzte. De Mestral diente mit andern Waadtländer-Offizieren unter de Sacconay. Nach Mestrals Beförderung im Spanischen Erbfolgekrieg wurde die Kompagnie dem Hauptmann Deuist anvertraut, unter dessen Kommando *Halder* zum Korporal ernannt wurde (1707). Der

[25]) Die Illusion eines paradiesischen Garnisonslebens wurde sehr rasch zerstört. In Herzogenbusch verloren die Freikompagnien in den Jahren 1693—1696 über 200 Mann, die aus Mangel an Nahrung und Kleidung den grassierenden Seuchen nicht widerstehen konnten. Im nasskalten Winter von 1693 auf 1694 sind 56 Mann erfroren, da sie weder „Capotröcke" (Mantel), noch „Camisol" (Hemden) bekommen hatten. Verhör der Hauptleute vor dem Zürcher Rat, 9.8.1694.

[26]) Staatsarchiv Aarau, Bd. 1780. — Staatsarchiv Zürich, Holzhalb's Kopienband, Holländische Werbungen 1693-1700. Der Ausspruch des Zuger Abgeordneten war allerdings anders gemeint; Valckenier an Fagel, a.a.O. 19. Juli 1691.

nichtschweizerische Name dieses Hauptmanns deutet ebenfalls auf eine Freiccmpagnie hin, denn nur in solchen konnten Ausländer dienen und zu Hauptleuten avancieren.

Das Schweigen der Lenzburger Ratsmanuale machen die Dienstleistung in einem Freicorps sogar wahrscheinlich. Hatten die Gnädigen Herren von Bern die heimliche Werbung für Holland in ihren Landvogteien mehr oder weniger geduldet und mit ihren Verboten ab den Kanzeln nur aus Rücksicht auf Frankreich und die katholischen Orte (Kantone) „pro forma Lärm geschlagen" [27]), so handhabten sie nach dem Protest des französischen Gesandten Amelot (5. Juni 1694) ihre Mandate wieder strenger. In den Jahren 1695 und 1697 bestraften sie die beiden Brüder Morlot, Franz Ludwig und Samuel, die als bernische Offiziere in niederländischen Diensten standen, wegen Anwerbung von Schweizern für die Truppen der Generalstaaten, Im Jahre 1701 mussten die Untertanenstädte nach Bern berichten, „was für Pfarrkinder seit dem verschienenen Herbst von hier weggekommen, ouch von wem geworben und wohin solche gekommen. . . . . " Die Stadträte von Lenzburg meldeten treuherzig, dass sie „in der Zeit von keinen nit wüssen, die andrister weggekommen, ussert etlichen, so uf die Wanderschaft gezogen" [28]), mit andern Worten: Sic kennen zur Zeit keine jungen Burger, die auf andere Weise weggezogen wären, als auf legale Wanderschaft, Kein Wunder also, wenn angeworbene Lenzburger Söhne nicht in den Manualen protokolliert wurden, urn desto gewisser behaupten zu können, man wisse von nichts, und urn sich nicht die angedrohte hohe Strafe und Ungnade der Herren Regenten wegen mangelnder Aufsicht über die Fremdwerber an den Hals zu ziehen. Wer überdies nach Abenteuern und Kriegsglück in fremden Landen trachtete, der nahm sein Handgeld gewiss nicht unter den Augen der besorgten Stadtväter, sondern mochte warten, bis er weit vor den Toren der Stadt einem Werber in die Hände lief. Unter diesem Gesichtspunkt bestätigen die Lücken in den einheimischen Akten sehr wohl, dass der urkundlich verflüchtigte *Johann Jakob Halder* mit dem in niederländischen Papieren auftauchenden *Jacobus I* identisch ist.

Es ist nicht unglaubwürdig, das *Jacobus* an der blutigen Schlacht von Malplaquet unter seinem ehemaligen Hauptmann „Metrael" teilgenommen hatte (ll. Sept. 1708). Der nunmehrige Oberst Mestral war beim Sturm auf die Schanzen der „roten Schweizer" schwer verwundet worden,. sodass der 15jährige Fähndrich François-Noé de Crousaz am Abend der siegreichen Schlacht, als einzig überlebender Offizier, die Reste des Regiments vor dem Herzog von Marlborough defilieren liess. Es ist nun auffallend, dat *Jacobus Halder* im gleichen Jahr (28. Dez. 1709) vom Bürgermeister von Delft zum städtischen Drillmeister berufen wurde. Hatte er, durch Verwundung für den Felddïenst untauglich geworden, seinen Abschied aus dem Schweizerregiment genommen und die niederländische Staatsbürgerschaft erworben? Irgendeinmal muss dies der Fall gewesen sein, denn in den Lenzburger Bürgerrödeln kommt er nicht vor und seine Kinder sind nachgewiesenermassen Niederländer. Er gehörte zu jenen Tausenden, die den schweizericchen Heimatschein „zerrissen" haben, wie es im Volkslied heisst, und auch nicht als Krüppel und Bettler in die Heimat zurückgekehrt sind; ausser den höhern Offizieren verliess keiner mit „fas et nefas" erworbenem Gut den

[27]) Valckenier an Fagel (a.a.O.), 20.3.1963 ..." sullen sy wel wat bohey maeken moeten ...".

[28]) Lenzburger Ratsmanual vom 4.5.1701 als Antwort auf ein Berner Missiv vom 16.5.1701.

Kriegsdienst. Hätte die Verabrchiedung Jacobus Halders mit der Wiedererlangung des Lenzburger Mannrechts geendet, (das weder er noch seine Angehörigen während seiner Abwesenheit durch Bezahlung der Bürgerguldens aufrecht erhielten), so wäre seine Identifizierung mit Johann Jakob Halder unzweifelhaft. Diese Lücke im Ratsmanual ist nicht zu überbriicken, aber erklärbar. Konnte ein ehemaliger Schweizersoldat kein formelles Entlassungs- und Leumundszeugnis seines Kommandanten vorweisen, so wurde ihm der Aufenthalt im Vaterland nicht gestattet; er hatte sein Heimatrecht verwirkt und allfälliges Vermögen wurde konfisziert [29]). Da unerlaubte Entfernung und Fahnenflucht mit Abhauen der drei Schwörfinger und mit Spiessrutenlaufen bedroht war und Desertation vor dem Feind mit „Totschlag durch den nächstbesten" oder „Fusillade" geahndet wurde [30]), versuchten die kriegsmüden Eidgenossen durch „allerhand erschwindelte Vorwände" den Abschied zu erlangen [31]). Sie kehrten aber nicht zurück, sondern verheirateten sich in Niederland und blieben dor:. Unter 50 Abgedankten der 1, Kompagnie des Zürcher Defensivbataillons gingen 13 Zürcher im Haag und in Herzogenbusch die Ehe mit Niederländerinnen ein. Auffallend ist die grosse Zahl von Verheiratungen junger Soldaten in den Garnisonsstädten: da ihnen nach Kriegsrecht „die Vermischung mit Weibsvolk und brutalische Lustbarkeit" verboten war, zu „gut Teutsch, Huren mit sich herumb zu führen, so eine hohe Straff nach sich ziehet, was weder listig noch lustig ist", so zogen es die ehrbaren jungen Burschen vor, eine Ehegemeinschaft einzugehen. Es waren ihre Frauen, die auf die Rückkehr der Gatten in bürgerliche, solide Verhältnisse drängten, und vor allem auch wirtschaftliche Gründe, die ihre dauernde Niederlassung und schliessliche Einbürgerung in Niederland bewirkten. In einem Zürcher Dekret vom 25. Nov. 1699 heisst es: Kein Kriegsknecht soll sich unterstehen, eine Holländerin in die Schweiz zu bringen, wenn nicht „eine söliche frömbde Weibspersohn wenigst dreyhundert guldin hiessiger Währung in unsere Land seiner Zeit zu bringen habe" [32]). In einem Brief vom 17. März 1713 schreibt ein Hanss Geyssmann dem Landweibel der Grafschaft Lenzburg nach seiner Verabschiedung aus dem niederlandischen Militärdienst: „... dann ich lass Euch wissen, guhter freund, dass ich itzunder ein guhten blats (Platz) oder office hab bekommen; dass ich itzunder, wenn ich alt wert, genunck kann haben und dass ich mein guht, dass ich noch zu hauss hab, nicht mehr nöhtich habe, aber dass meiner Mutter dasselbige kan gebrauchen, und wan mein alte mutter kumbt zu sterben, dass dan dass übriche, wass noch bleibt,. ahn mein bruder und schwester mag restituiret werden. weiters so hab ich verstanden aus Eurem brieff dass es so teuer ist im schweitzerland und dass die früchten im lant vohr (für) dass gelt nicht wohl zu bekomen sint, welches gantz nicht guht ist; es ist in Hollant alles, guhts kauff (bon marché), godt lohb.. ." [33] j. Solche und ähnliche Gründe erklären das Vorkommen zahlreicher typischer Schweizernamen in den niederländischen Familiennamenregistern [34]).

Nach dem von den Herren Lourens und Stokhuyzen vermuteten Geburtsjahr 1680 wäre *Jacobus* ein etwas stürmischer junger Söldner gewesen, der, kaum flügge geworden, sich schon mit 20 Jahren eine Frau zu nehmen wusste, denn am 29. Mai 1700 verheiratete er sich zu Delft mit *Hilleken Hendricx de Ham*. Mir scheint allerdings, diese frühe Heirat eine etwas unwahrscheinliche Romanze zu sein! Wenn es möglich wäre, das Geburtsdatum urn einige Jährchen zurückzuschieben, bekäme die Herzensangelegenheit gewiss eine realistischere Grundlage. Und siehe da, hier kommen uns endlich die Lenzburger Akten zu Hilfe: Im Lenzburger Taufbuch ist unser *Hans Jakob Halder* am 22. Sept. 1678 eingetragen, sodass sich in der Tat der jugendliche Draufgänger aus dem Jahre 1700 immerhin in einen 22jährigen jungen Ehemann verwandelt, der somit im besten Mannesalter von 31 Jahren (28. Dez. 1709) zum Instruktionsofficier avancierte. Es scheint, dass diese Tätigkeit des sesshaft gewordenen Reisläufers eine glückliche Wendung in seiner Laufbahn war. Er wohnte „privat", war also dem Garnisonsleben entronnen und der Aufstieg seiner Söhne *Heyndrick* und *Adrianus* zu angesehenen Bürgern der Stadt Delft beweist, dass sich *Jacobus I* als Familienvater und niederländischer Staatsburger bewährte. Er starb 77jährig in Delft, wo er am 7. Nov. 1755 begraben wurde.

VI. Die Ruf- und Zunamen und die Nachzüglerschaft als Indiz der Abstamm,ung

Genau genommen ergibt sich aus den bisherigen Ausführungen vorerst nur die grosse Wahrscheinlichtkeit, dass wir in *Jacobus Habder* zu Delft unsern Lenzburger *Hans Jacob Halder* vermuten dürfen. Unsere Annahme findet eine indirekte Stütze in den von den Herren Lourens und Stokhuyzen gemachten Beobachtung, dass der erstgeborene, im frühen Kindesalter verstorbene Sohn aus erster Ehe des Jacobus Halder *Hans Jakob* getauft wurde, dass ein Sohn aus zweiter Ehe *Johannes* hiess und nach dessen ebenfalls im Kindesalter erfolgten Tod noch ein dritter Sohn den Namen *Johannes* erhielt. Aus dieser auffallenden Bevorzugung des Vornamens *Hans* oder *Johannes* ziehen die genannten Genealogen den Schluss, der Vater des *Jacobus* müsse *Johannes* geheissen haben, womit allerdings die einleitend vermutete Abstammung von *Bernhard Halder* aus Hamburg in Widerspruch gerät, für den sie keine Erklärung haben. Ihre Schlussfolgerung beruht offenbar auf einem niederländischen Taufgebrauch, wonach der Vorname des Grossvaters meistens auf den erstgeborenen Sohn übertragen wird. Tatsächlich ist dies in der Stammfolge der holländischen *Halder* bei 9 Aszendenten 7 mal der Fall, während nach der Lenzburger Stammfolge bei 10 Aszendenten nur 4 mal ein Erstgeborener auf den Vornamen des Grossvaters getauft wurde. Im Falle des *Jacobus* trifft die Feststellung der niederländischen Autoren, nicht zu: Wäre *Jacobus* dem niederlandschen Brauch gefolgt, hätte er seinem Erstgeborenen den Namen *Marx* geben müssen. Die gemachte Beobachtung ist aber in anderer Beziehung für meine Beweiskette interessant. Der Vorname *Hans (Johann)* war der zweite Name des Lenzburgers *Jakob Halder*. Nach vielfachem Brauch gilt bei unverbundenen Doppelnamen der erste als Zuname, der zweite als Rufname. Im Alltag wird

---

29) Staatsarchiv Aarau, Bd. 4258 (n) Werbungen und fremde Kriegsdiende, 1643—1795.

30) Schweizerisches Kriegsreeht durch einen practieierten Secretarius, Frankfurt 1704, Art. 106—171. Ludwig Businger, „Das Kriegsrecht der Schweizer in fremden Diensten", Stans 1916.

31) Staatsarchiv Zürich, Hollandmappe A 217.

32) Staatsarchiv Zürich, Holzhalb, a.a.O., Fol. 1118 ; Unterschreibermanual 1 fol. 31.

33) Staatsarchiv Aarau, Freie Aemter, Bd. 4255, Werbungen und fremde Kriegsdieoste, 1643—1795.

34) Aus Offizierskreisen bürgerten sich in Holland, u.a. folgende schweizerischen Geschlechter ein: *Bodmer, Brennwald, Dürsteler, Grebel, Hirzel, Hofmeister, Holzhalb,* Schud, *Werdmüller.*

nur der Rufname gebraucht; der Zuname dient lediglich zur genaueren Unterscheidung in amtlichen Schriftstücken, Es kommt aber sehr häufig vor, dass die Kanzlisten ebenfalls nur den Rufnamen notieren, vor allem, wenn sie sich auf mündliche Angaben des Namensträgers oder seiner Verwandten und Bekannten verlassen müssen. Es ist daher nicht befremdlich, wenn in den niederländischen Akten immer nur von einem Jacobus die Rede ist, da sich der junge Soldat und Ehcmann *Hans Jakob* eben nur seines Rufnamens bedient haben mag. Bei der Taufe seiner Söhne mochte er sich aber seines Zunamens Hans (Johannes) erinnert haben; ja, est scheint sogar, dass ihm sehr daran gelegen war, dieses Anhängsel seiner schweizerischen Herkunft einem seiner Söhne zu vererben. Gerade weil ich in der Wahl der Vornamen keine allgemeingültige schweizerische Gepflogenheit entdecken kann, die sich stets wiederholt, sehe ich in dieser dreimaligen individuellen Entscheidung in der Namensgebung ein wichtiges Indiz zur Identifizierung des „Holländers" Jacobus mit dem Lenzburger *Hans Jakob.*

Es gibt noch ein weiteres Indiz, das, isoliert betrachtet, nicht sehr schlüssig sein mag, aber in Anbetracht der Lückenhaftigkeit des Archivmaterials an Bedeutung gewinnt. Das Lenzburger Ratsmanual berichtet nämlich am *28.* Juli 1718, dass ein *Johannes Halder* Sohn, Metzger von Beruf, aus Holland angekommen sei, um sein hinterlegtes Vermögen herauszuverlangen. Gleichzeitig habe er „für Ihne und sein Wyb und Kinder das burgerrecht gentzlich ufgeben (und) quittiert für alzeit". Eine schriftliche Erklärung über diesen Verzicht sei von ihm verfasst und von seinen Brüdern als Zeugen unterschrieben und in die Weisentruken (Waisenarchiv) gelegt worden [35]). Es handelt sich um den Sohn des Ratsherrn *Hans Heinrich Halder,* Kupferschmied (geb. 7. Aug. 1625, gest. *4.* April 1690) und der *Maria Fischer* (keine Daten bekannt). *Johannes* war am *6. Nov. 1670* getauft worden, bei seiner Rückkehr aus Holland somit schon fast 48jährig. Ueber die Umstände seiner Auswanderung ist ebensowenig bekannt wie im Fall des *Hans* Jakob, auch Einden sich im Lenzburger Archiv keine Angaben, in welcher Stadt und in welcher Eigenschaft er sich in Holland niederliess. Jedenfalls war er 1708 noch in Lenzburg und unverheiratet, wie aus einer Klage des Meisters Heinrich Müller hervorgeht, der von *Johannes Halder* etliche Hauszinse fu fordern hat. Er war auch nach andern Zeugnissen als „ziemlicher Schuldenmacher" bekannt [36]), für den oft seine Brüder als Bürgen einspringen mussten. Anderseits wurden die drängenden Gläubiger aus dem Vermögensanteil des Johannes von der *Hans Heinrich Halder'schen* Erbschaft befriedigt, die am 15. I. *1691* libelliert und unter die Verwaltung der Waisenpflege gestellt worden war [37]). Das väterliche Erbteil des *Johannes* betrug bei seiner Rückkehr allerdings nur noch 150 Gl., die nach Abzug der hinterlassenen Schulden auf 53 Gl zusammenschmolzen. Nach Verrechnung der Verwaltungskosten mit dem aufgelaufenen Zins von *27* Jahren (1691-1718) konnten *Johannes 96* Gl. ausbezahlt werden, mit denen er nach Niederland zurückkehrte [38]). Seither wird er in den Lenzburger Akten nicht mehr genannt.

Wichtig für unsere Untersuchung ist nun die Tatsache, dass es sich bei *Johannes Halder* um einen leiblichen Vetter (Cousin) des *Hans Jaoob,* alias *Jacobus Halder* handelt. Ihre Väter *Hans Heinrich* und *Marx* waren Stiefbrüder. Dieser Umstand erlaubt den Schluss, in *Johannes* einen Nachzügler des *Jacobus* zu erblicken, mit andern Worten: *Johannes* ist seinem seit 1700 in Holland garnisonierten Vetter kurz nach 1708 nachgereist, um sich in dessen „Wahlheimat" eine berufliche Position zu schaffen. Im Falle der Halder und Hünerwadel von Schaffhausen habe ich bereits auf diesen nicht seltenen Ursprung von Ab- und Zuwanderungen hingewiesen, doch braucht für *Johannes Halder* nicht unbedingt auch Delft als Niederlassungsort in Betracht zu kommen.

In der Vetternschaft der beiden nach Niederland gezogenen Lenzburger und der urkundlich verbiirgten Auswanderung des Johannes nach Holland sehe ich jedenfalls eine gewichtige Stiitze für die Annahme, dass es sich bei dem Schweizer *Hans Jacob* und dem „Holländer" *Jacobus* um ein und dieselbe Person handelt.

VII. Ist *Hans (Jakob) Halder* der Vater von Jakobus I?

Leider lässt sich meine Hypothese an diesem Punkt nicht mit dem berühmten Wantrup'schen Zitat „so reinlich und so zweifelsohne" abschliessen [39]). Inzwischen hat nämlich Herr G. J. Rehm, Assistent am Gemeindearchiv von Breda, einen weiteren Halder in den Ehebüchern der reformierten. Kirchgemeinde zu Breda entdeckt, von dem die Herren Lourens und Stokhuyzen annahmen, dass es sich um den Vater des *Jakobus I* handeln könnte [40]). Wenn dies der Fall wäre, so müsste Jakobus 1 in Holland geboren sein und wäre also nicht erst aus Lenzburg eingewandert. Damit aber fiele mein genealogisches Gerüst wie ein Kartenhaus zusammen. Es ist jedoch des Baumeisters Pflicht, das schwankende Gebäude zu retten und erst zu kapitulieren, wenn sich alle Stützungsmöglichkeiten als unzulänglich erweisen sollten. Bei dem in Breda auftauchenden Halder handelt es sich um einen anlässlich seiner zweiten Verehelichung genannten *Hans Jakob Halder* Witwer der *Geerfruyd Pauwelssen,* Soldat unter weiland Kapitän Rossum. Diese zweite Ehe mit *Hilleken Alberfs* von Geertruidenberg, wurde am 6. Nov. 1660 verkündet und am 26. Nov. 1660 in der Grossen Kirche von Breda vollzogen. Von *Geerfruyd Pauwelssen* wurden dem *Hans Jakob Halder* in den Jahren 1649-1658 drie Töchter, von *Hilleken Alberfs* von 1661-1676 drei Söhne und sechs Töchter geboren. Doch, das Register dieser Geburten weist zwei Schönheitsfehler auf: Vom neunten Kind *(Elena)* und vom elften Kind *(Jakobus)* sind keine Geburtsdaten bekannt, noch wird Breda als Geburtsort genannt, wei bei den übrigen 10 Kindern. Es wäre möglich, und die Herren Lourens und Stokhuyzen haben diese Vermutung ebenfalls ausgesprochen, dass *Elena* und *Jacobus* in einer andern Garnisonsstadt zur Welt kamen, da die Regimenter eben oft ihren Standort wechselten. Tatsächlich war das Regiment des Hauptmanns

[35]) Vogts Rechnung wegen Joh. Halders 1718; Lenzburger Ratsmanual 11 A 35, pg. 105, vom 28.7.1718.

[36]) Ratsmanual 11 A 31, pg. 180, vom 16.2.1697; Ratsmanual 11 A 34, pg. 7, vom 27.11.1708.

[37]) Als Waisenvogt amtete der mit *Barbara Halder* verheiratete Gerber, Rentmeister und Kilchmeyer *Hans Ulrich Fischer*, der mit dem Erblasser *Heinrich Halder-Fischer* doppelt verschwägert war. Im Jahre 1697 wird er als „gewesener Vogt der Halderischen Erben" bezeichnet, scheint aber, bis zu seinem am 8.9.1711 erfolgten Tode das Restvermögen des *Johannes* „so dieser nicht selbsten eingenommen", während dessen Abwesenheit, zunächst in Bern, spater in Holland. verwaltet zu haben. Von 1711—1718 iibernahm *'Ham Martin Fischer*, Ulrichs Sohn, die Vogtschaft über das Vermögen seines Vetters *Johannes Halder*, worüber er nach dessen Rückkehr aus Holland vor Schultheiss und Rat in Gegenwart des Johannes und seiner Briider die Vogtsrechnung ablegte (27. Juli 1718).

[38]) Vogtsrechnungen und Teilungen, Bd. II E 5, 1 a, pg. 232.

[39]) Georg Biichmann, Geflügelte Worte.

[40]) De Nederlandsche Leeuw, Aug. 1958, Spalte 402-404.

van Rossum nach 1666 in Steenbergen und in Bergen op Zoom stationiert, doch ergaben die wiederholten Nachforschungen der beiden holländischen Genealogen im Reichsarchiv von Nord-Brabant und in den Gemeindearchiven der genannten Garnisonsstädte, dass daselbst in den Jahren 1666 -1676 kein Kind aus dem Geschlecht der *Halder* getauft worden ist. Anderseits wurde festgestellt, dass die Taufbücher von Breda urn diese Zeit keine direkten Eintragungen enthalten, sondern aus Notizen nachgetragen wurden, die auf losem Konzeptpapier aufgezeichnet waren. Diese sorglose Registrierung führte natiirlich zu gewissen Ungenauigkeiten die in zahlreichen Fällen nachgewiesen sind und somit' auch die Halderkinder betreffen mochten. Die Kinder Elena und Jacobus kommen denn auch nur durch Interpolation der Genealogen im Register der Täuflinge des Soldaten Hans *Jacob Halder* vor. Für *Elena* bestehen gute Gründe für diese Einreihung, denn sie erscheint am 5. Sept. 1700 als Taufzeugin des Töchterchens *Johanna* der *Josijntie Halder* und des *Jakob Engwiler*, Soldat unter Kapitän Schmidt. *Josijntje* ist nachgewiesenermassen die jüngste, am 23. Sept. 1676 zu Breda getaufte Tochter des *Hans Jacob Halder* und wird somit die urn *6-8* Jahre jüngere Schwester der Taufzeugin *Elena* sein, die später nochmals in einem Aktenstück erscheint: Das Beerdigungsbuch der Grossen Kirche von Breda meldet am 30. Juli 1723 den Tod einer ledigen *Helena Halder*, die am darauffolgenden 2. August beerdigt wurde.

1st somit die Existenz der urn 1670 geborenen *Elena* gesichert, und die Interpolation gerechtfertigt, so ist die Einschiebung eines Jacobus mehr als fragwürdig. Die Herren Lourens und Stokhuyzen leiten ihre Ueberlegungen nochmals von einer Taufzeugenschaft ab: Am 6. Febr. 1697 wurde wiederurn zu Breda ein erstes Töchterchen, *Anna Elisabefh*, des gleichen Ehepaars *Engwiler-Halder* getauft. Als Zeugen sind eingetragen: *„Hilleken Aelbrechts, Jacob Halder* en *Gijsbrecht van Roey."* In *Jacob' (Halder(s)* möchten die Forscher *„unsern Jacobus I"* erkennen, der somit ein Bruder der *Josijntje Halder* (und der *Elena) wäre* und nach den möglichen Geburtsjahren von 1672-1675 als elftes -Kind des *Hans Jacob Halder* ins Geburtenregister eingeschoben werden darf. Für die Identifizierunq dieses „vermutlichen" Jacob mit Jacobus 1 stützen sich die Interpreten besonders auf den Umstand, das dessen erster Sohn auf den Namen des Grossvaters *Hans Jacob* getauft wurde. Ueber die Fragwürdigkeit dieses Argument habe ich mich bereits geäussert, doch ist dies nicht die einzige Schwäche der Beweiskette der holländischen Genealogen. Sie selbst räumen ein, dass der Taufzeuge *Jacob Halder(s)* eventuell der Grossvater des Täuflings sein könnte, der dann allerdings nur mit seinem zweiten Vornamen erscheint. Dass der Name *Jacob Halder(s)* unmittelbar dem Namen der Grossmutter des Täuflings, *Hilleken Aelbrechts* folgt und zwar im Genitiv, könnte m.E. bedeuten: *„Hilleken Aelbrechfs, Jacob Halders* F ra u". Taufzeugen der *Anna Elisabeth Engwiler* wären dann nur deren Grossmutter und ein nicht näher bekannter, Pate *van Roey*. Mit dieser endgültigen Eliminierung des „vermutlichen" *Jacob* als Sohn des *Hans Jacob Halder* und damit Hans Jacob als möglicher Grossvater *Jacobs I* sind wir wieder auf die nunmehr gefestigten Fundamente meines genealogischen Gerüsts zurückgekehrt.

VIII. Die Verwandschaft des Hans (Jakob) Hal d er mit Jakobus I.

In einem Brief vom 17. Juli 1958 wies Herr Ir. F. Stokhuyzen bereits vor der Veröffentlichung des Nachtrags zum

Geschlecht der *Halder* im Nederlandschen Leeuw auf gewisse Zweifel über die Richtigkeit der dort vertretenen These hin, wenn er schreibt: „Der von mir vermutete Vater des *Jacob I, Hans Jakob*, kann natürlich ein Verwandter qewesen sein, der schon in einem eheren Stadium nach Holland gekommen ist." Sollte sich diese neue Vermutung bewahrheiten und auf die Lenzburger Sippe zutreffen, so würde meine eigene These urn ein bedeutendes Argument bereichert; lässt sich die Abstammung des *Hans Jacob* mit *der* St. Galler Sippe nachweisen, so würde meinem Gerüst wenigstens keine Stütze entzogen. Die erste Frage, ob es sich bei diesem Soldaten der Kompagnie des Kapitäns van Rossum überhaupt um einen Schweizer' handelt, kann jedenfalls bejaht werden. Der Name seines (holländischen) Hauptmanns weist zwar nicht unbedingt auf eine schweizerische Kompagnie hin, doch wissen wir, dass der Nachfolger des waadtländischen Hauptmanns Mestral, unter dem Jacob I in einer schweizerischen Freikompaqnie diente, ebenfalls ein Niederländer namens Deuits war. Es lässt sich überhaupt alles, was über die Anwerbung von Jacob 1 qesagt wurde, auch auf *Hans Jacob Halder* anwenden. Auch er kann nur für eine Freikompagnie angeheuert worden sein, denn zu seiner Zeit bestanden noch keine Kapitulationen zwischen schweizerischen Standen (Kantonen) und den Generalstaaten [41]). Seine Anwerbung erfolgte altersmässig frühestens ab 1641, wahrscheilich aber um 1646, wie sich aus *seinen* in holländischen Akten verzeichneten Zivilstandsdaten errechnen lässt [42]). Für die schweizerische Herkunft zeugen vor allem die zahlreichen Namen schweizerischer Militärs, die in seinen häuslichen Verhältnissen auftauchen. Seine Tochter *Geerfruyd* (qet. 15. Mai 1671) heiratete am 16, Dez. 1691 einen holländischen Soldaten, *Hendrik Brantholf*, aus der Freikompagnie des schweizerischen Majors Beaumont (Genf) im Regiment de Sacconay. Nach dem Tode Branthoffs gebar sie eine uneheliche Tochter *Claezijna* (get. 27. Febr.1701), deren Vater, *„Nicolaas Baumann*, ein Schweizer Soldat", sie nach dessen Rückkehr aus dem Feldzug in Flandern heiratete. Ihre Schwester *Josijntje Halder* (get. 23. Sept. 1676) verehelichte sich am 29. Febr. 1696 mit einem *Jakob Engwiler* (Thurgau), der in einer zürcherischen Kompagnie unter Kapitän Smidt (Schmidt von Uster) diente. Nach Engwilers Ableben (vor 1706) heiratete sie am 19. Sept. 1706 den Soldaten Josef *Sfreyf* (Kt, Bern) aus dem Regiment des Brigadiers Amama. Als Patin der *Claezijna Baumann* erscheint im Taufrodel zu Breda eine *Clara Morlet*, offenbar Gattin oder Tochter seines ebenfalls aus schweizerischen- Geschlecht (von Neuveville) stammenden Söldners.

Zu welcher schweizerischen Sippschaft der *Halder* gehörte nun dieser Hans Jacob? Es ist, wie bei *Jacob I* von dem ver-

41) K. Müller-Friedberg „Chronologische Darstellung der eidgenössischen Truppenüberlassungen an auswärtige Machte", St. Gallen 1793. — Paul de Vallière im Schweizerischen Historisch-Biogrsphischen Lexicon, Bd. 4, S. 445. —
Oskar Erismann „Peter Stuppa. Freifähnlein und ständige Linienregimenter der Schweizer", Blätter für Bernische Geschichte, Kunst und Altertumskunde, Heft 3, 1913.

42) Die auffallenden Lücken in den Akten, auf die mich die Herren Kollegen Dr. H. Specker (Staatsarchiv, Bern) und Dr. W. Schnyder (Staatsarchiv, Zürich) aufmerksam machten, machen sich auch in der vorgenannten Literatur bemerkbar. Werbungen für Holland werden dort nur für die Jahre 1565, X99-1605, 1632 und ah 1672 erwähnt. Da jedoch verschiedene höhere schweizerische Offiziere bekannt sind, die auch in den kritischen Jahren X69-1595, 1606-1631 und 1633-1671 in Holland Dienst leisteten, so miissen sie auch über schweizerische Söldner verfügt haben. Siehe Paul de Vallière „Treue und Ehre"; Geschichte der Schweizer in fremden Diesten", Lausanne, 1912.

muteten Geburtsjahr auszugehen, das auf Grund des erstgeborenen Kindes *Anna Mary Halder* (get. zu Breda am 12. März 1649) spätestens um 1628 angesetzt werden kann. Die Herren Lourens und Stokhuyzen nehmen das Jahr 1625 an, wonach der 23jährige Söldner sich urn 1648 mit *Geerfruyd Pauwelssen* verheiratet hätte. Nach den St. Gallischen Taufbüchern [43]) wurde am 25. März 1619 ein *Hans Jacob Halder* getauft, Sohn des *Johannes Halder,* Kupferschmied (1592-1635) und der *Barbara Reutiner (1576-1619)*, die an der Geburt dieses Söhnchens verstorben ist (24. März 1619). Es scheint, dass *Hans Jacob* kurz nach seiner Taufe ebenfalls verstarb,. denn am 24. Aug. 1629 lässt der Vater einen Knaben aus seiner zweiten Ehe mit *Anna Müller* (1594—*1653)* wiederum auf den Namen *Hans Jacob* taufen. Diese Tatsache erklärt das Fehlen des Todesdatums für *Hans Jacob* (1619), das in diesem Falle nich auf eine spätere Abwanderung und Tod in unbekannter Fremde hinweist. Stets setzt das wiederholte Vorkommen eines Vornamens in der gleichen Familie das Ableben des vorhergetauften Kindes voraus, auch wenn diese Kinder von verschiedenen Müttern abstammen [44]). Für *Hans Jacob (1629)* fehlt das Todesdatum ebenfalls, der somit wohl ausgewandert sein kann, 'doch wird es sich trotz Uebereinstimmung der Vornamen nicht urn den *Hans Jacob* in Breda handeln. Er wäre bei der Geburt seines ersten Kindes wenig mehr als 19½ Jahre alt gewesen- und hätte sich spätestens mit 18 Jahren und 10 Monaten verheiraten mussen. Eine so frühe Verheiratung eines landesfremden Söldners ist, selbst bei Annahme von Frühreife und blutjunger Rekrutierung, höchst unwahrscheinlich. Da die St. Gallischen Taufbücher zwischen 1614 und 1630 keine Knaben mit den Namen *Hans- Jacob, Hans,* oder *Jacob Halder* verzeichnen, ist die Ausscheidung der St. Galler Sippe für den „Holländer" *Hans Jacob* (ca. 1625) berechtigt.

Die Nachprüfung der Lenzburger Akten müssten nun zwangsläufig drei Resultate ergeben: 1) die Geburt eines *Hans Jacob Halder* in der kritischen Zeit (urn 1625): 2) den Nachweis seiner Abwanderung und Rekrutierung vor 1648 und die Verwandtschaft mit *Jacobus I.* Wie stehen die Tatsachen?

Im Taufrodel erscheint unterm Datum vom 1. Okt. 1626 ein *Hanns Halder,* Sohn des *Martj Hallder* und der *Anna Kieserin.* Setzen wir vorerst als Arbeitshypothese voraus, dass dieser Lenzburger *Hans Halder* identisch ist mit dem „Holländer" *Hans Jacob Halder, so* ergibt sich, dass sein Geburtsdatum auf das von den holländischen Genealogen vermutete Geburtsjahr nur urn ein Jahr differiert und dass er sich also mit 22 Jahren (statt mit 23) zum erstenmal verheiratete, was durchaus glaubwürdig ist. Ferner: *Hans Halder* ist der Bruder des bereits ermittelten Vaters von *Jacobus I,* also des um 14 Jahre jüngeren, aus einer zweiten Ehe des *Martin Halder-Kieser* stammenden *Marx Halder. Jacobus I* ist somit ein Neffe des *Hans (Jacob) Halder* in Breda. Daraus lässt sich einmal mehr das Phänomen der Nachzügerschaft für die Auswanderung ableiten, indem der Neffe *Jacobus I* dem Beispiel

43) Leonhard Huber, Stemma San Gallensis, Bd. 111, pg. 306, Nr. 7.

44) Diese Regel, ohne Ausnahme, wurde von erfahrenen Genealogen und durch eigene Stichproben in zahlreichen Taufbiichern bestätigt. Ein Beispiel liegt gerade in der Aszendentenfolge von Jacobus 1 vor, der nach dem Tode seines Knäbleins Johannes (geb. 1.710) ein zweites Büblein auf diesen Namen taufen lässt (1715). Der Hollander *Johannes Bernardus Halder* (1819—1893) hat seine Vornamen sogar auf 3 Söhne, von denen zwei kurz nach der Geburt verstorben sind, übertragen.

45) Ich folge hier den Angaben des Lenzburger Genealogen Fritz Bohnenblust, der in meinem Auftrag die entsprechenden Nachforsehungen besorgte.

seines Onkels *Hans* gefolgt wäre, um auf dem Umweg des Söldnerdienstes in Holland eine berufliche Existenz aufzubauen, so wie später *Johannes,* der Metzger, seinem Vetter *Jacobus I* nach Holland nachgezogen ist. Allerdings muss der Onkel kurz vor oder nach der Ankunft des Neffen als 73-jähriger Veteran in Breda gestorben sein (urn 1699).

Leider lässt sich aus den Lenzburger Akten die Auswanderung des *Hans Halder* nicht nachweisen [45]). Das Fehlen des Todesdatums weist auch bei ihm, wie bei *Jacob I* darauf hin, dass er ohne Rückmeldung in der Fremde verstorben ist; auch hat er nach den Ratsmanualen weder sein Mannrecht abgelöst, noch für die Zukunft durch Bezahlung des vorgeschriebenen Obolus das Burgerrecht „aufbehalten". Ferner ist keine Meldung der zweimaligen Copulation in Niederland und der Geburt seiner Kinder in den Ehe- und Taufregistern nachweisbar. Er erscheint auch nicht in den, allerdings fragmentarischen Vogts- und Erbteilungsprotokollen. Trotz dieser Lücken vermogen allein schon die verwandtschaftlichc Verzahnung zwischen *Jacobus I* und *Hans Halder, sowie* die zwanglose Eingliederung der Geburtsjahrs in die Indizienkette den Kreis des Nachweises der Lenzburgischen Herkunft dieser beiden Halder zu schliessen.

Es sei noch auf ein Kuriosum hingewiesen, das bereits schon den Herrn Lourens und Stokhuyten aufgefallen war, dem aber m.E. mehr als nur eine zufällige Bedeutung zukommt. Als *Jacobus I* nach Holland kam, fand er einige Vettern und Basen vor, nämlich die noch lebenden Kinder seines Onkels *Hans Jacob,* Eine Cousine war die Frau des *Hendrik Branthoff, S*oldat unter Major Beaumont. *Branthoff* war somit Dienstkamerad eines gewissen *Willem Engelsdorp,* Sergeant in der Kompagnie Beaumont. *Engelsdorp* war der Taufzeuge des ältesten Sohnes von *Jacob I* aus erster Ehe. Diese „militärischen" Querverbindungen zwischen *Jacob I* und seinem angeheirateten „Vetter" *Hendrik,* dem Schwiegersohn des *Hans Jacob,* hat im verwandtschaftlichen Blickwinkel ein besonderes Gewicht in Bezug auf die Zugehörigkeit der beiden „holländischen" Halder zur gemeinsamen Lenzburger Sippe.

Es ergibt sich für die drei in Holland nachgewiesenen Halder von Lenzburg folgende verwandtschaftliche Beziehung:

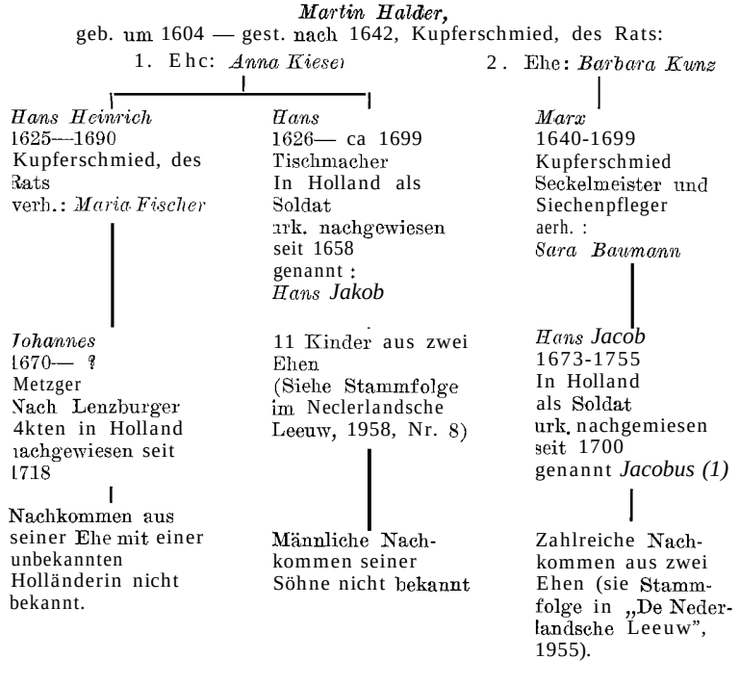

IX. *Johannes Halder* von Lenzburg, *Hans Konrad Halder* von St. Gallen und *Jakob IV Halder* von Delft.

Johannes Halder, der Metzger, dem die Herren Lourens und Stokhuyzen in niederländischen Akten nicht begegnet sind, scheint nicht als Soldat, sondern als Berufsmann [46]) nach Holland abgewandert zu sein. Nichts weist auf seine militärische Laufbahn hin. Seine Auswanderung erfolgte nach 1708, also frühestens mit 38 Jahren, ein Alter, das für eine Rekrutierung kaum mehr in Frage kam. Im Schlussabschnitt des Aufsatzes der niederländischen Genealogen über das Geschlecht der Halder heisst es, dass noch einige Glieder der heute ausgestorbenen Jacobus-Linie gefunden werden hönnten, die in den bis heute bekannten Unterlagen nicht vorkommen, aber sehr 'wohl noch in den Archiven schlummern mögen. Dies gilt natiirlich auch für den mit einer unbekannten Holländerin verheirateten *Johannes* und seine eventuellen Nachkommen, sowie für den in der Einleitung zum erwähnten Aufsatz zusammen mit Jacobus *I* angeführten *Hans Konrad Halder*. Es mag auffallen, dass dieser *„Hans Coenraat"*, der sich als „Jungmann uit Swiserlund" am 4. Juni 1713 in 's-Gravenhage verheiratet hat, bisher nicht in diese Untersuchung einbezogen wurde, obwohl sein Nachweis in den Lenzburger Akten das gleiche Gewicht für meine Abstammungsthese über Jacobus 1 bekäme, wie dessen verwandtschaftliche Versippung mit Hans und Johannes Halder. Eine erste Ueberlegung liess mich annehmen, es könnte sich vielleicht urn unsern Johannes, den Metzger, handeln, der sich in Holland den Rufnamen Konrad zugelegt haben müsste. Diese Spekulation hätte umso eher einen Schein der Berechtigung, als in der kritischen Zeit von 1680-1695 kein Knabe der Lenzburger Sippe auf den Namen Konrad getauft wurde. Dieser Vorname kommt iiberhaupt nur ein einziges mal vor und zwar in der 3. Generation (1631), sodass, wenn nicht Johannes sich hinter dem Decknamen Hans Konrad verbirgt, dieser „Jungmann uit Swiserland" überhaupt kein Lenzburger sein kann. Er müsste somit logischerweise aus St. Gallen stammen.

Diese zweite Ueberlegung findet tatsächlich ihre Bestätigung in den St. Gallischen Akten. Schon der Vorname Konrad weist auf St. Gallen hin, wo die Taufbücher im Zeitraum von 1573-1760 acht Konrad Halder vcrzeichnen. Unter diesen finden wir einen am 30. Dez. 1681 in seiner Vaterstadt auf die Namen *Hans Konrad* getauften Sohn des bereits früher genannten *Hans Jacob Halder-Egger*. Nach einer Randnotiz ist dieser Sohn, wie sein Vater, in der Fremde gestorben; Ort und Datum sind nicht vermerkt [47]). Aus dieser Feststellung, verbunden mit Geburtsjahr und Vornamen, lässt sich zweifelsohne folgern, dass Hans Konrad der St. Galler Sippe angehört. Ueber sein weiteres Schicksal ist nichts bekannt.

Jedenfalls ist es ein artiger Zufall, dass unter den drei

[46]) Einige Verwirrung stiftet der Akteneintrag „des *Johannes Halder,* Metzger Sohn so us Holandt ankommen''. Da sein Vater erwiesenermassen Kupferschmid und nicht Metzger war und aus dem Marginale zum Ratsprotokoll vom 16.2.1697 deutlich hervorgeht, dass Johannes selber der Metzger ist und nicht „eines Metzgers Sohn", muss der obige Satz wie folgt gelesen werden: „des *Johannes Halder,* Sohn. Metzger, so us ...''.

[47]) Ein *Hans Konrad* (geb. 18.19.1677; Todesdatum nicht bekannt) käme wohl auch noch in Frage, doch gebe ich dem jüngeren Hans *Konrad* den Vorzug. Ein Hans Konrad (geb. 25.10.1679) starb 1742 im Spital zu St. Gallen und war kinderlos, obwohl er viermal mit einheimischen Frauen verheiratet war (1711, 1715, 1721 und 1729). Dieser kann sich also nicht 1713 in Holland verheiratet haben. Leonhard Huber, Stemmntologia Sangall., pg. 309, Nr. 14 und pg. 310, Nr. 15/16.

ersten, in Holland bekannt gewordenen Halder beide Schweizersippen vertreten sind, was umso merkwürdiger ist, als diese nicht zu den tahlreichen und weitverzweigten Geschlechtern zählen [48]).

Es sei mir, der Vollständigkeit halber, noch eine Bemerkung über die aus schweizerischer Sicht interessante Tatsache gestattet, das ein *Jacobus Halder* (get. 20. März 1742) aus der dritten Generation der holländischen Jacobus-Linie, von 1758 -1767 im 2. Schweizerbataillon des Generalmajors Escher Militärdienst leistete. Er war als Sergeant der Kompagnie des Majors Werdmüller in den Garnisonen von Maastricht und Leuwarden stationiert. Als Vater eines illegitimen Sohnes *Josephus* (get. 1767) wurde er als „milites ex regione Helvetica" in das Taufbuch der St. Catharinakirche zu Maastricht eingetragen.

X. Heraldischer Excurs.

Nur zögernd wage ich im Zusammenhang mit den Indizienbeweisen über die Lenzburgische Abstammung der niederländischen Halder auch die Heraldik zu berücksichtigen. Unter glücklichen Umständen könnten' die beiderseits geführten Wappen starke Argumente liefern, falls nämlich weitgehende Uebereinstimmung oder eindeutige Brisüren festzustellen wären. Bei der herrschenden Freizügigkeit und Willkür der bürgerlichen Heraldik ist jedoch den Wappen nur eine geringe Beweiskraft für Aszendenzen zuzumessen. Abgewanderte Familienglieder erinnerten sich ihrer Familienwappen nur, wenn eine Veranlassung bestand, ein solches zu führen. Der Söldner oder Handwerksbursche verliess die Heimat kaum mit dem Siegelring am Finger oder der Petschaft im Felleisen. Kam er in der Fremde zu Ehren und Würden, war es sogar möglich, dass er sich des angestammten Handwerks- oder Bauernzeichens im Familienwappen schämte und sich lieber gleich eine neue heraldische Modefigur in den Schild setzte. Man kennt genug solcher Beispiele, sogar ein besonders markantes im Falle des letzten Schultheissen von Lenzburg, *Heinrich Halder-Hünerwadel* (1730—1808) [49]). Dazu kommt, dass im Burger- und Bauerntum das Wappen weit weniger Familien- als Personenwappen war, das den Träger als eine mit dem Siegelrecht ausgestattete Amtsperson aus der Sippe hervorhob. Es kam deshalb nicht selten vor, dass Brüder oder Söhne, die ebenfalls amtliche Funktionen ausübten, sich nicht nur individuelle Brisüren, sondern auch andere Hauptfiguren im W appen zulegten, urn sich von den übrigen Wappenträgern der gleichen Familie zu unterscheiden [50]). Sollte nun der Delfter Drillmeister *Jacobus Halder* Veranlassung gehabt habcn, ein Wappen zu führen, so müsste sich dieses nicht unbedingt auf eines der damals bekannten Lenzburger *Halder-*

[48]) Die wichtigsten Vertreter des Geschlechts der Halder von Lenzburg sind von Fritz Bohnenblust auf Grund des Materials im Familienarchiv (im Bestitze des Verfasser N.H.) im Biographischen Lexikon des Kantons Aargau 1803—1953 (Aarau 1958) behandelt worden. Die St. Gallischen Halder sind erwähnt im Bürgerbuch der Stadt St. Gallen 1950, in St. Gallischen Analekten von J. Dierauer 111; pg. 28 und im St. Galler Neujahrsblatt 1912.

[49]) An Stelle des Handwerkzeichens setzte er für den Amtsgebrauch in einen neteilten Schild, oben in Weiss ein wachsendes rotes Einhorn: unten von Schwarz mit zwei weissen Pfählen belegt. Für den privaten Gebrauch benützte er das angestammte Familienwappen von 1667. Das „Amtswappen" führten später sein Sohn, der Stadtphysikus Dr. *Samuel Halder* († 1792). ferner der Kommandant Oberst *Samuel Halder* (um 1840) und der Rittmeisters *Emanuel Halder* (urn 1550) im Privatsiegel (siehe Anmerkung 53).

[50]) Aus Lenzburg sind zahlreiche Beispiele überliefert. Es gibt Familien gleichen Stammes mit 3, 4, 5 und seine sogar mit 11 Wappen.

Polychrome Butterdose
Manufaktur „De Grieksche A'' des *Jacobus Halder,* Delft.

Unterschussel der Butterdose
(Auf der unterseite Maske des *Jacobus Halder,* Delft)

(Rijksmuseum, Amsterdam)

Polychrome Butterdose
Manufaktur „De Grieksche A" des *Jacobus Halder,* Delft.

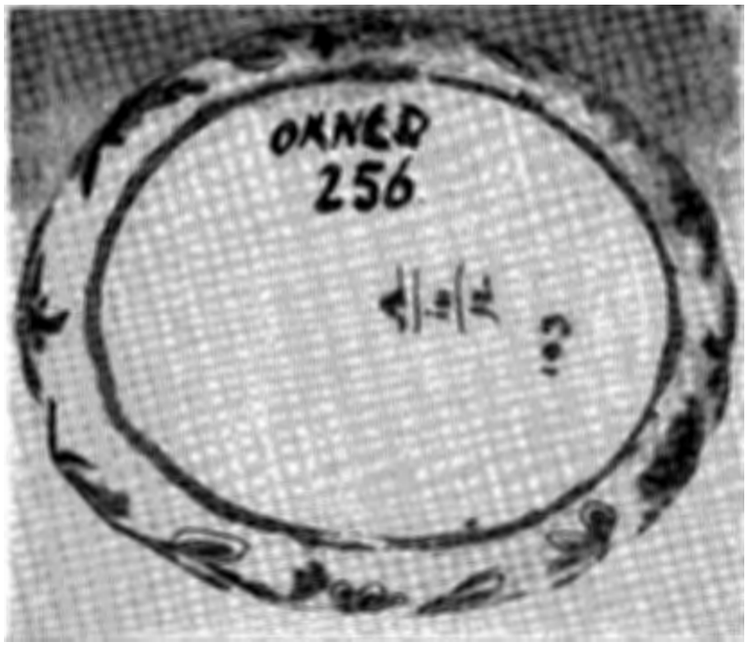

Boden der Butterdose.
Marke in Unterglasurblau des *Jacobus Halder,* Delft.

(Gemeentemuseum, Den Haag)

Polychrome Butterdose
Manufaktur „De Grieksche A" des *Jacobus Halder,* Delft.

(Gemeentemuseum, Den Haag)

Wandbrunnen.

Manufaktur „De Grieksche A'' Delft.
(Mit der Marke des *Jacobus Halder*)

(Rijksmuseum, Amsterdam)

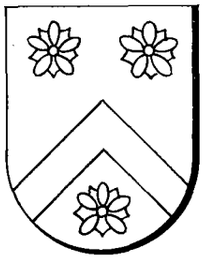

1791

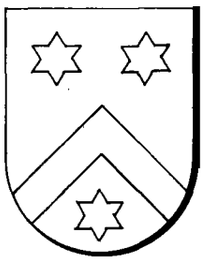

ca. 1870

Wappen der *Halder* von Delft
(Erstes und viertes Viertel)

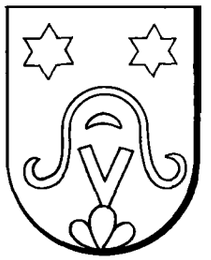

1623

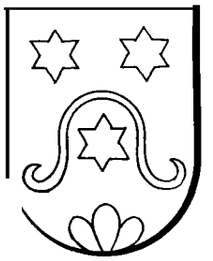

1667

Wappen der *Halder* von Lenzburg
(in Siegeln und Gedenktafeln)

W appen stiîtzen. Wäre dies aber doch der Fah gewesen, finden wir die heraldischen Anhaltspunkte im Wappen seines Grossonkels *Hans Heinrich Halder* des Rats, aus dem Jahre 1623: In Rot ein schwarzer Kesselhalter (Henkel), oben beseitet von zwei goldenen Sternen; auf grünem Dreiberg ein V-förmiges schwarzes Zeichen, überhöht von einem gestürzten goldenen Halbmond: oder im Wappen seines Onkels *Heinrich Halder,* des Rats, aus dem Jahr 1667: in Rot ein schwarzer Kesselhalter, oben beseitet von zwei goldenen Sternen, darunter über grünem Dreiberg ein goldener Stern [51]).

Dem Kessel h a 1 t er kommt eine „sprechende" Bedeutung zu, falls er nicht als Berufszeichen der *Halder*'schen Kupferschmiede (Kesselschmiede) zu betrachten ist [52]). Diese Wappen sind jedoch in keiner Form in den niederländischen Familien nachweisbar. Im Aufsatz der Herren Lourens und Stokhuyzen werden 3 nichtsprechende Wappen erwähnt. Nach einem Siegelabdruck aus dem Jahr 1791 führte ein *Adrianus Halder* ein Wappen mit folgender Blasonierung: Geviertelt: I und IV in Silber ein roter Sparren, begleitet von drei roten Rosen; 11 und 111 in Gold der Friesische Adler, der sich je zur Hälfte auf beide Quartiere verteilt. Das gleiche Wappen jedoch mit drei fünfzackigen Sternen an Stelle der Rosen ist in einer Tafel der *Elisabeth de Veer,* geb. *Halder* (1847—1891) dargestellt. Vergleichen wir die genannten Wappen, der Lenzburger und Delfter Halder ohne wissenschaftliche Pedanterie [53]), so könnte man annehmen, für die relativ späten Wappen der niederländer hätte eine ferne Erinnerung an die Lenzburger Wappen aus der Zeit des Jacobus 1 eine gewisse Rolle gespielt, der in diesem Falle die Kenntnis der Lenzburger Wappen seinen Nachkommen überliefert haben miisste. Der Sparren und die Anordnung der Rosen, resp. der Sterne im 1. und 4. Quartier der Wappen von *Adrianus* und *Elisabeth Halder* könnten darauf hinweisen, nur dass die Bedeutung des Kesselhalters später nicht mehr verstanden wurde und sich das ungewohnte Zèichen in den heraldisch bekannteren Sparren verwandelte.

Signatur von *Jacobus Halder*
unter seinem Gesuch um Eintragung der Fabrikmarke 1765.
(Gemeinde-Archiv Delft)

Die vielen „könnte", „hätte" und „ware" meiner Ausführungen beweisen nur eines mit Sicherheit: dass nämlich die Heraldik in der Beweiskette der Indizien zur Abstammung der niederländischen Halder ein wenig taugliches Glied bedeutet. Es wurde hauptsächlich eingefügt, um die Erwähnung der niederländischen Wappen im Aufsatz der Herren Lourens und Stokhuyzen mit der Beschreibung der lenzburgischen Wappen ins Gleichgewicht zu bringen.

Zwischen zusammenhanglosen historischen Umständen oder Geschehnissen gibt es oft Regenbogenbrücken, die sich im Tatsächlichen verflüchtigen und Deutungen nicht standhalten. Eine solche Brücke spannt sich zwischen Delft und Lenzburg durch die an beiden Orten aufgeblühte Keramikindustrie. In Delft hat sie sich bis heute erhalten, in Lenzburg ist sie eine kunsthistorische Episode geblieben. In meiner Einleitung habe ich den Procurator *Jacobus (lil) Halder* erwähnt, der durch seine Heirat mit *Johanna Radder* in den Besitz der Delfter „Plattenbäckerei", genannt „de Grieksche A", gelangte und

---

51) Nold Halder „Die Wappen der vor 1600 in Lenzburg nachgewiesenen Bürgergeschlechter und Schultheissenfamilien". Mit 92 Abb. Separatdruck aus „Argovia", Bd. 67 (Aarau 1956), pg. 3 und 10), Nr. 27 und 2s.

52) Das Wappen der St. Galler *Halder* zeigt in Blau einen aus grünem Dreiberg wachsenden weissen Hirseh. St. Galler Jahrbücher 1828, pg. 92; Wappenbuch der Stadt St. Gallen, bearb. von Dr. H. R. v. Fels und Dr. A. Schmid (Rorschach 1952), pg. 39 und 77 und Taf. XIV. So in einer Petschaft des *Friedrich Halder* „zur Liebe" im Wappenskizzenbuch des Dan. Wilh. Hartmann (Mss. der Vadiana, pg. 59). — Der Kupferschmied *Johannes Halder* (geb. 21. Juli 1637, gest. 3 März 1694) und dessen Sohn Jakob, ebenfalls Kupferschmied, (geb. 2. Nov. 1665, gest. zu Charleville, 10 März 1697) führten jedoch in Gelb einen schwarzen Kessel mit aufgestelltem Henkel (Halter!). Der Kessel weist eher auf ein Handwerkszeichen hin, da er die Namensymbolik des Halters (anders als im Lenzburger Halder-Wappen) beeinträchtigt. — Das Wappen der *Halder von Mollenberg* (Wangen) zeigt in Weiss einen roten Querbalken, belegt mit einem weissen sechszackigen Stern (Wappenbücher Haggenberg, Siebmacher, Weigel, sowie D. W. Hartmann a.a.O., pg. 67). Aus den in der Anmerkung 6 erwähnten Gründen kombinierte der Sohn von *Friedrich Halder* „zur Liebe" das angestammte Wappen mit dem „Mollenbergwappen": Schrägrechts geteit von Blau mit gelbem springendem Hirsch und von Weiss mit rotem Querbalken, belegt von einem weissen Stern! (D. W. Hartmann a.a.O., pg. 59).

53) Mit Ausnahme der Wappen des Delfter Notars *Hendrik Halder* (1708—1767; in Gold drei Sperlinge) uncl des Lenzburger Schultheissen *Heinrich Halder* (siehe Anmerkung 51), die sich nicht in den Rahmen unserer heraldischen Betrachtung einfügen lassen

Polychrome Tierfigur mit der Marke von *Jacobus Halder,* Delft,.
(Aus H. Havard, „La céramique hollandaise ").

für kurze Zeit, von 1764-1768, auf eigene Kosten betrieb [54]). Um die gleiche Zeit und ungefähr gleich lange, nämlich von 1762-1767, führte in Lenzburg der Manufakturist Markus Hünerwadel eine Fayencefabrik, die später (von 1775—1796) durch das Unternehmen des Fayenzlers Hans Jacob Frey abgelöst wurde, der seine kostspieligen Experimente mit Muffelfarben und Masticomischungen in der ehemaligen Kupferschmiedewerkstatt des Meisters J. J. Halder durchführte und seine kostbaren Erzeugnisse in einem neuen „Ofenhüsli" neben des Schulheissen Heinrich Halders „Baumgärtli" brannte [55]).

Die hier gegebenen Abbildungen mögen in der Schweiz und in den Niederlanden Interesse finden. Es handelt sich nicht sosehr urn grosse Kunstwerke, sondern um rustikale und seltene Typen (nach Ferrand W. Hudig, Delfter Fayence de Delft) die z.T. noch nicht veröffentlicht wurden und in der Schweizerischen Fachwissenschaft für Keramik noch gänzlich unbekannt sind.

Die schönen polychromen Vasen, Platten und Terrinen, die aus der Porzellanfabrik Halder-Radder hervorgingen, zählen heutezu den Seltenheiten der Delfter Porzellankunst; sie tragen unter dem überlieferten Alpha-Zeichen der Vosgänger Halders dessen persönliche Initialen IH [56]). Es ist bedauerlich, dass bis heute die hübsche Kollektion einheimischer Fayencen im Rathaus und im Heimatmuseum von Lenzburg durch keine Stücke aus dem Unternehmen des *Jakobus Halder* zu Delft bereichert werden konnte. Enkel jenes Lenzburger Söldners *Jacobus,* der urn 1695 im Holland einem ungewissen Soldatenlos entgegen ging, das die schweizerischen Reisläufer in ihrem Lied mit der bedeutungsvollen Strophe besungen haben:

Ich weiss nicht, bin ich reich oder arm,
Oder gehts mit mir ins Verderben.
Und ich weiss nicht, komm ich noch einmal nach Haus,
Oder muss ich in der Fremde sterben.

54) Die im Aufsatz der Herren Lourens und Stokhuyzen genannten Werke über das Delfter Porzellan (Spalte 90) seien hier ergänzt durch Ferrand W. Hudig, „Delfter Fayence. Ein Handbuch für Sammler und Liebhaber, Berlin 1929". Darin über die Erzeugnisse der Manufactur „De Griecksche A", pg. 234, 286 und 299.

55) S. Ducret „Die Lenzburger Fayeneen und Oefen des 18. und 19. Jahrhunderts'', Aarau 1950.

56) Abbildungen bei Ferrand W. Hudig, a.a.O., sowie in „De Nederlandsche Leeuw", 1958, Spalte 90.
Ferner in H. Havard, „La céramique hollandaise. Histoire des faïences de Delft ...", Amsterdam 1909, Bd. 1, S. 277.

INHOUD VAN DIT NUMMER. — TABLE DES MATIERES.

Septième Congrès International des Sciences Généalogique et Héraldique. — Bestuussberichten. — Johan Frederick Boode et ses descendants, par B. J. Buma et le Jonkheer D. W. Sickinghe. — The Heraldic Chart of Brabant by Zangrius for the year 1600, by F. J. van Ettro. — Die Herkunft des niederländischen Geschlechts der Halder, von Nold Halder.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en mordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan* 70, *Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE, *Bleijenburg* 5, *'s-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, *'s-Gravenhage.*
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 7 **LXXXI e Jaargang** **juli 1964**

Jacoba Johanna Guitton en Samuel Hendrik Mathourné, Maastrichtse huisgenoten van de familie De Milan Visconti,

door MIR. J. H. DE VEY MESTDAGH.

Het was in het jaar 1793, om precies te zijn op zaterdag de 21ste september, dat in de loop van de ochtend vele Antwerpenaren zich naar de Grote Markt begaven om daar getuige te zijn van een schouwspel, zoals dit in vele jaren al niet meer was vertoond en sindsdien ook niet meer te zien is geweest. Hun belangstelling ging uit naar een houten platform voor het stadhuis, waaraan enige timmerlieden bezig waren de laatste hand te leggen. Nadat dit gereed gekomen was, werden er nog enkele tonnen 'opgehesen en een lomp houten wagenwiel, dat als een grotesk uit zijn as geslagen rad van avontuur het geheel bekroonde.

Tegen het middaguur ontstond er een grote deining onder de inmiddels van alle kanten toegestroomde menigte. Van de kant van het Steen naderde langs, het imposante 16de-eeuwse renaissance stadhuis een kleine stoet gewapende gerechtsdienaren met in hun midden een armzalige in boeien geslagen figuur, die zij op het plankier brachten.

Klokslag 12 uur werd aan hem ten overstaan van de schout, twee schepenen en de griffier criminel het doodvonnis voltrokken op de manier,. zoals de Volle Vierschaar van Antwerpen dit de vorige dag had bepaald: „applicatione in rota, strangulatione et crurifragio, cum ictu gratiae", d.w.z. na vastgebonden te zijn op het rad door wurging en radbraking, (zonodig) gevolgd door een mokerslag op het hart. Dadelijk daarna werd het verbrijzelde en ontzielde lichaam weggevoerd naar het galgeveld op Stuyvenberg, waar het op rad en staak verscheidene dagen ten aanzien van een ieder ten toon werd gesteld, 'overeenkomstig het tot dan toe geldende gebruik.

Het bijzondere aspekt van deze makabere exekutie was, dat het hier de laatste van die aard betrof op het einde van het oude regiem te Antwerpen, dat in augustus 1794 met de komst van Pichegru en zijn sans-culotten definitief ten val kwam.

Wat had nu deze miserabele figuur op zijn kerfstok, dat aan hem zulk een verschrikkelijk vonnis werd voltrokken? Wel, een beestachtige moord, begaan binnen Antwerpen in een huis aan de Veemarkt, drie jaar te voren, op de heer en mevrouw *Mafhourné* [1]). Alvorens nader in te gaan op dit onder moordenaarshand zo tragisch omgekomen echtpaar gaan we ons eerst verplaatsen naar de familie *De Milan Visconti* te Utrecht, waar de heer *Mathourné* een belangrijk en voor zijn verdere lotgevallen beslissend gedeelte van zijn leven had doorgebracht.

De familie *De Milan Visconti* telde in de 18de eeuw verschillende harer leden zowel in de Noordelijke als in de Oostenrijkse Nederlanden. In 1722 certificeert Philip O'Kelly, „premier roi et héraut d'armes" van Maria Theresia voor haar provincie Henegouwen, een geslachtslijst, waarin men de Mechelse en Utrechtse *De Milan's* rechtstreeks laat afstammen van het geslacht *Visconti*, dat gedurende ruim een eeuw Milaan regeerde, eerst als heer en later als hertog. Deze lijst steunt, blijkens de verklaring van O'Kelly, mede

1) F. Verachter: De Laatste crimineele proceduur van het oud Regiem te Antwerpen (1790—1793), De moord op Mr en Mw Mathourné. In: Floris Prims' Bijdragen tot de Geschiedenis, 23ste jrg., Nieuwe reeks, 10de jrg., 1932, p. 312-360.

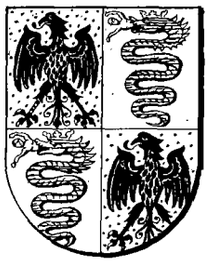

DE MILAN VISCONTI

op het in 1710 te Amsterdam verschenen werk van Jacob Willem Imhoff: „De twintig illustre families van Italië". Imhoff maakte daarbij gebruik van een brief van Mr. *Daniel de Milan Visconti* uit Utrecht — vader van *Gijsbert Franco* en *Alexandrina,* die wij straks nog nader zullen tegenkomen — waarin deze zich noemt *Daniel de Mediolano Vicecomes.* Hierdoor is meteen vastgesteld aan wiens fantasie wij deze wonderlijke genealogie danken. Wonderlijk, want de hertogelijke tak van het geslacht *Visconti* stierf reeds in 1448 met hertog *Philip Maria Visconti* in mannelijke lijn uit.

De eerste werkelijk bekende stamvader van Mr. *Daniel* was *Guilielmo de Milano,* in eerste echt getrouwd met *Anna Wolfswinckel.* Van hun zoon *Jan* weten we, dat hij te Rijssel in 1575 een huwelijk aanging met *Agnes Maes* en aldaar twintig jaar later overleed. Uit deze tijd is ook bekend, dat de familie het beroep van tafelhouder uitoefende en door huwelijk met andere lombardiersfamilies was verbonden, Zo trouwt Jan's zuster *Anna* [2]) met de Brielse en sinds 1581 Utrechtse bankhouder *Pedro Ormea.* Het in 1620 op *Jeronimo del Ponte,* een zoon uit Anna's tweede huwelijk, en op haar neef *Daniel de Milan Jansz.* overgegane Utrechtse oktrooi' zou nog drie generaties lang in handen blijven van de *De Milan's* en de aan hen geparenteerde families *Del Coxne, Kriex* en *De Ferraris,* totdat het in 1719 werd overgedragen aan hef stadsweeshuis te Utrecht [3]). Daniel's zoon, *Jan de Milan,* zal zich op den duur zeker- niet meer direkt hebben *ingelaten* met het bedrijf, dat zijn aspiraties naar *een* hogere sport op de maatschappelijke ladder lelijk in de weg had kunnen staan. De smet, die nu 'eenmaal sinds de middeleeuwen aan het beroep van tafelhouder kleefde, was in zijn tijd nog altijd virulent, Als in 1664 bij de vérnieuwing van het oktrooi professoren (foei !) willen deelnemen in de bank van lening, bemoeit de academische senaat er zich mede en spoort. hen aan zich te gedragen in overeenstemming met de waardigheid van hun ambt. In 1657 werd er nog gedelibereerd of Johanna Holda, vrouw van de kassier van de bank, wel mocht worden toegelaten tot het heilig avondmaal [4]).

In 1696, drie jaar voor zijn dood, wist *Jan de Milan* zich door keizer Leopold van Oostenrijk te doen verheffen tot baron van het Heilige Roomse Rijk, nadat hij reeds voordien

2) J. Denucé: De afkomst van Anna Milan, stammoeder van het geslacht Teixoira de Mattos. In: Antwerps archievenblad, januari 1928.

3) a. Mr. J. D. Veegens: De banken van leening in Noord-Nederland tot het einde van de achttiende eeuw. Leiden 1869. Diss.
b. Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford Koeq van Breugel: Tafelhoudersgeslachten. In: Historia, 13de jrg., 1948, p. 188.

4) Idem 3b, p. 191.
Mr. G. G. Pekelharing: Dr. Justus Kriex en de Utrechtse bank van lening. In: Jaarboekje van Oud-Utrecht, 1958, p. 105—114.

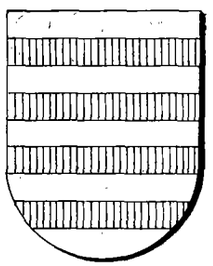

SERVAES VAN LIMBURCEI

in het bezit gekomen was van de positie en titel van kanunnik van het Kapittel van Sint Marie te Utrecht [5]).

Zijn zoon, Mr. *Daniel,* voerde ingevolge voornoemde adelsverheffing het volledige wapen der *Visconti's,* hertogen *van Milaan* [6]). Ook vertoonde hij op uitgebreide schaal die andere typerende merkwaardigheid der rijk geworden lombardiers, het najagen van heerlijke titels en goederen. De ridderhofsteden Hinderstein en Nyeveld wist hij te vermenigvuldigen met de ambachtsheerlijkheden Veldhuysen, Bijleveld, Rosweyde, Reyerscop, Lichtenberg en Oude Rijn, terwijl en passant nog het huis Snellenburg onder Benschop daaraan kon worden toegevoegd. Evenals zijn vader was hij kanunnik van Sint Marie, maar wat deze nog niet was gelukt, het verkrijgen van toegang tot de hoge colleges van bestuur, daarin slaagde de zoon. Hij werd schepen en raad in de Vroedschap der stad Utrecht, vervolgens lid en tenslotte zelfs president van Gecommitteerde Raden van Utrecht.

Wellicht aanvankelijk begunstigd door het oude familieberoep leefde hij op nog -een ander terrein zijn verzamellust uit, nl. op dat der numismatiek. „Welke genegenheid en hoogachtinge Uwe. Hoogwelgeboore 'n allen tyde voor de overgebleevene gedenkstukken der Vaderlandsche Oudheden gehad' heeft, getuigen volmondig de opgehoopte Verzamelkaszen dier van alom vergaderde zeldzaamheden". Met deze woorden opent Frans van Mieris zijn in 1726 aan *Daniel de Milan Visconti* opgedragen „Beschryving der bisschoplyke munten en zegelen van Utrecht" [7]).

Ook zijn huwelijk met een dochter uit een bekend Alkmaars en ook te Amsterdam gezeten regenten- en koopmansgeslacht, *Mechteld Jacoba Servaes van Limburch,* zal de nodige luister hebben bijgezet [8]). Uit dit huwelijk werden vier kinderen geboren: *Jan Servaes, Cornelia, Alexandrina Margaretha* en *Gijsbert Franco. Jan Servaes* overtroefde al weer zijn vader en werd deken van het Kapittel van Sint Marie, geëligeerd raad, gecommitteerde ter Staten-Generaal, raad in het Hof van Utrecht en dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van de Lekdijk Bovendams [5]). De jongste, *Gijsbert Franco,* bij zijn doop vernoemd naar zijn oom *Gijsbert de*

5) a. Mr. W. J. baron d'Ablaing van Giessenburg: Milan Visconti te Utrecht ; met, tekst van het adelsdiploma en genealogie. In: De Nederlandsche Heraut, 7de jrg., 1892, p. 45-54.
b. W. Stooker: Iets over de boerderij Laanwijk te Lopik en een Utrechtse familie; met kwartierstaat van Agnes Kriex, dochter van Dr. Justus en Agnes de Milan. In: Maandblad van Oud Utrecht, 30ste jrg., 1957, p. 117.

6) Jaarboekje van Oud Utrecht. 1947/8. p. 75.

7) Frans van Mieris: Beschryving der' bisschoplyke munten en zegelen van Utrecht. Leiden, S. Luchtmans, Dirk Haak en Joh. Arn. Langerack, 1726, fol. 2. Zie ook noot 36.

8) Mr. Daniel de Milan Visconti en zijn vrouw Mechteld Jacoba Servaes van Limburch zijn getrouwd te Benschop 26-12-1682 en overleden te Utrecht resp. 3-4-1741 en 19-7-1740.
Zie verder nr. 5a.

SNELLENBURG IN 1729.
Tekening in Oost-Indische inkt door L. P. Serrurier.
Rijkssrchief Utrecht, Topografische Atlas nr. 1533.

NYEVELTIN 1752.
Tekening in Oost-Indische inkt door H. G. Schutter.
Rijksarchief Utrecht, Topografische Atlas nr. 1701 *.

Milan en de IJsselsteinse burgemeester *Franco van Meerlant* [9]), bekleedde vanaf 1742 tot aan zijn dood in 1780 de sleutelpositie van secretaris der Staten van Utrecht. We kunnen wel zeggen, dat de familie *De Milan Visconti* in de 18de eeuw „erin" was.

Het zijn ongetwijfeld de grote rijkdom der familie en de vooraanstaande en invloedrijke positie van Mr. *Daniel* geweest, die de loopbaan van zijn zoons mede hebben bepaald. Ook andere familieleden hebben daarvan geprofiteerd. Zo dankten Mr. *Jacob en* Mr. *Michiel Elias* uit Amsterdam hun ambten van respektievelijk gedeputeerde ter Generaliteits Rekenkamer en raad ter Admiraliteit in Zeeland vanwege de provincie Utrecht aan Mr. *Daniel,* die immers gehuwd was met hun nicht *Servaes* [10]).

Er was echter één omstandigheid die aan alle voorspoed een wrange bijsmaak gaf. Geen der kinderen van Mr. *Daniel* bleek nl. een huwelijk te ambiëren, hetgeen ertoe leidde dat het geslacht in 1780 uitstierf. De ouders hadden alles gedaan om het kontakt met de andere sexe te bevorderen. Feesten, bals en buitenpartijen, waartoe hun behuizingen in Utrecht, Benschop en Langbroek zich zo bij uitstek leenden, volgden elkaar in bonte rij. De gelegenheidsdichter Van Broekhuysen werd in de arm genomen om zijn weliswaar wat kreupele, maar niettemin suggestieve liederen ten beste te geven. Enige coupletten uit het ter gelegenheid van *Jan Servaes' 29ste* verjaardag gelanceerde gedicht „De Benschopse Nimphies" mogen dit verduidelijken [11]).

Benschops nimfies, soet van weesen,
Aenstonts nieuwe keursies aen,
'K ben geen bocksvoet, wilt niet vreesen,
Ey, laet ons nae 't ball toe gaen,
Dat men heeden staet te vieren
Ter verjaeringh van een borst,
Die wel eens sou tierelieren,
Als hij het maer waeghen dorst!

Jé, hoe kruyigh staen die kleeren,
Was er nu een kransje bey,
'K ken je bij mijn Bruyntie sweeren,
Dat men noyt sagh beeter rey.
Nu dat's macklijck te bekomen
Daer de soete beemden staen
Aen de cristallijne stroomen
Van den IJssel, dicht belaen
Met de keurelijckste bloemen,
Die natuyr heeft voortgeteelt.
Men hoeft hier geen plaets te noemen
Niet één streek is misgedeelt.
'K sal u mee wat helpen plucken,
Wijst mij maer het besten aen.
Ey, wilt toch soo laegh niet bucken,
Off laet mij eerst voor u staen;
'K denk nogh om Actaeons lijden
Die bij toeval ook eens sagh
Sonder dat hij 't kon vermeyden
Iets, dat schuuwt den helle dagh.
Misschien kon 't mij oock gebeuren,
Want de rockies siin wat kort
En dan was 't een 'dagh van treuren,
Die ons nu tot vreugde port.

[9]) Algemeen Nederlands Familie-Blad, 1903, p. 544.
[10]) Elias: De vroedschap van Amsterdam, 11, p. 599.
[11]) Rijksarchief Utrecht, Verzameling Attevelt, dossier De Milan Visconti.

Hé, wat schoonder madelieven,
Vindt ick daer geplaetst bijeen,
Sal ik die met u believen
Plucken ? Segh maer jae off neen.

De Vrient is nu alleen
Maer sal der haest wel een
Die suyckersoet is, krijghen
Al bij haer linckerbeen.

De man, die is soo groen,
Dat hij met geen fatsoen
Kan langer alleen slaepen,
Sonder wat aârs te doen.

Soo krijcht hij een nieuw velt,
Daer hij met veel gewelt,
Sijn mey sal moeten planten,
Eer alles is herstelt,

Geluck daerop mijn Heer,
Wij hoopen 't bruytie teer
Met veel respect te groeten,
Als wij hier komen weer.

Zoals U ziet liegt dit gedicht er bepaald niet om, waarop het streven van de familie was gericht.

Ook op andere wijze werd erop aangestuurd van beide jongens all-round mensen te maken. Zoals dat in de 18de en 19de eeuw bij zoons van gegoede en vooraanstaande huize usance was, zien we in het najaar van 1714 de gebroeders *De Milan,* gewapend met een. paspoort van de stad Utrecht, vertrekken voor wat in die tijd zeker nog als een wereldreis kon worden beschouwd, een reis die hen zou voeren door Frankrijk, Italië en Duitsland. De wereldwijsheid en levenservaring daarbij opgedaan zal hun zeker later te pas zijn gekomen bij het vervullen van hun verantwoordelijke en hoge posities. Een aardige bijzonderheid in genoemd paspoort is de volgende daarin opgenomen gezondheidsverklaring, welke tegelijkertijd doet denken aan een hedendaagse brochure ter bevordering van het vreemdelingenverkeer: „quod urbs nostra agerque circumiacens divina favente clementia gaudet aere puro et salubri, estque libera ab omni pestis, labe aliusve contagionis vitio", d.w.z. dat onze stad en omgeving door goddelijke goedgunstigheid een zuivere en heilzame lucht geniet en vrij is van alle pest, besmetting en andere levensgevaarlijke ziekte [12]).

In 1747 werd *Jan Servaes de Milan Visconfi* ten grave gedragen in de Catharijnekerk te Utrecht „nalatende een bejaarde broeder en zuster". Zijn wapen werd in de kerk „gehangen" en de „24 el laken (van de lijkbaar) aan het kinderhuis vereert" [13]).

Gijsbert Franco de Milan Visconti, sinds 1742 secretaris van de Staten en sinds 1720, door opdracht van zijn vader, heer van Hinderstein [14]), bleef dus alleen met zijn zuster *Alexandrina* achter en volgde zijn broeder op in al diens heerlijkheden en goederen. Hij kon zich voortaan noemen: heer van Hinderstein, Nyeveld, Veldhuysen, Bijleveld, Rosweyde, Reyerscop en Lichtenberg. De bewoning van drie huizen tegelijk leverde, bij afwezigheid van nivellerende beastingen, nog geen problemen op. De -weekeinden genoot hij

[12]) Idem nr. 11.
[13]) Idem, nr. 9, p. 489.
[14]) Jhr. Mr. E. B. F. F. Wittert van Hoogland: Bijdragen tot de geschiedenis der Utrechtse Ridderhofsteden en Heerlijkheden, I, p. 77.

op Snellenburg en Hindersteyn. De rest van de tijd was hij, mede door zijn ambtsbezigheden, gebonden aan de stad Utrecht, waar de familie al sinds het begin der 18de eeuw een gunstig gelegen dubbel woonhuis bewoonde aan de Wijde Begijnestraat [15]), vlak bij de Voorstraat, vanwaar men in enkele minuten via de Boothstraat het gebouw van de Staten aan het Janskerkhof kon bereiken.

Wanneer *Gijsbert Franco* op Snellenburg zat, moet hem bij kerkgang in Benschop de geringe muzikaliteit der dorpelingen, die nog a capella zongen, onaangenaam hebben getroffen, temeer daar hij op dit punt in Utrecht wel anders gewend was. De kerkeraad had al eens de verzuchting geslaakt dat „het psalmgezang alhier door de onkunde der kerkgangeren seer gering was en het dus voor een voorsanger zeer difficiel om een goede en stigtelijke melodie te houden". In 1755 bracht hij hierin een grote verbetering door de schenking van een orgel, gesierd met zijn wapen [16]). Zo kan men nog heden ten dage dit illustere embleem van de hertogen van *Milaan* op de meest onverwachte wijze aantreffen in het onlangs zo smaakvol gerestaureerde kerkje van Benschop.

Echter, niet alleen het staatkundig en kerkelijk leven van zijn tijd hield hem bezig. Ook de vrijmetselarij vond in hem een aktief aanhanger. Hinderstein werd een centrum der maçonnerie, waar de Utrechtse loge — één der eersten in ons land — regelmatig vergaderde in de torenkamer met uitzicht op het noorden, zoals de rite dat verlangt. Ook de thans nog daarin aanwezige twaalf muurzuilen en de roos- en granaatappelemblemen op de vloertegels zouden daarvan getuigen. Op enkele meters voor het huis liet hij bovendien een grote muur optrekken (die inmiddels weer is afgebroken), opdat de bezoekers ongezien konden binnengaan [17]).

In het politieke leven behoorden de verlichte De *Milan*'s tot dat deel der regenten,. dat er weinig voor voelde de Oranjes naar de ogen te zien. Van Hardenbroek geeft hiervan in zijn Gedenkschriften een duidelijke indikatie, wanneer hij vermeldt, dat zijn oom „dikwerf sig sterk hadde geuit tegen *Milan, Burtnan,* etc., dat sij niet ernstig hadden geïnsteert op 's Prinsen promotie als generael" [18]).

Het ligt voor de hand, dat de inmiddels al bejaarde De *Milan* met een ziekelijke zuster van in de 70 [19]), die zeker de nodige verzorging vereiste, langzamerhand eens uitzag naar een vertrouwde hulp, die tevens de leiding op zich kon nemen van de huishoudingen in de Wijde Begijnestraat, Snellenburg en Hinderstein. In de 50er-jaren vonden zij die in *Jacoba Johanna Guitton,* dochter van de Waalse predikant te Maastricht, *Marcus Guitton* en *Wilhelmina Elisabeth de Prato.* Hoe precies het kontakt tot stand is gekomen weten we niet. Waarschijnlijk heeft dit gelopen via de familie van haar moeder. Haar moeders broeder, Ds. *Andreas Jacobus de Prato was* nl. gehuwd met *Anna Bylandt,* wier familie in de 17de en 18de eeuw was gesettled in de Lopikerwaard en omstreken, en daar verscheidene ambten bekleedde. Een dochter uit het huwelijk *De Prato-Bylandt, Anna Cecilia de Prato,* was weer gehuwd met haar neef *Govert Bylandt,* sub-

15) Gemeentearchief Utrecht, Register van transporten en plechten, 1715 (fol. 176), 1717 (fol. 105).

16) J. G. M. Boon: De kerk van de Hervormde Gemeente te Benschop, p. 41.

17) Deze gegevens berusten op eigen waarneming ter plaatse en zijn voorts ontleend aan inlichtingen van Mr. K. L. C. M. I. baron de Wyckerslooth de Weerdesteyn, eigenaar en bewoner van Hindersteyn, en Jhr. Mr. L. A. M. van Sasse van Ysselt.

18) Gijsbert Jan van Hardenbroek, Gedenkschriften, II, p. 257.

19) Gemeentearchief Utrecht, Protocol notaris Dirk Oskamp, 1766, nr. 75.

stituut-schout van Lopik, Lopikerkapel en Zevenhoven, en secretaris en gadermeester van zijn woonplaats Jaarsveld [20]). Als we nu even bedenken,. dat de *De Milan*'s's zomers veelal verbleven in het op slechts enkele kilometers van Jaarsveld gelegen Benschop, en daar zeker door hun „kransjes" met de omliggende families ook de *Bylandt*'s goed zullen hebben gekend, dan is het wellicht niet zo verwonderlijk dat we dit Maastrichtse meisje, dat bovendien wel eens bij haar nichtje *Bylandt* zal hebben gelogeerd, ineens als huisgenote bij de *De Milan's* zien opduiken.

Er was echter, naast het huishouden, nog een ander facet uit zijn dagelijks bestaan, dat *Gijsbert Franco* zorgen baarde. Zijn ongetwijfeld zeer drukke werkzaamheden als secretaris van de Staten en als bezitter van vele heerlijkheden en goederen groeiden hem nl. met het slinken van zijn krachten over het hoofd, Dat hij zijn statenbesognes eigenlijk alleen niet goed meer aankon, kwam enige jaren later wel zeer duidelijk tot uiting, toen de Staten tot zijn 'ontlasting Mr. *Cornelis Anthony de Vos* als zijn adjunct en mede-secretaris aanstelden [21]). *De Milan* keek dus uit naar iemand die hem zijn dagelijkse arbeid wat kon verlichten en zal zijn zorgen en verlangens in huiselijke kring zeker niet onder stoelen en banken hebben gestoken. Het ligt voor de hand dat *Jacoba Guitton* met het overbrieven van haar Utrechtse belevenissen aan haar ouders ook de moeilijkheden van de oude heer *de Milan* heeft aangeroerd.

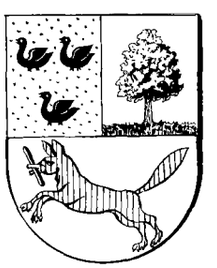

MATHOURNÉ

Nu was in Maastricht *Johannes Mathourné* organist van de Waalse kerk en uit dien hoofde een man,. waarmede Ds. *Guitton* regelmatig te maken had. Zijn zoon *Samuel Hendrik Mathourné* had juist de Latijnse school doorlopen en stond op het punt zich overeenkomstig de wens van zijn vader [22]) aan een der academieën als student te laten inschrijven, toen *Mathourné* Sr. daar ineens tijdens een gesprek met Ds. *Guitton* hoorde dat de secretaris van de Staten van Utrecht uitkeek naar iemand die hem als „pennist" kon assisteren. Het vooruitzicht op een ambtelijke carrière, waarvan het slagen, mede door een in de ambtelijke wereld zo invloedrijke figuur als *De Milan,* verzekerd scheen, was al te aantrekkelijk om er niet meteen werk van te maken. En zo zien we in 1760 *Samuel Mathourné,* na zijn stadgenote, als volgende huisgenoot zijn intrede doen bij de familie *De Milan Visconti.* Zijn thans vergeten familie [23]) was afkomstig uit Verviers, waar omtrent het midden der 16de eeuw *Olivier Mathourné,*

20) Jhr. Dr. D. P. M. Graswinckel: Het archief van het huis Jaarsveld, inv.nrs. 348, 349, 354, 404, 804, 805, 1914.

21) Idem nr. 18, 1, p. 382, 111, p. 132.
Utrechtse Naamwijzers. Resoluties Staten van Utrecht 4-9-1771.

22) Mr. J. H. de Vey Mestdagh: „Geslagt-register en raadgeving van Gabriel Lambertus Vidal de Saint Germain aan zijnen zoon" p. 3 (32).

23) a. Idem 22, p. 1 (4)--10 (15).
b. Mr. J. H. de Vey Mestdagh: Archief der familie De Vidal de Saint Germain, p. XI, 108, 109.

de eerstbekende stamvader van de latere Maastrichtse tak, leefde. Het was diens achterkleinzoon *Samuel,* die „uit zugt voor de protestantsche godsdienst zijn vaderland en goederen verlaten had" en uitweek naar Maastricht, waar hij zich als koopman vestigde. Door zijn huwelijken in 1656 en 1667 met *Maria Francq* en *Henriëtte Groubert* geraakte hij ter plaatse volkomen ingeburgerd. Zijn nakomelingen zouden er zich nog tot 18 19 weten te handhaven, Uit het huwelijk van zijn zoon *Johannes* met *Helena Frankot,* dochter uit een bekende maasschippersfamilie, werd de vader van onze *Samuel Hendrik* geboren. Zijn moeder, *Judic Maria de Saint Martin,* bracht daarnaast nog zeven kinderen ter wereld, waaronder schrijvers' voormoeder *Anna Maria Helena,* die wij verderop nog even zullen ontmoeten [24]).

Als we op de 18de december 1766 het huis aan de Wijde Begijnestraat hadden kunnen binnen gaan, dan zouden we daar broeder en zuster *De Milan* in enigszins geagiteerde stemming hebben kunnen aantreffen, druk bezig zich gereed te maken voor een uitstapje, waarvan de gevolgen voor één hunner huisgenoten van wel bijzondere betekenis zouden blijken te zijn.

Gijsbert Franco, nog goed ter been, en zijn zuster „wel swakkelijk, dog mede gaande en staande", begaven zich dan op die dag, zich met het klimmen der jaren meer en meer bewust van de broosheid van dit aardse bestaan, naar notaris Oskamp om daar hun laatste wil te doen verleiden, een wil die er kennelijk op gericht was hun geliefde huisgenote, *Jucoba Guitton,* tot hun dood aan zich te binden, in de hoop zodoende in hun laatste jaren verzekerd te zijn van haar liefderijke verzorging. Na voor de notaris verklaard te hebben, dat de langstlevende van hen beiden het vruchtgebruik van hun goederen en vermogen zou genieten, bepaalden zij, dat *Jacoba Johanna Guitton* na hun beider dood hun enige en universele erfgename zou zijn [25]). Het zou overigens nog 14 jaar duren eer deze wel zeer genereuze bepaling effekt kon sorteren.

Dat *Samuel Mathourné* in dit testament niet vernoemd werd, behoeft nog niet te betekenen, dat de testateurs met hem minder op hadden. Hij zou weer op een andere manier aan zijn trekken komen. Twee jaar later kwam nl. op instigatie van zijn broodheer zijn benoeming los tot extra-ordinaris klerk ter secretarie van de Staten van Utrecht [26]), een benoeming dus vooralsnog buiten de normale sterkte, maar die hem in staat stelde de ambtenaarswereld — in die dagen een vrij kleine en besloten kring — binnen te dringen [27]). Zonder de aanzienlijke protektie van zijn weldoener zou hem dit vrijwel zeker nimmer zijn gelukt.

Uit het benoemingsvoorstel van *De Milan* aan de Staten weten we, dat hij *Mathounné* wist te waarderen. Hij beveelt hem nl. aan op grond van het feit, dat hij hem „sedert den tijd van agt jaren in huis gehad hebbende" voor „het schrijven van verscheide stukken ten dienste van de provincie gebruikt (heeft)", waarbij hij zich „altijd met vereischte bescheidenheid gedragen en bij vervolg bekwaam gemaakt had", zodat hij „de provincie zou kunnen van dienst zijn". Voordat ik nu de verdere lotgevallen van onze „pennist" ga vertellen, wil ik eerst nog eens de schijnwerper richten op *Jacoba Guitton.*

[24]) Idem 23b, p. 112.
Nederland's Patriciaat. 1952, 38ste jrg., p. 343.

[25]) Idem nr. 19.

[26]) Rijksarchief Utrecht, Archief Staten van Utrecht, inv. nr. 234. Resolutien, 3de serie, 13-4-1768; id. 23-3-1768.

[27]) Dr. P. A. Meilink: Johan Samuel Cassa. In: Die Haghe, jaarboekje 1933, p. 38.

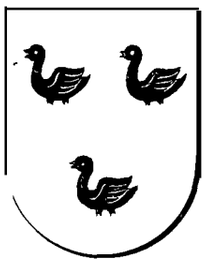

GUITTON

Haar vader, Dr. *Marcus,* was gesproten uit een roemrucht Frans geslacht, dat naam had gemaakt door de voorbeeldige leiding die een zijner voorvaderen, maire van La Rochelle, tijdens de belegering van dit Hugenotencentrum door Lodewijk XIII, aan de belegerden had weten te geven [28]). Hij was als zoon van *Marcus* en kleinzoon van *Isaäc Guitton,* beiden Hugenoten-predikanten, die na de herroeping van het Edict van Nantes in 1685 naar Holland waren uitgeweken, te Hoorn geboren, waar zijn vader als Waals predikant was beroepen. Nog geen 20 jaar oud,, werd hijzelf op *30* oktober 1712 Waals predikant te Maastricht, waar hij een maand later trouwde met *Wilhelmina Elisabeth de Prato.* Zijn ongewone begaafdheden gaven de overheid aanleiding hem *8* jaar later te benoemen tot predikant bij de Nederlandse Ambassade te Parijs, waar hij „gemeenzamen omgang hield met de grootste geesten en geleerdste mannen der Roomsche kerk: en zijne bekwaamheid in (het opstellen van) geschilstukken, waarin hij in zijn tijd weinige zijns gelijk vond, ontstak het schier uitgebluschte vuur der Hervormden in Frankrijk, donderende tegen hun lafhartigheid, als zij hunne kinderen in de Roomsche kerk lieten dopen". In 1727 verlangde *Guitton* weer naar zijn gemeente terug te gaan en verkreeg eervol ontslag uit zijn ambassade-funktie. In Maastricht was hij nog *30* jaar, tot zijn emeritaat, werkzaam. Het was vooral het godsdienstonderwijs, dat hem wegens zijn bijzondere gaven op dit punt bij zijn gemeente zeer populair maakte. Zijn leerlingen,, waaronder ongetwijfeld ook de kinderen *Mathourné,* zullen hem daarvoor zeker dankbaar geweest zijn. Algemeen geacht en geliefd stierf hij in 1767 [28]).

Uit zijn huwelijk waren gedeeltelijk in Maastricht en gedeeltelijk in Parijs achtereenvolgens 11 kinderen geboren, waarvan er slechts vier, de twee oudsten en de twee jongsten tot volle wasdom zijn gekomen. De oudste, *Jeanne Marie Guitton* zette de predikantentraditie van de familie voort door te trouwen met Ds. *Albertus van Flodorp,* predikant te Gulpen, zelf een zoon uit een geslacht dat al twee generaties ran predikanten had voortgebracht en uit Eindhoven stamde [29]). Van de vier uit hun huwelijk geboren kinderen zal er

[28]) Biografisch Woordenboek van Protestantsche Godgeleerden, 111, p. 392.
Nieuw Nederlandse11 Biografisch Woordenboek, VI, kol. 652. Mr. G. W. Mossel, Paulus Potterstraat 2, Utrecht, heeft schrijver erop attent gemaakt, dat de afstamming van de naar Nederland uitgeweken Guittons uit het geslacht van de gelijknamige burgemeester van La Rochelle niet vaststaat.

[29]) Genealogie Flodorp. In : Annuaaire de la noblesse de Belgique, 33ste jrg., 1879, p. 101.
Robidé van der Aa : Het huis Snellenburg. In: Oud-Nederland.
Idem nr. 23b, inv. nr. 267.

één, *Wilhelmina Elisabeth Henriëtte van Flodorp* [30]), nog een rol in ons verhaal spelen, De, tweede dochter van Ds. *Guiffon, Marie Magdalaine,* deed een, maatschappelijk gezien, wel zeer voortreffelijk huwelijk, door een lid van de vooraanstaande Maastrichtse regentenfamilie *Vignon te* huwen. Mr. *Adrien Jean Jacques Vignon,* heer van Meyssenbroek, komen wij in de stukken achtereenvolgens tegén als advocaat, griffier van het leenhof van Valkenburg, schout van Heerlen, schepen van Maastricht en last but not least als burgemeester van deze stad [31]). Het derde levensvatbare kind was onze *Jacoba Johanna* en het vierde George *Charles,* waarvan we niet meer weten, dan dat hij nog in 1783 wordt genoemd in een testament van zijn zuster *Jacoba* [32]).

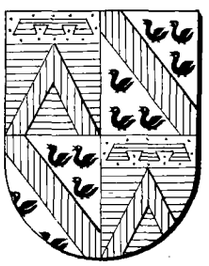

VIGNON

Jacoba Johanna Guiffon zagen wij in de 50-er jaren in huis komen bij de De Milans. Zij schijnt daar langzamerhand geheel de steun en toeverlaat te zijn geworden. Het testament van *Gijsberf Franco de Milan Visconti* en zijn zuster getuigde daar al van.' Haar élan en jeugd zullen zeker de huiselijke sfeer hebben -opgefleurd en het moet voor beide oudjes De *Milan* 'bepaald een feest geweest zijn. wanneer haar zusters uit Gulpen en Maastricht met hun kinderen te logeren kwamen. Vooral de kleine *Wilhelmina van Flodorp* [30]) schijnt bij hen, die zelf altijd van kinderen verstoken waren gebleven, goed in de smaak te zijn gevallen. Wanneer deze in 1778 in het huwelijk treedt met *Frederik Jan* baron *von Derfelden,* kapitein in het regiment van de erfprins, dan zien we haar tijdens het passeren der huwelijkse voorwaarden geassisteerd

VON DERFELDEN

30) Rijksarchief Limburg, Doopregister Gulpen: Op 25 april 1745 is te Aken „bij gelegentheyd van de omstandigheden van oorlog, door de heer Chaffepie predikant van de ambassadeurs van Holland in desselvs Hotel" gedoopt een dochter van de Heer. Lamb. van Flodorp en mejuffrouw Johanna Maria Guitton, genaamd Wilhelmina Elisabetha Henrietta. Getuigen waren Wilhelmus Henricus van Flodorp, predikánt te Aarle, Beek en Lieshout, en Wilhelmina Elisabeth Guitton. Georgius Abrahamus de Chauffepié was predikant van „Haar Hoogmogende by haare excellentien die ministers plenipotentiarissen der Vereenigde Provincien op t'vreedes Congres tot Aken".

31) Idem nr. 23¾ inv. nr. 267.

32) Gemeentearchief Utrecht, Notariële protocollen, inv. nr. 154, Protocol notaris Cornelis de Wijs, 8-1-1783, p. 1.

door haar tante *Jacoba Guiffon* èn door de 85-jarige *Gijsberf Franco de Milan Visconfi,* die bij die gelegenheid eens flink in de bus bliezen. De jonge bruid kreeg van hen toegezegd een „dot" van *f* 50.000,—, *te* toucheren nu hun dood „tot meerder sustentie van dit huwelijk" [33]).

Van het medeleven van tante *Jacoba met* haar familie getuigt nog een ander verhaal, dat tevens de verwording van het regiem van die tijd wel heel schril tekent. Van Hardenbroek tekent in zijn Gedenkschriften [34]) aan van Natewisch het volgende gesprek met mejuffrouw *Guiffon* vernomen te hebben: Och meneer Natewisch, nog deze zomer solliciteerde mijn neef *Heldevier* naar een rentambt in Maastricht, waarvan de bezitter op sterven lag. Hij zou het ongetwijfeld gekregen hebben, indien hij maar een sommetje had willen spenderen „tot een soogenaemde paer handschoenen", waarop Natewisch antwoordde, dat zulks dan aan de hertog van Brunswijk ten goede zou zijn gekomen. We weten toch allemaal, dat soortgelijke gevalletjes regelmatig plaats vinden. Mijns inziens zou Vos, toen hij twee jaar geleden het schoutambt van Amersfoort met de hertog trachtte te verhandelen, daarin zeker zijn geslaagd als hij toen maar de pecuniële weg had willen inslaan. Ik kan U 'ten opzichte van de sinceriteit van de Prins, die met de dag door toedoen van de hertog steeds meer bedorven wordt, nog wel een ander staaltje vertellen. Onlangs nog solliciteerde Pallandt van Glinthuis naar het drostambt van Vollenhoven. De Prins zou hem hierop allervriendelijkst geantwoord hebben„ dat hij „niets meer verlangde dan hem hierinne plaisier te konnen doen" en dat hij „daervan versekert konde sijn, dog sig op dat ogenblik nog niet wel bepaaldelijk konde uiten". Pallandt vertrok tevreden, en welgemoed, Daags daarna moest hij tot zijn stomme verbazing en grote woede horen, dat de Prins nog diezelfde ochtend, geen kwartier nadat hij binnen was geweest, die post aan Bentinck van Diepenheim had vergeven, die zodra hij ter audientie kwam met hetzelfde doel, „door de Prins al wierde voorgekomen en daermede vergelukt".

33) Idem nr. 32, 23-11-1778.

34) Idem nr. 18, 1, p. 534: „1779 december. Ore Natewisch. Dat juffrouw Guiton, naa enige omwegen te hebben gebruikt, hem ipsissimis verbis gcsegt hadde hoe haer neef Heldevier, dese somer hebbende gesolliciteert om seker rentampt of ontfangst te Maastricht, die stonde te vaceren doordien dc possesseur — soo wel meen Ellinkhuysen — op sterven lag, 't sdve ongetwijffelt geobtineert soude hebben ingevallen hij aan of door middel van de heer Van Kell hadde willen spenderen een sommetje tot een soogenaemde paer handschoenen, 't gunt 'volgens het gevoelen van gemelde heer van Natewisch ten behoeven van den heer hertog soude zijn geweest, welke soortgelijke gevalletjes in verscheide gelegentheden van dien aert wierden gesuspecteert plaats te hebben. Menende evengemelde heer van Natewisch dat bijaldien Vos, toens hij 2 jaer geleden tragtede het schoutampt van Amersfoort met hem te verhandelen, daerinne wel soude geslaagt hebben in gevallen hij toens die pecuniele weg hadde willen inslaen . . . Dat met opsigt tot de sinceriteit van de prins, die veelligt bedorven was of dagelijks wierde door toedoen van den hertog — op wien elk wist dat men sig in 't geheel niet konde vertrouwen — een en ander staaltje sonde wesen op te geven, bijvoorbeelt onlangs nog dat Palland van Glinthuys, solliciterende om 't drostampt van Vollenhove tijde sijner presidie wegens de provincie van Overijssel, en (die) dus een van de eerste was om sig daertoe te konnen aenbieden, soo sonde het antwoordt van de prins allervriendelijkst zijn geweest, namelijk dat „niets meer verlangde dan hem hierinne plaisier te konnen doen, dat daervan versekert konde sijn, dog dat sig op dat ogenblik nog niet wel bepaaldelijk konde uiten etc.'?, waerop hij, Palland, wel -tevreden en goed gemoet vertrekkende, daags daarnae hoorde dat de prins dieselve ogtent, geen ¼ uur naadat hij, Palland, was binnen geweest, dio post begeven hadde aan Bentinck van Diepenheim, die sao straks hij ter audientie kwam om 't voorsegde ampt te solliciteren door den prins al wierde voorgekomen en daermede vergelukt ".

MR. ADRIEN JEAN JACQUES VIGNON,
HEER VAN MEYSSENBROEK.
(c. 1700-1770).
Gravure-miniatuur.
Eig. Mevrouw S. H. Mossel geboren Smelt te Gorssel.

MARIE MAGDALAINE GUITTON.
(1717—1778),
echtgenote van Mr. Adrien Jean Jacques Vignon.
Gravure-miniatuur.
Eig. Mevrouw S. H. Mossel geboren Smelt te Gorssel.

HINDERSTEYN IN 1731.
Tekening in Oost-Indische inkt naar C. Pronk door L. P. Serrurier.
Rijksarchief Utrecht, Topografische Atlas nr. 1491.

ZEGEL VAN JACOBA JOHANNA GUITTON,
VROUWE VAN HINDERSTEIN.
Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, Collectie Six nr. 58.

Haar vertrouwelijke omgang met Natewisch en haar uit anderen hoofde bekende brede kring van goede vrienden, waaronder de heren van Lynden van Lunenburg [35]), laten wel zien, dat *Jacoba Guitton* een innemende persoonlijkheid en goede gastvrouw moet geweest zijn, die het in de Utrechtse society uitnemend deed.

Over haar eigenaardigheden en politieke gezindheid zijn we eveneens door Van Hardenbroek [36]) vrij aardig ingelicht door het volgende merkwaardige verhaal, dat hij van Kol hoorde. Kol vertelde, dat hij bij mejuffrouw *Guitton* was ontboden, waar zich het volgende gesprek had ontsponnen: Nu moet U eens horen. Daar heb ik gehoord dat de Prins graag die zeldzame ducaton van me zou willen hebben. U weet wel, die penning uit 1748, die zijn vader hier door Novisati heeft laten slaan bij gelegenheid van de erfelijkverklaring van zijn stadhouderschap en waarvan het stempel toen door de Staten van Utrecht is vernietigd. Nu, ik voel daar niets voor. Zou U me nu een genoegen willen doen door hem aan Van Hardenbroek te geven, Die kan hem dan zolang bij de collectie boeken en papieren stoppen die hij uit de boedel van Hinderstein heeft gekregen. Kol: Daar brengt U me in een moeilijk parket, mejuffrouw. Onder de huidige omstandigheden zou ik dat liever niet doen. Het zou voor de heer van Hardenbroek bovendien compromitterend kunnen zijn. Guitton: Ik weet iets beters. Als U bij gelegenheid toch eens bij Van Hardenbroek moet zijn, stop hem dan stilletjes in die collectie. Hij kan toch zeker onopgemerkt met die verzameling meegegaan zijn. Van Hardenbroek blijft er buiten en wat niet weet wat niet deert. Ik kan dan aan de secretaris van den Heuvel zeggen, als hij erop terug komt,, dat ik niets van een munt weet. Kol: Maar juffrouw Guitton, dat heeft U mij eerst helemaal niet gezegd, dat U door Van den Heuvel al officieel namens de Prins bent benaderd. Nee, als het zo ligt dan kan ik U deze keer heus niet van dienst zijn. Kol tegen Van Hardenbroek: Wat moet ik nu doen als ze mij daar weer over aanspreekt? Van Hardenbroek: Zeg haar maar uit mijn naam, dat je aan mij wel hebt bemerkt, dat ik die penning absoluut niet begeer.

Uit dit typerende verhaal kunnen we in de eerste' plaats afleiden, dat de Prins bij *Jacoba Guitton* bepaald niet hoog genoteerd stond. We merkten overigens al eerder op; dat dit bij de *De Milan's* evenmin het geval was. Dat Van Hardenbroek echter een mooie kans om de Prins en zichzelf een dienst te bewijzen, door hem zelf de zo begeerde munt aan te bieden, voorbij liet gaan, geeft eveneens te denken. Was ook hij de Prins niet zo welgezind?

In 1780 overleed dan eindelijk,, nadat zijn zuster hem al enige jaren was voorgegaan, op ruim 87-jarige leeftijd *Gijsbert Franco* baron *de Milan Visconti* als laatste van zijn geslacht [37]). Zijn voornamen zouden echter nog posthuum tot 1840 voortleven in de persoon van *Gijsbert Franco* baron *von Derfelden,* in 1783, en dus drie jaar na het overlijden van zijn naamgever, geboren uit *Wilhelmina van Flodorp* [38]).

Bijkans 30 jaar had *Jacoba Guitton* hem verzorgd en de daaruit gegroeide wederzijdse verknochtheid en liefde zal voor haar zijn verscheiden zeker niet gemakkelijk hebben gemaakt. Haar aanvankelijke bedroefdheid zal echter aanzienlijk verlicht zijn door het feit, dat zij als universeel erfgename van de puissant rijke De Milans thans een onbekommerde toekomst voor zich had, opgeluisterd door de heerlijke titels van de overledene. In 1785 kon zij nog daaraan toevoegen die van gravin, door haar huwelijk met de toen 85-jarige *Benjamin* graaf *Picot de La Meinfaye,* dat werd ingezegend en (bevestigd op huize Voortwijk aan de Vecht onder Breukelen, door Ds. Certon, predikant van de Waalse Gemeente te Rotterdam, in tegenwoordigheid van de predikant en kerkeraad der Gereformeerde Gemeente van Breukelen [39]).

Dit merkwaardige, we zouden haast zeggen oubollige, huwelijk, zal zeker aanleiding gegeven hebben tot heel wat ,,goss'', en het is uit dien hoofde dan ook wel te begrijpen, dat bruid en bruidegom met voorbijgaan van de gebruikelijke publieke vertoning voor het front van de gemeente, de huwelijksseance maar binnenshuis ergens in de provincie hebben laten plaatsvinden..

Dat Voortwijk overigens wel een idyllisch plekje was voor deze zwanenzang van amor, moge blijken uit de „Dichtlievende Uitspanningen", die Jan Baptista Wellekens [40]) daarover ten beste geeft:

Indien ik naar mijn wensch mogt leeven,
En keur had in mijn staat en lot,
Dan koos ik Voortwijks groene dreeven
Voor menig vorsten hof en slot.
Ik zou, voor rust en stille dagen,
Geen goude keten willen dragen.

Ik zou, o Voortwijk, al 't belang,
Der groote steden willig derven
En, denkende op mijn zwanenzang,
Hier vrolijk leeven, vrolijk sterven;
Dit zou, bij zonne- en maaneschijn
Mijn grootste troost en wellust zijn.

Dat *Benjamin Picot,* niet alleen op grond van zijn leeftijd, maar ook wegens zijn bepaald niet 'onbewogen verleden, langzamerhand wel toe was aan Voortwijks groene dreven om naar zijn wens te leven, kunnen wij de dichter nazeggen, als we zo eens in het kort zijn curriculum vitae nagaan: geboortig uit Nantes, was hij achtereenvolgens officier in dienst van Hannover, kolonel der cavallerie in Engelse dienst, edelman

35) Gemeentearchief Utrecht, Protocol notaris H. N. van Schalkwijk à Velden, 1795/6, nr. 16.

as) Idem nr. 18, III, p. 518: „1782 mei 15. Ore Kol. Kol bij juffrouw Guitton zijnde ontboden, hadde (sij) hem gesept hoe sij wegens seker ducaton anno 1747 of '1748 — toens op ordre van de Prins door wijle Novisadi geslagen, waer van de stempel gebroken zijnde, er niet meer dan agt in de waerelt waren — hoe sij door den secretaris Van den Heuvel was aengesproken namens de Prins — soo sij verhaalde — omme die penning voor Sijn Hoogheydt te mogen hebben, dan, waeromtrent sij wijnig genegentheydt gevoelende, hem, Kol, wilde in den arm nemen ten einde die penningen aan mij ter hand te stellen; clan Kol daer niet veel sin toe hebbende, hadde sij hem willen overreden van bij de eene of andere gdegentheydt stilletjes — sonder dat ik het wiste — gemelde pennink onder miine boeken of papieren van wijle den heer Van Hinderstein te stoppen, als natuurlijk tot gemelde collectie behorende. Dan gemerkt zij. juffrouw Guitton, door Van den Heuvel daerover reets was onderhouden geweest — in voegen als boven — soo hadde Kol sulks ten eenemale gedeclineert, en, mij vragende wat verder soude doen, soo wanneer sij hem daer weder over aensprak, (was mijn) antwoordt. dat hij, seer wel gedaen hebbende, aen haer konde herhaelen, dat aan mij reets bespeurt hadde, dat ik deselve pennink absolutelijk niet begeerde". Zie in dit verband ook nr. 7.

37) Idem nr. 14, 1, p. 77.

38) Nederland's Adelsboek.

39) Rijksarchief Utrecht, retroacta burgerlijke stand inv. nr. 88, Huwelijksregister der Gereformeerde Gemeente te Breukelen, 1707—1811, fol. 118.

40) Jan Baptista Wellekens en Pieter Vlaming, Dichtlievende Uitspanningen, 2de dr., Amsterdam 1735, p. 93-98.
Dr. R. van Luttervelt: De buitenplaatsen aan de Vecht, p. 20, 27, 176, 200, 249.
Elias: De vroedschap van Amsterdam, 1, p. 508.

van de koning van Engeland en tenslotte wellicht met prinses Anne naar Nederland gekomen [41]). Het is overigens merkwaardig,, dat we deze graaf noch in de Franse, noch in de Engelse handboeken der nobiliteit konden terugvinden.

Wie gedacht zou hebben, dat deze late nabloei een kort leven zou zijn beschoren, komt bedrogen uit. Onze geliefden zouden nog getuige zijn van de patriotse troebelen, de overhaaste vlucht van het veelkleurig patriottenleger uit Utrecht. Zij zouden de Pruisen, drie dagen nadat zij onze grenzen waren overgetrokken, die zozeer versterkte stad, zonder één schot te lossen zien binnentrekken: het gebulder van het geschut bij Ouderkerk op den Amstel horen en zien hoe een tabaksverkoper, George Hendrik de Wilde, aan het hoofd van zijn Amsterdamse schutters en enige Gelderse en Friese patriotten de Pruisen niet alleen afweert, maar hen zelfs uit hun verschansingen verdrijft, en hoe het laatste bolwerk der patriotten, Amsterdam, tenslotte toch moest capituleren. Zij zouden zich 'opwinden over de Franse revolutie en geconfronteerd worden met de invasie der sans-culotten, de ondergang van het oud-regiem en de geboorte van de Bataafse Republiek. Nog 10 jaar zouden zij hun huwelijk savoureren, als welgestelde renteniers beurtelings residerende aan de Wijde Begijnestraat, op Hindersteyn, Snellenburg en Voortwijk, omringd door een schare domestieken, waarvan de Begijnestraat alleen er al zeven telde [42]), totdat eerst *Jacoba Johanna* gravin *Picot de la Meintaye* geboren *Guitton,* in oktober 1795 in de Catharijnekerk te Utrecht 'ten grave werd gedragen en twee jaar later haar *Benjamin* in de ,,zeldzame ouderdom van 97 jaren en 3 maanden".

Bij testament van 4 juni 1795 [43]), het jaar van haar overlijden, nog ,,ten vollen bekwaam omme testamentairlijk over haare na te laten goederen te disponeeren", benoemt zij haar nicht, baronesse *von Derfelden,* geboren *van Flodorp,* tot haar universeel erfgename, na eerst nog haar neven en nichten in Maastricht, haar personeel en enkele vrienden bedacht te hebben met legaten tot een totaal van ongeveer een ton, waaronder de heren *Balthazar Constant* en *Jan Hendrik van Lynden van Lunenburg,* de overburen van Hindersteyn, aan wie tot een bijzondere erkentenis van vriendschap tot een gedagtenis ieder ƒ 2000,— werd gelegateerd.

[41]) Idem nr. 14, 1, p. 77, 78.

[42]) Gemeentearchief Utrecht. Manuaal van de 100e penning, 1793: „Compagnie de Bloedkuil — De Steegen om het Bagijn-hof — nr. 208, Benjamin Grave Picot de la Meintaye, Heere van Hinderstein en Velthuyzen en J. 1. Guiton, Echtelieden. Renteniers. 7 Dienstboden".

[43]) Idem nr. 35.
Het Do Milan Visconti-fortuin vererfde als volgt:
Gijsbert Franco de Milan Visconti, † 27 dec. 1750.
1780 universeel erfgename :
Johanna *Jacoba Guitton,* echtgenote van Benjamin graaf *Picot de la Meintaye.* t Utrecht 27 okt. 1795.
1795 universeel" erfgename: bruidschat ƒ 50.000,—:
Wilhelmina Elisabeth Henriette van Flodorp (de Glabbeek), † Benschop, huis Snellenburg, 2 juni 1823, echtgenote van *Friedrich Johann* baron *von Derfelden.*
1823 erfgenaam:
Gijsbert Franco baron *von Derfelden,* echtgenoot van *Adriana Machteld Lycklama à Nijeholt,* † Utrecht 17 mei 1857.
1857 universeel erfgename' ƒ 167.560, 14½:
Jacoba Aletta *Lycklama à Nijeholt,* † ongehuwd 2 aug. 1867, zuster van *Adriana* Machteld. Zij heeft haar zuster *Albertina* Johanna *Henrietta,* getrouwd met Bernard *Louis Carel* van den *Heuvel,* tot haar universele' erfgename aangewezen. Deze is echter reeds overleden IJsselstein 10 aug. 1866, zodat haar beide kinderen erven.
1867 erfgenamen ƒ 89.453,83 :
Carolina Mathilda Henrietta van, den Heuvel, † Utrecht 10 maart 1880, echtgenote van Willem *Huydecoper.*
Bernard Lodewijk Carel van der Hagen van der Heuvel, † Utrecht 2 nov. 1873.

Laten wij nu eens gaan zien hoe het inmiddels met onze ,,pennist" ging. Zie hem daar eens zitten, met zijn bijziende ogen diep gebogen over zijn lessenaar, zelfs wanneer hij zijn zilver-beslagen bril op heeft, de welversneden veren pen in de hand, geheel in het zwart met als enige lichtpunten zijn witte baaien hemdrok en zijn zilveren broek- en schoengespen [44]).

De heer *de Milan* mocht dan de praktische opleiding boven de akademische voor zijn pupil verkiezen, van de voordelen, welke een akademische titel bij de ambtelijke carrière gaf, is hij overtuigd geweest. Hij heeft de opleiding van *Mathourné* dan ook niet al te eng genomen, en hem kennelijk in staat gesteld zich daarnaast voor de rechtenstudie voor te bereiden. Zoals we gezien hebben, had *De Milan* hem begin 1768 een vaste plaats bij de secretarie der Staten van Utrecht weten te bezorgen. Er breekt nu een inspannende tijd voor hem aan. Niet alleen tengevolge van de beslommeringen van het ambtswerk, maar vooral ook om de rechtenstudie, welke nu buiten de bureau-uren met kracht doorgezet zou worden. „Bij nagt en ontyden", lezen we, terwijl hij de ganse dag op het kantoor bezig was, moest de studie worden voltooid. Hij heeft daarbij succes gehad. Nog in hetzelfde jaar van zijn aanstelling bij de Staten wist hij in Harderwijk de meesterstitel te verwerven [45]). Wat zal zijn familie in Maastricht trots op hem zijn geweest, vooral ook zijn vader, voor wie hiermede een zijner dierbaarste wensen in vervulling was gegaan [46]).

In deze jaren helpt *Mathourné,* die inmiddels geheel op eigen benen kwam te staan en zichzelf blijkbaar al heel aardig kon bedruipen — in 1774 was hij door zijn benoeming tot ordinaris klerk definitief in de vaste sterkte opgenomen [47]) — ook zijn familie praktisch en financieel een handje. Zo nam hij de gymnasiale opleiding van zijn neefje *Gabriel Vidal,* het zoontje van zijn inmiddels weduwe geworden zuster *Helena,* voor zijn rekening [48]). Toen bleek dat dit knaapje geen lust in leren had en er met de pet naar gooide, trachtte hij hem op een andere manier in het gareel te houden door hem een plaats te bezorgen als schrijver op een Oostindië-vaarder. *Vidal* voelde dit als een verlossing en verliet juli 1779 met een zucht van verlichting Maastricht. Het grote avontuur was begonnen. Op doorreis naar Amsterdam deed hij ook Utrecht aan, waar zijn oom hem echter de ontnuchterende mededeling moest doen, dat het plan helaas niet door kon gaan. De scheepvaart was gestremd in verband met de onveiligheid ter zee ten gevolge van de Amerikaanse Vrijheidsoorlog. Vooral

DE VIDAL DE SAINT GERMAIN

[44]) Gemeentearchief Antwerpen, Procesdossier inzake de moord op het echtpaar Mathourné, B 1, E 5.
Idem nr. 1, p. 327.

[45]) D. G. van 'Epen: Album studiosorum Academiae Gelro-Zutphanicae, p. 126.

[46]) Idem nr. 22, p. 3 (32). Idem nr. 23b, inv. nr. 25.

[47]) Idem nr. 26, 23-3-1774.

[48]) Idem nr. 22, p. 3 (33).

ANNA MARIA HELENA MATHOURNÉ
(1734— . .
echtgenote van *Gabriel Vidal* **dit** Saint *Germain*
Geschilderd-miniatuur doolSc hrüder anno 1775,
gerestaureerd door 0. H. Kuyck.
Eig. De Vidal de Saint Germain Stichting.

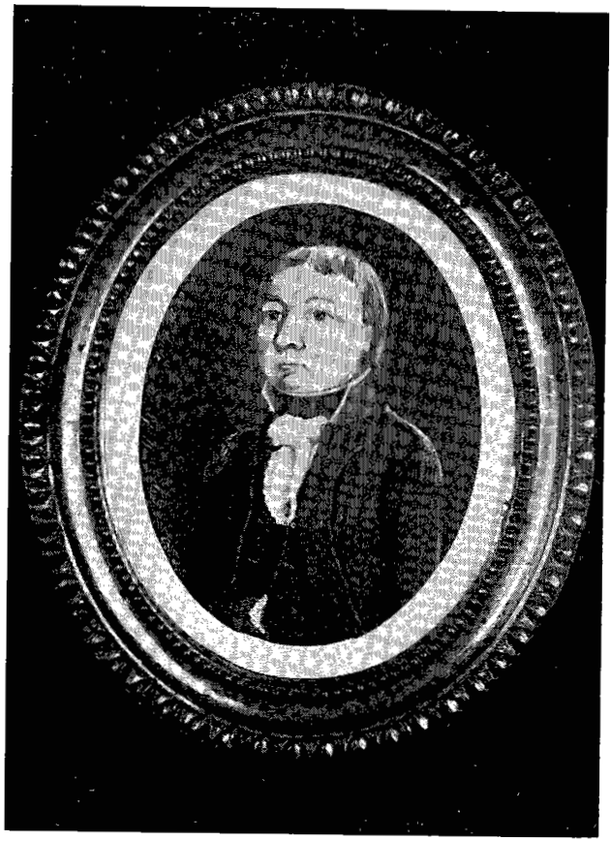

LAMBERTUS GABRIEL VIDAL DE SAINT GERMAIN.
(1764—1832
Waterverf-miniatuur in kleuren door G. H. Geubel.
Eig. De Vidal de Saint Germain Stichting.

nadat in 1778 ook de Fransen zich in de strijd hadden gemengd, raakte Nederland, evenals in de Zevenjarige oorlog, weer lelijk in de knel tussen Engeland en Frankrijk. Goede raad was duur. Er was geen land met de jongen te bezeilen. Terugkeer naar Maastricht was er niet meer bij. Ten einde raad werd tenslotte besloten de toen nog 14-jarige knaap naar zijn moeder te laten gaan, die toentertijd dame van gezelschap was bij de familie Von Löbell in Sachsen-Meiningen [49]).

Uit *Gabriel,* die in 1832 overleed, stamt het geslacht *De Vidal de Saint Germain.*

Het was in deze jaren dat de patriotse partij in Utrecht, zowel in de stad als op het platteland, zich meer en meer begon te roeren. Zij vond daar een vruchtbare bodem wegens een in brede lagen der bevolking heersende ontevredenheid, waartoe het ongelukkige 'optreden van de stadhouder in de Utrechtse zaken maar al te vaak had bijgedragen. Alle provinciale ambten werden door hem vergeven. De geëligeerden en de raden van de stad en steden werden niet alleen door hem aangesteld,. maar waren ook door hem afzetbaar. Elke tegenstand kon hij fnuiken. Zodra er een vacature kwam, zo dikwijls er een eervolle commissie of vette prebende openviel, moesten de sollicitanten bedelen om de stadhouderlijke gunst. De eenmaal begenadigden konden vrij veel wagen eer zij op straat werden gezet. Een dergelijke abnormale concentratie van macht in de hand van een onberekenbare en besluiteloze figuur als Willem V, met alle uitwassen van dien, waarvan wij hiervoor al enige staaltjes zagen, moesten de aristokratie en burgerij wel 'tegen hem innemen, Hetzelfde gold ook voor een goed deel van de plattelanders. Ook zij mochten de Prins, die immers alles dekte met zijn naam, voor menig misbruik aansprakelijk stellen. Geen gering ongenoegen gaf hun het strenge jachtgericht [50]), dat vooral voor stropers op het uitgestrekte jachtrevier van Soestdijk geen genade kende [51]).

De kern van de patriotse partij werd ook hier gevormd door de jonge generatie welonderwezen burgers, vele studenten en professoren, een aantal jongelieden van patricische huize maar veel meer van bescheiden burgerlijke afkomst. Utrecht was in de 18de eeuw een sterk bevolkte en welvarende stad geworden, veel renteniers hadden zich zowel binnen haar wallen als in de naaste omtrek gevestigd,. het wetenschappelijk en letterkundig leven bloeide er en onderscheidde zich door zijn grote vrijheid en meerdere zwier niet ongunstig van het Leidse. De belangstelling in de Franse staatswijsbegeerte en in de jonge Duitse literatuur met haar sentimentaliteit en vrijheidsidealen was er algemener dan elders in de Republiek. Twee namen uit deze kring zijn bij ieder bekend gebleven, die van de dichter Jacob Bellamy en van de student P. P. J. Quint Ondaatje. Op grond van zijn verdere lotgevallen is het wel zeker, dat ook *Mathourné* zich bij deze beweging heeft aangesloten [52]). Gevormd onder de leiding van een verlicht maçon en bepaald niet stadhouderlijk gezind man

[49]) Idem, nr. 22, p. 5 (34), 6 (35).

[50]) K. Kamminga: Geene Heeren meer! zalige egalité! Amsterdam, H. van Munster en J. P. Poster, 1795, p. 14.

[51]) Idem nr. 50, p. 14/5: „Men zal de lucht en het algemeene water niet meer verpagten. Geen landman zal meer worden gestraft, om dat hij doode, het wild gedierte, dat zijn koorn verslond; omdat hij een vogel in de lucht geschoten heeft; omdat hij een vis in het water had betrapt. Neen, hij zal zijn keuken kunnen voorzien met vogelen uit de lucht, en het water, met visschen uit het nat, en met wild, dat zijn eigen land gevoed heeft, zonder bekommering, van door dieven der natuur, ik meen houtvesters en hunne onderhoorigen, gekneveld en tot op het hemd uitgeschut te morden. Zalige Egalité!".

[52]) Dr. H. T. Colenbrander: De Patriottentijd, 11, p. 194.

als de baron de *Milan,* valt het niet te verwonderen dat *Mathourné* zich in het Utrecht van die dagen onder de vanen van het patriottisme schaarde. Het wordt door zijn verdere lotgevallen maar al te zeer bevestigd.

Dat hij, die inmiddels de 40 was gepasseerd en zich een behoorlijke positie had verworven, langzamerhand ook eens naar een levenspartner uitkeek, ligt eveneens voor de hand. Hij vond die, naar we mogen aannemen, via haar oom, Ds. *Jean Philip Delo,* Waals predikant te Maastricht, in de 25-jarige *Jeanne Marie Rousseau du Croissi,* dochter van *Jean Baptist* en *Henriëtte Louise Delo* [53]). Wederom had een Maastrichts predikant, evenals bij het leggen van het voor hem zo vruchtbare kontakt met *De Milan Visconti,* hem op weg geholpen. In 1780 trouwde hij haar te 's-Gravenhage, waar haar vader m'anégehouder was. Naast de gebruikelijke motieven, die de bruid ertoe brengen haar ja-woord te geven, vonden we er nog een, dat kon doen vermoeden, dat het hier toch ook wel een beetje ging om een mariage de raison. Wanneer we zien, dat de vader van de bruid, sinds de geboorte van zijn dochter weduwnaar, twee maanden voor het huwelijk van zijn dochter, hertrouwde, dan kunnen wij wel bevroeden, dat met de komst van de stiefmoeder, de dochter het tijdstip van vertrek gekomen achtte. We kunnen er echter ook nog wel een andere verklaring voor geven, die wellicht partijen meer recht doet. De dochter, die nu al zovele jaren haar vader had verzorgd en hem niet in de steek had willen laten, achtte het nu pas, nu zij hem goed verzorgd wist bij zijn tweede vrouw, verantwoord het ouderlijk huis te verlaten en haar zorgen op een andere man te richten.

Twee jaar later werd haar vader klerk ten kantore van de raadpensionaris van Bleiswijk [53]), hetgeen ongetwijfeld meebracht, dat zijn schoonzoon in Utrecht uitstekend geïnformeerd zal zijn geweest over wat er zich te 's-Gravenhage in de hogere regionen afspeelde. In deze roerige tijden een niet te versmaden buitenkansje, dat zijn positie in Utrecht ook weer ten goede zal zijn gekomen.

Op 2 augustus 1786 had na jarenlange druk van de patriotten de uiteindelijke voltrekking der Utrechtse revolutie plaats. De Staten konden niet vrij meer beraadslagen en het anti-patriotse gedeelte week uit naar Amersfoort, waaronder Van Lynden van Lunenburg en de secretaris Laan. Zijn secretarie met de meeste klerken, waaronder *Mathourné,* moest hij noodgedwongen achterlaten, daar zijn ambtenaren het voorbeeld van hun chef in meerderheid niet verkozen te volgen. Het zal de op 11 juni 1787 op initiatief van de stad Utrecht op de gewone Statenkamer bijeengeroepen tegen-Statenvergadering zo niet moeilijk zijn gevallen de zaken op de oude voet voort te zetten. Moeilijker was het aanvankelijk de gedunde gelederen der Staten door daartoe voldoende gekwalificeerde personen te doen bezetten. De beide heren Taets van Amerongen uit het lid der geëligeerden, baron van Boetzelaer voor de ridderschap en een voldoende aantal afgevaardigden van de steden Utrecht, Wijk bij Duurstede en Montfoort brachten echter uitkomst [54]). Lang heeft deze dubieuze toestand niet geduurd. Goejanverwellesluis was de druppel die de emmer deed overlopen. De Pruisische invasie brak het patriotse élan. De stad Utrecht kapituleerde 16 september 1787, nadat reeds in de nacht van 15 op 16 september een algemene uittocht van patriotten was begonnen [55]), waaronder ook het echtpaar *Mathourné.*

[53]) Idem nr. 23b, inv. nr. 1 (bijlagen: Mensonides, Gemeentearchief, 's-Gravenhage).

[54]) Idem nr. 52, 111, p. 77, 212.

[55]) Mr. J. A. Sillem: Het leven van Mr. Johan Valckenaer, 1, p. 81.

Met velen hunner geestverwanten weken zij uit naar Amsterdam, het laatste bolwerk en verenigingspunt bij uitstek der van heinde en ver gevluchte patriotten. De *Mathourné*'s hadden hun spaarduiten, die een vrij aanzienlijk bedrag vertegenwoordigden, uiteraard niet achtergelaten. Een week na hun aankomst in Amsterdam stortten zij bij de thesaurie dezer stad tegen kwitantie een bedrag van ƒ12.000,— [56]). De omstandigheden waren er ook wel naar om met niet te veel geld op zak rond te lopen. De 10de oktober moest ook Amsterdam, na geduchte tegenstand te hebben geboden, het hoofd in de schoot leggen. De ***Mathourné's*** ontsprongen ook ditmaal de dans, en de volgende dag zien we hen te 's-Gravenhage voor alle veiligheid hun Amsterdamse kwitantie deponeren bij Mr. Pieter Leonard van de Kasteele [56]).

Inmiddels was men in Utrecht de houding van het personeel der Statensecretarie niet vergeten. Op 17 oktober 1787 namen de Staten een resolutie, waarbij „de gewezen clerken Mr. H. H. Wesseling en Mr. S. ***H.*** *Mathourné,* den exploicteur R. Cockengen, den clerk ter leenkamer en waarnemende requestmeester W. van Klinkenberg en de kamerboode L. Blanke, die zich bij de plaats gehad hebbende troubles merkelijk hadden gesignaleerd, wegens het verlaten van hunne posten werden gecasseerd, onverminderd echter het recht van den Lande bijaldien dezelve personen bovendien bevonden worden in eenig ander opzicht te hebben gedelinqueerd" [57]). Hiermede was dan de veelbelovend begonnen ambtelijke loopbaan van Mr. *Samuel* voorlopig geruïneerd. De laatste nogal omineuze zinsnede der resolutie zal hem voorts duidelijk hebben gemaakt, dat het niet onverstandig zou zijn zich voorlopig zoveel mogelijk buiten schot te houden. De Republiek, waar thans de reaktie hoogtij vierde, was daar zeker niet de geschikte plaats voor en met vele anderen„ waaronder de bekende Betje Wolff en Aagje Deken, trok hij daaruit de konsekwentie. Zij weken uit naar het zuiden.

Eerst ging het op Antwerpen aan, waar de overgrote massa der gekompromitteerden een toevlucht zocht. Er waren dagen, dat er 80 tot 90 vluchtelingen tegelijk aankwamen. Daar het inmiddels gevormde comité van ontvangst op een dergelijk grote toevloed niet berekend was, en men zoveel mogelijk het kaf van het koren wilde scheiden, werden velen maar gelijk doorgezonden naar Brussel, waar het hoofddepot van onderstand was gevestigd [58]).

Toen het zwaartepunt der emigratie naar Noord-Frankrijk werd verplaatst door de faciliteiten, die de Franse regering aldaar bood in de vorm van voldoende onderdak en een ruime subsidie, trokken ook de *Mathourné*'s mee. De voornaamste vestigingen, ontstonden te Saint Omer, Gravelines, Bethune en Duinkerken, en het is in deze laatste plaats, dat wij ons echtpaar in de eerste jaren kunnen, terugvinden [59]). Daar zij niet op de bekende lijsten van onderstand [60]) voor.komen„ mogen we aannemen, dat hun financiële positie van dien aard was, dat ze zichzelf nog wel konden bedruipen. De twee geldzakken met merendeels gouden munten, die later, na hun dood te Antwerpen, in hun bagage werden aangetroffen, leverden hiervan wel het duidelijkste bewijs[59]).

Gezien de deplorabele toestand waarin de Franse schatkist in die jaren verkeerde, kan men zich afvragen, wat de Franse regering er eigenlijk in zag zich deze extra last op de hals te halen. Voorop dient gesteld te worden, dat de opvolgende, ook de meest revolutionaire, gouvernementen de ondersteuning der uitgewekenen steeds als „une dette sacrée" hebben beschouwd, hoe benauwend ook de financiële omstandigheden in die assignaten-tijd waren [58]). Er waren echter ook andere meer taktische overwegingen, die bij de Franse regering een rol speelden. Zij hoopte nl. door middel van deze emigranten-kolonies takken van Nederlandse industrie en nijverheid naar haar land te kunnen overplanten en zodoende enerzijds het wat achter gebleven noordelijk deel van Frankrijk meer tot ontwikkeling te brengen, en anderzijds de Republiek ekonomisch in een dwangpositie. Aan deze opzet heeft o.a. de bekende Mr. B. Blok, gewezen sekretaris van Enkhuizen en leider van de patriotse partij in West-Friesland zijn volle medewerking verleend door de stichting van een scheepstimmerwerf voor het bouwen van haringbuizen en paketboten te Gravelines [58]). Daendels, die naar Duinkerken was uitgeweken, deed het weer anders. Toen hij in de gaten kreeg, dat het Franse sans-culottenleger een groot gebrek had aan geweren, legde hij zich toe op de import van dit wapentuig via Duinkerken.

Het is juist dit streven van de Franse regering geweest, dat tot een wel zeer ongelukkige tweespalt onder de emigranten heeft geleid, met het gevolg, dat tenslotte de initiatieven, van Blok en de zijnen tot ondergang waren gedoemd [61]). Er hadden zich twee elkaar heftig bestrijdende partijen gevormd, naar hun voormannen Valckenaer en Beyma, Valckenisten en Beymanisten genoemd. De Valckenisten, waaronder Blok en Daendels, waren de pleitbezorgers voor de overbrenging van Nederlandse industrieën, die huns inziens het moreel der vaak leeglopende kolonisten alleen maar ten goede zou komen. De Beymanisten gingen daarentegen van de gedachte uit, dat men de emigranten niet mocht dwingen hun eigen kost te verdienen, vooral niet in zulke industrieën, waarmede men de ruïne van het vaderland, dat men spoedig weer zegevierend hoopte binnen te trekken, beoogde [62]). Het resultaat van al dit gekrakeel was„ dat een aantal der betrokkenen weer wegtrok, waaronder ook de families Blok en Matourné [62]).

In oktober 1789 zien we hen weer in Antwerpen opduiken, waar zij overigens nog heel wat lotgenoten en bekenden aantroffen, die daar waren blijven hangen. De *Mathourné*'s huurden er een woning aan de Veemarkt, die al gauw het middelpunt werd van hun vrienden en kennissenkring, waarvan, blijkens verklaring van hun dienstbode, de intiemsten wel waren het echtpaar Blok, Mr. Jan Pieter de Ridder, patriots regent van Utrecht, en zijn vrouw, en Cornelis Versluys, gewezen schepen en raad van Vlissingen. Uit de hartelijke verstandhouding vooral met de Bloks, mogen we wel afleiden,

56) Gemeentearchief Antwerpen, Procesdossier inzake de moord op het echtpaar Mathourné, B 2: „Copye van seker billet gevonden tusschen de voederinge van het stuklijf van de vrouwe van S. H. Mathourné, op 9 october 1790 ten hunnen woonhuyse op de veemarkt vermoort gevonden door het officie deser stad Antwerpen".

57) Idem nr. 26, 17-10-1787.

58) Mr. J. Dirks: De uitgewekenen uit Nederland naar Frankrijk, 1787—1795, p. 7, 11, 14.

59) Idem nr. 56, B 1, Brief aan: „Monsieur Mr Mathourné hollandois présentement à Dunkerke".

60) Idem nr. 50, p. 87-118, Copia der weeklijksche lijsten van den 7 April 1788 in St. Omer en Gravelines.

61) Idem nr. 55, p. 126 noot 1.

62) Idem nr. 58, p. 1.4.
Utrechtsche Courant Vrydag den 9 Mey 1788 no. 56: „Antwerpen den 5 Mey (Uit de Gazette dier stad). Zedert eenige dagen zyn heele gezelschappen van Hollanders en ambagtslieden weergekeerd uyt St. Omer, waar zij verklaaren geen onderhoud wegens het Franseh Ministerie meer te worden gegeven aan de uytgewekene patriotten, maar enkelijk betaaling voor de arbydingen met kruywagens, en anderzins aan 's Konings of Landswerken; dus zoeken zy liever hier en 'elders den kost te winnen met hun ambagten' '.

dat *Mafhourné* zeker niet tot de Beymanisten behoorde. Van enige twist in deze kring had tenminste hun dienstbode nooit iets bemerkt, evenmin als tussen de heer en mevrouw *Marhourné* zelf. Het waren volgens haar „seer brave lieden, die zij voor een vreedsaam huwelijk heeft aangesien".

Een ander middelpunt van gezelligheid, waaraan *Mafhourné* zeker heeft deelgenomen, was de Patriotse Sociëteit in een ruime kamer van het gewezen Jezuïtenklooster, die na een aanvankelijke bloeiperiode, waarbij echter te veel ongewenste elementen waren binnengeslopen, in 1788 was heropgericht, „waarna al het onreine goedje werd buiten gehouden en niemand tot lid toegelaten, dan die voor een goed, braaf, eerlijk patriot te boek stond en bij ballotage door de leden werd goedgekeurd". Onder „het onreine goedje" verstond men „hen die uitgelokt door een goed tractement en een lui gemakkelijk leven, buiten eenige noodzakelijkheid zich naar Frankrijk hebben begeven . . . Hen die hunne schuldeisers ontliepen, onder voorwendsel van te moeten vlugten, om den verwarden staat hunner zaken te verbloemen ... Losbollen die hunne ouders of voogden, ja zelfs hunne vrouwen ontliepen [63]). *Mafhourné,* op wie geen dezer uitsluitingsgronden van toepassing kon zijn, zal de ballotage zonder kleerscheuren zijn gepasseerd.

Het gesprek over de toestanden in het vaderland zal wel het steeds terugkerende refrein in deze omgeving zijn geweest. Via korrespondenties en de koeranten was men daarvan steeds goed op de hoogte. Reeds sinds twee jaar hadden de koeranten berichten doorgegeven over een, ophanden zijnde generale amnestie. In Friesland was al een pardon uitgevaardigd maar dit was zo weinig generaal en bevatte zoveel uitzonderingen, dat het weinig vertrouwen wekte. Andere provincies hadden dit voorbeeld gevolgd, echter met hetzelfde resultaat. „Al deze amnestiën" zegt Philateles Batavus, „kenschetsten het partijdig en wraakgierig karakter van de Staten en Neerlands Stadhouder en alles wat men er van moet zeggen is, dat zy het land op den oever van zyn ondergang gebragt hebben[64]). Niettemin gaven zij voorlopig wel aanleiding tot enige ontspanning van de geladen sfeer, wat een aantal der emigranten aanleiding gaf aan terugkeer te gaan denken [65]).

Na bijna een jaar aan de Veemarkt gewoond te hebben, besloten de Mathourné's naar de Republiek terug te keren, zij het met de nodige voorzichtigheid en voorlopig niet verder dan 's-Hertogenbosch, waar zij hun intrek hoopten te nemen bij Mr. Samuels zuster, de weduwe *Schreuder* [66]). Alles was gereed voor het naderende vertrek, dat op vrijdag 1 oktober 1790, bij het krieken van de dag zou plaats vinden; De beurtschipper op Dordrecht was gewaarschuwd om de bagage af te halen, de dienstbode had haar congé gekregen en schoenmaker *Merfens,* hun buurman, die hun zovaak behulpzaam was geweest met boodschappen, had de restjes steenkolen, hout en 'turf uit de kelder mogen halen [66]). Van de vertrouwde vrienden was bijtijds afscheid genomen, waarbij hun uitdrukkelijk op het hart was gebonden aan een en ander zo weinig mogelijk ruchtbaarheid te geven om in het vaderland geen slapende honden wakker te maken.

Het was op de vooravond van hun vertrek, terwijl de heer des huizes voor het open haardvuur de Leidse Gazet zat te lezen, dat er omstreeks kwart over negen werd gebeld. Hij nam de kaars van tafel en ging de gang op. Toen hij op zijn

[63]) Idem nr. 55, p. 7.
[64]) Idem nr. 58, p. 18.
[65]) Idem nr. 58, p. 13 noot 3.
[66]) Idem nr. 1, p. 312.

„wie *is* daar" een bekende stem hoorde, deed hij open [67]) en bracht de bezoeker naar de huiskamer„ waar mevrouw *Mafhourné* hen al stond op te wachten. Plotseling, nog voordat hij had kunnen vragen waarvoor de man kwam, doorschroeide een laaiende pijn zijn lichaam. „Jezus Maria". De kaars viel uit zijn hand en doofde. Alleen het haardvuur verspreidde nog een zachte gloed [68]). Mevrouw *Mafhourné* greep vertwijfeld om zich heen, kreeg nog een pluk haar van de bezoeker te pakken [69]) en zeeg op haar beurt doorvlijmd ineen, een laatste „ Jezus" stamelende [68]).

De moordenaar stak de kaars weer aan, leegde de zakken van zijn slachtoffers en sleepte hen naar de kelder. Hij dweilde het bloed op [70]). Een speurtocht door het huis leverde niets op en na nog wat tafelzilver, een gouden horloge en zilveren gespen van de tafel gegrist te hebben, verdween hij in de donkere nacht [71]).

Nog later in de avond en ook op de volgende dagen werd er meermalen aangebeld, o.a. door de beurtschipper. Tevergeefs [72]). Dit gaf aanleiding tot geruchten die zich langzamerhand door de stad verspreidden [72]). Het volgende door de huiseigenaar ontvangen briefje: „Hebbe eenen brief van myne man ontfangen en melt dat hy in tyt van tien. dage tot jou sal comen om nog een of twee jaer in jou huys te woonen, want wy nog niet dirve met ons goet in Hollant coeme; denke dat gy mye laste brief ontfange sult hebbe. Dus blyve naer hertelyke groetenisse De vrouw van S. Maturne" [73]), was oorzaak dat deze geruchten aanvankelijk nog zonder gevolg bleven. Maar op 9 oktober besloot de magistraat het bewuste huis aan de Veemarkt van rechtswege te doen openen. Nog diezelfde avond gebeurde dit. Via een ladder klom men door een venster op de eerste verdieping binnen. Buurman *Merfens* bood de behulpzame hand en wees de weg in het onverlichte huis. In de kelder gekomen was hij de eerste, die tot de verschrikkelijke ontdekking kwam„ dat daar de ontzielde lichamen van de heer en mevrouw *Mathourné* lagen.

Direkt werd een beloning van ƒ1000,— uitgeloofd aan een ieder, die de dader of daders in handen van de justitie zou spelen [74]). Een eerste belangrijke aanwijzing leverde het pandjeshuis, waar men enige stukken tafelzilver uit huize *Mafhourné* aantrof. De lommerdhouder wist ook een vrij nauwkeurige beschrijving te geven van degene, die de stukken had gedeponeerd [75]). Eerst de 27ste november gelukte het de vermoedelijke dader aan te houden. Hij werd onmiddellijk naar het Steen, de stadsgevangenis, #overgebracht. Deze was niemand anders dan ... *Philippus Mertens.* De man ontkende pertinent iets met de moord uitstaande te hebben, hoewel de pandhuishouder hem bij konfrontatie direkt herkende [75]). Bij een onderzoek ten huize van *Merfens* vond men een kerkboek getiteld: „Het Hemels-Palm-hof", waarin hij met eigen hand had aangetekend: „„Ick *Philippus Mertens* ben getrout met *Maria Agnes op 't Eynde* int' jaer 1778 den 6 October tot Heythuysen" [76]). Bij vergelijking van dit handschrift met het briefje, dat de huiseigenaar zogenaamd van mevrouw *Mafhourné* had ontvangen, kwam vast te staan, dat beide door dezelfde hand waren geschreven.

[67]) Idem nr. 1, p. 342.
[68]) Idem nr. 1, p. 343, 345.
[69]) Idem nr. 1, p. 339, 343.
[70]) Idem nr. 1, p. 343.
[71]) Idem nr. 1, p. 335, 342.
[72]) Idem nr. 1, p. 312.
[73]) Idem nr. 1, p. 329.
[74]) Idem nr. 1, p. 313.
[75]) Idem nr. 1. p. 333.
[76]) Idem nr. 1, p. 332.

PHILIPPUS MERTENS
† 1793.
Tekening.
Gemeente Archief Antwerpen,
Procesdossier inzake de moord op het echpaar Mathourné.

Er kwam echter nog heel iets anders door aan het licht. Informaties, ingewonnen te Heythuysen, leidden tot de verrassende ontdekking, dat men hier te maken had met een gewezen lid van het „gilde" der bokkenrijders, een bende chanteurs en brandstichters,, die in de jaren 1784 en 1785 de omstreken van Maaseyk had onveilig gemaakt. *Mertens* had nog juist voor het oprollen van de troep de benen kunnen nemen en was in Pruisische dienst gegaan [77]). Moeten we hem soms ook nog zien als één van de bevrijders van de Republiek in 1787? Dit zou wel een heel sinistere noot zijn.

Ondanks de opeenstapeling van bezwarende feiten bleef verdachte hardnekkig ontkennen de moord begaan te hebben, feiten die bij de latere accusatoire rechtspleging zonder meer voldoende bewijs voor zijn schuld zouden hebben opgeleverd. Hij leefde echter nog in het tijdperk van de inquisitoire rechtspraak, die de bekentenis als een sluitstuk van de procedure najaagde. De vaak wrede konsekwenties, die dit systeem meebracht, zou ook *Mertens* aan den lijve ondervinden. Zesmaal werd hij op het tortuurstoeltje gebracht. De eerste keer van 's middags 4 tot 's avonds 11 uur. De tweede maal moest de pijniging onderbroken worden, omdat hij in zwijm viel. Bij de vierde raakte hij volkomen buiten zinnen en riep uit: ,,myne heren, maekt er een eynde af, myn lyden is volbragt . . . myne heren, is er dan nog iet, waerom segt gy dat niet!". Steeds kwam het tijdens de tortuur tot een bekentenis, maar zodra hij, bevrijd van zijn boeien, ,,onder den blouwen hemel" was gebracht om zijn verklaringen te bevestigen, ontkende hij weer [78]). Vijf maanden duurde deze martelgang, waarna de procedure tengevolge van de komst der sans-culotten onder Dumouriez van november 1792 tot augustus 1793 werd onderbroken, Toen de rust was weergekeerd viel het vonnis. Op 20 september 1793 werd *Mertens* overeenkomstig de eis ter dood gewezen wegens dubbele roofmoord en de volgende dag op gruwelijke wijze omgebracht, zoals we aan het begin van ons verhaal hebben gezien.

Volgens zijn aanvankelijke bekentenis zouden zijn huurschulden hem tot de misdaad gedreven hebben [79]). Later voegde hij hieraan nog een fantastisch verhaal toe over twee Hollanders die met de „kees" *Mathourné* nog iets hadden af te rekenen en hem daarbij hadden betrokken [80]). Een suggestie dus in de richting van een politieke moord. Daar op grond van zijn en anderer verklaringen [81]) wel vast staat dat dat motief hem, bij het beramen van zijn daad als eventueel disculpatiemiddel door het hoofd heeft gespeeld, moeten wij tot de ontstellende slotsom komen, dat het politieke verleden der *Mathourné's* niet alleen tot hun maatschappelijke ondergang heeft geleid, maar ook tot hun tragisch einde.

[77]) Idem nr. 1, p. 318, 319.

[78]) Idem nr. 1, p. 336-356.

[79]) Idem nr. 1, p. 339.

[80]) Idem nr. 1, p. 340: „segt dry a vier dagen daer naer in dien gang geweest te hebben by sekeren Mertens, aen hem vermaegschapt, en enkelyk aen hem gesproken te hebben van de Patriotten"; p. 349, 357.

[81]) Zie in dit verband ook het briefje van Mertens aan de huiseigenaar, waarin hij schrijft: „. . . want wy nog niet dirve met ons goet in Hollant coeme . . .", nr. 73.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Blad aan de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan 70, Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken

No. 8 **LXXXI e Jaargang** **augustus 1964**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heren F. C. van der Meer van Kuffeler en J. M. L. Maduro, respectievelijk sedert 1910 en 1932 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:	**Voorgesteld door:**
Mevrouw J. C. A. BESIER geb. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *De Mildestraat 19, 's-Gravenhage.*	Mr. F. J. J. BESIER, *'s-Gravenhage.*
Ir. J. VAN DAM VAN ISSELT, *Julianalaan 120, Bilthoven.*	J. J. HOOFT VAN HUYSDUYNEN, *Velp.*
R. A. HEERZE, *Burg. Cramergracht 149, Amsterdam.*	J. A. RIEL, *Amsterdam.*
Mevrouw E. S. KOKDIJKHUIS, *Zuider Esweg 11, Zuidwolde.*	Mejuffrouw E. CRANS, *Wassenaar.*
H. J. METHORST, *Paalbergweg 35, Hoenderloo.*	J. J. HOOFT VAN HUYSDUYNEN, *Velp.*
P. W. NEERINGS, *Prins Hendrikstraat 36, Arnhem.*	J. J. HOOFT VAN HUYSDUYNEN, *Velp.*
J. PANNEKOEK, *Witte Klok 2 II, Amsterdam.*	J. A. RIEL, *Amsterdam.*
J. W. RAVESTEIN, *Van Foukenbergestraat 48, Voorburg,*	W. KROON, *'s-Gravenhage.*
K. J. ZOMER, *Hoofdstraat 208, Hoogeveen.*	Jhr. Mr. H. E. VAN WEEDE, *'s-Gravenhage.*

Adreswijzigingen:

R. MURRAY BAKKER ALBACH	Statenlaan 4 A, *Bussum.*
H. VAN DUIVENBOODEN,	Oosterhesselenstraat 344, *'s-Gravenhage.*
Jhr. Mr. N. WITSEN ELIAS,	Vughterweg 33, *'s-Hertogenbosch.*
Prof. Mr. H. F. W. D. FISCHER,	Cobetstraat 28, *Leiden.*
Mr. D. KONING,	Beethovenweg 13c, *Amersfoort.*
U. VAN LAWICK,	Hendrinaland 305, *'s-Gravenhage.*
Mr. P. W. NEERINGS	2149 South, 23 Rd. East, *Salt Lake City, Utah, U.S.A.*
Jhr. Mr. C. C. C. M. VAN NISPEN TOT SEVENAER,	Suideras, *Post Vorden* (Gld.).
Mejuffrouw A. E. M. ROELANTS,	Landréstraat 599, *'s-Gravenhage.*
P. ROTHSTEGGE, p/a Hotel-Restaurant Scandia,	Nordhornestraat 235, *Denekamp.*
W. J. ROYAARDS,	Snouckaertlaan 19, *Amersfoort.*

De graven van Limburg Stirum, oudste of jongste tak van de graven van Limburg ?

door MR. K. N. KORTEWEG.

Christoph Jacob Kremer, die in 1776 het tweede deel van zijn Akademische Beiträge zur Gülch- und Bergischen Geschichte het licht deed zien, was een van de eerste schrijvers over de geschiedenis van de graven *van Limburg* die trachtte

een genealogie van dat geslacht op te stellen aan de hand van de bronnen. Het aantal oorkonden, dat hij tot zijn beschikking had, was echter aanzienlijk kleiner dan het materiaal, dat ons nu ten dienste staat, en dus is het geen wonder dat de resultaten, waartoe hij kwam, critisch moeten worden beschouwd.

Voor Kremer was het een niet gemakkelijk te beantwoorden vraag, hoe de takken *Limburg* en *Limburg-Styrutn* afstamden van *Diederik I van Isenberg,* de zoon van de in 1226 overleden *Frederik III van Isenberg.*

Vast staat, dat *Diederik,* die omstreeks 1215 is geboren, zeer oud is geworden. Hij leeft in elk geval nog in 1299 en had bij zijn vrouw *Aleid twee* zoons, *Johan* en *Everhard.* Het valt op, dat geen van deze beide zoons naar Diederiks vader is genoemd. Hoewel ongetwijfeld rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat een zoon *Frederik* op jeugdige leeftijd is overleden, zonder een spoor van zijn bestaan in de oorkonden achter te laten, lijkt het evenmin onwaarschijnlijk, dat er nooit een zoon *Frederik* is geweest. Dit zou kunnen worden verklaard uit de angelukkige wijze waarop *Frederik van Isenberg* zijn leven beëindigde. Hij werd immers terecht gesteld, omdat hij aansprakelijk werd geoordeeld voor de dood van aartsbisschop Engelbert van Keulen, die in 1225 om het leven kwam, toen hij op reis door graaf *Frederik* werd overvallen. Gewin heeft er op gewezen, dat men in de middeleeuwen aan de namen magische betekenis hechtte en daarom namen van verwanten, die een minder fraaie rol hadden gespeeld, vermeed [1]. Afgezien van de vraag, of *Frederik* terecht of ten onrechte als moordenaar is aangemerkt [2], zal, naar ik meen, de wijze,waarop hij de dood vond, voor *Diederik* aanleiding geweest kunnen zijn, geen van zijn zoons naar zijn vader te noemen.

Diederiks zoon *Johan* 'overleed in 1277 [3] en liet twee zoons en een dochter na: *Diederik, Frederik* en *Mechteld* [4]. Van *Everhard* zijn twee kinderen bekend: *Diederik* en *Armgard* [5]. De vraag is nu: van wie van deze kleinzoons *Diederik* stamt de tak *Limburg* (*Hohen-Limburg*) af en van wie de tak *Styrum* ?

Kremer kende de oorkonden voor het klooster Fröndenberg uit 1297 en 1299 (of 1300), welke bij Hulshoff zijn afgedrukt onder de nummers 193 en 207.

Bij laatstgenoemde oorkonde geeft de ridder *Diederik van Limburg* de eigendom van enige goederen in Ardey aan het klooster. Hij deed dit met toestemming van zijn vrouw *Bertradis* en zijn zonen *Diederik* en *Johan.* De oorkonde van 1297 betreft een schenking van goederen in Bertingloh aan hetzelfde klooster. De oorkonder is *Theodoricus* comes *de Limborgh* en hij doet de schenking met toestemming van zijn grootvader *Diederik,* zijn oom *Everhard,* zijn vrouw *Bertha van Götterswick* en zijn zoon *Johan,*

1) J. P. J. Gewin, Vaste regels bij naamgeving in de vroege middeleeuwen, Bijdragen en Mededelingen der Naamkunde-Commissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, XIX, 1961, blz. 29.

2) Geschiedenis der graven Van Limburg Stirum, deel II-1, (Drs. A. L. Hulshoff, unter Mitwirkung von Dr. G. Aders, Die Geschichte der Grafen und Herren von Limburg und Limburg-Styrum und ihrer Besitzungen, 1200-1550) blz. 73.

3) Ibidem, regesten nos. 147 en 150. Volgens Hulshoff overleed hij vóór 1277.

4) Ibidem, no. 156.

5) No. 178.

Hierdoor is het volkomen zeker, dat de oorkonder van 1297 de zoon van *Johan is.* Kremer wijst er nu verder op, dat de *Diederik* uit 1299 van de Styrumse tak moet zijn. Immers, hij noemt zich geen graaf, hij voert de roos van *Altena-Isenberg,* die ook nog onder zijn kleinzoons het teken van de tak *Styrum* was, de oorkonde is uit het Styrumse archief, *Berta is* niet hetzelfde als *Berfradis* en de oorkonder van 1299 noemt als zijn zoons *Diederik* en *Johan.* Omdat *Diederik* het eerst wordt genoemd, moet hij dus de oudste zijn geweest, maar de (oudste) zoon van de oorkonder van 1297 was *Johan.* Kremer vond in het Styrumse archief voorts een oorkonde van 1322 [6], waarin ais getuigen voorkomen *Diederik* heer van *Limburg* en zijn zoons *Johan* en *Diederik,* en komt dan tot de volgende opstelling:

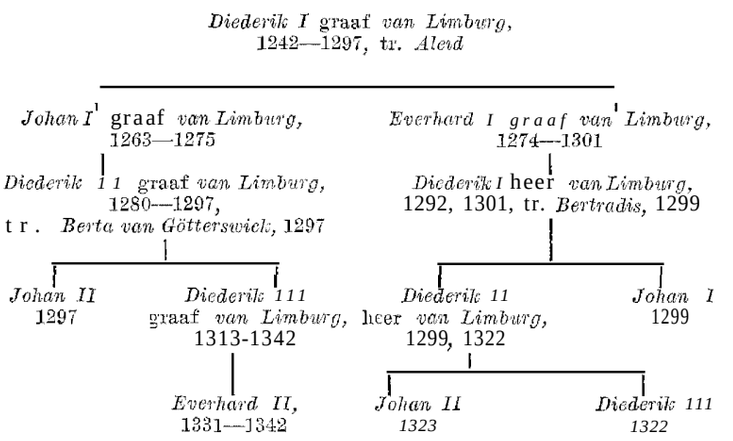

Dat de *Diederik,* die de oorkonde van 1299 uitgaf, tot de Styrumse tak behoorde, is stellig juist. Hulshoff deelt Kremers mening op dit punt en ik ben het daar geheel mee eens. Vast staat ook, dat de oorkonder van 1297 de zoon van *Johan* is. Hieruit volgt, dat er twee mogelijkheden zijn: de oorkonder van 1297, de zoon van *Johan,* is dezelfde als de oorkonder van 1299 en dan stamt de tak *Styrum* van *Johan* af, óf de oorkonder van 1297 is n i e t dezelfde als die van 1299 en dan stamt de tak *Styrum* d u s af van Johans broeder *Everhard.*

Van de vijf argumenten die Kremer aanvoerde ten bewijze van zijn stelling, dat de *Diederik* uit 1299 van de Styrumse tak moet zijn, kunnen er drie dienen om zijn opvatting te schragen dat deze Diederik niet dezelfde was als de gelijknamige oorkonder van twee jaren tevoren. In de eerste plaats het feit dat de oorkonder van 1297 zich aandient als *Theodericus* comes *de Limborgh,* terwijl de oorkonde van 1299 uitgaat van *Theodericus de Limburch* miles, in de tweede plaats de stelling dat *Berta* niet dezelfde dame zou kunnen zijn als *Bertradis* en in de derde plaats het feit dat de oudste zoon van de Styrumse *Diederik* schijnbaar eveneens *Diederik* en zijn tweede zoon *Johan* heette, terwijl de enige of oudste zoon van *Theodericus* comes *Johan* was genaamd.

Het tweede argument behandel ik het eerst, omdat ik daar de minste moeite mee heb. Hulshoff is klaarblijkelijk van oordeel, dat *Berta* en *Berfradis* wèl dezelfde persoon kan zijn, want hij geeft in zijn genealogisch overzicht: zowel aan de zoon van *Johan* als aan de zoon van *Everhard* een *Bertradis* tot vrouw. Ook naar mijn mening bestaat er geen bezwaar tegen beide namen als identiek te beschouwen.

6) *No. 261.*

Op de vraag, of *Theodericus* comes *de Limborgh* dezelfde kan zijn als *Theodericus de Limburch* miles, moet wat dieper worden ingegaan. In de eerste plaats lijkt het mij hoogst twijfelachtig, of de aanhef van de oorkonde van 1297 juist tot ons is gekomen. Het is de enige maal dat de zoon van *Johan* als graaf voorkomt [7]). Bovendien zouden wij moeten aannemen, dat in 1297 drie heren zich tegelijkertijd graaf van Limburg noemden: de oude *Diederik*, *Everhard* en *Diederik*, de zoon van *Johan*. Mij lijkt dit niet zeer waarschijnlijk.

Het origineel is onbekend en wij kennen de oorkonde slechts doordat zij is afgedrukt in het werk van Von Steinen [8]). Ik neig er toe, aan te nemen dat in het origineel van de oorkonde op de plaats, waar Von Steinen het woord „comes" heeft gelezen, een ander woord heeft gestaan en ik vermoed, dat dit het woord „iunior" is geweest. Ter onderscheiding van zijn grootvader Diederik senior, wordt de jonge *Diederik* in de oorkonden meer dan eens *Theodericus iunior de Limburg* genoemd [9]). Zij, die bekend zijn met oud schrift, zullen mij toestemmen dat het geenszins onmogelijk schijnt, dat iemand „comes" leest waar „iunior" staat, vooral als men er niet op bedacht is, dat dit laatste woord er zou kunnen staan.

Maar bovendien merk ik op, dat de oude graaf *Diederik* zich ook wel eenvoudigweg als *Theodericus* dominus *de Limburg* of *Theodericus de Lymborg* aankondigt. Zo b.v. in de oorkonden nos. 138 en 168. Ook *Everhard* komt een enkele maal als dominus voor, zonder vermelding van de graventitel (no. 198). Het feit dat van twee oorkonden, beide uitgaande van een *Theodericus de Limburg*, de ene hem graaf noemt, terwijl de andere slechts zijn hoedanigheid van ridder vermeldt, bewijst dus geenszins dat de oorkonders niet dezelfde persoon zijn [10]).

Het derde argument lijkt het zwaarwichtigst. Als zoons van *Diederik* van de tak *Styrum* worden in de oorkonde van 1299 *Diederik* en *Johan* genoemd, hetgeen de indruk wekt dat *Diederik* de oudste was. Maar op dit punt heeft Hulshoff Kremer niet gevolgd, en terecht! Immers, op 15 augustus 1316 treden als getuigen op de ridder *Diederik van Lymborch* en zijn eerstgeboren zoon *Johannes* (no. 243). Met Hulshoff ben ik van mening, dat deze ridder *Diederik* dezelfde is als die van 1299 [11]). Ook nadien vindt men *Diederik*, zijn oudste zoon *Johan* en zijn tweede zoon *Diederik* nog verscheidene malen in de oorkonden terug. Het zal dus aan een onnauwkeurigheid moeten worden toegeschreven, dat in de oorkonde van 1299 *Diederik* vóór *Johan* is genoemd. Het is trouwens aan de hand van andere voorbeelden gemakkelijk aan te tonen, dat — althans in deze streek en in deze tijd — de volgorde, waarin kinderen in oorkonden worden opgenomen, niets steeds dezelfde is en mitsdien niet een betrouwbare aanwijzing met betrekking tot de volgorde waarin die kinderen werden geboren. Neemt men b.v. de oorkonden, waarin de kinderen van de in 1364 overleden graaf *Diederik* worden genoemd, dan ziet men, dat op 16 maart 1324 worden vermeld: *Everhardus, Theodericus, Henricus, Cratho, Agnes, Jutta, Elysabeth, Ermegardis, Johanna* en *Alheydis*. Op 25 juli van het zelfde jaar worden drie zonen vermeld, in de volgorde *Everhardus, Cracht* en *Theodericus*, en vier jaar later spreekt graaf *Diederik* over zijn oudste zoon *Everhardus* en zijn overige kinderen *Theodericus, Crachto, Gutta, Nesa* en *Alheydis* [12]).

Alles tesamen beschouwende, zal men moeten toegeven, dat de gronden welke Kremer meende te kunnen aanvoeren voor zijn stelling, dat de *Diederik* uit 1297 niet dezelfde was als de naamgenoot van twee jaar later, die conclusie niet kunnen dragen. Niettegenstaande Hulshoff twee van de drie redenen, welke Kremer bewogen om in beide Diederiken verschillende personen te zien, kennelijk niet als juist heeft aanvaard en Kremers derde argument — de vermelding van de graventitel in de ene oorkonde en het ontbreken ervan in de andere — op zichzelf beschouwd niets zegt, heeft de schrijver, zonder veel nadere motivering, toch Kremers conclusie tot de zijne gemaakt. In de oorkonder van 1297, de zoon van *Johan*, ziet hij de stamvader van de tak *Hohen-Limburg* en niet dezelfde als de oorkonder van 1299. Hij komt dan tot deze opstelling, waarbij ik de dames, de geestelijken en een enkele jong overledene voor de overzichtelijkheid heb weggelaten:

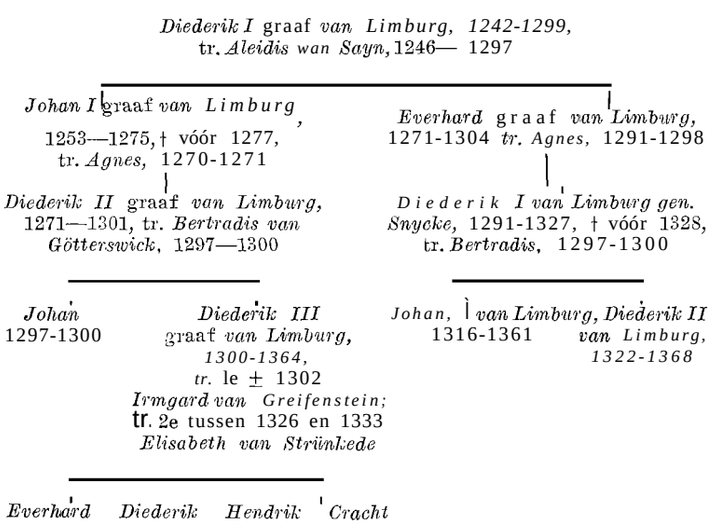

Als men nu in aanmerking neemt, dat zich ten tijde van Von Steinen in het archief van het klooster Fröndenberg twee schenkingsoorkonden bevonden, respectievelijk van 1297 en 1299, beide uitgaande van een *Diederik van Limburg* met een vrouw *Bertha* of *Bertradis* en een zoon *Johan*, dan lijkt het mij voor de hand te liggen, bij wijze van werkhypothese uit te gaan van de gedachte dat die twee schenkingen door dezelfde *Diederik* zijn gedaan. Ik geef toe, dat het voor de hand liggende niet altijd juist is, maar het is toch stellig verantwoord, die juistheid voorshands te aanvaarden en te zien, of men met dat uitgangspunt tot een aannemelijk resultaat kan komen.

Gaat men uit van die door mij waarschijnlijk geachte identiteit van beide Diederiken, dan krijgt men het volgende beeld:

---

7) Volgens Hulshoff, Geschiedenis, blz. 100, zou hij op 10 april 1301 als comes worden vermeld. Op deze stelling kom ik hieronder terug.

8) J. D. von Steinen, Versuch einer westphälischen Geschichte besonders der Grafschaft Mark, 1, 11. Stück, 1749, blz. 822—824.

9) Zie de regesten nos. 190 en 197.

10) In de 12e en 13e eeuw vindt men in geheel Duitsland graven die nu eens met, dan weer zonder die titel worden vermeld. Vergelijk: Otto Freiherr von Dungern, Comes, liber, nobilis in Urkunden des ll. bis 13. Jahrhunderts, Archiv für Urkundenforschung, XII, 1932, blz. 182.

11) Zie de genealogische staat en register (blz. 94).

12) *Regesten* nos. *266, 270 en* 287.

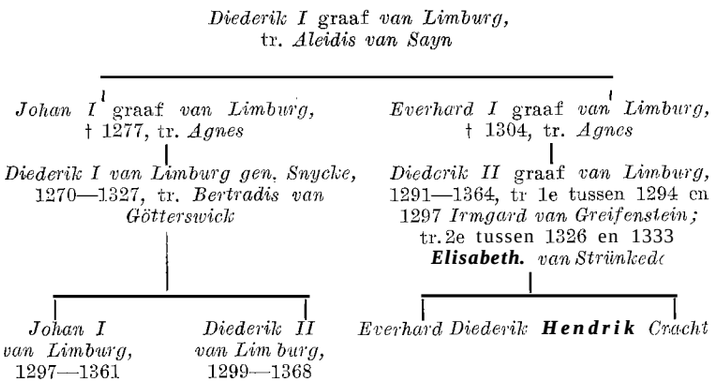

Toen ik deze opstelling had gemaakt, kwam ik tot de verrassende ontdekking, dat ik niet de eerste was die beweerde dat deze-de juiste was. Hetzelfde, behoudens een kleine, niet van belang zijnde variant, is betoogd door Jhr. Mr. M. A. Beelaerts van Blokland in de Nederlandsche Leeuw van 1948, kolom 213 vlgg.[12a]). Beelaerts achtte de opstelling van Kremer al bijzonder onwaarschijnlijk, onder meer omdat tot tweemaal toe een oudste zoon niet zou zijn genoemd naar zijn grootvader, maar naar een over-oudoom. Hij concludeerde, dat de jongere zoon *Everhard* zijn oomzegger *Diederik* uit zijn rechtmatige erfenis heeft weten te werpen en zelf de graventitel heeft weten te usurperen, Hulshoff heeft die zienswijze bestreden in de Nederlandsche Leeuw van 1954, kolom 6 vlgg.

Het heeft niet veel zin, de betogen van beide tegenstanders op de voet te volgen. In de eerste plaats, omdat ik het niet eens ben met de stelling van Beelaerts, dat *Everhard* zijn oomzegger uit diens rechtmatige erfenis zou hebben weten te werpen, voorts ook omdat Beelaerts uitging van de, nadien onjuist gebleken, gedachte dat *Diederik I* in 1297 zou zijn overleden en ten slotte, omdat Hulshoff inmiddels op verschillende punten niet meer dezelfde opvattingen blijkt te koesteren als in 1954. Ik vestig er alleen de aandacht op, dat Hulshoff meent (meende), dat door de inhoud van twee oorkonden van 24 januari 1342[12b]) het betoog van Beelaerts weerlegd zou zijn.

In de door hem geschreven „Geschiedenis" vraagt Hulshoff zich af, hoe het met de ingewikkelde genealogie gesteld is tussen circa 1250 en 1300 [13]). Op de volgende bladzijde wordt nog gezegd, dat het bevreemdend is, dat *Diederik II* graaf *van Limburg* (ca. 1260/1265—ca. 1301), oudste zoon van graaf *Johan I,* behalve in één oorkonde van 10 april 1301, nooit als „comes" de *Limburg* wordt vermeld en dat de situatie genealogisch onduidelijk is. Uit deze aanhalingen blijkt wel, dat de schrijver. het niet eenvoudig heeft gevonden, de juiste antwoorden te vinden 'op de vragen die het beschikbare oorkondenmateriaal deed rijzen en, naar ik meen daaraan te mogen toevoegen, dat hij zelf niet geheel overtuigd is van de juistheid van de door hem gegeven antwoorden.

Zonder twijfel is het juist, dat de genealogie, zoals deze door Hulshoff is samengesteld, bijzonder ingewikkeld is. Dit komt ook tot uiting op bladzijde 102, waar te lezen staat, dat, als het slot Limburg in de tweede helft van 1304 door graaf Everhard van der Mark wordt teruggegeven, in de vooraf-

12a) Dit betoog vormt de grondslag voor de stamreeks in Nederland's Adelsboek 1943—1948, blz. 361.

12b) Regest no. **345,** alwaar de betrokken oorkonden gesteld zijn op 17 januari **1342.**

13) Blz. 99.

gaande jaren ten minste' zeven leden van het geslacht zijn overleden. Tot deze zeven overledenen behoren de oude graaf *Diederik I,* graaf *Diederik II,* overleden na 10 april 1301, en zijn oudste zoon *Johan,* overleden na 9 januari 1300. In mijn opvatting is de zaak helemaal niet zo ingewikkeld en is de sterfte onder de leden van het geslacht omstreeks 1300 minder groot geweest dan in het systeem-Hulshoff. Ik wil beginnen, deze beide stellingen nader toe te lichten.

Johans zoon *Diederik,* die nimmer in het bezit van het graafschap Limburg is geweest, is niet kort na 10 april 1301 overleden, maar in 1327 of in 1328. Hij is het die in één oorkonde met de bijnaam „*Snycke*" voorkomt. Het is merkwaardig, dat Hulshoff zegt, dat hij slechts één maal, en wel op 10 april 1301, als graaf voorkomt, want in elk geval komt hij in de regestenlijst op 1 augustus 1297 in de reeds meermalen genoemde oorkonde no. 193 met de graventitel voor [14]). Volgens mij is het niet de zoon van *Johan* die als *Theodcricus* comes *de Lymborch* op 10 april 1301 een oorkonde uitvaardigt (no. 209). Wie is het dan wel? Naar mijn mening is dit de laatste oorkonde, waarin de hoogbejaarde graaf *Diederik I* optreedt. Hij leeft in elk geval nog in 1299 (no. 199) en uit niets blijkt, dat hij in 1301 niet meer in leven kan zijn geweest [15]). Integendeel, de inhoud van de oorkonde bewijst m.i. onomstotelijk, dat de oorkonder de oude graaf' *Diederik* was. Het regest geeft die inhoud niet geheel juist weer. Het is geen schenkingsoorkonde, maar een verklaring van de graaf, dat hij met betrekking tot de hof in Bosenhagen, welke h ij blijkens de daarvan opgemaakte oorkonde aan het klooster Scheda schonk, zich jegens dat klooster tot vrijwaring verplicht [16]). De graaf verwijst dus naar een eerder door hem zelf gedane schenking, die wij naar mijn mening terugvinden in de oorkonde van 1278/'79 (no. 156). De oorkonder van 1278/'79 moet dus dezelfde zijn als die van 1301. Hiermede staat vast, dat graaf *Diederik* ook in 1301 nog in, leven was.

Dat na 9 januari 1300 een zoon *Johan zou* zijn overleden, betwist ik ook. Omstreeks 1300 leeft er slechts één *Johan,* de latere, heer van Styrum, die tot in 1361 voorkomt.

Op bladzijde 100 van de „Geschiedenis" schrijft Hulshoff, dat wij met zekerheid weten, dat *Diederik II* graaf van *Limburg* gehuwd is geweest met *Berta* of *Bertradis van Götterswyck* en dat moeilijk is vast te stellen, of deze *Diederik* de zoon van *Johan* of van *Everhard is* geweest. De oorkonders *Diederik* van 1297 en 1299 (1300) met elkaar identificerende [17]), heb ik met dit probleem geen moeilijkheden. Deze *Diederik,* was de zoon van *Johan* en, afgezien van de vraag of hij zich tijdens het leven van zijn grootvader ooit met de graventitel heeft getooid, hij is in elk geval niet in het graafschap Limburg opgevolgd. Het is m.i. dan ook minder juist, hem als graaf aan te duiden en met nadruk wijs ik er op, dat in het necrologium van St. Plechelmus te Oldenzaal *Diederik van Limburg* n i m m er graaf wordt genoemd, maar wel één maal als „*Theoderici de Lymborch* militis" [18]). Het is m.i.

14) Zoals ik hierboven reeds zeide, betwijfel ik, of die oorkonde op dit punt betrouwbaar is.

15) Dat hij vóór 9 januari 1300 overleden zou moeten zijn, zoals Hulshoff in 1954 met een beroep op de oorkonde no. 207 schreef (Nederlandsche Leeuw 1954, kolom 8), is kennelijk een vergissing. Uit die oorkonde is dat niet af te leiden.

16) Staatsarchivdirektor Prof. Dr. Prinz van het Staatsarchiv te Münster (Westf.) was zo vriendelijk mij op mijn verzoek een -fotocopie van de oorkonde te doen toekomen.

17) De oorkonden nos. 193 en 207.

18) E. Geerdink, Calendarium et necrologium Ecclesiae S. Plechelmi in Oldenzalia, Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht, 15e deel, 1887 blz. 135, 800 en 209.

hoogst onwaarschijnlijk, dat *Diederik* in het necrologium eenvoudig als *Theodericus de Lymborch,* miles, zou zijn aangeduid, als hij graaf zou zijn geweest. In het necrologium is evenmin te lezen, dat *Diederik van Limburg* en *Berta van Götterswyck* de g r o o t 'ouders waren van *Agnes van Limburg,* de weduwe van *Egbert II van Almelo* [19]). Dit is m.i. ook niet juist. *Agnes* was de dochter van *Diederik Johanszoon van Limburg* en *Bertradis* of *Berta van Götterswyck* [20]). Dat dit echtpaar een dochter *Agnes* heeft gehad, is zeer aannemelijk. Immers, de grootmoeder, de vrouw van *Johan,* heette *Agnes.* Het is ook heel wat waarschijnlijker, dat *Agnes* zich gedrongen heeft gevoeld haar ouders te doen gedenken dan haar grootouders.

Voorts wijs ik in dit verband nog op het volgende: *Diederik van Limburg, de* broeder van heer *Johan,* noemt in 1350 *Everwin van Göfferswick* zijn bloedverwant [21]). Deze *Diederik* is de tweede zoon van *Diederik,* de zoon van *Johan I.* Volgens mij is zijn moeder *Berta van Götterswick* en daarmede is de bloedverwantschap tussen beide heren verklaard. Die verwantschap blijft daarentegen in het duister, wanneer de genealogie van Hulshoff juist zou zijn. Dat *Everwin van Götcerswick* verwant was aan de heren *van Limburg* uit de tak *Styrum,* blijkt aok nog uit de oorkonden nos. 433 (5 november 1355) en 472 (27 mei 1363).

Het necrologium van St. Plechelmus in Oldenzaal noemt als een van degenen tot wier nagedachtenis *Agnes,* de weduwe van *Egbert II van Almelo,* een memorie stichtte, *Konnegundis de Ludinchusen.* Volgens De Groot was zij een dochter van *Agnes* [22]), maar dit is naar mijn, mening niet juist. In 1343 zegt *Hendrik,* de zoon van heer *Hendrik van Liidinghausen,* dat hij de zoon is van de zuster van *Johan van Limburg* [23]). Een jaar tevoren oorkondt *Coneyonf,* weduwe van heer *Hendrik Wolf van Liidinyhausen,* waarbij zij *Diederik* graaf *van Limburg* haar bloedverwant noemt. Haar zegel bevat de Limburgse leeuw [24]). Hieruit volgt, dat *Cuneyonde* de zuster was van *Johan van Limburg* [25]). Naar mijn mening ligt her voor de hand aan te nemen, dat het deze *Cunegonde van Liidinghausen* was, die in de kerk van Oldenzaal werd herdacht, en dat dit gebeurde krachtens de daartoe door haar z u s t e r *Agnes* getroffen beschikking.

Op bladzijde 102 van de „Geschiedenis" deelt Hulshoff mede, dat het eerste bewijs van het bestaan van *Diederik 111* is te vinden in de oorkonde van 28 maart 1308 (no. 226). In mijn opvatting is hij dezelfde als de zoon van *Everhard,* die voor het eerst, met zijn ouders en zuster *Irmyard,* wordt genoemd in een oorkonde van 4 mei 1291 (no. 178), daarna als getuige op *14* februari 1297 (no. 189) en vervolgens met zijn ouders, zijn grootvader en zijn niet met name genoemde vrouw in de oorkonde van 16 september 1297 (no. 194). Hij moet dus gehuwd zijn tussen 1294 en 1297 [26]) en niet omstreeks 1302 [27]).

19) Aldus Hulshoff, t.a.p., blz. 100, noot 1.
20) Aldus ook J. de Groot, De Nederlandsche Leeuw, 1940, kol. 377.
21) Regest no. 400.
22) T. a.p., kolom 377.
23) Regest no. 354.
24) Regest no. 349; Geschiedenis der graven van Limburg Stirum, deel II-2, blz. 846, no. 8.
25) Aldus ook Hulshoff, Geschiedenis, blz. 109. Op de genealogische staat en in de zegelbeschrijving (deel II - 2, blz. 846) wordt zij evenwel *Guda* genoemd, blijkbaar op grond van de genealogische bron, vermeld bij regest no. 354. In het register (deel II-3, blz. 161) zijn *Guda* en *Cunegonde* twee verschillende personen geworden!
26) Vergelijk de aantekening bij regest no. 228.
27) Aldus Hulshoff, Geschiedenis, blz. 103.

Om de door hem opgestelde genealogische staat in overeenstemming te kunnen brengen met de bronnen, moet Hulshoff de oorkonde van 9 juli 1319 (no. 249), waarin *Diederik* graaf *van Limburg* heer *Diederik van Limburg* de zoon van zijn oom noemt, aldus uitleggen, dat hier bedoeld zou zijn: zoon van zijn oudoom [28]). In mijn opstelling noemt graaf *Diederik* heer *Diederik van Limburg* met recht de zoon van zijn oom. Ten einde een oorkonde van 7 december 1321, waarin graaf *Diederik* heer *Diederik van Limburg* zijn „patruelus" noemt, in zijn systeem te kunnen inpassen, zegt Hulshoff, dat dit woord „oom" betekent en dat men moet lezen „oudoom" [28]). Dit is in tweeërlei opzicht niet juist. Patruelis betekent niet oom, maar zoon van een oom, volle neef [29]). Volgens mij was dit woord hier volkomen op zijn plaats.

Uit de oorkonde van 29 mei 1330 (no. 290), welke volgens Hulshoff duidelijk uiteenzet, hoe de twee takken waren uiteengegroeid, is niet meer te lezen dan dat — volgens de heren *van Limburg* — de kerk te Mülheim op de graaf en zijn neef *Johan* heer *van Limburg* was vererfd van hun vader en grootvader en er is verder uit af te leiden, dat de oude graaf *Diederik* († 1301) hun gemeenschappelijke rechtsvoorganger was. Dat wij door die oorkonde zo heel veel wijzer worden, kan ik niet zeggen.

De oorkonde van 17 januari 1342 (no. 348), waarin ridder *Johan van Limburg* en zijn broeder *Diederik* graaf *Diederik* hun oom noemen, wijst m.i. op een generatieverschil, hetgeen in mijn opstelling ook bestaat, niet echter in de opvatting van Hulshoff. Het bijeengebrachte oorkondenmateriaal leert, dat herhaaldelijk de neef van de vader oom wordt genoemd [30]).

Ook de zegels bevestigen m.i. de juistheid van de hier verdedigde opvatting. *Everhard I (1255-1304) zegelt* in 1291 met de roos van Altena-Isenberg, terwijl het tegenzegel de Limburgse leeuw vertoont. Op dezelfde manier zegelde zijn broeder *Johan* in 1274 [31]). Na het overlijden van hun vader, wanneer, volgens mijn opvatting, *Everhard* zijn vader in het graafschap is opgevolgd, zegelt hij alleen met de Limburgse leeuw [32]), evenals de in 1364 overleden graaf *Diederik* en diens nazaten [33]). Na 1301 blijft de tak *Styrum nog* g e r u i m e tijd met de roos zegelen. *Diederik,* de zoon van Johan, in 1293, 1297 en 1320 [34]), en diens zonen tot 1355 [35]). Dit is een begrijpelijke gang van zaken. Zou de opvatting van Hulshoff juist zijn, dan zouden wij moeten aannemen dat, nadat *Everhard er toe* was overgegaan met de Limburgse leeuw te zegelen, zijn nazaten gedurende een halve eeuw weer tot de roos zouden zijn teruggekeerd. Dit lijkt weinig- aannemelijk.

De oorkonde van 24 maart 1297 (4 maart 1296) waarbij *Diederik de jongere van Limburg,'* met toestemming van zijn vrouw *Berfradis,* afzag van zijn aanspraken op bepaalde tienden, is gezegeld met een zegel dat een roos vertoont en waarvan het randschrift luidt: „Sigill. *Teoderici (de Limbu) ring*" [36]).

28) T.a.p., blz. 104.
29) Behalve Latijnse woordenboeken vergelijke men: E. M. Meyers, Het Friese en het Drentse erfrecht en huwelijksgoederenrecht, Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen, Akademiedagen, II, Voordrachten, gehouden op 30 en 31 maart 1948, blz. 53.
30) Zie b.v. regest no. 691.
31) Zie de zegelafbeeldingen in deel II-2, blz. 826 en 845.
32) Ibidem, blz. 845, no. 3.
33) Blz. 827, nos. 11 en 12; blz. 828, no. 15; blz. 829 vlgg.
34) Blz. 827, nos. 9 en 10; blz. 845, no. 4.
35) Blz. 846, nos. 5 en 6; blz. 855. Zie ook regest no. 432.
36) Blz. 827, no. 10.

Het lijkt niet waarschijnlijk, dat die zonderlinge uitgang „ring" op meer dan één zegelstempel zou zijn aangebracht. Nu deelt Von Steinen in een onderschrift onder de door hem afgedrukte oorkonde van 1300 (1299) mede, dat het eerste aan de oorkonde hangende zegel de roos van Limburg of Altena vertoonde en dat het als randschrift had „Sigillum *Theoderici de Limburihg*" [36a]). Het is niet precies hetzelfde als wat Hulshoff op het zegel van 1297 leest, maar dit verschil wijt ik aan het feit dat dergelijke randschriften niet zo heel gemakkelijk leesbaar plegen te zijn. Beide randschriften lijken zo veel op elkaar en stemmen zo zeer overeen op het punt waar het m.i. op aan komt, te weten dat na de *r* nog een *i* en *n* of *h* vóór de g kwam, dat het mij niet twijfelachtig voorkomt, dat de ooskonden van 1300/1299 en 1297/1296 uitgingen van en bezegeld waren door dezelfde oorkonder. Volgens mij is dit ook inderdaad het geval, maar volgens Hulshoff zou de oorkonde van 1300/1299 uitgaan van de zoon van *Everhard en* die van 1297/1296 van de zoon van *Johan* [37]).

Het wordt tijd. een einde te maken aan 'het betoog, maar voordat ik dat doe moet ik nog voor één punt de aandacht vragen en dat is, geloof ik, het belangrijkste. Waarom zijn, na Kremer, alle schrijvers de opvatting toegedaan, dat de tak *Styrum* de jongste tak is? Naar mijn idee moet dit hierdoor worden verklaard, dat men steeds, uitdrukkelijk of stilzwijgend, van de gedachte is uitgegaan, dat de grafelijke waardigheid natuurlijk op de oudste zoon vererfde en bij diens vooroverlijden op diens oudste zoon. Men heeft dus de zogenaamde representatie of plaatsvervulling in het erfrecht als vanzelfsprekend beschouwd [38]). *Nu* is die representatie of plaatsvervulling inderdaad voor de mensen van deze tijd en ook voor die van de achttiende eeuw een tamelijk vanzelfsprekende zaak. Wij vinden het normaal, dat, als iemand komt te overlijden met achterlating van kinderen en kinderen van vooroverleden kinderen, die laatsten in plaats van hun vooroverleden ouder tot de grootouderlijke nalatenschap worden geroepen [39]). Maar in de middeleeuwen was dat op tal van plaatsen anders.

In Duitsland gold op de meeste plaatsen de in het merendeel van de Germaanse erfrechten op de voorgrond staande regel: „het naaste bloed erft het goed" [40]). De kinderen van voöroverleden kinderen werden dus in het algemeen van de nalatenschap van hun grootouders uitgesloten door nog in leven zijnde ooms en tantes. Eerst door het Freiburger Rijksdagreces van 1498 werd het representatierecht algemeen ingevoerd [41]). Enkele landsheerlijke rechtsgebieden waren hierin reeds voorgegaan: Hessen in 1337 en Silezië in 1334 [42]). Andere volgden eerst veel later. In verschillende delen van Oost-Friesland is het representatierecht van de kleinkinderen

[36a]) Regest no. 207; Von Steinen, a.w., blz. 526.

[37]) Zie het register (deel II-3), blz. 88 en 94.

[38]) Vergelijk Jhr. Mr. Beelaerts van Blokland, Nederlandsche Leeuw 1948, kolom 214.

[39]) Overigens is eerst bij de jongste grondwetsherziening met betrekking tot de troonopvolging het beginsel van de representatie in de vrouwelijke lijn ingevoerd!

[40]) De Blécourt-Fischer, Kort begrip van het Oud-Vaderlands burgerlijk recht, no. 232; Schröder-Von Künssberg, Lehrbuch der deutschen Rechtsgeschichte, 7e druk, 1932, blz. 522; E. M. Meyers, t.a.p., blz. 54; Jacob Grimm, Deutsche Rechtsalterthümer, 4e druk, 1, 1899, blz. 645.

[41]) Schröder-Von Künssberg, t.a.p.

[42]) Grimm, a.w., blz. 650.

eerst in 1583 ingevoerd.[43]) Ook in het graafschap Berg duurde het tot in de zestiende eeuw, voordat de kleinkinderen het recht van plaatsvervulling in de nalatenschap van hun grootouders werd toegekend. Op de landdag, welke op 7 februari 1522 te Mülheim werd gehouden, uitte de ridderschap van Berg het volgende verlangen: „Item begeren de ritterschaften des lantz van dem Berge, desem lande privilegien, brieve ind siegel zo geven antreffen de enkelen in der alderen stat zu stain, ouch de geistligen, in alremaissen an den Guilgeren gegeven ist" [44]). Vóór 1522 was het representatierecht in het graafschap Berg dus nog onbekend [45]).

Het is, meen ik, duidelijk, dat hier de verklaring ligt voor het feit dat, na het overlijden van graaf *Diederik I* in of kort na 1301, n i e t de zoon van zijn vooroverleden oudste zoon *Johan,* maar zijn jongste zoon *Everhard* in het graafschap opvolgde, terwijl de oudste tak zich met het bescheidener Styrum moest vergenoegen. Er is in de erfopvolging niets dat noopt tot het aannemen van dramatische familievetes tussen een oom en zijn neef, waarbij de eerste trachtte de laatste van zijn rechtmatige erfenis te beroven. Maar evenmin is er reden om aan te nemen, dat *Everhard* na 1301 slechts als regent voor zijn oomzegger als graaf zou hebben gefungeerd. De vererving van het graafschap *Limburg* op de enige in leven zijnde zoon was in overeenstemming met het toentertijd ter plaatse geldende erfrecht. De genealogie van de graven van Limburg is een duidelijk voorbeeld van de juistheid van de stelling dat het niet wel mogelijk is, genealogieën van middeleeuwse geslachten op te stellen zonder rekening te houden met de toepasselijke regels van erfrecht, welke in die tijd veelal geheel anders luiden dan nu [46]).

[43]) Hadeler en Kedinger Landrecht en Amt Hagen. Zie: F. E. Pufendorf, Observationes juris nniversi, 1744, 1, blz. 207, Observatio LXXXV; Appendix variorum statutorum et jurium, blz. 41 en 152; deel 11,' Appendix, blz. 5. Zie ook de turbe in Wurden uit 1450, ibidem, blz. 13.

[44]) Georg von Below, Lancltagsakten von Jülich-Berg, 1400—1610, I, 1895, blz. 196-197. De slotwoorden doelen op het privilege van 12 april 1520, waarbij hertog Johan in Gulik het representatierecht voor de kleinkinderen invoerde. Zie aldaar, blz. 111 en 165.

[45]) Vergelijk ook: Dr. Otto Fuhrmann, Das Bergische Ritter- und Landrecht, Düsseldorfer Jahrbuch, deel 39, 1937, blz. 1907191.
Gaarne spreek ik hier mijn dank uit aan Prof. Dr. F. W. Oediger, Direktor des Staatsarchivs te Düsseldorf, die zo vriendelijk was mij, met opgave van de hierboven genoemde vindplaatsen, uitvoerig in te lichten over het erfrecht in het graafschap Berg omstreeks het jaar 1300.

[46]) Nadat dit artikel reeds was geschreven, publiceerde Arnold Berg in het Archiv für Sippenforschung, Heft 14, 30. Jahrgang, Mai 1964, een artikel, waarin hij tot dezelfde opstelling komt als schrijver dezes. Beide betogen zijn dus geheel onafhankelijk van elkaar tot stand gekomen.

Genealogie van het geslacht Van Kappen,

door MR. *O.* VAN KAPPEN *en* DRS. J. F. JACOBS.

Sedert *Geurt Jansz.* bij zijn huwelijk in 1792 als geslachtsnaam *Van Kappen* opgaf, heeft een vijftigtal naamdragers aan deze keuze op onderscheiden terreinen sociaal reliëf gegeven. Tegen een achtergrond van Veluwse agrariërs,, slechts bekend onder hun weinig gedifferentieerde patroniemen — een *Aait Jansz.,* een *Jan Aaltenz.* —, treedt in de 19de eeuw een geslacht naar voren, dat door ondernemingszin, moed en organisatorische kwaliteiten opmerkelijk snel maatschappelijke

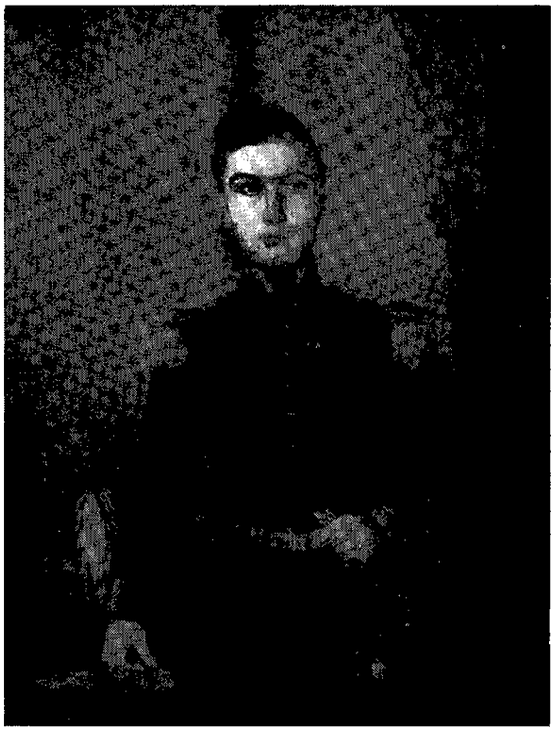

ALFONSUS JOSEPH HENDRIKTJS VAN KAPPEN
(1835-1914)
als cadet.
Paneel; eig. Mr. 0. van Kappen, Utrecht.

STEPHANIA MARIA CHRISTINA JOHANNA HENCKEL
(1854—1945),
tweede echtgenote van A. J. H. van Kappen.
Doek; eig. Mr. 0. van Kappen, Utrecht.

Foto Kinsbergen, Batavia.

ALFONSUS JOSEPH HENDRIKUS VAN KAPPEN,
(1835—1914).

erkenning wint. Huwelijken in de kring der bourgeoisie zijn evenzeer gevolg als nieuwe oorzaak van een verhoogd sociaal prestige.

De bekwaamheden ontwikkelen zich aan een uitdaging: de zonen, door het voortijdig wegvallen van hun vaders jong zelfstandig [1]), kiezen meest de militaire loopbaan — van *Lammert tot Franklin Ernest* zijn vijf opeenvolgende generaties beroepsmilitair —, terwijl in die jaren de pacificatie der koloniën uitzicht op snelle bevordering biedt. Dagorders vermelden hun prestaties tijdens acties [2]) en meer nog doen dit de stamboeken. De generaal-majoor der genie *Alfonsus Joseph Hendrikus* (1835-1914) heeft daarnaast reeds die commercieel-industriële occupatie die voor zijn nakomelingen hoofdzaak wordt. Ten dele richt deze zich op de cultures *(Franciscus Alfonsus)*, ten dele op het organisatiewezen (Mr. *Karel Stephan, Karel Sigurd Olaf*). Al blijft ook onder hen een militaire traditie levend (*Alfons Ernest,* 1867-1960, een nakomeling der *Darlang's*).

De huidige generatie vertoont minder sociale homogeniteit. Beide takken der *Van Kappen's,* uit *Lammert's* zonen *Ernest F. J.* en *Alfonsus J. H.,* zijn overigens nog door jonge nakomelingschap vertegenwoordigd.

I. *Aalt Jansz.,* wonende in de Valk onder Lunteren, tr. *Wouterfje Geurfsdr., 24* april 1698 met attestatie uit Ede overgekomen.

Kinderen:

1. *Gerritje,* ged. Lunteren 20 maart 1698.
2. *Geurt,* ged. Lunteren 26 dec. 1699.
3. *Jan,* volgt 11.
4. *Elbertje,* ged. Lunteren 14 maar: 1706.

11. *Jan Aaltenz.,* ged. Lunteren 14 maart 1706, wonende in de Valk onder Lunteren, 22 juli 1754 met attestatie uit Lunteren naar Garderen, tr. Lunteren 11 aug. 1743 *Hendrikje Cornelisdr.,* mede wonende in de Valk.

Kinderen:

1. *Wouterfje,* geb. in de Valk, ged. Lunteren 24 nov. 1743.
2. *Aalt,* geb. in de Valk, ged. Lunteren 4 juli 1745.
3. *Cornelis,* geb. in de Valk, ged. Lunteren 30 okt. 1746.
4. *Aaltje,* geb. in de Volk, ged. Lunteren 19 febr. 1749.
5. *Geertje,* geb. in de Valk, ged. Lunteren 24 jan. 1751.
6. *Maas,* geb. te Garderbroek, ged. Garderen 1 okt. 1752.
7. *Elbertje,* geb. te Garderbroek, ged. Garderen 9 febr. 1755.
8. *Geurt,* volgt III.
9. *Geertje,* geb. te Garderbroek, ged. Garderen 13 aug. 1758.
10. *Willemijntje,* geb. te Garderbroek, ged. Garderen 2 nov. 1760.

[1]) *Lammert* verloor **zijn** vader op 15-jarige leeftijd, zijn zonen *Ernest F. J. en Alfonsus J. H. waren* resp. 24 en *18 jaar* bij het overlijden van hun vader, *Ernest F. J.* liet bij zijn overlijden twee zonen na van 20 en 15 jaar, van mie de jongste *Ernest Alfons* op zijn beurt een 18-jarige zoon naliet. Met één uitzondering kozen allen een militaire carrière.

[2]) (Moed, Beleid, Trouw.) Verzameling van dagorders betrekking hebbende op toegekende belooningen aan hen, die zich onderscheidden bij krijgsverrichtingen van het Koninklijk Nederlandsch-Indische Leger van 1818 t/m. heden, uitgegeven door het Departement van Oorlog ter gelegenheid van het 125-jarig jubileum der Militaire Willemsorde, 1939, p. 330, 388, 402, 448.

111. *Geurt Jansz. van Kappen,* geb. te Garderbroek, ged. Garderen 19 dec. 1756, boerenknecht, † Maartensdijk (Oostveen cum suis) 28 juli 1811, begr. Maartensdijk 30 juli 1811, tr. Maartensdijk 23 dec. 1792 *Neeltje Staal,* ged. Maartensdijk 17 nov. 1765, begr. Soest 15 juli 1806, dr. van *Lammert Bartelsz. Staal* en *Jannetje Jansdr. Versteeg.*

Kinderen:

1. *Lammert,* volgt IV.
2. *Hendrik,* ged. 's-Graveland 10 sept. 1797, aang. impost begr. 's-Graveland 25 sept. 1797.
3. *Hendrikje,* geb. 2 sept. 1800, ged. 's-Graveland 7 sept. 1800.
4. *Rijk,* geb. 25 maart 1805, ged. Soest 31 maart 1805.
5. *Rijk,* geb. 24 juni 1806, ged. Soest 29 juni 1806.

N.B. Begraven te Soest 13 nov. 1806 „een kind van *Gerrit van Kappen".*

IV. *Lammert van Kappen,* geb. 's-Graveland 3 juni 1796, aed. 's-Graveland 5 juni 1796, adjudant-onderofficier, Keizerlijke Russische Orde van St. Anna 5e klasse, † Haarlem 11 juli 1854, tr. Venlo 31 okt. 1829 *Virginie Marie Elise Planque,* geb. Venlo 1 aug. 1811, † Amsterdam 2 juli 1880, dr. van *Ferdinand Joseph Planque* en *Maria Margaretha Bielen.*

Kinderen:

1. *Ernest Ferdinand Jozef,* volgt V.
2. *Alfonsus Joseph Hendrikus,* volgt Vbis.
3. *Josephine Ernestine Marie,* geb. Tongelre 18 maart 1839, † Haarlem 9 jan. 1868.
4. *Virginie Rudolphine Lucie,* geb. Deventer 11 juni 1843, † 's-Gravenhage 3 april 1920.

V. *Ernest Ferdinand Josef van Kappen,* geb. Venlo 21 maart 1830, officier van gezondheid O.I.L. † Vrijenban 21 mei 1877, tr. Djokjakarta 12 dec. 1854 *Johanna Cornelia Maria van Reijerdam,* geb. 's-Gravenhage 9 sept. 1824, † Buitenzorg 24 maart 1885, dr. van *Jan van Reijerdam* en *Jeannette de Greef.*

Kinderen:

1. *Camille Eugène,* volgt VI.
2. *Maria Louisa,* geb. Toboali (Banka) 17 nov. 1858, † 's-Gravenhage 20 okt. 1920, tr. Delft 10 jan. 1878 Ir. *Rupertus Pieter Otto Dirk Wijnmalen* [3]), geb. Malang 16 aug. 1855, hoofdingenieur Staatsspoorwegen N.I., ridder Nederl. Leeuw, † 's-Gravenhage 2 april 1937, zn. van *Willem Hendrik Wijnmalen* en *Johanna Carolina Kahle.*
3. *Ernest Alfons,* volgt Vlbis.
4. *Leonard Jan Jacob,* geb. Poerworedjo (Bagelen) 22 aug. 1863,. † Rotterdam 19 jan. 1896.

Vbis. *Alfonsus Joseph Hendrikus van Kappen* [4]), geb. Someren 23 dec. 1835, generaal-majoor der genie O.I.L., directeur N.V. Billiton Maatschappij, ridder Nederl. Leeuw, † 's-Gravenhage 11 maart 1914, tr. 1° Salatiga 8 dec. 1859 *Christine Darlang,* geb. Gesangan (Soerakarta) 12 aug. 1841, † Batavia 8 okt. 1874 [5]), dr. van

[3]) Nederland's Patriciaat, jrg. 39 (1953). p. 348. 349,

[4]) Levensbericht en portret in: De Ingenieur, orgaan van het Kon. Instituut van Ingenieurs en van de Ver. van Delftsche Ingenieurs, jrg. 29 (1914), p. 367—369.

[5]) Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins, Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden betreffende Europeanen op Java, deel 2, 1935, p. 38.

Frederik Filip Franciscus Darlang en *Johanna Helena van Rhijn; tr.* 2° Wiesbaden 21 april 1883 *Stephania Maria Christina Johanna Henckel,* geb. Salatiga 11 dec. 1854, † Heemstede 16 dec. 1945, dr. van *Johannes Christian Carl Henckel* en *Stephania Petronella Theodora Gallas* [6]).

Uit het eerste huwelijk:

1. *Virqinie Augusta,* geb. Padang 20 nov. 1860, † 's-Gravenhage 10 nov. 1939, tr. Amsterdam 15 febr. 1883 *Henri George Derx,* geb. Sint George d'Elmina 3 juni 1842, inspecteur-generaal Spoorwegdiensten en Stoomwezen N.I., ridder Nederl. Leeuw, † Heidelberg 2 febr. 1890, zn. van *Willem George Frederik Derx* en *Jacoba Bartels,* eerder gehuwd Soerakarta 3 juni 1865 *Emilia Hortancia Mariana Coenaes* († Buitenzorg 11 nov. 1880).
2. *Marie Christine,* geb. Ambarawa 20 mei 1862, † 's-Gravenhage 2 maart 1936.
3. *Franciscus Alfonsus, volgt* VIter.
4. *Alfons Ernest,* volgt VIquater.
5. *Christine Henriette,* geb. Amboina 29 juni 1868, † 's-Gravenhage 27 mei 1941, tr. 's-Gravenhage 16 mei 1893 *Eduard Laurentius Adolph Penn,* geb. Dordrecht 28 jan. 1858, bankier, † 's-Gravenhage 2 maart 1916, zn. van *Ferdinand Johannes Penn* en *Tannetje de Jonge.*

Uit het tweede huwelijk:

6. *Karel Stephan, volgt* VIquinquies.
7. *Anna Charlotte,* geb. 's-Gravenhage 26 maart 1889, tr, 's-Gravenhage 25 juli 1911 *Jan Karel Helder* [7]), geb. Banjoebiroe (Ambarawa) 4 nov. 1880, onderdirecteur Dep. van Binnenl. Bestuur N.I., officier Oranje-Nassau, † 's-Gravenhage 29 okt. 1954, zn. van *Harmanus Helder* en *Frédérique Chrisfoffine Henriette van Zijll de Jong* [8]).

VI. *Camille Eugène van Kappen,* geb. Batavia 27 sept. 1856, assistent-resident, officier Oranje-Nassau, † 's-Gravenhage 11 april 1919, tr. Trenggalek (Kediri) 7 okt. 1890 *Stephanie Wilhelmina Susanna Harloff,* geb. Soerakarta 17 jan. 1867, † 's-Gravenhage 12 juni 1940, dr. van *Johan Willem Gottlieb Harloff en Susanna Gerardina Cornelia Haak Bastiaanse* [9]).

Kinderen:

1. *Irene Gerardine Stephanie,* geb. Semarang 25 juli 1891, tr. Djombang 26 april 1912 *Christiaan van Senden,* geb. Amsterdam 28 okt. 1881, directeur van cultuurmaatschappijen, † 's-Gravenhage 15 nov. 1948, zn. van *Christiaan van Senden* en *Johanna Adriana Vonck.*
2. *Johanna Cornelia Wilhelmina,* geb. Poerwakarta (Krawang) 13 maart 1893, tr. 's-Gravenhage 18 aug. 1914 (ontbonden door echtsch. Batavia 29 juni 1929) *Jan Nieuwenhuijse,* geb. Kattendijke 22 juli 1886, arts, † Goes 14 nov. 1961, zn. van *Jacobus Nieuwenhuijse en Adriana Blok* [10]); hij hertr. Batavia 22 juli 1930 *Cornelia Irén Erzsébet Babay.*

6) Nederland's Patriciaat, jrg. 31 (1945), p. 64.
7) Nederland's Patriciaat, jrg. 42 (1956), p. 149.
8) De Wapenheraut, jrg. 10 (1906), p. 190.
9) Nederland's Patriciaat, jrg. 45 (1959), p. 18, 19.
10) Dr. A. W. E. Dek, De heren van Reimerswaal en het Zeeuwse geslacht Blok, 1957, p. 167.

VIbis. *Ernest Alfons van Kappen,* geb. Muntok 15 juni 1861, luitenant-kolonel der infanterie O.I.L.,. directeur ener vennootschap, ridder Militaire Willemsorde 4° kl., † 's-Gravenhage 11 nov. 1919, tr. Wiesbaden 15 dec. 1892 *Jeanne Charlotte Stephanie Henckel,* geb, Brussel 15 okt. 1866, † 's-Gravenhage 6 juli 1917, dr. van *Johannes Christian Carl Henckel* en *Stephania Petronella Theodora Gallas* [11]).

Kinderen:

1. zoon , doodgeb. Magelang 17 nov. 1893.
2. dochter, doodgeb. Batavia 6 nov. 1894 [12]).
3. *Jeanne Hermine,* geb. Buitenzorg 2 dec. 1897.
4. *Everdina Charlotte,* geb Medan 23 juni 1899, tr. Bandoeng 7 febr. 1921 Ir. *Josephus Maria Hubertus Timmermans,* geb. 's-Gravenhage 17 febr. 1899, directeur Koninkrijksaangelegenheden en Alg. Zaken Min. van Econ. Zaken, res. kapitein der genie K.N.I.L., officier Oranje-Nassau, zn. van *Josephus Theodorus Hubertus Timmermans* en *Maria Josephina Elisabeth Hoezer.*
5. *Ernest Jan,* volgt VII.

VIter. *Franciscus Alfonsus van Kappen,* geb. Salatiga 28 aug. 1863, eigenaar tabaksonderneming, † Probolinggo 19 okt. 1940.

Gewettigde kinderen ex matre *Rasminah* [13]):

1. *Eugenie Christine,,* geb. Kediri 21 april 1895, tr. Loemadjang 28 mei 1919 *Willem Alexander van Leeuwen,* geb. Pasirian (Loemadjang) 31 dec. 1890, onderadministrateur suikerfabriek,, † Ambarawa 29 juni 1945 [14]), zn. van *Albert Guiseppe Victor van Leeuwen* [15]) en *Kaminem* [16]).
2. *Helene Louise,* geb. Malang 13 juli 1896, tr. Loemadjang 2 febr. 1920 *Joannes Bapfista Scaf,* geb. Roermond 5 mei 1894, le geëmpl. suikerfabriek, † Kuie (Thailand) 21 sept. 1943, zn. van *Arnoldus Hubertzzs Scaf* en *Johanna Wilhelmina Meuer.*
3. *Elise Henriette,* geb. Malang 7 aug. 1897, tr. Soerabaja 5 juni 1917 *Hendrik Johan Rosier,* geb. Amsterdam 18 dec. 1890, arts,, †, Voorburg 27 maart 1951, zn. van *Jacob Rosier* en *Marretje van Dongen.*

11) Nederland% Patriciaat, jrg. 31 (1945), p. 64.
12) Blijkens een advertentie : „Bevallen van een doodgeboren meisje, Mevrouw *E. van Kappen,* geb. *Henckel.* Batavia 6 November 1894".
13) Brieven van wettiging verleend 22 nov. 1912 (Nieuw adresboek van geheel N.I. 1914, rubriek Burgerlijke stand, p. 18).
14) Blijkens een verklaring, getypt op do achterkant van een wikkel van een koffieblik, luidende: „Keterangan. Jang bertanda tangan dibawah ini, R. Soesman Soemosoesastro, dokter Pendjara di Ambarowo, bahwa orang hockoeman bernama : *Willem Alexander van Leeuwen,* telah meninggal doenia di Roemah Pendjara Ambarowo, ka rena diserang oleh penjakit jang tida menoelar, hingga tida ds keberatan, djika djinasahnja dikoeboer di locar Pendjara. Ambarowo, 29/6 2605. Dokter Pendjara, (w.g.) .Soesman.
Menggidzinken dari djinazachnja Tuan tersebut, aken di tanem ke kuburan umumkerkhof Kaliputin Ambarowo. Ambarowo Keisatushochoo : B/. Keibuho, (w.g. onleesb.). (Stempel :) AMBARAWA KEISATUSHO TYO".
15) Ons Nageslacht, orgaan van de Eugenetische Vereeniging in N.I., jrg. S (1935), p. 120.
16) *Kaminem* volgens haar huwelijksakte (Nieuw adresboek van geheel N.I. 191.4, rubriek Burgerlijke stand, p. 18), *Kaminen* volgens haar overlijdensakte (Nieuw adresboek van geheel N.I. 1920, aanhangsel Burgerlijke stand, p. 136), doch *Karsinem* volgens Mevr. E. C. van Leeuwen-van Kappen.

Erkende zoon ex matre *Item* [17]):
4. *Frans Willem Eduard,* volgt VIIbis.

VIquater. *Alfons Ernest van Kappen,* geb. Amboina *23* jan. *1867,* kapitein der infanterie O.I.L., † Bloemendaal 19 april 1960, tr. 's-Gravenhage 8 maart 1892 *Hendrika (Reints) Bok* [18]), geb. Amsterdam 9 dec. 1870, †'s-Gravenhage 16 april 1936, dr. van *Petrus Reints Bok* en *Hendrika Herfst.*

Kinderen:

1. *Alphonsus Josephus Hendrikus,* volgt VIIter.
2. *Hendrika Christina,* geb. Buitenzorg 19 juni 1894, † Meester-Cornelis 16 febr. 1895.
3. *Willem,* geb. Soerakarta 7 dec. 1898, † Soerakarta 8 febr. 1900.
4. *Willem,* geb. Magelang 20 nov. 1900, empl. cultuuronderneming, ambtenaar Dep. van Fin. N.I., † Medan 4 nov. 1950, tr. 's-Gravenhage 15 juli 1931 (ontbonden door echtsch. Batavia 10 maart 1937) *Alida Lissauer,* geb. Amsterdam 22 jan. 1902, dr. van *Abraham* Lissauer en *Froukje Sjouwerman;* zij hertr. Amsterdam 31 jan. 1940 (ontbonden door echtsch. Amsterdam 10 jan. 1952) *Wilhelmus Nicolaus Wolterink.*

VIquinquies. Mr. *Karel Stephan van Kappen* [19]), geb. 's-Gravenhage 23 febr. 1884, directeur N.V. Alg Hypotheekbank te Amsterdam,. voorzitter Ver. van Directeuren van Hypotheekbanken, † Bloemendaal 21 juli 1950, tr. 1° 's-Gravenhage 2 juli 1912 (ontbonden door echtsch. 's-Gravenhage 2 aug. 1916) *Jeanne Josephine Sarah Maria Doffegnies* [20]), geb. Peterongan (Djombang) 24 sept. 1888, dr. van *Johannes Joseph Doffegnies* en *Louise Dorothea Hermine* van *Kraaijenoord;* zij hertr. 's-Gravenhage 29 april 1918 *Anthon Hendrik Meissner;* tr. 2° Sloten 31 maart 1920 *Gertruida Greeuw,* geb. Croydon 14 dec. 1893, † Bloemendaal 10 sept. 1957, dr. van *Jacobus Simon Greeuw* en *Gertruida Willemine Hooft.*

Uit het eerste huwelijk:

Karel Sigurd Olaf, volgt VIIquater.

VII. *Ernest Jan van Kappen,* geb. Wiesbaden 24 febr. 1901, res. majoor der mil. luchtvaart K.N.I.L., tr. 1° Bandoeng 6 juli 1929 (ontbonden door echtsch. Bandoeng 3 jan. 1938) *Edith. Olivia Egerton Wood,* geb. Weltevreden 19 okt. 1908, dr. van Ir. *John Egerton Wood* en *Georgina Middleton; zij is* hertrouwd en is woonachtig in Indonesië ;tr. 2° Semarang 16 juni 1939 *Henriette Nanefte Osseman,* geb. Bandoeng 3 aug. 1914, dr. van *Hendrik Johannes Osseman* en *Henriette Nanette Kiene.*

Uit het tweede huwelijk:

Franklin Er-nest, geb. Semarang 4 aug. 1941, adelborst.

17) Erkenning Loemadjang 17 juni 1916 (Nieuw adresboek van geheel N.I. 1917, deel 1, p. 196). De moeder van *Frans Willem Eduard van Kappen* heette *Item* volgens de dochters van *Franciscus Alfonsus van Kappen,* doch *Rasminten* volgens het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Overgangszaken Indonesië, stamboek van onder-officieren en manschappen van mindere rang K.N.I.L., no. 15807.

18) De Indische Navorscher, jrg. 4 (1938), p. 89.

19) Levensbericht en portret in: Persoonlijkheden in het Koninkrijk der Nederlanden in woord en beeld, 1938, p. 778.

20) Nederland's Patriciaat, jrg. 4 (1913), p. 109.

VIIbis. Frans *Willem Eduard van Kappen,* geb. Plosso (Djombang) 12 maart 1907, administrateur cultuurondernemning, tr. Makassar 12 nov. 1947 *Koesfiamah* [21]).

Kind:

Frits Alfons, geb. Tempeh (Loemadjang) 13 febr. 1934 [21]).

VIIter. *Alphonsus Josephus Hendrikus van Kappen,* geb. Soerabaja 8 mei 1893, arts, † Utrecht 8 mei 1962, tr. 1° Harlingen 23 nov. 1917 *Hendrikje van Slooten* [22]), geb. Harlingen 5 sept. 1888, † Oldehove 24 maart 1933, dr. van *Hermanus Gooikes van Slooten* en *Hendrikje Bolman;* tr. 2° Oldehove 10 juli 1934 *Gezina ter Braake,* geb. Hengelo (Ov.) 23 mei 1903, dr. van *Johannes ter Braake* en *Gezina Hondebrink.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Riek,* geb. Rotterdam 27 april 1919, † Swinemünde 11 febr. 1945, tr. Seebad Ahlbeck 18 jan. 1944 *Georg Albert Fritz Schulz,* geb. Seebad Ahlbeck 16 aug. 1918, machineconstructeur, zn. van *Georg Hermann Franz Schulz* en *Berta Albertine Schmidt;* hij hertr. Seebad Ahlbeck 16 dec. 1947 *Ursula Gertrud Hampe.*
2. *Alphons Ernest,* volgt VIII,
3. *Hermanus Gooike,* volgt VIIIbis.

Foto R. Vack, Frankfort a.d. Main.

KAREL SIGURD OLAF VAN KAPPEN
(191.3-1963)

21) Ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Overgangszaken Indonesië, stamboek van onder-officieren en manschappen van mindere rang K.N.I.L., no. 15807.

22) Nederland's Patriciaat, jrg. 32 (1946), p. 233.

VIIquater. *Karel Sigurd Olaf van Kappen* [23]), geb. Weltevreden 13 juli 1913, directeur van vennootschappen, voorzitter en secretaris Bond van Wasindustriëlen in Nederland, voorzitter International Laundry Association, †'s-Gravenhage 28 dec. 1963, tr. 's-Gravenhage 19 okt. 1935 (ontbonden door echtsch. 's-Gravenhage 13 sept. 1957) *Johanna Jacoba Moorman,* geb. 's-Gravenhage 4 jan. 1914, dr. van *Jacob Moorman* [24]) en *Wilhelmina Theodora D'hont.*

Kinderen:

1, *Olav,* volgt VIIIter.
2. z o o n, doodgeb. 's-Gravenhage 17 juli 1943.
3. *Wilhelmina Theodora,* geb. Voorburg 21 aug. 1944.
4. *Jacoba Jeanne Josephine,* geb. 's-Gravenhage 16 april 1946.

VIII *Alphons Ernest van Kappen,* geb. Utrecht 28 maart 1922, heilgymnast-masseur, tr. Nieuwolda 15 jan. 1954 *Renske Fokelina Koning,* geb. Zuidbroek 6 april 1930, dr. van *Hindrik Koning* en *Wibbina Alagonda de Jager.*

Kinderen:

1. *Hindrik,* geb. Appingedam 11 febr. 1955.
2. *Alphons Karel,* geb. Appingedam 14 maart 1958.

VIIIbis. *Hermanus Gooike van Kappen,* geb. Utrecht 16 april 1924, textielagent, tr. Bloemendaal 21 juni 1951 *Henriette Bijlsma,* geb. Amsterdam 23 jan. 1926, dr. van *Wietze Takes Bijlsma* en *Dirkje van der Werf.*

Kinderen:

1. *Dirk Wietze,* geb. Haarlem 21 maart 1952.
2. *Riek,* geb. Bloemendaal 31 dec. 1953.
3. *Marjolijn Diny,* geb. Bloemendaal 17 okt. 1955.
4. *Michael,* geb. Bloemendaal 18 april 1960.

VIIIter. Mr. *Olav van Kappen,* geb. 's-Gravenhage **11** maart 1937, wetensch. ambtenaar, tr. Heerenveen 12 sept. 1963 *Froukje Andrea Bosma,* geb. Heerenveen 19 dec. 1940, dr. van *Frederik Bosma* en *Johanna Maria Horstmanshoff.*

Kind:

Olaf Frederik Jacob, geb. Utrecht 14 juni 1964.

23) Een overzicht van de organisatorische activiteiten en talrijke artikelen en fotografieën van *Karel Sigurd Olaf van Kappen* in: De Witwasserij-Industrie, off. orgaan van de Vakgroep Witwassers-Industrie, 8 jrg. (1942/3, 1945/51), voortgezet als De Wasindustrie, Öff. orgaan van de Federatie voor de Wasindustrie, 13 jrg. (1951/63).

In Memoriam *K. S.* 0. *van Kappen* o.m. in: Vakblad voor Textielreiniging, jrg. 1, no. 1 (jan. 1964), p. 13-17; Journal de la Blanchisserie de France, no. 184 (janvier 1964), p. 6, 7.

24) Levensbericht en portret in: Persoonlijkheden in het Koninkrijk der Nederlanden in woord en beeld, 1938, p. 1042.

KORTE MEDEDELINGEN.

De kunstschilders de Bray en hun familie,

(LXXXI, kol. 6-26).

In kolom 25 van bovenvermeld artikel schreef ik in de zesde alinea over een geëtst zelfportret van *Dirck de Bray,* dat vermeld wordt door en in bezit was van de Haarlemse kunsthistoricus Dr. A. van der Willigen. Hij beschrijft het portretje nauwkeurig: „op jeugdige leeftijd, borstbeeld links, eenigszins rechts ziende, met lange gescheiden, golvende haren en

korte snorrebaard". Op mijn vraag waar zich dat portret thans bevond, want het is bijna een eeuw geleden, dat Van der Willigen dat schreef, werd als volgt gereageerd in een door mij ontvangen brief van de directie van het Rijksmuseum te Amsterdam:

„Inderdaad noemt onze catalogus de in het midden staande figuur *Dirck de Bray,* terwijl U aanneemt dat de identificatie van *Dirck* met de rechts zittende secretaris de juiste is. Ik geloof dat U gelijk hebt en wel op grond van het door *Dirck* geëtste zelfportret, dat door Van der Willigen werd vermeld. Ik vermoed nl. dat dit het portretje is, dat Waller in zijn „Biografisch woordenboek van Noord.-Nederlandse graveurs" afbeeldt (pl. IX). Het vertoont veel overeenkomst met de secretaris van 1675 en geen enkele met de staande middenfiguur, enz."

ZELFPORTRET VAN DIRCK DE BRAY.

Het hierbedoelde portret wordt hierbij gereproduceerd, zodat een elk die dit ziet zich kan overtuigen, dat dc door Van der Willigen gegeven beschrijving daarmede in overeenstemming is.

Waar het origineel, dat Dr. Juynbol (de bewerker van het Biogr. Woordenboek van Waller) in 1938 gebruikte, zich nu bevindt, is mij onbekend. Blijkens Nederland's Patriciaat XVI (1926), p. 389/390 had bovenvermelde Dr. *A. van der Willigen (1810-1876)* vijf kinderen. Vermoedelijk is dus de onderwerpelijke ets na zijn overlijden overgegaan in handen van zijn kinderen en erfgenamen.

Dit staat nu wel vast, dat de links zittende figuur op het schilderij „De overlieden van het St. Lucasgilde te Haarlem" *Dirck de Bray* voorstelt.

Tenslotte was Ir. J. G. Kam te Amsterdam zo vriendelijk mij te attenderen op de volgende, in mijn artikel voorkomende misstellingen:

k o l o m 6, r e g e l 3 0 v a n b o v e n: lees: „*Tonis Jansz.* Schel1 (afkorting van Schellingwoude)" in plaats van „*Tonis Jans* zijn schell..."

kolom 7, regel 12 van boven: lees „o k t o b e r" in plaats van „november".

A. VAN DER MAREL.

Voorouders van Z.K.H. Carlos Hugo Prins van Bourbon-Parma.

(LXXXI, kol. 117-144)

Aan „Filiations bretonnes" van de Vicomte de la Messelière kunnen de volgende aanvullingen worden ontleend op de in de kolommen 119-122 voorkomende kwartierstaat van Z.K.H. *Carlos Hugo* Prins *van Bourbon-Parma:*

28. Charles Fidèle Vicomte de *Kerret de Quillien,* geb. Quimper in 1803, † Parijs 15 mei 1878, tr. Vouvray (Indre-et-Loire) 4 december 1832.

29. *Marie Marguerite Félicie Le Fèvre de la Fatuère.*

58. Antoine Marc Le Fèvre Vicomte *de la Eabuère,* seigneur de Jalanges, Vouvray et Marigny, chevalier de Malte, tr.

59. *Agathe Bonin de la Bonninière de Beaumont.*

Vicomte R. Le Saulnier de Saint-Jouan.

Van den Hoek (Houck).

(LXXX, kol. 308)

In de vorige jaargang vermeldde Mr. Dr. J. C. Maris dat hij voor opvoering van de stamreeks van *Gerrit Aerts van den Hoek* een voor de hand liggende oplossing zou hebben gemist. Men vindt in de trouwboeken van 's-Grevelduin-Capelle talloze huwelijken van *Aertsen* of *Arissen* (deze vadersnamen worden afwisselend, ook voor dezelfde personen, gebruikt) *van den Hoek,* waarbij van de meesten de dopen konden worden opgespoord, waaruit dan volgt dat allen als ouders hebben *Aert Joosten* (die nimmer met achternaam wordt vermeld) en *Jenneken Willems.* Uit de voosnamen der oudste kinderen — door onvolledigheid van de doopboeken zijn niet alle doopdata bekend — komen we dan tot de grootouders *Joost Aertsz.* en *Aentgen Gerritsdr.,* die vóór 1610, het jaar waarin het trouwboek aanvangt, moeten zijn gehuwd.

Deze *Joost Aertsz. is* mogelijk een zoon van de *Aert Joostz.,* die op *17* nov. 1619 getuige is bij de doop van (diens kleinzoon?) *Peter,* ged. Capelle 17 nov. 1619, zoon van *Corst Petersz.* en *Maeijken Aerts.*

Alle kinderen van *Aert Joostz.* werden begraven „op 't choor", waaruit blijkt dat zij welgesteld waren, zodat het zoeken in de rechterlijke archieven ongetwijfeld resultaat zal hebben.

De volgende opstelling is dan mogelijk:

1. *Aert Joostz.,* overl. ná 1619, tr. N.N.

   Kinderen:

   1. Joost, volgt II.
   2. (?) *Maeijke Aerts,* geb. te Capelle, tr. 19 jan. 1619 *Corst Petersz.*

II. *Joost Aertsz.,* geb. te Capelle, † aldaar vóór 1647, tr. 1° *Aentgen Gerritsdr.;* tr. 2° Capelle 9 april 1630 *Aentgen Thonis,* geb. te Capelle, † Capelle 13 dec. 1651 en begraven in de kerk, weduwe van *Dirk Dircxe Meelen.*

Kinderen uit het eerste huwelijk:

1. *Thonis,* volgt 111.
2. *Aert,* volgt IIIa.
3. (?) *Anneke Joosten,* geb. te Capelle, tr. Capelle 29 juli 1635 *Cornelis Jansz. Wijten;* beiden vertrekken met attestatie naar Waspik.

111. *Thonis Joosten,* j.m. van Capelle, wonend aan de Dam, tr. Capelle 4 juni 1628 (op attestatie van Waspik) *Dingentjen Geraerts,* j.d. geb. en wonend te Waspik.

Kinderen:

1. *Anneke Teunisse van den Hoek,* ged. Capelle 22 april 1629, tr. Cappelle 22 dec. 1672 Sr. *Bastiaan Jacobst. van Esch,* geb. Oud-Beijerland omstreeks 1625, „coopman tot Rotterdam" (1672), weduwnaar van *Janneke Janse van Nederveen,*
2. *Hendrikske van den Hoek,* tr. *Wouter Jansz. van Nederveen.*

IIIa. *Aert Joosten,* geb. te Capelle, † Capelle 26 sept. 1669, tr. Capelle 29 jan. 1634 *Jenneken Willems,* geb. te Capelle, † Capelle 5 jan. 1670 begr. „op 't choor", dochter van *Willem Dircsz. Kouwen* en *Maeijke Corn. Seeu (zie* Gens Nostra 1964, blz. 78).

Kinderen:

1. *Adriaentje Aerts van den Hoek,* geb. te Capelle, tr, Capelle 28 april 1658 *Adriaan Cornelisse van Oosterhout,* geb. te 's-Gravenmoer, molenaar te Capelle, zoon van *Cornelis Adriaens van Oosterhout* en *Lijske Peter Gerritszdr.*
2. *Maaijcken Arisse van den Hoek,* ged. Capelle 9 sept. 1640, † aldaar 3 aug. 1680, tr. 1° 'Capelle 2 juli 1673 *Hendrik Arisse* Timmer, ged. Capelle 16 okt. 1633, zoon van *Adriaan Hendriks Timmer* en *Fijtje Roelen* en weduwnaar van *Wouterke Joosten.* Hij hertr. Capelle 24 april 1681 *Lijske Jorisse Prins,* weduwe van *Jacob Arisse van Dongen.*
3. *Joost Arisse van den Hoek,* ged. Capelle 28 febr. 1644, † aldaar 25 april 1684, tr. Capelle 12 febr. 1668 *Aentje Geldens Paens,* geb. te Vrijhoeven, dochter van *Gelden Tonis Geldens* en *Maaijke Bastiaens Boer.*
4. *Willemke Aerts van den Hoek,* ged. Capelle 7 okt. 1646, † aldaar 22 aug. 1680, tr. Capelle 6 juli 1670 *Gerrit Janse Hoevenaar,* geb. Raamsdonk circa 1645, † Capelle 1681/84. Hij hertr. Capelle 9 mrt. 1681 *Jenneke Joosten de Bruijn.*
5. *Gerrit Arisse van den Hoek,* geb. te Capelle, † aldaar 30 okt. 1680, tr. Capelle 4 aug. 1669 *Dirkje Dirks van Nederveen.*
6. *Cornelis Arisse van den Hoek,* ged. Capelle 5 sept. 1649, schepen 's-Grevelduin-Capelle 1709, tr. Capelle 9 maart 1670 *Huijbertje Jacobs Glaviman,* ged. Sprang 15 sept. 1647, dochter van *Jacob Geldens Glaviman* en *Hester Jansd.*. Hij hertr. Capelle 7 maart 1688 *Elfje Cornelisse Kluijters geb._* Capelle circa 1660, weduwe van *Jan Abrahams Spranger.*
7. *Anneke,* ged. Capelle 28 april 1652, † Capelle 8 april 1654, begr. „op het choor".
8. *Johannes Aartse van den Hoek,* ged. Capelle *30* mei 1655, tr. *Annetje Nagtegaal.*

J. L. BRABER.

Het wapen en de naam van de familie Kolff,

De heer A. Bijl Mz., gemeentearchivaris van Vlaardingen, heeft zich op verzoek van de familie *Kolff* bezig gehouden met een onderzoek naar de oudste generaties van dit geslacht. Het gevolg van zijn bemoeiïngen is geweest, dat aan de stam-

reeks met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid drie of vier generaties konden worden toegevoegd. Het blijkt, dat er sedert de 15de eeuw in Oisterwijk en omgeving *Kolff's* voorkomen met de karakteristieke voornaam *Wouter,* die daar tot de grondbezittende klasse behoorden en functies bekleedden in de schepenbank etc.

De voltooiïng van dit onderzoek gaf mij aanleiding het wapen *Kolff* aan een nadere beschouwing te onderwerpen. Bestudering van het oudst bekende zegel, gebruikt door *Cornelis Kolff.* notaris te 's-Gravenhage van **1704-1710** (zie Not. Arch. ald., nrs. 1695 en 1696), leerde mij, dat met de hamers in het wapen in geen geval een soort crockethamers, zgn. kolfhamers, bedoeld kunnen zijn; daarvoor zijn de stelen te kort. Trouwens, uit de door mij geraadpleegde woordenboeken bleek mij nergens, dat kolf h a m e r s ooit bestaan hebben. De primaire betekenis van het woord k o 1 f is knots, en daarvan afgeleid o.a. het slaginstrument bij het kolfspel, de kolf dus, die de vorm had van een golfclub of een hockeystick en niet van een hamer.

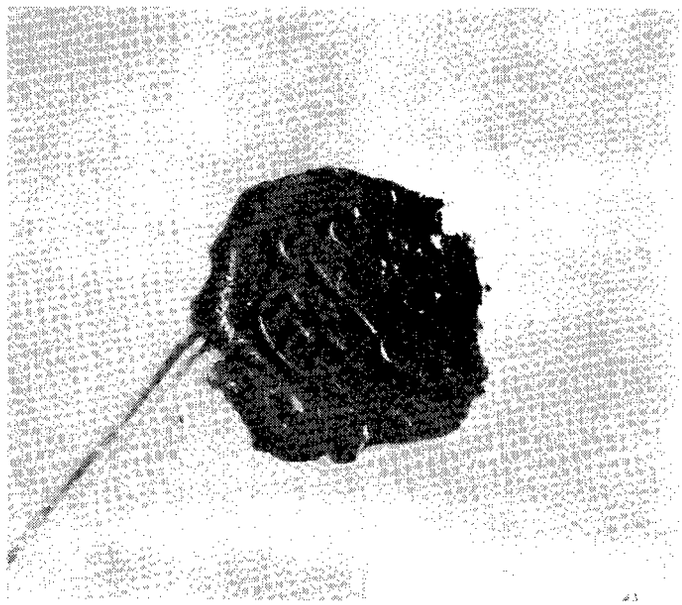

ZEGEL VAN CORNELIS KOLFF
Gemeentearchief 's-Gravenhage, not. arch. nr. 1695, acte nr. 14.

Nu was de heer Bijl zo vriendelijk mij te schrijven, dat hij in een oude Oisterwijkse akte het werkwoord k o 1 v e n was tegengekomen in de betekenis van turfsteken en wel in een akte van 26 febr. 1487 (Schcpenbankarchief Oisterwijk, inv. nr. 194, fol. 6vo), waar als belending van zeker perceel moergrond te (Moer-) Gestel in de Vrijheid van Oisterwijk genoemd worden: „ad colu (de colvers ?) d i e d a e r c o l v e n n a d e n m o e r." De heer Bijl schrijft mij: „Voor dit „colven na den moer" werden schoppen of spaden gebruikt, waarvan het metaal ongeveer de afmetingen van een turf had en er in tekening aldus uitzagen:

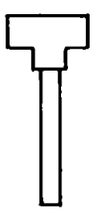

Ik weet niet of deze kolfspaden ook „kolven" werden genoemd, maar dit ligt toch min of meer voor de hand !" Tot zover de heer Bijl. Mocht deze opvatting juist zijn, dan zouden zowel de naam als het wapen van de familie *Kolff* daarmede verklaard zijn, n.l. als aanduiding van het turfwinningsbedrijf, dat de familie kan hebben uitgeoefend.

Zelf had ik aanvankelijk gedacht aan k o 1 hamers, hamer, waarmede men het rund met een slag op het voorhoofd, de kol, verdoofde alvorens het te slachten. Dat kolf en kol wel eens verwisseld worden bleek mij uit het woord k o 1 o o g of k o l f o o g, beide namen voor de kolblei (zie Van Dale, 3de druk, **1884,** blz. 729). Het komt mij echter voor, dat de hypothese van de heer Bijl de meest waarschijnlijke is, ook al omdat het huis van *Woufer Kolff* te Nijmegen in het begin van de 17de eeuw „In de drie colven" heette en er toen al van kol h a m e r s, laat staan van k o 1 f hamers, geen sprake was. Toch blijft het onopgelost, waarom de Rijnlandse famiile *Kolff von Veffelhoven* drie hamers voert, terwijl het wapen van een Gorcums geslacht *Kolff* eveneens een hamer vertoont. Of is dit toeval ? (Beide laatstgenoemde wapens vindt men afgebeeld in de Planches op Rietstap, het tweede met de onjuiste toevoeging: R o t t e r d a m.)

Uit een schrijven dd. 15 jan. 1964 van de Centrale Commissie voor onderzoek van het Nederlandse Volkseigen van de Kon. Ned. Ak. van Wetenschappen door W. G. Rensink aan de heer Bijl blijkt, dat het woord kolven voor turfsteken aldaar niet bekend is.

De oudste generaties *Kolff* komen te Oisterwijk afwisselend, voor met de namen *Kolff (Colff)* en *Collaerf;* blijkens evengenoemd schrijven is de naam *Collaert* „niet afgeleid van kolver, ook afgezien van wat dit woord betekent." *Collaerf* betekent wellicht v r e e m d e l i n g en zou er op kunnen duiden, dat de *Kolff's* in Oisterwijk immigranten waren. Voor deze afleiding raadplege men het werk van Eugène Vroonen, Dictionnaire étymologique des noms de famille de Belgique (uitg. Charles Dessart, Brussel) in voce „col", dat verwijst naar de Germaanse stam „wahl-" = vreemdeling (vandaar: Walen = vreemdelingen, en wel voor de Germaanse bewoners van België).

H. H. HELDRING.

Von Glockmann,
Enige Nederlandse Lutheriden.

„Das neue Luther-Nachkommenbuch", bearbeitet von Diakon Ludwig Schmidt (C.A. Starke Verlag, Limburg a. d. Lahn 1960) vermeldt op blz. **59** als afstammelingen van *Maarfen Luther:*

Eleonore Charlotte von Teftau, tr. *Ewald von Glockmann* „auf Gudainen".

Zoon:

Wilhelm Ewald von Glockmann „Gardehauptmann in Holland".

Verdere gegevens over deze personen worden niet vermeld; van hen worden verder geen afstammelingen opgegeven,

De Nederl. Leeuw 1954, kol. **34, 35** en 101 verstrekt echter gegevens over:

1. *Wilhelm Friedrich Ewalf von Glockmann,* geboren te Koningsbergen,wiens zoon was:

11. *Wilhelm Ewalf von Glockmann,* geb. in 1709, kol.-commandant der Pruissische Garde Dragonders in Statendienst, † in 1778: hij was gehuwd te Alkmaar, na op 1 oktober 1749 te Leiden te zijn ingetekend, als j.m., geboren te „Goedniep" bij Koningsbergen, kapitein der dragonders, met *Cafharina Johanna Schuffrup.*

Uit dit huwelijk o.a.:

1. *Charlotfa Eleonora Johanna,* ged. Leiden (Luth.) 18 dec. 1752.

2. *Wilhelm Friedrich Ewalf*, ged. Leiden (Luth.) 30 mei 1758.

De collectie Wakker, berustend bij ons Genootschap vermeldt geen andere officieren van de rang van kapitein of hoger, dan de hierboven onder 1 en 11 genoemden, zodat de identificatie van Luthers nakomeling *Wilhelm Ewald von Glockmann* met gelijknamige echtgenoot van *Cafharina Johanna Schuttrup* niet te gewaagd voorkomt. De overeenkomst van de voornamen van de voormelde kinderen van laatstgenoemde met die van het echtpaar *Von Glockmann-von Tetfau* sluiten o.i. verdere twijfel uit.

De nakomelingen van het echtpaar *Von Glockmann-Schutfrup*, welke dus tevens nazaten zijn van *Maarten Lufher* en zijn echtgenote *Cafharina von Bora*, behoren o.m. tot de geslachten: *Von Glockmann, Rietveld, Schwencke, Halder, De Koning, Gasjinet, De Lange, Drucker, Tromp, De Veer* en *Lourens*.

W. W. VAN VALKENBURG,

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Barlandus. Gegevens gevraagd over het geslacht *Barlandus (Berlandus*, enz.), waartoe behoren *Jacobus Barlandus,* schepen van Bergen op Zoom 1632—'34, '38, die waarschijnlijk de vader is van *Willemina Barlandus*, † (aang. Bergen op Zoom 26 maart) 1727, tr. (ondertr. Bergen op Zoom 12 nov. 1669) *Wilhelmus (Willem) Brouwers*, ged. Bergen op Zoom 25 jan. 1643, mr. zilversmid ald., † (aang. ald. 17) okt. 1701, zn. van *Cornelis Brouwers*, mr. kuiper, schepen 1640—'41 van Bergen op Zoom, en Jvr. *Cafharina van der Moelen (Meulen, Molen)*. Mogelijk behoort ook tot dit geslacht *Adriaen Aelius van Baerland* of *Barlandus*, † *1535*, kannunnik te Bergen op Zoom en zijn neef *Huberf (zie over* hen: Nieuw Ned. Biogr. Woordenb. 1, 219). terwijl verwantschap met het te Goes gevestigde, voornamelijk Katholieke geslacht *Van Baerland* of *Baarland* niet uitgesloten is (O.C. I, 219, sqq.).

De *Sfeeg*. MR. 0. SCHUTTE.

Boers., Op 28 augustus 1889 huwde te Batavia *Johan Willem Frederik Gustaaf van Beusekom*, geb. Tjeringin (Bantam) 25 nov. 1863, commies Alg. Secretarie, † Buitenzorg (Bogor) 19 juli 1907, met *Johanna Theresia Anfonia Elsje Boers*, geb. a./b. barkschip „Den Elshout" 31 augustus 1869, † Poerworedjo 21 maart 1942, dr. van *Izak Boers* en *Anfonia Alberdina Maas*.

Gevraagd: uit welke plaats in Nederland is dit geslacht *Boers* afkomstig (Leiden wellicht ?) en zo mogelijk nadere gegevens.

Zierikzee. DR. MR. H. P. SCHAAP.

Bolhuis. Gaarne inlichtingen (burgerlijke staat, huidig adres enz.) omtrent *Rinnert Bolhuis,* geb. Tubbergen 2 mei 1873, op 9 december 1892 van Herwen en Aerdt (Lobith) vertrokken naar de Congo,

's-Gravenhage J. M. CHARISIUS-DE LEUR.

Boot-van **Hoeij.** *Willem Dircks Boot* trouwt 15 juni 1589 te Gorinchem voor schepenen met *Lijsken Dircks (van Hoeij)*.

Hun te Gorinchem tussen 1589 en 1609 geboren kinderen waren:

1. *Dirck,* † omstreeks 1636 in Oost-Indië.
2. *Baelken*, gehuwd met *Coen Aerents van Baalen*.
3. *Eelken* gehuwd met *Jan van Houtfen*.
4. *Anneke*, gehuwd met *Jan Jans Hoencoop*.

Een en ander blijkt uit een acte d.d. 3 juni 1636 voor not, Schoonderwoerd te 's-Gravenhage.

Gaarne gegevens over voorgeslacht van mans- en vrouwszijde en over eventuele mannelijke nakomelingen. Is van hem een wapen bekend?

Doopboeken te Gorinchem beginnen 1619, trouwboeken 1590 met 'hiaat.

Verband wordt vermoed met de in 1552 voor Metz gesneuvelde Capitein *Willem Boot*, die een zoon *Dirck zou* hebben gehad.

Gorinchem. H. VAN HOOGDALEM HZN.

van Brinckesteyn- van Bemmel. Gevraagd nadere gegevens over het echtpaar *Anthony van Brinckesteyn-Anfonia van Bemmel* en hun voorouders. Hun dochter *Aleijda van Brinckesfeyn (1682-1729)* was gehuwd met *Erasmus van Goudoever*, burgemeester van Amersfoort.

Aerdenhout. A. E. RAHUSEN.

Over het bovengenoemde echtpaar *van Brinckesfeyn* en de voorouders van *Antonia van Bemmel* vindt men nadere gegevens in „De Navorscher", jaarg. 98, blz. 21/22.

REDACTIE.

van Domselaar (LXXVII 188, 262, 470-472)'. Tot dusverre begint de bewezen genealogie met *Jan Rijcke van Domselaar,* begr. Utrecht in 1656, woont aldaar aan de Gaardbrug, tr. Utrecht 18 dec. 1638 *Pefronella Jansdr. Vinck*. Hij had een zuster *Willempje*, gehuwd met *Marfen Pauwels van Eswiller*, en een broer *Henrick* (tr. le *Alefta van Hulten;* tr. 2e *Maria Wijnands)*. *Nu* geeft een MS. genealogie in het bezit van het Centraal Bureau voor Genealogie aan, dat zij kinderen waren van *Gerrit Rijcke van Domselaar*, schoenmaker aan de Gaardbrug te Utrecht, en *Neeltje Willemsz*. Gezien dat zowel *Jan* als *Gerrit* aan de Gaardbrug woonden is dit wel waarschijnlijk doch nog geen bewijs van de filiatie.

Manchester. IR. J. F. STRAATMAN.

Feitama — Schouten — Rutgers — Bosch.

1. *Willem Feifama*, geb. Amsterdam 7 febr. 1692, koopman, † aldaar 18 sept. 1766, tr. *Margaretha de Haan*.

Ouders:

2. *Willem Feitama,* geb. Amsterdam ca. 1662, koopman, ondertr. aldaar 16 juli 1688
3. *Elisabefh Rutgers,* geb. Amsterdam 6 febr. 1671, begr. aldaar (O.K.) 24 sept. 1727.

Grootouders:

4. *Jacob Feifama*, geb. Haarlem ca. 1624, koopman, † vóór 1701, ondertr. Amsterdam 23 januari 1653
5. *Dianiera Schouten Gerrifsdr.*, geb. te Amsterdam, begr. aldaar (N.K.) 1 nov. 1701.
6. *Philips Rufgers*, geb. Amsterdam 27 febr. 1631, koopman, begr. aldaar (O.K.) 28 febr. 1701, ondertr. Amsterdam 22 januari 1660
7. *Elisabeth Bosch*, geb. Amsterdam 19 januari 1640, † aldaar 19 april 1698, begr. O.K.

Overgrootouders:

8/9. p.m.

10. *Gerrit Schouten Cornelisz.,* † na 23 januari 1653, ondertr. Amsterdam 5 juni 1620

11. *Catalijn Marcelis Petersdr.,* van Gent.

12. *Dauid Rutgers,* geb. Haarlem in 1601, koopman, † 1 sept., begr. Amsterdam (Z.K.) 5 sept. 1668, ondertr. aldaar 19 juli 1626

13. *Susanna de Flines,* geb. Rotterdam in 1607, † 24 januari, begr. Amsterdam (Z.K.) 28 januari 1677.

14. *Dirck Bosch Arendsz.,* geb. ca. 1615, † op zijn hofstede aan de Vecht 11 sept. 1664, begr. te Amsterdam (O.K.), ondertr. aldaar 23 dec. 1636

15. *Elisabeth Anslo Joostendr.,* geb. ca. 1618.

Betovergrootouders:

16/23. p.m.

24. *David Rutgers,* geb. Antwerpen 26 november 1555, koopman, begr. Amsterdam (Z.K.) 11 april 1623, tr.

25. *Josina Lamberts,* van Rees, begr. Amsterdam (Z.K.) *28* sept. 1638.

26. *Philips de Flines,* **geb.** Antwerpen 7 juli 1581, begr. te Amsterdam (O.K.), tr. Rotterdam 7 sept. 1605

27. *Stijntje Nisbeth,* geb. te Gorinchem, † 16 okt. 1613.

28. *Arend Bosch Dircksz.,* geb. ca. 1581, ondertr. Amsterdam 18 maart 1603

29. *Elisabeth Jansdr.,* geb. ca. 1584.

30. Joost *Anslo Claesz.,* ondertr. Amsterdam 10 februari 1618

31. *Niesje Schouten Lambertsdr.,* van Weesp.

Wie kan het bovenstaande aanvullen ? De gegevens werden ontleend aan een familiebijbel en **aangevuld** met behulp van Elias „De Vroedschap van Amsterdam" en eigen archiefonderzoek.

Naarden. **MR.** A. J. **KRONENBERG.**

van Goudoever-Verstralen. Gevraagd aanvulling (plaatsen en data van geboorte en/of doop en van overlijden en/of begraven) van de volgende gegevens:

Erasmus van Goudoever, tr. Utrecht 22 april 1631 *Mayken Hendricksdr. Verstralen,* geb. te Arnhem.

Aerdenhout. A. E. RAHUSEN.

Calff (Kalff), Aanvulling gevraagd van het volgende fragment, in het bijzonder wat de voorouders van *Cornelis Calff* (11) betreft. Deze, familie *Calff* voerde als wapen: in zilver een groene boom op een groene grond.

1. N.N.

Kinderen (volgorde onbekend) :

1. *Cornelis Calff,* volgt 11.

2. *Teuntje Calff,* woonde te Zaltbommel, † na 1670. Indien zij identiek was met *Teuntjen Aerts Kalff,* voorkomend te Zaltbommel 23 okt. 1633 (Loofsignaat), was 1 genaamd *Aert Kalff.*

II. *Cornelis Calff,* majoor op het Fort St. Andries, † voor 1670, tr. *Sara van Dalen,* † na 9 okt 1690, dr. van *Aert (Arent) van Dalen,* ontvanger († voor 22 dec. 1640), **en** (geh. voor *22* febr. 1628) *Celiken (Caecilia) Gijsbertsdr. van de Poll* († na *3* aug. 1668).

Uit dit huwelijk (volgorde onbekend::

1. *Johan Calff,* 'vertrok in 1670 als landpassaet met het schip Pijnaecker naar Oost-Indië, na zijn oom Gijsbert van Dalen, I.U.D., gemachtigd te hebben op te treden inzake de erfenis van zijn moeye Teuntjen Calff, als deze zou komen te overlijden, † Amboina 1 sept. 1675.

2. *Willem,* volgt 111.

3. *Arent Calff,* † waarschijnlijk voor 9 okt. 1690, was gehuwd en had twee kinderen, in leven 9 okt. 1690. Was hij indentiek met *Arent Calff,* gehuwd met *Margrita Gallé,* die te Heusden op 13 mei 1670 een zoon *Arent en* op 16 febr. 1672 een dochter *Cornelia* lieten dopen ?

4. *Geertruyt Calff,* † kort voor 24 mei 1697, tr. le *Servaes 't Couwers, te* Amsterdam: tr. 2e (voor 1674) *Arent van Dalen,* commies bij de Raad van State, † voor 9 okt. 1690.

5. *Willemina Calff,* **was** *9* okt. 1690 gehuwd met *Johan Otto Schiffers (Schiffort).*

6. *Quirina Calff,* testeerde 8 juli 1734, † voor 28 juli 1743; haar erfgenamen waren Anna Maria en Sara Wouterina Calff (genoemd onder 111, 3 en 4). Naar wie was zij genoemd ?

7. *Margriet (Margareta) Calff,* renuntieert van de erfenis van Gijsbert van Dalen, I.U.D., 16 nov. 1680, † na 24 mei 1697.

III. *Willem Calff,* in 1676 luit. in de comp. grenadiers van kapt. Jordan van Haeren, woonde bij zijn huwelijk te 's-Gravenhage, later ontvanger der verponding in de Bommelerwaard en rentmeester van de abdij Marienwaard, provisor van het Oude Weeshuis te Zaltbommel 1688, tr. (ondertr. 's-Gravenhage 1aug. 1677) Grootebroek 29 aug. 1677 *Henrietta Wilkes,* ged. Enkhuizen 9 jan. 1656, dr. van *Anthony Wil(le)ke(n)s,* geschutgieter te 's-Gravenhage,. later te Enkhuizen, en *Wouterina Wegewaert(s) (zie* M. M. Doornink-Hoogenraad, Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch. 57, blz. 80-99, en D. A. Wittop Koning, Nederlandse vijzels).

Uit dit huwelijk (volgorde gedeeltelijk onbekend) :

1. *Anthony Calff,* controleur der convoyen en licenten te Zaltbommel, † waarschijnlijk ongehuwd.

2. *Henricus Calff,* ged. Zaltbommel in maart 1682, †waarschijnlijk jong.

3. *Anna Maria Calff,* geb. **7** nov., ged. Zaltbommel 10 nov. 1684, † ald. 31 mei 1776, tr. Marienweerd 14 sept. 1705 *Otto de Ruuck,* ged. Zaltbommel 19 jan. 1682, schepen en raad ald. 1709, burgemeester 1720/1, ordinaris, later extraordinaris gedep. des Nijmeegschen kwartiers, raad ter Admiraliteit op de Maas. † Zaltbommel 26 nov. 1729, zn. van *Hendrik* en *Ida van de Poll.*

4. *Sara Wouterina Calff, tr. Hendrik Cornelis Croesse(n),* schepen en raad en cameraar van Amersfoort, † beiden na 28 juli 1743.

Voorts vond ik nog:

Boudewijn Kalff, gehuwd met *Cornelia van der Heyden,* die 4 april 1669 te Zaltbommel een dochter *Teuntien* lieten dopen (dus dezelfde voornaam als van 1, 2).

Cornelis Jansz. Kalff, gehuwd met *Grietje van Diemen,* die 23 april 1662 te 's-Hertogenbosch een zoon *Robbert* lieten dopen (getuigen *Robbert Cornelisz. Kalff* en *Hilleken Martens*).

Arnhem. MR. W. F. LEEMANS.

Canzius-Liens. Gegevens gevraagd omtrent Ds. *Johannes Canzius* en *Dina Liens* (ouders van *Jan Wijnand Canzius,* geb. Piershil 22 dec. 1670, † Zierikzee 11 nov. 1749) en hun voorouders.

Arnhem. **MR. W. F.** LEEMANS.

de Coëhorn. Gevraagd ascendenten van en nadere gegevens omtrent de volgende personen:

1. Jean *Jacques de Coëhorn,* tr. *Madeleine Dorothée de Lang.*

11. *Louis Jacques* baron *de Coëhorn* (baron de l'empire 27 dec. 1808), geb. Straatsburg 16 januari 1771, brigadegeneraal in Franse dienst, commandeur Legioen van Eer, oud-officier Régiment Royal Alsace, † Straatsburg 29 okt. 1813, tr. *Marie Marguérite Sophie de Beyer,* dr. van *Jean Rudolphe* († Straatsburg in 1784) en *Elisabeth Sophie de Dietrich.*

Eén van de nakomelingen van 11 was *Jacques Menno* baron *de Coëhorn,* seigneur d'Ittenwiller (Bas-Rhin). Bestaan er bewijzen, dat deze Elzasische familie van de beroemde *Menno van Coehoorn* afstamt ?

S-Gravenhage. P. R. **TH. ZANDER TER MAAT.**

De onder 1 genoemde wordt in Taxandria 1939, blz. 40 vermeld als:

Johannes Jacobus van Coehoorn, ged. Maastricht 3 maart 1734, officier der dragonders, eerst in Nederlandse, daarna in Franse dienst, † in 1785, tr. 1 ° Gemert 9 oktober 1752 *Catharina Gualtheri,* geb. te Son. † te St. Oedenrode, begr. aldaar 10 juli 1767, dr. van *Gisbertus* en *Elisabeth de Jong;* tr. 2° Straatsburg ca. 1768 *Madelaine Dorothée de Lang.*

Johannes Jacobus was de zoon van *Coenraad Gideon van Coehoorn* (1702-1747) en *Maria Alidà Wierts* (1709—1759).

Volgens „De Navorscher" 1854, p. 113, was de verwantschap met *Menno* baron *van Coehoorn* (1641-1704) als volgt:

1. *Gideon van Coehoorn,* begr. te Appingedam, tr. *Sytske van Houwerda.*

   Zonen o.a.:

   1. *Gozewijn,* volgt IIa.

   2. *Philibert (Pybe),* volgt IIb.

IIa. *Gozewijn van Coehoorn,* kap. der inf. tr. 2° *Aaltje van Hinckema.*

   Kinderen o.a.:

   1. *Menno* baron *van Coehoorn* (1641-1704).

   2. *Sytske van Coehoorn,* tr. *Johannes Fullenius,* ouders van *Catharina Alegonda Fullenius* (gehuwd met *Johan Theodore Wierts)* en grootouders van *Maria Alida Wierts,* tr. *Coenraad Gideon Coehoorn van Houwerda (zie* bij IV).

IIb. *Philibert (Pybe) Coehoorn van Houwerda.*

   Zoon:

III. *Menno Coehoorn van Houwerda,* luit.kol. der inf., gouverneur van Roermond, tr. 1° *Jacoba van Schrieck.*

   Zoon:

IV. *Coenraad Gideon Coehoorn van Hoawerda,* (1702-1747) majoor, commandant van Willemstad, tr. 1726 *-Maria Alida Wierts* (1709—1759), zie hierboven.

   Zoon:

V. *Johannes Jacobus van Coehoorn* bovengemeld.

REDACTIE.

van Coofhen, *Geertruyt van Coothen,* † Utrecht 23 dec. 1794, tr. (ondertr. Utrecht 25 oktober 1737) Mr. *Anthonie van Goudoever* (1710—1788), advocaat te Utrecht.

Waar en wanneer werd *Geertruyt van Coothen* geboren en/of gedoopt; wat is bekend over haar voorouders ?

Aerdenhout. A. E. RAHUSEN.

Lebret, In 1842 vertrok *Gerrit Lebret* (zie Nederland's Patriciaat, 38e jaargang, 1952, p. 209) uit Dordrecht naar Ned. Oost-Indië, waar hij: als eigenaar van cultuurondernemingen, op Java tot zijn dood te Passaroean in 1896 een zeer belangrijke plaats innam. Daar het familiearchief-Lebret door brand is verloren gegaan, ken ik tot op heden geen brieven, door deze Gerrit Lebret geschreven. Zo er onder de lezers van ons maandblad zijn, die mij enige aanwijzing kunnen geven waar zich brieven van hem. bevinden en wie deze in hun bezit hebben, zal de steller van deze vraag het op hoge prijs stellen, indien hij daarvan op de hoogte wordt gebracht.

Schiedam. A. **VAN DER** POEST **CLEMENT.**
Julianalaan 90 c.

Leyendecker-van der Voort, Gegevens gevraagd omtrent *Johannes Leyendecker* en *Ida van der Voort* en hun voorouders. Zij waren de ouders van *Helena Leyendecker,* geb. Naarden 15 jan. 1675, † aldaar 6 okt. 1749, gehuwd met *Adolf Heshuysen.*

Arnhem. **MR. W. F.** LEEMANS.

Merkus. In de bewogen novemberdagen van 1813 heeft te Dordrecht een rol gespeeld een zekere *H. Merkus:* volgens de ene bron zou hij een gepensioneerd marine-officier zijn geweest, volgens een andere zich nog in actieve (dus wsch. Franse) dienst hebben bevonden. Hij vertoefde waarschijnlijk toevallig in Dordrecht, maar aan de andere kant bevond hij zich toch ook onder de burgers, die enige jaren later een herinneringsmedaille hebben ontvangen. Ik heb echter in de (onvolledige) bevolkingsboekhouding van Dordrecht uit het begin der 19de eeuw zijn naam nergens aangetroffen, Staat hij in enige familieverhouding tot *Pieter Merkus,* die in 1843 Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië is geweest en met diens broer Ds. *Charíes Merkus,* die tot 1850 predikant der Waals-Hervormde gemeente te Amsterdam was, na eerst te Dordrecht te hebben gestaan ?

Dordrecht, **MR.** J. **J.** BEYERMAN.

Oly van Velsen. Op 7 december 1665 huwden voor schepenen der stad Utrecht *Jacques Desbuissons,* heer van Hautevalle (bij Rijssel), en *Cornelia Clementia Oly van Velsen.* Het (R.K.) kerkelijk huwelijk is te Utrecht niet te vinden, omdat de registers er niet ver genoeg teruggaan.

Het echtpaar sloot huwelijkse voorwaarden op 13 november 1665 voor notaris G. van Bijlevelt te Utrecht, wiens protocol over dat jaar verloren is. In het departementaal archief te Rijssel berust evenwel een Franse vertaling er van bij boedelpapieren van hun zoon *Pierre Martin Uesbuissons.* Hieruit blijken de namen der ouders van partijen, te weten: *Jacques Desbuissons,* heer van Biache, en *Marie de Fourmestraux,* benevens *Jan Oly van Velsen,* heer van Heeckendorp, 't Veer enz., en *Cornelia de Bruyn.*

Jacques Desbuissons Jr. werd op 2 december 1640 te Rijssel (Lille) in de parochiekerk van Saint-Maurice gedoopt. Hij overleed te Utrecht 8 oktober 1702 en werd in de Reguliers-kerk begraven. Na het overlijden van zijn schoonvader in 1677 had hij ook het huis Rijnwijk (onder Stoetwegen bij Zeist) verkregen. Zijn vrouw moet, gelijk uit een notariële acte blijkt, vóór december 1674 overleden zijn, vermoedelijk te Rijssel. Aangaande haar geboorte en overlijden worden gegevens gezocht.

Utrecht. **Dr. A. J. van de Ven,**

van Oranje, In mijn bezit is een damasten tafellaken met 6 servetten, waarvan, bij overlevering, verteld wordt, dat dit een geschenk is, gegeven (na een jachtpartij) door prins *Eugenius van Oranje* aan *Adriaan van Veen en* diens echtgenote *Helena van Foreest.*

De naam *Van Veen zou* later veranderd zijn in *De Vigne* en nog later in *De Vayne.* Het geschenk is uit het jaar 1645.

De vraag is nu: Kan iemand mij iets vertellen over de plaats, die deze prins Eugenius in de familie der Oranje's innam. Waar en uit welke ouders werd hij geboren etc. etc.?

Het is mij niet gelukt deze prins in gedrukte bronnen terug te vinden.

Apeldoorn. **Ir. C.** B. **Roest.**

Overwater-Kluifhoofd. Gevraagd personalia en kwartieren van de echtelieden *Pieter Arie Overwater-Lijntje Kluifhoofd* (dr. van *Leendert Kluifhoofd* en *Dirkje Schelling),* uit wier huwelijk in 1851 te Numansdorp werd geboren een dochter, genaamd *Antonia Overwater.*

Lunteren. **F. v. Hoogstraten.**

Ridderinkhof-Hartzuijker (Hartzoekers) (LXXI 133, 260, 295, LXXII 89; LXXIV 184, 301).

1. *Albertus Hartsoecker,* hoofdschout van Kampen, uit een Drents geslacht (zie Nieuw Nederl. Biogr. Woordenboek VI, 716.

11. Ds. *Nicolaus Hartsoecker (zie* Nieuw Nederl. Biogr. Woordenboek VI, 716), werd ingeschreven als student in de theologie te Leiden 12 maart 1612 (zie voor zijn loopbaan als predikant der Remonstrantse Broederschap: Tideman, De Remonstrantse Broederschap. Biographische Naamlijst van hare Professoren, predikanten en proponenten ... Haarlem 1847, blz. 273, 287, 344; De Bie en Loosjes, Biograpisch Wdbk. van Prot. Godgeleerden in Nederland 111, 552). Hij werd beroepen als candidaat te IJsselstein 16 .., ontzet wegens zijn Remonstrantse gevoelens 1619, predikant te Oudewater 1633.

III. Ds. *Christiaan Hartsoecker (Hartseucker)* geb. in 1626, Rem, predikant te Frederikstad an der Eider 1652, te Moordrecht 1654 (hij woonde toen te Gouda), te Alkmaar 1661, te Rotterdam 1669, † Rotterdam 6 aug. 1683, begr. aldaar 10 aug. 1683, tr. Rotterdam (zie Stadstrouwboek) 11 juli 1655 *Annetie van der Mey Fransdr.,* die vóór hem overleed.

Uit dit huwelijk:

1. *Nicolaas Hartsoecker,* valgt IV.
2. *Catharina Hartsoecker,* hoogstwaarschijnlijk geb. te Gouda of Moordrecht tussen 1656 en 1662 (de Rem. doopboeken van Gouda beginnen pas in 1662), genoemd in het testament van haar tante *Cornelia van der Mey te* Rotterdam (not. prat. 527/135) d.d. 22 mei 1677, niet meer in het testament van dezelfde (not. prot. 529/143) d.d. 20 dec. 1686.
3. *Johannes Hartsoecker,* ged. Rem. Alkmaar 6 sept. 1662, koopman te Rotterdam (ald. niet ondertr. of getr.), testeert ald. 21 april 1714 (not. prot. 1508/149); zijn enige erfgenaam is zijn broeder *Christiaan,* legatarissen zijn de kinderen van zijn broeder *Nicolaas* en voorts zijn broeder Mr. *François Hartsoecker,* zijn begrafenis werd te Rotterdam niet gevonden.
4. *Aletta Hartsoecker,* Rem. ged, Alkmaar 27 juli 1664, woonachtig te Rotterdam 19 oktober 1702 (blijkens advies van het Hof van Holland); begrafenis te Rotterdam niet gevonden.
2. *Christiaen Hartsoecker (Hartesuquer, Artesucat, Martefocher, Startefocker* enz.), Rem. ged. Alkmaar 13 jan. 1669, koopman te Ratterdam tenminste van 1699 tot in 1713, compagnon van Aelbert van Holten 19 nov. 1715 (not. prot. Rotterdam 1511/199); zijn overlijden is te Rotterdam niet gevonden.
   Christiaen Hartsoecker heeft in zijn jonge jaren een romantisch avontuur beleefd. Hij moet ongeveer in 1687 met Corrint of Chorin van der Horst, die in 1690 Hollands Consul te Porto in Portugal was, naar Porto zijn getrokken. Zij vestigden zich aldaar in de parochie van St. Nicolaas en dreven in het groot handel op Holland. Beiden werden er rijk. In het huis van Chorin van der Horst maakte *Christiaen* kennis met een dienende fee genaamd *Simoa de Oliveira.* In 1688 of 1689 kreeg Simoa een dochter *Geneviève Hartsuquer* geheten; in het testament, dat *Christiaen* 12 juni 1713 te Rotterdam verleed (not. prot. 1506/278) legateert hij ƒ 5.000,— aan „*Janoesa,* wiens moeder is *Simoa de Oliveira,* huisvrouwe van *Louis Fernandz,* wonachtig tot Porto in Portugael".
   Inderdaad was *Simoa de Oliveira* in 1693 getrouwd met *Luis Fernandes,* een koopmanszoon in goeden doen. Haar dochter *Geneviève Hartsuquer (zo* tekende het meisje) trouwde in 1716 met *Bernand de Clamouse,* aanzienlijk Frans koopman te Porto, consul van Frankrijk aldaar. Waarschijnlijk had *Christiaen Hartsoecker* moeder cn dochter een bruidschat gegeven.
   Geneviève Hartsuquer overleed in 1752 op 63-jarige leeftijd. Haar zoon, *Bernard de Clamouse* junior, werd later door de Koning van Portugal benoemd tot rid-

der in de Militaire en Koninklijke Christus-Orde; daartoe moest hij in de jaren 1765 en 1767 zekere bewijsstukken overleggen, welke in Portugal zijn bewaard gebleven. Getuigen verklaarden, dat *Christiaen Hartsoecker* bij Chrin van der Horst in huis woonde, dat hij dienstboden en een karos hield en een grote staat voerde.

Christiaen Hartsoecker, koopman te Rotterdam, richtte 8 november 1701 een request tot de Staten Generaal, waarin hij verzocht hem te benoemen tot consul der Nederlanden in Portugal, welke post op dat ogenblik vacant was. In dit request deelt hij mede, dat hij Portugees kent en gedurende heel wat jaren handel heeft gedreven op Portugal vice versa. Hij is echter niet te Lissabon benoemd. Als men een der getuigen uit 1767 mag geloven (uit de bewijsstukken van *Bernard de Clamouse),* is *Chrisfiaen* toch nog in 1712 in Porto geweest; een zakenreis, ter gelegenheid waarvan hij zijn Janoesa wederzag ?

6. *François Harfsoecker,* Rem. ged. Rotterdam 20 nov. 1671, ingeschreven als student in de rechten te Leiden 16 nov. 1691, advocaat voor het Hof van Holland in 1702, † na 10 okt. 1720 (not. prot. Rotterdam No. 1522/17). Zijn broeders *Christiaen* (not. prot.1506/278) en *Johan* (not. prot.1508/149 d.d. 21 april 1714) bespreken in hun testament een legaat aan hem. *François'* begrafenis is te Rotterdam niet gevonden.

IV. Prof. Dr. *Nicolaas Hartsoecker,* geb. Gouda 26 maart 1656, † Utrecht 10 dec. 1725, ondertr. Rotterdam 9, tr. aldaar (stadstrouw) 27 okt. 1680 *Elisabeth Vetfekeucken* (beide echtelieden: van Rotterdam).

Nicolaas Hartsoecker, med. dr., was een bekend natuurkundige (zie N.N. Biogr. Wdbk. VI, 716; zie ook de ald. aangehaalde oude biografieën J. P. Nicéron, Mémoires pour servir à l'Histoire des Hommes illustres, tome VIII, Paris 1729, p. 54-68, met een lijst van zijn werken, en Levensbeschrijving van eenige voornaame meest Nederlandsche Mannen en Vrouwen, 11, Amsterdam 1775, p. 174—193), hij ging tegen het einde van 1674 in Leiden studeren (niet aangetroffen in gedrukt Album Studiosorum) . Huygens nam hem in 1678 mede naar Parijs en introduceerde hem aldaar in de geleerde wereld. Van 1684 tot in 1696 woonde hij met zijn vrouw te Parijs; zijn Essai de Dioptrique werd daar gedrukt (1694), zo ook zijn Principes de Physique (1696). In 1696 vertrok het gezin naar Rotterdam. Een aanbod van Czaar Peter, hem naar Moskou te vergezellen, sloeg hij af, maar, na enige tijd in Amsterdam te hebben gewerkt, vestigde hij zich op aandringen van Johan Wilhelm Keurvorst van de Palts in 1704 te Dusseldorp als eerste mathematicus van deze vorst: tevens werd hij toen honorair Professor in de philosophie aan de Universiteit van Heidelberg. In 1716 overleed de Keurvorst en toen de Keurvorstin, geboren de Medici, een jaar later naar Italië vertrok, keerde *Hartsoecker* naar het vaderland terug, tot teleurstelling van de Landgraaf van Hessen-Kassel, die hem gaarne aan zijn hof had willen verbinden. *Hartsoecker* vestigde zich toen te Utrecht.

Wellicht is *Nicolaus Joannes Harfsoecker, 1737* als student te Utrecht ingeschreven als „Heidelbergensis", zijn jongste zoon? Of een kleinzoon?

Uit zijn huwelijk met *Elisabeth Vettekeucken* werden tenminste geboren:

1. *Christiaen Harfsoecker,* geb. Parijs c. 1684, ingeschrevenals student in de rechten te Leiden als „Lutetia-Gallus" oud 22 jaren 11 okt. 1706, huwde volgens een aantekening in de collectie Macaré met *Therèse de Roy.*
2. *Theodorus Hartsoecker,* geb. Parijs c. 1686, ingeschreven als student in de rechten te Leiden als „Lutetia-Gallus" oud 20 jaren 11 okt. 1706,

Arnhem. MR. E. C. M. LEEMANS-PRINS.

van Riemsdijk (Overijssel). Ds. *Philippus Theodorus van Riemsdijk,* ged. Amsterdam 26 febr. 1716 als zoon van *Hendrik Berend en Philippa Theodora Tollius,* werd predikant te Wijhe 20 sept. 1739 en te Deventer 14 mei 1747, † aldaar 3 dec. 1779. Hij had een (innocente) dochter *Anna Maria,* die 3 dec. 1779 nog in leven zou zijn geweest. Gevraagd: alle gegevens over deze dochter en over haar onbekende moeder, alsmede de huwelijksplaats en -datum.

s-Gravenhage. H. H. HELDRING.

Sprée. (LXXX 382, LXXXI 71). Met het oog op de publicatie van een genealogie *Sprée* in Nederland's Patriciaat 1965 is door het Centraal Bureau voor Genealogie te 's-Gravenhage een onderzoek ingesteld naar de herkomst van *Henricus Sprée (1708-1803) ,g*enoemd in Ned. Leeuw LXXX, kol 382. Aangezien de resultaten van dit onderzoek wegens het systeem van het Nederl. Patriciaat daar niet in extenso zullen worden gepubliceerd en aangezien aanvulling van het onderstaande of uitbreiding met nog onbekende takken vanzelfsprekend mogelijk blijft, lijkt het mij gewenst hier een overzicht te geven van de nu bekende gegevens betreffende de oudste generaties.

1. *Jurrien (Jurgen, Jürgen) Hendricks Sprée (Spree),* geb. niet te Emden, brandewijnbrander later burgerluitenant te Emden, lidmaat Ger. gemeente ald. 8 maart 1668, burger ald. 21 aug. 1668, † vóór 1678, tr. (niet te Emden) *Gepken Hendriks,* geb. ?, † na 12 sept. 1704: zij hertr. (ondertr. Emden 19 jan. 1678) *Cornelis Becker (Bäcker)* (burgervaandrig, † vóór 14 juli 1693).

19 jan. 1678 *consent* tot trouwen verleend aan *Cornelis Henrichs Backer* und *Gepke Henrichs,* weil. Lieut. *Jorgen Henricks Spreeuwen* hinterlassene Wittibe. Testes: Hauptm. *Jacob Lambertz* und Fenrich *Fridericus Meijer.* (Stadtarchiv Emden, Eheprotokolle) .

9 *sept. 1704* : *Gepke Henrichs,* weduwe van † vaandrig *Cornelius Bäcker,* is *f* 200 schuldig aan luit. *Frerick Roleffs Kivit* en vaandrig *Jan* Bots als voogden over † *Bartie Bartels* nagelaten kindskinderen, onder verband van twee huizen in de Newenstrasse.

W.g. : *Geypken Heyndericks* weydewey *Bäckers.*

Henricus Becker als bystand van mijn moeder.

(Staatarchiv Aurich, Rep. 234, Kontraktenprotokolle Emden, Nr. 41, geprotocolleerd 12 sept 1704).

Uit dit huwelijk:

1. *Henricus Sprée,* ged. Emden 5 juli 1667, tr. 1 °(ondertr. Emden 27 okt. 1693) *Maria Cloppenborg,* wede. van 1° *Dirk Hendriks von Laher* en 2° *Peter Uden;* tr. 2° (ondertr. Emden 28 dec. 1699)' *Helena Simonides,* dr. van *Eilard Simonides.*

27 okt. 1693: *Henricus Spree* und *Maria Cloppenborgs,* weil. *Peter Udens* hinterlassene Wittib. Testes : Des Bräutigams Bruder *Joh. Spree, Simon Groensfeld, . . . Wakerdorp,*

und . . . *Abraham* . . . (Emden, Eheprotokolle, Bd. 7, S. 283, Nr. 2).

28 dec. 1699: *Henricus Sprec* und *Helena Simonides*, weil. *Eilardi Simonides* hinterlassene eheliche Tochter. Testes sponsi: Eiusque fratres: Hauptmann *Johan Spree* und . . *Spree*; *a* parte sponsae: Commissarius *Schoedirk* und *Lambert Brockerhof*. (Emden, Eheprotokolle, Bd. 7, S. 428, Nr. 110).

Van kinderen uit deze huwelijken is ons niet gebleken; er is echter niet speciaal naar gezocht.

2. Johannes, volgt 11.

3. *Jurgen (George)* Sprée, ged. Emden 10 dec. 1672, tr. *Alida Elisabeth van Keppelfox, uit* welk huwelijk twee dochters.

11. *Johannes Sprée*, ged. Emden 14 febr. 1670, burgervaandrig 1691, luitenant 1693, Hauptman 1699, kwartiermr., kolonel 1705-11, Niedergerichtsherr 1711-23, Vierziger, praeses der Vierziger en judex inferior 1723-29, raadsheer 1723—?, Schaffer 1695 en Oldermann 1705-23 van het Schippersgilde, marktheer over de Voerluiden 1723—27 te Emden, † Norden 6 mei 1740, tr. 1° ca. 1692 *Anna Groensfeld*, † kort voor 22 juni 1694; tr. 2° Norden 23 aug. 1696 (ondertr. Emden 28 juli 1696) *Soetje Wermelskircher (Wermelskirchen)*, geb. Norden 21 nov. 1670, † 24 nov. 1722, dr. van *Matthias Wermelskircher*, jur. cand., Generalrentmeister, Präsident der Vierziger, Hauptdiakon der haussitzenden Armen te Emden, en *Hayke Hayenga*.

1% juli 1693: Voor notaris publ. Isaac Grindet maken *Johannes Spree en Anna Groensfeld een* mutueel testament. Zij hebben geen kinderen. Hij legateert aan de armen *f* 100, aan zijn beide broers *Henricus en Georgius Spree* ieder 50 Reichsthaler, aan zijn halfbroers *Henricus* en *Cornelius en* zijn halfzuster *Gesina Beckers* ieder 20 Rthlr.. *Anna Groensfeld* legateert aan de armen *f* 500, aan haar oom *Boele Hieuwkes von der Meeden 1000* Rthlr. of *f* 1500, aan haar broer *Simon Groensfelds* kinderen *f* 500, aan *Hoede Duides* kinderen *f* 500, aan haar nicht Sara *Henricks von Gent f* 500, aan haar schoonmoeder *Gepken Henrichs* weduwe vaandrig *Cornelius Beckers f 5000*, aan *Henricus en Georgius Spree* ieder 200 Rthlr. en aan *Henricus, Cornelius en Ges& Becker* ieder 50 Rthlr., te betalen na beider dood, als er geen kinderen zijn.

W.g. *Johannes Spree, Anna Groenveldts.*

Geprotocolleerd op verzoek van vaandrig *Johannes Spree*, wedr. van *Anna Groensfelts*, Emden, 22 juni 1694.

(Staatarchiv Aurich, Rep. 234, Kontraktenprotokolle Emden, *Nr. 39*, fol. 148).

28 juli 1696: *Johannes Spree* en *Soetie Wermelskirchen*, weyl. *Matthias Wermelskirchen* dero Rechte Canclidati eheliche Tochter. *Testes:* Her Bürgermeister Dr. *Moller*, Rentmeister *Wermelskirchen* und Dr. *Gerhard de Bittere*, sodann *Henricus Spree*. (Emden, Eheprotokolle, Bd. 7, S. 357, Nr. 1).

11 juni 1710: *Johannes Spree* en *Soeti Wermelskirchen*, echtelieden, erkennen van Monsieur *Eddo Tremel en* Luit. *Frerick Roeleffs Kijvijt*, als voogden over † *Claesken* Namen kindskind, geleend te hebben *f* 2500 Emder courant tegen 5% onder verband van hun heerd land met huis en schuren enz. in Linteler Marsch, die nu door *Edde Tekelenborg* in pacht gebruikt wordt. Geprotocolleerd op verzoek van not. Haen namens † *Claeske Nannen* kindskind, Emden, 11 sept. 1722. (Staatarchiv Aurich, Rep. 234, Nr 44, fol. 187).

30 april 1711: *Johan* Jacob *du Moulin* en *Maria Emilia du Moulin*, echtelieden, erkennen schuldig te zijn aan Niedergerichtsassessor *Johannes Spree* en *Soetien Wermelskirchen*, zijn huisvrouw, 500 Rthlr. à ½% per maand. Geprotocolleerd op verzoek van not. Isaaeq Grindet namens *Johannes Spree en* zijn vrouw, Emden, 12 mei 1711. Onderschrift: kwijting verleend door *Johannes Spree* 18 juni 1712; get.: *J. Spreé*. (Staatarchiv Aurich, Rep. 234, Nr. 42, fol. 48).

1 mei 1712: Majoor *Isebrand Gerhard Jorgena en Judith Elisabeth du Moulin*, zijn huisvrouw, erkennen schuldig te zijn aan Niedergerichtsherr *Johannes Spree* 1000 Rthlr. tegen 5 %. 22 juli 1718 meerdere zekerheid gesteld door J. *E. du Moulin* wede. *Jorgena*. Geprotoeolleerd Emden, 23 juli 1718. In margine: kwijting door *Joh. Spree* 20 juni 1719. (Staatarchiv Aurich, Rep. 234, Nr. 43, fol. 316).

9 nov. 1721: *Johannes Spree en Soetje Wermelskirchen* zijn *5400* Rthlr. schuldig aan *Jonas* en *Levi Goldschmid*, onder verband van hun onroerende goederen te Emden en in en bij Norden. Geprotocolleerd Emden, 25 juni 1728; Rathsherr *Johan Spree* is pro resto nog *2000* Rthlr. schuldig à ¾%. (Staatarchiv Aurich, Rep. 234, Nr. 45, fol. 80).

6 mei 1734: Op verzoek van Capt. *J. E. von Honard* een twectal obligaties geprotocolleerd ten laste van Ratsherr *Spree*, welke obligaties, gedateerd Emden 12 juli 171.9 en 13 maart 1734, aan comparant zijn getransporteerd door *Levie* en *Jonas Goldschmidt*. W.g.: *J. Spree, H. Spree* als getuige. (Staatarchiv Aurich, Rep. 234, Kontraktprotokolle Norclen, Nr. 148, fol. 232).

Zie over het geslacht *Wermelskircher* Deutsches Geschlechterbuch, Bd. 26—1913 S. 361.

Uit het het tweede huwelijk:

1. *Matfhias Sprée*, ged. Emden 12 juni 1698.
2. *Johan Georg Sprée*, ged. Emden 12 juni 1701.
3. *Johan Georg Sprée*, ged. Emden 11 maart 1703.
4. *Gerhard Sprée*, ged. Emden 23 april 1705.
5. *Henricus Sprée*, ged. Emden 14 juni 1708, de stamvader van de Nederlandse tak der familie.

In Embden komen verder nog twee huwelijksinschrijvingen voor, die van belang voor een verdere uitwerking van de genealogie kunnen zijn:

29 sept. 1677: *Johan Lodewijks Spreeiiw* und *Anneke Wiarts*, weiland Schiffer *Wiardf Everdh* 'hinterlassene eheliche Tochter. Testes: *Cornelius Willems* en Lieutenant *Claes Willems*. (Eheprotokolle Emden, Bd. 6, S. 542, Nr. 1).

25 maart 1700: *Johan Lodewijks Spree* und *Saerke Berends*, weil. *Berend Tonnis* ehel, Tochter. Testes: Schiffer *Abraham Henrichs, Hans Christoffer Balck* und *Jòchum Randoo*. (Eheprotokolle Emden, Bd. 7, S. 434, Nr. 32).

Op grond van het bovenstaande lijkt het niet geheel onmogelijk dat *Henricus Spree* (1, 1) identiek zou zijn met de in N.L. LXXXI 71 genoemde *Henricus Spree*, die dan in derde echt met *Catharina Nooy* getrouwd is; de huwelijksinschrijving van het echtpaar *Spree-Nooy* zou dit uit kunnen wijzen.

Zeer opmerkelijk is tenslotte dat een *Jurjen Spree* van Osnabrück op 18 april 1722 te Leeuwarden in ondertrouw ging met *Trijntje Nicolaas* van Leeuwarden; zij kregen 3 mei attestatie naar Groningen om daar te trouwen. Men zou in hem gemakkelijk een kleinzoon van *Jurjen Hendricks Spree* willen zien. Onderzoek in Groningen en Osnabrück zou dit kunnen uitwijzen,

De *Steeg*. MR. 0. SCHUTTE

INHOUD VAN DIT NUMMER:

Bestuursberichten. — De graven van Limburg Stirum, oudste of jongste tak van de graven van Limburg?, door Mr. K. N. Korteweg. — Genealogie van het geslacht Van Kappen, door Mr. 0. van Kappen en Drs. J. F. Jaeobs. — Korte mededelingen: De kunstschilders de Bray en hun familie; Voorouders van Z.K.H. Carlos Hugo Prins van Bourbon-Parma; Van den Hoek (Houck); Het wapen en de naam van de familie Kolff; Von Glockmann. Enige Nederlandse Lutheriden. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN. PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan* 70, wassenaar.
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad **f 25,—** gelieve **men steeds** vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te **'s-Gravenhage.**

Correspondentie, bestemd voor het **Bestuur,** gelieve men te richten tot de **Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE,** ***Bleijenburg* 5, *'s-Gravenhage.***
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, **'s-Gravenhage.**
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 9 **LXXXI e Jaargang** **september 1964**

BESTUURSBERICHTEN.

Het bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van Prof. Mr. H. F. W. D. Fischer, Mr. A. J. Guépin en de Heer N. J. A. C. van Rossem, respectievelijk sedert 1952, 1952 en 1939 gewoon lid van het Genootschap.

Adreswijzigingen:

Jhr. J. Q. BAS BACKER,	p/a. Ambassade der Nederlanden, *Merrion Road* **160,** *Dublin* (Ierland).
Ds. H. VAN BEEK,	Hobbemalaan 71, Bilthoven.
Mejuffrouw G. FROWEIN,	Laan 82, *Nunspeet.*
Mr. J. G. F. A HAGE,	Bosrand 8, Rolde.
A. E. DUDOK VAN HEEL,	Artillerie Schietkamp, Eperweg 125, *'t* ***Harde.***
H. A. VAN KRIMPEN,	Havendijk 97 (Maasboulevard), ***Schiedam.***
C. J. graaf VAN LIMBURG STIRUM,	Flat, 's-Gravendijkwal 158a, ***Rotterdam.***
G. NYPELS,	Het Bat 5, ***Maastricht.***
J. A. RIEL,	Westerlookade 24, *Voorburg.*
A. SNETHLAGE,	Oudwijkerlaan 34, ***Utrecht.***

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 11 juli 1964 in het Raadhuis der gemeente Maarssen (U.).

Aanwezig zijn de bestuursleden: J. K. H. de Roo van Alderwerelt, voorzitter, Jhr. Mr. H. E. van Weede, secretaris, Mr. E. Idema Greidanus, penningmeester, W. F. del Campo Hartman, Mr. J. H. de Vey Mestdagh, Drs. L. A. C. A. M. van Rijckevorsel, Mr. A. P. van Schilfgaarde, Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, het ere-lid Ir. C. M. R. Davidson en de leden: J. H. Ackema, K. P. Ackema, D. van Baalen, F. J. H. Weijn Banningh, 1. van Beemen, Mr. F. J. J. Besier, Mevrouw J. C. A. Besier geb. Thomassen à Thuessink van der Hoop, Mr. E. van Beusekom, Mejuffrouw P. Beydals, J. J. Bolomey, J. H. Brakke, Mr. F. de Tourton Bruyns, B. J. Buma, Jhr. J. J. van Raab van Canstein, Mevrouw Th. E. C. M. Kappeyne van de Coppello geb. van Panhuys, Mejuffrouw E. Crans, Mevrouw A. H. E. Creutzberg, Mr. F. Daniëls, Mr. E. A. Engelbrecht, Mr. J. M. F. Eskens, H, H. W. van Eijk, Drs. G. Fransen, Mejuffrouw G. Frowein, Dr. W. Gaade, J. M. A. Goedewaagen, Mr. G. J. J. van Wimersma Greidanus, Dr. H. Th. van Wimersma Greidanus, Mr. J. C. Wilhelmy van Hasselt, H. H. Heldring, J. P. C. van Hest, Mr. H. L. L. van Hoogenhuyze, F. van Hoogstraten, Mevrouw J. Thomassen à Thuessink van der Hoop geb. Knottenbelt, Mr. R. J. Chr. Houben, Th. F. Hoyer, A. M. Hulkenberg, Drs. J. F. Jacobs, C. G. Jordens, Mevrouw M. G. Kempers geb. van Hoboken, C. J. Keur, J. W. M. Klomp, L. J. van der Klooster, H. R. Koobs de Hartog, H. L. Kruimel, Mr. M. J. van 't Kruijs, H. E. van der Kun, Mevrouw M. H. de Lange geb.

Kronenberg, Mr. N. H. de Lange, D. W. van Leeuwen, A. van der Marel, Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht, Mevrouw H. Mommaal geb. Quispel, G. Haitsma Mulier, Ir. F. A. Nelemans, W. Niekerk, Mevrouw A. S. Noë geb. Röthel, P. J. van Oosterom, H. F. D. Oxenaar, Mevrouw C. M. L. Pardede geb. baronesse van Boetzelaer, H. W. Prillewitz, G. H. M. Reijmer, J. A. Riel, R. A. Roelofs, C. Roodenburg, Dr. J. P.F. ridder Ruzette, W. A. van Rijn, Jhr. Mr. G. F. Sandberg, J. Scherpenhuyzen, 1. L. D. baron Sirtema van Grovestins, Jhr. Ir. J. W. Storm van 's Gravesande, Mr. E. Stricker, Mr. J. J. L.. Temminck, Drs. D. van Tol, Ir. Ch. C. van der Vlis, Ir. P. M. Vrijlandt, Ir. J. A. Walland, Drs. Th. Walter, P. Wassenaar, E. J. Werkman. H. A. C. W. van Wijk, P. R .Th. Zander ter Maat.

De voorzitter opent te 10.30 uur de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Het verheugt hem bijzonder, dat zoveel leden, waaronder ook veel jongeren, van heinde en ver gekomen zijn om deze vergadering bij te wonen. Hij dankt de burgemeester van Maarssen voor zijn hartelijk welkomstwoord en spreekt zijn erkentelijkheid jegens het gemeentebestuur uit voor de ontvangst en de mogelijkheid om deze vergadering in Goudestein, dit schone huis der gemeente, te houden. Hij vraagt dispensatie van artikel 14 der Statuten, dat voorschrijft dat de Algemene Vergadering vóór 30 juni gehouden dient te worden. In verband met de vele werkzaamheden, verbonden aan het Internationaal Congres voor Genealogie en Heraldiek, dat van 22-27 juni te 's-Gravenhage werd gehouden, was het niet mogelijk eerder een jaarvergadering te houden.

De notulen van de Algemene Ledenvergadering van 16 november 1963 worden goedgekeurd.

De secretaris leest het jaarverslag over 1963 voor.

De voorzitter betuigt dank aan de staf van het bureau van het Genootschap en aan de hoofdredacteur van het maandblad Mr. W. W. van Valkenburg voor de omvangrijke werkzaamheden, welke in het afgelopen jaar verricht zijn.

De penningmeester licht de staat van baten en lasten over 1963 en de balans per ultimo 1963 toe.

De secretaris leest het verslag van de Kascommissie tot nazien van de rekening van de penningmeester voor, waarin deze commissie tevens voorstelt de penningmeester voor zijn werkzaamheden in 1963 te dechargeren.

Met applaus wordt het jaarverslag 1963 en het verslag van de penningmeester goedgekeurd en de penningmeester gedechargeerd.

De voorzitter deelt mede, dat de Heer W. F. del Campo Hartman aan de beurt van aftreden is als bestuurslid, doch zich herkiesbaar stelt; bij acclamatie wordt hij herkozen.

Bij de rondvraag deelt Ir. C. M. R. Davidson mede, dat hij bij een onderzoek in archiefstukken, welke zich in het hulpdepôt van het Algemeen Rijksarchief te Schaarsbergen bevinden, geschrokken is over de toestand van de aldaar berustende stukken; hij vraagt of het bestuur van het Genootschap zich tot de Algemene Rijksarchivaris of de Rijksarchivaris te Arnhem zou kunnen wenden om deze hierop opmerkzaam te maken. De voorzitter geeft het woord aan het bestuurslid Mr. J. H. de Vey Mestdagh, die zegt, dat zich inderdaad stukken in slechte toestand bevinden, en dat een plan opgesteld is om centrale verwarming aan te leggen, ten einde de vochtigheid tegen te gaan. Mr. A. P. van Schilfgaarde deelt, naar aanleiding van de bevindingen van de Heer Davidson mede, dat enkele archieven reeds in zeer slechte toestand verkeerden, toen deze na de oorlog uit het Paleis van Justitie in Arnhem naar het hulpdepôt werden overgebracht.

Vervolgens vraagt de Heer Davidson, of het mogelijk zou zijn de dubbelen van de registers van de Burgerlijke Stand, welke in de Rijksarchieven ontbreken, te reconstrueren aan de hand van de in de gemeentearchieven aanwezige registers. Mr. de Vey Mestdagh antwoordt hierop, dat overwogen wordt deze archiefstukken op fotografische manier te laten reproduceren, doch dat nog niet besloten is op welke wijze dit het beste zou kunnen geschieden.

De Heer L. J. van der Klooster merkt in dit verband op, dat, wat Zuid-Holland betreft, uitsluitend de registers van het Arrondissement 's-Gravenhage zijn vernietigd, maar dat de gegevens op microfilm zijn opgenomen en vermoedelijk wel in de leeszaal van het Algemeen Rijksarchief geraadpleegd kunnen worden. De Heer E. J. Werkman legt nog de nadruk op de gegevens, welke voorhanden zijn in de archieven, voortgevloeid uit de Militiewet.

Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht brengt hulde aan de voorzitter, die zich in het afgelopen jaar zo bijzonder heeft ingespannen voor het bureau en de bibliotheek van het Genootschap. Deze woorden worden met applaus begroet.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter, na de burgemeester en het gemeentebestuur van Maarssen nogmaals voor hun gastvrijheid te hebben bedankt, te 11 .15 uur de vergadering.

'Na de vergadering wordt onder leiding van de burgemeester het raadhuis bezichtigd.

Vervolgens begeeft het gezelschap zich per autobus naar het kasteel Nijenrode te Breukelen, waar de leden ontvangen worden door Dr. E. B. J. Postma, directeur en rector van het Nederlands Opleidingsinstituut voor het Buitenland. Na een interessante lezing over het kasteel en zijn bewoners door de Heer Postma te hebben aangehoord, verenigt men zich aan een koffietafel, aangeboden door de Stichting Nijenrode N.O.I.B., waarna een rondgang door het kasteel onder leiding van de Heer en Mevrouw Postma plaats vindt.

Na afloop begeeft het gezelschap zich per autobus naar het kasteel Gunterstein te Breukelen, waar het door de eigenaar Jhr. Mr. L. A. Quarles van Ufford ontvangen en rondgeleid wordt. Vervolgens vertrekt men per autobus naar het Slot Zuylen te Zuilen, dat bezichtigd wordt en waar de thee gebruikt wordt.

Ten slotte rijdt men per autobus naar Utrecht, waar een gedeelte van het gezelschap zich verenigt aan een borrel en een diner in het hotel Terminus.

Jaarverslag 1963,

Het totaal aantal der leden van het Genootschap was aan het eind van 1963 nagenoeg hetzelfde als eind 1962, aangezien 36 leden werden afgevoerd wegens bedanken en overlijden en 35 nieuwe leden werden ingeschreven.

De samenstelling van het bestuur bleef ongewijzigd n.l.:

J. K. H. de Roo van Alderwerelt, voorzitter,
Mr. A. P. van Schilfgaarde, onder-voorzitter,
Jhr. Mr. H. E. van Weede, secretaris,
Mr. E. Idema Greidanus, penningmeester,
Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg,
W. F. del Campo Hartman,
Mr. J. H. de Vey Mestdagh,
Drs. L. A. C. A. M. van Rijckevorsel.

De algemene vergadering werd op 13 juli in het stadhuis van Hoorn gehouden. Na de vergadering hield Drs. T. R. Mulder, gemeente-archivaris en conservator van het Westfriesch Museum te Hoorn, een interessante lezing over de geschiedenis van Hoorn en de aldaar geleefd hebbende regenten-geslachten, waarna onder zijn leiding het stadhuis bezichtigd werd. Vervolgens verenigden de leden zich aan een koffietafel in het restaurant „De Waag". Na de lunch vond een tocht per autobus door de stad plaats, waarna de leden van het Genootschap werden ontvangen in het Westfriesch Museum, aldaar werd thee aangeboden door het gemeentebestuur van Hoorn.

De naiaarsvergadering vond op 16 november 1963 plaats in het Hotel-Restaurant „De Gouden Leeuw" te Voorschoten. Vóór de vergadering werd het Kasteel Duivenvoorde te Voorschoten bezichtigd, door het bestuur van de Stichting Duivenvoorde welwillend voor deze gelegenheid opengesteld. De Heer E. A. Canneman, architect 1 bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, onder wiens leiding het kasteel gerestaureerd werd, was zo vriendelijk een interessante inleiding over het te bezichtigen kasteel, zijn bewoners en de portretten-verzameling te houden. Na de vergadering namen velen deel aan een gemeenschappelijke maaltijd in het restaurant „De Gouden Leeuw".

De groepen Noord-Holland (te Amsterdam) en Gelderland (te Arnhem) waren in het afgelopen jaar zeer actief, evenals de Genealogische Societeit te Zeist.

De staf van het Genootschap ondervond in 1963 belangrijke wijzigingen. Mejuffrouw Mr. E. C. M. Prins verkreeg op 1 april 1963, op haar verzoek, eervol ontslag als chartermeester le klasse bij het Algemeen Rijksarchief wegens haar huwelijk met Dr. W. F. Leemans. Dit ontslag uit 's Rijks dienst maakte tevens een einde aan haar detachering bij het Genootschap, waarbij zij sedert 1 mei 1929 als archivaris tevens conservatrix van de handschriftenverzameling werkzaam was.

Mejuffrouw Drs. W. E. Smelt vroeg met ingang van 1 maart 1963 ontheffing van haar werkzaamheden bij het Genootschap, waarvoor zij tal van jaren de inlichtingendienst behandelde en verschillende familiearchieven inventariseerde.

Mejuffrouw Th. J. van Alff, bibliothecaresse van het Genootschap, werd op 1 november 1963 gehuldigd wegens' het feit, dat zij 40 jaar aan het Genootschap was verbonden. Bij deze huldiging waren bestuursleden, ereleden en belangstellenden aanwezig. Het bestuur prijst zich gelukkig dat Mejuffrouw Van Alff, die in de loop der jaren zo veel voor de Bibliotheek verricht heeft en over een grote ervaring beschikt, als bibliothecaresse aan het Genootschap verbonden is.

De Heer B. J. van Tilburg werd, ter gelegenheid van zijn 50-jarig jubileum bij het Genootschap, in bestuurskring gehuldigd op 15 januari 1963.

In 1963 bedroegen de inkomsten uit contributies en abonnementen ƒ 25.305,96, oftewel ƒ 4.828,74 meer dan in 1962, hetgeen te danken is aan de contributieverhoging van ƒ 5,-. Dat deze verhoging wel noodzakelijk was, moge blijken uit het feit, dat de lasten met ruim ƒ 3.300,— toenamen; daarentegen verminderden de baten uit de verkoop van maandbladen en overdrukken, kwartierstaten, kwartierstatenboeken, ledenlijsten, stempelbanden en doubletten, alsmede uit het verstrekken van inlichtingen van ƒ 3.464,76 in 1962 tot ƒ 2.071,23 in 1963, een afname derhalve van ƒ 1.393,53. De posten salarissen — met de daarbij behorende sociale lasten — en maandblad laten wederom een stijging zien; aan boeken en handschriften. werd ƒ 357,43 minder uitgegeven dan in het vorige jaar. De onkosten van het bureau en de bibliotheek vergden aanzienlijk meer, namelijk ƒ 1.169,28, dan in 1962, daar zowel een nieuwe schrijfmachine als een nieuw adresseerapparaat dienden te worden aangeschaft: met het oog op het feit, dat in de toekomst steeds meer van het verouderde materieel zal moeten worden vervangen, werd ƒ 250,— voor achterstallig onderhoud gereserveerd. Het jaar kon worden afgesloten met een voordelig saldo van ƒ 94,27, d.i. ƒ 71,46 minder dan het jaar daarvoor.

Het aantal aanwinsten van de boekerij, archieven en handschriften bleef beneden dat van voorafgaande jaren. Deze aanwinsten zijn door aankoop of schenking, al dan niet ter bespreking in het maandblad, zowel van de zijde van het Ministerie van O.K. en W., de Rijksarchieven en andere archieven en gemeentebesturen als van particulieren verworven.

Met vier verenigingen enz. is het ruilverkeer uitgebreid: n.l. met

1. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort;

2. Jeugdbond ter bestudering van de geschiedenis te Amsterdam:

3. Verein für die Geschichte von Soest und der Börde Soest te Soest en

4. Bayerischer Landesverein für Familienkunde te München.

Bovendien heeft het Genootschap zich geabonneerd op de periodieken, uitgegeven door:

1. Studiekring „de Kleine Meijerij" te Vught (N.-Br.) en

2. The Institute of heraldic and genealogical Studies te Canterbury.

Het ficheren van gedrukte werken en tijdschriften heeft geregeld voortgang gevonden.

Het bezoek en de uitlening bleven vrijwel stationair.

Zoals gebruikelijk zijn ook dit verslagjaar aan rijks- en gemeente-archieven en openbare bibliotheken boekwerken, tijdschriften en handschriften ter leen afgestaan, waardoor ook niet-leden kennis hebben kunnen nemen van stukken uit onze verzamelingen.

De bij de Inlichtingendienst uit binnen- en buitenland ingekomen genealogische en/of heraldische vragen zijn in aantal ongeveer gelijk gebleven aan die van het vorige verslagjaar. De ingekomen vragen betroffen o.m. de geslachten ***Avenarius, Fledderus, Van der Geest, Van Ittersum, Laan, Mahu, Muyderman, Nauta, Van Oostrum, Pfister, Van Rappard, Wentzel, Van Wou(w)*** en ***Van Zuylen van Nijevelt.***

Het maandblad verscheen wederom met lezenswaardige bijdragen onder de bekwame leiding van de hoofdredakteur, het erelid Mr. W. W. van Valkenburg. Aan de vele medewerkers, die bijdragen voor het maandblad inzonden, betuigt het bestuur zijn dank. Mejuffrouw Drs. Smelt verklaarde zich bereid de correctiewerkzaamheden en de samenstelling van het naamregister voort te zetten.

Na het vertrek van Mejuffrouw Smelt op 1 maart 1963 heeft de bibliothecaresse tevens haar aandacht moeten geven aan de correspondentie van de inlichtingendienst, terwijl zij na het vertrek van Mejuffrouw Prins mede de correspondentie van die afdeling heeft behartigd. Een en ander heeft tot gevolg gehad, dat een vertraging in de afdoening is ontstaan waarvoor de clementie van de leden is ingeroepen. Evenmin zijn de aanwisten in 1963 gepubliceerd.

Verwacht wordt, dat de vertraging in de loop van dit jaar ingelopen zal zijn. Het is de bedoeling, dat de aanwinsten over 1963 te samen met die over 1964 zullen worden vermeld.

Het stoomwerktuig, een 19de-eeuwse wapenfiguur,

door Drs. J. A. de Boo.

Door de vinding van James Watt kreeg de mens voor het eerst de beschikking over grote hoeveelheden vrije energie en leerde hij de natuurkrachten meer en meer aan zich dienstbaar te maken. Deze revolutionaire ontwikkeling heeft de stoot gegeven tot steeds verder gaande mechanisatie en industrialisatie.

Nadat op 22 maart 1839, naar aanleiding van een stormramp in november 1836, definitief besloten werd om het zo gevaarlijke Haarlemmermeer droog te leggen, besliste men in november 1840 dat dit door middel van stoom zou gebeuren. Drie voor die tijd gigantische stoomwerktuigen, elk van 400 pk. werden geplaatst en resp. Leeghwater, Cruquius en Lynden genoemd. In juni 1848 en april 1849 begonnen zij aan hun taak en op 1 juli was de grootse onderneming, kosten 9 miljoen gulden, volbracht. Het gemaal Cruquius werd al vrij vroeg buiten werking gesteld en is nu, nog in zijn oorspronkelijke vorm, als museum te bezichtigen.

Dat dit voor die tijd gigantische werk tot de verbeelding der mensen sprak moge blijken uit de in 1862 uitgekomen dichtbundel van Nicolaas Beets „Verstrooide Gedichten". Hierin is n.l. een afzonderlijk bundeltje „Haarlemmermeer Zangen" welke van 1830-1855 dagtekenen .Vooral het in 1855 verschenen gedicht „Wapen voor de Gemeente Haarlemmermeer", opgedragen aan de eerste burgemeester Mr. M. S. P. Pabst is voor dit opstel van belang. Het luidt:

Gij, die op 't nieuw, veroverd, land,
De vlag, in naam uws Konings plant;
Uw oog schijnt mij te vragen:
„Wat Teelten zal hij dragen?"
Zoo ik een Teeken kiezen zou.
t' Ware op een veld van Hemelsblaauw,
Drie gulden Korenairen,
Oprijzende uit de Baren.
Zoo gij 't aanvaardt, en kroonen wilt:
Plaats dan een tandrad boven 't schild,
Sijmbool dier Werktuigkunde,
Die dees triumf vergunde.
Dat „Goud uit Schuim" de Zinspreuk zij!
Het is eens Dichters Profecij;
De Hemel doe beleven
Wat Vondels vingren schreven.

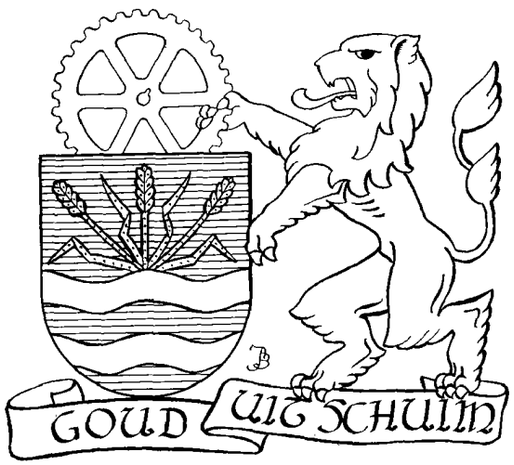

De Leeuw van Holland, nu gezond,
Zie bij dit Schild met Hoogmoed rond,
Bescherm het met zijn klaauwen,
En geef het d' aard te aanschouwen.

In het vierde en vijfde couplet is vervat een gedachte van Vondel, neergelegd in het gedicht „Aan den Leeuw van Holland". Hierin wordt aan Hollands leeuw gevraagd wat voor nut het heeft om de invloedssfeer naar Oost en West uit te breiden. „Nadien U bijt int hart dees wrede waterwolf". En het advies:

„Men sluite met een dijk dit dier,
dat U komt plagen.
De windvorst vlieg' er met zijn molenwieken toe,
De snelle windvorst weet de waterwolf te jagen
In zee, vanwaar hij u kwam knagen nimmermoe."

En tenslotte „Zo wint de landleeuw land, zo puurt hij goud uit schuim,"

Maar voor de 19de eeuwer geen afhankelijkheid meer van de „windvorst" en „molenwieken"; dus geen molenrad boven het schild, maar het tandrad, het symbool van de vooruitgang moest het schild dekken.

Het gedicht van Beets is in grote lijnen gevolgd door burgemeester Pabst bij het ontwerpen van een wapen.

In het verzoek aan de Koning tot het verlenen van dit wapen werd door de gemeenteraad opgemerkt:

„dat hij de geschiedenis van den grond en de wording dezer nieuwe gemeent heeft geraadpleegd teneinde een wapen te ontwerpen, waarin in heraldieken vorm wordt uitgedrukt haren vroegeren en tegenwoordigen toestand, en het middel waardoor haar ontstaan is veroorzaakt:

dat hij vermeent daarin te zijn geslaagd door de denkbeelden van Vondel, uitgedrukt in zijn hierbij gevoegd gedicht, op het uitmalen van het Haarlemmermeer in dien vorm samen te vatten en daaraan toe te voegen het middel waardoor: ook de herstelde Leeuw van Holland aan wien Vondel zijn vers richtte mocht daaraan niet ontbreken;

dat hij door het motto „Goud uit schuim" (zijnde de laatste woorden van Vondels gedicht) iets Hollandsch en hoopvols heeft willen uitdrukken."

Hoe de bijgevoegde tekening er heeft uitgezien is niet meer na te gaan, want de oorspronkelijke stukken zijn verloren gegaan. Wel weten we dat er waarschijnlijk als een soort schildhouder een stoomgemaal in heeft gestaan, want in een begeleidend schrijven van de Provinciale Staten van Noord-Holland lezen we: „Wij willen evenwel de aanmerking niet terug houden dat de overlegde teekening ons is voorgekomen, althans wat de plaatsing betreft van het daarop voorkomend stoomgemaal blijkt niet bijzonder gelukkig te zijn uitgevallen."

Het ontwerp kon echter niet zonder meer worden goedgekeurd, omdat toen de regel gevolgd werd dat aan Gemeenten slechts wapenschilden zonder enige versiering zouden worden toegestaan. De minister achtte het handhaven van die regel wenselijk.

„Het wapenschild door Haarlemmermeer gevraagd zou, naar de meerring des Ministers kunnen worden verleend, doch daar de begeerde versierselen betrekking hebben op dichtregelen van Vondel en de gemeente welligt niet zoude verlangen een wapenschild te voeren, waaraan die bijvoeging ontbreekt, wenscht zijne Exellentie, alvorens tot het verlenen van gezegd wapenschild aan den Koning voordragt te doen, dat het Gemeentebestuur met gezegd bezwaar worde bekend gemaakt....."

Baron d'Ablaing van Giesenburg de toenmalige referen-

daris van de 10e afdeling van het Departement van Binnenlandse Zaken, kwam met een tussenoplossing:

„Aangezien echter tegen het gevraagde schild geen aanmerkingen in het midden te brengen zijn, en het stoomgemaal ook op andere wijze, zoals bijvoorbeeld hier nevens geschiedt, in het wapen gebragt kan worden; is de Minister geneigd, dit of soortgelijk wapen, aan den Koning voor te dragen;"

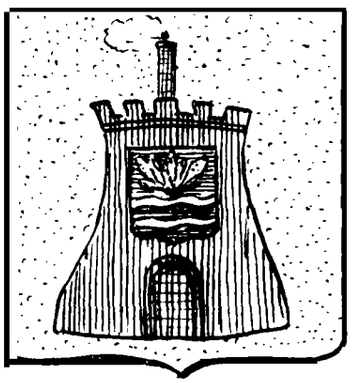

Hier zien we voor het eerst een afbeelding van een heraldisch stoomgemaal. Het is echter nog moeilijk als zodanig te herkennen. De tekening vertoont een rode burcht met rokende zwarte schoorsteen. In de gevel een schildje volgens het Ze couplet van Beets' gedicht.

Het gemeentebestuur had toen echter al een hernieuwd verzoek ingediend: „De droogmaking van het Haarlemmermeer, een exeptioneel geval zijnde, in de geschiedenis van ons vaderland, zoo geloven wij dat er redenen aanwezig zijn om ten aanzien van het wapen voor die gemeente, eene exeptie op den gewoonen regel toe te staan, . . ."

Dit argument was blijkbaar niet voldoende, want bij koninklijke beschikking d.d. 19 september 1856 no. 69 besliste koning Willem III dat:

„Overwegende dat het ondoelmatig voorkomt, bij het verlenen van nieuwe wapens aan gemeenten, de schilden even als Rijks, Provinciale of geslachtswapens, met supports, deviezen of anderzins te versieren;"

„Aan de gemeente Haarlemmermeer wordt vergund een wapen te voeren: een schild coupé, het bovenste deel van lazuur met eenen korenhalm van drie stengels van goud, spruitende uit het coupé: het onderste deel golvende van vier stukken zilver en lazuur. "

Het stoomgemaal had zijn plaats in het heraldische wereldbeeld nog niet gevonden.

De Haarlemmermeer is evenwel niet alleen een gemeente, maar ook een waterschap en ook in het polderbestuur deed zich de behoefte gevoelen tot het voeren van een wapen. Mr. J. P. Amersfoort, de latere burgemeester, nam op zich „een plan en teekening voor een wapen van den polder aan het bestuur in te leveren." Mr. Amersfoort, een bekend landhuishoudkundige, had in 1854 214 ha. land in de polder gekocht en ingericht tot de modelboerderij de „Badhoeve". Hij was de eerste die op het vaste land van Europa de stoomploeg invoerde (1863). Voorts verbeterde hij de stoomwerktuigen, die tot het drooghouden van de polder werden gebruikt.

Begin 1859 legde hij zijn ontwerp voor in een rapport aan het polderbestuur:

„In de laatst voorgaande Vergadering benoemd om een voorslag te doen tot het verkrijgen van een wapen voor het bestuur van Haarlemmermeerpolder; heeft de ondergeteekende zich beijverd daartoe een plan te vormen.

„Hij heeft zijne teekening daartoe onderhands aan deskundigen laten zien, en nadat die door hen was gewijzigd, haar mede officieuselijk medegedeeld aan den Heer d'Ablaing van Giesenburg, referendaris bij het departement van binnenlandse zaken.

De ambtenaar heeft de gemaakte teekening gezien, en daarop de aanmerking gemaakt, dat aan het polderbestuur geen wapen kon worden verleend met eenige kroon, spreuk of iets dergelijks; dat evenmin het voorgeslagen Canton, zijnde het wapen van Haarlem, op de eere-plaats in het schild zoude worden toegestaan. Hij heeft aangegeven een ontwerp van wapen, overeenkomende met de teekening welke bij dit rapport aan de vergadering wordt overgelegd, en aan de ondergeteekende officieus verzekerd, dat wanneer een dergelijk wapen door het polderbestuur aan Z.M. den Koning mogt worden gevraagd, daartegen geene zwarigheden zullen bestaan."

Het wapen zag er als volgt uit:

„Een schild van gewonen vorm, waarop beneden twee zilveren golven op een lazuren veld: Boven de golven in een veld van goud een stoomwerktuig van keel, met gecreneleerd dak, toren en schoorsteen, de pompen enjamberende in de baren, de rook links uit de schoorsteen stijgende, op welk stoomwerktuig in goud de letter W. I. Het stoomwerktuig is geplaatst op een plein van sinopel. Alles als op bijgaande teekening is aangetoond.

De oorsprong van dit wapen is te zoeken in het wapen . . . toegestaan aan de gemeente Haarlemmermeer, bestaande in drie gouden aren stijgende uit twee zilveren golven op lazuren veld. Inplaats van de aren wordt thans voorgesteld voor het polderbestuur het stoomwerktuig.

De teekening van het stoomwerktuig is de afbeelding van Leeghwater, Lijnden of Cruquius.

De letters op het stoomwerktuig W. 1. zijn ter herinnering aan Z.M. Koning Willem den eersten, die én het droogmaken van het meer, én het daarbij gebruiken van stoomwerktuigen van groote afmetingen heeft doorgezet."

De schetsteekening werd door de Vergadering in oogenschouw genomen en de Heer Amersfoort gaf omtrent de zaak de verlangde inlichtingen.

Door sommige Heeren werd de opmerking gemaakt dat op de schetsteekening de pompen voor het front der machines als in het water stortende zijn afgebeeld, hetgeen in strijd is met de waarheid, daar men de 'pompen voor het gebouw staande, niet in het water kan zien.

De Vergadering besloot om de pompen onzichtbaar te maken, met welke wijziging de schetsteekening werd goedgekeurd."

Er is een duidelijk verschil tussen het eerste ontwerp van D'Ablaing van Giesenburg en het tweede in samenwerking met Amersfoort. Dit laatste is geen symbool meer, maar een natuurgetrouwe afbeelding, waar over de technische details nog gediscussieerd werd door het ter zake kundige polderbestuur. Toch is het een alleszins aanvaardbaar stuk geworden met de op een donjon gelijkende toren, het gekanteelde dak en de „gotische" poortjes.

Bij koninklijke beschikking van 19 februari. 1859 no. 94 werd het wapen conform het verzoek, aan het polderbestuur verleend.

De progressieve ideeën van Amersfoort stonden zijn gevoel voor traditie niet in de weg. Bij een feest op de Badhoeve ter gelegenheid van de demonstratie van de stoomploeg, reikte

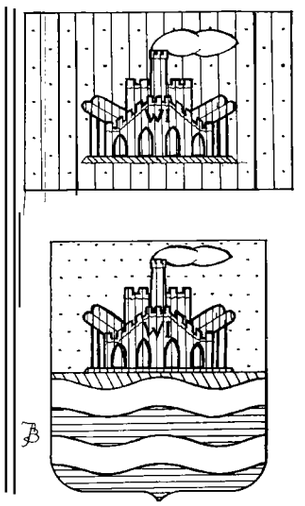

hij aan een erewacht van 70 landelijke ruiters een vaandel uit, waarop het wapen van de Haarlemmermeer geborduurd was. Dit vaandel,dat tot voor 40 jaar de raadzaal sierde, wordt, zij het in deporabele toestand, ten gemeentehuize bewaard.

Verder had Amersfoort zijn woonhuis gesierd met de wapens van gemeente en polder en twee vlaggen, „de eene met de Nederlandsche kleuren, het wapen van de Haarlemmermeer vertoonende, de andere, de Oranje vlag, in het midden waarvan het beeld van den Leeghwater golfde."

In 1938 heeft de gemeente haar vlag opnieuw vastgesteld: doorsneden van wit en blauw, met in het midden het gemeentewapen. Op instigatie van schrijver dezes overweegt het polderbestuur thans het weder instellen van de 100 jaar oude vlag: een licht-oranje vlag met in het midden het stoomwerktuig van rood uit het polderwapen. T.z.t. hoopt het bestuur hierover het oordeel van de Hoge Raad van Adel in te winnen [1]).

---

[1]) Bronnen:
Correspondentie tussen Gemeentebestuur, Provinciale Staten van N.-Holland en de Minister van Binnenlandse Zaken.
Correspondentie tussen Polderbestuur en de Minister van Binnenlandse Zaken.
Uittreksels uit de notulen van Gemeente- en Polderbestuur.
Weekblad van Haarlemmermeer 1863.

Stamreeksen Van Brienen,

door PROF. DIR. G. A. W. RUTGERS.

Het artikel van de Heer van der Mare1 over het geslacht *Dedel* (Ned. Leeuw LXXXI, 1963, kol. 204 e.v.) heeft een oud probleem opgerakeld, en wel dat van de verwantschap tussen de verschillende geslachten ***Van Brienen.*** In kol. 222 noemt de Heer van der Mare1 ***Lodewijk Arenfsz.*** *d'Edel,* tr. 2° ***Anna van*** *Brienen,* dochter van ***Gijsberf van Brienen,*** heer van Ramerus, (overl. 1627), en ***Anna van*** *Hackfort.* Op grond van vroegere publicaties in dit blad moet men besluiten dat dit niet juist kan zijn omdat:

1. de toevoeging *Van Ramerus* van veel latere tijd dateert (zie Ned. Leeuw LVI, 1938, kol. 147),
2. ***Gijsberf van Brienen,*** die in 1627 overleed, niet past in de stamreeks ***Van Brienen van*** *Ramerus,*
3. het echtpaar ***Van*** *Brienen-Hackfort* slechts wordt vermeld in een acte van 13 maart 1612 (Ned. Leeuw XXVIII, 1910, kol. 115), die blijkens een artikel van Mr. A. Haga (Ned. Leeuw, LV, 1937, kol. 441) vervalst moet zijn.

In Ned. Leeuw LXXVII, (1960), kol. 155 noemt de Heer van Marle ***Eva Uyfen*** *Bongaert,* dochter van ***Alexander*** en *Henriëtte* ***van Brienen van*** *Ramerus,* en getrouwd met ***Pefer*** *Suffolck.* Volgens Ned. Leeuw XXVII, 1909, kol. 171 is ***Eva's*** moeder de dochter van ***Hendrik van Brienen*** en ***Beatrix van*** *Lynden* ***fof den*** *Musschenberg* en stamt ook zij niet uit het geslacht ***Van Brienen van Ramerus.*** Ook hier geldt het bovenstaande onder 1. genoemde bezwaar.

In het artikel van W. Wijnaendts van Resandt in Ned. Leeuw LVI (1938), kol. 147-153, wordt de stamreeks ***Van Brienen van*** *Ramerus* opgevoerd tot: ***Johan van Brienen*** *Cornelisz.,* geboren te Wageningen circa 1560, overleden tussen 1626 en 1637. Als oudste bekende stamvader van het Arnhemse geslacht ***Van*** *Brienen* wordt in hetzelfde artikel genoemd: ***Gijsberf van*** *Brienen,* gestorven tussen 1570 en 1574, wordt in 1520 burger van Arnhem, trouwt ***Wysse*** *Brouwer,* dochter van *Arnt* ***de*** *Brouwer* en ***Margrief Willemsdr. van*** *Rijswijck,* gestorven in 1566. De verwantschap tussen deze Wageningse en Arnhemse familie wordt door de Heer Wijnaendts van Resandt niet aangetoond, ofschoon de gemeenschappelijke voornamen en de bezittingen in Wageningen een verwantschap wel doen vermoeden. De Heer Wijnaendts van Resandt noemt nog een aantal niet-gerubriceerde ***Van Brienen's*** in Wageningen tussen 1550 en 1625, die aanknopingspunten zouden kunnen zijn bij een verdere studie van de verwantschap. Hoewel het schrijver dezes niet gelukt is dit probleem op te lossen, leek een mededeling van nog niet in vroegere artikelen gepubliceerde gegevens nuttig, omdat deze er wellicht toe kunnen bijdragen iets dichter bij de oplossing te komen.

Begonnen wordt daarbij met een geslacht ***Van Brienen,*** dat nog niet eerder werd beschreven. De leden van dit geslacht woonden aanvankelijk in Wageningen, later o.a. in Heteren.

§ 1, Het Wageningse-Heterense geslacht Van Brienen.

1, *Hendrik* ***van Brienen*** *Rutgersz.,* burgemeester van Wageningen tussen 1596 en 1638 en dijkgraaf (Hof **van** Gelderland, 1605, proces no. 6), tr. *Clara* ***van der*** *Steegh,* weduwe van ***Johan*** *Bongart,* die vóór 1593 is overleden (kinderen uit eerste huwelijk waren: *Sander, Ott* en ***Nieske*** *Bongart,* tr. ***Willem van de Wardf).***

Kinderen:

1. ***Rutger van*** *Brienen,* in 1644 genoemd als luitenant van de compagnie te voet van Lubbert van Eck, was schepen van Emmerik (R.A. Wageningen 44, 45), † in 1678, tr. ***Margarefha van*** *Achterveld,* geb. 'circa 1601, weduwe van *Wolter* ***van der Sfege,*** ambtman van Elten.

   Tot de erfgenamen van ***Rutger*** *van* Brienen behoren o.a. de kinderen van ***Willem van de*** *Wardt* en *Nieske Bongart* (R.A. Wag. 174, f. 178v: 28 sept. 1679).

2. ***Gerrif*** *van Brienen,* geb. omstreeks 1593 (in 1649 is hij 56 jaar, Hof van Gelderland 1665, bijlage E van 1 april 1649), † circa 1665, tr. *Rijcken* ***van Eeuwick.***

   In 1620 wordt een echtpaar *Gerrit van* ***Brienen-Fijtgen Struyck*** vermeld (R.A. Wag. 171 f. 575). Daar de bovengenoemde ***Gerrit*** *van* ***Brienen.*** een dochter Sofia heeft, ***is*** het mogelijk dat hij in eerste huwelijk met *Fijtgen Struyck* ***was*** getrouwd.

Kinderen:

a. *Hendrik van Brienen,* buurmeester van Heteren in 1673 en 1674, † circa 1702, tr. 1° Heteren 20 sept. 1668 *Janneke Jans,* weduwe van *Willem van der Sande;* tr. 2° Heteren in 1684 *Derske Croll,* dochter van *Jan Jansen Croll* en *Teuntje van Zuylichem.*
Kinderen: 1. *Aaltje* (trouwt *Albert Gerritse Verheyen);* en 2. *Rijck* (trouwt *Catharina Evers.* Hun kinderen waren: *Claesijntje, Evertje, Dersken* en *Hendrik).*

b. *Sofia van Brienen,* trouwt te Heteren *Tonis Quint.*

c. *Hendrikje van Brienen,* tr. Heteren 1 okt. 1675 *Anthony Verburgt.* (Uit dit huwelijk een dochter *Elisabeth*).

d. *Anneke van Brienen,* tr. Heteren 5 mei 1677 *Dirk van Graft (van Greve).*

3. *Johan van Brienen,* burgemeester van Wageningen, † circa 1642, tr. 1° Nijmegen 30 januari 1628 *Jenneke van de Waadt Cornelisdr.,* weduwe van *Johan Gobelius;* tr. 2° *Gijsbertje Biesman.* Uit het laatste huwelijk wordt circa 1638 een zoon *Christoffel* geboren. *Gijsbertje Biesman* trouwt, als weduwe van luitenant *Jan van Brienen,* te Nijmegen 27 januari 1641 met *Peter Noot en* sterft 16 juli 1680.

Johan *van Brienen* had een onechte voorzoon *Steven,* — ex matre *Evertje Jans van* der Stege, dr. van Jan *Arisse Verstege* — geboren in 1624, die met *Willemke Hendricx* trouwde, uit welk huwelijk: *Geertje en Alexander* (Hof van Gelderland 1625, proces no. 8).

Christoffel van Brienen wordt 13 maart 1641 genoemd als collator van de St. Antonis Vicarie te Bennekom. Hierover ontstaat. een proces voor het Hof van **Gelderland** tegen *Gerrit* van *der Stege,* geterminеerd bij sententie van 15 juli 1643. *Johan van Brienen* is dan al overleden ën zijn broers *Rutger* en Gerrit treden op als momber van *Christoffel* (Hof van Gelderland 1650, proces no. 32 en 77).

Samengevat geeft dit de volgende opstelling:

Overzicht I.

Rutger van Brienen [zie § III]
|
Hendrik van Brienen, burgemr. van Wageningen, † ca. 1639,
X
Clara van der *Steegh,* weduwe van Johan Bongart

Rutger van Brienen, schepen van Emmerik, † 1678, × Margaretha *van Achterveld.*	*Gerrit* van *Brienen,* geb. ca. 1593, † 1665, X *Rijcken van Eeuwick.*	*Johan van* Brienen., burgemr. van Wageningen, † ca. 1642, X 1° *Jenneke van de Wardt;* × 2° *Gijsbertje Biesman.*

Johan van Brienen., burgemr. van Wageningen, † ca. 1642,
X 1° *Jenneke van de Wardt;*
× 2° *Gijsbertje Biesman.*

nat. zoon:	ex 2:
Steven van Brienen, geb. 1624.	*Christoffel van* Brienen, geb. ca. 1638.

Hendrik van Brienen, X 1° *Janneke Jans;* X 2° *Derske Croll.*	Sofia *van Brienen,* X *Tonis Quint.*	*Hendrikje van Brienen* X *Anthony Verburgt*	*Anneke* van *Brienen* X *Dirk* van *Greve.*

§ II. Het Wageningse, later adellijke, geslacht Van Brienen.

Dit geslacht is door de Heer Wijnaendts beschreven in Ned. Leeuw LVI (1938), kol. 147-153. Als stamvader wordt daar genoemd *Johan van Brienen Cornelisz.,* geb. circa 1560. Van zijn vader *Cornelis* vermeldt de Heer Wijnaendts van Resandt dat deze een broer *Dirclc* heeft, getrouwd met *Ulandt van de Poll Reinersdr.*

Deze *Dirck van Brienen* wordt in 1557 genoemd met zijn zwager *Cornelis van Ommeren* (getrouwd met *Cornelia van de Poll),* in een aanspraak door *Dirck* en *Frans van der Stege* (R.A. Wag. 18, f. 12). Laatstgenoemden zijn getrouwd met resp. *Geertruydt* en *Aleydt van de Capelle,* dochters van *Jan van de Capelle* en *Anna van de Poll Reinersdr.* In de aanspraak wordt als vader van *Dirck van Brienen* genoemd *Johan van Brienen* (R.A. Wag. 18, f. 58v.), die in of vlak voor 1558 is overleden. Dit zou de tussen 1501 en 1548 genoemde schepen van Wageningen kunnen zijn. Echter is het ook mogelijk dat deze schepen nog een generatie ouder is, want hij moet reeds circa 1470 zijn geboren, terwijl *Cornelis* en *Dirck* circa 1530 zijn geboren. In het Tinsboek van Wageningen 1624/67, f. 20v., is sprake van een tins, eertijds van *Johan van Brienen Jans.*

De onderstelling van twee opvolgende *Johan*'s geeft enige ruimte voor *Dirck van Brienen* de oude, die als opvolger in het tinsboek wordt genoemd. Hierna volgen *Naele Bongarts* (zijn vrouw?) en *Gijsbert van Brienen Rutgersz.* (zie § 111). *Dirck van Brienen* de oude wordt in 1548 genoemd bij de huwelijkslieden van *Barbara van Daetselaer,* diz dan trouwt met *Peter Suermondt Geddesen* (Ned. Leeuw XXXVII (1919), kol. 263-64). Zij was een dochter van *Fues Derick Gijsberts.*

Cornelis van Ommeren spreekt in bovengemeld proces van een oom *Dirk van Brienen* (f. 65v.), die dus tot een oudere generatie behoort. De eerstgenoemde *Dirck van Brienen,* die omstreeks 1535 geboren moet zijn, is waarschijnlijk de burgemeester en schepen van Wageningen tussen 1570 en 1614.

In R.A. Wageningen 19 f, 52 v., is sprake van een magescheydt van *Reiner van de Poll* en *Z. Hillegonda van den Beem,* dat ondertekend is door *Gijsbert, Johan en Derrick van Brienen* en *Christoffel van Ommeren,* magen en vrienden van *Dirck van Brienen* en *Cornelis van Ommeren,* alsmede door de secretaris *Peter van der Moeten.* De moeilijkheden, die geleid hebben tot het proces, kwamen voort uit de vraag of *Johan van de Capelle* en *Anna van de Poll* hun moeder *Hillegonda van den* Beem al dan niet hadden overleefd. Tot de bezittingen die in het magescheydt worden genoemd, behoren 1½ m. land op het Hoeveslach, 8 h. op het vrije slach en een akker op de Kraxmaet (f. 58, zie later).

In R.A. Wageningen 19, f. 78: 1580 wordt *Dirk van Brienen* genoemd als man van *Hendriksken Alberts,* dienstbode van de Poll.

Tot deze tak behoort waarschijnlijk ook *Cornelis van Brienen Cornelisz.,* van Wageningen, ruiter onder de heer Marquett, die 10 nov. 1616 te Arnhem trouwt met *Naleke Vos Albertsdr.* Dit echtpaar verkoopt 11 aug. 1617 1 m. land op het lange vrijslach te Wageningen tussen Middelsteeg en Huppat en stelt tot waarschap 7 vierde1 in de Ossekamp.

De stamreeks van de hand van de heer Wijnaendts van Resandt zou derhalve als volgt kunnen worden uitgebreid:

Overzicht II.

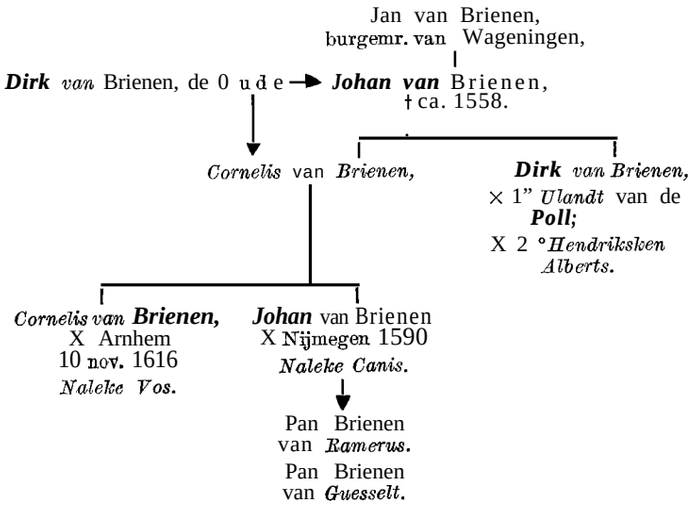

§ III. Het Wageningse-Arnhemse geslacht Van Brienen.

Ter bevestiging van het artikel van de heer Wijnaendts van Resandt kan worden vermeld, dat in de schepensignaten van Arnhem (Arnhem 407, f. 52v.), in 1585 *Arnt van Brienen* (1), wordt genoemd met zijn broeders *Jasper* (2) en *Rutger* (3).

1. Het nageslacht van ***Arnt van Brienen*** is in Ned. Leeuw XXVI (1908), kol. 203, uitvoerig beschreven. Hier volgen nog enige aanvullingen:
   Arnt, geboren 1523, trouwt in 1547 ***Margriet Sluysken,*** dochter van ***Johan*** en *Naal van* ***Daornick.*** Hij is gestorven 25 juni 1612, zij 8 aug. 1579. Van hun 9 kinderen worden er in 1582 (Arnhem 404, f. 108v.) 5 genoemd, die dan nog in leven zijn n.l.:
   a. *Johan* ***van Brienen,*** getrouwd met ***Judith*** *Leyendeckers.*
   b. *Naleken* ***van Brienen,*** getrouwd met *Ott* ***Engelen,***
   c. *Gijsbert* ***van Brienen,*** overleden in 1614.
   d. *Walborg van* ***Brienen,*** overleden in 1614.
   e. ***Anna van Brienen,*** genoemd als weduwe van *Mathijs van Beeck Joostensz.* (R.A. Wageningen 171, f. 66v.)
   f. ***Naleke van*** *Brienen,* wordt in 1621 (R.A. Wageningen 171, f. 79v.) genoemd met haar man ***Cornelis Roest.***

2. Als aanvulling op de eerder gepubliceerde gegevens over *Jasper* ***van Brienen*** kan het volgende worden vermeld:
   Behalve de t.a.p. genoemde kinderen ***Gijsbert, Nicolaas*** en *Mechtelt,* ***is*** een dochter *Trijneke* bekend (R.A. Overbetuwe 295, f. 70 :1626), zij † 14 maart 1626, tr. ***Henrick Hey,*** † 11 sept. 1613. Beide zijn begraven in de Grote Kerk te Arnhem. Hun enige zoon ***Johan Hey*** trouwt ***Martha Pyeters*** (R.A. Overbetuwe 295, f. 70 en 84v.).
   Voorts is in de Grote Kerk te Arnhem begraven *Jan Jaspers* ***van Brienen (29*** mei 1612) en wordt *Jasper Jaspers van* ***Brienen*** vermeld als lid van het St. Joostgilde.
   Nicolaas van Brienen *Jaspersz.* trouwt Arnhem 15 jan. 1609 ***Lubbertien Taumans Lubbertsdr.***
   Kinderen: a. *Naleke* en b. ***Grietgen,*** † ***10*** nov. 1667, tr. ***Johan Ensink*** (Arnhem 418 f. 437 : 1642).
   Mechtelt van Brienen *Jaspersdr.* trouwt 1° ***Derick van Weese,*** tr. 2° *Jordan Ramperts* (Overbetuwe 295 f. 70, 1626).

3. ***Rutger van Brienen*** *Gijsbertsz.* wordt in 1585 met zijn vrouw ***Rutgerken Hendricx*** genoemd (Arnhem 407, f. 52v) en in 1582 met zijn natuurlijke zoon ***Johan*** (Arnhem 404 f. 108v.). Hij is overleden vóór 1609 (R.A. Wageningen 40).

   Kinderen:

   a. *Johan* of *Jan,* natuurlijke zoon, heeft een huis en hof aan de Dijkgraaf te Wageningen. Later is hij brouwer in het Dubbele Anker te Haarlem. Hij trouwt 1° *Neeltje* ***Henrick Stevensdr.*** Uit dit huwelijk wordt een zoon *Hendrik* geboren, die vóór 1640 is gestorven (R.A. Wageningen 46, proces van 22 sept. 1666, zie ook R.A. Wageningen 174, f. 349). ***Hendrik*** had vier kinderen, van wie er twee zijn gestorven vóór 1661. Een zoon ***Hendrik,*** de jonge, en een dochter ***Geertruyt,*** getrouwd met *Nicolaas* ***van*** *Solingen,* worden in 1666 als enige erfgenamen van *Johan* den Olde genoemd.
      Johan den Oude tr. 2° 'omstreeks 1639 ***Grietje*** *Jelis.* Uit dit huwelijk wordt een zoon *Cornelis* geboren, inwoner van Wageningen, kinderloos gestorven circa 1662. ***Margrite*** *Jelis* hertrouwt ***Arnt van Wesendonck*** (R.A. Wageningen 173, f. 39 : 2 okt. 1652).
   b. ***Gijsbert van Brienen*** *Rutgersz.,* reeds in § 11 genoemd in de gegevens uit het Tinsboek van Wageningen. Waarschijnlijk is dit de tussen 1599 en 1631 genoemde burgemeester en schepen van Wageningen, getrouwd met ***Maria van Stralen,*** dochter van *Barthold* en ***Maria van Workum.*** In Proc. Arnhem 509 f. 188 : 3 sept. 1632 wordt *Marrike Janss,* huisvrouw van ***Gerrit*** *Janss,* als zijn enige erfgename genoemd. ***Gijsbert Engelen*** en ***Reynier van Brienen*** stellen zich dan borg voor ***Marrike;*** mede compareren ***Hendrik van Brienen*** en ***Gerrit de Haes,*** raadsvrienden van Wageningen. De erfgenamen van ***Maria van Stralen*** worden genoemd in Ned. Leeuw XXXVIII (1920), kol. 15. Zij zijn allen verwanten van ***Maria*** (o.a. de kinderen van het echtpaar ***Cornelis van Brienen*** en ***Anna van Stralen,*** dat tot het in § 11 behandelde geslacht behoort). ***Gijsbert*** en ***Maria*** bezaten een huis in de achterstraat te Wageningen (R.A. Wageningen 171 f. '28).

Tussen 1619 en 1623 wordt ***Johan van Brienen*** *Rutgersz.* enige malen genoemd bij de verkoop van bezittingen (R.A. Wageningen 171, f. 39v., 172, f. 5). Als belenders worden genoemd:

a. ***Johanna of Anna van Brienen,*** getrouwd met ***Albert Versteegh.*** Zij wonen in een huis achter de Hoogstraat.
b. ***Margriet van Brienen,*** getrouwd met ***Gerart de Haes.*** schepen en burgemeester van Wageningen tussen 1616 en, 1633,

c. ***Hendrikje van Brienen,*** getrouwd met ***Johan Warners.*** ***Zij*** wonen in de Hoogstraat te Wageningen.

Van ***Margriet van Brienen*** wordt in de kerkrekeningen van Wageningen gezegd, dat zij een dochter is van ***Dirck van Brienen.*** Volgens het Tinsboek van Wageningen 1624—'67, f. 20v., is dit ***Dirk van Brienen*** d e j o n g e, getrouwd met ***Gerberich van Doorninck*** *Coenraadsdr.* Dit echtpaar wordt op 19 april 1554 vermeld (R.A. Wageningen 17) bij de aanspraak op een stuk land op het Nijelant aan de Veerstraat te Wageningen, naast het land van ***Johan van*** *Sallant.* Voor ***Gurberich's*** minderjarige zusters ***Anna*** en ***Mari*** treedt ***Johan van*** *Brienen* op als ge_machtigde.

In R.A. Wageningen 172, f. 2: 1617 vinden we ***Hendrik van Brienen Rufgersz.*** vermeld als de eigenaar van de helft van een stuk land op het Nijelant, waarvan de andere helft toebehoort aan ***Johan van*** *Sallant's* dochters ***Beha,*** *Elida* en ***Elisabeth.***

Wie de ouders van ***Anna en Hendrikje van Brienen*** zijn is uit de bekende stukken niet af te leiden. Bij de verkoop van enige stukken land door *Johan* ***van Brienen Rutgersz.*** bezit hij steeds 1/3; het lijkt dus waarschijnlijk, dat *Rutger,* behalve ***Johan*** en ***Gijsberf,*** nog een kind had. ***Anna,*** weduwe *Versfeegh* wordt in 1619 (R.A. Wageningen 171, f. 39v) genoemd als 0. belender van *Johan* op het Hoevenslach, ***Gerarf de*** *Haes* als W. belender,

Als ***Anna*** inderdaad een dochter van ***Rutger*** *Gijsberts* ***van*** *Brienen* ***is,*** zien we dat zowel ***Arnf*** als ***Rutger*** kinderen *Gijsberf* en ***Anna*** hebben; geen van de kinderen van ***Gijsbert van*** *Brienen* en ***Wysse Brouwer*** hebben een dochter ***Wysse (Louise).*** Men kan zich daarom afvragen of ***Gijsberf*** in eerste huwelijk toch met een ***Anna*** getrouwd is geweest, zij het dan misschien niet met de in de aanvang genoemde ***Anna van*** *Hackfort* .

De in § 1 als stamvader genoemde Rutger ***van Brienen*** zou, wat betreft de tijd waarin hij leefde, identiek kunnen zijn met ***Rutger*** *Gijsbertsz.,* wiens vrouw ***Rutgerken Hendricx*** was. ***Hendrik van Brienen Rufgersz.*** uit § 1 zou dan naar zijn grootvader van moederszijde vernoemd zijn.

Een relatie tussen ***Arnt van Brienen*** en „een" ***Dirk van Brienen*** treffen we aan in een 6-tal charters Van Brienen in het archief Steven van Rhemen (Rijksarchief Arnhem) over

le Soelense Weert in Wageningen. Dit is een uiterwaard net aan de zuidzijde de Rijn, oostwaarts de Kijffwaart, noordwaarts de Troist en westwaarts de uiterwaard van de rekenmeester ***Hendrik van Brienen (*** 1593). In 1590 is deze waard voor de helft in het bezit van ***Catharina van*** *Rijswijck,* voor de andere helft van haar broer *Gerard.* Op 19 juli 1590 reeft ***Cafharina*** een vestenisbrief van 10 keizerlijke Carolusgulden 's jaars gevestigd in de halve waard t.b.v. ***Arnf van*** *Brienen,* burgemeester van Arnhem. Op 27 juli 1594 is er een cessie van 3 Joachimdaalders en 3 Carolusgulden 's jaars uit le Soelense waard door ***Derck van*** *Brienen* aan *Arnt* ***van Brienen.*** In juli 1600 bekent ***Derck van Brienen voor hem*** en zijn erfgenamen geresigneerd, gecedeerd en overgegeven te nebben aan de Ersame ***Arndt van Brienen en*** zijn erfgenamen een jaarrente van 3 Joachimdaalders. Inmiddels heeft ***Wessel*** *van Arnhem* dit deel van de waard geërfd van ***Cafharina van*** *Rijswijck,* die op 15 dec. 1600 een vierendeel opdraagt aan ***Arnf van Brienen.*** Dit moet wel ***Dirck van Brienen*** d e j o n g e zijn, gezien de relaties tussen zijn dochter ***Margriet*** en de kinderen van *Arnt* en Rutger van *Brienen.* Of ***Dirk*** een broer van ***Arnt*** is, is niet aanwijsbaar. Ook volgens de heer Bloys van Treslong Prins in Ned. Leeuw 1908, kol. 5, heeft ***Gijsberf van Brienen*** een zoon ***Dirk,*** die hij aanduidt met „volgt 11 bis", een uitwerking die echter in het verdere stuk mankeert.

In de leenregisters van Gelre worden onder de Leeuwenthiende te Wageningen genoemd *Udo* ***van der Lawick met*** zijn vrouw ***Anna van Brienen,*** beleend 30 juni 1544. Hun dochter ***Johanna*** wordt beleend 11 sept. 1559 met als hulder ***Gijsberf van Brienen,*** in 1573 opnieuw met als hulder ***Arnf van Brienen.*** De heer Bloys van Treslong Prins noemt ***Anna*** een dochter van ***Johan van*** *Brienen,* ridder, uit het Veluwse geslacht: ze wordt ook wel als dochter van ***Hendrik*** vermeld. Het lijkt echter ook mogelijk dat ***Anna*** een zuster van *Gijsbert* ***van Brienen is.*** Reeds in 1473 zijn ***Rutger*** *van* ***Brienen*** en ***Arnt van der Lauwick,*** de grootvader van *Udo,* belenders in de Nude.

Daar ***Gijsberf van Brienen*** een zoon ***Rutger*** heeft, zou zijn vader deze in 1473 genoemde ***Rutger van Brienen*** kunnen zijn. Mogelijk is er nog een, generatie tussen *Rutger* en *Gijsberf* geweest. Een en ander samenvattend, komen we tot de volgende opstelling. De stippellijnen duiden de v e r o n d e r s t e l d e verwantschappen aan:

Overzicht III.

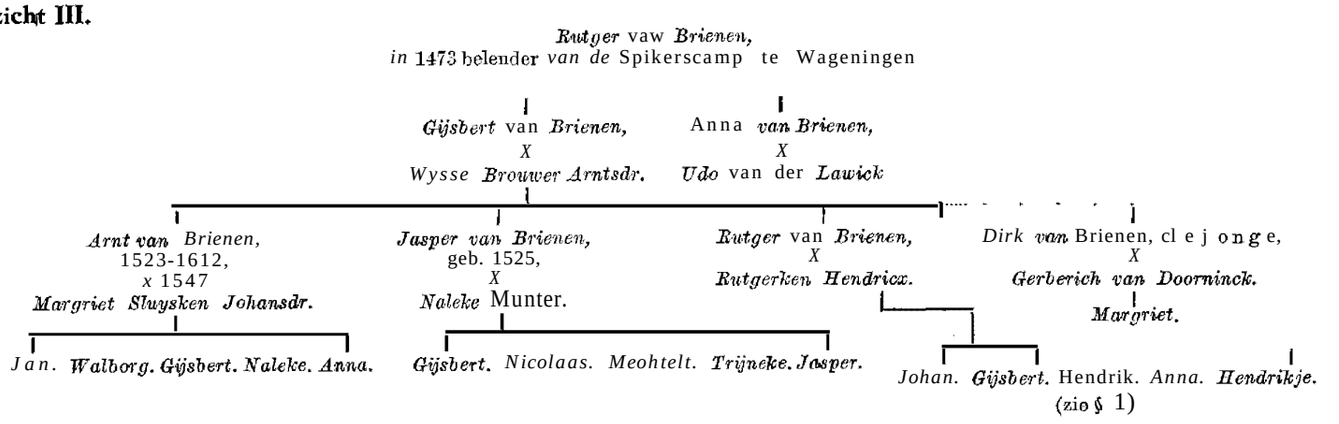

Het is nog niet mogelijk een verband te leggen tussen de stamreeksen van § 11 en § 111. Het voorkomen van dezelfde voornamen, de gegevens uit het Tinsboek en de aangrenzende bezittingen aan de Middelsteeg en op de uiterwaarden bij het Lexkesveer doen vermoeden dat dit verband er wel is. Als een echtpaar *Van Ommeren-Van Brienen zou* kunnen worden gevonden, zou dit een stap tot de oplossing kunnen leveren. *Cornelis van Ommeren* spreekt n.l. van zijn oom *Dirk van Brienen* (zie § 11); *Jan van Brienen,* (§ 111) van zijn nichtje *Jenneke van Ommeren* als doopgetuige bij de doop van *Reyntgen* op *22* februari 1592. Bij de grafschriften van Wageningen wordt op *2* mei 1591 *Gerberich van Ommeren's* dochter vermeld. In 1565 (R.A. Wageningen 18, f. 225v) is *Rutger van Brienen* momber van *Margaretha van Heumen* in een proces tegen *Waelborg van Ommeren,* die als momber heeft haar zoon *Derck van Wagtendonk.* De namen *Gerberich* en *Walborg* komen ook voor in de beschreven stamreeksen *Van Brienen.*

Omtrent oudere generaties kan men slechts gissingen maken. Volgens de leenregisters wordt *Johan van Brienen,* de oude, reeds in 1326 beleend met de Crawelsmaat te Wageningen. Dit zou hetzelfde land kunnen zijn als de in § 11 genoemde Kraxmaat. In 1402 wordt *Arnt van Brienen* met hetzelfde goed beleend, in 1424 wederom een *Johan van Brienen* en in 1453 *Johan van Brienen* met zijn zuster *Margriet.* Voorts worden in de gerichtssignaten van Andelst in 1440 *Derick* en *Hendrik van Brienen* genoemd.

De enige relatie met het dorp Brienen bij Emmerik vindt men bij *Rutger van Brienen Hendriksz.* (§ 1), die schepen van Emmerik was.

§ IV. Een Wageningse zijtak+

In R.A. Wageningen 45: 1650 wordt genoemd *Rutger van Brienen,* geb. circa 1560, † vóór 1600, die met *Jenneke van Wijck Jerephaesdr.* gehuwd was. Zij is geboren in 1550 (in 1630 is zij 79 jaar) en trouwt 2° *Rijck Ebben,* zoon van *Ebben Jansz.* Uit haar huwelijk met *Rutger van Brienen* zijn geboren:

1. *Gerrit van Brienen,* tr. N.N. *Roelofs.*
2. *Jerephaes van Brienen,* † vóór 1648, tr. *Maria van Daetselaar,* dochter van *Chrisroffel* en *Odilia van Stralen* (tr. 2° *Alexander van Stralen).*
3. Waarschijnlijk een dochter *Elisabeth.*

In 1600 verklaart de eersame *Henrick van Brienen,* die dan 35 jaar is, dat hij altijd bij wijlen zijn broer *Rutger* op de Sallantse hofstede aan de Wageningse Brenck bij de Dijkgraaf heeft gewoond (R.A. Wageningen 131: 7 januari 1600). Deze hofstede was eigendom van Joffer *Josina van Sallandt,* echtgenote van *Diederick van Eck* en dochter van *Johan en Belia Dirksd. van Stepraedt.* Deze *Hendrik van Brienen* is waarschijnlijk de richter van Wageningen, getrouwd met *Elisabeth Kreefft,* weduwe van *Johan de Ruter.* Hij sterft circa 1617. In het Gerichtsboek van Wageningen (R.A. Wageningen 18, 1557-1579) worden op een los briefje van de accijnzen *Gerrit van Brienen's* kinderen genoemd. De enige plaats waar een *Gerrit van Brienen* in deze tijd past, is als vader van de hier genoemde *Hendrik* en *Rutger.* Men krijgt voor deze tak dan de volgende opstelling:

Overzicht IV.

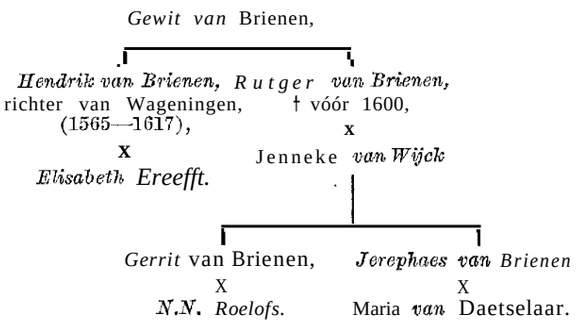

De namen *Hendrik* en *Rutger* doen ook hier een verwantschap met de in de vorige stamreeksen vermelde personen vermoeden.

Iedere aanvulling op de bovenstaande gegevens zal door schrijver dezes op hoge prijs worden gesteld. Veel dank is schrijver verschuldigd aan Ir, J. van Beynum en Ir. C. B. Roest voor talrijke gegevens en kritisch commentaar.

Het geslacht Marijnen uit Boxtel,

door MR. E. F. PANHUYSEN.

Wapen: Gedeeld: 1 doorsneden: a. een enigszins schuin (bek naar herald. rechts) geplaatste, aanziende runderkop, b. een horizontaal geplaatste vis, 11 drie vogels 2 en 1; schildhouder: een vanaf het middel boven het schild uitkomende gevleugelde engel (ongeveer als de schildhouder van het Maastrichtse stadswapen), met de rechterarm steunend op het schild, zodanig dat deze vanaf de elleboog naar heraldisch links over de bovenkant van het schild ligt, in de enigszins opgeheven linkerhand een in verhouding vrij groot enigszins zandlopervormig voorwerp (samengeknepen doek of leder?).

De kleuren van dit wapen zijn mij niet bekend.

Dit wapen komt voor met aan weerszijden van het schild de initialen: I.M. op een cachet, afkomstig van *Johannes Marijnen* (zie VI B) en in het bezit van de familie; het is met

aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid het alliantiewapen van zijn ouders *Joachin Marijnen* (V B), de stamvader van de Tilburgse tak, en *Maria Willemsdr. van Laerhoven (zie* J. Th. de Raadt: Sceaux Armoriés, Dl. 11 s.v. van Laerhoven: trois oiseaux). Het eigenlijke wapen *Marijnen zou* dan bestaan uit de rechterhelft (runder- of ossekop en vis). De ossekop slaat waarschijnlijk op het in het geslacht bij uitstek traditionele beroep van leerlooier (gilde-embleem) en de vis is het sprekende gedeelte. Men denke aan de heraldische betekenis van „mariné": „met visstaart".

B. W. van Schijndel vermeldt in zijn werk: „Genealogie Otten" (1954) de omstreeks het midden der zestiende eeuw gesloten huwelijken van *Paul* en *Martin Marijnen*, beiden wonende te Boxtel, zoons van *Paul Marijnen* en *Elisabeth N.*, met respectievelijk *Sophie en Marguerite van Berckel*, beiden dochters van Meester *Jan van Berckel* en *Maria van Hamelenberch*, en merkt daarbij op dat deze familie *Marijnen* verwant is aan de families *Van Vladeracken* (kasteel Brederode te Boxtel) en *Van Zeeland* (ascendenten van *Paul van Zeeland*, minister van buitenlandse zaken van België). Hieruit is af te leiden, dat de naam *Marijnen* in Boxtel niet alleen — voorzover valt na te gaan — autochthoon, doch ook van oudsher in aanzien is geweest.

Genealogie:

1. *Steven Jansz. v'an Marijnen,* komt noq in 1692 en 1693 voor als provisor van de Tafel van de H. Geest te Boxtel.

Kinderen:

1. *Johannes,* volgt IIA.
2. *Jacob,* volgt IIB.
3. *Henricus (Hendrick),* volgt IIC.

IIA. *Johannes Stephani* van *Marijnen, tr.* 1° *Aelegonda van der Asdonck;* tr. 2° *Henrica Joisdr. Tera.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Cornelia Marijnen,* tr. *Johannes van Poppel.*
2. *Franciscus van Marijnen,* ged. Boxtel 12 februari 1645.

Uit het tweede huwelijk:

3. *Gertruda Marijnen,* ged. Boxtel 21 dec. 1651.
4. *Antonius Marijnen,* ged. Boxtel 17 sept. 1653.
5. *Maria Marijnen,* ged. Boxtel 30 mei 1655.
6. *Cornelius Marijnen,* ged. Boxtel 4 maart 1657.
7. *Johanna Marijnen,* ged. Boxtel 1 maart 1659.

IIB. *Jacob Stevensz. van Marijnen,* in 1681 vermeld in de registers van de Tafel van de H. Geest te Boxtel, tr. N.N.

Kinderen:

1. *Bartholomeus (Bartel),* volgt IIIA.
2. *Anna Jacobi Marijnen,* † Boxtel 6 maart 1702.

IIC. *Henricus (Hendrick) Marijnen,* komt in een acte d.d. 10 april 1698 voor als schepen der Baronie van Boxtel, tr. *Barbara N.N.* (vermoedelijk: *Loots*).

Uit dit huwelijk:

1. *Joannes Marijnen,* ged, Boxtel 19 juli 1695.
2. *Catharina Marijnen,* ged. Boxtel 30 nov. 1696.
3. *Petrus Marijnen,* ged. Roxtel *12* jan. 1698.
4. *Maria Catharina Marijnen,* ged. Boxtel 25 aug. 1699.

5. *Joanna Marijnen,* ged. Boxtel 8 dec. 1700.
6. *Cornelia Marijnen,* ged. Boxtel 9 aug, 1702.
7. *Nicolaas Marijnen,* ged. Boxtel 11 maart 1704.
8. *Theresia Marijnen,* ged. Boxtel 30 okt. 1705.
9. *Joannes Marijnen,* ged. Boxtel 1 aug. 1707.
10. *Martinus Marijnen,* ged. Boxtel *26* juli 1709, tr. *Maria van Rossum,* uit Oisterwijk.

Uit dit huwelijk:

a. *Hendricus Marijnen,* ged. Boxtel 23 jan. 1738.
b. *Petronella Marijnen,* ged. Boxtel 16 juli 1740.

IIIA. *Bartholomeus (Bartel) Marijnen,* † vóór 1745, tr. Boxtel 12 mei 1693 *Maria Gerardi van Ameijden* (in het begrafenisregister abusievelijk „*van der Meijden*"), † als weduwe, begr. Boxtel 13 januari 1745.

Uit welk huwelijk:

1. *Jacobus,* volgt IV A.
2. *Gerardus Marijnen,* ged. Boxtel 2 maart 1696.
3. *Joanna Maria Marijnen,* ged. Boxtel 29 sept. 1698.
4. *Joannes,* volgt IV B.
5. *Anna Maria Marijnen,* ged. Boxtel 10 febr. 1704.
6. *Cornelia Marijnen,* ged. Boxtel 8 juni 1706.
7. *Corneiius,* volgt IV C.

IV A. *Jacobus Marijnen,* ged. Boxtel 11 febr. 1694, † vóór 1743, tr. Boxtel 11 mei 1717 *Johanna (Jenno) Joachimi de Leeuw,* ged. Boxtel 29 okt. 1692, † vóór 1730, dr. van *Joachim (Jochem) de Leeuw* (ged. Loon op Zand 14 juli 1669, † Boxtel 21 jan. 1710, van 1704 tot overlijden schepen van Boxtel, in acte betreffende zijn erfgenamen tevens vermeld als: „in leven burgemeester van Boxtel") en *Maria Langechruijs (Langhen Cruijs)* uit Waalwijk, (dr. van Sr. *Cornelis Wouters van de(n) Lange(n)-c(h)ruys en Johanna (Jenneke) Broekmans).*

Uit dit huwelijk:

1. *Jacoba Marijnen,* ged. Boxtel 1 mei 1718.
2. *Maria Anna Marijnen,* ged. Boxtel 26 maart 1721, tr. *Dominicus van der Weegh.*
3. *Bartholomeus,* volgt VA.
4. *Anna Catharina Marijnen,* ged. Boxtel 28 sept. 1726.
5. *Clara Marijnen,* ged. Boxtel 4 okt. 1728.

Op 11 febr. 1743 compareerden voor het Gerecht te Boxtel *Gerhardt Marijnen* en Adriaan de *Leeuw* als momboiren van de kinderen van wijlen *Jacobus Marijnen,* verwekt bij wijlen *Jenno de Leeuw,* alsmede over het kind van *Johannes Marijnen,* verwekt bij wijlen Clara de *Leeuw. en Adriaan de Leeuw* alsnog voor sig selven *Franciscus* de *Leeuw* en laatstelyk *Jan Roeters,* als in huwelyk hebbende *Lucia* de *Leeuw,* allen inwoonderen van binnen deze baronnie, geven macht aan *Frans Goossens,* weduwnaar van *Theresia* de *Leeuw,* allen kinderen en kintskinderen van *Joachim de Leeuw* in egten bedde verwekt bij *Maria Langechruys* en allen erfgenamen van wylen *Adrianus Langchruys* tot Amsterdam overleden, om in het sterfhuis van de broeder van bovengenoemde *Maria Langchruys,* genoemd *Adriaan Langchruys,* te procederen met de weduwe en medeërfgenamen.

Op 26 uni 1749 compareerden voor het Gerecht te Boxtel *Bartel* (VA) en *Jacoba Jacobs Marijnen* (IV A, 1) en *Dominicus van der Weegh,* in huwelyk hebbend Marianne *Jacobs Marijnen* (IV A, 2), alsmede *Gerardus Marijnen* (IIIA, 2) en *Adriaan de Leeuw*

als voogden over de kinderen van wijlen Jacobus *Marijnen* (IV A), verwekt aan wijlen *Jenno de Leeuw*, volgens testament gemaakt voor notaris J. Tempelaars te Boxtel op 19 nov. 1729 voor deling van de boedel der ouders.

V A. *Bartholomeus Marijnen*, ged. Boxtel 14 juli 1724, tr. Boxtel 24 sept. 1748 *Adriana Adriani van Gurcom*, † Boxtel 23 mei 1766.

Uit dit huwelijk:

1. *Jacobus Marijnen*, en
2. *Anna Barbara Marijnen*, beiden ged. Boxtel 20 juli 1754.
3. *Petrus Franciscus Marijnen*, ged. Boxtel 18 nov. 1755.
4. *Cornelius*, volgt VI A.
5. *Maria Elisabeth Marijnen*, ged. Boxtel 8 aug. 1758.
6. *Joannes Henricus Marijnen*, en
7. *Joannes Mathias Marijnen*, beiden ged. Boxtel 31 aug. 1759.

VI A. *Cornelius Marijnen*, ged. Boxtel 19 mei 1757, tr. *Antonia van Haaren*.

Uit dit huwelijk:

Adcianus Marijnen, ged. Boxtel 27 maart 1787,

IV B. *Joannes Marijnen*, ged. Boxtel 11 maart 1701, † Boxtel 23 dec. 1773, tr. 1° *Clara de Leeuw*, ged. Boxtel 2 april 1702, † vóór 1729, dr. van de bij IV A genoemde echtelieden *de Leeuw-Langechruys:* tr. 2° in 1729 *Petronella Seegersdr. van Overbeeck*, † Boxtel 4 aug. 1790.

In het Rechterlijk Archief van Boxtel (Rijksarchief 's-Hertogenbosch) navolgende inventaris :

Staet ende inventaris van de huijsraet en meubilaire goederen opgericht ende gedaen maecken by *Johannes Marynen* wedn. van Clara dogtere *Jochem de Leeuw* in haer leven eghtelieden ende nu wederom in ondertrouw opgenomen met *Petronella Zegers* van *Overbeeq* welcke naer te noemen goederen de vrn *Clara de Leeuw* metter doot heeft ontruijmpt ende achtergelaeten ten behoeve van haere twee minderjaerige kinderen met naeme *Bartel* ende *Jochem* ende dat invoegen ende manieren hier naervolgende.

oa. Gout en silver.

drie goude ringen door den silversmit Paymans getaxeert op	16-5-0
een goude kruijs	5-5-0
een goude sloth	4-5-0
twee goude oirbellekens met toebehoort	7-10-0
een goude cappittelstock met toebehoort	1-10-0
een silversa beugheltasch met den Haeck	11-17-0
een silvere scheer vast aen de silvere ketting getaxeert op	7-10-0
vier silvere knoope	0-12-0
drie silvere gespen	3-2-0
een silver au de la raine doosken	1-5-0
drie silveren medalien	0-14-0

Uit het eerste huwelijk:

1. *Bartholomeus Marijnen*, ged. Boxtel 8 sept. 1725, † jong.
2. *Joachim, volgt* V B.

Uit het tweede huweliik:

3. *Maria Clara Marijnen*, ged. Boxtel 1 april 1730, † jong.
4. *Theresia Marijnen*, ged. Boxtel 9 aug. 1731.
5. *Bartholomeus*, volgt V C.
6. *Joanna Catharina Marijnen*, ged. Boxtel 27 mei 1735.
7. *Adriana Marijnen*, ged. Boxtel 3 maart 1737.
8. *Maria Anna Marijnen*, ged. Boxtel 17 nov. 1738.
9. *Jacobus Marijnen, en*

10. *Petrus Marijnen*, gemini, beiden ged. Boxtel 1 maart 1741.
11. *Joannes Josephus Marijnen*, ged. Boxtel 22 febr. 1743.
12. *Maria Cbara Marijnen*, ged. Boxtel 9 april 1745.
13. *Henricus Marijnen*, ged. Boxtel 23 sept. 1746.
14. *Joannes Mathias*, volgt V D.

V B. *Joachim Marijnen*, ged. Boxtel 25 sept. 1727, leerlooier, tr. Boxtel 12 april 1761 *Maria Wilhelmi van Laerhoven*, ged. Boxtel 4 mei 1736, dr. van *Wilhelmus van Laerhoven* (afkomstig uit Oirschot) en (tr. Boxtel 7 juli 1732) *Antonia Roeters (Roetaerts)* (ged. Boxtel 23 nov. 1707, begr. aldaar 3 jan. 1781).

Het echtpaar *Marijnen-van Laerhoven* vestigde zich aanstonds na hun huwelijk te Tilburg. In een acte d.d. 14 april 1761 van cautie, verleden door Jr. Bouvier en F. W. van Wendelen. resp. drossaard en uresident-schepen der baronie van Boxtel, worden- zij vermeld als te zijn „inboorlingen deizer Baronije van Boxtel en hun metterwoon hebben ter needer gesett binnen de Heerlijkheijt Tilburgh". De cautie (dat zij „niet en zullen coomen tot laste van de armencasse van Tilburgh'') wordt verleend vermits zij „alhier altyd hebben gestaan ter goeder naam en faam".

Uit dit huwelijk:

1. *Maria Clara Marijnen*, ged. Tilburg 14 april 1762.
2. *Willem Marijnen*, ged. Tilburg '24 aug. 1763.
3. *Antonia Marijnen*, ged. Tilburg 14 mei 1766.
4. *Johanna Marijnen*, ged. Tilburg 10 januari 1768.
5. *Bartholomeus Marijnen*, ged. Tilburg 25 okt. 1769.
6. *Petronella Marijnen*, ged. Tilburg 25 nov. 1770, † Helmond 17 dec. 1800 (na aldaar op 15 dec. 1800 te zijn bevallen van een dochter *Petronella)*, tr. Tilburg 25 april 1796 *Antonius Noyen* (later „*van Oyen*"), geb. Deurne in 1766, † Uden 28 nov. 1826; uit dit huwelijk (behalve voormelde *Petronella)* : *Antonia*, ged. Helmond 3 febr. 1799.
7. *Johannes*, volgt VI B.

VI B. *Johannes Marijnen*, ged. Tilburg 15 april 1773, leerlooier, † Tilburg 22 juli 1847, tr. *Hendrica de Lauw*, † vóór haar echtgenoot.

Uit dit huwelijk:

Carolus Joachim, volgt VII A.

VII A. *Carolus Joachim Marijnen*, geb. Tilburg in 1820, leerlooier, tr. Tilburg 27 april 1843 *Cornelia Huberdina Stoops*, geb. Tilburg in 1823, dr. van *Cornelis Stoops* en *Adriana Maria van Dun*.

Uit dit huwelijk:

1. *Johannes Adrianus Marijnen*, geb. Tilburg 28 mei 1848.
2. *Jules Prospère Corneille Marijnen, geb.* Tilburg 16 maart 1850.
3. *Maria Hendrica Antonia Marijnen*, geb. Tilburg 6 nov. 1851.
4. *Charles François Hubert Marijnen*, geb. Tilburg 13 januari 1855.
5. *Henrica Cornelia Maria Marijnen*, geb. Tilburg 10 april 1856.
6. *Johanna Elisabeth Adriana Marijnen*, geb. Tilburg 24 januari 1859.
7. *Alphonsus Maria Marijnen*, geb. Tilburg 29 nov. *1861.*

V C. *Bartholomeus* ***Marijnen,*** ged. Boxtel 28 mei 1733, leerlooier, tr. Boxtel 10 juni 1757 ***Anna*** *Jacobi* ***de Leijer.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Henrica Marijnen,*** ged. Boxtel 17 juni 1758, tr. ***Hendrik Verhouden,***
2. ***Joannes Marijnen,*** ged. Boxtel 31 januari 1760, tr. *Maria* ***van der*** *Meijden.*

   Uit dit huwelijk:

   Adriana ***Marijnen,*** ged. Boxtel 27 maart 1787.
3. *Laurentius,* volgt VI C.
4. ***Gerardus*** *Marijnen,* ged. Boxtel 7 juni 1763.
5. ***Maria Anna Barbara Marijnen,*** ged. Boxtel 23 aug. 1764.
6. ***Franciscus,*** volgt VI D.

VI C. ***Laurentius Marijnen,*** ged. Boxtel 18 nov. 1761, tr. ***Maria*** *Buijs.*

Uit dit huwelijk:

1. ***Anna Maria Marijnen,*** ged. Heusden 25 febr. 1791.
2. ***Elisabeth Marijnen,*** ged. Heusden 14 juni 1792.
3. ***Jacobus Isaac Marijnen,*** ged. Heusden 7 juni 1794.
4. ***Joannes Marijnen,*** ged. Heusden 6 nov. 1796.
5. ***Bartholomeus Marijnen,*** ged. Heusden 5 dec. 1798.
6. *Joanna* ***Marijnen,*** ged. Heusden 19 dec. 1800.
7. ***Pefrus Paulus*** *Marijnen,* ged. Heusden 29 juni 1802.
8. ***Henricus,*** volgt VII B.

VII B. ***Henricus Marijnen,*** ged. Heusden 13 januari 1806, graanhandelaar, tr. *Elisabeth* ***van*** *Wel,* geb. Wamel omstreeks 1809, † Tiel 7 febr. 1852, dr. van ***Frans*** *van Well* en ***Willemina van Hoogstraten.***

Uit dit huwelijk:

Gerardus, volgt VIII.

VIII. ***Gerardus*** Marijnen, geb. Tiel 18 okt. 1832, tr. 1° te Tiel ***Cornelia van der Eerde;*** tr. 2° (vermoed. te Schiedam) *Gerritje* ***Noordijk;*** tr. 3° Arnhem 19 mei 1875 ***Cafharina Willemina Huigen.***

Uit het eerste huwelijk:

1. ***Elisabeth Maria*** *Marijnen,* geb. Tiel 20 mei 1851.
2. ***Hendrika Johanna Marijnen,*** geb. Tiel 4 sept. 1859.
3. ***Cecilia*** *Marijnen,* geb. Tiel 9 januari 1861.

Uit het derde huwelijk:

4. ***Gerardus*** *Wilhelm,* volgt IX.

IX. ***Gerardus*** *Wilhelm* ***Marijnen,*** geb. Arnhem 10 januari 1876, tr. 1° Haarlem 8 juli 1913 ***Cornelie Eugenie*** *Hélène* ***Marie*** *Kimman,* geb. Haarlem 30 april 1889, dr. van ***Hendricus Nicolaas*** *Kimman* (geb. Haarlem 27 okt. 1855) en ***Marie Leonie Vicfoice Weyfs*** (geb. Antwerpen 22 febr. 1862): tr. 2° Hengelo 21 april 1925 ***Bernardina Leonie Ida*** *Rietjens,* † Arnhem 2 juli 1929: tr. 3° Gouda 7 juli 1930 ***Geertruda Hendrika Maria*** *Ruijgers,* geb. aldaar 21 april 1882.

Uit het eerste huwelijk:

1. ***Leonie*** *Catharina* ***Marie*** *Marijnen,* geb. Arnhem 28 sept. 1914.
2. ***Johannes Hendrikus Maria Marijnen,*** geb. Arnhem 29 nov. 1915.
3. ***Vicfor Gerard Maria, volgt X.***

4. *Herman* ***Lodewijk Maria*** *Marijnen,* geb. Arnhem 6 april 1918.
5. ***Emile*** *Eugène* ***Marie*** *Marijnen,* geb. Arnhem 16 juli 1920, † aldaar 26 febr. 1935.
6. ***Maria Dina Augustina*** *Marijnen,* geb. Arnhem 25 dec. 1921.

X. **Mr.** *Victor* ***Gerard Maria*** *Marijnen,* geb. Arnhem 21 febr. 1917, minister van Landbouw en Visserij 1959-1963, sinds 1963 minister-president, tr. Nijmegen 22 mei 1944 ***Wilhelmina Geertruida*** *Maria* ***Schreurs,*** geb. Arnhem 15 januari 1921, dr. van ***Michael Joannes Henricus Schreurs,*** cand. notaris, en ***Johanna Chrisfina Maria*** *Verkuijl.*

Uit dit huwelijk:

1. ***Michael Johannes Henricus*** *Maria* Marijnen, geb. 's-Gravenhage 8 juli 1945.
2. ***Cornelie*** *Eugenie Hélène* ***Marie*** *Marijnen,* geb. 's-Gravenhage 14 okt. 1946.
3. *Bernardus* ***Egidéus Aloysius*** *Marijnen,* geb. 's-Gravenhage 1 febr. 1948.
4. ***Leonie Anne Els Marie*** *Marijnen,* geb. 's-Gravenhage 25 maart 1950.
5. ***Bartholomeus Henricus Maria Marijnen,*** geb. 's-Gravenhage 8 maart 1952.
6. ***Peter Paul*** *Marijnen,* geb. 's-Gravenhage 29 april 1959.

VI D. ***Franciscus*** *Marijnen,* ged. Boxtel 4 sept. 1776, leerlooier, tr. Grave 27 febr. 1817 ***Maria Elisabeth van*** *Lotturn.*

Uit dit huwelijk:

1. ***Joannes Bartholomeus*** *Marijnen,* ged. Grave 4 aug. 1817.
2. ***Anna Maria*** *Marijnen,* ged. Grave 6 nov. 1818.
3. ***Bartholomeus Johannes*** *Marijnen,* ged. Grave 8 febr. 1820.

V D. *Joannes* ***Mathias Marijnen,*** geb. Boxtel omstr. 1750, leerlooier, † Grave 3 januari 1822, tr. ***Theodora*** *Verhees.*

Uit dit huwelijk:

Johan Hendrik *Marijnen,* leerlooier te Grave, ongehuwd, † aldaar 26 okt. 1813.

IV C. ***Cornelius Marijnen,*** ged. Boxtel 18 mei 1709, tr. *Petronella* ***van de Mosselaer,*** dr. van *Eymbert* ***van de*** *Mosselaer* (in 1696 schepen van de baronie van Boxtel).

Uit dit huwelijk:

1. ***Maria Elisabeth Marijnen,*** ged. Boxtel 18 juli 1732.
2. ***Maria*** *Marijnen,* ged. Boxtel 1 juni 1734, tr. *Lambertus* ***van der*** *Reyd.*
3. ***Bartholomeus Marijnen,*** ged. Boxtel 25 mei 1736.
4. *Joanna* ***Maria Marijnen,*** ged. Boxtel 27 sept. 1738.
5. ***Maria Catharina Marijnen,*** ged. Boxtel 18 januari 1741.
6. *Joanna Maria* ***Marijnen,*** ged, Boxtel 31 maart 1743.
7. ***Embertus,*** volgt V E.
8. ***Anna Maria Marijnen,*** ged. Boxtel 3 mei 1747.

V E. ***Embertus*** *Marijnen,* ged. Boxtel 7 juli 1745, tr. ***Anna Maria Elisabeth Verheijden.***

Uit dit huwelijk:
Anna Francisca Marijnen, geb. Turnhout in 1777, † ongehuwd Tilburg *26* dec. 1848.

Niet met zekerheid te plaatsen zijn de volgende naamgenoten:

A: *Nicolaas Jansz. Marijnen* (vermoedelijk zoon van 11 B), geh. met *Anneke* (vermoedelijk *van de Weeghe).*
Uit dit huwelijk:
1. *Ariaentie,* ged. Boxtel 5 april *1672.*
2. *Jenneke,* ged. Boxtel 5 febr. 1675.
3. *Anneke,* ged. Boxtel 12 febr. 1677.
4. *Hendrick,* ged. Boxtel 13 nov. 1680.

B: *Guilhelmus Marijnen,* tr. *Elisabeth* (vermoedelijk *van de Bichelaar*).
Uit dit huwelijk:
Gisberdina, ged. Boxtel 13 januari 1694.

c: *Adrianus Marijnen,* tr. *Guilhelma N.N.*
Uit dit huwelijk:
Godefridus, ged. Boxtel *2* mei 1698.

D: *Rutger Marijnen, tr. Henrica (Hendrina) de Cort.*
Uit dit huwelijk:
1. *Elisabeth,* ged. Boxtel 23 dec. 1701.
2. *Bartholomeus,* ged. Boxtel 14 april 1704.
3. *Joanna Maria,* ged. Boxtel 30 juni 1710.
4. *Rutgerus,* ged. Boxtel 20 sept. 1712.
5. *Wilhelmina,* ged. Boxtel *2* nov. 1714.
6. *Wilhelmus,* ged. Boxtel *29* sept. 1715,

E: *Theodorus Rutgeri Marijnen* treedt op als peter bij de doop van een kind van *Theodorus Poppels* te Boxtel op *25* sept. 1635.

F: *Joannes Stephanus Marijnen* in het tweede kwart van de 17de eeuw pastoor van Boxtel, als hoedanig hij de pest-epidemie van 1640 meemaakte.

G: *Jan Gorissen van Marijnen* compareert op 72-jarige leeftijd op 25 nov. 1690 voor de schepenbank van Boxtel in een civiele procedure.

KORTE MEDEDELINGEN+

Het wapen van het waterschap **„De** Runde".

Bij Koninklijk Besluit van 18 februari 1964, No. 27, is aan het in de provincie Drenthe gelegen waterschap „De Runde" een wapen verleend, waarvan de beschrijving luidt als volgt:

„In sabel een ingebogen, tot de bovenrand van „het schild reikende, punt van zilver, beladen „met een verlaagde golvende dwarsbalk van „keel, waaroverheen een steigerende hengst van „sabel. Ter rechterzijde van de punt een zilveren „eiketak met vijf bladeren en drie eikels van „hetzelfde, ter linkerzijde bezaaid met zilveren „kogels. Het schild gedekt met een gouden „kroon van drie bladeren en twee paarlen."

De zwarte kleur, die rechts en links van de punt is gebruikt, herinnert aan de omstandigheid, dat het overgrote deel van het waterschapsterritoir in het veengebied van Oost Drenthe ligt, waar zelfs nu nog het turf graven niet geheel is afgelopen.

De eiketak herinnert aan het vele eikehout, dat rond de boerderijen op de zandgronden stond en, zij het in mindere mate, ook nu nog staat.

De kogels herinneren aan de gevechten en schermutselingen, die vooral in de beide oorlogen met het bisdom Munster rond de Emmerschans en elders langs de grens hebben plaats gevonden. Van opneming van een hele schans als wapenfiguur is afgezien, omdat dit in recente tijd bij enkele andere wapens is toegepast.

De verlaagde golvende dwarsbalk stelt het riviertje „de Runde" voor, dat zijn naam aan het waterschap heeft gegeven. De kleur is rood genomen omdat het sterk ijzerhoudende water veelal roodbruin is. De balk is verlaagd geplaatst om tot een goede vlakverdeling te komen.

Het paard tenslotte herinnert aan „Roswinkel", een binnen het waterschap gelegen dorp, waar oudtijds de paardenweiden lagen, waar de boeren van Weerdinge hun dieren lieten grazen, voorzover zij deze niet dagelijks gebruikten.

De voor gemeente- en waterschapswapens gebruikelijke kroon is uitsluitend ter versiering toegevoegd.

Het wapen is overeenkomstig de aanvraag vastgesteld. De voorgestelde beschrijving werd hierbij overgenomen slechts met vervanging van het woord „penningen" door „kogels".

MR. G. A. BONTEKOE.

Het wapen van het geslacht Boode,

(LXXXI, kol. 156.)

Burke's Genera1 Armory 1884 vermeldt: „*Boode.* Vert a lion's head erased between three garbs or, a mullet argent for difference."

De ster, als aanduiding van de derde zoon, zou kunnen betekenen, dat *Lodewijk Willem Boode* (1772-1800, generatie 11, 4) bovenstaand wapen heeft gevoerd; zijn vader *Johan Frederick zou* dan, als eerste van zijn geslacht, dit wapen hebben gedragen, uiteraard zonder „difference". De wapenspreuk is ontleend aan Horatius' Oden.

K. A. CITROEN.

Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften+

Tablettes du Brabant. Généalogie, histoire, héral'dique. Publ. sous la dir. de C. R. Paternostre de la Mairie u. Grandmetz [,1963]. dl. V.

Généalogie *van der Goes* door F. de Decker. Stamvader van deze Antwerpse familie is *Peeter van der Goes,* „oud cleercooper" (begin 16de eeuw). — Les chartes relatives à Bruxelles et à l'ammanie conservées aux Archives de la ville de Bruxelles, 1244-1307 door M. Martens. — Liste d'émigrants venus de Malines (Belgique) achetant la bourgeoisie' (1341-1798) door J. Verbeemen. Op deze lijst, alfabetisch op plaatsnamen geordend, komen 1768 personen voor, die afkomstig van Mechelen elders in de Nederlanden burgerrecht hebben verworven. Genoemd worden o.a. *Boelaert* (Antwerpen), *Van Deutecom* (Leuven), *Van Oyenbrugge* (Bergen op Zoom), *Pantaleon* (Maastricht), *Rommerswael dite van der Gracht* (Rotterdam), *De Sille* (Antwerpen), *Vleeminck* (Antwerpen) en *Waelpot* (Antwerpen).

E. Lejour, Inventaire des archives de la famille Overschie de Neeryssche. Bruxelles, 1963.

Een inventaris, waarvoor ook van Nederlandse zijde zeker belangstelling zal bestaan. Het betreft hier nl. het archief van de uit Nederland (Delft) afkomstige familie *D'Overschie*, waarvan een tak tot de Belgische adel behoort. Er berusten o.a. akten aangaande *Isbrant D'Overschie* en *Sophia van der Hoeff van Kriekenbeeck* (zie: N.L. 1933, k. 374 vv.) en verscheidene hunner nakomelingen in. Verder bevat dit archief fragment-genealogieën *Van Boschuijsen, Bouwens van der Boye, De Bruyn van Buiifewech* (akten), *De Cock van Opynen, Van Culenborch, Duysf van Voorhout, Van Halmale, Van* der *Hoeff (van Kriekenbeeck), Paedts van Santhorst* (akten enz.; zie: N.L. 1941, k. 151) , *Van Poelgeest* en *Van Spangen.*

Deutsch*es* Geschlechterbuch, bd. 133 (= Westpreussisches Geschlechterbuch, bd. 3).

Dit derde deel van „Westpreussisches Geschlechterbuch" is evenals het tweede deel bewerkt door H. Strehlau. Voorafgegaan door de gebruikelijke rubrieken „Einsender-Verzeichnis," „Bilder-Verzeichnis," „Wappen-Verzeichnis," „Den Toten der Kriege" volgt als inleiding van de hand van E. Keyser: „Deutsche Westpreussenforschung." Opgenomen zijn 33 genealogieën, waarbij men onder de aanverwanten de namen *De Cuyper, V. Doetinchem de Rande, Reimer, Van Riesen, Sander, Schmeltzer, Van Steen* en Van *der Tuuk Vietor* aantreft. Met vele portretten.

F. Overkloft, In Russland Vermis ste aus Rheinland und Westfalen nebst angrenzenden Gebieten in Napoleons „Grosser Armee" 1812-1813. 3326 'Namen nach amt1ichen Listen. Neustast a.d. Aisch, 1963.

De gegevens voor deze naamlijst zijn ontleend aan het door de Hannoverse luitenant *Heinrich Meyer* samengestelde overzicht van in Rusland vermisten. *Heinrich Meyer* is door de Pruisische minister van buitenlandse zaken in 1818 als commissaris naar Rusland gezonden, teneinde een overzicht als hier bedoeld samen te stellen. Behalve de — in lexicografische volgorde gerangschikte — namen vermelden de lijsten: de troepenafdelingen, geboorteplaatsen, districten en verblijfplaatsen. De volgende namen komen er o.a. in voor: *Barkey, Budde, Van Dort, Hecking, Kerens, Kronenberg, Ladage, Lohoff, Lüttger, Naber, Nix, Prange, Sewing, Stern, Teeuwen, Toussaint, Vahle* en *Zilken.*

Het Oude Land van Loon, jrg. XVIII (1963).

Bevat o.m.: M. van de Weijer, Aantekeningen bij de geschiedenis van het geslacht *„Van de Weijer"* uit Sint-Huibrechts-Lille. Schrijver behandelt in 3 hoofdstukken: 1. Enkele algemene gegevens over de familienaam, 11. Den Wijer-Erffve te Sint-Huibrechts-Lille, 111. De Teutenhandel in de familie *„Van de Weijer"*. Verscheidene leden van dit geslacht hebben zich nà het midden van de 18de eeuw in het door hen als „Teuten" bereisde gebied, o.a. in Gelderland, gevestigd *Pefer van de Weijer,* ged. Sint-Huibrechts-Lille 2 sept. 1744, heeft zich na zijn huwelijk (Hierden 6 aug. 1776) met *Alyda van Ham* blijvend te Putten gevestigd. Uit dit echtpaar stamt een in Nederland bloeiende tak.

Handelingen van de Kon. Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen, dl. LXVII (1963).

J. Verbeemen, Emigratie uit Mechelen. — H. May [vert. door M. Kocken], De Kastiliaanse-Boergondische wandtapijten uit de verzamelingen van *Margaretha van Oostenrijk.* Deze beroemde tapijten zijn thans in bezit van de familie *Krupp* von *Bohlen und Halbach,* Villa Hügel te Essen (Dtsld,). Volgens mening van de Schrijver zijn zij vervaardigd naar de kartons van de hofschilder *Jan van Roome.* De publicatie is verlucht met 6 afbeeldingen. — A. Monballieu, Beschrijvinghe van de besonderste schilderijen die te sien sijn in de kercken van Mechelen. Betreft een onuitgegeven handschrift, dat in de stadsbibliotheek te Brugge berust. — H. Joosen, Dekens en gezworenen van *de* Mechelse ambachten. Aanvullende lijsten. Genoemd worden: *Van Baesrode, Caluwaert, De Deckere, Pluym, Van Randenrode* en *Verhulst.*

De Middelaar tussen de genealogische navorsers, jan. 1964.

M. Goyens, De Amsterdamse studiebeurs te Sint-Truiden. Geeft uitvoerig de geschiedenis van de — ook genaamd a. studiebeursstichting *Coppens en* deelgenoten en b. beurs Morren — in 1618 door 13 Amsterdammers „...deur faveur, respect en goede affectie die sijliedens dragende sijn tot den weerdigen godvruchtigen ende religieusen pater *Christophore Morren,* mede om te thoonen die singuliere liefde, iver ende goede intentie tot conservatie ende vermeerderinge van het alt catholijck ende apostolijck gelooff . .." gestichte beurs. Deze Amsterdammers zijn: *Gerard Cornelissen Coppens, Gerard Bartholomeus, Gerard Janssen, Hubert Offissen, Cornelis Hubertsen, Willem Arentssen, Art Arentssen, Henrick Graen, Jan Vangelder, Jan Petersen, Alten Uberf, Anna Pauwen* en *Alten Wijnant.* De in Sint-Truiden geboren Minderbroeder *Christophorus Morren* wordt in 1608 te Uitgeest en daarna te Amsterdam als pater vermeld. Hij is in laatst genoemde plaats 22 okt. 1628 overleden. In het artikel zijn genealogische gegevens verwerkt.

De Middelaar tussen de genealogische navorsers, mei 1964.

Fonds *Joseph Lejeune.* In deze verzameling van 330 dossiers met genealogische aantekeningen, die in hoofdzaak op de stad Mechelen en omgeving betrekking hebben (19de en 20ste eeuw), komen gegevens *Anspach, Backx, Bouwens, Caluwaert, De Fierlant, De Hullu en De Villegas voor.* — De laatste heer van de heerlijkheid Visserweert (Hollands Limburg) = *Jan Hendrik Eyckholt,* geb. Rotterdam, burgemeester van Maaseik 1817-1820, 1824-1830, begr. te Maaseik.

Le Parchemin, jan.-febr. 1964.

Th. de Hennin de Boussu Walcourt vervolgt „Les charges anoblissantes en France sous l'Ancien Régime."

Le Parchemin, mei-juni 1964.

Th. de Hennin de Boussu Walcourt vervolgt „Les charges anoblissantes en France sous l'Ancien Régime" en behandelt in dit gedeelte: La noblesse militaire.

Eigen Schoon en de Brabander, jrg. XLVII (1964), afl. 5/6.

G. van Herreweghen, Het oudste cijnsboek van Pamel (1591) . Dit cijnsregister van genoemde heerlijkheid berust in het familie-archief *De Merode,* dat ondergebracht is in het

A.R.A. te Brussel. In genoemd familie-archief berust tevens „Rentboec van Pamele ende leedberghe", aanvangende in 1497, in welk jaar *Jan van Kruiningen* (zn. van *Adriaan en Margriet Vilain)* heer van Pamel was.

Perconalhistorisk Tidsskrift, jrg. LXXXIII (1963), afl. 1/2.

Bevat als bijlage: „Dødsfald i Danmark i Aaret 1961" door N. Friis. Noemt *V. d. Bogaerdt, Gauguin, Van Kleef, De la Laing, Melander, Meulengracht, Van Norde* en *Tange*.

Genealogie, jrg. XIII (1964), afl. 1.

C. Fr. Kaufholz, Die deutschen Ahnen der Fürstin von Monaco, *Grace Patricia* geb. *Kelly*. Geeft — niet volledig — de voorouders (12 generaties) van *Margaret Kelly* geb. *Maier* (geb. 1899). Met kwartier *De Vlieger*.

Archiv für Sippenforschung, jrg. XXIX (196.3). afl. 12.

0. Praetorius, Die Versippung deutscher Herrschergeschlechter im Mittelalter am Beispiel der Ahnen hessischer Landgrafen. Kaiser *Friedrich Barbarossa, Heinrich der Löwe* und *Albrecht der Bär* als vielfache *Goethe-* und „Hessenblut-" Ahnen. — E. v. Born, Die nordischen Landmarschälle. Noemt o.a. *De Geer*. — 1. E. v. Pistolekors, Das Haus *Glücksburg*. Ein Jahrhundert auf dem Thron des Königreiches Dänemark 15.11.1863 bis 15.11.1963.

Jahrbuch des Heimatvereins der Grafschaft Bentheim, 1963.

G. Kip, Die Wiedertäufer und unsere Grafschaft. — H. Götker, Die Reformierte Kirche zu Bentheim und ihre Kunstdenkmäler. — A. Knoop, Zur Geschichte der evangelisch-reformierten Kirche in Neuenhaus. 275. Gedenkjahr 1963. — H. Krul, „Messkorn" in Tubbergen. Eine seltsame Steuer.

Der Grafschafter, februari 1964.

Die Familie *von Ketteler* und ihr Besitz in der Grafschaft Bentheim.

Hessische Familienkunde, bd. VII (1964), afl. 1.

E. Wagner, Die *Riedesel zu Josbach* und ihre Josbacher Stammgüter. (Wordt vervolgd.) Betreft verm. een oudere tak van het geslacht van die naam, waartoe de *Riedesels d'Eisenbach* behoren. Deze publicatie is mede van belang voor de afstamming van laatstgenoemde (jongere?) tak. Schrijver vermoedt dat *Johann Riedesel* (N.A.B., 1950, blz. 297, sub 1) de zoon is van *Ortwin Riedesel,* ridder, 1261-1'288 en de kleinzoon van *Ditmar Riedesel,* ridder, 1215, 1226. — A. Klink en W. Fischer, Ortsfremde in den Kirchenbüchern von Rüsselsheim 1585—1807. Hierin komen voor: *Creutz, Von Fremeri (Salomon,* †„auf der Reise von Holland nach Frankfurt, 1787"), *Schiff* en *Stubenrauch*. — R. Bonnet, Lehrer des Schaumburger Landes an der Lahn. (Slot.) Genoemd wordt het gezin van *Jost Henrich Neeb (1761-1827) x Maria Arnold* (1760-1835).

Heimatbuch des Grenzkreises Kempen-Krefeld, 1964.

Bevat o.m.: Studenten aus den alten Kempener und Moerser Landen door W. Föhl. Noemt *Busken, Von Bylant, Carp, Cochius, Manders, Van Neukirchen gend. Nyvenheim, De Prato, Stumphius, Vorstman, Weyerman* en *Zillessen*. — Der Prediger *Wilhelmus Peiffers* und seine Sippe in Brüggen door H. H. Deussen. Ds. *Wilhelmus Peiffers,* geb. te Brüggen 5 dec. 1705, heeft het grootste gedeelte van zijn leven in Nederland doorgebracht. Na 1728 tot hulppredikant en 1730 tot predikant te IJsselstein te zijn beroepen, trouwde hij aldaar 16 mei 1731 met *Maria Jacoba Cuyck van Mierop*. Van 1733 tot 1742 stond hij te Delft en van 19 aug. 1742 tot zijn overlijden op 17 mei 1779 te Amsterdam. Zijn dochter *Anna Maria,* ged. Delft 11 dec. 1740 was de eerste vrouw van Prof.' Dr. *Evert Scheidius* (zie ook: N.P. 1913, blz. 337, sub 11; het hierin vermelde wijkt op een enkel punt af van het onderhavige artikel). Een portret van de predikant is in het artikel afgebeeld. — Die reformierte Gemeinde Süchteln und ihre Prediger von 1566-1700 door E. Krumme. — Das Birgittenkloster in Kaldenkirchen door T. Nyberg. Met ill. — Die Siedlungsentwicklung von Neersen door P. Vander. Met lijst van huiseigenaren 1 700—1 950.

Oldenburgische Familienkunde, jrg. VI (1964), afl. 1.

W. Büsing, Fünf Göttinger Studenten-Stammbücher (1772--1819). Behandelt het „Stammbuch" van 1. *Diedrich Anton Brünings* (1755—1802), o.a. „Gräfl. Bentinckscher Hofrat" en „Amtmann" in Varel. Onder de 104 inschrijvingen komt o.a. die van C. *F. Bentinck* voor: 2. Dr. med. *Johann Friedrich Bronner* (1761—1813), arts te Vilsen. Met 214 inschrijvingen, waaronder die van *Cornelius Grandidier* en *L. Heinsius; 3. Heinrich Bronner* (1791—1874), superintendent te Winsen. Met inschrijvingen van *Carl Boetticher* en *H.* en S. v. *d. Wisch; 4.* Pastor *Georg Ernst Schwarting* (1796-1870) te Rodenkirchen en Schönemoor. Met inschrijving van C. *W. Beindorff* en C. en *J. Bothe; 5.* Regierungspräsident *Anton Barnstedt* (1799-1872).

Quellen und Forschungen zurostfriesischen Familien- und Wappenkunde, jrg. XII (1963), afl. 7.

G. van der Wall publiceert een fragment-genealogie van het geslacht „*Van der Wall* aus Nieuw Scheemda, Prov. Groningen. Zu Ditzum a.d. Ems etc."

Quellen und Forschungen zurostfriesischen Familien- und Wappenkunde, jrg. XIII (1964), afl. 2.

C. Maass, Hausmarken als Sinnbild des Berufs ihres Führers. — C. Maass, Hausmarken vor 1600 aus den Kontrakten-Protokollen des Amtes Leer (Leerort). — De rubriek „Antworten auf Suchfragen" bevat een antwoord: *Ubbena*.

Quellen und Forschunqen zurostfriesischen Familien- und Wappenkunde, jrg. XIII (1964), afl. 3.

L. Janssen, Alte Grabsteine in Funnix. Met aantekeningen *Van Capellen,* die aanvulling geven op N.A.B. 194 1: *Christoph van Capelle* (N.A.B. 1941, blz. 29, sub 111) is begr. 1 nov. 1709; *Julius Anton van Capelle* ('N.A.B. 1941, blz. 29, sub IV), overl. 8 sept. 1776, tr. 2 aug. 1710 *Susanna Hester Hume of Manderstone*.

0 st f riesland, jrg. 1964, afl. 1.

M. Aden, Pseudofabriciana aus Amsterdam und Antwerpen. Ein Beitrag zur Kartographie Ost- und Westfrieslands. Mit einigen Nachrichten über *Emmius* und *Fabricius*. (Slot.)

Mitteilungen der Westdeutschen Gesellschaft für Familienkunde, bd. XXI (1964), afl. 5/6.

E. Quester. Wegweiser für Forschungen nach ostdeutschen Vorfahren. — P. Melchers, Dimmetje. Zu einem niederrheinischen Mädchennamen. — H. Schünemann, Die Matrikel der kurfiirstlichen Universität Bonn. (Vervolg.) — H. Schünemann, Totenzettel und Gelegenheitsschriften. Noemt o.a. *Theodor de Bruyn,* Linden (Lienden) (Holland) 1877-1955, *Pefer Mader* (1913—1960), *Josefine Schmal* (1891-1950).

Westfälische Leitschrift, bd. 113.

Die Täufer im Münsterland. Verbreitung und Verfolgung des Täufertums im Stift Münster 1533-1550 door K. H. Kirchhoff. Met o.m. een lijst van doopsgezinde predikanten. — Die evangelischen Kirchenordnungen Westfalens im Reformationsjahrhundert door J. F. G. Goeters. — Die westfälische Organistenfamilie *Wernekinck* door Cl. Steinbicker. — Die wissenschaftlichen Beziehungen der Brüder *Grimm* zu Westfalen. Ein Beitrag zum *Grimm*-Jubiläum door K. Schulte Kemminghausen. — Corbie und die Entwicklung der Corveyer Klosterschule vom 9. bis 12. Jahrhundert door H. Wiesemeyer. — Die Grafen von *Rietberg* aus den Häusern *Arnsberg* und *Ostfriesland* door W. Leesch. — Die westfälische Malerfamilie *Stratmann* door P. Michels.

Beiträge zur westfälischen Familienforschung, bd. XXI (1963).

A. Schröder, Das genealogische und familienkundliche Fachzeitschriftwesen Westfalens. Rückblick aus Anlass des 25jährigen Erscheinens der „Beiträge zur westfälischen Familienforschung" (1938-1963) mit Verzeichnis der Mitarbeiter und ihrer Beiträge. — H. von Dewall, Die lippischen Offiziere im Reichskontingent und im Füsilier-Bataillon Lippe bis zu dessen Auflösung im Jahre 1867. De in lexicografische volgorde afgedrukte stamlijsten zijn samengesteld door de in 1923 overleden generaal-majoor H. von Dewall. De personalia zijn in hoofdzaak ontleend aan de in het Landesarchiv Detmold aanwezige akten en verder aan gegevens in kerkelijke registers en slechts voor een gering deel aan familieopgaven. H. Richtering, Westfalens „Musensöhne." Die Teilnehmer der Erinnerungsfeste der Jahre 1819 bis 1830. De lijst geeft ruim 450 vertegenwoordigers van het akademische Westfalen, die de „Erinnerungsfeste" — feesten, die in het verleden verscheidene pennen in beweging hebben gebracht — hebben deelgenomen. Vermeld worden behalve de namen der deelnemers de geboorteplaatsen, woonplaatsen, beroepen, universiteiten en studie-jaren. Men treft o.a. de volgende namen aan: *De Blois, Von der Borch* (*Adrian Alhard*), geb. den Haag), *Haentjens, D'Hauterive, Von Rappard* en *Rouvière*. — H. Lahrkamp, Münstersche Kirchenbucheintragungen aus der Zeit der Westfälischen Friedenskongresses. — C. Steinbicker, Krameramtsverwandte zu Warendorf 1611—1713, 1742-1809. Bij 229 vermelde personen komen voor: *Budde, Dücker, Gresshoff* en *Hunckemöller*. — P. Casser, Die Töddenforschung unter Berücksichtigung der Genealogie (= samenvatting van een gehouden voordracht).

The genealogist's magazine, vol. XIV, no. 10.

E. D. Jones, Material for the genealogist in the National Library of Wales. — Ph. M. Thomas, The *Bourbon-Orange* marriage. The ancestry of the Duke of *Madrid* & Princess *Irene*. — A. J. Willis, Winchester Guardianship records after 1700. — M. Davies, Business archives as a source of family history. — Fr. Leeson vestigt de aandacht op de Tontinegrootboeken en -archivalia, die in „Public Record Office" berusten, en op het belang van deze stukken voor genealogisch onderzoek.

The New York genealogical and biographical record, dl. XCV (1964), afl. 1.

J. M. Bloch, L. Hershkowitz, K. Scott, New, York City assessment roll, February 1730. (Wordt vervolgd.) Op deze lijst van belastingplichtigen van „East Ward" te New York treft men de namen *Beekman, Byvanck, Fresneau, Hardenbrook, Keteltas, Van Ranst, Roosevelt* en *Schermerhorn* aan. — Baptisms of the Dutch Reformed Church of Rhinebeck, Dutchess County, New York. (Wordt vervolgd.) In de periode van 2 maart 1742-18 maart 1744 komen bij ouders en doopgetuigen naast andere de namen *Beringer, Best, Diel, Jager, Kun* en *Pier* voor. 1 Jan. 1743 geeft de inschrijving: „On their knowledge and confession of the true faith are baptized *Johannes & Maria* Mr. *Robert Livingsfein's* Neger and Negerin." — Marriages of the Dutch Reformed Churches of Helderbergh, Jerusalem, New Salem, and Princetown, New York, 1795-1855. Bevat de namen *De Forest* (*Wilhelmus*, zoon van *Philip* „of Guilderland"), *Huyck, Van Huysen* en *Van Peffen*.

The New York genealogical and biographical record, vol. XCV (1964), afl. 2.

K. Scott, The *Vredenburg* family. Behandelt het wel en wee van *Willem van Vredenburg,* stamvader van de familie van dien naam in de Ver. Staten van N.-Amerika. Bedoelde *Willem van Vredenburg* is 1 jan. 1637 te 's-Graavenhage (Kloosterkerk) gedoopt als zoon van *Zsack* en (getr. 's-Gravenhage (Gr. Kerk) 6 aug. 1634) *Cornelia Jans.* Zijn huwelijk met *Apollonia Kool* (dr. van *Barent Jacobsen Kool)* had 19 okt. 1664 te New York plaats. Hieruit zijn elf kinderen geboren. Onder de aanverwanten treft men de namen *Van Etten, Van Garden, Monfour de la Montagne, Rosekrans* en *Van Varick* aan. — Baptisms of the Dutch Reformed Church of Rhinebeck, Dutchess County, New York. Geeft de doopinschrijvingen van 18 maart 1744 tot 12 okt. 1749. Naast de namen *Beus, Dop, Klein, Maris, Staal* en *Vredenburg* komen bij ouders en doopgetuigen verscheidene namen voor, die herkomst uit Duitsland doen vermoeden.

THA. J. VAN ALFF.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Ver(r)eyck van Bommel (LXXVIII 192, 273). Ik kan het volgende mededelen over *Anfhonie Vereyck van Bommel,* gedoopt Bergen op Zoom 12 april 1757, in 1785 pensionaris honorair en sedert 1794 schepen van Tholen:

Hij werd m.i.v. 27 nov. 1798 aangesteld tot schout en secretaris van Warmond, wat hij, onder andere namen, tot 1811 zou blijven. (Oud-Archief Gemeente Warmond (Gem. Huis) nr. 5 d.d. 28 nov. 1798). Op 6 maart 1799 werd hij benoemd tot verpondingsgaarder van Warmond. (O.A. Gem. W. nr. 5, op deze datum). Op 12 sept. 1799 werd hij eveneens benoemd tot baljuw van Warmond.

Hij testeert te Warmond 31 jan. 1802 (A.R.A., Rechter]. Archief Warmond nr. 27), waarbij hij een te Tholen gemaakt testament dd. 19 aug. 1795 herroept. Erfgenaam wordt nu zijn zoon *Barend Anfhonie.* Bij diens eventueel vooroverlijden

zonder nakomelingen: zijn zuster *Petronella Maria van Bommel*, huisvrouw van *Christiaan Retman*, en zijn twee broers *Lubertus Cornelis* en *Abraham Mathias Cornelis van Bommel*. Uit dit testament blijkt dat de huw. voorw. verleden waren voor notaris P. de Mare1 te Middelburg dd. 27 nov. *1782*. Hij overlijdt te Warmond 13 nov. 1815 en werd te Warmond begraven (Machen ,,Warmond Voorheen en Thans" dl. I, Leiden 1927, pag. 80). Hij was gehuwd met *Cornelia Adriana de Kater* (R.A. Warmond nr. *27* dd. *22* bloeim. 1810).

Vereyck van Bommel was tevens notaris te Warmond, geadmitteerd als zodanig 2 sept. 1800. Zijn protocol (A.R.A., Notarieel archief nr. 8330 t/m. 8336a) loopt over het tijdvak okt. 1 800—nov. 1815.

Hij had vrij veel landbezit, (vgl. de verkoop door de erven, R.A. Warmond nr. 57 dd. 31 dec. 1819) en was ook eigenaar van het herenhuis dat hij bewoonde aan de Dorpsstraat, waar thans het postkantoor is gevestigd.

Stukken betreffende de financiële afwikkeling van een obligatie ten laste van het dorp Warmond en ten bate van *Vereyck van Bommel:* O.A. Gem. Warmond nr. 32, stukken 14 t/m. 27 (voorl. nummering). Ook versch. stukken betr. de *Van Bommel*'s in O.A. Gem. Warmond nr. 46, afl. I. Stukken betreffende bezittingen van de familie *Van Bommel* op de Veluwe (w.o. het landgoed De Have) in R.A. Warmond nr. *27* dd. *30* maart 1803 en 10 juli 1806.

Heemstede. **A. G. VAN DER STEUR.**

van Breda. Zeer velen met kwartieren *Swaving* of *Enschedé* stammen via de *Heytmeyer's* af van het echtpaar *Johan Hendrik Linde*, geb. Lüneburg 1715/'16, plantage-eigenaar in Berbice, ouderling Luth. gemeente aldaar, en *Maria Wilhelmina van Breda*, † Berbice 21 juni 1762. Haar vader *Gerrit van Breda* zal omstreeks 1735 naar Berbice zijn gekomen. Hij was aldaar plantage-eigenaar alsmede vrederechter en stierf in die kolonie tussen 1758 en 1763. Bovengenoemde *Johan Hendrik Linde* geeft in Berbice 27 aug. 1751 een volmacht op *Hendrik van Breda* te Gouda, zeker wel een familielid van zijn vrouw. Te Gouda is *Maria Wilhelmina van Breda* niet gedoopt, doch wel is daar een *Hendrik van Breda,* komende van Opheusden, op **20** mei 1735 als poorter ingeschreven. In Opheusden vond ik slechts een huwelijk in 1763 van *Gerrit Bujink*, j.m. van Varsseveld, en *Geertruy Winkelman*, weduwe van *Cornelis van Breda*, beiden wonende te Opheusden. Verder zijn te Gouda op 26 aug. 1704 gehuwd *Gerrif Cornelisz. Breda* (zonder ,,*van*"), j.m. van Oudewater, en *Maria Swanenburg*, j.d. van Gouda. Te Oudewater zijn uit dit huwelijk tussen 1705 en 1725 dertien kinderen gedoopt, waaronder evenwel geen *Maria Wilhelmina* of *Hendrik*.

Gevraagd: de herkomst van genoemde *Maria Wilhelmina van Breda Gerritsdr.*, die wel omstreeks 1725—1730 geboren zal zijn.

Aerdenhout. **JHR. MR. C. C. VAN VALKENBURG.**

Feitama-Schouten-Rutgers-Bosch (LXXXI 290). De kwartieren van *Willem Feitama* kunnen als volgt aangevuld worden:

Ouders:

2. *Willem Feifama*, geb. Amsterdam 12 jan. 1664, koopman ald., † 27 dec. 1714 (niet te Amsterdam begraven), tr. buiten Amsterdam (na ondertr. ald. 16 juli 1688)
3. *Elisabeth Rutgers,* geb. Amsterdam 6 febr. 1671, † 20 sept., begr. ald. (Oude Kerk) 24 sept. 1727.

Grootouders:

4. *Jacob Feitama*, geb. Haarlem 1621/'24, koopman te Amsterdam, begr. ald. (Nieuwe Kerk) *28* okt. 1679, tr. Amsterdam 23 febr. 1653
5. *Dianira Schouten*, geb. Amsterdam in 1632, begr. ald. ('Nieuwe Kerk) 1 nov. 1701.
6. *Philips Rufgers, 1631-1701*, tr. Amsterdam 8 febr. 1660
7. *Elisabeth Bosch*, 1640-1698.

Overgrootouders:

8. *Eduard Jacobsz. Feitama*, brouwer in ,,De Trompet", later in ,,De Twee Haringen" op het Spaarne te Haarlem, † in 1642 (tussen 16 aug. en 4 dec.), tr. Haarlem in sept. 1616
9. *Elisabeth Willemsdr.*, † vóór 4 dec. 1642.
10. *Jan Gerritsz. Schoufen*, geb. Amsterdam 1595/'96, zijlakenkoper, begr. ald. (Oude Kerk) 4 mei 1665, tr. ald. 9 april 1617
11. *Trijntgen Lodewijcks*, geb. Amsterdam 1597/'98, begr. ald. (Oude Kerk) 24 aug. 1677.
12. *David Rutgers, 1601-1668*, tr, Amsterdam 19 juli 1626
13. *Susanna de Flines*, 1607-1677.
14. *Dirck Arentsz. Bosch*, geb. Amsterdam in 1615, koopman ald., begr. Amsterdam (Oude Kerk) 16 sept. 1664, tr. ald. 11 jan. 1637
15. *Lijsbefh Ansloo*, geb. Amsterdam in 1616, begr. ald. (Oude Kerk) 21 okt. 1687.

Betovergrootouders:

16. *Jacob Edesz. Feyfama*, geb. te Harlingen, brouwer in ,,De Lely" op het Rokin te Amsterdam 1590/'93, begr. ald. (Nieuwe Kerk) 11 nov, 1631, tr. 1°
17. *Stijntge Jansdr. Blaeu,* † vóór 31 juli 1593 (zie Elias I, pag. 475).
18. *Willem Gijsbertsz.*, brouwer in ,,De Twee Haringen" te Haarlem, tr.
19. *Guertje Dirks,* weduwe en brouwster te Haarlem 1620 (zie Ned. Leeuw 1947, kol. 331).
20. *Gerrit Cornelisz. Schoufen*, geb. Weesp 1566/'67, koopman (?) te Amsterdam, † in 1625, tr. 2° (ondertr. Amsterdam 30 april 1594)
21. *Jannifgen Jans*, geb. Weesp 1566/'67, † tussen 19 jan. 1603 en 15 april 1614.
22. *Lodewijck Cornelisz.*, † tussen 8 jan. 1603 en 2 juli 1609, tr. 2° (ondertr. Amsterdam 31 aug. 1596)
23. *Ghiertgen Cornelisdr.*, geb. Hoorn 1571/'72, † tussen 8 jan. 1603 en 21 maart 1617.
24. *David Rufgers*, 1555-1623, tr.
25. *Josina Lamberts, † 1638.*
26. *Philip de Flines, 1581-1652*, tr. 1°1607
27. *Stijntje Nisbeth, † 1613.*
28. *Arent Dircksz. Bosch*, geb. Gouda in 1580, 1603 koopman ald., 1606 te Muiden, later te Amsterdam, begr. ald. (Oude Kerk) 17 april 1658, tr. (ondertr. Amsterdam 18 maart 1603)
29. *Lijsbefh Jansdr. (de Vogel)*, geb. Amsterdam 1683/'84, begr. ald. (Oude Kerk) 16 okt. 1647.
30. Joost *Claesz. Ansloo*, geb. Amsterdam in 1588, lakenkoper, begr. ald. (Nieuwe Kerk) 29 okt./5 nov. 1635, tr. 1" Amsterdam 18 april 1610
31. *Lijsbefh Gerrifsdr. Hooft, geb.* Amsterdam 1591/'92, begr. ald. (Nieuwe Kerk) 4 juli 1616.

Amsterdam. **MR. P. VAN EEGHEN.**

van der Heyden (LXXVII 77, 149; LXXVIII 234, 349). Mijn veronderstelling dat *Goris* van *der Heyden te* Wezel een zoon geweest zou zijn van *Claes Gorisz. van der Heyden* te Zaltbommel wordt door de volgende acte bevestigd:

Besognes Momboirkamer Utrecht. 5 dec. 1665. *Jannichgen Claes van der Heyden,* weduwe van *Lodewijck van de Poell,* toont een codicil van haar en haar man voor not. G. van Coten 29 mei 1661 en een acte van haar alleen voor idem 7 nov. 1665. In overeenstemming hiermede worden tot mombers over haar twee onmondige kinderen benoemd: haar vader *Claes Gorisz. van der Heyden,* haar broeder *Goris van der Heyden,* haar zwager *Cornelis Jansz. van Munster* en *Anthony Terwe.* De eerste, derde en vierde zijn aanwezig, terwijl *Goris van der Heyden* op 1 dec. 1665 voor burgemeester en schepenen van Wezel een procuratie heeft gegeven, waarbij hij de benoeming aanvaardt.

Jannichgen Claes van der Heyden, jonge dochter te Zaltbommel, tr. 1° (ondertr. Utrecht 23 febr. 1661) *Lodewijck van de Poel,* geb. Utrecht vermoedelijk omstreeks 1625, ged. aldaar Doopsgezind 4 sept. 1647, † Utrecht in 1665 (dood aangegeven 2 okt.), zn. van *Pieter* en *Annichgen Pieters van Ervervelt* en weduwnaar van *Hendrickie Terwen;* tr. 2° Utrecht 7 dec. 1668 *Marten Oillaerts,* geb. te Vlissingen, koopman ald., † vóór 16 maart 1691, weduwnaar van *Tanneken Pieters* en *Cathalijntje Rogiers.*

Amsterdam. **Mr. P. van Eeghen.**

Calff (Kalff) (LXXXI 291).

1. *Aert Willems Calff,* † vóór *3* mei 1635, tr. *Grietje Willemsdr. van Riebeeck.*

   Uit dit huwelijk:

   1. *Willempje Calff,* † na *7* april 1636, tr. *Andries Vries van Gelder,* burger van Utrecht en zadelmaker, † vóór 7 april 1636.
   2. *Grietje Calff,* woonde te Utrecht, † na 29 okt. 1653.
   3. *Teuntje Calff,* woonde te Heerwaarden, † na 23 juni 1665.
   4. *Geertje Calff.*
   5. *Joris Calff,* burger van Utrecht en kistenmaker, † na 7 april 1636.
   6. *Cornelis,* volgt 11.
   7. *Anna Calff,* tr. ?

11. *Cornelis Calff,* majoor op het fort St. Andries, † vóór 29 okt. 1653, tr. *Sara van Dalen,* † na 9 okt. 1690, dr. van *Aert* en *Celiken Gijsbertsdr. van de Poll.*

    Uit dit huwelijk:

    1. *Geertruyd Calff.*
    2. *Margriet Calff.*
    3. *Arent Calff,* tr. *Margrita Galé;* hieruit *Cornelia Calff,* ged. Heusden in 1672.
    4. *Johannes Calff.*
    5. *Wilmina Calff.*
    6. *Willem,* volgt III.
    7. *Krinne Calff.*

111. *Willem Calff,* luit. der cavalerie, ontv. der verpondingen in de Bommelerwaard, rentmr. der Abdij Marienweerd, tr. Zaltbommel (?) *Henriette Willekens,* dr. van een geschutgieter te Enkhuizen.

    Uit dit huwelijk:

    1. *Antonie Calff,* ged. Zaltbommel 1 juli 1680.
    2. *Henricus Calff,* ged. Zaltbommel 19/28 maart 1682.

    3. *Anna Maria Calff,* geb. *7* nov., ged. Zaltbommel 10 nov. 1684, † aldaar 31 mei 1776, tr. Abdij Marienweerd (Gem. Beesd) 14 sept. 1705 *Otto de Ruuck,* ged. Zaltbommel 19 jan. of juni 1682, burgemr. ald., gedep. van het Kwartier van Nijmegen, raad ter Admiraliteit op de Maas, † Zaltbommel 26 nov. 1729. zn. van *Hendrik* en *Ida van de Poll.*
    4. *Comelis Calff,* ged. Zaltbommel 28 mei 1686, † vóór 30 april 1695.
    5. *Sara Woutryna Calff,* ged. Zaltbommel 5 juni 1687, † vóór 29 mei 1689.
    6. *Sara Woutryna Calff,* ged. Zaltbommel 29 mei 1689, i- vóór 24 febr. 1691.
    7. *Sara Woutryna Calff,* ged. Zaltbommel 24 febr. 1691, ondertr. Amersfoort 7 okt. 1718, betoon op Zaltbommel 23 okt. 1718, met *Henric Cornelis Kroesen,* geb. te 's-Gravenhage, wonende te Amersfoort, schepen, raad en canselaer (?) aldaar.
    8. *Cornelis Calff,* ged. Zaltbommel 30 april 1695.

Testament van *Teuntje Calff,* verleden te Heerwaerden voor schepenen Aert Spiegel en Versteech, op 29 okt. 1635. Zij legateert aan de kinderen van haar overleden broer *Cornelis Calff,* majoor op 't fort St. Andries, met namen *Geertruyt, Margriet, Arnt, Johannes, Wilmina, Willem* en *Krinne,* en aan haar zuster *Grietgen Calff,* wonende tot Utrecht, enige effecten.

Voor schepenen Aert Spiegel en Jan Jansz. heeft *Teuntje Calff* op *23* juni 1665 deze legaten gerevoceerd.

Amersfoortse trouwboeken: ondertr. 7 okt. 1718 *Sara Woudrina Kalf* en *Henric Cornelis Kroesen.*

Doopboek Heusden: 1672 *Cornelia,* dr. van *Arndt Calf* en *Margrita Galee.*

Het trouwboek te Zaltbommel eindigt in 1679.

Procuratie- en Certificatieboek Utrecht 1629/1636:

3 mei 1635 *Andries Vries van Gelder,* saalmaker en burger, man van *Willemtgen Calff, Joris* en *Cornelis Calff, Grietgen, Teuntgen* en *Anna Calven,* kinderen en erven van *Grietgen Willems van Riebeeck,* wede. *Aert Willems Calff. 7* april 1636 *Joris Calff,* kistemaker en burger, ook voor *Willemtgen Calff,* weduwe en boedelbeheerster van *Andries Vries van Gelder.*

Maarn. **J. Kalff.**

Maclean-Fetmenger (LXXIV 420). *Lachlan Maclean,* j.m. geb. te Tirey (het eiland Tiree) in het graafschap Argile (Argyll) in Schotland, Capitein Lieutenant in het Regiment van de Heer Overste Lamy van Dunkennie, in guarnisoen alhier, tr. 's-Hertogenbosch (Geref.) 5 aug. 1736 (ondertr. *21* juli) *Eva Sophia Fetmenger,* j.d. geb. alhier, wonende bijde op de Markt.

Blijkens het boek „The Macleans of Boreray, Inverness 1946" van H. H. Mackenzie, is *Lachlan* een zoon van *Charles MacLean* en van *Florence,* dochter van *Neil MacLean* of Drimnacross.

's-Gravenhage. **Dr. Ir. J. Mac Lean.**

Scheurleer-Klaver, Gaarne zal ik ingelicht worden (burgerlijke staat, huidig adres enz.) omtrent *Floris Johannes Willem Jacobus Scheurleer,* geb. 's-Gravenhage 18 aug. 1896, diens echtgenote *Agnita Margaretha Klaver,* geb. Eenrum (Gron.) **28** april 1900 en 'hun zoon *Frans Alle Floris Scheur+*

Zeer, geb. Schoten (thans Haarlem) 3 febr. 1923. Op 12 maart 1926 werden laatstgenoemden ambtshalve uit het bevolkingsregister van Maastricht afgeschreven: vertrokken zonder bekende bestemming.

's-Gravenhage J. M. CHARME-DE LEUR.

Spaen. Gevraagd genealogie en wapen van het geslacht waartoe de volgende personen behoorden:

1. ***Pieter** Leendertsz. Spaen,* geb. te Sommelsdijk, meekraphandelaar in „De Drie Meebalen" aan de Hoogstraat te Rotterdam, tr. aldaar 5 juni 1588 ***Mariken Alewijns Smit,*** dr. van ***Alewijn Dircksz.*** en *Leentgen* ***Cornelisdr.***
   Uit dit huwelijk:

11. ***Leonard** Spaen,* meekraphandelaar als boven, † Rotterdam 25 nov. 1657, tr. aldaar (voor, schepenen) 14 sept. 1631 ***Margaretha Besemer; zij*** hertr. (ondertr. Rotterdam 23 nov. 1658) Mr. ***Theodorus Pelt.***
    Uit het eerste huwelijk:
    1. ***Willem** Spaen,* luitenant, is dood 1675, tr. (waar ?) *Susanna* ***Barnard,*** waaruit een dochter ***Margareta.***
    2. ***Leonard** Spaen,* kapitein, getrouwd met ?; had o.a. een zoon ***Leonardus.***
    3. ***Jacobus** Spaen,* in leven 1677.
    4. ***Pieter** Spaen,* koopman te Rotterdam, † 17 okt. 1678, tr. (ondertr. voor schepenen van Rotterdam 25 juni 1661) ***Alijdis** Bick,* van Gouda.
    5. ***Catharina,*** tr. Wassenaar 7 mei 1670 *Johan Dou,* schout van Rijnland benoorden de Spaarndammerdijk.

   Pieter Leendertsz.** Spaen* (1) had een broer ***Willem, die naliet: ***Huych en Agata,*** tr. *Cornelis Goossen* ***Groenhout.***

Amsterdam. DR. H. W. VAN TRICHT.

Verhoeff, ***Maria Verhoeff,*** weduwe van ***Jan van** Rijn,* tr. Buren 18 mei 1679 ***Izaak van Goudoever,*** geb. Utrecht 23 maart 1643.

Gevraagd: plaatsen en data van geboorte en/of doop en van overlijden en/of begraven, alsmede de namen der ouders van voornoemde *Maria Verhoeff.*

Aerdenhout. A. E. RAHUSEN.

Vink. Gaarne inlichtingen (burgerlijke staat, huidig adres enz.) omtrent ***Mechelina Margaretha** Vink,* geboren te Herveld op 2 juni 1871, dochter van ***Carl** Vink* en *Jacoba* ***Margerita Charisius,*** op 24 mei 1889 ambtshalve uit het bevolkingsregister van Elst (Betuwe) afgeschreven: vertrokken zonder bekende bestemming.

's-Gravenhage J. M. CHARISIUS-DE LEUR.

Visscher, Wanneer en waar is geboren ***Johanna Visscher,*** dochter van Mr. ***Carel Wouter Visscher*** en ***Anna Anthonia van Muyden,*** en tweede echtgenote (huwelijk Arnhem 3 april 1803 van Dr. Otto ***de** Ruuk?*

Arnhem. DR. W. F. LEEMANS.

van Wijk, Nussjes (Nieszen, Mutijes), van **Beugum.** In 1732 trouwden te Veenendaal ***Jan van Wijk,*** j.m. van Tricht, en *Jannetje* ***Nussjes (Nieszen, Mutijes).*** j.d. van Veenendaal. Een zoon van dit echtpaar, ***Willem** J.,* tr. vermoedelijk 1763 te ? ***Páeternella van** Beugum,* uit Dordrecht. Gevraagd nadere gegevens over bovengenoemde personen.

Rotterdam. P. VAN WIJK VAN BRIEVINGH.

Portret van onbekende. Door erfenis kwam ik enige tijd geleden in het bezit van vier met potlood getekende portretten, drie van dames en een van een heer, allen omstreeks 20 à 30 jaar oud: mogelijk drie zusters en een broer. Alle portretten zijn gesigneerd: „J. Kayser f. 1834" en zijn van formaat 21 X 25,5 cm. Van een van deze portretten is een steendruk (C.C.A. Last. Lith. Steend. v. Desguerrois en Co.) gemaakt, welke hierbij wordt gereproduceerd.

Aangezien de vorige eigenaren iedere aanwijzing omtrent de identiteit der afgebeelde personen achterwege lieten, en ik deze personen ook niet aan de hand van genealogieën kan thuisbrengen, is mijn hoop op de steendruk gevestigd. Deze immers duidt er op, dat er daarvan meer in omloop zijn (geweest ?). Kan een van de lezers mij hierover inlichten ?

's-Gravenhage. IR. J. A. WALLAND.

Onbekend wapen. Het volgende ruitvormige wapen komt voor op een vrouwenportret Anno 159(5?):
gedeeld:

1. doorsneden: a. in goud een rood Jeruzalemskruis, tussen de vier kruisarmen vergezeld van vier dito kleine kruisjes: b. in rood vier zuilen 2 aan 2 geplaatst. De rechter bovenste en de linker onderste zilver en de linker bovenste en rechter onderste zwart (?);

11. In rood drie zilveren schijven, geplaatst 2 en 1.
Opschrift: „Aet. Suae 26".
Gaarne suggesties ter identificatie van dit portret.

Zutphen. M. M. DOORNINK-HOOGENRAAD,
Archivaris der Gemeente Zutphen.

INHOUD VAN DIT NUMMER:

Bestuursberichten. — Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 11 juli 1964 in het Raadhuis der gemeente Maarssen (U.). — Jaarverslag 1963. — Het stoomwerktuig, een 19de-eeuwse wapenfiguur, door Drs. J. A. de Boo. — Stamreeksen Van Brienen, door Prof. Dr. G. A. W. Rutgers. — Het geslacht Marijnen uit, Boxtel, door Mr. E. F. Panhuysen. — Korte Mededelingen: Het wapen van het waterschap „De Runde"; Het wapen van het geslacht Boode. — Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede"*, *Backershaegenlaan* 70, *Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE, *Bleijenburg* 5, *'s-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op post re kening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 10 **LXXXI e Jaargang** **oktober 1964**

BESTUURSBERICHTEN.

Het bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van Jhr. Ir. M. H. van Beresteyn en Mr. A. Murman, respectievelijk sedert 1920 en 1952 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:	Voorgesteld door:
P. W. N. ARRIëNS, *Kerkstraat 2, Diepenveen.*	Mr. J. H. DE VEY MESTDAGH, Wassenaar.
Mejuffrouw F. A. VAN BEEMEN, *Meije 12, Bodegraven.*	1. VAN BEEMEN, *Bodegraven.*
L. C. BOOGERD, *Blauwe Kamerlaan* 2, *'s-Gravenhage.*	Jhr. Ir. A. C. VON WEILER, *Oegstgeest.*
W. VAN GELEUKEN VAN DE BRUGGE TE HUNSEL, *Duinlaan 145, Loosduinen.*	Jhr. W. P. DE KOCK, *'s-Gravenhage.*
Mr. F. VAN DER MINNE, *Dubbelsteijnlaan* 47, *Dubbeldam.*	P. FORBES WELS, *Laren (N.-H.)*
L. W. PINO, Groot *Hertoginnelaan* 223, *'s-Gravenhage.*	1. VAN BEEMEN, Bodegraven.
Drs. F. TENHAEFF, *Kanaalweg 35, Scheveningen.*	Ir. R. Ch. VISSER, *Gouda.*
Mr. W. A. J. TIMMERMANS, *Sarphatiestraat 103 11, Amsterdam-C.*	D. J. M. A. BRAAKENBURG VAN BACKUM, Amsterdam.
Dr. J. A. WEIJEL, *Guido Gezellestraat 11,* Amstel-dam-Z.	K. A. CITROEN, Amsterdam.
Ir. J. W. DE WINTER, *Casilla* de *correo* 11, *Salta (Argentinië).*	DE SECRETARIS VAN HET GENOOTSCHAP.

Adreswijzigingen:

P. VAN AMELROOIJ,	M. H. Tromplaan 1, *Castricum.*
Ir. W. C. ENGELEN,	Bonendaal 35, *Warnsveld.*
Mejuffrouw L. E. EZECHIëLS,	Hoendiepstraat 10, *Amsterdam-Z.*
H. E. VAN DER KUN,	Riouwstraat 110, 's-Gravenhage.
W. baron VAN OLDENEEL TOT OLDENZEEL,	Dorpsstraat 33, *Putte (N.-BT.).*
J. Th. A. PESKENS,	Meerweg 41, *Bussum.*
Mr. A. N. baron DE VOS VAN STEENWIJK,	Van der Molenallee 46, *Doorwerth* (Gld.).
E. M. F. WIERCS VAN RHIJN,	Prinses Marijkelaan 5, *Oegstgeest.*

Mre. Paul Adam
1902—1964.

Op zijn buitenverblijf *te* Saint Aubin-en-Bray in Picardië overleed 16 juli 1964, geheel onverwacht, aan een hemorragie, Maître *Paul Adam*, Doctor in de Rechten, avoué près la Cour d'Appel de Paris.

Mre. Adam, heraldicus van internationale betekenis, wiens voordracht over staatswapens en familiewapens in de middeleeuwen verscheidene onzer leden nog onlangs, in juni van

dit jaar, op het genealogisch-heraldische Congres te 's-Gravenhage hebben beluisterd, dient ook door ons Genootschap te worden herdacht.

Paul Adam werd geboren te Bar-le-Dut de 12de januari 1902. Hij trouwde in eerste huwelijk *Marie Louise Lefebvre* en na haar overlijden haar nicht *Madeleine de Vassal-Rignac*. Tegen de dertiger jaren van deze eeuw begon hij zich te interesseren voor de familie van zijn moeder, *Evèn*. Later deed hij verscheidene van zijn geschriften verschijnen onder de naam *Paul Adam-Evèn*.

Als zijn eerste publicatie geldt: „Notice généalogique sur la branche de la famille Van der Noot habituée en Luxembourg, ses alliances et sa descendance", Paris, Luxembourg, 1934. Elijkens zijn artikel in ons Maandblad van 1956: „Aantekeningen op de gen.ealogie der eerste heren van Helmond uit het huis Berthout" en zijn medewerking aan de oprichting van het Centre généalogique de Paris omstreeks dezelfde tijd heeft hij de genealogie nimmer uit het oog verloren. De geslachtkunde opende hem de weg naar de wapenkunde en op dit gebied zou hij zich ten volle ontplooien. Reeds in 1936 bezorgde hij de uitgave van Charles. René d'Hozier's „Armorial des duché de Luxembourg et comté de Chiny". Van 1946 tot 1964 volgt dan een onafgebroken reeks artikels op wapenkundig terrein, Hij publiceerde deze in drie Franse en twee Spaanse tijdschriften en voorts in Belgische, Britse, Luxemburgse, Portugese en Zwitserse periodieken en jaarboeken en in het Bulletin International Archivum Heraldicum, daarnaast in tentoonstellingscatalogi en in de verslagen van genealogisch-heraldische congressen. Een gedetailleerde lijst van Mre. Adam's oeuvre zal worden gegeven in het Belgische maandblad Le Parchemin.

Het grootste belang voor de wetenschap hebben ongetwijfeld zijn geannoteerde uitgaven van middeleeuwse wapenboeken, zo b.v. (met Léon Jéquier) „Un armorial français du XIIIe siècle, l'armorial Wijnbergen" in Archives Héraldiques Suisses, 1951-1954, en (eveneens met Léon Jéquier) „L'armorial universel du héraut Gelre", waarvan reeds drie gedeelten zijn uitgekomen in jaarboeken der Archives Héraldiques Suisses, 1961-1963,s terwijl het slot en de samengevoegde overdrukken in 1964 moeten verschijnen. Zo maakte hij belangrijke bronnen van de wapenkunde toegankelijk.

Mre. *Adam* was voorzitter van de Académie Internationale d'Héraldique en bestuurslid van verscheidene Franse genootschappen op het gebied van heraldiek en genealogie en heeft daarvoor tal van voordrachten gehouden. Zijn grote verdienste werd ook in het buitenland erkend, o.a. door onderscheidingen van vreemde staatshoofden en het erelidmaatschap van het Institut grand-ducal de Luxembourg.

„Je travaille très vite", bekende hij eens, maar oorzaak daarvan was ongetwijfeld zijn -uitzonderlijke, parate kennis van West-Europese middeleeuwse wapens en de volkomen beheersing van zijn stof. Daardoor en door zijn intelligente zakelijkheid was hij ook een meester in het dateren van wapenhandschriften.

Evenals bij het heengaan in 1948 van zijn medewerker Galbreath is de verslagenheid in de kring der heraldici groot bij het overlijden van deze eminente en sympathieke geleerde; het is ook geen geheim, dat hem een belangrijke rol was toegedacht bij de organisatie van het volgende internationale congres voor genealogie en heraldiek te Parijs in 1966, Moge de nagedachtenis van Mre. *Paul Adam* worden geëerd doordat jongeren, die daartoe de bekwaamheid bezitten, de boeiende studie van de heraldiek — en het onderzoek naar

haar nog steeds niet geheel opgehelderd ontstaan — voortzetten met dezelfde voorbeeldige energie, die hem dertig jaren lang heeft gekenmerkt. E. C. M. LEEMANS - PRINS.

Het voorgeslacht van Clara van Sparwoude,

door DRS. J. F. JACOBS.

(Vervolg van LXXVIII, kol. 256.)

Ter aanvulling van mijn artikel 'over het voorgeslacht van Clara Jansdr. van Sparwoude in De Nederlandsche Leeuw, jrg. 78 (1961), p. 201-211, 239-256, volge hier een samenvatting van hetgeen sedertdien door de heren M. Thierry de Bye Dólleman, C. Hoek en mijzelf aan nieuwe gegevens werd opgediept. Te groot is mijn verplichting aan de eerstgenoemden, dan dat ik niet uitdrukkelijk mijn dank zou willen uitspreken voor hun enthousiaste medewerking aan mijn onderzoek.

Gemakshalve heb ik voor deze aanvullingen de indeling van mijn artikel gevolgd.

§ 1. Inleiding.

Behalve op de rentmeestersrekeningen en geslachtsregisters in het archief van de stichting Clara Jansdr. van Sparwoude zij de onderzoeker, die zijn afstamming van een van Clara's erfgenamen nagaat, gewezen op een zestal genealogische tabellen, samengesteld in 1669, in de collectie Van der Lely van Oudewater van de Hoge Raad van Adel [1]). Deze tabellen werken de nakomelingschap van de door Clara begiftigden uit tot omstreeks 1669 (zij zijn ook nadien nog korte tijd bijgehouden) en bevatten door hun contemporaine informatiebronnen — „uyt den mont ende schriftelijcke onderrechtinge van den vrunden, die anno 1669 in leven waeren" — waardevolle gegevens uit de tijd, waarover het stichtingsarchief nagenoeg verloren is gegaan.

§ 4. **Heynrick Jansz. en Claer Gerytsdr. van Spaer (n) woude.**

Reagerend op mijn artikel schreef de heer M. Thierry de Bye Dólleman mij [2]): „Gezien de gewoonte vóór 1600 om een kind naar een van zijn voorouders te vernoemen en daarbij ook diens achternaam over te nemen, is in het Sparwoudeprobleem toch de meest logische oplossing, dat *Clara* compleet met de achternaam *Van Sparwoude* vernoemd is naar haar grootmoeder *Claertgen Heynrick Jansz. goudsmids weduwe"*, en vervolgens, aansluitend op mijn gevolgtrekkingen uit de inschrijving in het Delftse maanboek van 1482, „Gezien het leeftijdsverschil van één generatie tussen *Ermyne van Spairwou Gerytsdr.* en de kleine *Jan Heynrick Jansz.z.* ligt het voor de hand, dat *Claertgen* een zuster van deze *Ermyne* was en dat zij dus zou heten *Claertgen van Spairwou Gerytsdr.*".

Een schitterende bevestiging van deze conclusie bracht kort nadien zijn ontdekking van een Haarlemse transportakte van oktober 1487 [3]):

---

[1]) Hoge Raad van Adel, collectie Van der Lely van Oudewater, portefeuille *Van Sparwoude*. Eén der tabellen, betreffende het nageslacht van *Clara*'s halfbroeder *Adriaen Jansz.*, is gepubliceerd in Genealogische en Heraldische Bladen, jrg 2 (1907), p. 502-505.

[2]) Brief van 12 aug. 1961.

[3]) G.A. Haarlem, rechterlijk archief, no. 76-3 (magazijnno. F 350), f. 103v.

„*Heinrick Jansz.* van Delf als man ende voecht van *Claer Geryfsdochter van Sperwoude* zijnen wijve vercoopt Geryt Jansz. van Berkenrode alzulke vier rijnsgulden min een oirt sjairs als hij in den name van zijnen wijve jairlicx heeft uuyt een sate lants mitter huysinge dairop staende gelegen in den ban van Sperwoude bij de kerck, ende op dese tijt gebruyct *Claes Heinricxz.* des voirs. *Claren* moeder man. Behoudelick dat hijt lossen mach, zoe wanneer hijt him een half jair tevoeren geseyt sal hebben, elke penninck mit XII derselver penningen ende mitten verschenen renten na belope van den tijt.".

Wellicht is hier sprake van dezelfde „woninge met vijff ende twintich maden lants gelegen tot Spaerwoude bij de kerck" als, blijkens de rentmeestersrekening over 1623, door *Clara Jansdr.* werd nagelaten.

De aansluiting van de Delftse *Van Sparwoude's*, die het wapen met de vis en de twee sterren voerden, op het oude Kennemer geslacht *Van Spaer(n)woude* is hierdoor overtuigend bewezen. Al blijft de positie van heer *Vincent Willemsz.* en *Jan Willemsz. van Sparwou* (noot 37 van mijn artikel) nog moeilijk te bepalen [4]), *Clara Jansdr. van Sparwoude*, de dochter van *Jan Heynrick Jansz.z.*, is vernoemd naar haar grootmoeder *Claer Gerytsdr. van Spaer(n)woude*. Zij voerde evenwel het wapen van haar grootvader *Heynrick Jansz.*, m.a.w. van de rechte lijn, zoals bij dergelijke naamgeving gebruikelijk was.

Wie zou menen, dat het onderzoek naar *Clara*'s kwartieren onder de Kennemer *Van Spaer(n) woude's* nu vrijelijk in brede bedding kan uitstromen, onderschat de moeilijkheden, die zulk een middeleeuws geslacht van lage landadel de onderzoeker nog kan bieden. Ik gewaagde indertijd al van dit oude geslacht waarin de Geryt's talrijk zijn, in uiteenlopende takken. De vraag klemt, welke *Geryt van Spaernwoude* Claer Gerytsdr.'s vader was.

Bekend is tot dusver het volgende: *Claer Gerytsdr. van Spaer(n)woude is* vóór 1477, het geboortejaar van Jan Heynrick Jansz.z., gehuwd met *Heynrick Jansz.*, goudsmid. Zij had een zuster *Ermyne*, die in 1482 zes en dertig jaar oud was, dus geboren is omstreeks 1446. Haar vader is vóór 1487 overleden, doch haar moeder leefde toen nog, hertrouwd met *Claes Heynricxz.*

In de periode 1440-1490 komen, voorzover bekend, te Spaarnwoude vier verschillende Geryt's van Spaernwoude's voor:

1. *Geryt van Spaernwoude*, zoon van *Geryt van Spaernwoude Jansz.*, beleend op 20 oktober 1429 met de hofstede van Spaarnwoude, die hij op 31 oktober 1438 overdraagt aan *Jan* van *Spaernwoude Claesz.* „sijn neve" [5]), zegelt op 28 december 1447 als schout van Spaarnwoude [6]); ofschoon hij nog op 16 maart 1459 wordt vermeld [7]), blijkt uit enige aktes van 20 april en 12 juni 1454 [8]), dat zijn vrouw *Geertruyt Dircxdr. van Bakenesse*, †1452 [9]), kinder 1 oos is overleden, daar haar broeder en zuster in haar nalatenschap delen:
2. *Geryf van Spaernwoude Ysbrantsz.*, zoon van *Ysbrant van Spaernwoude Dircxz.*; deze *Geryt* overleed 'evenwel reeds in 1442/'43 [10]), vóór 24 april 1444 [11]), terwijl zijn weduwe *Jutte Heynricxdr.* [12]) overleed op 2 augustus 1475 [13]); noch de opgave van hun kinderen in een akte van 29 augustus 1449 [14]), noch het hs.-familiekroniekje van hun zoon *Ysbrant van Spaernwoude Gerytsz.* [15]) bieden enige aanwijzing voor een aansluiting;
3. *Geryf van Spaernwoude*, overleden vóór 25 januari 1462, wanneer „*Agniese Geryfs weedwy van Spernewoude* mit hoeren kinderen" vermeld wordt als belending te Spaarnwoude [16]); veelal werd echter de opgave der belendingen uit oudere aktes overgenomen, zodat de vermelding van Agniese Geryts weduwe mogelijk vroeger te dateren is: het voorkomen van de medebelending Willem Baertsz. in aktes van 30 juni 1436 [17]) en 3 mei 1437 [18]) verplicht tot dit voorbehoud;

---

4) Jan *Willemsz. van Sparwou* vind ik voor het eerst vermeld in het Delftse kohier van de tiende penning van 1543 (A.R.A., archief van de Staten van Holland voor 1572, no. 187, f. 1.60).

Heer *Vincent Willemsz. van Sparwou* verkreeg op 10 aug. 1546 licentia testandi (R.A. Utrecht, archief van het kapittel ten Dom. no. 2464, dl. 6, f. 9). Verg. P. M. Grijpink, Register op de parochiën, altarenvicarieën en de bedienaars zooals die voorkomen in de Middeleeuwsche rekeningen van den officiaal des aartsdekens van den Utrechtschen dom, dl. 5 (Delflandia), 1934, p. 110.

In dit verband zij gewezen op *Vincent*'s relatie tot *Cornelius Musius*, verg. P. Opmeer, Historia martyrum Batavicorum, 1625, p. 76, 77: „Voluit eum (d.i. *Musius*) testamento ex asse sibi declarare haeredem *Vincentius Sparenwondanus*, probus et opulentus sacerdos, sed haereditatem se aclirc nolle respondit. Quin cum aedes suas utendas fruendas Vincentius ipsi legasset, mortuo illo eas vencli curavit Musius, pretiumque Veteris Ecclesiae publicorumque pauperum necnon Nosocomii praefectis distribuendum tradidit, nihil sibi ex hoc legato vel fideicommissi nomine reservans.''.

Zijn overlijdensdatum, 30 nov. 1352, wordt bevestigd door G.A. Delft,, oud-archief, no. 678, rekening 1554/5, f. 135. Archief van het bisdom van Haarlem, archieven van kerken, kloosters, en staties, no. 596, f. 189v., vermeldt een testamentaire gift uit handen van de executeur: „Ontfangen van heer Vincent *Willemsz. Sparwou* s. g. VI gulden. Actum den Ien decembris anno XVcLII bij handen van heer Vincent Brasser".

5) Mede ter verduidelijking van hetgeen volgt, deel ik hier de achtereenvolgende beleningen met de hofstede van Spaarnwoude en de bijbehorende manschap van 44 maden lands mede: 24 jan. 1387 *Gheryt Jansz. van Spernenwoude met* „alzulc goed als *Jan van Spernenwoude* sijn vader van den here van Waterlant te houden plach, daer die manscip of aen minen here ghecomen is" (A.R.A., archief van de leen- en registerkamer van Holland, no: *50*, f. 245 v), 20 okt. 1429 *Geryt van Spernewoude*, na het overlijden van zijn vader (alsvoren, no. 62, f. 108v en ingevoegd blad), 31 okt. 1438 *Jan van Spernewoude Claesz.*, na overdracht door Geryt van Spernewoude (alsvoren, no. 114, f. 93 v), na zijn cloocl, voor 29 juli 1449 (alsvoren, no. 116, Kennemerland, f. 5 v, 6), onzekerheid over terugval aan de graaf, verg. akte van 23 okt. 1454 (alsvoren, no. 116, Kennemerland, f. 23, 23 v), tot deze op 25 jan. 1462 *Jan*'s weduwe *Janne van Delf* beleent (alsvoren, no. 117, Kennemerland, f. 17 v, 18), die de hofstede op 5 sept. 1465 overdraagt aan Geryt van Berekenrode (alsvoren, no. 117, Kennemerland, f. 18, 18 v).

6) G.A. Haarlem, oud-archief, le afd., no. 2149.

7) Archief v de kerkvoogdij der hervormde gemeente te Haarlem, no. 386, f. 69, v. 70.

8) Alsvoren, no. 186, f. 75 v-77.

9) Alsvoren, no. 159, f. 24 v, 25.

10) Alsvoren, no. 147-17, f. 5 v, 8.

11) A.R.A. archief van de leen- en registerkamer van Holland, no. 113, Kennemerland, f. 6, 6 v.

12) Bibliotheek van het seminarie (theologicum) te Warmond, hs. 93 H 32. p. 34. 55. 69. Verg. Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom van Haarlem, dl. 16 (1891), p. 91-93.

13) A.R.A., familiearchief Heereman van Zuydtwijck, Faeh VI, hs. Vnw *Spaer(n)woude*, f. 12.

14) Bibliotheek van het seminarie (theologicum) te Warmond, hs. 93 H 32, p. 54, 33. Verg. Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom van Haarlem, dl. 16 (1891), p. 91, 92.

15) A.R.A., familiearchief Heereman van Zuydtwijck, Fach VI, hs. *Van Spaer(n) woude*. Het hs., behelzende financiële administratie en familieaantekeningen van *Ysbrant van Spaernwoude Gerytsz.* (1432—1509), clc aantekeningen voortgezet door zijn nakomelingen, is onlangs door de heer M. Thierry de Bye Dólleman en mij uitgegeven in het Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie, deel 18 (1964), p. 81-116.

16) A.R.A., archief van de leen- en registerkamer van Holland, no. 117, Kennemerland, f. 18.

17) Alsvoren, no. 114, f. 49 v.

18) Alsvoren, no. 114, f. 58 v, 59.

4. *Geryt van Spaernwoude Willemsz.*, zoon van *Willem van Spaernwoude Florysz.*, beleend op 27 juli 1462 met twintig maden lands in de ban van Spaarnwoude [19]), overleden vóór 13 april 1478 [20]).

Veronderstelling 1 en 2 leiden tot tegenstrijdigheid met hetgeen gegeven is. Zolang geen verdere Geryt's uit deze tijd naar voren komen,, blijft slechts de keuze tussen Geryt van *Spaernwoude*, tr. *Agniese, en Geryt van Spaernwoude Willemsz.*

Van de eerstgenoemde is behoudens de vermelding van zijn weduwe niets bekend, De toevoeging „mit hoeren kinderen" houdt echter een pleit in voor de aansluiting van *Ermyne* en *Claer* op deze *Geryt van Spaernwoude.*

Doch ook de andere veronderstelling *is te* onderzoeken. Het genealogische verband, waarin men *Geryt van Spaernwoude Willemsz.* moet plaatsen, blijkt uit de volgende beschikkingen over twintig maden lands in de ban van Spaarnwoude in de leenregisters van de grafelijkheid:

1414 sept. 3: toezegging aan *Florys van Spernewoude Willemsz.* en zijn nakomelingen van 20 maden lands, door hem in leen gehouden van *Gheryt van Spernewoude* „sinen neve", „die *Gheryt* voirscr. voirt van ons te leen hout", indien *Gheryt* of diens nakomelingen het leen zouden verbeuren of verzuimen [21]);

1422 dec. 20: bevestiging van de koop door *Florys van Spernewoude* van 20 maden lands, gelegen „in den ambocht van Spernewoude in Florys zate van Spernewoude, dair *Florys* voirs. nu ter tijt op woent, diewelke XX maden lands *Gheryt van Spernewoude* plagen toe te horen", evenwel onteigend waren „overmids dat *Gheryt* voirs. sinen dijc niet gemaect en had als gekuert was",") ;

1454 okt. 23: belening van *Willem van Spernewoude Florysz.*, na overlijden van zijn vader, met 20 maden lands, die deze „te houden plach in leene van dengenen die besitter was van der hofstede van Spernewoude"; de belening geschiedt door de graaf op grond van de toezegging van 1414: „mits dat wij meynden, dat die hofstede van Spernewoude bestorven wair an ons bij der doot van *Jan van Spernewoude* [5]), die se van ons te leen te houden plach, ende *Florys* zijn vader voirtijts in den jaere XIIIIc ende vierthien verworven hadde ..., al wairt dat diegene die besitter wair van der hofstede van Spernewoude die tegen ons verbuerde off versuymde, hij nochtans dairmede sijn leen niet verbueren noch versuymen en soude" [23]);

1462 juli 27: belening van *Geryt van Sperenwoude Willemsz.*, na overlijden van zijn vader [19]);

1478 april 13: belening van *Willem van Spernewoude Gerytsz.*, na overlijden van zijn vader, „ende alsoe *Willem* voirs. noch beneden sijnen mondigen jaeren is, soedat hij ons noch geen hulde ende manscip doen en mach, soe heeft ons voir hem hulde, eed ende manscip gedaen *Claes van Spernewoude* sijn oom ende rechte voicht" [20]);

1543 nov. 5: belening van heer *Claes Willemsz. van Sperwou*, priester, na overlijden van zijn vader [24]).

De leenrechtelijke complicaties als gevolg van de beschikkingen van 1414-1454, waardoor *Florys van Spaernwoude Willemsz.* en zijn nakomelingen getracht hebben hun achterleen — want *Florys* hield de twintig maden in leen van *Geryt van Spaernwoude Jansz.* en de beleningsakten van 1454, 1462 en 1478 bleven duiden op een leenverhouding tot de hofstede van Spaarnwoude — tot rechtstreeks leen van Holland te laten promoveren [25]), kunnen hier niet nader worden onderzocht. Ik wil slechts de mogelijkheid aangeven van een uitbouw van de kwartierstaat van *Clara Jansdr. van Sparwoude* in deze richting. En in dat verband zijn de beleningen van 1478 en 1543 van belang. Immers de voorstelling, dat *Ermyne (1446 --1526)* en *Claer* (tr. vóór 1477, †1531/2) nog een broeder *Willem* (minderjarig in 1478, † 1543) hebben gehad, en dat de weduwe van hun vader *Geryt van Spaernwoude Willemsz.*, die omstreeks 1478 overleed, vóór 1487 hertrouwde met *Claes Heynricxz.*, is niet onlogisch, al impliceert zij wel een respectabele leeftijd voor elk der drie kinderen.

Een definitief oordeel in de vraag naar de vader van *Claer Gerytsdr. van Spaernwoude: Geryt van Spaernwoude*, tr. *Agniese*, of *Geryt van Spaernwoude Willemsz.*, *is* m.i. op grond van het beschikbare materiaal nog niet te geven. Ook moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid, dat nog meer Geryt s opduiken. Ik heb alleen het voor en tegen van de eventuele aansluitingen afgewogen.

Het vernoemen naar voorouders en het overnemen van hun geslachtsnaam komt in de 15de en 16de eeuw meer voor, in het bizonder wanneer men daarvan enig maatschappelijk aanzien verwachtte. Het geval *Van Spaerwoude* staat niet op zichzelf; illustratief is in dat opzicht het Haarlemse geslacht *Van Schoten*. „Zoals bij al dergelijke families voerde vrijwel elk huwelijk van een meisje met een patronymicus tot een profusie van nieuwe *Van Schoten*'s" (Dólleman).

Uit zulk een verbinding is ongetwijfeld *Jan van Schoten Claesz.* voortgekomen, schepen van Haarlem, wiens zegel aan een charter van 14 mei 1455 [26]) (zie afb.) een wapen vertoont, dat, geheel afwijkend van het geslachtswapen *Van Schoten*, alsvolgt omschreven zou kunnen worden: een schuinrechts geplaatste vis, aan weerszijden vergezeld van een zespuntige ster; tussen de kop van de vis en de linkse (bovenste) ster een kleine ring, wellicht een brisureteken: schildhouder: een griffioen. Het randschrift luidt:

S. IAN VÄ SCOTEN CLAES ZOE.

19) Alsvoren, no. 117, Kennemerland, f. 7 v.

20) Alsvoren, no. 119, Kennemerland, f. 4.

21) Alsvoren, no. 54, f. 120v, 121.

22) Alsvoren, no. 61, f. 36 v, verg. no. 315, f. 80.

23) Alsvoren, no. 116, Kennemerland, f. 23, 23 v.

24) Alsvoren, no. 126, Kennemerland, f. 13 v.

25) Niettegenstaande de beleningen met de hofstede van Spaarnwoude en de manschap van 44 maden lands het leenbezit van *Florys van Spaernwoude Willemsz.* uitdrukkelijk begrepen (alsvoren, no. 56, f. 54 v, no. 281, f.135). Het leenhof van Holland stelde *Florys'* nakomelingen dan ook in het ongelijk (A.B.A., archieven van de leenhoven van Holland en West-Friesland, A: leenhof van 1519 tot 1577, no. 2a: register van sententies 1525-1574, sententies d.d. 13 jan 1548 en 17 jan. 1568).

26) G.A. Haarlem, oud-archief, le afd., no. 713.

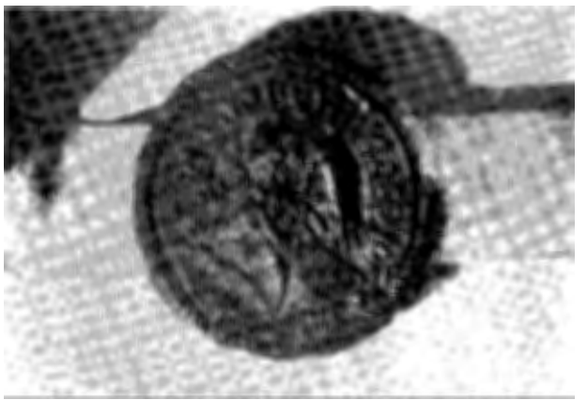

Zegel van *Jan van Schoten Claesz.*, 1455.

De overeenkomst van dit wapen met dat van *Heynrick Jansz.*, goudsmid, doet een nauwe relatie tussen beiden veronderstellen [27]). Dat *Heynrick Jansz.* — „van Delf" zoals de Haarlemse transportakte van oktober *1487* preciseert — wel eens een Haarlemse schepenzoon kan zijn, die met een meisje *Van Spaernwoude* trouwde en zich eerst toen, doch in ieder geval vóór 1482 te Delft als goudsmid vestigde, is een gedachtengang, die zich hier als het ware opdringt.

Jan van Schoten Claesz. voert dus de naam *Van Schoten*, doch handhaaft zijn vaderlijke wapen. Daar in het begin der 15de eeuw geen Claes *van Schoten te* ontdekken valt, die zijn vader zou kunnen zijn, moet men erop bedacht zijn, dat deze misschien in het geheel geen *Van Schoten* was en alleen een patronym voerde.

In de Haarlemse thesauriersrekening van 1430 komt een *Geertruyt van Schoten Claes Heynricxz.dr.* voor [28]), en in een ledenlijst van het H. Kerstmisgilde van 1497 is sprake van een stoel, afkomstig van *Jan van Schoten*, die deze van *Willem Claes Heynricxz.z.* „sijn broeder" genomen had [29]). De vader van *Willem, Jan* en *Geertruyt* — en denkelijk ook van heer *Symon van Schoten Claesz.* [30]) en *Mosselt Claesdr. van Schoten* [31]) — is bijgevolg *Claes Heynricxz.*

Deze kennen wij echter, evenals zijn broeder *Dirc Heynricxz.* [29]), als lid van het H. Kerstmisgilde. Hij wordt als zodanig vermeld van 1388 [32]) tot 1432 [33]) en is — blijkens de varianten *Claes Heynric Dircxz.z.* in 1388 [32]) en *Dirc Heynric Dircxz.z.* in 1412 [34]) — een zoon van *Heynric Dircxz.* Ook deze vinden wij vermeld als lid van het gilde, vanaf de oudste ledenlijst van 1371 [35]) tot 1402 [36]), eenmaal — in 1378 — tezamen met zijn vrouw [37]). Indien de aansluiting van *Heynrick Jansz.*, goudsmid, op *Jan van Schoten Claesz.* juist is, dan is *Heynrick Jansz.* vernoemd naar zijn overgrootvader *Heynric Dircxz.*, hetgeen verklaart waarom hij van de toenaam *Van Schoten* heeft afgezien. *Heynric Dircxz*, is dan te beschouwen als de oudste bekende voorvader in de rechte lijn van *Clara Jansdr. van Sparwoude.*

Minder gefundeerd, en niet meer dan een werkhypothese is de gevolgtrekking uit een drietal aktes over de helft van 24 maden leengoed te Spaarnwoude, in afschrift overgeleverd door Librecht Opt Straeten van der Moelen. Deze leenaktes, resp. van 10 maart 1467 [38]), 10 september 1479 [39]) en 27 oktober 1485 [40]), veroorloven wellicht een bepaling van *Heynrick Jansz.*'s voorgeslacht van moederszijde. Zij luiden:

> „Ick Gerrit van Berckenrode Janss. doe condt allen luyden, dat ick verleent hebbe ende verlije *Catrine Simonsdochter van Sparwoude* die helfte van vier ende twintich maden lants leggende in den ban van Sparwoude alsoo groot ende cleyn als *Jan van Sparwoude* des voors. *Catrinen* broeder te leene te houden plagh van de hoffstede van Sparwoude, welck lant *Catrine* voors. ende haer naecomelingen houden sal van mij ende mijne naecomelinghen tot eenen rechten leen, behoudelijcken mij ende eenen ygelijcken sijns rechts. Des t'eenen oirconde soo hebbe ick mijn segel hierbeneden aengehangen int jaer ons heeren 1467 opten 10 dach van meerte.";

27) Na de totstandkoming van dit artikel werden door de heer M. Thierry de Bye Dólleman nog andere zegels van dit type gevonden, o.a. van de hierna te noemen *Claes Heynricxz.* optredend namens zijn moeder *Alyt Heynric Dircxz. weduwe* d.d. 6 maart 1420 (Archief van het bisdom van Haarlem. archieven van kerken. kloosters en staties. no. 285). het schepenzegel van *Heynric Dircxz.* d.d. 15 dec. 1403 (G.A. Haarlem, archief van het Grote- of St. Elisabethsgasthuis, no. 68-48) en het schepenzegel van *Dirc Heynricxz.* d.d. 10 maart 1438 (alsvoren, no. 157-63), 17 maart 1438 (Archief van het bisdom van Haarlem, *archieven van* kerken, kloosters en staties, no. 140), en 13 dec. 1438 (G.A. Haarlem, archief van het Grote- of Elisabethsgasthuis, no. 147-2).

De zegels wijken enigszins af van dat van *Jan van Schoten Claesz.:* die van *Claes Heynricxz.* en *Heynric Dircxz. vertonen* rechtsonder twee sterren en ter plaatse van het ringetje een kruisje, dat van *Dirc Heynricxz.* rechtsonder één ster en i.p.v. het ringetje een sint-andrieskruisje.

28) G.A. Haarlem, oud-archief, le afd., no. 1157, rekening 1430 (magazijnno. I 184), f. 101.

29) Jhr. Mr. A. F. 0. van Sasse van Ysselt, Beschrijving van het H. Kerstmisgilde te Haarlem, 1905, p. 117.

Deze stoel, no. 54 van *diens* stoelenboek. vererfde van *Willem* Claes *Heynricxz.z.*, vermeld sedert 1406 (p. 71, 113), en Jan *van* Schoten *via Symon van Schoten* op *Symon van Schoten Symonsz.*, bezitter in 1497 (p. 117), en werd in 1519 (p. 194) door *Vrederick Symon van Schotens dochter* met toestemming van haar man *Cornelis Willemsz. Verbronchorst* geschonken aan haar neef *Symon Spycker Diraxz.* (p. 130).

Een tweede stoel, no. 53 van het stoelenboek van Van Sasse van Ysselt, afkomstig van *Dirc Heynricxz. cappoentgen* (p. 117), vermeld van 1396 (p. 112) tot 7432 (p. 17), een broeder van *Claes Heynricxz.* (p. 112), vererfde eveneens via *Symon van Schoten* op *Symon van Schoten Symonsz.* (p. 117) en werd in 1519 (p. 194) door *Vrederick* Symon *van Schotens dochter* geschonken aan *Machtelt Jordensdr.*, huisvrouw van Symon *Spycker Dirxz.* (p. 130). Deze Symon *Spycker Dircxz.* was *een* zoon van *Katryn Jan van Schotens dochter* (G.A. Haarlem, rechterlijk archief, no. 76-11 (magazijnno. F 358), f. 66).

De stoel van Claes *Heynricxz.*, no. 17 van het stoelenboek, *is* in andere handen geraakt (p. 119).

30) G.A. Haarlem, archieven van de kloosters, no. 5, f. 173 v-174 v, 183, 261 v, 281, 281 v. Verg. Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom van Haarlem, dl. 7 (1879), p. 108-110, 113, 115, 116, 155.

31) G.A. Haarlem, rechterlijk archief, no. 6 (magazijnno. F 42), akte d.d. 11 jan. 1436. Verg. Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom van Haarlem, dl. 14 (1887), p. 210, 211.

32) Von Sasse van Ysselt, p. 70.

33) Alsvoren, p. 17.

34) Alsvoren, p. 72.

35) Alsvoren, p. 109.

36) Alsvoren, p. 71.

37) Alsvoren, p. 111. Zonder twijfel *Alyt Heynric Dircxz.*, vermeld *in* 1392 (p. 70), die in 1420 voorkomt als *Alyt Heynric Dircxz. weduwe* (G.A. Haarlem, oud-archief, le afd., *no. 1157*, rekening 1420 (magazijnno. I 176), f. 32).

38) Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wallenkunde, collectie" handschriften, hs. L. Opt Straeten van der Moelen, dl. III, p. 847. De akte is wellicht gedateerd volgens de stilus Harlemensis (jaarbegin 25 maart), m.a.w. van 10 maart 1465. Dit zou overeenstemmen met de inschrijving van het overlijden van *Jan van Spaernwoude* in de kerkmeestersrekening van 1467/8 (Archief van de kerkvoogdij der hervormde gemeente te Haarlem, no. 147-32, f. 5).

39) Opt Straeten van der Moelen, dl. 111, p. 546, 847.

40) Alsvoren, dl. 111, p. 546.

„Ick Gerrit van Berckenroe doe cond allen luyden, dat ick verleyt ende verleent hebbe, verlije ende verleene *Henrick Janss.* die helft van vier ende twintich maden lants gelegen in den ban van Sperwoude alsoo groot ende cleyn als hem die aenbestorven sijn van *Catrine Simonsdochter van Sparwoude* die voors. *Henricx Janss.* moeder, welck voors. lant hij te leene houdt van mijnen hoffstede van Sparwoude, welck landt voors. die voors. *Henrick* ende sijne naecomelingen houden sullen tot een recht leen, behoudelijcken mij ende een ygelijcken sijns rechts. Des tot eenen oirconde mijn hantteycken hierbeneden ondergeset ende mijn segel hierbeneden aengehangen opten 10. dach in sept. 1479. Was ondt. Berkenrode.":

„Wij Joost van der Hoeve ende Jacob die Wale, mannen van ons *gen.* heeren van Oostenrijck ende Bourgoengen, grave van Hollant, doen cond allen luyden, dat wij daer bij, an ende over geweest hebben als mannen der graeflicheyt van Hollant, dat eenen geheeten *Henrick Janss.* opdroegh ende quytschoude voor hem ende sijne erven Gerrit van Berckenroede sijnen leenheer twaelff maden lants leggende in den ban van Sperwoude gemeen met *Ysbrant van Sperwoude* sijnen neve tot behoeff joffr. Margriet der voors. Gerrits dochter, die deselve Henrick te leen hielt van die hofstede van Sperwoude in alre manieren ende tot alsulcken leen als mijn voorsaten die te leen te houden plaghen ende nae der ouder hantvesten die joffr. *Catharine van Sperwoude* die te houden plagh. Des tot eenen oirconde soo hebben wij Joost van der Hoeve ende Jacob voors., mannen der graefflicheyt, ter bede van *Henrick Janssoen* desen brieve besegelt met onsen segelen hierbeneden aengehangen int jaer ons hecren 1485 opten 27 dach in october.".

Heynrick Jansz., de man van *Claer Gerytsdr. van Spaernwoude*, . . . een zoon van *Catrine Symonsdr. van Spaernwoude*? Ja, wellicht van *Jan van Schoten Claesz.* en *Catrine Symonsdr. van Spaernwoude*? Het zou niet de eerste alliantie *Van Schoten-Van Spaernwoude* zijn (ik denk aan *Jan van Schoten* en *Willem Willemsdr. van Spaernwoude* in het begin der eeuw), en daarbij, *Jan van Schoten Claesz.*'s stoel ging over op Symon *van Schoten* en later op het nageslacht van zijn dochter *Katryn*[29]).

Maar 'deze gevolgtrekkingen zijn vermetel en voorshands onvoldoende gemotiveerd. Wel is de publicatie van de drie leenaktes uit een ander oogpunt gerechtvaardigd, daar nu een reconstructie van de „leenkamer" van Spaarnwoude beproefd kan worden.

De hofstede van Spaarnwoude bezat aan achterlenen, naar een omschrijving uit het begin van de 15de eeuw [41]): „omtrent XLIIII maden lants gelegen an twee stucken in den ban voirscr., die *Ysbrant, Jan* ende *Florys Willemsz. van Sperne-woude* van him[42]) . . . te lien houden". De vererving van het stuk van *Florys Willemsz.*, ter grootte van *20* maden, kwam in het voorgaande reeds ter sprake. De resterende 24 maden vielen in twee helften uiteen, waarvan een in leen gehouden werd door *Ysbrant van Spaernwoude* — en in 1485 wederom door *Ysbrant van Spaernwoade* [43]). De andere helft, in leen gehouden door *Jan van Spaernwoude* [44]), ging blijkens de hiervoor gepubliceerde leenaktes over op *Jan van Spaernwoude*, † ca. 1467[38]), diens zuster *Catrine Symonsdr. van Spaernwoude* en haar zoon *Heynrick Jansz.*

[41]) **A.R.A. archief van de** leen- en 'registerkamer van Holland, no. 56, f. 54 v., no. 281, f. 135.

[42]) Van de toenmalige bezitter van de hofstede van Spaarnwoude, Geryt *van Spaernwoude Jansz.*

§ 5. Willem Florys z. en Pietertgen Adriaensdr.

Van Jonge *Jan Willemsz.*, de zoon uit het huwelijk van *Pietertgen Adriaensdr.* en *Willem Willemsz.*, brouwer, kreeg ik een minder gunstige indruk door een akte van 14 februari 1533 [45]), waarbij het gerecht van Leiden hem op verzoek van zijn verwanten „in der stede voichdie" stelt, Men acht dit in het belang van hemzelf en van zijn huisvrouw [46]), en naaste verwanten als *Aelwyn Meesz.*, *Coen Dircxz.*, appelkoper, en *Otto Gerytsz.*, goudsmid, belasten zich met de curatele. Later zullen nog *Claes Coenenz.*, francijnmaker, *Willem Willem Willemsz.z. alias Willem Claesz.*, Mr. *Cornelis Willemsz.* en Oude *Jan Willemsz.*, witmaker, het toezicht uitoefenen.

Het nageslacht in rechte lijn van *Willem Willemsz.*, brouwer, uit zijn beide zonen *Willem* en Jonge *Jan*, nam later de naam *Van Thorenvliet* aan. Een verklaring hiervan geven de volgende beleningen met het huis Thorenvliet onder Valkenburg in de leenregisters van Wassenaar:

1476 maart 17: *Willem Claesz.*, poorter van Leiden [47]);
1492 juni 8 : *Willem Willemsz.*, poorter van Leiden [48]);
1540 febr. 26 : Mr. *Cornelis Willemsz.*, priester, kanunnik ten Hogelande binnen Leiden, na overlijden van zijn vader *Willem Willemsz.*[49]);
1542 mei 26 : Mr. *Guillam Zegers*, raad ordinaris van het Hof van Holland, na opdracht door Mr. *Cornelis Willemsz.*, priester, kanunnik van St. Pancras ten Hogelande binnen Leiden [50]).

Er was in Leiden nog een ander geslacht van die naam, in zekere zin nog geparenteerd aan dat van *Willem Willemsz.* Diens zuster *Clemeynse Willemsdr.* had een zoon Mr. *Vranck Jansz. Paets*, uit wiens huwelijk met *Beatrix Gerritsdr. van Steenevelt* een dochter *Jannetgen*, gehuwd met *Cornelis Huy-*

[43]) Blijkens de leenakte van 27 okt. 1485, hierboven afgedrukt. De leenovergangen van deze 12 maden vindt men bij Opt Straeten van der Moolen, dl. X, f. 302, 302 v, aldus overgeleverd: 6 april 1390 *Ysbrant van Spaernwoude (Dircxz.)* † ca. *1415, 1415 (door de* leenheer „onder sijn segel") resp. 1425 (voor leenmannen der grafelijkheid) *Geryt van Spaernwoude Ysbrantsz.*, 17 okt. 1444 (verg. A.R.A., archief van het Hof van Holland, no. 604, akte d.d. 24 jan. 1603) *Ysbrant van Spaernwoude Gerytsz.*

[44]) Wellicht *Jan van Spaernwoude Symonsz.*, vermeld sedert 18 juni 1406 (A.R.A., archief van de leen- en registerkamer van Holland, no. 306, f. 80, 86). Verg. Jhr. Mr. Th. H. F. van Riemsdijk, bew. en uitg. door Dr. J. Ph. de Monté ver Loren, De rechtspraak van den graaf van Holland, dl. 11 (Werken der Vereeniging tot uitgaaf der bronnen van het oud-vaderlandsche recht, 3e reeks, no. 4), 1934, p. 217, 218.

Hij kan door een zoon *Symon van Spaernwoude*, † 1439/40 (Archief van de kerkvoogdij der hervormde gemeente te Haarlem, no. 147-14, f. 29 v) resp. 1442/3 (alsvoren no. 147-17, f. 5 v, 8), de grootvader zijn van *Jan van Spaernwoude* Symonss., † ca. 1467, en diens zuster *Catrine.*

[45]) G.A. Leiden, archief van de secretarie 1253—1575, no. 1188, f. 29 v.

[46]) *Neeltje Coenendr.*, volgens K. van Alkemade en P. van der Schelling (Bibliotheek van het seminarie (theologicum) te Warmond, hs. 92 F 75).

[47]) Archief van de leenkamer van Wassenaar, leenregister C, f. 16.

[48]) Alsvoren, leenregister C, f. 52 v, 53.

[49]) Alsvoren, leenregister E, f. 39, 39 v.

[50]) Alsvoren, leenregister E, f. 45 v, 46.

chenz. van Thorenvliet (noot 113 van mijn artikel). Vervolgt men de beleningen van Thorenvliet in de Wassenaarse leenregisters, dan vindt ook deze coïncidentie haar verklaring:

1552 jan. 4 : *Cornelis Willemsz.*, poorter van Leiden,. na opdracht door Mr. *Guillam Zegers* [51]);

1557 mei 23 : *Corneiis Huychenz.*, poorter van Leiden, na opdracht door *Cornelis Willemsz.* [52]).

Beide geslachten ontleenden hun naam aan het huis Thorenvliet, en niet omgekeerd, het huis zijn naam aan één van deze geslachten, zoals W. J. J. C. Bijleveld in De Nederlandsche Leeuw, jrg. 58 (1940), p. 409, heeft gesteld.

Evenzeer onjuist is het *Jan Huych Andriesz.z.*, broeder van *Cornelis Huychenz.* [53]), de naam *Van Thorenviiet* toe te dichten [54]). Hij voerde wel hetzelfde wapen, niet dezelfáe geslachtsnaam als *Cornelis Huychenz. van Thorenvliet* [55]).

Verduidelijking behoeft de laatste zin van noot 113 van mijn artikel. In De Navorscher, jrg. 93 (1951/2), p. 174, schreef ik, dat het wapen van het geslacht *Van Thorenvliet*, dat afstamde van *Cornelis Huychenz.*, niet gevoerd werd door de *Van Thorenvliet*'s, die rechtstreeks van *Willem Willemsz.*, brouwer, afstamden. In noot 113 zei ik deze uitspraak niet meer te durven handhaven. Volgens het „Geslacht en Wapenboek" van Gijsbert Ariensz. van Rijckhuysen, deel A, f. 58, voerde nl. reeds in 1592 *Willem Pouwelsz. van Thorenvliet*, een nakomeling van *Willem Willemsz.*, het wapen van *Cornelis Huychenz*, [56]) (doch volgens, deel A, f. 70, in 1608 weer het wapen van *Willem Willemsz.*). En Mr. *Dirk Thoornvliet* combineerde, blijkens deel B, f. 65v, beide wapens, door het wapen van *Willem Willemsz.* als vrijkwartier op te nemen in het wapen van *Cornelis Huychenz.*

De beschrijving van het wapen van *Willem Willemsz.* is overigens ook niet onaangevochten gebleven. Mr. A. van Doorninck attendeerde mij op de gebrandschilderde wapenafbeeldingen in het St. Annahofje, waar het wapen van de stichter aldus voorkomt: in z i l v e r een rode dwarsbalk beladen met een schelp van goud. De heraldische literatuur vermeldt vanouds een veld van goud, Van Rijckhuysen, de samensteller van de Wapenkaart der Veertigen, blijkt bij zijn voorafgaande observaties nu eens een zilveren (deel A, f. 70, deel B, f. 65v, zo ook deel D, f. 90v, 96), dan weer een gouden (deel A, f. 58) veld te hebben gezien. De waarde van de bewijsplaatsen is verschillend, doch een zilveren veld is, geheel afgezien van de *(Van)* Doornick-associatie, aanvaardbaar,

O u d e *Jan Willemsz.* (noot 84 van mijn artikel), witmaker, overleed tussen 14 augustus 1554 en 5 april 1555; hij was gehuwd met *Haesgen Aelwynsdr.* [57]).

[51]) Alsvoren, leenregister F, f. 11.

[52]) Alsvoren, leenregister F, f. 38, 38v.

[53]) Beiden waren zonen van *Huych Andriesz.* en *Geertruyt Jansdr.* (G.A. Leiden, archieven van de kerken, no. 1391).

[54]) Zo de Wapenkaart der Veertigen van v. Rijckhuysen en Mededeelingen van de Aoofclredactie van het Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde, 1944. p. XXVIII.

[55]) Voor het eerst aldus aangeduid in G.A. Leiden, archief van de secretarie 1575—1851, no. 1074, f. 156 v.

[56]) D'arg, à une fleur-de-néflier d e cinq feuilles d e sa. (Rietstap) ; Van Rijckhuysen spreekt van „een swarte zee-ster, o p silver velt" (dl. A, f. 169), „een swarte quabbe op wit veld" (dl. D, f. 90 v.).

[57]) G.A. Leiden, rechterlijk archief, no. 41, kenningboek 1553—1570, f. 25 v, 40, 45 v. Verg. Mr. A. S. de Blécourt en Dr. J. J. A. Wijs, Kenningboek der stad Leiden 1553—1570 (Werken der Vereeniging tot uitgaaf der bronnen van het oud-vaderlandsche recht, 3e reeks, no. 6), 1936, p. 16, 25, 31-33.

Dammas Symon Dammasz.z. van Overvest (noot 89 van mijn artikel) is drie keer gehuwd geweest. Immers op 7 maart 1503 [58]) verkocht *Willem Willemsz.* aan zijn mede-erfgenaam *Lourys Dammasz.* de helft van zeker land in Maasland, afkomstig o.a. van *Jacop Buscairt Hugez. en Hillegondt*, grootvader en grootmoeder van zijn huisvrouw, waarbij hij *Dammas Symonsz.*, zijn „zweer" (zwager, schoonvader), verzocht de oorkonde te zegelen. Ik leid hieruit af, dat *Cornelie Dammas Symonsz.dr.*, vrouw van *Willem Willemsz.*, en *Lourys Dammasz.* kinderen zijn uit een huwelijk van *Dammas Symonsz.* met een dochter van de Delftse schepen *Jacob Hugenz. Busschaert. Dammas Symonsz.* is na 1483 hertrouwd met *Maria Claes Hugenz.dr.*, dochter van *Claes Hugenz.* en *Margriet Willemsdr. van Bosch* en weduwe van *Jan Pietersz. Stoop* en *Jan Gerytsz. van Berendrecht* [59]), uit welk huwelijk twee kinderen *Frans Dammasz.* (noot 136 van mijn artikel) en *Maritgen Dammasdr.*, aan welke hij op 31 maart 1498 bewijs deed van moederlijk goed [60]). *Dammas Symonsz.* huwde ten derden male met *Willemtgen.*

Van *Claes Andriesz.*, goudsmid, trof ik een koopbrief aan van 7 mei 1545 [61]), waarin hij wordt aangeduid als *Claes Andries Huychenz.z.*, goudsmid. Een transfix van 4 april 1578 [62]) vermeldt de verkoop door *Pieter Claesz.*, koperslager te Delft, waarbij zijn moeder *Jannetgen Willemsdr.* als borg optreedt.

§ 6. Florys **Heynricxz.** die **Backer** en **Geertruyt.**

De interpolatie van *Florys Heynricxz.* in de Schiedamse handvest van 8 augustus 1463 (noot 126 van mijn artikel) is slechts te verklaren, doordat de afschrijver op een andere, authentieke opgave van de Schiedamse vroedschap heeft teruggegrepen. Een zodanige opgave is in het oudste keurboek overgeleverd [63]), waarin inderdaad *Florys Heynricxz.* voorkomt.

De beschrijving van het wapen van *Florys Heynricxz.* luidt: in rood een molenrad van zilver. De kleuren, reeds van elders bekend [64]), worden bevestigd door een wapenbord in het raadhuis te Geervliet, waarop het wapen van *Willem Melchiorsz. Welhouck*, president-leenman van Putten, aldus voorkomt: gevierendeeld, 1. *Welhouck*, 2. *Van Buyfen*, 3. *Muys*, 4. in rood een molenrad van zilver [65]). Dit molenrad-

[58]) G.A. Delft, archief van het Oude en Nieuwe Gasthuis, no. 71, f. 30, 30 v.

[59]) De Nederlandsche Leeuw, jrg. 33 (1915), p. 101, 102, 105-108. *Jan, Gerytsz. van Berendrecht* † 4 okt. 1453 (G.A. Leiden, archieven van de kerken, no. 417, f. 151). *Maria Claes Hugenz.dr.* is, door haar dochter *Clara van Berendrecht*, grootmoeder van Mr. *Arent Vranckenz. van der Meer.*

[60]) v. Rijckhuysen, dl. D, f. 121, dl. E, f. 120v.

[61]) G.A. Leiden, archieven van de stadsheerlijkheden en van de vroonwateren, no. 954.

[62]) Alsvoren. Afschrift in G.A. Leiden, rechterlijk archief, no. 67, waarboek 1576—1578, f. 332, **332 v.**

[63]) G.A. Schiedam, oud-archief, no. 315, f. 74 v. Verg. Dr. K. Heeringa, Rechtsbronnen der stad Schiedam (Werken der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht, 2e reeks, no. 6), 1904, p. 84.

[64]) Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie, dl. 12 (1958), p. 123.

[65]) Ons Voorgeslacht, jrg. 16 (1961), p. 193. Hetzelfde wapen op zijn zegel, verg. Ons Voorgeslacht, jrg. 17 (1962), p. 179 De samenstellende delen van het wapen corresponderen met de wapens van zijn grootouders: *Willem Melchiorsz. Welhouck*, tr. *Cornelia Jacobsdr. Muys* (S. van Leeuwen, Bataria Illustrata, 1685, p. 1014), en *Jacob Pietersz. van Buyten*, tr. *Lysbet Heynrick Florysz.dr.*

wapen heeft vanouds verleid tot speculaties, over de geslachtsnaam: *Ramp* [64]), *Van Zijl* [66]) of *Van Melissant* [67]).

Zo al van een geslachtsnaam sprake kan zijn, dan toch voorshands van geen andere dan (Die) *Backer*. Daarmee vindt men Florys *Heynricxz.* aangeduid in enige transportaktes van het Oude Gasthuis te Delft, waarvan de heer Hoek regesten publiceerde in Ons Voorgeslacht [68]). De transporten betreffen 17 morgen lands te Overschie, geleidelijk door het gasthuis verworven: op 9 juli 1447 verkreeg het de helft van de 17 morgen [69]); op 5 september 1480 1/5, op 7 maart 1483 3/5 en op 6 april 1512 1/5 van de andere helft. De akte van 7 maart 1483 behelst een. naasting door het gasthuis van het deel, dat *Geertruyt Florys Heynricxz. die Backers weduwe* op grond van oudere transporten d.d. 26 juni 1482 en 7 augustus 1482 had verworven.

Van belang is dit complex eigendomsbewijzen nog om een andere reden, de achtereenvolgende belendingen aan de zuidzijde van de 17 morgen: in 1447 *Huyghe Heyn Danelsz.z.*, in 1480 ongewijzigd herhaald, in 1482 *Geertruyt Florys Heynricxz. die Backers weduwe*, in 1552 [70]) *Christiaen Pietersz. (Carre)*.

Florys Heynricxz. wordt nog in een ander verband genoemd: als broeder van *Ghijs Heynez.* [71]), die in Hogenban leengoed van Honingen bezat, *Ghijsbrecht Heynricxz.* was echter, evenals *Huyghe, een* zoon van *Heynric Danelsz.*, getuige het volgende charter van 22 december 1434 [72]):

> „Ic *Ghijsbrecht Heynrixsone*, poirter in Scyedamme, doe cond allen luden, dat ic geloeft hebbe ende love voir mi ende minen nacomelingen den convente der zusteren tot Sente Aechten binnen Delff of den convente dair *Hildegond* mijn zuster wonachtich wesen sal, die vier morgen lands gelegen in Durbaerns zate in den ambochte van Ouderscye weder te heelen of te copen, in alre manieren als *Heyn Danelssone* mijn vader de zusteren in voirtiden ghegeven heeft ende dair zij die rente of ontfangen hebben, eer *Hildegont* mijn zuster voirsc. uten zusterhuse ghinc. Behoudelic dat sij mi dairtoe hulpelic wesen sullen om die morgen lands die dairof vercocht is, weder te copen. Alle dingen sonder argelist. Omdat dit wair is ende ic zelve ghenen zegel en hebbe, soe heb ic gebeden *Clays Danelssone* minen neve, dat hi desen brief voir mi bezegelt heeft uuthangende mit sinen zegel. Int jair ons Heren MCCCC vier ende dertich opten twie ende twintichsten dach in decembri.".

Florys Heynricxz. is dus een zoon van *Heynric Danelsz.*

Heynric Danelsz. wordt enige malen vermeld. Op 18 juli 1411 koopt hij tien hond lands in Ketel [73]). Een charter van 22 juli 1417 [74]) vermeldt „*Heynric Danelssoons* erve" te Overschie (eertijds: Ouderschie) . In hetzelfde jaar, 1417, wordt hij schepen van Delft [75]). Hij (overlijdt in 1421, blijkens een inschrijving in een kasboekje van ontvangsten en uitgaven van de Oude Kerk te Delft [76]): „Dit is men den Goidshuus sculdich behalven renten in den jair ons Heren MCCCC ende XXI op Sinte Mertynsavond in dien winter, Goidshuusmeesters wesende Aernt van der Dues, Clays Pietersz. ende Pieter Clays Spytsz. ... Van Dirc Bannenz. toter Peperstege toe ... Item *Heyn Danelsz.* van sijn opdoen 1 £ testament". Het land in Ketel wordt op 2 oktober 1428 verkocht door *Jacob Backersz.* [77]), waarmee de naam *Backer* weer eens opduikt. Op 22 december 1434 bevestigt *Ghijsbrecht Heynricxz.* de schenking, door zijn vader aan het Delftse klooster St. Agatha gedaan. *Heynric Danelsz.*'s weduwe overlijdt in 1447, blijkens een inschrijving in een kasboekje van de Oude Kerk te Delft [78]): „Dit is men sculdich den Goetshus behalven den renten in den jair MCCCCXLVII op Sinte Martinsdach in den winter ende waeren Goethusmeesters Boudyn Hart, Jan Jacobz. ende Pyn Aelbrechtsz. .. Van Jan Huqenz. die scoemaker te Nyewe Gasthus toe . . . Item *Huych Hein Danelsz.* van sijn moeder graf opdoen in de kerc 1 £ ende testament".

Huge, Ghijsbrecht, Florys en *Hildegont* heten de kinderen' van *Heynric Danelsz.* Wellicht dat ook *Jacob Backersz.* tot hen te rekenen is. Meer voorbehoud valt in dit opzicht te maken ten aanzien van *Willem Heynricxz. die Backer*, † vóór 9 dec. 1443, gehuwd met een dochter van *Jacob Muysz.* [79]), al is het opmerkelijk, dat zowel *Florys Heynricxz. die Backer* als *Willem Heynricxz. die Backer* met een meisje *Muys* zijn getrouwd.

In de akte van 1434 verzoekt *Ghijsbrecht Heynricxz.* „*Clays Danelssone* minen neve" te zegelen. Het zegel van *Clays Danelsz.* nu vertoont onmiskenbaar het schild met het molenrad. Nog een tweede zegelafdruk is bekend, aan een oorkonde van 21 maart 1447 [80]), die hij zegelt als schout van Hogenban.

Ter verduidelijking van de verwantschapsrelatie moge hier een schema volgen, enigszins hypothetisch, doch zoveel mogelijk verantwoord in het bovenstaande en in de noten:'

---

66) Zo *Willem Melchiorsz. Welhoeck* **zelf:** „*Heyndryck Floryss. van Sil* mijn overgrotevader" (Koninklijke Bibliotheek, hs. 75 J 31, f. 3).
Evenzo Librecht Opt Straeten van der Moelen over *Anna Heynrick Florysz.dr.*: „genaemt Van Zijll, voerende een wit watermoelensrat op root" (Koninklijke Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde, collectie handschriften, hs. L. Opt Straeten van der Moelen, dl. 111, p. 927). Verg. Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie, dl. 12 (1958), p. 123.

67) Hoge Raad van Adel, familiearchief Van Slingelandt, no. 121, p. 183.

68) G.A. Delft, archief van het Oude en Nieuwe Gasthuis, no. 71, f. 1-3 v, gevolgd door een kaart van het land op f. 4. Verg. Ons Voorgeslacht, jrg. 18 (1963), p. 14, 15, met, een reproductie van de kaart (afb. 1).

69) De akte spreekt van 17 morgen; het betreft evenwel slechts de helft ervan, verg. de aantekening onderaan f. 1.

70) Volgens do kaart op f. 4 (blijkens f. 3 v van augustus 1552).

71) G.A. Rotterdam, leenregister van Honingen, f. 140: „Item *Florys Heynnez.* zijn broeder is man geworden Jans van der Leek ende heeft zijn eedt gedaen Jan van der Leek voors. ende bij dien eet geloeft een nobel tsjairs te copen ende te helegen binnen jaers ende die hem op te dreghen". Verg. Ons Voorgeslacht, jrg. 17 (1962), p. 79.

72) A.R.A., archieven van de Delftse Statenkloosters, klooster St. Agatha, no. 80.

73) G.A. Delft, archief van het Oude en Nieuwe Gasthuis, no. 71, f. 121.

74) G.A. Rotterdam, archief van het Heilige Geesthuis, no. 288. Verg. Mr. S. Muller Hz., Het Heiligegeesthuis te Rotterdam, 1896, p. 13, 14; J. EI. W. Unger, Regestenlijst voor Rotterdam en Schieland tot in 1425 (Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam, dl. IV), 1.907, p. 579.

75) G.A. Delft, oud-archief, no. 326, p. 41. Verg. R. Boitet, Beschrijving van Delft, 1729, p. 1.05.

76) Archief van het bisdom van Haarlem, archieven van kerken, kloosters en staties, no. 550, p. 35.

77) G.A. Delft, archief van het Oude en Nieuwe Gasthuis, no. 71, f. 121 v.

78) Archief van het bisdom van Haarlem, archieven van kerken, kloosters en staties, no. 554, p. 23.

79) A.R.A. archieven van de Delftse Statenkloosters, klooster Koningsveld, no. 76.

80) G.A. Delft, oud-archief, no. 1315. Verg. Ons Voorgeslacht, jrg. 18 (1963), p. 17, met een reproductie van het zegel.

Schema:

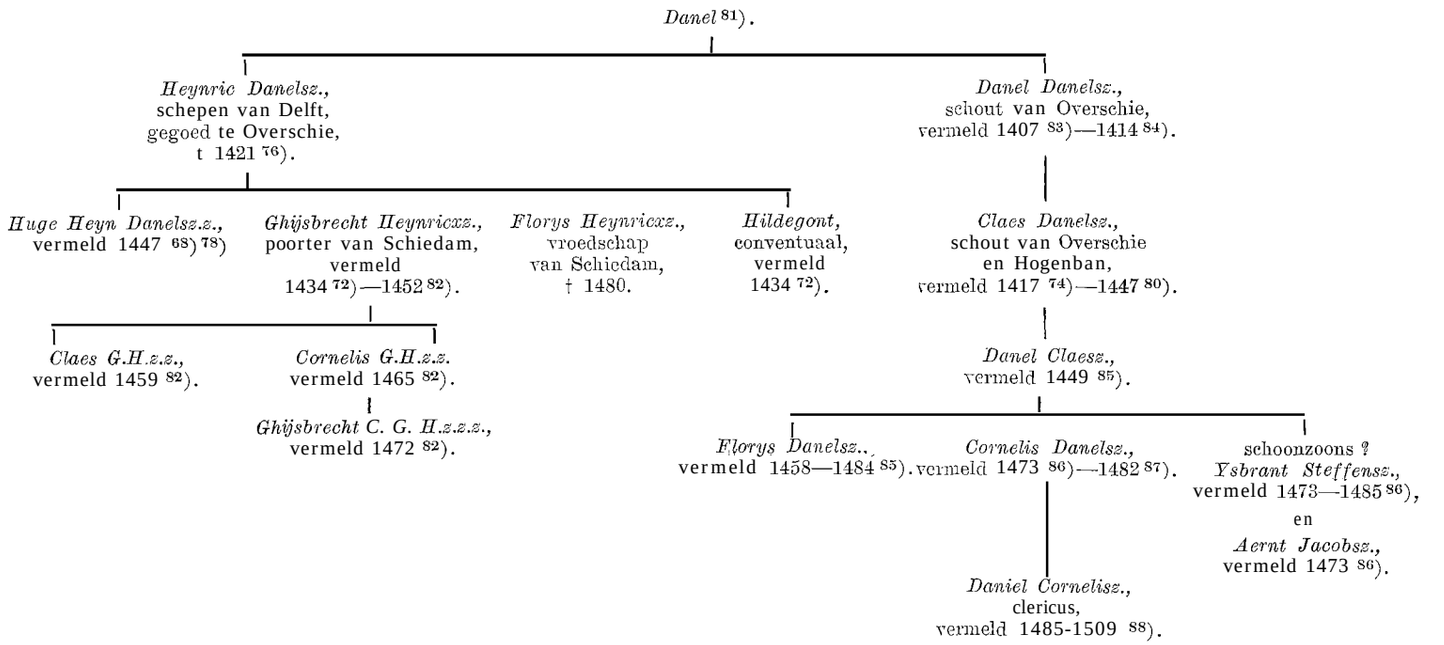

Mr. *Florys Cornelisz.,* gebeneficieerde van de vicarie van *Geertruyt Florys Heynricxz. weduwe,* heeft in 1503—1504 te Orleans gestudeerd [89]). Zijn opvolger Mr. *Florys Heynricxz.* was in 1545 vicecureit van de Oude Kerk te Delft [90]).

Willem Melchiorsz, Welhouck is een zoon van *Melchior Willemsz. Welhouck,* baljuw en schout van Schiedam, en *Aeffgen* Jacobsdr. van *Buyten,* † 16 (of 17) dec. 1567, begraven in het graf van *Heynrick Florysz.* (noot 160 van mijn artikel)+ Het grafschrift luidt: „Hier leyt begraven *Aefgen Jacobsdr.* huisvrou was van *Melchior Willemsz,* sterf den XVI decembris anno LXVII". Een, handschrift van de Koninklijke Bibliotheek vermeldt [91]): „*Aeffgen Jacopsdr. van Buyten Melchior Willetnss. huysvrouw is* hierinne begraven met het kindt genaemt *Elysabet Melchiorsdr.* den XVIIen december anno 1567". *Melchior Willemsz.* hertrouwde met *Aechfe* of *Aechgen Jacobsdr.* [92]). Hij werd eveneens onder „de groote sarck" van *Heynrick Florysz.* begraven, getuige het grafschrift (noot 131 van mijn artikel) en de notitie in het handschrift [91]): „Hyer leyt in begraven *Melchior Willemss. Welhouck,* baillu ende schout van Schiedam, den 21 augusti anno 1598".

81) Wellicht in verband te brengen met *Danel Hughenz., die* op 10 april **1402** voor zich en *Ysebrand* „minen broeder" met goedvinden van *Jan Enghebrechtsz.* „onsen oem" *en Vrederic Willem Danelsz.z.* „onsen neve'' een perceel land en een rente verkoopt aan *Philips Willem Backersz.* „onsen neve'' (A.R.A., archieven van de Celftse Statenkloosters, klooster St. Agatha, no. 145). De laatstgenoemde is een zoon van *Willem Backer,* mede-eigenaar van AechteRampenwoninghe te Vlaardingen (alsvoren, no. 100 d.d. 7 nov. 1393 en 27 april 1400).

Een *Daniel Hughenz.* vindt men al omstreeks 1366 te Overschie vermeld (A.R.A., archief van de leen- en registerkamer van Holland, no. 429, f. 61).

82) G.A. Rotterdam, leenregister van Honingen, f. 139 v.—140 v. en de opgave in het repertorium voorin. Verg. Ons Voorgeslacht, jrg. 17 (1962), p. 78, 79.

83) A.R.A., archief van de leen- en registerkamer van Holland, no. 307, f. 19 v. Verg. Unger, p. 493, 494.

54) G.A. Rotterdam, bibliotheek van handschriften, no. 1620, f. 64, 64 v. Verg. Unger, p. 561.

85) G.A. Rotterdam, leenregister van Honingen, f. 134, 138 v.-139 v., 140 v.-141 v. en de opgave in het repertorium voorin. Verg. Ons Voorgeslacht, jrg. 17 (1962), p. 77, waar een belening wegviel: die van *Claes Danelsz.* in 1441.

86 j A.R.A., archief van het klooster St. Ursula te Schiedam, no. GO. De aansluiting op *Danel Claesz.* blijkt uit Archief van het bisdom van Haarlem, archieven van kerken, kloosters en staties, no. 648.

87) G.A. Delft, oud-archief,no. 676, maanboek 1482, f. 66.

88) A.R.A., archief van het klooster St. Ursula te Schiedam, no. 59, 60, 129 d.d. 16 aug. 1509, no. 135.

89) Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap, dl. 34 (1913), p. 319.

90) A.R.A., archief van het huis Dnivenvoorde, no. 633.

91) Koninklijke Bibliotheek, hs. 75 J 31, f. 3.

92) G.A. Schiedam, rechterlijk archief, no. 327, f 265, 265 v, no 611, f. 3, 40 v., 41. Zij werd op 28 maart 1597 in een ander graf in de St. Janskerk bijgezet (Koninklijke Bibliotheek, hs. 75 J 31, f. 3 v).

Willem en Catharina van Brunswijck; een legitimatie in de zestiende eeuw,

door S. W. MELCHIOR.

Bladerende in het Register van Resolutien van Holland en Westvriesland over de jaren 1578 en 1579 werd mijn oog getroffen door de namen Sas en *Weldam,* doch hoewel ik het zeer lijvige boek nog tweemaal doorliep, kon ik de passage niet terugvinden. Ik besloot toen, veronderstellende dat op het Algemeen Rijksarchief wel een klapper op dit werk aanwezig zou zijn, de Algemeen Rijksarchivaris ernaar te vragen. Deze was zo vriendelijk mij de gevraagde inlichting te verstrekken, doch wees er mij tevens op, dat blijkens mijn publicatie in De Navorscher, 93ste jrg. (1951/1952) op blz. '155-165 onder het hoofd „Korte Historie van Hoevelaken en het Huis Weldam", de verbintenis tussen de geslachten *'Van Sasse* en *Van Weldamme* eerst in 1587 tot stand kwam, toen bij het overlijden van *Lieven van Weldam* in dat jaar het goed Weldam te Hoevelaken vererfde op zijn neef *Floris*

van Sasse, die daarna „*Van Weldam*" aan zijn geslachtsnaam toevoegde.

Hoe de relatie tussen beide geslachten tot stand kwam? Volgens Jhr. Mr. A. F. O. van Sasse van Ysselt was de eerste eigenaar van het goed Weldam te Hoevelaken *Hendrick van Weldam*. Diens zoon Mr. *Cornelis Hendricksz. van Weldam*, raadsheer in den Hove van Holland, was gehuwd met *Anna Zeeman*, dochter van *Floris Zeeman genaemt van Oudewerve* en *Cafharina Oem van Wijngaerden*.

Als vierde van de elf kinderen, welke Mr. *Dirk van Sasse*, heer van Reyerskop, uit zijn in 1521 gesloten huwelijk met *Eva van de Poll* verwekte, werd geboren Mr. *Gerrit van Sasse*, rentmeester, dijkgraaf en schout van Montfoort. Deze huwde met *Catharina Zeeman*, een zuster van bovengenoemde *Anna Zeeman*.

Hieruit blijkt dat de uit beide huwelijken geboren kinderen: enerzijds *Hendrick en Lieven van Weldam* en anderzijds *Floris van Sasse* volle neven waren.

Uit het huwelijk van Mr. *Cornelis Hendricksz, van Weldam* met *Anna Zeeman* was echter ook nog een dochter *Catharina* gesproten, en het was op haar, dat het in genoemde resolutiën opgenomen besluit betrekking had, Het luidde als volgt:

„Den 15 December 1579. Op het verzoek van *Gerrit Sas*, „als Gemachtigde van Jonkvrouw *Catharina van Weldam*, „als Moeder, geordonneerde Voogdesse en conjuncta Persona „van Jonkheer *Willem van Brunswyk*, en Jonkvrouw *Catha-*„*rina van Brunswyk*, om geadmitteert te zijn tot de ontfang „van de Goederen van Woerden, en Binckhorst belast, met „de verkoopinge der selver Goederen niet te procedeeren; Is „geappostileert,

„De Staaten zyn te vreeden, en admitteeren by provisie „den Suppliant alhier tot den ontfang van de Inkomsten en „Goederen in deesen gementioneert, onvermindert soo wel-„deselve Staaten als alle andere Parthyen haar geregtigheid „van Hypotheecq of onderpand aan deselve Goederen, sonder „ook by deesen eenigszins te advoyeeren de alienatie of op-„piggeratie eertyds gedaan van des Konings Domeinen aan „den Furst *van Brunswyk*",

De Algemeen Rijksarchivaris vervolgde in zijn schrijven van 10 maart 1964: „Toen U Uw artikel over Weldam schreef, hebt LI helaas geen acht geslagen op een Leidse notariële akte van 31 Dec. 1593, door wijlen de heer W. J. J. C. Bijleveld gepubliceerd in De Nederlandsche Leeuw, XXXIIIste jrg. 1915, kol. 278-279. In deze akte is sprake van Jkvr. *Cafharina van Weldam*, de geliefde van hertog *Erik II van Brunswijk* (1528—1584), pandheer van Woerden, die in October 1569 op het slot Liesveld van een dochter beviel. Als ‚meuye' van de kraamvrouw wordt genoemd een Joncvrouwe, Sas, die de huisvrouw zou zijn geweest van *Adriaen Duyck*, destijds kastelein van Woerden."

Op mijn verzoek verschafte het Algemeen Rijksarchief mij een fotocopie van het hierboven vermelde in De Nederlandsche Leeuw gepubliceerde artikel van W. J. J. C. Bijleveld, getiteld „Van eene Brunswijksche bastaarddochter".

Uit de in dat artikel 'opgenomen attestatie, op 31 december 1593, voor de Leidse notaris Wilhem van Oudevliet afgelegd, volgt nog, dat deze dochter *Catharina van Brunswijck*, toen de weduwe was van Sin^or^. *Andrea Dorea* (lees: *Doria*) en *Cafharina van Weldam* toen de echtgenote was van *Jacques de Ecclesia*.

Uit het door mij geciteerde Statenbesluit blijkt nu, dat er uit de relatie van *Catharina van Weldam* tot *Eric II* hertog *van Brunswijk*, buiten de op 29 oktober 1569 geboren *Catharina*, nog een zoon *Willem* geboren was. De dochter, gehuwd 'geweest met Sin^or^. *Andrea Doria, was* dus op 31 december 1593 reeds weduwe. De beroemde legeraanvoerder en generaal van die naam leefde echter van 1466-1560. Deze diende eerst onder Frans 1 koning van Frankrijk, die de Habsburgers in Italië bestreed, doch schaarde zich later onder het regime van Karel V. Na 1528 heerst hij als perpetuo sindicatore over Genua. In welke relatie zijn naamgenoot tot deze stond is mij niet gebleken.

Omtrent de persoon van *Erich II van Brunswijk-Kalenberg* „de Jonge" (1528-1584) vertelt de Encyclopedie van Winkler Prins het volgende: „Hij volgde zijn vader op in „ 1540, verwaarloosde zijn vorstendom en trad met huurbenden „in dienst van de keizer in de Schmalkaldische oorlog en trok „later op tegen Maurits van Saksen. Na de dood van Karel V „bleef hij in dienst van Philips II en nam deel aan de slag „bij St.-Quentin, op 10 augustus 1557, waar hij de conné-„table Anne de Montmorency en de maarschalk de St.-André „gevangen nam, waarvoor hij van Philips 112,000 gulden ont-„ving. Voor een derde van de ontvangen som ontving hij de „heerlijkheid en het slot van Woerden. In 1564 kocht hij de „heerlijkheid Liesveld. Zijn troepen hielden ook in Duitsland „zoodanig huis, dat andere Duitse vorsten weigerden tegelijk „met hem te dienen. Hij beloofde beterschap en bleef in Ne-„derland onder het gezag te Brussel. In 1566 poogde hij met „1000 ruiters Zeeland te bezetten, hetgeen mislukte. In 1567 „trok hij met zijn manschappen naar Vianen, Meerkerk en „Ameide, overal rovend en plunderend. In 1568 commandeerde „hij een deel van het leger, dat optrok tegen Lodewijk van „Nassau. Hij wierf in 1569 troepen voor Karel IX, koning „van Frankrijk om de Hugenoten te bestrijden. Telkens „plaatste hij zich tegenover de aanhangers van Oranje. Van-„daar dat de stad Woerden niet meer als zijn bezit werd „erkend. Zijn bezittingen in Holland vervielen aan zijn on-„wettige kinderen *Willem en Katarijna*, die daarover een „halve eeuw met de Staten van Holland procedeerden."

Mr. B. van 't Hoff, rijksarchivaris der derde afdeling, deelde mij nog mede, dat juist dezer dagen een zijner ambtenaren stuitte op de akte van legitimatie van Jhr. *Willem* en Jkvr. *Catherine van Brunswijck* door Philips 11 op verzoek van de vader in februari 1576 gegeven (Archief van de Grafelijkheidsrekenkamer te 's-Gravenhage inv. no. 11 Vijfde Geluwe register ingebonden na het Vierde, fol. 1 recto-2 verso). Op mijn verzoek werden mij ook van deze acte fotocopieën verstrekt. Drs. J. Hovy, gemeente-archivaris van Amersfoort, was zo vriendelijk het voor mij niet overal even leesbare schrift over te schrijven, waarvoor ik 'hem ook hier mijn grote erkentelijkheid betuig. Als besluit van dit artikel moge deze nog in extenso volgen:

Legittimatie Joncheren Willem ende Catherine van Bruynswijck.

Philips, bij der gratiën Goodts coninck van Castilliën, van Leon, van Arragon (enz.: volgen overige titels),

doen te wetene alle jegenwoirdige ende toecomende,

dat wij ontfangen hebben de supplicatie van onsen seer lieven ende seer beminden neve, heer *Eerick*, hertoge van *Brunswijck ende van Luunenborch* etc., ridder van onser Ordene van den Gulden Vliese,

inhoudende, hoe dat ten tijde dat hij hem langen tijt gehouden heeft gehadt binnen dese onse Landen van Herwaerts

Oevere, hij geprocreëert heeft aen den persoon van juffroue *Catharina van Weldam,* dochtere wijlen Mr. *Cornelis van Weldam,* in sijnen tijt raedt van onsen Raede van Hollant, twee kinderen, *Willem* ende *Cafharine:*

wesende alsdoen deselve *Cafharine van Weldam vrij* ende ongebonden, maer hij, suppliant, gehouwet sijnde met wijlen vrouwe *Sidonia van Saxen;*

welcke twee kinderen hij, suppliant, dairtoe beweecht sijnde uuyt vaederlijcke lieffde ende affectie, die hij totten selven was draegende, ende begerende die eerlijcken te versiene, nae uuyteysschen des huys van *Brunswijck, uuyt* welcke sij gecommen ende gesproten sijn, temeer soe de voirs. vrouwe *Sidonia van Saxen* sedert overleden was, sont wettich hoir van hem, suppliant, achtergelaten te hebben, hadde denselven voir hen ende heure erffven ende naecommelingen, commende van getrouwen bedde, soe dochteren als soonen, gegeven seeckere leenen, landen ende baronnie, gelegen in onssen graeffschappe van Hollant, ende meer andere erffven ende goeden; wesende dairenboven noch in meyningen (continuerende die voirss. vaederlijcke affectie) deselve alnoch meer ende voirdere te versiene, mair hadde altijts gemeynt, gelijck hij tselve noch vermeynde ende beduchte, dat de voirs, kinderen *Willem* ende *Catharine* niet gequalificeert en souden sijn om de voors. goeden te houden, hebben ende besitten, oft oick andere goeden, die hij oft yemant anders hun alnoch souden moegen maecken oft laeten, obsterende tgebreck van heure geboirte ende nativiteyt, sulcx als voirs. es, ten waere dat wij deselve hadden gelegittimeert ende (?) met [1]) hen gedispenseert ende dairtoe gehabiliteert, dairomme hij ons seer ernstelijck gebeden heeft.

Soe eest, dat wij, de saecken voirs, overgemerckt ende dairop gehadt tadvys, eerst van onsen lieven ende getrouwen den president ende luyden van onsen Raede, Rekencamer ende Leenhove in Hollant, dairnae van onssen lieven ende getrouwen, die luyden van onsen Secreten Raede, ende voirts van de haoffden, tresorier-generael ende gecommitteerde van onsen Domeynen ende Finantie, genegen wesende ter bede ende begeerte van onssen voirn. neve, den Hertoge *van Bruynswijck,* ende regard nemende op zijne qualiteyt ende op de diensten, bij hem gedaen, soewel wijlen hoochlofflijcker gedachten den keyser Kaerle, die vijffste des naems, onsen lieven heere ende vaedere (wiens siele Godt genaedich sij), als ons, ende alsnoch sal moegen doen in toecommende tijde; gemerckt oock dat onse voirn. neve is ridder van onsser Oerdene van den Gulden Vliese; hebben bij deliberatie van onssen seer lieven ende seer welbeminden neve, die grootcommandeur van Castilliën, stadthouder, gouverneur ende cappiteyn-generael van onssen Lande van Herwaertsoevere, de voirs. *Willem* ende *Catharine,* gecommen van de huyse van *Bruynswijck,* uuyt onser rechter wetentheyt, absolute auctoriteyt ende volle macht, gelegittimeert ende tvoirs. gebreck van heure geboirte ende nativiteyt geaboleert ende affgedaen, legittimeren, aboleren, doen off ende te niete tvoirs. gebreck mits-desen;

hun gunnende, octroyerende ende accorderende, dat sij, nietjegenstaende tvoirs. gebreck, sullen moegen als wettige

[1]) Drs. Hovy tekent hierbij nog aan: „Ik ben niet zeker over de juiste lezing van regel 17 v.o. van blz. 1: er staat eigenlijk ‚ten met', maar dit heb ik niet op bevredigende wijze kunnen thuisbrengen; ik heb dus een fout in het handschrift aangenomen om een verklaarbare zin te krijgen : ‚ende met'. ' '

persoonen succederen ende commen in de successie van alle de leenen, landen en de heerlicheden ende goeden, meublen ende immeublen, ende andere, totte welcke sij van rechtswegen ende naevolgende de coustuymen ende usantiën van alle onsse landen ende heerlicheyden souden behoiren ende moegen succederen, indien sij gebooren ende geprocreërt waeren in huwelijcken staete ende commen in de successie van heuren vaeder ende moeder ende andere heure vrienden ende maegen, die hun aengaen ende hier naemaels souden moegen aengaen ende competeren; behoudelijck nochtans dat heure naeste ende maegen daerinne consenteren ende dat daerinne bij andere geen recht alsnoch vercregen en sij; ende dat sij in sulcken gevalle sullen moegen behouden voor hun, heure erffven ende naecommelingen allen die goeden, die hun sullen aenbesterven ende succederen, soe bij de voirs. successie als anderssins, die sij vercregen hebben oft naemaels sullen moegen vercrijgen.

Ende dat de voirs. *Willem* 'van nu voirtaene ontfangen worde nair sijn vocatie tot allen eerenstaeten, officiën, digniteyten ende tot alle andere wettelijcke acten gehouden, geacht ende gereputeert worde voir een wettich persoon, alsoe ende in sulcker wijs al off hij gewonnen ende gebooren waere in huwelijcken state;

ende dat insgelijcx nae doverlijden van de voirn. *Willem* ende *Catharine* heure naeste erffgenamen van bloede, gecommen van getrouwen bedde, sullen moegen succederen bij rechte hoirye van alle heure goeden, erffven, possessiën ende andere dingen, vercregen ofte te vercrijgen, gelijck ende in der manieren als sij doen souden indien sij in huwelijcken staete gewonnen waeren, soeverre hun anders niet en is lettende dans tvoirs. gebreck van wettelijcke procreatie;

sonder dat, ter cause van tselve gebreck van hun geboirte ofte nativiteyt wij oft onse naecommer in toecommende tijden daerinne eenich recht sullen moegen eysschen oft pretenderen, nietjegenstaende eenige rechten, costuymen, gewoonten oft observatiën, gemaeckt oft te maeckene ter contrariën; sonder oock dat de voirn. *Willem* ende *Cafharine* uuyt saecke van desen onsen jegenwoirdige gratie ende legittimatie gehouden werden te betaelen tonssen prouffijte eenige finantie, dewelcke wij ten respecte ende in faveur van onssen voirn. neve, den hertoghe *van Bruynswijck* ende omme andere merckelijcke redenen hun quijtgescholden ende geremitteert hebben, schelden quijt ende remitteren bij desen; ontbieden dairomme ende bevelen den voirn. van onse Rekening in Hollant, dat sij ten versuecke van de voirn. *Willem* ende *Catharine* procederen wel ende deuchdelijck ter verificatie ende interinemente van desen ende dat gedaen sij, ende alle andere onse justitiers ende officiers, jegenwoirdige ende toecommende, heure stedehouders ende eenen yegelijcken van hen besundere, soe hem toebehoiren sal, doen laeten ende gedoogen den voirn. *Willem* ende *Catharine,* mitsgaeders heure erffven, naecommelingen oft actie van hen hebbende, van dese onse jegenwoirdige gratie ende legittimatie ende van allen den inhouden van desen, in der vuegen ende manieren, boven verhaelt, rustelijck, vredelijck, volcomelijck ende eeuwelijck genieten ende gebruycken, sonder hun te doen oft laten geschien, nu noch in toecommende tijden, eenich hinder, letsel oft moyenisse ter contrariën, wat ons alsoe gelieft.

Nietjegenstaende dat bij der ordonnantie, hier voirtijts gemaeckt op tstuck van onse Domeynen ende Finantie, expres-

selijck geseyt ende verclaert sij, dat de giften, moderatiën oft quitantiën, die van gelijcke Finantie gedaen souden worden,. van geender weerden en souden sijn, noch eenich effect sorteren de peenen, astrinctiën ende eeden, gedaen op de onderhoudenisse derselver, dewelcke wij niet en willen preiudiciëren odt naedeelich te sijn den voirn. *Willem* ende *Catharine van Bruynswijck*, noch dien van onse Finantie, Rekeninge oft andere officieren, dien dit aengaen sal; mair omme de redenen ende consideratiën voirs. hebben deselve ende elcke van hun besundere, uuyt onser sunderlinger gratiën dairvan gereleveert ende releveren bij desen; blijvende nietemin deselve ordonnantie anderssins in heure volle macht ende vigeur, nietjegenstaende oock eenige andere ordonnantiën, restrinctiën, gebooden oft verbooden ter contrariën.

Ende teneynde dat dit goet, vast ende gestaedich blijve ten eeuwigen daegen, soe hebben wij onsen segel hieraen doen hangen, behoudelijck in andere saecken, ons recht ende eenen yegelijcken tsijnen in allen.

Gegeven in onsser stadt van Bruessele, in de maent van februario, int jaer ons Heeren duysent vijffhondert sessentzeventich, naevolgende het edict van onssen rijcken, te wetene van Spaengiën, Sicilliën etc. 't XXIte, ende van Napels 't XXIIIte.

Op de plycke stont gescreven aldus,: visa; ende noch aldus: bij den Coninck, die Grootcommandeur van Castilliën etc., Gouverneur-Generael, de Grave van Berlaymont ende Heere van Rassenghem, hooffden, heeren Caspar Schetz, heere van Grobbendonck, tresorier-generael, Joos de Damhouder, ridders, ende Jacques Reingout, gecommitteerde van de Finantie, ende andere jegenwoirdich.

KORTE MEDEDELINGEN+

Adelsgunst.

Bij Koninklijk Besluit van 18 juni 1962, No. 62, is *Werner Petrus Rochus Marie von Scheibler,* wonende te Maastricht, met al zijn wettige, zo mannelijke 'als vrouwelijke afstammelingen in mannelijke lijn ingelijfd in de Nederlandse adel met de praedicaten van Jonkheer en Jonkvrouw.

Wie was Lisebet van Bennenbroec?

In een van die prachtig gedocumenteerde en levendig geschreven opstellen over middeleeuwse geslachten van de hand van wijlen ons erelid Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland schrijft deze over *Justine de Gouwer,* echtgenote van de Leidse burggraaf *Dirk van Cuyck* [1]), eerder weduwe van een zekere *Jan Sceve(n)* [2]). Uit dit eerdere huwelijk had zij twee zonen genaamd *Jan Sceve* en *Jan Aernt.* Over *Jan Sceve* Jr. is weinig bekend, Beelaerts somt op: hij was ridder, viel in ongenade, noemde zich *Ven Benne(n)broec* en liet een bastaarddochter na [3]). Over de tweede zoon is veel meer bekend: hij huwde een zekere Joncvrouw *Lisebet,* van wie Beelaerts de geslachtsnaam niet kende en had bij haar een zoon *Gerrit.* Na de dood van *Jan Sceve* Jr. noemen deze drie zich allen „*Van Bennenbroec*". Ik vond over deze *Jan Aernt* nog enkele bijzonderheden in het handschrift van Van Alkemade en Van der Schelling over Zijl en Zijlhof, dat bewaard wordt in de bibliotheek van het Gemeente-Archief te Leiden [4]). De betreffende acte schrijf ik hierbij over:

1369 Ipso die dormientum obiit *Jan Aernt* en gaf tot zijn memorie drie pont sjaers in goede comans payment tot de papelijke proven te Leyderdorp te versien op al dat gemeen goet dat *Jan Aernt* voorsz. die God genadig zij afterqelaten heeft en mede juffrouw *Lijsbeth* sijn wijf weduwe beseten heeft. In iedere mis te gedenken Jan Aernts ziel, zijn vader en moeders. zielen en zijn vrienden en grafgang te doen voor *Jan Aernt, Jan Sceven* en *Justijn* zijn kinderen.

Nota dese renten zijn staande op die heerlijke goeden en landen van die Waerde [5]). De datum van deze acte gaf mij aanvankelijk enige moeilijkheden. totdat ik 'ontdekte dat bedoeld moet zijn 27 juni, in de kerkelijke kalender soms genoemd als „VII dormientes", zijnde de dag gewijd aan zeven legendarische martelaren die gedurende de vervolging van Decius in een hol bij Ephese vluchtten, daar in slaap vielen en 155 jaar later weer ontwaakten [6]).

Geruime tijd bleeft het daarna stil in de literatuur over Lisebet, totdat Kolonel de Man in de jaargang 1945/'46 (kol. 18) een kort stukje publiceerde, waarin hij de mening uitsprak dat *Lisebet* een *Dever* geweest zou zijn, hetgeen hij staafde met een aanhaling uit het IJsselsteinse leenregister waarin gesproken wordt over *Gerrit Dever Jan Aerntszoon van Bennenbroec.*

Het bewijs voor deze veronderstelling vond ik toevallig in Oorkonden Kerken van Leiden Inv. No. 934 d.d. 1370 augustus 13, waarbij *Lisebet van Bennebroec* en haar zoon *Gerrit van Bennenbroec* een stuk land schenken voor een kanunnikenprebende in de S. Pancraskerk te Leiden. Dit stuk land is vroeger bezit geweest van „de Vrouwe *van den Dorpe* in hoir letste leven" en de acte wordt bezegeld door *Lisebet,* door *Gijzeken Uterlyere* voor *Gerrit* en ook voor zichzelve en door *Boudijn van den Velde.* Hier was dus een zegel van *Lisebet* in levende lijve aanwezig en de heer Ir. A. F. de Graaff was zo vriendelijk er voor mij naar te kijken. Het is als volgt: gedeeld, links de halve leeuw van *Dever,* rechts een smal St. Andrieskruis, waarover een getand recht kruis. *Dever* komt 'overeen met de wapentekening in Ned. Leeuw 1885, kol. 80/81 en de rechterhelft met het zegel van *Gerrit van Bennenbroec* afgebeeld bij Beelaerts in Ned. Leeuw 1922, kol. 96/97. Hiermede is dus aangetoond dat *Lisebet* geboren is een jonkvrouw *Dever* en bovendien dat haar overleden echtgenoot kennelijk hetzelfde wapen voerde als waarmede hun beider zoon *Gerrit* later (in 1407) blijkt te zegelen. Of Jan Aernts broeder, Heer *Jan Sceve* en ook hun vader *Jan Sceve* Sr. aldus zegelden is helaas niet bekend, vooral wegens het ontbreken van Heer Jan's zegel onder het Utrechtse charter van 1342 [7]). Zou hier de mogelijkheid bestaan dat het verloren gegane zegel tòch te Utrecht aanwezig is in een collectie „losse zegels"?

Over het goed Bennenbroec waaraan *Jan Sceven en zijn* leenvolgers hun naam ontleenden deelt de Heer Dòlleman te

1) Ned. Leeuw 1922, kol. 42 e.v.

2) Er zijn meer plaatsen waar de „v" van *Sceve* als „n" of „r" wordt gelezen bijvoorbeeld van Soest, Indices grafelijkheidsrekeningen „kinder Jan Scere" in II-478 is buiten kijf „Sceve", dito VII-40 „Scenen" idem, mogelijk ook Dom. Scevemanus in 111-66.

3) Ned. Leeuw 1922, kol. 44 en 49.

4) Onder No. 85189. er zijn twee versies die bijna identiek zijn, door mij onderscheiden als groot en klein.

5) fol. 103 gr. en 90 kl.

6) Verschueren, Modern Woordenboek.

7) Stadsarchief Utrecht Or. 1 No. 353.

Heemstede mij mede, dat er in het archief van de Heerlijkheid Heemstede, uitgegeven door P. N. van Doorninck een acte voorkomt van 1346 des Woensdages na Sente Gillysdach (= 6 september) waarbij Margriete gravin van Holland bekent verkocht te hebben aàn Gherard van Heemstede, ridder, de kleine broec, die gelegen is tussen land van Jan *Scheven* (van Doorninck las weer Schenen) en Willem van Tetrode, de Meer en den Hout, zo groot als Jan van Boechorst en Mathijs van der Burch, rentmeesters van Noord-Holland zeggen.

De Heer Dolleman, die beter bekend is met de plaatselijke topografie dan ik, zegt, dat hier onmogelijk bedoeld kan zijn de grond buiten Haarlem, die Jan *Aernt van Bennenbroeke* kreeg van Hertog Willem bij acte van 8 april 1348 genoemd in het artikel van Beelaerts [1]), doch dat dit „Bennebroec" een benaming was van broeklanden gelegen tussen de binnenduinen en de Haarlemmermeer, ten Zuiden van het kasteel Heemstede, ter plaatse van het huidige Heemsteeds Sportpak. Hiermede kom ik echter aan een ander onderwerp dan ik wilde behandelen, het was er mij slechts om te doen het sluitstuk te leven op de betogen van Beelaerts van 1922 en de Man van 1945/'46.

IR. J. G. KAM.

De Vries.

In het in het jaar 1958 door het Genootschap uitgegeven Kwartierstatenboek vindt men op pag. 78 en 79 de 32 kwartieren van Dr. *Antoni Brants* (1805—1862), ingezonden door zijn achterkleinzoon, wijlen ons medelid Mr. A. C. van Eck te Delden. Hieraan ontbrak slechts één echtpaar: de staat vermeldt *Simon Bevel* (1669—1736), tr. Haarlem 24 april 1701 *Rijna de Vries*, geb. te Zwolle, † Haarlem 10 jan. 1727, dr. van *Jan? en Anna? N.N.* Onderzoek te Haarlem, Zwolle en Leiden (waar op 7 april 1701 voor not. J. Abbenbroek huwelijkse voorwaarden werden gemaakt) leverde niets op.

De volgende acten in het Utrechtse Gemeente-archief brengen licht.

Nots. C. van Doorn, 19 sept. 1695. Huw. voorwaarden tussen *Jacob de Vries*, meerderj. j.m., geassisteerd met zijn moeder *Annichje Jans van Poppel*, weduwe van *Roomke de Vries, en Marieke Bongaerts*, j.dr., geassisteerd met haar moeder *Trijntje van Pes*, weduwe van *Huybert Bongaerts*, haar broeder *Christiaan Bongaarts*, haar zwagers *Hendrik van Bebber* en *Marinus Bor*, haar ooms *Christiaen van Pesch* en *Mathijs van Dulcken*.

Notaris H. van Hees, 11 april 1702. *Jacobus de Vries*, fabrikeur en burger te Utrecht, wijst als voogden over zijn na te laten kinderen aan: zijn moeder *Anneke Puppel*, weduwe van *Roncke de Vries*, en zijn zwager *Simon Bevel*.

MR. P. VAN EEGHEN.

Het vierde kwartier van het wapen der gemeente Noordoostpolder+

In het nummer van december 1963 van dit maandblad werd in de kolommen 455 t./m. 457 verslag gedaan van de vaststelling van het wapen der gemeente Noordoostpolder met enkele van de voornaamste punten uit de daaraan voorafgegane correspondentie met de Hoge Raad van Adel. Bij dit artikeltje werd een afbeelding van het wapen gegeven, zoals het gemeentebestuur dat had aangevraagd (afb. 1).

Afbeelding 1.

De publicatie geschiedde op grond van het feit, dat Burgemeester en Wethouders van de Secretaris van de Hoge Raad van Adel onder dagtekening van 28 maart 1963, No. 1/84 „namens de Hoge Raad van Adel (mededeling had „ontvangen), dat het college t.z.t. de Minister van Binnen„landse Zaken zal adviseren om een Koninklijk Besluit uit te „lokken, waarbij aan de gemeente Noordoostpolder een wapen „wordt verleend, waarvan de samenstelling in overeenstem„ming is met het door het gemeentebestuur aangevraagde, „gewijzigde ontwerp."

Er werd verwezen naar een door de gemeente ingezonden afbeelding en mede werd bericht dat het, om elk misverstand dienaangaande te voorkomen, gewenst werd geoordeeld een nieuw rekwest tot H.M. de Koningin te richten,

Het gemeentebestuur ging uiteraard gaarne op deze suggestie in en richtte een tweede adres tot Hare Majesteit waarin het vierde kwartier van het wapen werd omschreven als: „in azuur een penning van zilver, gestempeld met een „gescheiden krulkruis van sabel, in de vier hoeken vergezeld „van telkens drie koeken, eveneens van sabel, geplaatst in de „richting van het kruis."

De Hoge Raad van Adel echter, waarschijnlijk daartoe geinspireerd door de direkte nabuurschap van het Koninklijk Penningkabinet dat met het hoge college in hetzelfde gebouw zetelt, liet zich een originele munt van Kuinre voorleggen en gaf die als tekenvoorbeeld aan de wapentekenaar. Een foto

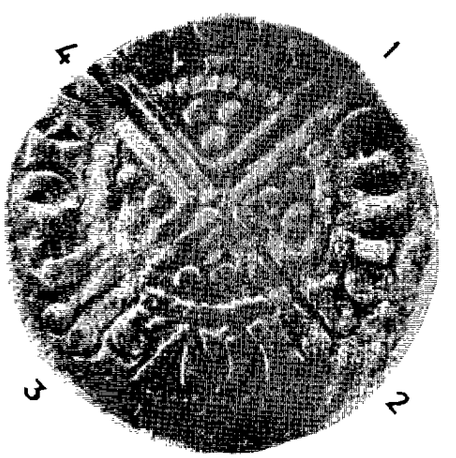

Afbeelding 2.

van de munt die blijkens mededeling van de direkteur van het Penningkabinet voor dit doel heeft gediend wordt hierbij afgedrukt (afb. 2). Het college interpreteerde de kruistekening op deze munt als een „dubbellijnig knopkruis"; het gemeentebestuur had de grootste gemene deler gezocht uit de vier getekende afbeeldingen, die in het numismatisch handboek van Van der Chijs voorkomen (afb. 3), en kwam tot de slotsom dat de graven van Kuinre een tekening hebben gewild die het dichtst bij het „gescheiden krulkruis" komt, dat wijlen S. G. van der Laars bij het weergeven van het wapen der Vlaamse gemeente Breedene tekende (afb. 4).

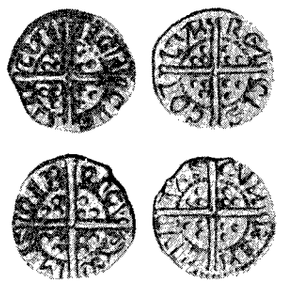

Afbeelding 3.

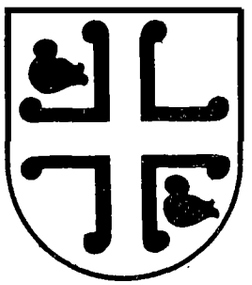

Afbeelding 4.

Het is o.i. duidelijk dat men bij middeleeuwse munten a'ls de onderwerpelijke, waarvan de met de hand gesneden stempels onderling steeds kleine verschillen vertonen, vaak niet tot een heraldische figuur kan besluiten zonder een zekere interpretatie van de tekening. Ook de Hoge Raad van Adel ontkwam daaraan niet, Immers, als wij de foto van de munt (afb. 2) bekijken is bij (1) links een opgeprikt bolletje te zien, maar rechts krult het uiteinde duidelijk naar buiten. Bij (2) lijken ons beide uiteinden naar buiten om te krullen, zij het dat dit links minder ver gaat dan rechts. Bij (3) lijkt de linkerarm een opgeprikt bolletje te hebben, maar de rechterarm vertoont een uiteinde dat aan de rechterkant een grotere massa heeft dan links. Bij (4) is niets te zien.

De Hoge Raad van Adel kwam na bezichtiging van de onderwerpelijke munt tot het resultaat, dat is neergelegd in de officiële wapenbeschrijving (dubbellijnig knopkruis), het gemeentebestuur telde méér krullende uiteinden dan opgeprikte bolletjes en kwam op die manier tot de interpretatie „gescheiden krulkruis".

Hoe het ook zij, het wapen is vastgesteld, het diploma met de tekening van dat wapen is uitgereikt (afb. 5) en het gemeentebestuur vindt de vorm van het kruis een detailkwestie, die, nu het principe van de tekening op de munt van Kuinre is aanvaard, niet meer zo belangrijk is.

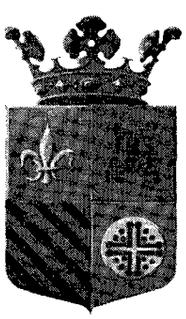

Afbeelding 5.

Slechts zij die zich voor heraldiek diepgaand interesseren zullen zich warm kunnen maken over de vragen, wèlke interpretatie van het kruis nu de meest voor de hand liggende was, wèlke vorm van het kruis, nu er dus kenneliik twijfel kan zijn. esthetisch de voorkeur had moeten hebben 'en of de door 'de gemeente voorgestelde beschrijving niet nauwkeuriger de bedoeling had weergegeven dan de beschrijving die tenslotte officieel is vastgesteld.

MR. G. A. BONTEKOE.

Het wapen van het waterschap „Bargerbeek".

Bij Koninklijk Besluit van 3 april 1964 is aan het Drentse waterschap „Bargerbeek" een wapen verleend waarvan de beschrijving luidt als volgt: „In zilver drie rechterschuinbalken van tegenhermelijn; met een versmald schildhoofd van het veld, gedekt en ondersteund van sinopel en beladen met een ketting van sabel van negen schakels, uitgaande van beide schildranden. Over alles heen een hartschild van goud, beladen met een adelaar van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen."

Het waterschap ligt geheel in het hoogveengebied van Zuid-Oost Drenthe, dat in 'ontginning is gebracht door het graven van evenwijdige kanalen voor de turfafvoer. Dit is in beeld gebracht door het veen (dat gedeeltelijk met wolgras pleegt te zijn begroeid) weer te geven met tegenhermelijn en dit af te wisselen met zilver om water aan te duiden.

Het Schonebekerdiep, dat de zuidgrens van het waterschap vormt, is tegelijk de rijksgrens. Dit is aanleiding geweest om een versmald schildhoofd van zilver aan te brengen, beladen met een ketting als symbool voor de grens en met boven en onder een smal groen zoompje ter herinnering aan de weilanden die vanouds langs het riviertje hebben gelegen,

Het hartschild is het wapen van de heerlijkheid Coevorden, waartoe het gehele territoir van het waterschap heeft behoord.

Ditzelfde heerlijkheidswapen is ook opgenomen in de wapens der gemeenten Dalen en Schoonebeek, die met de vesting Coevorden eertijds de heerlijkheid vormden.

MR. G. A. BONTEKOE.

BOEKBESPREKING

Het Gulden Vlies, vijf eeuwen Kunst en Geschiedenis. Catalogus van de Tentoonstelling ingericht door het Ministerie van Natïonale Opvoeding en Cultuur en de stad Brugge in het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten - Gaoeningemuseum, Dyver 12, 14 juli-30 september 1962. Uitgegeven door de stad Brugge en gedrukt door Lannoo te Tielt.

Filips de Goede heeft 10 januari 1430 te Brugge de ridderorde van het Gulden Vlies gesticht bij gelegenheid van zijn huwelijk met *Isabella van Portugal,* dat drie dagen tevoren te Sluis werd gesloten. Deze ridderorde, sedert 1700 voortlevend in een Oostenrijkse en een Spaanse tak, geldt nog altijd als een der aanzienlijkste ter wereld. Aan haar rijke geschiedenis is meermalen een tentoonstelling gewijd. Bij de laatste in Brugge gehouden is de hier besproken, zeer fraaie catalogus

uitgegeven in Franse en in Nederlandse tekst. De Bibliotheek van ons Genootschap mocht een exemplaar van de Franse editie ontvangen. De vele zeer verzorgde illustraties maken het doorbladeren tot een genoegen. Van persoonlijke voorkeur hangt het af, waarbij men dan zijn aandacht nader wil bepalen. Als het geoorloofd is één stuk uit vele te vermelden, zou ik het portret kiezen van *Jan 111 van Glymes*, heer van Bergen op Zoom (1452-1532) en zijn broeder *Hendrik*, bisschop van Kamerijk, beiden knielend voor hun beschermheilige, St. Jan de Evangelist en keizer *Hendrik 11*, die achter hen staan. Het wapen van *Jan III van Glymes* is omhangen met de keten van het Gulden Vlies, die hem in 1481 werd verleend [1]). De gemeente Bergen op Zoom heeft dit schilderij in 1960 uit de Londense kunsthandel aangekocht, Het zal niet eerder zijn geëxposeerd. Stellig zou de Gemeentearchivaris van Bergen op Zoom, de heer C. J. F. Slootmans het als illustratie hebben opgenomen in zijn boek „Jan metten Lippen, zijn familie en zijn stad. Een geschiedenis der Bergen-op-Zoomsche heeren van Glymes" (Antwerpen-Rotterdam 1945), als het schilderij hem toen al bekend was geweest.

Als naslagwerk behoudt de catalogus — nu de tentoonstelling afgelopen is — een zekere waarde voor ieder, die zich omtrent de orde van het Gulden Vlies wil oriënteren, omdat deskundigen op verschillend gebied er hun medewerking aan hebben verleend en men er meer in vindt dan alleen een beschrijving van de tentoongestelde voorwerpen. Opmerkelijk is vooral, dat hier voor het eerst een volledige lijst van alle Vliesridders is gepubliceerd, zoveel mogelijk met geboorte- en sterfjaar, niet minder dan 1841 namen omvattend van 1430 tot heden. Deze lijst, die een voorlopig karakter draagt, is samengesteld door de heer Ch. van Renynghe de Voxvrie met hulp van de heren R. Dusauchoit en H. Bruggeman en wel op grond van de documentatie van Th. Graaf de Limburg Stirum. Onvolkomenheden waren niet te vermijden gezien de korte tijd van voorbereiding, maar stellig zal de hoop van de samenstellers in vervulling gaan, dat de lijst in haar huidge vorm reeds goede diensten zal bewijzen.

De catalogus zelf toont met een sprekend voorbeeld aan, hoe dit kan geschieden. Een portret van een Vliesridder, dat op de tentoonstelling aanwezig was, zou volgens het opschrift *Jan* graaf *Tserclaes Tilly* voorstellen. De juistheid van het opschrift moet echter in twijfel worden getrokken, omdat deze bekende veldheer uit de Dertigjarige oorlog in de registers van het Gulden Vlies ontbreekt. Toen dit eenmaal was vastgesteld, was de weg vrij voor een betere identificatie. Mogelijk lijkt nu, dat het portret *Filips Willem* prins *van Oranje* zou weergeven. Wordt dit vermoeden van Graaf de Limburg Stirum nader bevestigd, betreft het hier inderdaad een beeltenis van genoemde prins, dan mag het een belangrijke aanwinst heten tot de niet overtalrijke portretten van deze Oranje-telg, die tot nu toe bekend zijn geworden [2]).

Leer toe te juichen is het voornemen, de thans gepubliceerde naamlijst zo aan te vullen en te verbeteren, dat deze in de toekomst aan de hoogste eisen zal voldoen. Als Graaf de Limburg Stirum een hiertoe strekkende oproep richt aan alle belangstellenden, moge die weerklank vinden tot buiten de grenzen van de Belgische staat, want internationale samenwerking is in dit geval geboden. Als een bescheiden bijdrage ter bereiking van het gestelde doel kan het wellicht van pas zijn hier enkele onnauwkeurigheden te signaleren, die mijnerzijds te achterhalen vielen. Het spreekt van zelf, dat deze in

[1]) Catalogus no. 60, blz. 138-139.

hoofdzaak betrekking hebben op ridders uit Noord-Nederlandse geslachten of die in de Noordelijke Nederlanden een rol hebben gespeeld.

De lijst begint uiteraard met *Filips van Bourgondië, de stichter* van de Orde. Dever 'overleed in *1467* (niet 1469). Zijn jongste bastaardzoon was no. 115 *Filips van Bourgondië*, bisschop van Utrecht, die geboren werd in *1464* (niet *1466)*. Het sterfjaar van no. *43 Frank van Borselen*, graaf *van Oosfervant* is *1470* (niet 1473). Zijn verre bloedverwant is no. 45 *Hendrik van Borselen*, heer van Veere, die geleefd heeft van c. 1400-1474 (niet van 1405-1470). Van het huis Borselen zou de heerlijkheid Veere op Walcheren later vererven op no. 141 *Adolf van Bourgondië*, heer van Beveren, wiens geboortejaar niet behoeft te ontbreken, maar op 1489 mag worden gesteld. No. 128 *Filibert* heer *van Veere* († 1512)draagt in dit verband een misleidende titel. Heer van het Zeeuwse Veere kan hij 'onmogelijk zijn geweest. No. 208 *Maximiliaan van Bourgondië*, markies *van Veere*, zoon van *Adolf* voornoemd, overleed in 1558 (c. kan bij dit jaartal vervallen).

Egmond en *Hoorne*, namen van bekende klank, zijn natuurlijk ook vertegenwoordigd. Bij no. 104 *Jan 1* graaf *van Egmond* heer van Baer zij opgemerkt,, dat hij in 1438 werd geboren (al is. c. 1439 bij benadering juist). Van no. 125 *Jacob 111* graaf *van Horn* alias *Hoorne* staat vast, dat hij op zijn kasteel te Weert overleed in 1531 (niet in 1530).

Ernstiger dan een kleine vergissing in het jaartal is het, als namen niet juist zijn weergegeven. In dit verband zou ik terug willen keren tot *Jan 111 van Glymes*, heer van Bergen op Zoom, en diens broeder *Hendrik*, de bisschop van Kamerijk. De eerste komt in de lijst voor onder no. 94 als *Jehan 111* seigneur de *Berges* in de Franse tekst, *Jan 111* heer *van den Bergh* in de Nederlandse tekst! Ook bij een zestal verwanten (nrs. 114, 151, 181, 225, 570 benevens 641 van de Spaanse tak) ziet men *Bergen* in *Van den Bergh* getransformeerd, hetgeen ten onrechte de indruk wekt, dat zij tot het geslacht der heren *van den Bergh* zouden behoren, wier stamslot te 's Heerenberg staat in de Gelderse Achterhoek. Een telg van dit laatste geslacht was no. 302 *Herman* graaf *van den Bergh*, die door zijn huwelijk markies *van Bergen op Zoom* geworden, met beide titels juist is vermeld, terwijl no. *328 zijn* jongere broeder *Frederik wel* graaf *van den Bergh*, maar beslist geen graaf van *Bergen op Zoom* mag worden genoemd!

Terloops kwam reeds uit, dat *Jan 111 van Glymes*, heer van Bergen op Zoom, in 1532 overleed (niet in 1531). Zijn zoon en opvolger is no. 181 *Anton*, markies *van Bergen op Zoom*, graaf *van Walhain*, die een korte levensduur heeft gehad van 1500-1541 (niet van 1503—1567). No. 114 *Cornelis van Bergen*, die door huwelijk heer van Zevenbergen werd, moet gestorven zijn in 1508 of het begin van 1509 (niet in 1516) ; no. 151 zijn oudste zoon *Maximiliaan van Bergen c. 1522* (niet in 1545). De laatste heeft het nimmer tot heer van Zevenbergen gebracht, doordat zijn moeder — de vrouwe van Zevenbergen — hem overleefde.

Bij no. 60 *Adolf de Jongere* hertog *van Gelre* en graaf *van Zutphen* kan de toenaam „de Jongere" beter vervallen. No. 106 *Jan* heer *van Cruyningen* was tevens heer van Pamele (niet Palmele), zoals no. 177 *Reinoud III* heer *van Brederade*, geboren in 1492, ook heer was van Vianen. Nrs. 79 en

[2]) Catalogus no. 182, blz. 217-215. Vgl. Albert van de Poel „'t Serclaes of Philips Willem. Een raadsel op de Gulden Vlies-tentoonstelling te Brugge" in „Brabantia", Elfde jrg. 1962, blz. 284—288.

126 *Engelbrecht II* en *Hendrik III graven van Nassau* daarentegen waren graaf *van Vianden* in Luxemburg. Bij de laatste kan het geboortejaar 1483 worden toegevoegd. No. 191 René *van Chalon* (d.w.z. Chalon-sur-Saône, niet Châlons-sur-Marne), prins *van Oranje* aanschouwde het levenslicht in 1519 (niet in 1518). No. 223 *Charles de Brimeu,* graaf *van Megen,* in de huidige Nederlandse provincie Noord-Brabant (niet van Meighem) heeft geleefd van c.1525—1572 (stierf dus niet in 1569). No. 270 *Filips* graaf *van Egmond,* prins *van Gavere,* dient zijn tweede voornaam *Willem,* die hem niet toekomt, op te geven. No. 377 betreft *Johan Jacob* graaf *van Bronckhorst en Anholt* (niet Anhalt), die geboren werd in 1582 (niet in 1580).

Buitenlandse Vliesridders — Spaanse en Italiaanse edelen, een vorst van Zevenburgen en wat dies meer zij — onttrekken zich in overgrote meerderheid aan mijn beoordeling. Ik moge er evenwel op wijzen, dat no. 420 bekend staat als *Jan Lodewijk* vorst *van Nassau-Siegen,* no. 456 als *Jan Frans Desideratus* vorst *van Nassau-Hadamar,* terwijl no. 649 van de Oostenrijkse tak niet dient te worden aangeduid als *Alexander* prins *van Württemberg,* maar als *Karl Alexander* hertog *van Württemberg.*

Interessant is het uit het historische overzicht van Burggraaf Terlinden gewaar te worden, dat de keizers van Oostenrijk de orde van het Gulden Vlies overeenkomstig de oorspronkelijke statuten uitsluitend verlenen aan Rooms;-Katholieke edelen van onbesproken gedrag, maar de Spaanse souvereinen sedert de negentiende eeuw ook Protestanten, zelfs enkele niet-Christelijke vorsten benevens burgers in de orde hebben opgenomen. Het is in dit verband begrijpelijk, dat de Nederlandse koningen *Willem 1, Willem II* en *Willem III* evenals prins *Hendrik* zich de orde van het Gulden Vlies door een koning of koningin van Spanje, niet door een keizer van 'Oostenrijk zagen toegekend. Bij Willem 111 (no.. 963 van de Spaanse tak), die de orde in 1842 als kroonprins ontving, zij hier aangetekend, dat hij ten onrechte de levensjaren van zijn vader heeft meegekregen. Deze laatste koning der Nederlanden werd in 1817 te Brussel geboren en overleed in 1890 op het Loo. Koning, resp. prins der Nederlanden is de juiste titel (niet: van Nederland). Opgenomen in de orde werd ook de oudste zoon van koning *Willem III* (no. 1006 van de Spaanse tak). Prins *van Oranje* is de officiële titel, die hem toekomt. 's Konings zwager (no. 1045 van de Spaanse tak) was groothertog *van Saksen- Weimar Eisenach* (niet: Saksen-Heisenach). Tot de burgers, die de orde deelachtig werden, behoren verscheidene presidenten van de Franse Republiek.

Zeer merkwaardig is het verschijnsel, dat enkele ridders de orde van het Gulden Vlies tweemaal hebben ontvangen, zowel van Oostenrijkse als van Spaanse zijde. Het trof mij bij de Prins-regent van *Groot-Brittannië* - de latere koning *George IV* (no. 893 van de Oostenrijkse, no. 867 van de Spaanse tak), wien dit in 1814 zou zijn 'overkomen, terwijl *Otto van Beieren,* koning *van Griekenland,* dezelfde onderscheiding in 1835 uit Spanje, in 1850 uit 'Oostenrijk toeviel (no. 950 van de Spaanse, no. 955 van de 'Oostenrijkse tak). Feitelijk zou de latere *George IV,* die officieel niet tot de Rooms-Kathalieke kerk behoorde, volgens de Oostenrijkse regels niet voor de orde van het Gulden Vlies in aanmerking hebben kunnen komen. Men vraagt zich derhalve af, of de vermelding van de Prins-regent in de Oostenrijkste lijst wel juist is. Het valt niet aan te nemen, dat de mare van het kerkelijke huwelijk, door deze prins in het geheim met een Rooms-Katholieke vrouw gesloten in overdreven vorm tot de keizerlijke troon in Wenen zou zijn doorgedrongen en daar invloed in positieve zin hebben uitgeoefend . . .[3]).

Een verlening van de Orde van het Gulden Vlies door prins *Xavier van Bourbon-Parma* als pretendent tot de Spaanse kroon wordt in de catalogus niet vermeld en kan ook hier gevoegelijk buiten beschouwing blijven als een zaak van te recente datum; die nog niet voldoende is opgehelderd.

Voor *Filips van Bourgondië* en zijn naaste opvolgers was de orde van het Gulden Vlies een politiek instrument, het middel bij uitstek om de adel aan zich te binden en leiding te geven op basis van godsdienstzin en ridderlijkheid. Overigens heeft het hoofdaccent bij de orde steeds gelegen in de erkenning en stimulering van individuele verdiensten. Minder dan de Johanniter- en Malthezer-orde heeft de zoveel jongere orde van het Gulden Vlies zich op charitatief en op sociaal terrein bewogen [4]). In eerstgenoemde ridderorden — loten van eenzelfde stam — leeft nog altijd iets van het oude Kruistochtideaal in zoverre dit gericht was op de gezamenlijke toepassing van Christelijke deugden in het practijk van het leven. Dit ideaal was in 1430, toen de orde van het Gulden Vlies werd opgericht, reeds sterk vervaagd. Typerend is in dit verband, dat *Filips van Bourgondië* zijn ordeteken — het Gulden Vlies — aan de heidense Oudheid, aan de legende van Jason en Medea, heeft ontleend. Deze neiging naar het classieke met prachtlievendheid verbonden bracht in aesthetisch opzicht winst. Het is opvallend, dat het ordeteken van de grote Bourgondiër en van zijn koninklijke en keizerlijke nazaten — een gouden ramsvacht aan een gouden keten — in glans en schoonheid dat van de meeste andere ridderorden overtreft. De bezoekers van de tentoonstelling hebben zich daar ten volle van kunnen overtuigen. Les absents avaient tort.

Litteratuur over geslachten in de Noordelijke Nederlanden, die ridders van. de Orde van het Gulden Vlies onder hun leden tellen, voor zover daaraan gegevens werden ontleend :

A. W. E. Dek „Genealogie der graven van Holland". Proefschrift Gem. Univ. van Amsterdam ('s-Gravenhage 1954). N.B. Hierin *Frank* van *Borselen* als vierde echtgenoot van *Jacoba* van *Beieren en* de -bastaarden *van Bourgondië.*

Dezelfde „Genealogie der heren en graven van Egmond" ('s-Gravenhage 1958).

Dezelfde „Genealogie der heren van Brederode" in „Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie" XIII 1959, blz. 105-146.

Dezelfde „Genealogie der heren van Cruijningen" in „Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie" XI - 1957, blz. 79—120.

Henri Obreen „Bijdragen tot de kennis der middeleeuwsche geslachten' van Holland en Zeeland. Het geslacht van Borselen" in maandblad „De Nederlandsche Leeuw" XLVe jrg. 1927, kol. 242-249, 294-306, 321—336, 363-366.

A. P. van Schilfgaarde „Het huis Bergh" (Maastricht 1950).

Dezelfde „De heren en graven van Bronckhorst'' in maandblad „De Nederlandsche Leeuw" LXXIVe jrg. 1957, kol. 67-88.

C. J. F. Slootmans „Jan metten Lippen, zijn familie en zijn stad. Een geschiedenis der Bergen-op-Zoomsche heeren van Glymes'' (Antwerpen-Rotterdam 1945). N.B. Dat *Cornelis van Bergen,* heer van Zevenbergen, gestorven moet zijn vóór 26 jan. 1509, kan nader blijken uit S. W. A. Drossaers „Het archief van de Nassanse Domeinraad'' Tweede deel IV

3) Over het geheime huwelijk, dat George IV als prins van Wales 15 dec. 1785 sloot met *Maria Fitzherbert* geb. *Smythe* handelt o.m. *Anita Leslie* „Mrs. *Fitzherbert''* (Londen 1960). Dit boek is besproken door A. M. de *Jong* in „Tijdschrift voor Geschiedenis" 74ste jrg. 1961. blz. 258—260 met aanhaling van oudere litteratuur.

4) Het artikel van Erwin M. Auer „Die Präbende des Ordens vom Goldenen Vliesz" in „Mitteilungen des Oesterreichischen Staatsarchivs" 15. Band 1962, S. 1—62 (met 4 Abbildungen) handelend over geldelijke ondersteuning van verarmde edellieden door de Orde van het Gulden Vlies toont duidelijk aan, dat het aan zulke activiteiten bij genoemde orde niet geheel ontbroken heeft, zoals men — doordat dit aspect van de orde weinig bekendheid geniet' — ten onrechte zou kunnen menen.

(1955) reg. no. *1471.* De dood van zijn oudste zoon *Maximiliaan van Bergen* wordt door G. C. A. Juten in maandblad „De Nederlandsche Leeuw" XLIIe jrg. 1924, kol. ,251 gesteld op omstr. 1522.

J. M. van de Venne en Alexander A. M. Stols „Geslachts-register van het vorstenhuis Nassau" (Maastricht 1937). N.B. Bij vergissing wordt hier op blz. 95 's-Gravenhage genoemd als plaats van overlijden van koning *Willem III.* Dit moet xijn: het Loo.

Men zie bovendien het artikel van J. C. E. Bartelds in „Nieuw Ned. Biografisch Woordenboek" VIII (1930) kol. 217-219 over *Charles de Brimeu,* graaf van *Megen,* en met betrekking tot het overlijden van *Jacob III* graaf *van Hoorne:* Daniël van Wely O.F.M. „Liber recommendationis conventas Werthensis O.F.M." (Weert 1961) blz. 48.

J. Fox.

Strijensas en het geslacht 0 v er w at er, door N. Esser-Overwater. Vught 1964.

Mevrouw Esser heeft in dit ruim 90 bladzijden tellende boekje het nageslacht in de mannelijke lijn behandeld van *Jacob Theunisz. (Overwater),* pachter van het veer van Strijensas op Moerdijk, †1687/1688; ten aanzien van de nakomelingschap van één achterkleinzoon, *Teunis Overwater* (1750—1809), beperkt de schrijfster zich echter tot enige summiere gegevens over diens kinderen en laat zij de verdere lotgevallen van die tak van het geslacht buiten beschouwing.

Met het veer op Moerdijk bleef het geslacht tot in de Franse tijd verbonden: de benoeming in 1811 van Jacobus *Overwafer* (1783-1858) tot postmeester te Strijensas sloot aan op deze oude connectie.

Theunis Overwater (1665—1707), zoon van de stamvader, was in 1705 schepen van Strijensas en diens achterkleinzoon *Jacobus Overwater* (1783-1858) bekleedde resp. van 1817 —'23 en van 1823—'50 het ambt van schout, later burgemeester van Strijensas.

Hoewel het tamelijk uitgebreide geslacht thans leden telt, die in Suriname, Frankrijk en de U.S.A. gevestigd zijn, zijn ook nog steeds *Overwater*'s in Strijensas woonachtig.

De verstrekte gegevens zijn door de opgave der bronnen controleerbaar. Een aantal afbeeldingen is opgenomen, terwijl een lexicografisch register niet ontbreekt.

Belangstellenden kunnen het boekje ontvangen door overschrijving van een bedrag van ƒ12,75 op postrekening no. 1068998 van Ir. F. H. Esser te Vught.

W. W. van Valkenburg.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Booth. *Adriaan Booth (Boot, Bof),* ingenieur, was omstreeks 1637 werkzaam in Mexico, o.a. in verband met de drooglegging van het Meer van Texcoco. Waarschijnlijk heeft hij meegeholpen aan de bouw of herbouw van het fort van Acapulco, waarvan een fraaie, door hem gesigneerde tekening bekend is. Hij schreef een rapport over de ontwatering der lagunes, dat in Mexico nog niet is teruggevonden.

Ale inlichtingen over deze *Adriaan Booth,* en zijn voor- en nageslacht zijn welkom.

Mexico. A. A. M. Stols.

Mac Lean-van IJserloo (LXXIII 371; LXXV 410). *James Mak Lean,* geb. van Inverness Lande van Schotland, sergeant in de compagnie van den Heer Overste Lieut. Dundas onder het tweede Bataillon van het Regiment van Stuart, in garnizoen alhier, tr. Willemstad (Geref.) 25 december 1765 (ondertr. 6 november) *Elisabeth van IJserloo,* j.d. geb. en wonende te Willemstad,

James Lean kwam 22 september 1769 met att. van Tholen te Deventer, met att. naar Zutphen 22 april 1773.

James Mac Lean kwam september 1773 met att. te Zutphen en vertrok van hier op 1 april 1777 naar Zeeland.

's-Gravenhage. Dr. Ir. J. Mac Lean.

van Oostrum. Gevraagd naar de geboortedatum en afkomst van *Jan Ariense (Adriaense) van Oostrum,* tr. 1° 2 april 1693 te Lopiker- (Jaarsvelder-) kapel met *Lysbeth Huyberfs;* tr. 2° 21 juli 1709 te Lopiker- (Jaarsvelder-)kapel met *Geerfie Gerrifse van Beusekom.* Hij werd op 8 februari 1753 in de kerk van Lopikerkapel begraven. Wat was zijn beroep? Was er een testament?

Amsterdam. P. J. van Oosterom.

van Oel. (LXXII 101). De volgende gegevens werden ontleend aan de registers van de Hoogduits Hervormde Gemeente te Sittard. Het is mogelijk, dat de naam *Van Oel* afgeleid is van het plaatsje 001 bij Roermond. Het bleek mij, dat de leden van dit geslacht behoorden tot de kleine groep Protestanten te Sittard. In genoemde registers komen de volgende schrijfwijzen voor: *Van Oel, Van Ohl, Van Oul, Van Ouhl, Von Oul,* etc.

I. *Jan van Oel,* doopgetuige 27 okt. 1668, is vermoedelijk de vader van *Reinardt van Oel,* die volgt onder 11. *Jan van Oel* was vermoedelijk broeder van *Sophia van Oel,* doopgetuige 13 maart 1671, en van *ficken van Oel, vermeld* 8 okt. 1669.

II. *Reinardt van Oel,* tr. 1° *Ahleta Elsen;* tr. 2° Sittard 12 juli 1682 *Barbara Schlangen,* dr. van *Thiel Schlangen* en *Mechfild Moll,* van Huckelhoven. Zij hertr. Sittard 24 april 1695 *Danielis Daniels,* wiens vader *Danielis Daniels* Medicinae Doctor was.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Sophia van Oel,* ged. Sittard 27 okt. 1668 (get. Jan von Oel, Maria bricken), deed aldaar belijdenis 22 dec. 1687, tr. Sittard 20 dec. 1692 *Eckhert Dircks,* van Steinwech. Zij had een dochter *Jakobina,* ged. Sittard 10 juni 1691 (get. Gertrud Winens). Beide ouders † na 4 dec. 1712 (doopdatum van hun achtste kind).
2. *Johannes van Oel,* ged. Sittard 15 dec. 1669 (get. Hendrick Elsen, Frisken Schwiszucnocker).
3. *Johannes van Oel,* ged. Sittard 13 maart 1671 (get. Johannes Strausz, Dederich Dederichs en Sophia van Oel).
4. *Hendrick,* volgt 111.
5. *Agenes van Oel,* ged. Sittard 2 febr. 1676 (get. Gulus Gute, Maria Ziet).
6. *Agnes van Oel,* ged. Sittard 21 sept. 1684 (get. Thiel Schlangen, Rachel Keuchens), deed belijdenis als *Agnes von Ohl 28* maart 1701, † na 1 april 1703.
7. *Johannes van Oel,* ged. Sittard 27 febr. 1686 (get. Peter Jansen, Cornelia Schlangen).

III. *Henricus van Oel,* ged. Sittard 26 sept. 1672 (get. Peter Lambrechts, Maria Teissen genaamd lupers), deed belijdenis als *Henricus von Ohl 26* mei 1692, tr. 1° Sittard mei 1698 *Maria Diderichs* aussen Steinwecg: tr. 2° *Sophia Thielen.*

Transportregister Sittard 1675-1703 :
p. 283 vso., 27 november 1696: *Henrick* van *Ohl* transporteert aan *Claes Valden.*
p. 265, 15 november 1695: *Henrick van Ohl* en *Egbert Dierichs* transporteren.
Vermoedelijk was Maria *Diderichs een* zuster van *de* echtgenoot van *Sophia van Oel,* vermeld onder 11, 1.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Reiner van Oel,* ged. Sittard 21 maart 1700 (get. Egbert Diderichs, Barbara Schlangen genaamd Daniels), † na 31 aug. 1749.
2. *Maria van Oel,* ged. Sittard 4 febr. 1703 (get. Wilhelm Diderichs en Sophia van Ohl), † na 9 aug. 1743. Zij is vermoedelijk doopgetuige te Amsterdam op 27 mei 1759.
3. *Johan Diderich,,* volgt IV.
4. *Ahletta van Oel,* ged. Sittard 25 nov. 1708 (get. Gelis Bruels en Mechtild Derichs genaamd Geurts), † na 9 aug. 1740.
5. *Agneta van Oel,* ged. Sittard 3 januari 1712 (deze doop wordt tweemaal vermeld. In de ene akte heet de moeder *Maria Winens,* † na *22* januari 1747.
   Een *Angenis van Oel* is 31 december 1.766 doopgetuige te Amsterdam.

Uit het tweede huwelijk:

6. *Sophia van Oel,* ged. Sittard 22 maart 1716 (get. Daniel Daniels, Wilhelm Thielen, Sophia van Oel, Agnis Bultens).
7. *Anna Catharina van Oel,* ged. Sittard 5 febr. 1719 (get. Goerd Merkens, Judith Zilken en Dicka Blaew).
8. *Henricus. van Oel,* ged. Sittard 6 mei 1725 (get. Daniel Daniels, Maria Catharina Geurts, wonende te Maastricht, Catharina Geurts), vestigt zich te Amsterdam, zie verder Ons Voorgeslacht, 13e jaargang, blz. 101/102.

IV. *Johan Diderich van Oel,* ged. Sittard 24 febr. 1706 (get. Daniel Daniels, Peter Gorts en Lisbet Diderichs), † ald. 26 febr. 1787 (oud 81 jaar), tr. ca. 1739 *Helena Willems,* geb. ca, 1713, † Sittard 16 mei 1753, begr. aldaar 18 mei 1753.

Kinderen:

1. *Maria van Oel,* ged. Sittard 9 aug., geb. 24 juli 1740 (get. Johannes Willems en Aletta van Ohl).
2. *Johannes Henricus van Oel,* geb. 16 juli, ged. Sittard 9 aug. 1741 (get. Dirk Dirksen en Janneken Willems).
   Sittard, Erbungsprotocollum 1786—1790, 14 september 1788 *Wilhelm van Oel* ook als voogd van de kinderen van *Johana blaet, Christoffel Janssen* medevoogd, *henrich van Oel,* erfgenamen van *Johan henrich van Ohl* transporteren.
3. *Jenne Maria van Oel,* geb. *7* april, ged. Sittard 9 aug. 1743 (get. Piter Willems, Helena gördts genaamd Vos, vice Marien van Ohl), tr. Sittard 31 maart 1777 (ondertr. 16 maart, als *Johanna Maria van Ohl*) *Joannes Blatt,* † Sittard 17 nov., begr. aldaar 19 nov. 1782, zn. van *Jacob* (aus Velthoven) en *Catharina Willems.*
4. *Wilhelmus van Oel,* ged. Sittard 22 nov. 1744 (get. Johannes Willems in plaats van Wilhelmus Willems, Maria Catharina Bennighoven, Magdalena Merckens'genaamd Ritzen), † Sittard 1 april, begr. aldaar 3 april 1795 (oud 51 jaar), tr. Sittard 5 okt. 1777, ondertr. 21 sept.) *Gertroud Elisabeth Merkens,* dr. van *Peter* en *Sara Heilgers.*

   'Uit dit huwelijk:

   Catharina Helena von Ohl, ged, Sittard 8 juli 1781 (get. Johann Dieterich von Ohl en Catharina Scknantz).
5. *Johannes van Oel,* ged. Sittard 22 januari 1747 (get. Johannes Willems, in plaats van Agnes van Ohl Elisabeth Görds). In het register van Gepensioneerden en Gegageerden te Delft (Gemeente-archief) van ca. 1809 wordt hij vermeld, oud 63 jaren, als soldaat. Pensioen van *f* 91 per jaar. Hij was Canonnier bij het Corps Artilleristen (Alg. Rijksarchief 's-Gravenhage, Pensioenregisters Mil. Landmacht 1795-18 10, no. 160, blz. 62).
   Zijn nakomelingen zijn behandeld in Ons Voorgeslacht 13e jaargang (1958); blz. 102-109, en 14e jaargang (1959), blz. 1-6, 21-24.
6. *Catharina van Oel,* ged. Sittard 31 aug. 1749 (get. Johanna Willems in plaats van Reinier van Ohl, Johanna Catharina Willems).
7. *Henricus van Oel,* ged. Sittard 25 april 1751 (get. Peter Merkens, Christina Margaretha Westerman geboren Landmesser in plaats van Elisabeth Willems) , tr. Sittard 9 april 1782 (ondertr. 17 maart) *Elisabeth Meenen,* † (als *Elisabeth von Ohl)* Sittard 10 okt., begr. aldaar 13 okt. 1783 (oud 25 jaar), dr. van *Jacobus* en *Catharina Klinker.*

   Uit dit huwelijk:

   Johann Diederich van Ohl, ged. Sittard 9 febr. 1783 (get. Johann Diederich van Ohl en Elisabeth Meenen von Huckelhoven), † Sittard 26 maart, begr. aldaar 26 maart 1783.
8. *Alegonda van Oel,* ged. Sittard 24 maart 1753 (get., Godefridus Willems, Elisabeth Cluwen geboren Willems in plaats van Aleth van Ohl) .

Tot bovenstaand geslacht behoren opgetwijfeld ook de na te noemen personen:

Barbara von Oel en *Johannes Lemmens* zijn getuigen bij de doop van *Judith,* dr. van *Henrick Lemmens* en *Gertrud Leonards* te Sittard 11 febr. 1703.

Daniel bolten en *ficken van Oel* laten 8 okt. 1669 te Sittard dopen *Sophia* (get. Willem Smiets (?) en Ollet van Oel).

's-Gravenhage. D 'R. IR. J. MAC LEAN.

van Remund (XXVII, 30). *Gerrit van Remund,* 11 sept. 1585 vermeld als plaatsvervanger van *Willem de Ridder van Groenestijn,* maarschalk van het Overkwartier (Utr. Jaarboekje 1903, bl. 38), tr. *Elisabeth Keldermans Marcelisdr.*

Blijkens een akte van 8 mei 1610 (nots. J. van Herwaarden, Utrecht) testeerden zij in 1606 voor nots. Erasmus Liebaert te 'Nijmegen. Hun kinderen blijken uit een transp.akte van 13 april 1613 (Utrecht) t.w.:

1. *Hendrick van Remundt,* oudste zoon, alsdan overleden en nalatende een zoon *Hendrick.*

2. *Johan Wolff van Remundt, gehuwd* met *Anna van Gripskercken.*

3. Petertje van Remundt, gehuwd met *Abraham van den Broeck.*

4. Maria van Remundt, dan weduwe van Jonker *Oliphier van Hattem.* Hij was 28 mei 1580 nog onmondig (transp.akte Utrecht) en. zoon van *Dirck Aelberts van Hattem* en diens eerste vrouw *Geertruid van Wese* (transp.akte Utrecht 2 dec. 1583 en recht, arch. Wijk bij Duurstede nr. 582 d.d.12 juni 1592: Leenreg. Gelre kw. Nijmegen bl. 384 en 387). *Maria van Remunde,* weduwe van *Olivier van Hattem,* resideerde met haar zoon *Melchior* 22 okt. 1619 te Antwerpen (nots. J. Moll, Vreeswijk nr. 1832 A).

Gerrit van Remunde had in 1604 van de Staten van Utrecht een lijfrente gekocht op het leven van *Melchior Oliuierss.* Deze rente werd in 1619 overgedragen aan *Johan van Oort* (Gem. Arch. Utrecht 11 nr. 1976).

Zie voor *Gerrit van Remundt (Gerardus Remundius)* A. van Buchel's Diarium bl. 83, 142, 225. Booth noemt hem *Gerrit Wolff van Remunde,* Maerschalk te Wijck.

Utrecht. W. A. WIJBURG JR.

van **Schaik-van Koetsveld** (LIX, 459, zie ook LXXV, 498). *Gijsbertje van Koetsveld* was m.i. dochter van *Leendert van Coesvelt,* die als j.m. van Utrecht 30 sept. 1710 attestatie naar Eck en Wiel verkrijgt om daar te trouwen met *Annetje van Hattum,* j.d. van Eck (geref. trouwboek Utrecht).

Anna van Hattum, tr. 2°, -als. wed. van *Leendert van Coetsveld,* te Utrecht 30 sept. *Gerard Peterse van Gevel,* j.m. van Eck; attestatie naar Eck 30 sept. 1731.

Gevraagd nadere gegevens over voorn. *Anna van Hattum* en haar naaste familie.

Utrecht. W. A. WIJBURG JR.

Scheurleer-Klaver (XXXI **338).** *Floris Johannes Willem Jacobus Scheurleer,* geb. 's-Gravenhage 18 aug. 1896, was verbonden aan de dekenfabrieken van Zaalberg te Leiden, † 's-Gravenhage 19 mei 1952. Zijn vrouw leeft nog en woont te Utrecht, Hugo de Grootstraat 18 bis.

Hun zoon, die mij deze gegevens verstrekte, volgt nu: *Frans Allen Floris Scheurleer,* Ec. Drs., adj. directeur bij de Centrale Kamer v. Handelsbevordering te 's-Gravenhage. Zijn adres is: Ellemare 306 te Rotterdam, tel. K 10-177587.

Rotterdam. A. I. MENALDA-VAN DER HOEVEN.

Schreven. Op 8. januari 1798 wordt als pastoor te Winterswijk genoemd *Hermann Joh. Schreven;* hij werd 1789 tot sub-diaken gewijd en moet omstreeks 1765 geboren zijn. Gezacht worden zijn ouders. Wie kan mij daarover inlichtingen verstrekken?

Groenlo. F. J. H. WEYN BANNINGH.

Sylvanus (XL 291). In „De Nederlandsche Leeuw", jrg. 1922, kolom 291, werd door wijlen C. W. van Dam een vraag gesteld betreffende de voorouders van *Michiel Sylvanus, ge*doopt te Roermond 16 febr. 1716; een antwoord op deze vraag is nooit gepubliceerd. Door een gelukkige deductie was ik onlangs in staat de vraag te beantwoorden. Aangezien er, althans in de vrouwelijke lijnen, nog vele afstammelingen van de voornoemde *Michiel Sylvanus* in leven zijn, meen ik er goed aan te doen ook zijn descendenten tot in het midden van de 19de eeuw te vermelden.

1. *Wilhelmus Sylvanus* [1]), predikant, als candidaat bevestigd te Steenwijkerwold 1604, predikant te Kuinre 1604 -1624, † aldaar 1644, tr. *Johanna de Sains,* afkomstig uit Vlaanderen: zij hertrouwt Vollenhoven 8 maart 1650 (ondertr. Kampen 1 febr. 1650) *Johannes Lemker,* secretaris van Vollenhoven.

Uit dit huwelijk:

11. *Jacobus Sylvanus,* schoolmeester aan de Latijnse en Franse school, koster en voorzanger te Vollenhoven sinds maart 1654, † Vollenhoven 1705/'06, tr. *Geertruida Voskuyl,* geb. te Steenwijk, dr. van Ds. *Johannes Voskuyl'),* predikant t e Steenwijk, en *Elisabeth van Hert.*

Uit dit huwelijk:

1. *Johannes Voskuyl Sylvanus,* procureur te Vollenhoven, tr. (ondertr. Vollenhoven 24 febr. 1678) *Magdalena Hartcamp,* weduwe van *Jan Reggers.*
2. *Wilhelmus Sylvanus* [3]), tr. *Aletta Carré,* ged. Zwolle 29 ncv. 1668, dr. van *Jaques Robbrechtsz. Carré* en *Margaretha Jansdr.*

   Uit dit huwelijk:

   a. *Geertruyda Maria Sylvanus,* ged. Zwolle 19 januari 1696.

   b. *Roberta Sylvanus,* ged. Zwolle 16 sept. 1697.

   c. *Margaretha Sylvanus,* ged. Hellevoetsluis 26 dec. 1698.
3. *Michiel Sylvanus,* volgt 111.
4. *Elisabeta Sylvanus,* ged. Vollenhoven 9 febr. 1659.
5. *Reyndt Allard Sylvanus,* ged. Vollenhoven 12 febr. 1660.
6. *Jacobus Sylvanus,* ged. Vollenhoven 1 jan. 1664.
7. *George Sylvanus* [4]), ged. Vollenhoven (als „*Jorrien") 25* jan. 1666, wijnkoper te Groningen, † vóór 1720, tr. *Marigje Ripema,* geb. te Vollenhoven.

   Uit dit huwelijk o.a.:

   a. *Geertruida Sylvanus,* tr. Groningen 23 juni 1720 *Egbert Marinus,* wijnkoper.

   b. *Anna Sylvanus,* ged. Groningen 22 febr. 1701.

   c. *Margaretha Sylvanus,* ged. Groningen 17 sept. 1704.
8. *Benjamin Sylvanus,* ged. Vollenhoven 12 april 1668.

III. *Michiel Sylvanus,.* ged. Vollenhoven 1 jan. 1657, tr. Groningen 28 mei 1681 *Trijntje Willemsdr.,* geb. te Groningen.

Uit dit huwelijk:

IV. *Jacobus Sylvanus,* ged. Groningen 22 april 1687, † na

1) Vermeld in manuscript Regt (C.B.v.G.); hierin wordt tevens vermeld dat zijn weduwe in 1650 hertrouwd is, dit gevoegd bij het feit dat *Jacobus Sylvanus* een zoon *Wilhelmus* had en dat do weduwe van *Wilhelmus Sylvanus,* evenals *Jacobus,* te Vollenhoven woonde, maken het n.m.m. zeer aannemlijk dat *Wilhelmus Sylvanus* (I) de vader van *Jacobus* (11) is.

2) Vermeld in Regt.

3) Vermeld in het lidmatenboek van de Hervormde gemeente te Zwolle St. Jan 1695, als komende van Vollenhoven; wellicht aldaar gehuwd, wegens een hiaat in het trouwboek echter niet te vinden

4) *George Sylvanus* verkrijgt als geboortig van Vollenhoven het kleinburgerrecht van Groningen in 1691. In het lidmatenboek van de Hervormde gemeente aldaar is hij in dec. 1691 ingeschreven met zijn vrouw, beiden komende van Vollenhoven.

1 jan. 1747, in 1709 student te Groningen, in 1711 soldaat, in 1718 sergeant, tr. Groningen 21 jan. 1.711 *Frouke Willemsdr.*, geb. Groningen, † Groningen, in juli 1735, weduwe van *Pieter Jansz.*

Uit dit huwelijk:

1, *Trijntje Sylvanus*, ged. Groningen 19 nov. 1711.
2. *Michiel Jacobus Sylvanus*, ged. Roermond 30 okt. 1714.
3, *Michiel Sylvanus*, volgt V.
4. *Geertruida Sylvanus*, ged. Groningen 10 april 1721.
5. *Jacobus Sylvanus*, ged. Groningen 21 okt. 1722.
6. *Wilhelmus Sylvanus*, ged. Groningen 20 april 1724.

V. *Michiel Sylvanus*, ged, Roermond 16 febr. 1716, militair chirurgijn, † na 1774, tr. 1° *Clasina de Jager,;* tr. 2° Hellevoetsluis 5 april 1746 *Cornelia Digna Vermeulen*, ged. Hellevoetsluis 17 nov. 1723, † Rijnsburg 2 jan. 1817, dr. van *Jasper Vermeulen* en *Johanna Maria Klatt.*

Uit dit huwelijk:

1. *Jacoba Sylvanus*, ged. Hellevoetsluis 1 jan. 1747, † in 1774 ,tr. Hellevoetsluis 29 mei 1772 *Jan Herbert Teelkamp.*
2. *Johanna Maria Sylvanus*, ged. Hellevoetsluis 18 febr. 1750.
3. *Jasper Sylvanus*, ged, Hellevoetsluis 7 juni 1750.
4. *Jasper Syivanus*, volgt VI.

VI. *Jasper Sylvanus*, ged. Hellevoetsluis 31 aug. 1757, genees-, heel- en verloskundige te Rijnsburg, assessor aldaar, † Rijnsburg 29 april 1839, tr. 's-Gravenhage 17 juli 1780 *Haasje Driehuysen*, ged. Noordwijk-Binnen 15 nov. 1750, † Rijnsburg 22 april 1836.

Uit dit huwelijk:

1. *Dina Maggelina Sylvanus*, ged. Rijnsburg 13 aug. 1781, tr. ald. 4 juli 1828 *Gerrit Buytendijk*, geb. Oegstgeest 22 jan. 1786, metselaar, † Oegstgeest 24 okt. 1842, zn. van *Dirk Buytendijk* en *Claasje Glasbergen.*
2. *Gerardus Sylvanus*, ged. Rijnsburg 30 maart 1783, † jong.
3. *Gerardus Sylvanus*, ged. Rijnsburg 31 jan. 1784, schoolmeester te Maasbommel, † ald. 26 febr. 1850, tr. *Geertruy van der Heijden.*

   Uit dit huwelijk o.a.:

   Hazina Pietronella Sylvanus, geb. Appeltern 19 juli 1824, † Appeltern 4 febr. 1882, tr. *Jan Backer*, land,-bouwer.
4. *Jacobus Sylvanus*, ged. Rijnsburg 21 mei 1785, † aldaar 12 juni 1822.
5. *Cafharina Cornelia Sylvanus*, ged. Rijnsburg 24 april 1787.
6. *Catharina Cornelia Sylvanus*, ged. Rijnsburg 10 aug. 1788.
7. *Jan Marinus Sylvanus*, ged. Rijnsburg 29 nov. 1789.
8. *Catharina Elisabeth Sylvanus*, geb. 18, maart 1791, † Bergambacht 20 juni 1826, tr. Rijnsburg 6 aug. 1809 Ds. *Willem Karel Maurits van Leeuwen van Duivenbode* (zie Ned. Patr. 1924, blz. 174).

9 . *Willem Sylvanus*, ged, Rijnsburg 29 sept. 1793.
10. *Pieter Sylvanus*, geb. Rijnsburg in 1796, † aldaar 20 jan. 1813.

Geenverband kon worden gevonden met de volgende personen die dezelfde achternaam dragen:

a. *Gualtherus Sylvanus*, alias *Wolter Woltersz.*, geb. te Doesburg, rector der Latijnse school te Deventer 1602 -1614, nadien burgemeester van Doesburg, schreef o.a. geschiedenis van Deventer, tr. Deventer 5 mei 1607 *Oda Rothuis*, dr. van Ds. *Thomas Rothuis.*
b. *Georgius Sylvanus*, geb. te Geel, rector van een Latijnse school, publiceerde in 1539 een Latijnse syntaxis.
c. *Georgius Sylvanus* (ook wel *Wibotus*), een van de eerste Hervormde predikanten in de Nederlanden, geb. in 1530, † Londen 24 juni 1576, tekende op de synode te Wezel in 1568 als Georgius Okamus Sylvanus (zie Guydo de Bray, academisch proefschrift, Leiden 1884, blz. 106).

's-Gravenhage. M R. E. VAN WEEL.

van Wou (LXXI 232, 392; LXXII 72). In het lidmatenregister der Nederduits Gereformeerde Gemeente van Lochem wordt in 1610 „*Woude* sinen maget — Mechtelt geheeten" vermeld, terwijl in 1612 *Anna van Keppel*, huisfrow van M. *Woude* aan het Heilig Avondmaal deelneemt.

De vier kinderen zijn wel allemaal te Lochem gedoopt, maar een doopboek over 1598-1608 ontbreekt helaas. In het doopboek van 1608—1623 wordt op 13 november 1612 „Joncker *Woue* eyn kijndt gedop, getuge Joest Nagell-Langen (De Cloese ligt in de buurschap Langen; Van Nagel1 wordt meermalen Nagel1 gespeld)" en op 18 december 1614 „Joncker *Wouwe* ... (niet ingevuld) sien huysvr een kint gedoept, genoemt ... (niet ingevuld), Jost Naegell getuyge - Langen." vermeld,

Lochem. D. W. VAN LEEUWEN.

van Zuylen van Nyevelt-van de Vyvere, *Willem van Zuylen van Nyevelt*, geb. Leerdam 23 juli 1563, † Utrecht 19 maart 1637, tr. waar? 20 juli 1598 *Marie van de Vyvere*, geb. Sevenbergen bij Gent . . . aug. 1573, † Utrecht 4 maart 1623, dr. van *Pieter* en ..... *van Anholt.*

Marie van de Vyvere was de „dienstmaagd" van *Willem van Zuylen van Nyevelf*, door haar kwam voor het eerst Vlaams bloed in deze thans Vlaamse familie. Kan iemand nadere mededelingen doen omtrent haar en haar voorgeslacht?

's-Gravenhage. P. R. TH. ZANDER TER MAAT.

INHOUD VAN DIT NUMMER,.

Bestuursberichten. — Mre. Paul Adam 1902—1964. — Het voorgeslacht van Clara van Sparwoude, door Drs. J. F. Jacobs (vervolg). — Willem en Catharina van Brunswijck; een legitimatie in de zestiende eeuw, door S. W. Melchior. — Korte mededelingen: Adelsgunst; Wie was Lisebet van Bennenbroeck; De Vries; Het vierde kwartier van het wapen der gemeente Noordoostpolder; Het wapen van het waterschap „Bargerbeek". — Boekbespreking, — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegen*laan 70, *Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, *'s-Gravenhage.*
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken

No. 11 **LXXXI e Jaargang** **november 1964**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van Ir. A. Bregman, sedert 1963 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:	Voorgesteld door:
L. J. ABELMANN, *Rozenhoflaan* 44, *Zutphen.*	Mr. G. J. TER KUILE, *Zwolle.*
F. A. DEKKERS, *Enschedesestraat 68, Hengelo (Ov.).*	F. J. H. WEYN BANNINGH, *Groenlo.*
Mevrouw C. H. VAN LIMBORCH VAN DER MEERSCH geb. SCHIPPERS, *Hoge Duinlaan* 3, *Aalst (N.-Br.).*	Ir. W. F. VAN LIMBORCH VAN DER MEERSCH, *Aalst (N.-Br.).*
Mevrouw A. E. P. KÖNIG geb. DEL COURT VAN KRIMPEN, *Wassenaarseweg* 355, *'s-Gravenhage.*	M. R. H. CALMEIJER, *'s-Gravenhage.*

Adreswijzigingen:

J. A. J. BECX,	Hilvarenbeek, *Herlaerstraat* 41.
Mr. F. DE TOURTON BRUIJNS,	's-Gravenhage, *Pletterijstraat 36.*
D. W. VAN LEEUWEN,	Utrecht, *Karel Doormanlaan 65.*
J. A. M. VAN DER LOO,	Rotterdam 13, *Burg. De Villeneuvesingel* 7.
A. MERENS,	's-Gravenhage, *Breitnerlaan 430.*
Mevrouw A. S. NOË geb. RÖTHEL,	Amsterdam. *Valeriusstraat 183 huis.*
Mr. S. J. J. baron VAN VOORST TOT VOORST,	Wassenaar, *Koekoeklaan 2.*
Mr. W. DE VRIES,	Vught (N.-Br.), *Basseweg* 57.
Dr. Ir. D. DE WAAL,	Brussel (België), *15* avenue de *la Faisanderie.*
Jhr. Ir. A. C. VON WEILER,	Wassenaar, *Flatgebouw „De Burcht",* flat *B - 48, Zanderijpad.*
H. L. ZWITZER,	Darp, gem. Havelte (Dr.), *Haarweg 21.*
J. WARNER,	6000 - Luzern (Zwitserland), 3 *Gesegnetmattstrasse.*

Académie Internationale Héraldique,

Te Parijs is 24 oktober 1964 een algemene vergadering gehouden van de Académie Internationale Héraldique, zulks in de eerste plaats om de nagedachtenis te eren van de overleden voorzitter, Mre. Paul Adam. De vergadering koos nu tot voorzitter de Heer Léon Jéquier (Genève), tot ondervoorzitters Markies de Sâo Payo (Portugal) en de Heer S. de Uajay (Parijs), tot secretaris-generaal Baron Hervé Pinoteau (Parijs) en tot penningmeester de Heer Marcel Orbec (Parijs). Naast de zittende „conseillers" Mgr. Heim (Rome), Baron Meurgey de Tupigny (Parijs), Comte Th. de Limburg Stirum (Huldenberg, België) en de Heer Konarski (Parijs) werden als zodanig benoemd Dr. Ottfried Neubecker (Wiesbaden) en Mevrouw Leemans-Prins (Arnhem).

De statuten blijven gehandhaafd en daarmede de numerus clausus van 50 voor de leden van de Académie („Académi-

ciens"); het aantal, „associés libres" blijft onbepaald. De nieuwe voorzitter en secretaris zullen een nieuw huishoudelijk reglement ontwerpen. De vergadering benoemde een achttal nieuwe leden en zes associés.

De besprekingen van het bestuur met de Unesco, ter verkrijging van erkenning van de heraldiek als wetenschap, worden voortgezet.

De zetel van de Académie is bij de voorzitter: Genève: het secretariaat blijft gevestigd te Parijs.

De vergadering werd bijgewoond door Mevrouw Leemans-Prins, die ons Genootschap bij de Académie vertegenwoordigt (zie Ned. Leeuw LXX, kol. 98).

Aantekeningen omtrent het Friese gedacht Tromp afkomstig uit Woudsend,

door † MR. A. S. MIEDEMA [1]).

I. De naam Tromp.

Toen Mr. *Tiete van Hettinga Tromp* in 1906 te Leeuwarden was overleden, verscheen in het Nieuwsblad van Friesland van 21 april 1906 uit de pen van de redacteur en stichter van dit blad, de heer J. Hepkema, wel ervaren in de Friese geschiedenis van vroegere en latere tijd, de volgende mededeling:

> „Evenals de naam Troelstra is ook die *van Hettinga Tromp* nog verbonden aan het dorpje Teroele, waar eertijds een stins der *Van Hettinga's* heeft gestaan. Daarop hebben vermaarde mannen gewoond en meer dan één dezer heeft de naam *Tiete* gedragen. Volgens de overlevering is deze adellijke stam verarmd tengevolge van een geweldige doorbraak der zeedijken, in onderhoud bij het dorpje Teroele, waaraan Teroelstergat (niet ver van Lemmer in de richting van Kuinre) nog zou herinneren".
>
> „Omstreeks 1800 leefden er nog drie afstammelingen van dit oude geslacht te Langweer. Een dochter van *Tiete van Hettinga* huwde met den scheepstimmerman *Hylke Michiels te* Woudsend, die — evenals zijn vader — grote zaken heeft gedreven en dikwijls te Amsterdam moest zijn. Op deze reizen werd naar oude gewoonte eigen proviand meegenomen, onder andere opgerolde pannekoeken, geborgen in een „tromp", zoals men in Friesland de Nederlandse trommel noemt. Die „tromp" werd een bijnaam, die later tot familienaam werd verheven."

Tot zover de heer J. Hepkema. In hoofdzaak stemt deze mededeling van de heer Hepkema overeen met de in de betrokken familie gangbare verhalen, zij het ook, dat de bestemming van de „tromp" vrij zeker een andere en meer waardevolle is geweest.

Hepkema zegt, en dat is juist, dat *Hylke Michiels, en* mogelijk ook reeds zijn vader, in de scheepsbouw grote zaken dreven en daarvoor dikwijls naar Amsterdam moesten. Nu is vanouds de gang van zaken in de scheepsbouw veelal deze, dat de schipper het op stapel gezette schip niet ineens en ten volle kon betalen. Zolang de schipper nog niet vrije eigenaar is, en dus geld schuldig is gebleven aan de bouwer, voer het schip voor gemeenschappelijk risico van scheepsbouwer en schipper, en vaak ook — naargelang er anderen in waren betrokken — van geldschieters of andere participanten. Zo werd de scheepsbouwer tevens reder, en moest niet alleen zorgen voor het materiaal om het schip te bouwen, maar later ook voor de bevrachting, om het schip rendabel te maken en daardoor tot zijn geld te komen.

De vrachtenmarkt was in Amsterdam, en wanneer *Hylke Michiels* of zijn vader met zijn „tromp" (die door zijn extra-afmetingen de spotzucht van plaatsgenoten en daardoor de bijnaam in het leven riep) met de beurtschipper over de Zuiderzee heen en weer voer naar Amsterdam, is het waarschijnlijker, dat in die „tromp" de scheepspapieren, de vrachtbrieven en andere stukken tegen het zeewater werden beschermd, dan dat er pannekoeken in waren.

Door de Hollandse admiraal *Maarten Harperfszoon Tromp* (1597-1653) had de naam *Tromp te* water en te land een goede klank gekregen, en zo zal *Hylke Michiels,* die van 1675 tot 1758 leefde, zijn bijnaam in lijdzaamheid hebben gedragen, en is die door zijn kinderen als geslachtsnaam aanvaard. *Tromp, de* naam door de in 1653 gesneuvelde *Maarten Harpertszoon* beroemd gemaakt en door zijn zoon en opvolger tot 1691 beroemd gebleven.

Voor zover nagegaan is kunnen worden, is *Hylke Michiels* de eerste van zijn geslacht, die met de naam *Tromp* „genoemd" is geworden. Niet is geconstateerd kunnen worden, dat *Hylke Michiels* de naam voor zichzelf heeft gebruikt. Dit is vrij zeker pas geschied door zijn kinderen,

In het doopregister van de Hervormde Gemeente te Woudsend wordt de naam voor het eerst vermeld, wanneer op 16 juni 1748 de doop wordt ingeschreven van *Michiel, zoon* van *Age Hylkes Tromp.*

In *het* kohier, waarin de ingezetenen werden aangeslagen voor de „floreenbelasting" komt in 1758 voor: *Hylcke Michels,* zonder geslachtsnaam en daarnevens zijn zoon, vermeld als *Age Hylkes Tromp.*

In dit jaar 1758 is *Hylke Michiels* gestorven.

Noch in zijn eerste huwelijk, noch in zijn tweede, wordt hij in de kerkelijke registers met een geslachtsnaam genoemd,

Als hij op 21 juni 1731 aangifte doet van zijn tweede huwelijk met *Liesbet Hanzes,* wordt hij vermeld als: „*Hylcke Michiels,* meester-scheepstimmerman".

Desgelijks als hij op 19 maart 1738 zijn aanstaand trouwen doet afkondigen met *Neeltje Dirks* „sijnde op den 15 Majus, den dach voor Christi Hemelvaert voor noen bevestigt".

Wanneer 26 januari 1743 worden „aengegeven de houwelijcksgeboden van *Hylke Michiels* en *Richtje Sytzes,* beide van Woudsend", ontbreekt eveneens de geslachtsnaam.

In 1757 vermeldt een scheepsbericht de berkentijn „De vijf gebroeders *Tromp",* gezagvoerder Gerrit Jans Schaapherder (of Schaper) thuisbehorende te Woudsend, Hieruit blijkt dat alle vijf zonen van *Hylke Michiels,* namelijk: *Tiete* geboren 1704, *Michiel 1706, Pals 1708, Johannes* 1712 en *Age* 17i *7* de naam *Tromp* als geslachtsnaam hebben aangenomen.

Zo ook de dochters. En dit niet alleen ...., de familienaam *Tromp* had blijkbaar een zo goede klank in Friesland gekregen, dat de vrouwelijke leden bij huwelijk de geslachtsnaam over deden gaan in haar gezin.

Uit *Wytske Michiels Tromp,* een dochter van *Hylke Michiels,* die in 1764 getrouwd was met *Wieger Annes Visser,*

---

[1]) De hier volgende aantekeningen bevinden zich in het bezit van Drs. A. C. E. Tromp te Utrecht, die — dank zij de bemiddeling van Ir. G. L. Meesters — bereid is gevonden om het manuscript ter publicatie in het maandblad beschikbaar te stellen. Ir. G. L. Meesters heeft deze aantekeningen van wijlen Mr. A. S. Miedema van enige voetnoten voorzien. Redactie.

stamt het thans nog in Leeuwarden en Warns voortlevende geslacht *Tromp Visser*.

Janke Ages Tromp, een dochter van *Age Hylkes Tromp*, die in 1726 met de gezagvoerder *Melle Piebes* trouwde, noemde haar in 1781 te Woudsend gedoopte zoontje *Age Ages van Tromp*.

Wytske, dochter van *Michiel Ages Tromp*, noemde haar ongehuwd overleden zoon uit haar huwelijk met *Pieter Harmens van Wetzinga: Michiel Tromp van Wetzinga*.

Janke, dochter van *Jouke Rinkes* en *Wytske Ages Tromp*, is als *Janke Joukes Tromp* te Sloten gehuwd met *Sipke Jans Stoterdijk*.

Een op 14 februari 1804 gedoopte dochter uit het huwelijk van *Claas Jeltes* met *Richtje Rintjes Tromp is* ingeschreven als *Lupkje Tromp*.

Liskje Solkes Tromp noemde haar op 21 januari 1816 te Steenwijk uit haar huwelijk met *Jan Hendriks Meesters* geboren zoon: *Salco Tromp Meesters,* welke naam nog in verschillende vertakkingen voortleeft.

Lykle Piers Oppedijk te Woudsend noemde tweemaal, 6 maart 1837 en 1 oktober 1,845 een zoontje naar zijn stiefvader *Age Solkes Tromp*, n.l. *Age Tromp Oppedijk*. (zie ,,Douwe Freerks'' blz. 224)

Ds. *Romke Sevensma* te Workum, gehuwd met *Janke Solkes Tromp*, noemde zijn 11 mei 1821 geboren dochter: *Tjitske Tromp Sevensma*.

Het jongste voorbeeld, door Koninklijk Besluit bekrachtigd, is dat van *Hiitje Lykles Tromp*, wier op 17 september 1879 te Harlingen geboren zoon uit haar huwelijk met *Pieter Daniëls de Ruiter, de* naam kreeg van *Solco Tromp de Ruiter*.

Men ging nog verder:

Hylke Michiels was getrouwd met *Wytske Tietes van Hettinga*, gesproten uit één der oudste Friese adellijke geslachten. En nu namen meerderen de gecombineerde naam *Hettinga Tromp* of *Van Hettinga Tromp* aan.

Ds. *Johan Wijbr. Florison* schreef in familie-aantekeningen: ,,Ik ben in de houwelijken staat bevestigt den 24 Sept. 1786 door mijn Vader met *Grietje van Hettinga Tromp*, dochter van *Age Hylkes van Hettinga Tromp*, welke den 5. Febr. 1788 overleden is".

Hij noemde zijn dochter, die later met haar neef *Tiete Solkes Tromp zou* trouwen: *Wytske Hettinga Tromp Florison:*

,,Den 5 Augustus 1810 is mijn oudste dochter *Wytske Hettinga Tromp Florison* getrouwd met *Ti-te Solkes Tromp*, doctor in de beide rechten", schreef Ds. *Florison*.

Hylke Ages Tromp, een broer van deze *Grietje Ages van Hettinga Tromp* (de vrouw van Ds. *Florison*) noemt zich bij de doopinschrijving op 19 augustus 1791 van zijn dochter *Popkje: Hylke Ages van Hettinga Tromp*.

De oudste zoon van *Hylke Michiels*, de in 1704 geboren *Tiete*, heeft zich op latere leeftijd ook *Hettinga Tromp* genoemd.

Hij trok zich in 1767 uit de scheepsbouw te Woudsend terug en vestigde zich, toen zijn enige dochter naar Leeuwarden was getrouwd met de steenbakker *Hein Blok*, in de nabijheid van die stad te Lekkum waar hij een huis ,,E eb u r g'' bouwde, genoemd naar de Ee, waaraan de scheepswerf te Woudsend was gelegen.

In de toren te Lekkum staat een gedenksteen, waarop wordt vermeld, dat kerk en toren in 1778 zijn herbouwd, toen *Tiete Hettinga Tromp* kerkvoogd was.

Als hij op 11 mei 1781 land koopt van de Wed. Geltema en op 23 **dec.** van het jaar 1784 van Jan Sakes, wordt hij in de koop-acten *Tiete Hettinga Tromp* genoemd.

Toen hij 14 juli 1767 bij zijn vestiging landerijen te Lekkum en Meedcm aankocht, noemde hij zich nog *Tiete Hylkes Tromp,* meester-scheepstimmerman te Woudsend.

Bij gelegenheid dat de houten vloer van het kerkgebouw in Lekkum werd opgenomen, werd door mij daar gevonden een grote grafsteen, waaronder blijkens de opschriften waren begraven:

21 mei 1785 *Tiete Hettinga Tromp,* oud 81 jaren en 11 maart 1788 *Uiltje Hoites*, weduwe van de Heer *Tiete Hettinga Tromp,* oud 81 jaar en 5 maanden, en 7 mei 1791 *Wytske Hettinga Tromp,* echtgenote van den Heer *Hein Blok* te Leeuwarden, 54 jaar en 3 maanden.

Het wapen was in de patriottentijd uit het door een kroon gedekte schild weggekapt, en eveneens de kleinere wapens in de vier hoeken, die naar gebruik de wapens van de ouders der echtgenoten hebben weergegeven.

Tiete Hettinga Tromp, naar zijn moeders vader *Tiete Waltes van Hettinga* genoemd, liet geen zonen na. Aan zijn dochter *Wytske* werden geen kinderen geschonken, zodat haar vader's naam verloren dreigde te gaan. Dit heeft haar zeer gehinderd en daarom heeft zij langs andere weg gepoogd de naam *Tiete Tromp* in stand te houden. Zij heeft zich gewend tot het echtpaar *Solko Walles* en *Tjitske Ages Tromp*. *Solko Walles* was haar neef van moederszijde, Diens vader *Walle Hoites* was een broer van haar moeder *Uiltje Hoites*. *Tjitske Ages Tromp* was haar nicht, daar zij een dochter was van *Age Hylkes Tromp,* de jongste broer en compagnon van haar vader *Tiete Hettinga Tnomp*. Beiden behoorden dus tot haar allernaaste bloedverwanten.

Toen dan uit het huwelijk van *Solke Walles* en *Tjitske Ages Tromp* een tweede kind werd verwacht, deed zij hen de toezegging, dat zij hun haar bezit zou vermaken, als zij het verwachte kind, om de naam van haar vader in stand te houden, *Tiete Tromp* zouden noemen. Dit werd aanvaard en bevestigd in haar testament van 8 februari 1789 te Leeuwarden verleden ten overstaan van notaris Jan Nieuwenhuis. Daarbij werden, onder vruchtgebruik voor haar man, en talrijke legaten voor andere familieleden, *Solke Walles* en *Tjitske Ages Tromp* als erfgenamen aangewezen.

De op 25 februari 1786 geboren *Tiete Hylkes Tromp* kreeg als legaat: alle vastigheden onder Lekkum, Miedum en Snakkerburen, hem uit te keren als hij 25 jaar was geworden, terwijl hem van zijn twaalfde jaar af jaarlijks 500 Caroliguldens moeten worden uitbetaald.

Opdat ,,de nagedachtenisse harer ouders in goede erkentenisse zou blijven" moest de jonge *Tiete Tromp* in het huis, door haar ouders bewcond, gaan wonen (Eeburg) en dit bij zijn leven onderhouden. Hij, en later zijn weduwe, kwamen dit na. Hun 12 kinderen zijn alle in het huis aldaar geboren. Zo ging hier de naam *Tromp* in vrouwelijke lijn over, krachtens speciale familieovereenkomst.

Toen, ingevolge de Franse overheersing, het voeren van een geslachtsnaam verplicht werd gesteld, heeft *Solko Walles* voor al zijn kinderen de geslachtsnaam *Tromp* aangenomen. Uit zijn huwelijk met *Tjitske Ages Tromp* is een nieuw en jonger en bloeiend geslacht *Tromp* gesproten, dat in aanzien voor de andere takken, in mannelijke lijn uit *Hylke Michiels* en *Wytske Tietes van Hettinga* gesproten, niet hoeft onder te doen.

Hierboven is geschreven, dat van *Hylke Michiels* niet be-

kend is, dat hij zichzelf met de naam *Tromp* heeft genoemd. Noch minder van zijn vader *Michiel Ages*.

Toch is er een Spoor, dat op die mogelijkheid wijst, In een aflevering van het Algemeen Nederlandsch Familieblad (Nummer 5 van mei/juni 1905) komt een bericht voor dat in 1707 een *Hans Michiels Tromp* met een groot gezin naar Amerika zou zijn vertrokken. Hij hertrouwde in Pennsylvania en uit dit huwelijk werd op 25 december 1715 een zoon *Michiel* geboren, die als *Michiel Hansen Tromp de* stamvader werd van een talrijk geslacht *Tromp in* Amerika.

Naar de leeftijd gerekend, kan deze *Hans Michiels* een broer van *Hylke Michiels zijn geweest*, en waar wèl de namen van twee broers van *Hylke Michiels* in het Woudsender doopboek voorkomen, doch bij de inschrijving: „4 Julij 1675 *Michiel Ages* een kindt laaten doopen genaamt ....." deze naam is niet ingevuld, laat dit de mogelijkheid open van een *Johannes*, ofschoon deze datum ook *als de* waarschijnlijke doopdatum van *Hylke Michiels is* aangenomen [2]).

Buiten deze onvolledige komen nog twee doopinschrijvingen voor, namelijk 30 oktober 1672 een kind *Pals, en 7* april 1678 een kind *Age*.

Geen verdere inschrijvingen van kinderen van *Michiel Ages* zijn vindbaar.

Is de *Hans* of *Johannes Michiels Tromp* uit Amerika een broer van *Hylke Michiels geweest*, dan laat dit een vermoeden open, dat de naam *Tromp* reeds bij de vader *Michiel Ages* in gebruik was.

In verband hiermede trekt het de aandacht, dat in 1651 in een boedelrekening van de kinderen van *Anne Ages te* Woudsend, van de mombers *Sytze Douwes* en *Lolle Douwes*, de laatste vervangen wordt door *Michiel Hansen*.

In 1642 komen *Sytze Douwes* en *Anne Ages* samen als verwanten op in de boedel van *Tiete Ages*, zodat het momberschap bij de kinderen van *Anne Ages* voor *Sytze Douwes* en *Lolle Douwes* komt van de vaderskant, wat voor *Michiel Hansen*, als opvolger van *Lolle Douwes*, ook gegolden zal hebben.

Michiel Ages, de vader van *Hylke Michiels*, kon dus verwant en zelfs genoemd zijn naar *Michiel Hansen*, die als momber optreedt over kinderen van *Anne Ages*.

De ouders van *Michiel Ages* heetten *Age* en *Yd* en indien deze Yd, wat om de leeftijd mogelijk is, een zuster of een dochter van *Michiel Hansen* is geweest, zou dit de verklaring kunnen geven dat er onder haar kinderen een *Michiel* was, genoemd naar die broer of naar haar vader [3]).

De *Hans Michiel Tromp*, die in 1715 in Pennsylvania uit zijn tweede huwelijk kinderen krijgt, kan geen zoon zijn van *Michiel Hansen* die in 1651 als momber optreedt. Wèl is het mogelijk dat de naam *Johannes* via *Yd* 'onder de namen van de kinderen van *Michiel Ages* kwam, en dat inderdaad er een *Johannes Michiels* uit zijn huwelijk met *Yns Palses* is geboren, die zijn toekomst in Noord-Amerikaanse gebieden heeft gezocht.

Opgemerkt dient nog te worden, dat de naam *Tromp* reeds veel vroeger in Friesland bekend was en gevoerd werd. In een acte uit het archief van Notaris Clotenius te Enkhuizen wordt in 1592 vermeld een schipper *Cornelis Tromp*, en uit het trouwboek van Dokkum blijkt, dat 24 augustus 1614 al-

[2]) Blijkens de in hoofdstuk VII vermelde gegevens, was deze laatste veronderstelling juist.

[3]) De in hoofdstuk VII door Mr. Miedema aan zijn aantekeningen toegevoegde gegevens over *Age Michiels* zouden er op kunnen wijzen, dat de naam *Michiel* van de rader van die *Age Michiels* afkomstig was.

daar is gehuwd *Lieuwe Ulckes* met Jets *Teunisdochter*, weduwe van *Jan Cornelis Tromp*.

De naam *Tromp*, die ontleend zou zijn aan de trommel, die de scheepsbouwers uit Woudsend meenamen naar Amsterdam, gaf te Woudsend, in de tijd dat de *Trompen* daar nog in groten getale woonden, nog aanleiding tot een aardige woordspeling. Sommigen hunner waren zeer welvarend, anderen daarentegen hadden het niet zo ruim. Toen een Fries van elders steeds weer met een andere *Tromp* kennis maakte zei hij: „Der binnen hjir folle Trompen", waarop hij door de dubbele betekenis van „folle" als vol en als veel, ten bescheid kreeg: „Ja, der binnen hjer folle Trompen, maar ek lege", d.w.z. bij de *ene Tromp* is de trommel beter gevuld dan bij de andere,

II. Wet geslacht (Van) Hettinga,

Hiervóór werd geschreven, dat *Wytske Tietes van Hettinga*, die huwde met *Hylke Michiels*, stamde uit één van Friesland's oudste en aanzienlijkste geslachten. De oude stins van dit geslacht stond in Hommerts en daar leefde o.a. *Tiete Epes van Hettinga*, die in 1422 als een der ieiders van de Schieringers een verbond met de Vetkopers heeft ondertekend. In opvolgende generaties leefden daar *Idzert, Tiete* en *Epe* die de titel van Capitanus (hoofdeling) voerden en vrouwen huwden uit de aanzienlijke geslachten. *Bockema* uit *Donia* gesproten, en *Hommema*. Een *Solckema* was de vrouw van *Benedictus van Hettinga*, de eerste die op de stins te, Teroele genoemd werd en daar in ongeveer 1500 leefde. Dan volgen in opvolgende generaties: *Walte, Tiete, Walte* en dan weer een *Tiete Waltes van Hettinga*, de vader van *Wytske*, die met *Hylcke Michiels* van Woudsend trouwde [4]). In de stamboeken van de Friese adel van Ferwerda en het latere van De Haan Hettema, komt wel haar vader voor, maar wordt ten onrechte *Wytske* niet onder de kinderen van *Tiete Waltes van Hettinga* genoemd, Een eigen onderzoek bracht als resultaat, dat kon worden -vastgelegd dat zij een dochter was uit zijn tweede huwelijk met *Tjitske Jelles*.

Het doopboek van Langweer, waaronder Teroele kerkelijk ressorteerde, toen het kerkje in Teroele buiten gebruik werd gesteld, en waarin dus de doop der kinderen *van Hettinga* moest worden ingeschreven, is slecht bijgehouden, De toenmalige doopboeken vormden de registers, waaruit later de burgerlijke staat kon worden bewezen, en daarom is zodanige onvolledigheid altijd ten zeerste te betreuren. Hieraan zijn zo-

[4]) Bij nader onderzoek is gebleken, dat deze gegevens over de Van *Hettinga*'s niet geheel juist zijn.

Tiete Waltes van Hettinga werd *28* september 1619 te Langweer gedoopt als zoon van *Walte Benedixz. van Hettinga*.

Over laatstgenoemde en zijn voorouders is ons het onderstaande bekend; onze indruk is, dat deze *Hettinga*'s in Teroele in de vrouwelijke lijn uit de oudere *Hettinga*'s stammen.

1. *Walta Benedix*, bezit in 1.543 land in St. Nicolaasga; hij wordt genoemd als eigenaar van de Hettinga-State te Teroele (was hij gehuwd met een dochter van Epe *Tietes Hettinga*?. De namen van zijn kinderen wijzen erop).
   Zoon:

II. *Benedix Waltis Hittinga, bezat een halve* sate lands in Broek en een sate in Sancte Lijcklegae.
   zoon:

III. *Walte Benedixz. van Hettinga*, hoofdeling in Teroele, eigenaar der state aldaar, mederechter van Doniawerstal in 1622, kerkvoogd van Teroele 1610, volmacht ten Landsdage, † 26 maart 1623, begr. te Teroele, tr. *Jildu Sytses*, † 9 september 1656, begr. te Teroele; zij is met haar kinderen in 1640 eigenares van de plaats no. 13 in Teroele.

wel de predikant *Pier Stellingwerf* (1671-1674) als *Suffridus Canfor* (1674-168 1) schuldig.

Hun opvolger Ds. *Reinerus Meijlema* noteert in het kerkelijk doopboek: „De gedoopten van Ds. *Stellingwerff* waren bij gebrek aan een boeck op een cedultie ingeschreven". Doch bij overname der namen in een door hem aangelegd nieuw register bleken de namen niet volledig op de lijst te zijn vermeld. Hij schrijft daarover: „Ds. *Cantor* volgde Ds. *Stellingwerff* wel in bedieninghe, maar vinde geen aanteekeninghe van gedoopte in alle de seven jaar dat hij deze gemeente heeft bediend. Pro dolor!" (Hoe jammer),

Op het „cedultie' kwam wel voor de op 2 februari 1673 gedoopte *Geertje Tiefes van Heffinga* doch niet minder dan drie harer zusters werden in het doopregister niet ingeschreven, n.l. *Jildou, Ynske en Wyfske.*

Volgens het kerkelijk trouwboek van Langweer is *Tiefe van Hefféngа* op 19 januari 1645 in eerste echt gehuwd met *Lyckle Aukes,* van Langweer, en in tweede echt 17 augustus 1656 met *Tjifske Jelles,* van Oudehaske.

Uit het eerste huwelijk zijn te Langweer geboren en gedoopt: *Aucke 22* nov. 1646, *Walfe 7* mei 1648 en *Benedix* 15 december 1650.

Uit het tweede huwelijk: *Sytse* 9 mei 1658, *Jelle* 28 aug. 1659 en *Lyckle 17* januari 1664.

Al deze kinderen worden in het Stamboek van den Frieschen adel van De Haan Hettema en Van Halmael vermeld.

De op het „cedultie" voorkomende *Geertje,* die op 2 februari 1673 werd gedoopt, niet. Daarentegen wèl een *Johannes* en een *Trijntje,* die weer niet in het doopboek voorkomen.

Uit het kerkelijk trouwboek van Langweer blijkt tevens, dat in 1694 aldaar *IJns Tietes van Heffinga* trouwde met *Meije Seijnes.* Zij werd de stammoeder van het geslacht (*Posthumus*) *Meijes.*

Verder blijkt, dat *Jildou Tiefes van Heffinga* in 1695 is getrouwd met *Johannes Barfeles,* en in 1711 is hertrouwd met *Hendrik Jansen Dulck,* van Sloten, en dat in 1697 *Wyfske Tiefes van Hettinga* trouwde met *Hylke Michiels.*

In het Rijksarchief te Leeuwarden is aanwezig, een scheiding, in 1706 gepasseerd tussen *Geerte Tiefes van Hettinga* en haar zuster *Jildou,* van tussen hen mandelige goederen. Onder de boedelpapieren wordt dan vermeld:

> „Seker sceijdtbrief van 1694 tussen wijlen den bijsitter *Syfse van Heffinga* (de in 1658 gedoopte) en *Jildou van Hettinga* voor haar selfs, meerderjarig sijnde, sampt *Tziefs Jelles,* hare moeder, caveerende voor haar onmondige kinderen *Geertje, Ynske* en *Wyfske".*

In dit stuk worden dus *Jildou, Geertje, Ynske* en *Wyfske,* die niet in het Stamboek van den Frieschen Adel voorkomen, genoemd als zusters van de wèl in het Stamboek vermelde *Sytse* van *Heffinga!*

In 1706 wordt blijkens het Weesboek, rekening en verantwoording afgelegd over goederen, behorende aan de vijf kinderen van *Jelle Tiefes van Heffinga* (gedoopt in 1659), uit diens huwelijk met *Doefje Sijnes* geboren, Daarbij compareren:

„*Meije Sijnes,* veerscipper tot Idsckenhusen, en *Hylcke Michiels,* scuitmaker tot Woudsend, beijde aangehuwde Oomen".

Dit is in overeenstemming met het kerkelijk trouwboek van Langweer, dat vermeldt dat in 1694 het huwelijk tussen *Meije Sijnes* en *Ynske van Hettinga* en in 1697 dat van *Hylcke Michiels* met *Wyfske van Heffinga* werd voltrokken, waardoor beide aangehuwden ooms worden van de kinderen van *Jelle Tiefes van Heffinga.*

Uit deze officiële bescheiden van 1694 en 1709 staat de identiteit van *Wyfske Tiefes van Heffinga* vast als dochter van *Tiete,* bij zijn tweede echtgenote *Tjifske Jelles;* tevens staat vast, dat zij in 1695 nog minderjarig was en blijkens de opvolging der namen in 1694 nog twee oudere minderjarige zusters had. Waar zij in 1697 trouwde met *Hylcke Michiels,* zal zij toen allicht 18 jaar zijn geweest, en zal zij tussen 1675 en 1680 geboren zijn, en wel te Teroele en in Langweer gedoopt.

Naar wie werd *Wyfske van Heffinga* genoemd? Er doen zich hierbij twee mogelijkheden voor: Zij kan genoemd zijn naar *Wyfske van Heffinga,* in 1607 gedoopt en van wie in het trouwboek wordt medegedeeld:

> „*Wybrant Romckes* en *Wyfske Heffinga,* beide te Teroele hebben hare proclamatie gedaan en aangegeven op 27 Februari anno 1636, Deese voorsegde personen na voorgaende proclamatie zijn bevestigt in de kercke van Teroele de 13e Martis 1636".

Denkelijk is dit een -oudere zuster van *Tiefe Waltes van Hettinga.* Het Stamboek van den Fsieschen adel is ook voor de oudere generatie onvolledig, want daarin worden niet genoemd de in het doopboek voorkomende *Benedicfus,* geb. 6 december 160 1, *Jefs,* geb. in november 1603, *Lyckle 1605, Wyts 1607,* naast *Tiefske,* geb. 28 september 1619, de 4e mei 1680 overleden „omtrent 62 jaaren oud" (Wytske's vader).

Naar die oudere zuster van haar vader kan *Wyfske* genoemd zijn, maar er is ook een andere mogelijkheid.

Tiefe Waltes van Hettinga was 19 januari 1645 in eerste huwelijk getrouwd met *Lyckle Auckes. Zij* was kort tevoren, 26 december 1644, op haar geloofsbelijdenis te Langweer gedoopt, een dochter van de aldaar in mei 1618 gehuwde *Aucke Wyfzes* en *Bouwe Marfens.* Zij is vermoedelijk kort na de geboorte van een zoon *Benedicfus* (15 december 1650) gestorven.

Blijkens een inventaris in het Weesboek van Doniawerstal van 23 februari 1664 zijn de kinderen van *Tiefe van Hettinga* en de overleden *Lyckle* voor de helft erfgenamen van hunne tante *Franck Auckes,* die o.a. naliet „een sathe lands, liggende in den dorpe Broeck, bezwaert met een huisinghe en hoybergh, die den huurder *Jucke Meijes* toebehoren, welck land 80 goudguldens huur doet". Voor de andere helft was erfgename een andere ongehuwde zuster *Wyfs Aukes.*

Bij deze, die dus voor Tietes kinderen uit eerste echt een erftante was, wordt 13 december 1667 geïnventariseerd, zodat blijkbaar ook zij toen was overleden.

Nu was een op 17 januari 1664 gedoopt dochtertje uit de tweede echt van *Tiefes van Heffinga* met *Tjitske Jelles, Lyckle* genoemd, blijkbaar naar Tietes eerste vrouw. Daarom is het niet uitgesloten, dat de ruim 10 jaar later geboren *Wytske Tietes van Heffinga is* genoemd naar haar vader's schoonzuster *Wyfs Auckes.*

Wie was *Tjifske Jelles,* Tietes tweede vrouw en de moeder van *Wytske Tietes van Heffinga?*

Op 7 februari 1682 neemt *Tjits Jelles (Tjifske Jelles),* gesterkt door haar zoon *Sytze van Heffinga,* inplaats van haar in 1680 overleden man, die bij zijn leven curator was over twee wezen van *Anne Harmens,* de voogdijrekening op, aangeboden door *Wouter Sijnes.* Zij doet dit als moei over *Geertje Annes* en een reeds overleden *Trientje Annes.*

Waar *Tjits Jelles* zelf ook een dochter *Geertje* had, even-

als haar zuster, die met *Anne Harmens* gehuwd was geweest, heeft beider moeder blijkbaar *Geertje* geheten en de vader *Jelle*.

Op het floreenkohier van 1698 staat' ten name van *Tjits Jelles* de boereplaats No. 11 te Idskenshuizen „voor haer zelve", terwijl te Langweer staat No. 31: „nomine liberorum ½, namens hare kinderen ½"

Die plaats No. 11 staat in het kohier van 1640 ten name van de dorpsrechter *Here Jelles*. Bij een acte van 30 januari 1647 compareren blijkens het weesboek van Doniawerstal *Douwe Heres*, coopman tot Idsckenhuizen en Jelle *Heres*, zoon van de overleden dorpsrechter *Here Jelles*.

De in 1698 ten name van *Tjits Jelles* staande boerderij te Idskenhuizen heeft zij derhalve blijkbaar gekregen als vaderlijk erfdeel van *Jelle Heres*, de zoon. van de dorpsrechter *Here Jelles*.

De Stins te Teroele, waarop *Tiete Waltes van Hettinga* woonde, was door zijn oud-oom *Epe van Hettinga* bij testamen vermaakt aan *Benedictus van Hettinga*, Tiete's vader, als familiewoning. De vader van *Tiete* was in 1610 kerkvoogd van Teroele, blijkens een aantekening in het Beneficiaalboek van Teroele:

> „Toen *Walt Benedix Hettingha* kerkvoogd was met *Rijverdth Haringhs*, heeft *Elardus Reijnalda*, grietman, oculaire inspectie gehouden van de timmeringe en bouwerije der kerk te Teroele".

Aan het bezit van stins en land was onderhoudsplicht verbonden van een gedeelte van de zeedijk bij de Lemmer. De kosten van herstel bij een doorbraak in 1701, waaraan de herinnering nog voortleeft door de naam Teroelster kolk bij Lemmer, hebben *Tjits Jelles* en haar familie vrijwel 'geheel geruïneerd,

In 1684, 1685 en 1689 had door landaankoop nog uitbreiding van grondbezit plaats gevonden.

Bij een voogdijrekening van haar kleinkinderen, nagelaten door hun zoon *Jelle van Hettinga*, wordt vermeld:

> „wegens lijfrente of 's jaarlijx geaccoordeerd quoteel pensioen in vergelijckinghe van haar opkomsten en praetensieen van haar goet".

Na 1708 komt er geen verrekening meer voor; denkelijk is zij toen overleden.

Van de kinderen van *Tiete van Hettinga* en *Tjits Jelles* volgde de 9 mei 1658 gedoopte Sytse zijn oom *Epe van Hettinga* als mederechter. Hij is dit reeds, als hij op 24 augustus 1684 als lidmaat wordt opgenomen.

De tweede zoon, *Jelle*, trouwde met *Doetje Sijnes*, een zuster van *Meije Synes*, van Langweer, die met zijn zuster *Ynske* was getrouwd. Hij bleef in zijn moeder's nabijheid wonen.

Ynske, die met *Meije Sijnes* getrouwde zuster, verloor in 1713 of begin 1714 haar man en doet in zijn plaats afrekening der kerkgelden. Op 31 januari 1715 levert zij te Woudsend haar kerkelijke attestatie in. Zij leefde daar nog in 1734, want blijkens het floreenkohier van dat jaar, woonde haar gezin toen in een huis, gehuurd van haar zwager *Hylke Michiels*.

Van de halfbroers van Wytske uit het eerste huwelijk van haar vader heeft *Aucke van Hettinga* onder admiraal de Ruyter gevochten als kapitein der mariniers. Hem is in 1673 een been afgeschoten.

Een andere broer, *'Johannes*, heeft in 1690 gediend in het Friese regiment onder Kolonel van Scheltinga.

De *Van Hettinga's* hadden een eigen bank in de kerk te Langweer, versierd met hun wapen, dat in de patriottentijd, als zovele andere, is weggekapt.

III. Het voorgeslacht van Hylke Michiels (Tromp).

De ouders van *Hylke Michiels* waren *Michiel Ages*, die op 29 januari 1671 te Woudsend was gedoopt, „op de belijdenisse van sijn geloove, naer't formulier der bejaerden" en van *Yns Palses*, van wie in het oude kerkboek van Woudsend mede wordt verklaard, dat op 11 februari 1672 „na belijdenisse van haer geloove tot de ghemeente en het H. Avondmael is aangenomen *Ins Palses*, huisvrouw van *Migchiel Aages*".

Zij kan de dochter zijn geweest van *Pals Hylckes*, bij wien op 10 juni 1643 inventarisatie plaats vond bij zijn hertrouwen met ook een *Tjits Jelles*.

Pais had toen uit zijn eerste huwelijk 'met *Mary Johannes twee* voorkinderen *Riemke* en *Wytske*, zodat *Yns* dan uit het tweede huwelijk geboren is.

Nu is uit het huwelijk van *Tiete Waltes van Hettinga* met *Tjits Jelles* ook een *Ynske* geboren. Dit huwelijk werd 10 augustus 1656 te Langweer gesloten: dat van *Pals Hylckes* en *Tjits Jelles* in 1642 of 1643.

Mogelijk ligt hierin een aanwijzing, dat *Tjits Jelles* als weduwe van *Pals Hylckes* is hertrouwd met *Tiete Waltes van Hettinga*. Het trouwboek van Langweer vermeldt bij hun huwelijksinschrijving niet, dat zij j.d., jongedochter, dus ongehuwd was.

Door een lacune in het doopboek van Woudsend staat de doopdatum van *Hylcke Michiels* niet vast.

Dit doopboek bevat de volgende inschrijvingen: „dat door Ds. Regnerus Meijlema zijn gedoopt geworden 30 October 1672, een kind van *Michiel Ages*, genaamt *Palts Michiels;* op 4 juli 1675 *Michiel Ages* een kind laat dopen genaamt ..... waarachter geen naam staat ingevuld, en daarna 7 april 1678 *Michiel Ages* een kindt laaten doopen, genaamt *Age"*.

Bij de tweede doop is de naam dus niet ingevuld. Niettemin staat uit andere bron het ouderschap van *Michiel Ages* en *Yns Palses* over *Hylcke Michiels* vast.

Op 15 april 1693 wordt er „geinventariseert bij *Michiel Ages* in den dorpe Woudsendt ten verzoecke van *Douwe (Ages)* en *Doede Sytses* als geauthoriseerde curatoren (voogden) over *Pals* en *Hylcke Michiels* nagelatene kinderen van *Michiel Ages* bij *Yns Palses* in echte geprocreert".

Hieruit blijkt, dat d,e in 1678 gedoopte *Age*, die toen ook nog minderjarig zou zijn geweest, reeds overleden was, en dat, waar slechts van twee nagelaten kinderen sprake is, het in 1675 gedoopte kind, waarvan de naam in het doopboek niet is vermeld, *Hylcke Michiels* geweest moet zijn.

Nu behoorde tot de lidmaten van de kerk te Woudsend de 17 december 1609 met *Rixt Oeges* getrouwde *Hylcke Broers*, die evenals een *Broers Hylcke*, die in 1602 een acte voor Joachim Hoppers ondertekent, op Indijck nabij Woudsend woonde.

Pals Hylckes kan, waar deze ook daar woonde, een zoon van *Hylcke Broers* zijn geweest, hetwelk dan tevens de ver-

Handtekening van *Michiel Ages*.

klaring zou geven, dat *Hylcke Michiels* dan naar zijn moeders vader is genoemd.

Er werd nog gevonden, dat *Michiel Ages* in *1681* en *1682 als* diaken de kerkerekening mede ondertekent. In 1683 is hij administrateur-diaken. Daaruit kon zijn handtekening worden overgenomen.

Het blijkt, dat *Michiel Ages* althans drie broers heeft gehad. Op *27* november 1679 compareert *Michiel Ages* als volle oom van vaderszijde, met de ontvanger *Hessel Johannes*, bij een inventarisatie van *Minne Ayes*, die gehuwd was met *Griet Hoytes*.

Minne Ages was, blijkens processtukken, nog in het Rijksarchief te Leeuwarden aanwezig, in een lasterproces als getuige gehoord op 11 juli 1676 en toen 36 jaar oud en dus in 1640 geboren.

Hij was in 1674 ouderling te Woudsend, en zal dus ouder zijn geweest dan *Michiel Ages*, die in 1681 diaken was.

In 1698 stond volgens het floreenkohier de plaats no. 8 ten name van zijn zoons *Hoyte Minnes, Age Minnes* en *Marten Minnes* met *Hoyfe Minnes* als gebruiker.

Op 7 februari 1683 zijn *Douwe Ages* en *Michiel Ages* als ooms aanwezig bij de scheiding van *Gatske Auckes*, die gehuwd was geweest met *Rintje Ages*, en hertrouwde met *Evert Fetses*. Zij had een jongetje *Sytse*, een ander zoontje was overleden.

Het lidmatenregister van de kerk te Woudsend vermeldt, dat 31 juli 1670 *Minne Ages* als lidmaat is aangenomen, en op de lidmatenlijst van 1680 komen voor de echtgenoten *Douwe Ayes* en *Hid Solkes*.

Bij raadpleging in het Woudsender doopboek blijkt dat aldaar zijn gedoopt de volgende kinderen van:

Minne Ages en *Griet Hoytes:*		*Michiel Ages* en *Ynts Palses:*		*Douwe Ages* en *Hid Solkes:*	
Hoyte	*1666*	*Palts*	1672	*Nies*	*1685*
Age	*1669*	*(Hylcke)*	1675	*Yd*	*1688*
Marten	1672	*Age*	1678	*Age*	1689
Yd	1676			*Antje*	*1691*
				Aegh	*1694*

Waar de drie broers elk een *Age*, en *Minne* en *Douwe* beide een *Yd* hebben, mag rekening worden gehouden met het Friese gebruik, de kinderen naar de grootouders te vernoemen en kan dus worden aangenomen, dat de ouders van *Minne, Michiel, Rintje* en *Douwe Age* en *Yd* hebben geheten.

Heeft de vader van deze zoons, die natuurlijk ook zijn vader heeft vernoemd, *Aye Minnes, Age Michiels, Age Douwes* of *Age Rintjes* geheten?

In de lidmatenlijst van Woudsend, waarin gegevens kunnen worden nagegaan tot 1608, komt in de eerste helft van de 17de eeuw, noch te Woudsend, noch te Indyck, Ypecolsga of Smallebrugge, die alle kerkelijk onder Woudsend ressorteerden, noch een *Age Minnes*, noch een van de andere drie genoemde combinatie's voor.

Het huwelijksregister geeft evenmin de oplossing: Dit vermeldt een *Age Mirx* die 19 januari 1617 huwt met *Goyts Lolles*, en een *Age Idzes*, die op 25 april 1635 met *Griet Jans is* getrouwd.

Het voorkomen van een *Douwe Ayes* onder de broers van *Michiel Ages* vraagt de aandacht voor een groep nakomelingen, die wel in en om Woudsend woonden, doch niet in het doop-, lidmaten- of huwelijksregister voorkomen.

In 1563 is de Woudsend *Age Douwesz* met *Hoyte Goslichs* voogd over de kinderen van zekere *Tjomme*.

In 1603 is een *Douwe Ages* crediteur in de boedel van *Jelle Hoytes* te Woudsend.

In 1629 verkoopt *Here Meijes* aan de mederechter en houtkoper *Sebolt Haijes*, getrouwd met *Auck Heres*, „een huys in den dorpe Woudsend, hebbende *Douwe Agges* ten Zuiden als naastligger".

Op de stemkohieren voor de floreenen van 1640 heeft *Douwe Ayes* de stemhebbende plaatsen No. 16 en 17 te Dijken onder Woudsend.

In 1642 zijn *Douwe Ages* en *Gerlof Jacobs* voogden over *Age Heres*, nagelaten weeskind van *Here Epes* en *Aeyh*, als echtelieden gewoond hebbend te Indijk (welk weeskind dan te Langweer wonende op *12* november 1654 te Woudsend een zoontje laat dopen dat ook *Douwe Ages* heet).

In 1634 compareert *Douwe Ages* als echtgenoot van *Sibbel Romckes* bij een voogdijrekening door haar oom *Wybe Sibolts*. Zij is dan 25 jaar,

Douwe Ages maakt op 19 januari 1653 zijn testament, waarin legaten worden toegezegd aan de kinderen van zijn broer *Pier Ages*, gehuwd met *Lisk Epes* te Indijk, en *Claes Ages*, gehuwd met *Martien Ickes*, onder verplichting van een uitkering aan zijn weduwe, Dit doet vermoeden dat hij zelf geen kinderen had. Waar zijn vrouw in 1634 de leeftijd van 25 jaar had, en hijzelf allicht wat ouder was, kan hij omstreeks 1600 zijn geboren, doch ook vroeger. Hij is, naar uit nader te noemen scheiding blijkt, in 1654 gestorven.

Tot deze groep behoort ook een *Gries Ages*, gehuwd met *Anne Annes* (zoon van *Anne Heres*), vóór 1643 overleden, daar genoemde *Pier Ages* voogd was.

Voorts een *Tiete Ages*, die in 1639 nog leeft en een zoon *Age Tietes* heeft.

Bij een boedelscheiding compareert *Claes Ruerdts te* Woudsend in 1669 als oom, die eveneens in 1655 en 1660 als voogd verschijnt over de kinderen van *Claes Ages* en dus blijkbaar met een zuster van *Claes* en *Pier* was gehuwd.

In de boedel van *Claes Ages* wordt in 1665 ook genoemd een *Age Ages* uit Legemeer.

Uit Woudsend kunnen wij nog tot deze groep rekenen:

Feyte Ages, gehuwd met *Pieteke Jetzes*, die een zoon *Age Feytes* hadden, die in 1647 in zijn achttiende jaar was, dus in 1630 is geboren, en derhalve niet de vader kan geweest zijn van de in 1640 geboren *Minne Ages* en zijn broers.

Uit boedelstukken in de weesboeken blijkt, dat *Pier Ayes* kinderen had, genaamd: *Houck, Ypke, Sybolt* en *Hylcke*.

Claes Ages had: *Namk, Houck* en *Hielcke*.

Nu wordt 15 juni 1628 te Langweer een *Hylcke Ages* gedoopt, die ook een broer kan zijn van *Pier Ages* en *Claes Ages*.

Bij *Pier Ayes* en *Claes Ayes* gaat een *Houck* vooraf, die dus in rang voorgaat, waaruit zou kunnen volgen dat de ouders een *Age* en *Houck* waren.

Het opvallende verschijnsel, dat deze groep wel in de burgerlijke acten voorkomt in de weesboeken, doch niet in de kerkelijke registers en lidmatenlijsten van Woudsend en aangrenzende dorpen, heeft de vraag doen rijzen, of *Douwe Ages* met zijn broer *Claes* en *Pier* enz. en ook *Michiel Ayes* van een latere generatie, met zijn broers *Minne, Rintje en Douwe*, van wie evenmin de doopdatà worden gevonden, ook soms Mennonisten zijn geweest, van wie dan *Michiel Ages* bijvoorbeeld door zijn huwelijk tot de Gereformeerde of Staatskerk overging.

Bij de ontroomsing van Friesland omstreeks het midden van de 16de eeuw en later heeft Menno Simons, die in 1551 met Dirk Philips en Leenders Bouwens tot „oudsten" werden aangewezen, een zeer grote rol gespeeld. Ook Leendert Bou-

wens, die in 25 jaar 10.000 volgelingen doopte, waarvan volgens zijn aantekeningen 6500 Friezen. Juist in de Friese Zuidwesthoek heeft hij veel gedoopt, Te Balk 36, Elahuizen 16, Harich 10, Ypecolsga 36, Joure 22, Lemmer 23, Molkwerum 92, Sint Nicolsga 36, Workum 49 en IJlst 49. Men moet er daarbij rekening mee houden, dat alleen volwassenen werden gedoopt en de uitgestrekte streek weinig bewoond was. Blaupot ten Cate in zijn geschiedenis der Doopsgezinden neemt aan, dat vóór 1620 ook in Woudsend en Leggemeer Doopsgezinde kringen bestonden.

Over alles van deze Doopsgezinde kringen ligt een diepe sluier, omdat zij door de Katholieken scherp werden vervolgd, Een placcaat tegen de ketters van 1566 vermeldt, dat bij moderatie de hervallen ketters met ballingschap moqen voldoen, doch de Doopsgezinden niet dan „met den hals", waarom men van het „moorderatie-placcaat" sprak.

Toen de Katholieke macht in Friesland was gebroken, kregen de Doopsgezinden het te kwaad met de Calvinisten, wier predikanten zich zeer fel tegen hen kantten. In 1601 maakte Bogerman het hun lastig. De provinciale synodes te Bolsward in 1650, Harlingen 1652 en Dokkum 1652 willen het stemrecht in land en kerkzaken aan de Doopsgezinden ontnomen zien. Toch zijn er in 1666 in Friesland nog 20.000 Doopsgezinden, die zich, onthoudende van wapenen te dragen, zorgen voor de plaatsing van een lening voor 's lands vloot. Geen geordende predikanten kennende, en daardoor overgelaten aan de leiding van hen die zich daartoe geroepen achtten, zijn de meesten dier kringen door onderlinge verdeeldheid te gronde gegaan. Ook door het „buitentrouwen", huwelijken met niet-Doopsgezinden kwamen zeer velen tot de staatskerk. Een der bijzondere punten van de Doopsgezinden was de kinderdoop.

Zowel *Michiel Ages* als Yns *Palses* zijn volwassen, of zoals dat heette, „op het formulier der bejaarden" gedoopt. Er is een aanwijzing in deze richting.

Uit in het Rijksarchief te Leeuwarden aanwezige stukken van een proces tegen *Wytze Johannes,* toen brouwer te Sneek, blijkt dat een in 1626 geboren *Catharina Ages* getrouwd is met de Amsterdammer *Cornelis de Flines,* van een zeer bekend Doopsgezind geslacht, waarvan de leden zich niet gauw aan buitentrouwen zouden schuldig maken, daar er de kerkelijke ban op stond.

Hendrik Ages, ook in de processtukken genoemd, is gehuwd met *Jozina Rutgers,* een eveneens Doopsgezind geslacht, blijkens het huwelijk van *Suzanna Rutgers* en *David de Flines,* terwijl als *Philippe de Flines* in 1663 met *David Rutgers* trouwt, gezegd wordt, dat zij samen 14 december 1664 bij de Mennonisten te Rotterdam zijn gedoopt.

Evenwel kan er voor het niet terugvinden van *Michiel Ages* en zijn broers in de doopboeken een andere verklaring zijn. *Minne Ages was* 1640 geboren, zijn broers met denkelijk telkens enige jaren verschil. Nu was de predikant Ds. *Doco Hylconides (Doytse Hylckes)* in 1636 met zijn vrouw door de pest weggerukt; de gemeente bleef meerdere jaren vacant, en doop- en trouwregister werden niet bijgehouden. Tussen 1635 en 1646 is slechts één dopeling in 1643 ingeschreven cn wel een *Hylcke Minnes.*

Een verband met de groep *Douwe Ages* met zijn broers *Pier Ages* en *Claes Ages* uit de eerste helft van de 17de eeuw, en tussen *Michiel Ages* met zijn broers *Douwe Ages* en *Mime, Ages* uit de tweede helft van de 17de eeuw is n i e t kunnen worden vastgesteld. Doch één ding is wel zeer opvallend: *Hylcke Michiels, de* zoon van *Michiel Ages* was scheepsbouwer. Van *Michiel Ages* is dat ons niet bekend. Maar *Douw Ages* en *Pier Ages* blijken beide eveneens belangen te hebben bij de scheepsbouw, althans de scheepvaart. Dit blijkt uit de inventarisatie, die 28 april 1654 gehouden werd bij *Lisk Epes,* weduwe van *Pier Ages,* die dan hertrouwt met *Tjerk Douwes* te Heeg.

Men vindt een schipbrief (scheepshypotheek) „holdende op *Claes Douwes* cum uxore te Woldsend, ter somma van 500 gulden, staande tot profijt van *Douwe* en *Pier Ageszn,* ende zo het gereekent wordt om wis te zijn wordt dese aangestelt pro memorie".

Iets verder: „Also willen *Douwe* en *Pier Ages* cum uxoribus noch weegens twee seckere parten aen twee scheepen, op Noorwegen vaerende van *Sicke Harrnens en Douwe,* wiens toenaam aan beide partijen onbekend is, saemen resteert 450 guldens, beneffens *Sibbel,* Weduwe van *Douwe Ages* aan *Liske Ypedochter* met haer kinderen de gerechte helft ter somma van tweehondert vijf en twintich guldens competeert".

Dit zijn mogelijk overgebleven postjes van een vroegere door *Douwe Ages* en *Pier Ages* mede voor rekening van hun vrouwen gevoerd scheepsbouwbedrijf, die zijn achtergebleven toen zij door overlijden, of reeds vroeger buiten dit bedrijf traden.

Is *Michiel Ages'* zoon, *Hylcke Michiels,* de opvolger geweest in het bedrijf, dat door vroegere generaties van zijn familie reeds was geleid?

IV. De scheepsbouw te Woudsend.

Volgens „De tegenwoordige staet van Vrieslandt" waren er in de tijd van de strijd tussen de Schieringers en de Vetkopers twee sterke huizen (stinsen) te Woudsend, één van Bokke Harinxma, en één van Wybe Jarichs van Akkrum, om daar ter plaatse de scheepvaart van Leeuwarden naar de Zuiderzee van de Vetkopers te beveiligen. In 1377 was er een Carmelietenklooster, later een nonnklooster, dat in 1572 door de Watergeuzen onder kapitein' Bonga werd verstoord. Over het Heegermeer naar het Slotermeer en vandaar naar de Zuiderzee, ging vanouds de binnenvaart en daardoor ontstond er ook de scheepsbouw aan de Ee te Woudsend. En, niet alleen te Woudsend, doch bijvoorbeeld ook te IJlst en Sloten, waarbij Woudsend vóór had, dat het dichter bij de Zuiderzee was gelegen, en bij de havens Lemmer, Tacozijl en Stavoren. Van deze laatste plaats zegt de Friese geschiedschrijver Hamconius: „wesende een hooft-coopstadt van Frieslandt, heeft aldereerst de Noordtsche waren door de Zondt (Sont) in de Zuijderlanden gebracht". De Friezen van de Zuid-Westhoek waren van ouds — evenals de eilanders — bevaren mannen, zowel voor de binnenvaart alswel de Oostzee en zelfs de Groenlandvaart.

Dat *Hylcke Michiels* scheepstimmerman was, blijkt uit het floreenboek van Wymbritseradeel van 1700, waarin het heet: „De erven van wijlen Molle Molles tot Sloten, eigenaers van 8 pondematen fan landen, leggende in een stuck van 12 pondematen aan de Oostkant van Woudsend, waaraff Claes Jans, voor hem in qualiteit de 4 pondematen sijn toebehorende; hebbende *Hylcke Michiels* huisinghe en hellinge ten Westen, en een camp landts liggende op de hoek van de Welle wal".

In 1675 geboren, was *Hylcke Michiels* dus in 1700, op 25-jarige leeftijd baas op zijn eigen „hellinge". Hij was toen niet de enige scheepstimmerman, want *Marten Solkes,* eveneens scheepstimmerman aldaar, trouwt 1700 met *Trijntje Douwes,* van Dokkum, en 1704 hertrouwt hij met *Trijntje Gerrits,* van Sneek.

Uit door hem ondertekende kerkerekeningen blijkt de handtekening van *Hylcke Michiels* aldus te zijn geweest:

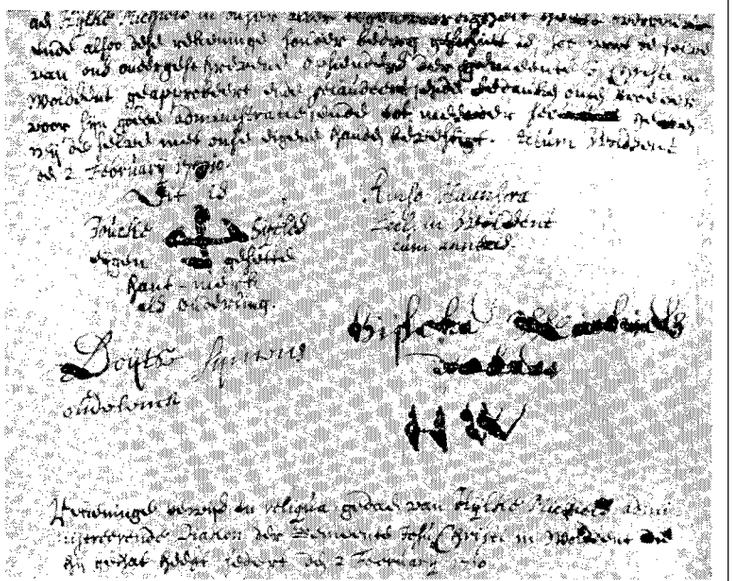

Was hij in 1700 reeds leider van zijn eigen bedrijf, hij is dit tot 1740 gebleven. Als hij in 1738 hertrouwt, luidt de opgave:

„aengegeven de gebcdens des huwelijks van *Hylcke Michiels,* Mr. scheepstimmerman en van *Neeltje Dirks,* beide tot Woudsend, sijnde op 15 Majus, den dach van Christi Hemelvaert, voor noen bevestigt".

Hij is derhalve in 1738 nog steeds meester scheepstimmerman dus baas op de hellinge. Doch wanneer hij op 26 januari 1743 opnieuw de bruidegom wordt, heet het:

„aengegeven de huwelijksgeboden van *Hylcke Michiels* en *Richtje Sytses,* beide te Woudsend, en syn 24 Februari nanoen bevestigt".

Nij wordt het Mr. timmerman weggelaten, waaruit men zou mogen concluderen, dat hij in 1743 niet meer de leiding over de helling heeft. Evenwel schijnen, als overgangsvorm, zijn zoons het bedrijf te hebben uitgeoefend, want het floreenkohier van 1734 vermeldt als perceel 170: „*Hylcke Michiels,* eigenaar. een huis en timmerhuis, de zesde penning te huur". Denkelijk betekent dit laatste: verhuurd naar 6% van de geschatte waarde.

Zijn zoons *Tiete Hylckes Tromp* en *Michiel Hylckes Tromp* waren zijn medewerkers en opvolgers, terwijl een derde zoon *Johannes Hylckes Tromp,* die blijkbaar ook op zijn vaders helling de scheepsbouw heeft geleerd, zich in 1740 zelfstandig vestigt te Sloten, waar hij in enkele aantekeningen soms naar zijn beroep, *Johannes Hylckes Schuitmaker* wordt genoemd. Deze jongere zoon was 16 maart 1738 te Woudsend gehuwd met *Beeuw Oebles.*

Zijn vertrek naar Sloten in 1740 duidt er mogelijk op, dat toen de finale scheiding tussen vader *Hylcke Michiels* en zijn zoons op de werf heeft plaatsgehad, en *Hylcke Michiels* daarom in 1743 niet meer als Mr. Timmerman in het huwelijksboek wordt vermeld.

In 1740 was de jongste zoon *Age Hylckes Tromp* met *Janke Feitzes Bakker* te Woudsend getrouwd,

De scheepshelling schijnt afgescheiden te zijn geweest van het scheepstimmerhuis, want het floreenkohier van 1734 zet deze helling als perceel 119 ten name van *Tiete Hylckes:* Bruiker: eigenaar een huis en helling, zesde penning te huur, genieten grondpacht 7.10.

Deze heeft dan de helling van de maatschap met vader en broers tegen een vaste huur ingebracht.

Een vierde zoon, *Pals Hylckes Tromp* werd zeilmaker te Woudsend en kon aldus samenwerken.

Omdat zijn zoon *Hylcke Palses* met een Rooms meisje was getrouwd, genaamd *Riemke Tjittes,* werden diens kinderen ook Katholiek en uit hem is een zeer talrijke en nog levende Katholieke tak *Tromp* gesproten.

Het is eigenaardig, hoe voornamen gelatiniseerd worden bij de doopinschrijvingen in de Katholieke kerkregisters:

Hylke wordt *Hilarius, Dirk: Theodorus, Tjebbe: Tibuntius, Iebeltje: Ivesta, Riemkje: Remberta, Minke: Monica, Harmkje: Hermelina, Boukje: Barbara, Waltje: Walburgis, Teatske: Tatania* en *Eitske* wordt *Cecilia.*

De leden van deze tak van de familie *Tromp* waren zeilmakers en leerlooiers te Woudsend en hebben ook een bloeiende scheepsbouw gedreven in Workum.

Ook twee der dochters kregen verband met de scheep- en zeevaart:

Ynts Hylckes huwde met *Melle Piebes,* van Idskenhuizen, die op de grote vaart was, evenals haar zoon *Piebe Melles,* die onder zijn oom voer op de „Jonge Reinhout" en in 1757 met dat schip door de Engelsen is opgebracht.

De zuster van Ynts, *Tjitske Hylckes,* trouwde 18 mei 1738 met *Anne Baukes,* van de Gaastmeer. Ook deze was gezagvoerder ter koopvaardij. Onder de Friese koopvaarders die 21 juni 1756 voor Duins „the Downs" lagen, behoorde ook *Anne Baukes.* Hij was gezagvoerder toen het volgend jaar de „ Jonge Reinhout" door de Engelsen werd opgebracht.

Het heeft *Hylcke Michiels,* die een groot gezin had op te voeden en voor wie door de overstromingsramp, waarover eerder is geschreven, van de zijde van *Tiete van Hettinga* meer zorgen dan baten zijn aangeërfd, toch niet aan voorspoed ontbroken. Het bedrijf van de scheepsbouw brengt mee, dat zowel in schip als in rederij geld gaat vastliggen, maar daarnaast blijkt uit de opeenvolgende floreenkohieren een toenemend bezit van land.

Naast schepen voor de binnenvaart, als tjalken, wordt er voor de zeevaart te Woudsend ook veel gebouwd, koffen en fluiten, en de berkentijn „De Vijf Gebroeders Tromp", die de naam der zonen over Noord- en Oostzee droeg, was natuurlijk op de werf van Hylcke Michiels gebouwd.

Doch de grote bloei en rijkdom kwam met de Frans-Engelse oorlog, waarin de Hollanders en ook de Friese reders met de smokkelhandel schatten hebben verdiend, al bracht het wel risico mee, dat zo nu en dan een schip werd opgebracht, zoals de „ Jonge Reinhout" onder Hylcke Michiel's schoonzoon *Anne Baukes.* In 1758 wordt *Age Hylckes,* geboren 9 mei 1717, jongste firmant in de scheepsbouw, in het floreenkohier vermeld als eigenaar van 100 pondemaat land.

Het geschiedwerk: „De tegenwoordige staet van Vrieslandt", in 1788 — dus kort na de bloeitijd — verschenen, vermeldt omtrent de scheepsbouw en wat daarmee samenhangt en onder de leiding der Trompen stond, zonder die naam te noemen o.a. XXV, blz. 219:

„Woudsend is zeer wel gelegen aan de vaart van Sneek op de Lemmer, ongeveer 300 roeden ten Noorden van het Sloo-

termeer. Reeds voor vele jaren was dit dorp aanzienlijk door de vele turf- en houtschippers die van hier op Holland voeren. Doch hier is in later tijde bijgekomen eene aanzienlijke rederij in Friesche koopvaardijschepen, die hier worden gebouwd en na van al het nodige voorzien te zijn, doorgaans door de Lemmer naar zee gezonden worden. Door deze onderneming heeft het dorp grootelijks in vermoogen toegenoomen en wel voornamelijk in de Fransch-Engelsche oorlog van 1756-1764.

Ook oatbreekt er niets van hetgeen tot uitrusting der scheepen nuttig en nodig is, want behalve hellingen en timmerwerven worden er ook de vereiste houtzaagmolens, lijnbaan, blok en zeilmakerij, beneffens meer dan eene smederij te Woudsend gevonden".

Het Groot Woordenboek der Aardrijkskunde van Van der Aa, in 1849 verschenen, deelt onder andere mee:

,,Woudsend heeft 250 huizen, en 1410 inwoners, onder welke aanzienlijke en vermogende lieden.

Vroeger woonden hier vele fuit- en kofschippers, waarvan de eigenaar-reders grootendeels te Woudsend thuishoorden en waardoor velen een groot vermogen gewonnen hebben, vooral in de oorlog tussen Frankrijk en Engeland van 1756-1764, doch ook velen hebben door de trouweloosheid der Engelsen groote verliezen geleden.

Er bestond nog onlangs eene aanzienlijke reederij voor kof- en andere schepen, behorende op 1 Januari 1849 nog 12 zeilschepen te Woudsend thuis, doch deze reederij is dezer dagen ontbonden en de schepen zijn verkocht".

De in het begin dier eeuw opgekomen stoomvaart deed ook hier zijn invloed gelden.

Tiete Hylckes Tromp, de oudste zoon van *Hylcke Michels,* en ook zijn opvolger, heeft deze voorspoedige jaren geheel meegemaakt. Kort daarna trok hij zich uit de zaken terug. Bij acte van 14 juli 1767 koopt hij, zoals wij reeds eerder omschreven, landerijen te Lekkum en Miedum bij Leeuwarden waarheen zijn eigen dochter was getrouwd. Hij heet in de koopacte: ,,*Tiete Hylkes Tromp,* Mr. scheepstimmerman te Woudsend." Hij stichtte daarop een Herenhuis dat hij de Ee-burg noemde. De Woudsender helling en werf lag aldaar aan de Ee, terwijl ook het water dat van Leeuwarden langs zijn bezit te Lekkum naar Dokkum en de Lauwerszee loopt, de Ee heet.

De scheepsbouw te Woudsend begon toen zijn betekenis reeds te verliezen, voor de rederij waren de gouden dagen voorbij, en toen ging hij op zijn lauweren rusten en van het verworvene profiteren. Hij breidde zijn grondbezit uit door 5 januari 1769 een state met landen van 80 pondemaat aan te kopen van de familie Swalue, tegen 101 goudguldens, 21 st. de pondemaat. Hij woont dan te Lekkum.

Als hij 3 juli 1771 los land koopt onder het nabijgelegen Snakkerburen, heet hij ,,de coopman *Tiete Hylkes Tromp,* onder Lekkum".

Op 27 maart 1772 koopt hij uit de boedel der Cammingha's en Asbeck's een state en landen, maar ook ,,drie heer-lijke naast elkander liggende en daarna met een blauwe steen overdekte graven in de kerk te Lekkum".

De aankoop van land gaat voort. In 1772 een stuk van een sate van een freule Cammingha, in 1778 koopt hij land van de kerk te Lekkum om een verbouwing mogelijk te maken, in 1778 een sate en landen van 62 pondemaat van Professor Voorda, in 1781 een state en landen van 40 pondematen te Miedum en met de kerk van Lekkum voor de helft een sate en landen van 28 pondemaat.

In hetzelfde jaar koopt hij met zijn schoonzoon *Hein Blok te* samen landerijen van de familie Bourbon uit Leeuwarden ter grootte van 96 pondemaat.

In de twee laatste koopovereenkomsten heet hij niet meer *Tiete Hylkes Tromp,* maar *Tiete Hettinga Tromp.* Hij voert die naam reeds in 1778 als hij als kerkvoogd van Lekkum met die naam wordt vermeld op een gedenksteen aan de kerk van Lekkum wegens de verbouwing.

Wanneer hij enige jaren later, 21 mei 1785 overlijdt, wordt ook die naam ,,*Tiete Hettinga Tromp,* erfgeseten te Leckum" op zijn heer-lijke grafsteen in de kerk te Lekkum gebeiteld.

Uit het aanzienlijke vermogen, dat hij aan weduwe en kind naliet, bleek inderdaad dat hij met rederij en scheepsbouw wèl gevaren had,

Zulks was eveneens het geval met zijn jongere broer *Age Hylkes Tromp,* die in Woudsend bleef en die, toen de scheepvaart en scheepsbouw betekenis voor Woudsend hadden verloren, met vooruitziende blik zich meer op het verzekeringswezen heeft toegelegd, dat hij uit de verzekering van eigen schepen en lading evenals zijn vader van nabij had leren kennen. Hij werd de voorloper van de nog steeds te Woudsend bloeiende Brandverzekeringsmaatschappij A. H. Tromp & Zonen. Dat de Frans-Engelse oorlog ook hem, die 12 kinderen had groot te brengen, grote welvaart heeft gebracht, blijkt wel uit de nalatenschap, door hem nagelaten toen hij 5 februari 1788, bijna 71 jaar oud, te Woudsend is overleden.

Deze boedel werd eerst verdeeld in 1809, toen zijn vrouw 28 juli 1807 was overleden. Daardoor had dit vermogen al de nadelen van de Franse tijd meegemaakt. Toch werd er toen nog bij onderhandse scheiding verdeeld: Fl. 284.972-14-12. Daarmede was het bedrag zeer bescheiden geraamd, en het geld was toen zeker meer waard.

In de boedel zijn dan nog enkele scheepsportiën: ,,bevaren onder de directie van Wed. Hylke Ages Tromp te Workum": 1/4 uit het kofschip, bevaren door 1. Christoffel, 1/8 in het kofschip onder Geert Williams, 1/8 in het kofschip onder Pier Hanzes, 1/8 in het kofschip onder E. E. de Vries.

Ook toen nog scheen het een wenselijk bezit, want de scheepsportiën werden niet aan enkelen toegedeeld, maar aan ieder zijn aandeel naar de graad van verwantschap, variërend van 1/32 en 1/64 tot 1/128.

Onder de onderling verkochte goederen komt niet voor een scheepswerf of scheepshelling. Deze was dus reeds in andere handen, namelijk in die van *Hylke Ages.*

De timmerschuur van Hylcke Michiel's werf, waaraan volgens oud gebruik borden waren gespijkerd met de namen van de aldaar gebouwde schepen, is lang blijven bestaan. Zij werd eerst in 1907 afgebroken.

Het assurantievak en in het bijzonder het zee-verzekeringswezen was nauw met de scheepvaart verbonden. Men sloeg in het eigen gewest de handen ineen. In 1746 werd te Stavoren een ,,Societeit" opgericht tussen de reders en de grootschippers met het doel, uitkering te doen bij het verlies van schip of scheepsaandeel. In Makkum, waar men ook talrijke koopvaarders in zee had, bestond een assurantiemaatschappij, genaamd ,,De Grote Tekeninge", die tot het laatste der 18de eeuw stand hield. In 1777 werd te Workum een ,,Tweede Tekeninge" opgericht. In 1783 werd te Woudsend een compact of zee-assurantie opgericht onder het boekhouderschap van *Age Hylkeszoon Tromp,* aldus wordt door notaris Haagsma meegedeeld in zijn aantekeningen over de Friese zeevaart.

Hij overleed 15 oktober 1798 te Woudsend, waarna zijn

weduwe, Akke Jelles Overzee — blijkens de boedelscheiding van Hylke's ouders — zich te Workum vestigde. Zij zette nog de administratie der schepen blijkens de scheiding voort.

Zijn oudste zoon Age *Hylkes*, geboren 6 februari 1794, was in 1816 eerste directeur van de Woudsender Brandwaarborgmaatschappij.

Al ging men in Woudsend na 1800 van de oude scheepsbouw en rederij meer en meer over op de brandverzekering, toch bleef de herinnering aan de 'zeevaart met haar risico en noden nog bij het jonge geslacht voortleven. Dit blijkt uit een Fries gedicht, in 1825 door de jonge *Age Hylkes Tromp* gemaakt, toen zijn neef *Jan Solkes Tromp* (zoon van *Solke Walles* en *Tjitske Ages Tromp)*, die de leiding van de ankersmederij had, een nieuw huis betrok, gesticht op de plaats waar de oude *Age Hylkes* gewoond had.

Dit vers, tot nagedachtenis aan Age-baas, bleef bij de familie in ere. Tone 16 januari 1851, dus een 25 jaar later, door de Krite Sneek van 't Fryske Selskip for Tael en Skrifttekenisse een vergadering was belegd bij de kastelein Eelke de Jong in Hommerts, werd het vers door *Hylke Ages Tromp*, de zoon van de maker en kleinzoon van de oude *Age Hylkes Tromp, en Janke Feitzes Bakker*, zijn vrouw, aan het gezelschap voorgedragen.

V. De afstamming van Solke Walles.

Toen *Wietske Tietes Blok-van Hettinga Tromp* met haar neef *Solke Walles* en haar nicht *Tjitske Ages Tromp* tot overeenstemming was gekomen omtrent het instandhouden van de naam van haar vader, werd daarmee de grondslag gelegd voor een nieuw geslacht, dat de naam *Tromp voerde* **en** zijn bakermat in Woudsend had. Dit werd later officieel vastgelegd toen in 1805 *Solke Walles* ingevolge de toenmalige verplichting, ten gemeentehuize van Wymbritseradeel kenbaar maakte, dat hij voor alle kinderen uit zijn huwelijk met *Tjitske Ages Tromp* geboren, de naam *Tromp* aannam. Daardoor heeft ook het oudste kind, vóór *Tiete* geboren, doch uit wiens huwelijk geen kinderen sproten, de naam *Walle Solkes Tromp* gedragen, ook blijkens zijn overlijdensacte in Koudum.

Solke Walles zelf was het op 23 oktober 1764 te Woudsend geboren jongste en achtste kind uit het huwelijk van *Walle Hoytes* en *Lisk Sytzes*, de op 30 december 1725 te Woudsend gedoopte en 30 mei 1745 aldaar getroawde dochter van *Sytze Lyckles* en *Aegh Doytses*.

Lisk Sytzes voerde al de naam *Storm*, evenals een zuster, de echtgenote van *Haring Jelles Nauta*, die als *Trijntje Sytzes Storm* met *Wieger Annes Visser* een acte ondertekent over land, gelegen aan de Weinsesloot te Woudsend.

Naar een 18 februari 1748 gedoopte oudere broer *Sytze Walles*, die gevaren heeft, heette de te Woudsend gebouwde kof „De Jonge Sytze Storm".

Een andere broer, gedoopt 1 november 1758 en getrouwd met *Hid Sytzes de Jong*, voerde de naam *Lyckle Walles Storm*.

Denkelijk zal daarom insgelijks *Solke Walles* wel met deze familienaam genoemd zijn.

Solke Walles stamt uit een geslacht van zeevarenden, zoals zovelen in Frieslands Zuid-Westhoek. Als oudste voorouders worden gevonden: *Walle Tjepckes*, die met zijn vrouw *Rinck Hoytes*, dochter van *Hoyte Jelles*, te Indyck woonde en in 1605 voor het gerecht van Wymbritseradeel compareert, dus omstreeks 1580 geboren was.

Als de beide echtgenoten overleden zijn, blijkt uit een boedelscheiding van de voogden *Pals Hansen* en *Sibbele Martens*, dat twee zoons *Hoyte Walles* en *Pals Walles*, meerderjarig zijn, terwijl er nog vier minderjarige zoons zijn, *Eelcke, Sibbele, Tjepske* en *Anske* en drie zusters: *Yns, Antje* en *Auck*.

Pals Walles is, naar uit een inventaris blijkt, vóór 1600 geboren en in 1639 overleden.

Zijn broer *Hoyte Walles* is met *Solke Gerrits* voogd over de „seven nagelaten kinderen van wijlen *Pals Walles* en *Popck Anskes*, in leven egtelieden te Tjerkgaast, synde: *Walle, Anske, Hoyte, Rinck, Tjepcke, Sybolt, Tjerk Palses*."

Sybolt vaart in mei 1646 op een kaegh en de oom en voogd *Hoyte Walles* zal zien ook voor Tjepcke een schip te krijgen. Deze oom *Hoyte Walles* heeft dus vrij zeker ook zelf gevaren.

Het handmerk waarmee *Pals Walles* tekent is:

Op 18 mei 1650 verschijnt bij het afleggen van de voogdijrekening van de kinderen van *Pals Walles* de vrederechter *Bauke Igesz*, gehuwd met de zuster *Ynts Walles*. Hij komt daar op voor *Walle Palses:* „het oltste weeskind van *Pals Walles*, nu al volkomen jarich sijnde, te weten in sijn 26e jaar olt, overmits die self uitlandich is".

De derhalve in 1625 geboren *Walle Palses* blijkt dus, evenals zijn hierboven genoemde broer *Sybolt* en evenals *Tjepcke* (voor wie oom *Hoyte* een schip zou zoeken) zeevarende te zijn geweest, daar oom *Bauke Igesz* hem als uitlandich moest vertegenwoordigen. Hij heeft zich later in Hommerts gevestigd, waar hij in 1681 diaken en in 1685 ouderling is. In het register der lidmaten staat achter zijn naam: overleden 4 september 1700.

Hij had onder andere vier zoons: *Pals, Hylke, Holle* en *Hoyte*.

Dat hij zeevarende was, blijkt ook wel hieruit, dat twee van zijn kinderen, *Walle* en *His*, door de moeder ten doop worden gehouden met bijvoeging in het register: „de vader uitlandich".

Zijn kleinzoon *Walle Hoytes* blijkt grootvaders voorbeeld te hebben gevolgd, deze vaart 1758 en 1759 op de Sont.

De vier zoons hadden alle als oudste dochter een meisje met de naam *Uilck*, waaruit de gevolgtrekking mag worden getrokken, dat de vrouw van *Walle Palses Uilck* heeft geheten.

Het handmerk van *Walle Palses* verschilde van dat van zijn vader *Pals Walles* en van zijn broer *Anske Palses* hierin, dat de haken van het kruis in tegengestelde richting gaan:

Het geboorte- en doopjaar van *Hoyte Walles* zijn niet teruggevonden in het kerkeboek van Jutrijp en Hommerts. Hij is 1 februari 1739 te Woudsend overleden, waar hij 27 januari 1704 was getrouwd met Sets *Sytzes*, 22 maart 1685 aldaar gedoopt als dochter van *Sytze Sytzes* en van *Griet Lyckles*.

Uit hun huwelijk werden geboren: *Uilck Hoytes*, die later met *Tiete Hylckes Tromp* huwde; *Griet Hoytes*, getrouwd met *Hessel Rintjes; Walle*, als kind overleden; *Hid Hoytes:* en een tweede *Walle Hoytes*, gedoopt 13 maart 1718.

Gezien het gezin, waaruit hij voortkwam, heeft ook *Hoyte Walles* vrij zeker in zijn jeugd gevaren. Later was hij eigenaar van de touwslagerij en lijnbaan te Woudsend.

Zijn dochter *Uilck Hoytes* verkoopt later aan *Solke Walles*,

de zoon van haar broer *Walle Hoytes* de helft in de Woudsender lijnbaan „behorende de wederhelft aan de weduwe en ervan van *Walle Hoites*".

De lijnbaan kwam dus uit de erfenis van de vader *Hoyte Walles* aan *Walle Hoytes*, 13 maart 1718 te Woudsend gedoopt, aldaar in 1764 gestorven. Ook hij voer ter zee; nog in 1759 vaart hij met rogge van Dantzig naar Nantes. Later woonde hij in Woudsend en had daar het beheer van de touwslagerij en lijnbaan.

Zijn weduwe *Lisk Sytzes Storm* overleefde hem bijna 50 jaar. Zij stierf 9 december 1813 te Woudsend.

Het is eigenaardig, dat op meerdere van haar kinderen de naam Storm is overgegaan, zomede op de kleinkinderen, want kinderen van *Lyckle Walles* worden in de overlijdensacten met deze naam aangeduid, o.a. de 12 juli 1815 te Woudsend overleden *Sytze Lyckles Storm* en de 13 juni 1814 eveneens overleden Yes *Lyckles Storm, 19* juli 1807 gehuwd met *Pier Johannes Oppedijk*. Deze *Sytze Lyckles Storm* en Yes *Lyckles Storm* waren als kinderen van *Lyckle Walles*, van *Solke Walles* broerskinderen met de naam *Storm* !

Uit het huwelijk van *Solke Walles (Storm) en Tjitske Ages Tromp, 8* februari 1784 te Woudsend gesloten, werden vijf zoons en twee dochters geboren:

Solke Walles, 1 november 1761 te Woudsend gedoopt, was volgens zijn nòg aanwezige geboortelepel geboren 23 oktober 1761 en hij is te Woudsend 15 augustus 1811 overleden. In zijn overlijdensacte werd hij touwslager genoemd.

Zijn vrouw *Tjitske Ages Tromp* was de jongste dochter en het elfde kind van *Age Hylkes Tromp* en *Janke Feitzes Bakker*.

Zoals hiervoor reeds werd medegedeeld, namen zijn kinderen ingevolge de overeenkomst met *Wytske Blok van Hettinga Tromp* allen de naam *Tromp* aan.

De oudste, *Walle Solkes Tromp* was houthandelaar te Woudsend en moet een vurig patriot zijn geweest. Hij was, toen hij 32 jaar oud was, weduwnaar en kinderloos, Hij is niet hertrouwd.

De tweede zoon was *Tiete Solkes Tromp*, die geacht wordt de naam van zijn oud-oom *Tiete Hylkes Tramp* voort te zetten. Hij studeerde in Franeker, treedt in 1810 als waarnemer-notaris op en is bij het huwelijk van zijn oudste broer maire. Hij was advocaat in Leeuwarden, later daar lid van de rechtbank, en voorts raadsheer in het Hof. Hij was voor Friesland lid van de Tweede Kamer.

Uit zijn huwelijk; met zijn nicht *Wytske (van Hettinga Tromp) Florison* werden 12 kinderen geboren.

De derde zoon, *Tiete Hettinga Tromp*, die ter vervulling van Wytske's wens zich op haar vaders Eeburg te Lekkum had gevestigd, is 34 jaar oud. ongehuwd verdronken.

Al de jongere zoons en dochters hebben de naam ,,*Van Hettinga Tromp*" gevoerd.

Zulks is eveneens geschied door de oudste zoon van *Tiete*'s eerste zoon, Mr. *Solke Walles Tromp*, die evenals Mr. *Tiete van Hettinga Tromp* als rechtsgeleerde en als politiek man een belangrijke rol in Friesland speelde.

Ook een kleinzoon van Mr. *Solke Walles Tromp*, de ingenieur *Henricus Tromp*, nam krachtens besluit van de Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië de naam *Van Hettinga Tromp* aan.

De derde zoon van *Solke Walles* was *Age Solkes Tromp*, die vader opvolgde in de lijnbaan, en daarnaast administratie voerde van varende schepen. Hij trouwde in eerste huwelijk met *Uilck Lykles*, een dochter van zijn oom *Lyckle Walles*

Storm. Zij voerde echter, naar de kant van haar moeder, *His Sytzes de Jong*, de geslachtsnaam *De Jong*. In zijn tweede huwelijk trouwde hij met *Ymkje Hylkes Visser*, die als kleindochter van *Wieger Annes Visser* en *Wytske Michiels Tromp*, ook uit de Trompen stamde.

Op drie zoons volgde een dochter, *Liskje Solkes Tromp*, die trouwde met *Jan Hendriks Meesters uit* Steenwijk. Haar oudste zoon kreeg de naam *Salco Tromp Meesters*, uit wiens beide zoons *Jan* en *Jan Hendrik* het geslacht *Tromp Meesters* voortkwam.

De vierde zoon, *Jan Solkes Tromp*, die trouwde met *Anna Schukking* te Meppel, en een gezin van elf kinderen had, dreef de ankersmederij en was tevens geïnteresseerd in de administratie der koopvaardij. Hij was het die op de huisstede van *Age Hylkes* het nieuwe huis bouwde, dat de jonge *Age Hylkes* aanleiding gaf tot zijn gedicht.

De vijfde zoon, *Sytze Solkes Tromp* werkt eerst samen met zijn broer *Age Solkes Tromp*, doch ging later theologie studeren. Hij overleed als predikant te Britsum. Uit zijn huwelijk met *Jacoba Moll* uit Enkhuizen, die hem ruim 30 jaar te Britsum overleefde, werd geen nakroost geboren.

Het jongste kind van *Solke Walles* was *Janke Solkes Tromp*, die trouwde met Ds. *Rompe Sipkes Seuensma*, en overleed jong in de pastorie te Lekkum. Het enige kind, haar geboren, werd *Tjitske Tromp Seuensma* genoemd, welke naam met haar weer is uitgestorven.

Het jongere geslacht *Tromp*, dat zich honderd jaar na het oudere geslacht met deze naam is gaan noemen, heeft zich door drie der vijf zoons van *Solke Walles* en *Tjitske Ages Tromp* sterk binnen en buiten Friesland vermenigvuldigd.

Voor dit jongere geslacht vinden wij van vaders- en moederszijde bij onderzoek de volgende afstamming:

van vaderszijde:

Walle Tjepkes	× *Rick Hoytses.*
Pals Walles	X *Popck Anskes.*
Walle Palses	X *Uilck (Hylckes?).*
Hoyte Walles	X *Sets Sytzes.*
Walle Hoytes	× *Lisk Sytzes (Storm).*
Solke Walles	X *Tjitske Ages Tromp.*

van moederszijde:

Age Michiels	X *Yd Douwes.*
Michiel Ages	X *Yns Palses.*
Hylcke Michiels Tromp	X *Wytske van Hettinga.*
Age Hylckes Tromp	X *Janke Feitzes Bakker.*
Tjitske Ages Tromp	X *Solke Walles.*

VI. De nakomelingen van het oudere geslacht,

Leeft door *Tiete Solkes, Age Solkes* en *Jan Solkes Tromp* het jongere geslacht *Tromp* in rijke mate voort in en buiten Friesland, buiten Nederland in Noord-Amerika en in Nederl. Oost-Indië, ook het oude geslacht *Tromp is* vruchtbaar gebleken.

Van de zoons van *Hylcke Michiels* had *Tiete* geen mannelijk nageslacht, doch *Michiel, Pals, Johannes* en Age *Hylckes Tromp* hadden wel mannelijke nazaten.

Michiel Hylckes Tromp, die met *Beeuw Jelles Hollander* (ook uit een zeevarend geslacht, want *Jan Jelles Hollander* was gezagvoerder van een schip dat door de Sont voer) getrouwd was, is scheepsbouwmeester geweest te Woudsend en daarin opgevolgd door zijn schoonzoon *W. A. Visser*. Drie meisjes en twee jongens zijn als kind overleden. Dit kan voor

Foto Ris, Sneek.

AGE SOLKES TROMP
(1787—1845),
met zijn dochtertje RIJMKE AGES TRQMP (1831—1873),
later gehuwd met *Arend Miedema.*
Doek door Otto de Boer 1836
in het Gemeentehuis van Wymbritseradeel te Sneek.

Foto Ris, Sneek.

YMKJE HYLKES VISSER
(1796—1867)
echtgenote eerst van P. *J. Oppedijk* en vervolgens
van *Age Solkes Tromp*,
met haar zoontje LEEUKE AGES TROMP (1834—1917).
Doek door Otto de Boer 1836
in het Gemeentehuis van Wymbritseradeel te Sneek.

Foto A. Frequin, 's-Gravenhage.

LISKJE SOLKES TROMP
(1789—1874)
echtgenote van *Jan Hendriks Meesters.*
Doek door J. Ernstmann 1844
bij Ir. G. L. Meesters te Utrecht.

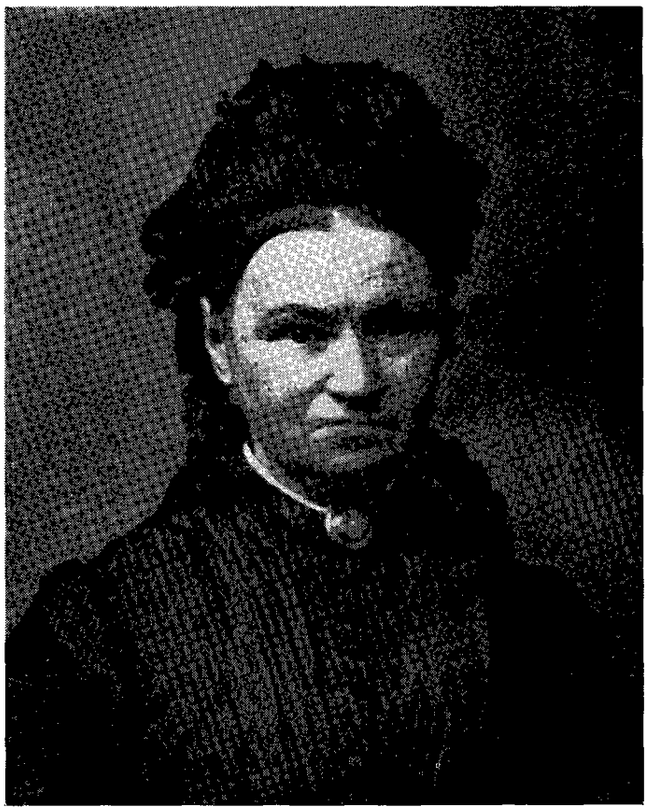

AIDINA **ANNA** SUSANNA VIëTOR
(1521-1897)
echtgenote van *Salco* ***Tromp Meesters.***

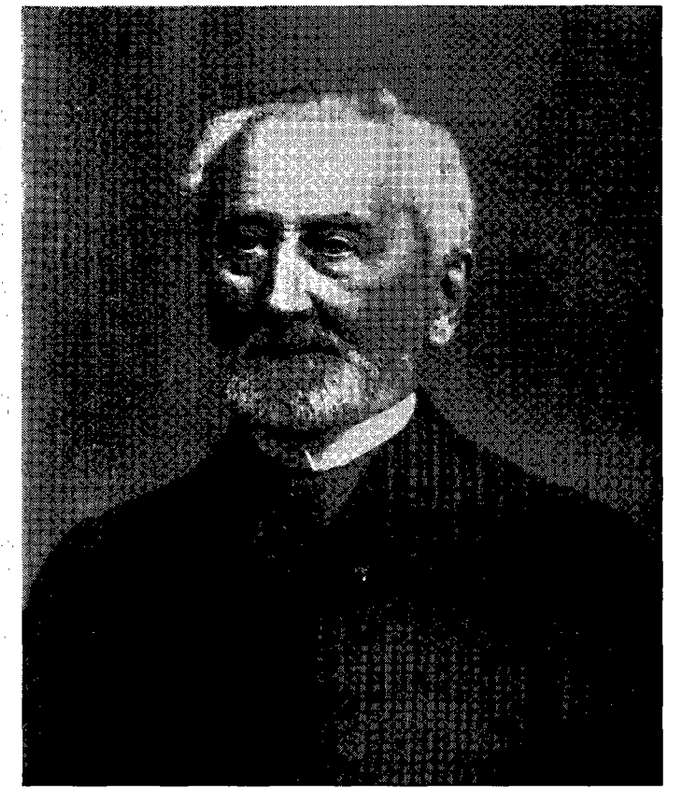

SALCO **TROMP MEESTERS**
(1816—1895).

Wytske Michiels Tromp, die met *Wieger Annes Visser uit* Heeg **in** mei 1764 huwde, de aanleiding zijn geweest, er bij haar kinderen *Wiege Wiegers Visser* en zijn vrouw *Maaike Sjoerds Postma* op aan te dringen, hun zoon de naam *Michiel Tromp Visser te* geven.

Deze naam leefde nog voort in de te Leeuwarden wonende apotheker *Tromp Visser en* de arts *Tromp Visser te* Warns.

Uit het huwelijk van *Pals Hylckes Tromp,* de tweede zoon van *Hylcke Michiels* en zijn vrouw *Harmentje Geerts,* werd een zoon *Hylcke* geboren, wiens nageslacht door het huwelijk met *Riemke Tietes,* die Katholiek was, Rooms-Katholiek is geworden. Toen deze zoon *Hylcke Palses 28* september 1816, ruim 80 jaar oud, stierf, zou hij 7 kinderen en 60 kleinkinderen hebben nagelaten. Nakomelingen van dit geslacht vindt men vooral te Sneek, en verder in Gaasterland en Wymbritseradeel.

De vierde zoon was *Johannes Hylckes Tromp,* die 16 maart 1738 huwde met *Beeuw Oebles* te Woudsend. In 1740 vestigde hij zich als scheepsbouwer te Sloten. Zijn kleinzoon *Johannes Hylckes Tromp* was in 1818-1819 en van 1821-1842 burgemeester van Sloten. Deze tak is thans in manneiijke lijn uitgestorven. Enkelen uit deze tak hebben de scheepsbouw in Holland, in Alphen aan den Rijn, uitgeoefend, doch de naam verdween.

Uit de vijfde zoon *Age Hylckes,* die door zijn kleinzoon Age-baas wordt genoemd, en die hij laat verklaren: „Hjir waerden wij seegne mei jild en mei bern", en: „gjin ûnheil ef tsjinsramp mei hjar ea bestringje, Sa es ek is foarrjucht Een d'âlde ljue wier", sproot eveneens een krachtig en nog voortlevend geslacht: n.l. door zijn zoons *Hylke,* gehuwd met *Akke Jelles van Overzee,* en *Feitze,* gehuwd met *Antje Jentjes, Michiel,* die eerst met *Ytje Martens en* daarna met *Gerbrig Jentjes* trouwde, uit welk tweede huwelijk zoons en kleinzoons stammen, die de naam voortzetten, en waaruit o.a. stamden *Joachim Tromp,* wethouder van Gaasterland, en de fabrikant en houthandelaar *Tromp* uit Apeldoorn.

Zijn jongste zoon was *Hylke Michiels Tromp,* die te Ypecolsga woonde en wiens zoon *Michiel Hylckes Tromp* en wiens kleinzoon *Hylcke Michiels Tromp,* beiden jarenlang burgemeester van de gemeente Wymbritseradeel waren.

Hylke Ages Tromp, de oudste zoon, was blijkens geboorteaangifte van een van zijn kinderen scheepstimmerman en heeft dus het oude ambacht van de stamvader van het geslacht, *Hylcke Michiels,* uitgeoefend.

Diens zoon, *Age Hylckes,* getrouwd met *Eelkje Wigles Visser,* was in 1816 de stichter van de Onderlinge Brandwaarborgmaatschappij Woudsend.

Zijn medewerkers en opvolgers waren zijn zoons *Hylke Ages Tromp,* die getrouwd was met *Grietje Frederiks Zoutman,* en *Wigle Ages Tromp,* gehuwd met *Grietje Klases Koopmans.* Van beiden volgde een zoon de vader op in de directie, n.l. *Auke Ages Tromp* en *Klaas Kerst Tromp.*

De naam *Tromp* wordt in deze directie thans rechtstreeks in het vierde geslacht voortgezet door *Hylke Ages Tromp.* Juist op het 50-jarig jubileum van Age Hylkes Tromp kon de toenmalige oudste directeur mededeling doen, dat door de geboorte van een kleine *Age Hylkes,* ook voor een verder geslacht de naam *Tromp,* naar hij hoopte, aan de maatschappij verbonden zou kunnen blijven.

VII. Toevoegingen van het jaar 1941:

a. De afkomst van *Michiel Ages:*

Van de Heer W. H. Keikes, archiefambtenaar te Leeuwarden, die wij op zijn verzoek in de gelegenheid stelden van de voorafgaande aantekeningen kennis te nemen, ontvingen wij in september 1941 een schrijven, dat deze belangrijke mededeling bevatte:

„Bij het doorwerken van het rechterlijk archief van Wymbritseradeel trof ik in het Decreetboek, lopende van 1656-1688, een acte van 28 Februari 1662 aan, die het mogelijk maakt, de genealogie *Tromp* nog een geslacht verder terug te voeren. Ik laat de desbetreffende passage hier volgen:

„Jonker Duco Martna van Burmania, Grietman van Wymbritseradeel, doe condt en verklare door krachte dezes, dat d'samentlike crediteuren van wijlen Ids Douwes ende Bauck Hendricksdochter, in tijden echtelieden te Woldsendt hadden naegelaeten seeckere huijsinge, loots ende hieminge, staende ende geleegen in de opgemelde dorpe, hebbende Hincke Hincks ten Noorden, *Age Michiels* ten Westen, enz, — is doemaels coper gebleeven voorsegde *Age Michiels,* voor tweehondert goudguldens en zeeven stuivers."

Zoals U ziet, kan *Age Michiels* niemand anders zijn geweest dan de vader van *Michiel Ages,* die in 1671 volwassen (op het formulier der bejaarden) werd gedoopt."

De naamcombinatie *Age Michiels* was ons niet geheel vreemd. In het weesboek van Doniawerstal staat een aantekening, dat op 7 September 1661 door een Claes Joestes afgelegde voogdijrekening, een kwitantie werd overgelegd, dat aan *Agge Michiels* volgens kwitantie 'van 17 Maart 1660 was betaald: achttien gulden voor „gehaalde brooden", (waarschijnlijk voor het dodenmaal van de erflater Haentje Poppes). Doniawerstal liep, zoals hiervoor bleek, tot aan de dorpsgrens Woudsend, en waar de kwitantie niet spreekt van geleverde, maar van gehaalde broden, kan *Age Michiels* buur zijn geweest, die ervoor moest zorgen, dat het brood voor het dodenmaal van een gestorven naastleger, ter plaatse kwam. Hij kan dan ook de naastleger en koper van de naast zijn hieminghe gelegen „huijsinge, loots ende hieminghe" zijn geweest in februari 1662.

Nu herinner ik mij uit mijn jongensjaren, wanneer ik in Woudsend logeerde, dat daar van een „loods" op de helling werd gesproken, zoals men nu ook nog van een „timmerloods spreekt.

In het geschrift van Henk Aukes vindt men op pag. 12 de hier bedoelde „timmerloods" en drie huizen afgebeeld.

De mogelijkheid opent zich hier, dat *Age Michiels* in 1662 de loods c.a. heeft'aangekocht voor zijn volwassen geworden zoon *Michiel Ages.* In dat geval zou dus *Michiel Ages* de opvolger van *Ids Douwes* als scheepsbouwer zijn geweest, en hier het begin liggen van de geslacht scheepsbouwende Trompen.

Maar de naam *Ids Douwes* wijst nog op een andere mogelijkheid. Wanneer de vader van *Michiel Ages, Age Michieis is* geweest, dan wordt het vermoeden sterker, dat, waar *Michiel* een broer *Douwe* heeft gehad, zijn moeder *Yd Douwes* heeft geheten, en dan zou *Age Michiels* voor zijn zoon *Michiel Ages* het bedrijf van zijn naast hem wonende zwager *Ids Douwes* kunnen hebben gekocht, die blijkbaar, waar het bezit wordt verkocht, geen opvolger heeft gehad.

Op een tekening van een helling te Woudsend ziet men ter rechterzijde het achterstuk van een naastgelegen boerderij.

In verband met de dit jaar gevonden gegevens zou dit een aanwijzing kunnen zijn, dat dit de oude helling van de Trompen is geweest aan de overkant, Oostzijde van de Ee.

b. Nader bewijs omtrent *Hylcke Michiels Tromp.*

Hiervóór is medegedeeld, dat er bij de op 4 juli in het jaar 1675 ingeschreven doop van een zoon van *Michiel Ages* verzuimd is, de naam van het kind in te vullen, doch dat uit een inventarisatie van 15 april 1693 bij *Michiel Ages* duidelijk is geworden, dat dit kind *Hylcke* heette. Langs andere weg is dit nu nog weer bevestigd.

Van de heer 0. Santema, werkzaam aan de Provinciale Bibliotheek te Leeuwarden, die reeds studie's 'over de dorpsgeschiedenis van Scharnegoutum, Oppenhuizen en Uitwellingerga publiceerde, ontving ik een copie van een verklaring op 8 maart 1760, onder aanbod van bevestiging onder eden, afgelegd door *Tiete Hylckes Tromp,* terwijl gelijkluidende verklaring aanwezig is van *Tiete's* broer *Michiel.,* Die verklaringen zijn afgelegd te Nijezijl, eveneens in de grietenij Wymbritseradeel in een geschil, gerezen tussen de grietenijen Doniawerstal en Wymbritseradeel, waarbij Doniawerstal beweerde, dat de oostelijke oever van de Ee, ook in Woudsend, met de daarop staande gebouwen onder die grietenij behoorde, waartegen verzet rees van Woudsend en Wymbritseradeel.

Het geschil is door arbiters ten gunste van Woudsend beslist (Artikel in „It Heitelan" van febr. 1940).

Ten bate van Woudsend hebben *Tiete* en *Michiel Hielkes Tromp* toen het volgende getuigenis afgelegd:

„*Tytte Hylckes Tromp,* Mr. Scheepstimmerman te Woudsend, oud in 't 56ste jaar, verklare bij dezen de oprechte waerheit te sijn: dat de scheidinge van de beide grietenijen van Wymbritseradeel en Donijawerstal is na mijn beste weeten en altoos geweest de Wrins, synde een oude en nu vervallen vaart.

Voor reden van deze mijne verklaring gevende:

Iste: Dat mijn vader *Hylcke Michiels Tromp,* altijt ghewoont hebbende op de helling en boereplaats aan de overkant van de Ee, na Donijawerstal toe, sulx mij van tijt to tijt gesegt heeft, al waaromme mijne voorsegde vader, alsnu in dit gepasseerde jaar in de ouderdom van bijna 84 jaer overleden sijnde, altoos sijne specie en verdere impositie, alschoon in Donijawerstal minder weerden betaalt, altoos onder Woudsend heeft aangegeven ende betaalt, omdat hij seide onder Woudsend, dus in Wymbritseradeel te behoren en niet in Donijawerstal.

Ten tweede verklaar ik, *Tytte Hylckes,* voor 't voorsegde verklaerde, dat dit de oprechte waarheit is, omdat onze moeder *Wytske Tyttes van Hettinga,* wier ouders en vooroudèrs van tijt tot tijt ontvangers, dorprechters en bijsitters van Donijawerstal zijn geweest, mij beneffens meer anderen heeft gesegt, dat de scheidinge van de Grieteniëen van Wymbritseradeel en Donijawerstal was de Wrins achter Woudsend, dit haar seggende bevestigende met te seggen dat dit alles van selfs zeer klaar bleek uit de constitutie en de gelegentheit van de landen, dewijl de landen van de kerk van Teroele, in Donijawerstal gelegen, eindigen met voornoemde Wrins, alwaer aan de overkant van de Wrins de landen over de Ee, aan deze

kant van de Ee gelegen, van tijt tot tijt altijd hare lasten hebben betaelt tot Woudsend, aldaer sijn verkoght ende geproclameert zoo verre mij bekent is — exempt alleen 't huis van Haring Jelles Nauta, in den jare 174? nie(uw) geboudt, welke sijne lasten aan Donijawerstal heeft aangegeven en betaelt, om redenen, hem Haring Jelles Nauta bekent.

Dit de suivere en oprechte waerheit sijnde, hebben wij deze gepasseerd om te mogen vertrekken, na(ar)behooren bereid sijnde 't geattesteerde 's noods met Eede te bevestigen. In kennis mij hant en die van proc. B. Terpstra als getuige. Actum op de Nieuwe Zijl onder Oosthem, 8 Maart 1760. *Tytte Hylckes Tromp.* Me presente: B. Terpstra."

Deze verklaring is interessant, omdat het t e n e e r s t e bevestigt, dat *Hylcke Michiels* het kind is, dat op 4 juli 1675 is gedoopt en waarvan de naam in het doopregister niet was ingevuld. Immers, *Tytte* verkiaart, dat zijn vader in het gepasseerde jaar, dus 1759 in de ouderdom van 84 jaar is overleden. Welnu 1759 — 84 = 1675.

T e n t w e e d e is belangrijk, dat *Tiete* verklaart, dat zijn vader altijd op de helling en de boereplaats heeft gewoond, dus ook daar is geboren. Dit geeft als conclusie, wat nog niet vaststond, dat reeds *Michel Ages* scheepsbouwer is geweest. Mogelijk houdt hiermede verband de aankoop door een *Age Michieís* in 1662 van een loods, grenzende aan zijn landbezit. wat een timmerloods voor de scheepsbouw kan zijn geweest.

T e n d e r d e trekt het de aandacht dat *Tiete* zijn vader reeds met de achternaam *Tromp* noemt. Nog niet bewezen was of *Hylcke Michiels* zichzelf reeds *Tromp* noemde.

Ook de aangehaalde getuigenis van *Wytske Tietes van Hettinga* is belangrijk. Zij was op de Van-Hettinga-stins te Teroele geboren, waarvan het dorpsgebied grensde aan dat van Woudsend, dat over de Ee was gelegen. Haar grootvader *Walle Benedictus van Hettinga* was administrerend kerkvoogd van Teroele; *Epe van Hetfinga,* broer van haar vader was mederechter in Doniawerstal en werd opgevolgd door Wytske's broer *Sytze van Hetfinga.* Dit klopt dus met de mededelingen van Wytske in Tiete's verklaring, en bevestigt dat zij in dat gezin thuishoorde.

Stamt het adellijke geslacht Van Echten uit het geslacht Van Coevorden?,

door Ds. J. W. SCHAAP.

Lange tijd heeft mij de vraag geïntrigeerd, waar het geslacht *Van Echten,* dat gevestigd is geweest te Echten en Ruinen, zijn herkomst had. Deze vraag kwam op naar aanleiding van de oudste stamreeksen van dit geslacht in Nederland's Adelsboek (jaargang 1941, blz. 285 vlg.) en in De Nederlandsche Heraut (3de jaargang 1886, blz. 7 vlg.: Jhr. Mr. R. 0. van Holthe tot Echten, Geneabogie van de Drentsch-Overijsselsche familie Van Echten]. In beide gevallen wordt — volkomen terecht — als oudste stamvader een *Volkeer van Echten* vermeld, voorkomende in de jaren 1262-1290. Als we de aanduiding van deze jaren gaan verifiëren, blijkt die te kloppen (Dr. F. Ketner: Oorkondenboek van het sticht Utrecht, deel 111, blz. 331, 342, 345; deel IV, blz. 110, 140, 380, 435, 607; 's-Gravenhage 1949 & 1954). Al bij de eerste vermelding, in 1262, wordt hij ridder genoemd en is dan dus niet meer piepjong. Dit wordt bevestigd door een charter van 30 april 1275 (Oorkondenboek Utrecht IV blz. 140), waarbij *Volker's* zoon *Rudolf* met enige tienden beleend wordt. Dit betekent, dat zoon *Rudolf* toen toch wel minstens 20 jaar oud moet zijn geweest, en zijn vader nog ten minste een 25 jaren ouder; *Volker van Echten* moet derhalve, uitgaande van het jaartal 1275, rond 1220-1225 zijn geboren.

Deze oudste stamvader *Volker van Echten* wordt, blijkens bovenvermelde opsomming van vindplaatsen in het Utrechtse oorkondenboek, acht keren in oorkonden genoemd en ook zijn nakomelingen komen regelmatig in dergelijke charters voor (zie Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, passim: Groningen 1896-1899). We staan dus voor het merkwaardige feit, dat het geslacht *Van Echten* rondweg even vaak vermeld wordt als andere adellijke geslachten uit die tijd, doch dat de tot dusver oudste bekende stamvader, *Volker van Echten,* in 1262 bij wijze van spreken plotseling uit de lucht komt vallen. Dit bevreemdt te meer, daar deze in dat jaar ridder was en dus geen plotseling opduikende parvenu is, doch *een* achtergrond moet hebben. En zo komt de in de aanvang gestelde vraag terug: waar komt het geslacht *Van Echten* vandaan?

Bij het overpeinzen van déze vraag kwam een andere vraag bij me op: hoe is het wapen van *Van Echten* en is er een wapen van een ander geslacht, dat een vingerwijzing in deze kwestie zou kunnen zijn? En dan gaan onze gedachten uit naar het geslacht *Van Coevorden.* Zeer beknopt beschreven is het wapen van *Van Echten* als volgt: in goud drie zwarte vliegende adelaars, 2 en 1, en dat van *Van Coevorden:* in goud drie rode vliegende adelaars, 2 en 1, Toegegeven: op zichzelf hoeft dit nog niet op een bloedsrelatie te duiden, doch als er andere aanwijzingen van verwantschap zijn — en die zijn er, zal uit het volgende blijken —, dan is de overeenkomst in deze wapens een aanwijzing te meer, waarbij dan de adelaarskleur in het wapen van *Van Echten* (de jongere familie) een breuk betekent ten opzichte van die in het wapen van *Van Coevorden.*

Zo pas werd al gesteld, dat er meer verwantschapsaanwijzingen zijn dan die van het wapen, Zo is een bekende genealogische concluderende methode die van het vergelijken van voornamen (kleinzoon genoemd naar grootvader), Komt nu de voornaam *Volker,* zoals die bij *Van Echten* voorkomt, ook bij *Van Coevorden* voor, — en zo ja, is dan alles in een chronologisch kloppend verband te brengen? Ter beantwoording van deze vragen gaan we nu de oudste *Van Coevorden's* onder de loep nemen, daarbij lettende op de voornaam *Volker.*

Welnu, in het begin van de 13de eeuw komt een *Volker van Coevorden* voor en wel als getuige en ministeriaal van de Utrechtse bisschop en als ridder, t.w. in 1209, 1210, 1211, 1212 en 1215 (Dr. K. Heeringa: Oorkondenboek van het Sticht Utrecht, deel II, blz. 55, 64, 67, 71, 87; 's-Gravenhage 1940). Deze *Volker van Coevorden* had een zoon *Rodolf,* die in 1212 (met filiatieaangave) tienden te Spier en te Echten (!) aan het klooster te Ruinen verkocht (Oorkondenboek Utrecht 11 blz. 71 nr 606). *Rodolf is* dan dus volwassen — zeg ongeveer 20 jaar — en zijn vader moet dan omstreeks 1160—1165 zijn geboren,

Rodolf zelf wordt vermeld in de jaren 1212-1227 (Oorkondenboek Utrecht, deel 11, blz. 181 bijschrift), één maal met een jongere broer *Frederik* (10 jan. 1223, idem, blz. 159), waarbij beide broers ridder waren. Het is deze *Rodolf/Roelof,* die de vader was van *Eufemia van Coevorden,* in 1232 getrouwd met *Hendrik II van Borculo* (Nederland's Adelsboek,

39e jaargang, 1941, blz. 98: genealogie Van Borculo-Van Coevorden), Zo komen we tot de volgende reeks:

Frederik van Coevorden, vermeld 1141 (Oorkondenbk Utr. 1 blz. 344).

Roelof (1) van *Coevorden.*

Volker van *Coevorden,* vermeld 1209—1215.

Roelof (II) van Coevorden, vermeld 1212-1227.	*Frederik v. C.,* vermeld 1223, en 1236 [1]).	*Johan v. C., ridder* 2 febr. 1.240 (Oork.bk Utr. 1, blz. 338).

Eufemia van Coevorden, X 1232 *Hendrik II van Borculo*

Hun kleinzoon *Reinold* nam naam Van *Coevorden* aan.

Indien nu *Roelof (II) van Coevorden een* zoon heeft gehad, ligt de verwachting voor de hand, dat deze dan de voornaam *Volker* zal gehad hebben. Kijken wij nu, of *Volker van Echten* hier past, dan kan dit op grond van de naam en de chronologie zeer goed. En deze gevolgtrekking op grond van de voornamen wordt nog versterkt door het feit, dat de zoon van *Volker van Echten een Roelof* was. De stamreeks der oudste *Van Echren's* ziet er immers als volgt uit: *Volker van Echten* (1262-1290) - Roelof *van Echten* (*1275-1316) - Volker van Echten* (1325-1353) - *Roelof van Echten* (1350 -1381). Maar zonder nadere argumenten blijft deze filiatie hypothetisch. Laten we dan evenwel bedenken, dat de *Van Coevorden's* en de van hen afstammende *Van Borculo's* herhaaldelijk voorkomen als leenheren van de *Van Echren's* met betrekking tot leengoederen die te Echten liggen. Het vermoeden ligt dus voor de hand, dat de *Van Echren's* een jongere tak der *Van Coevorden's* vormen, op wie goederen uit het oude familiebezit overgingen, waarbij de *Van Coevorden's* de leenheerlijke rechten behielden (vergelijk de familieverhouding en bezitsrelaties tussen de heren *Ven Ruinen* en de *Van Welvelde's).* Ook dit kan dus een aanwijzing zijn van een familierelatie tussen de twee hier besproken geslachten.

Maar het onomstotelijke bewijs van de familierelatie tussen *Van Echten* en *Van Coevorden* blijkt uit een reeds eerder vermeld charter van 30 april 1275 (Oorkondenboek Utrecht IV blz. 140: Oorkondenboek Groningen-Drenthe nr. 148), waarbij *Hendrik (III)* miles de *Borkelo,* Covordie burgravius, zijn verwant (c o g n a t u s) *Rudolfus,* zoon van dominus *Folckerus* miles *de Echten,* beleent met de grove en smalle tienden in Echtenerfene en Sutwalda. Wanneer *Rudolf van Echten* hier cognatus genoemd wordt van *Hendrik van Borculo-Coevorden,* dan bewijst dit woord b 1 o e d verwantschap (géén a a n verwantschap). Deze bloedverwantschap kan geen betrekking hebben op verwantschap in de eerste graad, want dan zou er een andere verwantschapsterm, als pater, frater of filius zijn gebruikt, en ook niet op zeer ver verwijderde verwantschap die dan immers niet meer als een band gevoeld werd.

[1]) Mr. J. G. C. Joosting: Het archief der abdij te Dikninge, regest nr 19; Leiden 1906.

Van zulk een bloedverwantschap uitgaande, gaan we nu de hiervóór geponeerde redeneringen terugvolgen, Waar zit namelijk die bloedverwantschap in? In het feit dat *Hendrik van Borculo-Coevorden* volgens onze conclusies een neef was van *Roelof van Echten,* — aldus:

Roelof II van Coevorden

Eufemia van Coevorden × *Hendrik II van Borculo*	*Volker* van, *Echten*
Hendrik III van Borculo	*Roelof van Echten*

Dit is de enige manier, waarop het cognatus-zijn plausibel aantoonbaar is. Dat de bezittingen van *Van Coevorden* grotendeels langs vrouwelijke lijn vererven, (*Eufemia*), is niet bevreemdend, gezien het bekende conflict tussen *Roelof II en* de Utrechtse bisschop.

Alles samenvattende in één schema komen we dan tot de volgende opstelling:

Frederik van Coevorden (1 1 4 1)

Roelof (1) van Coevorden

Volker van Coevorden (1209—1215)

Roelof (II) van Coevorden (1212-1227)	*Frederik van Coevorden* (1223-1236)	*Johan van Coevorden* (1240)

Eufemia van Coevorden X 1. 1232 *Hendrik II van Borculo* (1232-1236)	*Volker* van *Echten* (1262-1290)
Hendrik III van *Borculo,* (1233-1288) , X *Agnes.*	*Roelof van Echten* (1275—1316), X *Jutta van Dedem* † 22 juni 13...[2]).
Reinold I van Coevorden	*Volker* X *Beerte* — *Godevaert (Godfried)* X 1. *Margriete;* 2. *Kunne* — *Jutte* — *Amele*
nakomelingen	nakomelingen

[2]) J. & E. Geerdink: Eenige Bijdragen tot de geschiedenis van het Archiliaconaat en Aartspriesterschap Twenthe; achter blz. 535 : Calendarium et necrologium ecclesiae S. Plechelmi in Oldenzalia (blz. 59).

KORTE MEDEDELINGEN.

Van Arnhem,

(LXXII, kol, 12-19, 120, 121, 389, 390.)

In de collectie Van Spaen-Biljoen ten Rijksarchieve te Arnhem berust een tijnsregistertje van 1529, waaruit blijkt: „It *Geryt van Arnhem* solvyt, sijne dochter wonende by Svoll, ghylt alle jair eyn alde grate uyten guede tho Aller ende is in lange jaren nyet betaelt." Mogelijk begint bij „ghylt alle etc." een nieuwe post.

D. W. VAN LEEUWEN.

Van Byler uit Wijk bij Duurstede.

Dr. W. de Vries noemt in zijn *Van Byler*-genealogieën de niet plaatsbare *Oeda van Byler*, echtgenote van de in 1515 begraven *Johan van Nyewaal van Rijnestein* (Ned. Leeuw 1947, k. 229) en veronderstelt dat zij tot de Wijkse *Van Byler*'s behoort.

Uit dit echtpaar werd, kort na de dood van *Johan* voornoemd, een dochter *Johanna* geboren, dus in *1515* af *1516*, die vóór 3 mei 1537 gehuwd moet zijn met Jonker *Jeriphaes van Haffum*, volgens Wittert van Hooglaná's Geschied. van de Utr. Ridderhofsteden, zoon van *Jan van Hattum* en *Maria van Grootveld* [1]).

In H.S. nr. 345 (coll. Booth, Rijksarch. Utrecht), fol. 44, trof ik een samenvatting aan van een akte van 6 aug. 1540 t.w.:

Johan van Hattum de oude en *Jan van Hattem* de jonge, wonende in het kerspel Maurik, en *Cornelis Hermans en Henrick Aerfsen*, wonende tot Wijck, hebben een magescheid gemaakt tussen *Bernf van Benthem*, drost tot Benthem, en juffr. *Oyda*, zijn vrouw, ter eenre en *Jerephaes Jansen van Hatfem* en juffr. *Johanna van Rijnesfein*, zijn vrouw.

Jorephaes van Hattum en juffr. *Johanna* zullen na de dood van juffr. *Oyda, Bernf van Benfhem's* eerste huisvrouw, moeder van juffr. *Jannen* voorn, een kamp land onder Driebergen krijgen. De zegels van *Johan van Haffem* de oude en *Jan van Hattem* de jonge zijn onder de akte getekend: zij voeren de schaar in hun wapen.

Ongetwijfeld is juffr. *Oyda* identiek met *Oeda van Byler*, die dus is hertrouwd met *Bernf van Benthem; zij is* blijkbaar 6 aug. 1540 al overleden en *Bernt* hertrouwd. Duidelijk is nu echter ook wie de getuige *Cornelis Hermans* te Wijck is: hij moet identiek zijn met *Cornelis Hermans van Byler*, kameraar van Wijk bij Duurstede, vermeld in Ned. Leeuw 1947, k. 230.

Voor gegevens *Van Hatfem*, die mogelijk onder *Van Byler*-onderzoekers berusten, houd ik mij zeer aanbevolen.

W. A. WIJBURG JR.

---

[1]) In welke bronnen elders (ook gedrukte) komt dit echtpaar van *Hattem-van Grootveld voor?* Zij moeten de stamouders zijn van vele Betuwse *van Hattem*'s. Zou *Maria van Grootveld* een dochter zijn van *Gerefaes* (nog onmundig in 1485) zoon van *Dirk van Grootvelt Gerefaesz. en Agniese Egen Egensdr.* (Leenreg. Gelre, kw. Nijmegen, bl. 280 en 441)?

Het geslacht Marijnen uit Boxtel.

(LXXXI, **kol. 320-327.**)

Van Drs. H. J. A. M. Schurink, archivaris van de gemeente Tilburg, ontvingen wij de volgende aanvullingen:

kol. 323:

V A, 1. *Jacobus Marijnen*, ged. Boxtel 20 juli 1754 als zoon van *Barfholomeus Marijnen en Adriana van Gurcom*, is vermoedelijk identiek met *Jacobus Bartholomeusz. Marijnen*, die te Tilburg 1 febr. 1790 voor schepenen huwt met *Petronella Francisdr. van den Dungen*. Hij heet daarbij meerderjarig, geb. te Boxtel, geen ouders.

Kinderen uit deze echt, te Tilburg gedoopt:

1. *Adriana*, ged. 15 nov. 1790, begraven 7 febr. 1791.
2. *Wilhelmus Barfholomeus*, ged. 12 jan. 1792.
3. *Josepha Catharina*, ged. 13 sept. 1795, vertrokken uit Tilburg in 1808.
4. *Johanna Anfonia*, ged. 7 juli 1800, begraven 12 maart 1804.

kol. 324:

V B. *Joachim Marijnen* is te Tilburg begraven *14* januari 1784: zijn vrouw *Maria van Laerhoven is* te Tilburg overleden 11 juni 1812.

V B, 1. *Maria Clara*, is te Tilburg 25 januari 1790 gehuwd met *Andries Andriesz. van Boxtel*, geb. te Drunen en wonend te Nieuwkuyk. Zij vestigt zich te Nieuwkuyk.

V B, 3. *Antonia* is begraven 5 maart 1770.

V B, 4. *Johanna* is begraven 7 dec. 1769.

V B, 5. *Barfholomeus* is niet gedoopt 25 okt. 1769, maar 25 dec. 1769; hij is begraven 15 januari 1770.

V B, 8. Er was nog een achtste kind: *Joachim Antonius*, ged. Tilburg 10 nov. 1779, † ongehuwd, te Tilburg begraven 1 okt. 1808,

VI B. *Johannes Marijnen*, is te Tilburg 10 febr. 1819 gehuwd met *Hendrica de Lauw*, ged. aldaar 21 dec. 1786, dr. van *Adriaan de Lauw* en *Maria van Roy*.

In het bevolkingsregister van 1830 is (behalve *Carolus Joachim)* nóg een zoon vermeld: *Johannes Adrianus*, toen 7 jaar oud.

VII A. *Carolus Joachim Marijnen* is geboren 24 april 1820, zijn vrouw *Cornelia Huberdina Stoops*, was geboren 1 dec. 1822.

N.B. In het bevolkingsregister van Tilburg van 1830 komt (fol. 497) nog voor: *Johanna Maria Catharina Marijnen*, als dienstmeisje, ongehuwd, 32 jaar, geboren te Sint-Oedenrode.

Mr. E. F. Panhuysen zond ons bovendien nog de onderstaande aanvulling op het door hem geschreven artikel:

kol. 324:

Vb: *Joachim Marijnen;* omtrent hem de navolgende acte d.d. 2 aug. 1751:

„Wij schepenen der Baronije van Boxtel verklaaren dat *Joachem Johannis Marijnen* dat deselve geboren is binnen dese Baronije van boxtel in egten bedden verwekt bij *Johannes Marijnen* en wylen *Clara de Leeuw* dat denselven *Joachem* omtrent een 'half jaar geleden van hier vertrokken naar Braband en alsnu voornemens was zoo tot voortzetting als verrigting van sijne affaires te reysen naar Vrankryk off elders." (Rijksarch. 's-Hertogenbosch, Boxtel R 146).

IV C. *Cornelius Marijnen;* zijn schoonvader *Eymbert van de Morselaer* treedt in een acte van 15 okt. 1712 op als president-schepen en oudt-borgemeester van Boxtel.

VRAGEN E-N ANTWOORDEN.

„Briët. Gevraagd aanvullingen op het volgende fragment van de genealogie van de zich in het voormalig Nederlandsch-Indië gevestigd hebbende tak van de familie *Briët:*

Charles Briëf, geb. Amsterdam 22 febr. 1815, als sergeant-majoor naar Ned.-Indië 1842, commies, later hoofdcommies bij de Alg. Rekenkamer te Batavia; K.B. 14 sept. 1845, no. 45 geeft hem het radicaal van Indisch ambtenaar, lste luit. en kapt. der Schutterij (Inf.) te Batavia (1855—1860), thesaurier van het Bestuur der Loge der Ster in het Oosten ald., vendutie van zijn inboedel te Batavia 9 april 1872, tr. Batavia 10 dec. 1845 *Jacoba Catharina Maas*, geb. 10 april 1828 (te Batavia?).

Uit dit huwelijk (voor zover bekend) :

1. *Pierre Henri Briët,* geb. Batavia 16 maart 1855, † Semarang 22 aug. 1915, tr. Rangkas-Betoeng 27 dec. 1897 *Virginie Martherus; zij* hertr. Garoet 2 juni 1917 *Herman Nicolaas Piepers,*
2. *Maria Francisca Briët,* geb. Batavia 7 febr. 1858.
3. *Paul Frederik Willem Briët,* geb. Batavia 10 jan. 1861.

Leiden. C. P. BRIËT.

Virginie Martherus overleed op 76-jarige leeftijd te Arnhem 9 dec. 1952; haar tweede echtgenoot *H. N. Piepers* was agent van ondernemingen in Ned.-Indië en weduwnaar van *Alexandrina Charloffe Cornelia Monsanfofils.*

REDACTIE.

van Dortmont-Hoelands. Gevraagd kwartieren van de echtelieden *Jan Jacob van Dortmont-Suzanna Hoelands,* wier dofhter *Paulina Suzanna van Dortmont* (later gehuwd met Ds. *J. J. van Deinse)* op *27* oktober 1790 te Hulst werd geboren.

Jan Jacob van Dorfmonf was burgemeester en postmeester te Hulst en wordt niet vermeld in de genealogie *Van Dortmonf* in De Wapenheraut 1899, blz. 55.

Lunteren. F. VAN HOOGSTRATEN.

Uit Algemeen Nederlandsch Familieblad 1902, kol. 38 en De Nederl. Leeuw 1888, blz. 100, blijkt het volgende:

1. *Jacobus van Dorfmonf,* schepen van Hulsterambacht, (begr. Hulst 13 mei 1780?,) tr. (ondertr. Hulst 18 april 1753) *Adriana Paulina Biscop,* j.d., wonende te Terneuzen, begr. Hulst 26 juli 1769.

Zoon:

11. *Jan Jacob van Dorfmonf,* ged. Hulst 26 dec. 1754, burgemeester van Hulst † na 22 aug. 1818, tr. (ondertr. ?) Axel 4 mei 1781 *Suzanna Hoelands,* j.d. van Axel, begr. Hulst 22 aug. 1818.

De in De Nederl. Leeuw 1888, blz. 100, voorkomende aantekeningen kunnen doen vermoeden, dat de hierboven onder 1 genoemde *Jacobus van Dorfmonf* een zoon was van de luitenant *Johannes van Dorfmonf,* begr. Hulst 10 febr. 1731, tr. 1° Hulst 21 sept. 1705 *Elizabefh van Riete;* tr. 2° Hulst 28 nov. 1714 *Johanna Valk,* begr. 'Hulst 2 febr. 1739, weduwe van *Adriaan Praat.*

De stamvader van deze familie *Van Dorfmonf* te Hulst zou dan kunnen zijn geweest *Pieter van Dorfmondf,* sergeant, die — na ondertrouw te Hulst op 10 jan. 1671 — op 1 febr. 1671 te Axel trouwde met *Amelberga van Schoten,* weduwe van *Guillaume van der Meersch.*

REDACTIE.

Jut. De Doopsgezinde *Pieter Juf,* geb. Zaandam in 1702/3, koopman, † Amsterdam 19 aug. 1757, begr. aldaar (Noorderkerk), tr. 1° Amsterdam 23 okt. 1729 *Geerfruid Willink,* geb. Amsterdam 29 juli 1702, † Amsterdam 7 juni 1737, begr. aldaar (Noosderkerk), dr. van *Loarens Willink* en *Anna Fries;* tr. 2° Amsterdam 24 maart 1744 *Cafharina Willink,* geb. Amsterdam 6 juni 1704, † Amsterdam 3 juni 1777, begr. aldaar (Nieuwe Kerk), dr. van *Jan Willink* (broeder van bovengenoemde *Lourens)* en *Cafharina van Maurik.*

Pieter Juf had tot ouders *Claas Pietersz. Juf,* koopman te Zaandam, en *Guurtje Adriaans Peereboom.* Over de verdere ascendenten is mij niets bekend.

Gaarne nadere inlichtingen over voornoemd ouderpaar en verdere ascendenten. Is iemand een wapen van deze uit de Zaan stammende familie *Jut* bekend?

Leiden. J. J. VAN ZANTEN JUT.

Calff (Kalff) (LXXXI 291, 337). Loofsignaat Zaltbommel 25 mei 1600 vermeldt *Fyken,* weduwe van *Jan Willemsz. Calff.*

Velp (G.) MR. R. A. RUEB.

Leyendecker-van der Voort (LXXXI 294).

1. R.A. Haarlem. Trouwboek Geref. Kerk Naarden:
   Ondertrouwd 1671:
   D. *Johannes Leyendecker,* J.M., Predikant tot Naerden, ende
   Juffr. *Ida van der Voort,* J.D. tot A'dam.
   getrout tot Amsterdam.
2. G.A. Amsterdam. Trouwreg. 497 blz. 216:
   Ondertrouwd 6 november 1671:
   D° *Johannes Leyendecker,* van Aken, predikant tot Naerden, ende *Ida van der Voorf,* van Amsterdam, out 34 jaar, ouders doot, geassist. met *Nicolaes van der Voorf,* haar broeder, woont op den Nieuwendijk.
   (get.) *Johannes Leyendecker* (get.) *Ida van der Voordf.*
3. G.A. Amsterdam. Doopregister 42, blz. 67 (N.K.):
   Gedoopt 2 februari 1638: *Zda.*
   Vader: *Fransoys van der Voorf.*
   Moeder: *Lynfje Claes Pof(f).*
   (Van dit echtpaar worden o.a. zoons *Fransoys* en *Claes* gedoopt; zie bij 2 hierboven, en doop *Helena Leyendecker* op 16 januari 1675 te Naarden.)
4. G.A. Amsterdam. Trouwregister 441, blz. 133:
   Ondertrouwd 16 juli 1633:
   Fransoys van der Voorf, van Frankendael, out *28* J., geasst. met *Abraham van der Voort,* zijn vader, met *Lyntje Claes,* van Amsterdam, out 25 j., geasst. met *Thyman Claes,* haar broeder.
5. Johan E. Elias: „De Vroedschap van Amsterdam"
   a. blz. 315 noot (j): „*François van der Voorf* koopt op 10 Mei 1654 het huis „Hinlopen" op den Nieuwendijk" (zie bij 2 hierboven).
   b. blz. **412** onder bb: *François van der Voorf is getrouwd* met *Lynfje Bof* (ik noteerde echter *P o f(f),* zie bij *3* hierboven).

's-Gravenhage. H. VAN DER VLOODT.

INHOUD VAN DIT NUMMER-.

Bestuursberichten. — Académie Internationale Héraldique. — Aantekeningen omtrent het Friese geslacht Tromp afkomstig uit Woudsend, door † Mr. A. S. Miedema. — Stamt het adellijke geslacht Van Echten uit het geslacht Van Coevorden?, door Ds. J. W. Schaap. — Korte mededelingen: Van Arnhem; Van Byler uit Wijk bij Duurstede; Het geslacht Marijnen uit Boxtel. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot **de** Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegen*laan 70, *Wassenaar.*
De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris JONKHEER MR. H. E. VAN WEEDE, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op post rekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 12 **LXXXI e Jaargang** **december 1964**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van W. J. G. baron Bentinck van Schoonheten, sedert 1956 gewoon lid van het Genootschap.

Adreswijzigingen:

L. J. ABELMAN,	Losser, *Dr. Frederiksstraat 12.*
Th. H. DE MEESTER,	Scheveningen, *Kurhaus Hotel, Gevers Deynootplein 30.*
P. ROTHSTEGGE,	Denekamp, *Burg. Hooglimmerstraat 15, Postbus 16.*
A. M. A. H. VAN TETERING,	Zandvoort, *Prins Mauritsstraat 3.*
Ir. R. Ch. VISSER,	Voorburg, Laan *van Nieuw* Oosteinde *23.*

Rectificatie:

Mr. S. J. J. baron VAN VOORST TOT VOORST,	's-Gravenhage, *Koekoeklaan 2.*

De nazaten van Mr. Gerrit Hamel,

door J. L. HAMEL en MR. G. A. HAMEL.

In het in de jaargang 1960 van dit maandblad gepubliceerde artikel „Het geslacht Hamel te Utrecht"[1]) is medegedeeld, dat Mr. *Gerrit Hamel,* van 1610 tot 1633 advocaat van de Staten van Utrecht, uit zijn echtvereniging met ***Maria van Meerwijck*** *Jansdr.* zeker zeven kinderen heeft gekregen.

Omtrent voornoemde Mr. ***Gerrit Hamel,*** leze men D. A. Felix „Het oproer te Utrecht", academisch proefschrift Utrecht 1919, bijlage 34, waarin een brief van Ledenberg aan Oldenbarnevelt van 23 juni 1610 (oude stijl), en bijlage 40, waarin een brief van *Hamel* aan Oldenbarnevelt van 2 juli 1610 (oude stijl).

Volgens Genealogische en Heraldische Bladen, lste jrg. (1906), pag. 204, is de verbanning van Canter en Helsdingen ondertekend geweest door G. ***Hamel,*** *7* May 1611 (als bron wordt opgegeven: Dodt v. Flensburg, deél 6, pag. 52 en 53); dezelfde jaargang van Gen. en Heraldische Bladen vermeldt op pag. 200, dat de advocaat *Gerardt Hamel* in 1610 naar H.H.M.M. werd afgevaardigd. Voor zijn instructie als advocaat van de Staten van Utrecht zie men Gem.-archief Utrecht 11 3546. Portretten van hem vermeldt Fred. Muller „Beschrijving van 700 portretten van Nederlanders enz.", Amsterdam 1853, onder de nummers 2154 en 2155b. Een portret van Mr. ***Gerrit Hamel*** uit het Centraal Museum te Utrecht (Catalogus 1952, no. 915) wordt hierbij gepubliceerd.

Van Mr. ***Gerrit Hamel's*** zonen *Frederik* en Mr. ***Jacob*** is reeds medegedeeld, wat met zekerheid bekend is geworden. De derde zoon Mr. ***Theodorus (Dirck) Hamel*** en zijn echtgenote ***Margaretha van Assendelft*** zijn wel behandeld, doch de uit hen voortgekomen staak moet nog nader worden belicht. De vierde zoon ***Hendrik Hamel,*** die gehuwd geweest is met *Aeltjen* ***Drijvers,*** heeft tenminste vijf kinderen gehad, die nog besproken moeten worden. De vijfde zoon is Mr. ***Johan Hamel*** geweest. Er is voldoende bekend over de kinderen, die hij bij zijn vrouw *Maria* ***de Wijs van Schevickhoven*** heeft gekregen, om ook deze staak na te gaan.

1) ***Zie*** Nederl. Leeuw LXXVII (1960), kol. 124—134 en 450/451; men zie voorts over dit geslacht: Ned. Leeuw LXXVII (1960), kol. 395-403, en Brabantse Leeuw, 8e jrg. (1959), blz. 5-8 en 4648.

Verder kan worden medegedeeld, wat bekend geworden is over de huwelijken en nakomelingen van de dochter *Agatha Hamel,* gehuwd met Dr. *Servaes (de) Carpentier,* en de tweede dochter *Maria Hamel,* gehuwd met Mr. *Johan van der Straten.*

1.

Van de vijf [2]) kinderen, die Mr. *Theodorus (Dirck) Hamel* uit zijn huwelijk met *Margaretha van Assendelft* heeft gehad, zijn ons de namen bekend geworden van: 1. *Christina,* 2. *Jacob* en *3. Maria Hamel.*

1. *Christina Hamel* ondertrouwt 12 september 1649 te 's-Gravenhage [3]) met *Floris Ruysch,* beide wonende te 's-Gravenhage. Zij sterft te 's-Gravenhage op 12 februari 1698 [4]). In het' rijksarchief te Utrecht bevindt zich in de verzameling genealogieën van Booth [4a]) een genealogie-Ruysch waaraan het volgende wordt ontleend: *Floris Ruysch,* geboren 8 april 1619, overleden 15 oktober 1698, heet in 1632 „clerc" en in 1652 „commis van de Generaliteits Reckencamer". Hij is een zoon van *Cornelis Ruysch,* secretaris van de Generaliteits Rekenkamer, en *Magdalena Everhars,* dochter van *Petrus Everards* en *Magdalena Canin Poperingen; Cornelis Ruysch* was een zoon van *Gijsbert Ruysch,* eerste secretaris van de Generaliteits Rekenkamer, en *Barbara van der Moelen,* dochter van *Floris van der Moelen,* burgemeester van Bergen op Zoom.

   Volgens de genoemde genealogie-Ruysch heeft het echtpaar *Ruysch-Hamel* vijf kinderen gehad, te weten *Dirk Ruysch,* jong als luitenant gestorven, Mr. *Jacob Hendrik Ruysch,* ongehuwd, advocaat, die op 6 januari 1685 voor zich, zijn broeder Mr. Cornelis Ruysch en voor zijn vader conservatie van het Amsterdamse burgerrecht verkrijgt, Mr. *Cornelis Ruysch,* jong gestorven als advocaat en adjunct-commies van de Generaliteitsrekenkamer, *Agatha Ruysch,* jong gestorven, en *Magdalena Ruysch,* gehuwd met Mr. *Johan van Rhijn.*

   Er is niet nagegaan of de aangehaalde genealogie betrouwbaar is; wel blijkt, dat in 1707, als *Christina van der Straten* sterft, de staak van Mr. *Dirck Hamel* voor één vierde voor de erfenis opkomt en dat dan Mr. *Jacob Hendrik Ruysch* voor de helft daarvan gerechtigd is en de kinderen van Mr. *Johan van Rhijn* en *Magdalena Ruysch* tezamen voor de andere helft [5]). De overige kinderen van *Floris Ruysch* en *Christina Hamel* zullen derhalve vóór 1707 kinderloos overleden zijn.

2) Zie Nederl. Leeuw LXXVII (1960), kol. 129, noot 29.

3) D.T.B.-registers 's-Gravenhage 1649 legger 745 : 19.

4) Impost *f* 30,— O.I.T.B. 1 's-Gravenhage pag. 18 v.

4a) Collectie-Booth, H.S. inv. no. 378.

5) Protocol notaris 'Pieter Leechburch, deel 1707 en 1708 folio 80 e.v., Suppl. Cat. van het Archief der stad Utrecht, no. 283. Zie daar ook inv. no. 283a fol. 64 vs—66 vs (1707) waar staat: „Joe *Johanna Mechtelt van Rhijn* veniam aetatis van den Ed. Hove van Holland becomen hebbende voor haar selffs ende haar sterckmakende ende de rato eaverende voor de voochden over d'Heer *Elbert François van Rhijn* ende van Joe *Christina Alida van Rhijn* nagelaten kinderen van Joe *Magdalena Ruysch* in haar leven huysvrouw van d'heer ende mr *Johan van Rhijn* voor de staack van de selve joe *Magdalena Ruysch* ende van de Heer ende Mr. *Jacob Ruysch* voor het derde vierde; part."

   In 1717 woont *Elbert François van Rhijn* gehuwd te Leiden, en is *Christina Alida van Rhijn* de vrouw van Cornelis *Poot* en *Johanna Mechtelt van Rhijn* de vròuw van *Jam Sassele.* (Suppl. Gat. van het Archief der stad Utrecht inv.' no. 3215 acte 281. Vermeld wordt daar een procuratie van 19 september 1716 voor notaris Willem Boekweyt te Leiden).

2. Op 25 november 1652 is een zekere *Jacob Hamel,* secretaris van Mauritsstad, met een commissie van de regering aldaar voor Hunne Ho.Mo. te 's-Gravenhage. Hij blijkt gehuwd te zijn met *Cornelia van Millingen* die hem op 30 juli 1652 voor president en raden van justitie in Brasil [procuratie had verleend met recht van subrogatie. Op grond van dit recht geeft hij nu volmacht aan Mr. *Nicolaas Hamel,* raad in de vroedschap van Utrecht [6]).

   Hieruit kan wel geconcludeerd worden dat *Cornelia van Millingen* in 1652 nog op 't Reciffe verblijf hield, maar nog niet dat deze *Jacob Hamel* identiek is met de gezochte zoon van Mr. *Dirck Hamel.* Dit bewijs volgt nog. Hier dient eerst even gewag gemaakt te worden van een merkwaardige plechtigheid, vermeld in het doopregister van de Nederlanders in Brazilië [7]). Op 20 september 1645 wordt dan namelijk gedoopt *Johannes Hamel,* zoon van *Jan Hamel* en *Catharina Hamel.* Getuigen bij deze doop waren *Hendrick Hamel* en *Jacob Hamel* secretaris. Getuige *Hendrik Hamel is* vrij zeker de eerder") besproken „Hooch ende secrete Raidt in Brasil". Getuige *Jacob Hamel,* secretaris, is vermoedelijk de hier besproken man van *Cornelia van Millingen,* zoals later blijken zal neef van *Hendrik Hamel* [9]).

   Op bladzijde 337 van het Naamregister van de Heeren van de Regeering der stad Haarlem enz. [10]) komt onder de baljuwen van Kennemerland het volgende voor: „1640 Lodewijk van Alteren van Jaarsveld. Is bij het Hof van Holland, gedurende desselfs Suspensie provisioneel aangestelt de stedehouder *Jacob Hamel,* bij acte van den 22 December 1656". Deze *Jacob Hamel* is vóór 1657 en ná 1658 stedehouder van de baljuw, daartussen een korte tijd (provisioneel) zelf baljuw. Deze plaatsvervangende baljuw van Kennem.erland blijkt nu in 1658 een zwager te zijn van *Floris Ruysch* en oomzegger van Mr. *Jacob Hamel,* in zijn leven bewindhebber van de West-Indische Compie [11]).

   Uit een acte van 1 mei 1663 [12]) blijkt, dat een *Jacob Hamel* tot zekerheid van een schuld verbindt: „seekere lijffrente hou dende ten lijve van Juffr *Cornelia van Millingen* syn compts huysvrouw". Verder verbindt hij „syn compts derde part op de incompste enz. van soodanige verbonden goederen als op hem compt syn gecussideert (sic) door doode van syn compts grootvader de heer Mr. *Gerrit Hamel* advocaat Slants van Uytrecht voortende van Juffr. *Marya Hamel* in haar tyt huysvrou van *Jan ter Voort* desselffs suster". De stukken berusten onder

6) Gemeentearchief 's-Gravenhage inv. no. 252, fol. 181.

7) Ned. Leeuw 1888, kolom ,281.

8) Ned. Leeuw, april 1960.

9) Wie de ouders van de dopeling zijn geweest, *is* nog niet duidelijk geworden, tenzij men zou mogen denken aan het echtpaar Johan *Hamel-Catharina* de *Beyer,* die later besproken zullen worden onder IV 1.

10) Te Haarlem bij G. van Kessel, boekverkoopster, 1733, samengesteld door Pieter Steyn en D. Guldewagen. In het rijksarchief te Haarlem, inv. no. 46 (Criminele rol van de vierschaar) wordt *Jacob Hamel* als provisioneel baljuw genoemd op 4 januari 1657. Op 18 april 1658 wordt hij als baljuw opgevolgd door Johan van Merode. Het justitieboek aldaar (inv. no. 51) vermeldt daarentegen: 25 mei 1658. Men zie ook De Navorscher, deel XLVIII, bladzijde 450. In het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage vindt men in inv. no. 499 (archief Rekenkamer Domeinen van Holland) op folio 197 en 197 vs de aanstellingsacte van 22 december 1656. Op 23 december 1656 heeft de benoemde de eed gedaan.

11) Notarieel archief der gemeente Haarlem, inv. no. 234 fol. 450 vs, acte van 29 mei 1658.

12) Idem inv. no. 255 fol. 137.

Mr. GERRIT HAMEL
(1557-1633).

Kopergravure door Crispianus Passens Jr. 1630
in het Centraal Museum te Utrecht.

„*Flooris Ruysch* wiens huysvrouwe Juffr. *Christina Hamel* ende Juffr. *Marya Hamel* syn compts susters de resterende tweederde part competeren".

Uit het voorgaande, blijkt dus, dat de secretaris van Mauritsstad gehuwd was met *Cornelia van Millingen,* dat haar man een kleinzoon was van Mr. *Gerrit Hamel* en een broer van *Christina Hamel* (gehuwd met *Floris Ruysch)* en van *Maria Hamel* en dat de plaatsvervangende baljuw van Kennemerland dezelfde zwager was van *Floris Ruysch.* Hiermede is het gezochte bewijs geleverd.

Het gemeentearchief van 'Haarlem brengt nog meer verrassingen [13]): Op 18 juli 1664 compareert namelijk „den Heere *Jacob Hamel* gewesen secretaris van Mauritsstad in Brasil staende op syn vertreck omme ten dienste van de Generale Geoctroyeerde Westindische Compie te gaen of te navigeren naar de Cust van Africa ende syn residentie aldaar te houden op Ardra enz.". Hij machtigt dan „d'Ed Heere François Caron gewesen directeur in Oostindië en de Eerwaarde Doms Frederick Lamotius predicant in 's-Gravenhage en Adriaen van Adrichem nots ende procureur voor den, raet van staten ende eerste clerck in 's-Gravenhage". In 1665 wordt dan eindelijk van hem gesproken als „*Jacob Hamel.* fiscaal op de Ardres in Guinea Zaliger" [14]). Van kinderen wordt nergens gewag gemaakt. Ook van zijn vrouw wordt dan niet meer gerept.

3. Het derde (bekend geworden) kind van Mr. *Dirk Hamel* en *Margaretha van Assendelft* heet *Maria Hamel. Zij* woont in 1664 in 's-Gravenhage en gaat daar op 16 november van dat jaar in ondertrouw met *Johan Hamel,* wonende te 's-Hertogenbosch. Vooraf, op 22 september 1661 had zij een testament gemaakt ten voordele van de kinderen van haar zuster *Christina Hamel,* ge'huwd met *Floris Ruysch* [15]). Haar man, *Johan Hamel,* leeft nog in 1674; dan verschijnt hij voor de 'Utrechtse notaris Paddenburgh als „*Johan Hamel* outpresident der Stadt 's-Hertogenbosch" gehuwd met *Maria Hamel* [16]). Hij moet echter gestorven zijn vóór 1698, want dan bepaalt *Christina van der Straten* in haar testament [17]), dat een vierde van haar vermogen dient te gaan naar Mr. Jacob *Ruysch* en *Magdalena Ruysch* onder beding dat zij hun tante *Maria Hamel,* weduwe van *Johan Hamel,* jaarlijks *f* 400,— geven.

Er is dan blijkbaar van de staak van Mr. *Dirk Hamel* en *Margaretha van Assendelft* niemand anders dan de drie genoemde familieleden meer in leven. De conclusie dat het echtpaar *Hamel-Hamel* kinderloos is gebleven, staat dus vrij sterk. Wanneer *Maria Hamel* overleden is, is niet bekend geworden; ook haar geboortedatum is nog niet gevoaden, de afstamming van haar man *Johan Hamel* evenmin. Achtereenvolgens is hij aangetroffen als ontvanger van de beurzen van 's-Hertogenbosch (1665)[18]), als ontvanger (1666)[19]), als oudpresident van 's-Hertogenbosch, en ontvanger generaal van de beurzen en beneficiën aldaar (1669) [20]), als schepen van 's-Hertogenbosch (1670) [21]) en als oudpresident van 's-Hertogenbosch (1674)[22]). De literatuur over 's-Hertogenbosch bevestigt dit in zoverre, dat in 1659 sprake is van een schepen *Johan Hamel* en in 1660 van de schepenen *Gijshert* en *Johan Hamel* [23]). In 1671 wordt gesproken van *Johan Hamel* als ontvanger generaal der beurzen en, andere beneficiën in de stad en Meijerij van den Bosch, in 1672 van *Johan van Hamel* als ontvanger generaal der beurzen [24]). Alleen bij de laatste gelegenheid wordt gesproken van *Johan v a n Hamel;* in alle overige aangehaalde bronnen ontbreekt dit „*van*". Een onderzoek in 's-Hertogenbosch is niet gemakkelijk omdat daar de geslachten *Hamel* en *Van Hamel* tezelfder tijd een rol hebben gespeeld.

Zo vindt men in 1634 een *Gijsbrecht Hamel* als ontvanger van de generale middelen van de Meijerij van 's-Hertogenbosch en in 1645 een *Gijsbrecht Hamel* zaliger, ontvanger van de redemptiën van de Meijerij van 's-Hertogenbosch, in 1629 *Daniel van Hamel,* in 1644 Mr. *Gijsbert van Hamel* en in 1692 Dr. *Hendrik Hamel* als leden der stadsregering [25]). Ook zijn er *Hamel*'s die zich *Hamel Bruynink* gaan noemen, en wel *Joan* en Mr. *Gerard,* in het stadsbestuur en wel in 1659, resp. 1648 [26]). De onderzoeker heeft echter enig houvast aan de familiewapens, die bij de geslachtsnaam Hamel steeds in enigerlei vorm een springende hamel vertonen. Desondanks heeft *Johan Hamel,* de man van *Maria Hamel,* nog geen plaats kunnen krijgen,

Hiermede is de nakomelingschap van Mr. *Dirk Hamel* en *Margaretha van Assendelft* voorlapig afgehandeld.

Alvorens Mr. *Dirk*'s broers *Hendrik* en Mr. *Johan te* bespreken, moeten wij in het kort nog aandacht schenken aan zijn zuster *Agatha* die gehuwd is geweest met Dr. *Servatius Carpentier* en aan zijn andere zuster *Maria,* die gehuwd is geweest met Mr. *Johan van der Straten.*

11.

Over *Agatha Hamel* is in De Nederl. Leeuw 1960, kol. 132/133, reeds medegedeeld hetgeen tot dan toe bekend geworden was. Over haar man *Servaes (de) Carpentier is* nog het volgende gevonden in Dr. A. Eekhof „De Hervormde kerk in Noord-Amerika (1624-1664) " [27]):

„Dat Polhemius dezen slaaf niet had gekocht, om hem de vrijheid te schenken, kan blijken uit den inhoud van een con-

---

13) Not. archief inv. no. 295 fol. 20, acte van 18 juli 1664.

14) Notarieel archief der gemeente 's-Gravenhage inv. no. 225 fol. 380, 384, acte van 20 april 1665 met inventaris gemaakt ten overstaan van *Floris Ruysch,* bij wie de goederen berustten. Bij het maken van de inventaris werd ook een eigenhandig door *Jacob Hamel* geschreven memorie gevonden omtrent zijn Braziliaanse pretentiën. Tezamen met Caspar van Henssen en Abraham Dazevedo een bedrag van *f* 74.000,—. Het stuk wordt pro memorie opgevoerd.

15) Notarieel archief der gemeente 's-Gravenhage, inv. no. 465 fol. 254.

16) Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 267, acte van 13 juli 1674.

17) Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 297 fol. 165.

18) Notarieel archief der gemeente 's-Gravenhage, inv. no. 225 fol. 302, acte van 22 januari 1665.

19) Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 202, notaris van Vechoven, acte van 15 februari 1666.

20) Notarieel archief der gemeente 's-Gravenhage, inv. no. 725, fol. 279, acte van 6 juni 1669.

21) Idem, inv. no. 712, fol. 25, acte van 6 maart 1670.

22) Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 267, notaris Paddenburgh, ongefolieerd, acte van 13 juli 1674.

23) Oudenhoven, Beschr. van 's-Hertogenbosch.

24) Jhr. Mr. A. F. O. Van Sasse van Ysselt, De voorname huizen enz. deel 111, pagina's 148 en 127.

25) Oudenhoven, Beschr. van 's-Hertogenbosch; zie ook De Brabantse Leeuw, Se jrg. (1959), blz. 7 en 47.

26) Naamlijst en wapenkaart der leden van de Regering enz. sedert 1629, 's-Hertogenbosch 1863.

27) deel 2, 's-Gravenhage 1913, pagina 161.

tract, dat hij 28 Mei 1645 met een zekeren *Servaes Carpentier* gemaakt had, toen hij nog predikant te Itamarca in Brazilië was. Volgens dit contract had hij aan *Carpenfier zes* negers en drie kleine kinderen voor éénen neger gerekend, verkocht voor de som van *2200* Carolus guldens, benevens nog acht negers, die in de bosschen gevlucht waren en die hij aan *Carpentier* ingeval hij hen in handen kon krijgen, voor 257 Carolus guldens het stuk afstond".

Veel plezier kan Servaes *Carpentier* niet van *zijn* slavenaankoop hebben beleefd, want hij stierf op 18 september van hetzelfde jaar [28]). In 1636, als hij als ,,assessor vañ Secreten Raide eñ Politique Raidt" op 't punt staat naar Brazilië te vertrekken, woont het echtpaar te Utrecht in een huis ,,staende aen nije grachte omtrent de Ambachtstrate"; dus aan de gracht die thans Kromme Nieuwe Gracht heet.

111.

Omtrent *Maria Hamel* en haar echtgenoot Mr. *Johan van der Straten* valt thans meer mede te delen dan in De Nederl. Leeuw 1960, kol. 133, mogelijk is geweest. Was hij bij zijn huwelijk in 1617 nog advocaat, later heet hij op verschillende plaatsen raad ordinaris in den hove van Utrecht [29]). Hij was een broeder van de bekende professor *Willem van der Straten,* hofarts van Frederik Hendrik en Prins Willem 11, en stamt uit een aanzienlijk geslacht, dat in Utrecht een rol van betekenis is gaan spelen.

Deze broers schijnen, zonen te zijn van het echtpaar *Jan van der Straten,* apothecaris, en *Duyfje Jansdr. van Camerick.* Omtrent professor *Willem van der Straten* kan men met vrucht raadplegen het bekoorlijke boekje van Dr. E. D. Baumann ,,Een lijfarts der Oranjes in de XVIIde eeuw" [30]).

Uit een Haagse notarisacte valt af te leiden, dat Mr. *Johan van der Straten* vóór 1657 overleden moet zijn (zie noot 63 van het artikel ,,Het geslacht Hamel te Utrecht" in Nederl. Leeuw 1960, kol. 133). Het echtpaar *van der Straten-Hamel* heeft gewoond te Utrecht ,,aen de nieuwe grachte omtrent St. Hueronimusschole" [31]), dat is in de haakse bocht van de tegenwoordige Kromme Nieuwe Gracht, dus zeer dichtbij het echtpaar *Carpentier-Hamel.*

In het aangehaalde artikel. is verondersteld, dat het #echtpaar *van der Straten-Hamel* slechts één dochter zou hebben gehad. Deze veronderstelling blijkt niet juist te zijn. In 1659 verklaart ten overstaan van de heer Foeyt, raad der stad Utrecht ,,juffr. *Maria Hamel* wede boedelharster ende lijftochterse van d'heer Mr. *Johan vañ Straten* za in syn ed.leven Raidt

28) Tenminste als dit dezelfde persoon is.

In de Classicale Acta van Brazilië, te vinden in de Kronyk *van* het Historisch Genootschap te Utrecht, 29" jrg., 1873 (Utrecht, 1874) staat op bladzijde 407: ,,Acta van de gemeene t'samenkomste, bestaende uyt beyde de Classes, bijeen vergadert op 't Reciffe de Pernambuco, den 18en Julij anno 1644 ende geeyndicht den 26en Julij". Voor een plaats waarvan de naam onleesbaar is, is dan present Sr *Roelof Carpentier* ouderl.

29) O.a. zie noot 33.

30) Utrecht, z.j. Helaas heeft deze *Willem van* der *Straten* op 11 maart 1681 een besloten testament gemaakt (Suppl. Gat. van het archief der stàd Utrecht, protocol notaris Wolfard Zwaerdecroon den Jonge, inv. no. 265), zodat daardoor de familieverhouding niet opgehelderd wordt.

31) Aldus in 1636 een acte van notaris Claes Verduyn (Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 192, fol. 143 vs), aldus ook in een acte in 1639, voorkomende eveneens in voormeld no." 192 (pag. 158), waarin Mr. Johan *van* der Straten momboir blijkt te zijn over de onmondige kinderen van *Jobina Mol* en haar overleden man *Damas Sasburgh.*

ord. 's Hoffs van Utrecht" in haar kwaliteit van universeel erfgename van haar zoon ,,*Gerard van Straten* overleden in Indië omtrent Batavia", dat zij haar neef [32]) Dr. *Elbert Hamel* te Amsterdam machtigt ter kamer Amsterdam van de Oost-Indische Compagnie te ontvangen wat haar zoon nog te vorderen mocht hebben [33]). Deze zoon stierf dus kinderloos.

Ook de dochter *Duyvina* of *Duyfje van der Straten* schijnt ondanks haar beide huwelijken kinderloos gestorven te zijn. Haar eerste huwelijk was met *Wouterus Modé,* kanunnik van St. Pieter. Op 5 november 1673 compareert zij echter voor de Utrechtse notaris Dirck Woertman als zijn weduwe [34]). In ditzelfde jaar sterft haar moeder *Maria Hamel* en wel op *7* april 1673. *Duyfje* hertrouwt met Mr. *Johan van Diemerbroeck,* advocaat voor het hof van Utrecht: hij compareert tenminste als haar man op 6 juni 1674 voor de genoemde Utrechtse notaris [35]). Zij moet in of vóór 1681 overleden zijn, want in dit jaar compareert haar zuster *Christina van der Straten,* weduwe en boedelhoudster van Dr. *Elbert Hamel,* voor zichzelf en als 'erfgename onder benefice van inventaris van *Duyfje van der Straten* in haar leven huisvrouw van de advocaat Mr. *Johan van Diemerbroeck* [36]).

Zo zijn wij gaandeweg terechtgekomen bij het derde kind van Mr. *Johan van der Straten* en *Maria Hamel,* namelijk *Christina van der Straten. Zij* is op 15 juli 1661 te Amsterdam [37]) pacte van Utrecht in ondertrouw gegaan met *Elbert Hamel* en op *30* juli van dit jaar te Utrecht met hem gehuwd. Hij heette toen reeds medicinae doctor; hij was namelijk op 11 juni 1653 te Leiden gepromoveerd [38]). Uit zijn inschrijving te Leiden blijkt dat hij in 1629 geboren moet zijn. Hij moet overleden zijn tussen 19 februari 1679, op welke datum hij te Amsterdam procuratie verleent [39]), en 5 maart 1681, op welke datum *Christina van der Straten* als zijn weduwe en

32) Na 1661 tevens haar schoonzoon.

as) Proc. en certif. no. 174 van het archief der stad Utrecht, acte 152 van 4 juni 1659.

34) Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 254 fol. 433.

35) ibidem fol. 455. Ook op 13 juli 1674 voor de Utrechtse notaris J. v. Paddenburgh.

36) Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 265 fol. 282, acte van 5 maart 1681 voor notaris Wolfard Zwaerdecroon den Jonge.

In 1619 legateert het echtpaar *Gijsbert van Diemerbroeck-Magdalena Sas,* wonende te Montfoort, hun oudste zoon *Gerrit van Diemerbroeck.* Hun kinderen waren *Gerardt, Dirck, Isbrandt* en *Cornelia* van *Diemerbroeck* (Rijksarchief Utrecht, De Kruyff's aantekeningen op Amersfoortse notarisprotocollen, inv. H.S., no. 395 *(II 26).*)

Het ligt voor de hand te veronderstellen dat *Isbrandt van Diemerbroeck* dezelfde is als de latere Utrechtse hoogleraar, opvolger van *Willem van der Straten* als klinisch leermeester. Interessant is. dat zowel de moeder van deze *Ysbrand* als de vrouw van *Willem van'der Straten* de familienaam *Sas* voeren. Er is geen moeite gedaan dit te onderzoeken.

De voornaam van *Duyfje van der Straten wijst* er op, dat haar grootmoeder inderdaad *Duyfje Jansdr. von Camerick* is geweest. Vast staat, dat professor *Willem* en Mr. *Johan van der* Straten broeders zijn geweest, onzeker is alleen of die broeders afstammen van *Jan van* der *Straten* en *Duyfje van Camerick.* Burman beweert van wel, doch het gemeentearchief van Utrecht kan dit volgens Dr. E. D. Baumann niet bevestigen.

37) Gemeentearchief Amsterdam DTB 482, pag. 173.

38) Naamlijst van Amsterdamse doctoren. Alg. Ned. Familieblad 1883/4, no. 11 onder 4 b.

Op gezag van Rector Henricus Moreelse wordt in 1646 te Utrecht ingeschreven *Elbertus Hamel* (Amstelodamensis). Album Studiosorum Academiae Rheno-Trajectinae. Op 22 april 1652 wordt *Elbertus Hamel,* Amstelodamensis te Leiden als 23-jarige in de medische faculteit ingeschreven.

39) Notarieel archief der stad Amsterdam, inv. no. 2311 fol. 208.

boedelhoudster optreedt [40]). Zij blijkt in 1682 in Amsterdam te wonen [41]). Wanneer zij naar Utrecht verhuisd is, is niet gebleken, maar zij wordt tussen 1698 en 1707 herhaaldelijk vermeld als wonende aan de (Kromme) Nieuwe Gracht op de hoek van de Pietersstraat, vlak bij de woningen die haar ouders en haar oom en tante *Carpenfier-Hamel* hebben bewoond.

Elberf Hamel is gegoed geweest in de provincie Utrecht o.a. in Achttienhoven in de Proosdye van St. Jan 't Utrecht (24 morgen) en in Oostveen (4 morgen) [42]) en nog eens in Achttienhoven (14 morgen) [43]) aan de Maertensdyck tot aan de Hollantse Rading (6 morgen) [44]).

Volgens De Navorscher, 64e jrg. (1915) zijn *Elbert en* zijn broer *Gerard Hamel* hoofdparticipanten der W.I.C. ter Kamer Amsterdam (pag. 17; volgens de toestand van november 1656 en 26 april 1658). Volgens dezelfde bron (pag. 19) zijn zij dit ook in maart 1671. Nieuw is dan *Frederik Hamel,* waarschijnlijk de Utrechtse. Nergens uit de vele geraadpleegde Utrechtse notarisacten blijkt, dat *Chrisfina van der Straten* als weduwe van Dr. *Elberf Hamel* opnieuw gehuwd zou zijn; toch blijkt' dit het geval te zijn geweest. Volgens D.T.B. nr. 514 (pag. 93) van Amsterdam gaat zij aldaar als Amsterdamse op 10 juli 1685 in ondertrouw met *Hendrik Bothenius,* van Groningen, in die tijd lid van de Raad van State en weduwnaar van *Adriana Trip:* aan De Nederlandsche Leeuw 1905, kol. 100, ontlenen wij, dat *Bothenius* eerder weduwnaar was van *Etta Epkenius* en als burgemeester van Groningen overleed.

In 1680 koopt *Elberf Hamel* de huizen De Zon en de Star „beyde staende in de Nes te Amsterdam" [45]). Als *Christina van der Straten* „sieck van lichaam te bedde leggende" en wegens blindheid niet in staat te zien of te schrijven voor de laatste keer haar testament maakt in haar reeds vermelde huis aan de westzijde van de Pietercstraat, dan bepaalt zij, dat zij te Amsterdam begraven wil worden in de Westerkerk in het graf van haar overleden man [46]).

40) Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 265, notaris Wolfard Zwaerdecroon den Jonge. Er wordt aan herinnerd, dat Dr. *Elbert Hamel een* zoon is van *Hendrik Hamel,* zodat de behandeling beter zou passen bij de bespreking van deze *Hendrik en* diens kinderen verkregen bij *Aeltjen Drijvers.* (zie Ned. Leeuw 1960, kol. 129 e.v.). Hier wordt alleen in herinnering gebracht, dat Hen&& zijn zoon *Elbert Hamel* in april 1648 machtigt om zich naar Brazilië te begeven en daar schulden in te vorderen (Ned. Leeuw 1960, kol. 131), blijkbaar midden in zijn medische studie (noot 38).

41) Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, notaris Wolfard Zwaerdecroon den Jonge, acte van 27 december 1682.

42) Acte van verhuur van 9 mei 1675, voor notaris Dirck Woertman, Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 254.

43) Acte van verhuur *van* 4 mei 1675, t.a.p.

44) Acte van verhuur van 3 mei 1675, t.a.p.

45) Aangekocht uit de boedel van Floris Albertsen Belegh en Adriaentje Claas Bloken. Aldus blijkt uit een acte gepasseerd op 28 februari 1707 voor notaris Pieter Leechburch (Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 283a fol. 10 v. t/m. 11 v. en 20, 20 v. en 21).

46) Acte van 28 mei 1707 voor notaris Leechburch te Utrecht Suppl. Cat. van het archief der stad, inv. no. 283a, fol. 33 tot en met 37 v. Op 31 mei 1707 is zij om 3 uur overleden. Op 26 augustus 1707 machtigen haar erfgenamen de executeurs om te verkopen *een* huis en erf met zijn kelders en behangsels staande en gelegen aan „de westsyde van de Pietersstraat op den hoek *van de* nieuwe grafte bij ofte tegens de Muntstraat over"; verder „een huis en erf achter St. Pieter „in de Regenboog" aen de nieuwe grafte in *drie* woningen gesepareerd achter in de Lollestraat (= Nobeldwarsstraat) uitmundende" en verder een huis tot 2 woningen ingericht aan de „westsyde van de Oudegracht tussen de Smeeen Geertenbrugge alwaer het Kalckschip is' uythangende".

Zij sterft buitengewoon rijk en door het ontbreken van naaste verwanten raakt het vermogen naar vele kanten verspreid, zodat de onderzoeker in de gelegenheid komt de verwantschapsbetrekkingen van of met vele families te reconstrueren [47]). Bij de verdeling van allerlei erfenissen is de onvruchtbaarheid van vele verwante huwelijken opmerkelijk: zo erft *Chrisfina van der Straten* eerst van haar zuster *Duyfje van der Straten,* en van haar man Dr. *Elberf Hamel,* daarna van haar moeder *Maria Hamel.* In een acte van 10 mei 1699 treedt zij op als dochter en enige erfgename van deze *Maria Hamel* [48]). Kenmerkend is verder, dat de belangstelling in deze tijd gaat verschuiven, van speculatieve naar veilige beleggingen: steeds meer vindt men vermogens in huizen, landerijen en leningen in plaats van in actiën in de verschillende compagnieën. *Christina* maakt haar testament in 1698 en moet dan reeds ver zoeken om de verschillende staken te bevoordelen [49]); als zij in 1707 sterft zijn de familieleden ontstellend uitgedund of de generaties opgeschoven. Een schema van verwantschappen is hier nog niet op zijn plaats omdat eerst de staken van haar ooms Mr. *Johan Hamel* en *Hendrik Hamel* uitgewerkt dienen te worden. Daarover in een volgende bijdrage.

47) *Van der Straten, Van Veldhuysen, Van der Niepoort, De Goyer,* Van *Overmeer, Elviston (Elphinstone), Elsevier, Van Muyden,* Van *Zuylen, Borrebach, Strebelau.*

48) Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 2544, notaris Dirck Woertman, fol. 49.

49) Op 3 februari 1698 (oude stijl) voor notaris Hendrik van Hees fol. 165. Suppl. Cat. van het archief der stad Utrecht, inv. no. 297.

Isaac van Slijpe en Maria van Hillensberg,

door J. Fox.

I.

Isaac van Slijpe, luitenant-stadhouder, voogd en ontvanger van het land van Valkenburg, overleden, 19 februari 1689, en zijn echtgenote *Maria van Hillensberch,* overleden 27 februari 1682, liggen in de St. Janskerk te Maastricht begraven onder een grafzerk, die niet alleen hun eigen wapens vertoont, maar bovendien acht kwartierwapens met de bijbehorende namen: aan de manszijde *Slipe, Lennep, V. Der Walle* en *Sgkriech,* aan de vrouwskant *Hillensberch, Slycher, Heusch* en *Belven.* De spelling van een enkele naam is wat eigenaardig uitgevallen. Zo staat *Sgkriech* voor *Schrieck* [1]).

Het is thans reeds meer dan een halve eeuw geleden, dat deze grafzerk de aandacht trok van Justus Hashagen, toen bezig met het schrijven van een „Geschichte der Familie Hoesch", en diens medewerker Fritz Brüggemann. De laatste stelde een diepgaand onderzoek in, meer in het bijzonder naar de wapens aan *Maria van Hillensberg's* kant [2]). Het geslacht *Van Hillensberg* voert: op een veld van zilver twee palen van zwart, over alles heen een rode barensteel van drie hangers [3]).

1) Jhr. E. van Nispen tot Sevenaer „Maastrichtsche Grafsteenen" in „Publications de la Société historique et archaeologique dans le Limbourg" T. LXVII-1931 (Maastricht 1931), blz. 409410, no. 67.

2) Justus Hashagen „Geschichte der Familie Hoesch" Erster Band Teil 11 (Köln 1911) S. 649 Anm. 1.

3) Theod. Dorren in „Limburg" = „Limburg's Jaarboek", deel 10 (Sittard 1904) blz. 76 noot 1.

De thans nog hier te lande bloeiende familie *Slicher,* die uit Aken afkomstig is, heeft als wapen: in goud een rode dwarsbalk, vergezeld van boven van drie hoefijzers, de kalkoenen omlaag en van onderen van een molenijzer, alles van blauw. Op de zerk is het tweede hoefijzer omgewend, d.w.z. het heeft de kalkoenen naar boven. Zo wordt het wapen gevoerd door de Duitse takken van hetzelfde geslacht, die zich ***Schleicher*** noemen [4]). Voor het geslacht ***Hoesch*** — hier ***Heusch*** geschreven — treft men op de zerk een wapen aan met een eikentak, van bladeren en eikels voorzien, voor ***Van Belven*** een wapen met een, eenhoorn.

J. Hashagen en F. Brüggemann meenden aanvankelijk uit de volgorde der wapens te mogen afleiden, dat ***Maria van Hillensberg*** een ***Schleicher tot*** moeder, een *Hoesch* ***tot*** grootmoeder, een *Belven* ***tot*** overgrootmoeder moest hebben. In dat geval was de oplossing grotendeels te geven. Immers *Johenne Bertolf* ***alias*** *Belven* huwde ***Lenart*** *Hoesch,* hun dochter *Barbara Hoesch* huwde *Abraham Schleicher.* Het zou er dan nog slechts op aankomen een dochter ***Schleicher te*** vinden, die een ***Hillensberg tot*** echtgenoot had, om ten slotte bij ***Maria van Hillensberg*** uit ***te*** komen. Evenwel doet men met zon combinatie de opzet der kwartierwapens geweld aan. Naar de heer E. Schleicher te Stolberg verklaarde, zouden de wapens van de vier grootouders van ***Maria van Hillensberg*** moeten zijn. Haar grootouders van vaderszijde zouden *Hillensberg-Heusch.* haar grootouders van moederszijde *Slycher-Belven* moeten heten. Nu werd het probleem van de personen, die de betrokken wapens, hadden gevoerd, eerst recht onoplosbaar. „Die Groszmutter ***Heusch"*** concludeert Hashagen „gehört wegen ihres Wappens zu unsrer Familie, wird jedoch sonst nirgends erwähnt" [5]). Een alliantie *Hillensberg-Heusch* was en bleef onvindbaar.

Wie zich er voor interesseert, kan in het werk van Hashagen een fotografische reproductie aantreffen van dat gedeelte van de grafzerk, waarop onder elkaar de wapens *Hillensberg, Slycher, Heusch* en *Belven* voorkomen [6]). Toen later de Nederlandse kunsthistoricus Jhr. Dr. E. van Nispen tot Sevenaer zijn „Maastrichtsche Grafsteenen" publiceerde, voegde hij bij de onderhavige en trouwens ook bij menige andere zerk als welkome toegift een tekening van alle wapens, die erin zijn uitgehouwen [7]). Minder gelukkig doet aan, dat de heer van Nispen de naam ***Slycher*** opgeeft als ***Slych.*** Het betrokken wapen wijst onomstotelijk uit, dat het *Slycher* moet zijn. Bovendien, is er een zekere plaatsruimte voorhanden, die oorspronkelijk niet leeg geweest kan zijn en die de nu afgesleten letters „*er*" moet hebben bevat.

De gegevens van Jhr. Dr. E. van Nispen tot Sevenaer zijn door Dr. J. Belonje overgenomen in zijn „Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Limburg" [8]). De heer Belonje zag zich beknoptheidshalve genoodzaakt een afbeelding achterwege te laten. Als compensatie daarvoor krijgt men litteratuurverwijzingen naar

4) „Ned. Patriciaat" 13e jrg. 1923, blz. 324 geeft een goede beschrijving van het wapen van de Nederlandse familie *Slicher,* is echter niet nauwkeurig ten opzichte van het wapen van de Duitse *Schleicher's.* Vgl. noot 14.

5) Justus Hashagen, t.a.p.

6) Justus Hashagen, Erster Band Teil II (1911) Tafel 146 tegenover s. 648.

7) E. van Nispen tot Sevenaer in „Publications — Limbourg" (1931) ble. 409.

8) „Publications de la Société historique et archaeologique dans le Limbourg" deel XCVI—XCVII, 1960-1961 (Maastricht 1961) blz. 182.

Ned. Adelsboek XLIV 1951 blz. 400 en naar het werk van Justus Hashagen.

Ned. Adelsboek beschrijft het echtpaar, dat onder de zerk begraven. ligt, als volgt:

II. *Isaac (van) Slijp,* geb. Sneek omstr. 1625, ingeschreven aan de Illustre School te Deventer 1643, burger van Maastricht 30 Aug. 1666, stadhouder, voogd en ontv. van den lande van Valkenburg 20 Aug. 1658—'85, † Maastricht 19 Febr. 1689, tr. aldaar 13 Mei 1654 *Marija* ***Elisabeth van*** *Hillensbergh,* ged. Maastricht 14 Dec. 1636, † aldaar 27 Febr. 1682, begr. Maastricht (St. Janskerk), dr. van *Gheert* en ***Maria van*** *Meersen.*

Opmerkelijk is, dat de gegevens van de grafzerk en van Ned. Adelsboek op enkele punten van elkaar afwijken. *Isaac* ***van*** *Slijpe,* als luitenant-stadhouder begraven, verschijnt in het Adelsboek als stadhouder, zijn echtgenote ***Maria van Hillensbergh*** als ***Maria Elisabeth,,*** terwijl de naam, die het Adelsboek aan haar moeder toekent — ***Maria van*** *Meersen* — bezwaarlijk valt te rijmen met het kwartier ***Slycher*** op de zerk.

Vooral dit laatste noopte mij inlichtingen in te winnen bij de Gemeentearchivaris van Maastricht. Deze had de vriendelijkheid mij het volgende te berichten:

Isaac ***Slijp,*** ontvanger van het land van Valkenburg, jongman ging 26 april 1654 in ondertrouw met ***Maria van Hillensberg*** „jonge 'dochter van Maestricht", zonder dat in het betrokken register van de Ned. Herv. kerk de trouwdatum is aangetekend:

Mareij Elijsabet werd 14 dec. 1636 in de Ned. Herv. kerk te Maastricht gedoopt als dochter van ***Gurt*** *Hijllensberch* en *Marija* ***van*** *Meerssen* [9]).

Men zal met deze gegevens geconfronteerd moeten toegeven, dat het beslist niet aangaat ***Maria van Hillensberg,*** de bruid van 1654, die noch in haar ondertrouwakte noch op haar grafzerk een tweede voornaam draagt, te vereenzelvigen met ***Maria Elisabeth*** *Hijllensberch,* de jonggeborene van 1636. Als moeder van vier kinderen te Valkenburg gedoopt in de jaren 1656-1664 draagt ***Maria*** *Slijp-Hillensberg* de voornaam *Elisabeth* al evenmin, zodat deze eens voor al dient te vervallen [10]).

Het oudste doopboek van de Ned. Herv. gemeente te Maastricht vangt 3 nov. 1632 aan na de verovering van de stad door Frederik Hendrik. Een ***Maria van*** *Hillensberg* zonder tweede voornaam komt men er niet in tegen, maar men dient hierbij in aanmerking te nemen, dat de aanduiding „jonge dochter van Maestricht" bij gelegenheid van haar ondertrouw in 1654 niet meer behoeft te betekenen dan dat zij toen in de stad gevestigd was. *Maria* kan heel goed elders zijn geboren hetzij vóór 3 nov. 1632 hetzij daarna. Men mag er op grond van de grafzerk in elk geval van uitgaan, dat ***Maria*** een ander ouderpaar moet hebben: een vader ***Hillensberg,*** een moeder ***Slycher.***

Merkwaardig is in dit verband, dat de genealogie *Van Slijpe* in Ned. Patriciaat 14e jrg. (1924) de echtgenote van *Zsaac van Slijpe* aanduidt als ***Marya Elisabeth van Hillensbergh,*** ged. Maastricht 14 dec. 1636, dr. van *Gheert* en *Mar-*

9) Doop- en trouwboekeu van Maastricht inv. nrs. 443445.

10) Doopregister van de Ned. Herv. gemeente van Valkenburg, inv. no. 937. Mejuffrouw Dr. E.M. Nuyens van het Rijksarchief in Limburg had de goedheid mij hieromtrent in te lichten. Het betrokken doopregister is overigens uitgegeven door Theod. Dorren in „Limburg" = „Limburg's Jaarboek" deel 10 (Sittard 1904) blz. 75-85 en 89-112.

garetha Schleicher [11]). Aan het echtpaar *Gheert van Hillensbergh-Schleicher* kan — zolang het niet van elders bekend is — bezwaarlijk geloof worden geschonken, omdat het lijkt voortgekomen uit een combinatie van slecht bijeenpassende gegevens. De redactie van Ned. Adelsboek heeft er ongetwijfeld verstandig aan gedaan dit echtpaar te elimineren. Zij had echter niet met aanvaarding van de doopinschijving van 14 dec. 1636 *Margaretha Schleicher* dienen te vervangen door *Maria van Meerssen,* maar integendeel met verwerping van genoemde doopinschrijving de naam *Schleicher* dienen te handhaven! Redelijkerwijze moet er een huwelijk *Hillensberg-Schleicher* hebben bestaan.

H. W. J. Dohmen maakt melding van het geslacht *Van Hillensberg* in een artikel over „De Geleenhof te Heerlen" [12]). Het was een ambtenarengeslacht uit het 'hertogdom Gulik, dat zijn naam kennelijk ontleent aan het dorp Hillensberg, kort geleden met het hele drostambt Tuddern aan de Duitse Bondsrepubliek overgegaan en nu weer even over de Nederlands-Duitse grens gelegen. Een echtpaar *Hillensberg-Slycher* zoekt men echter bij Dohmen tevergeefs. Het is evenmin te vinden bij de personalia *Hillensberg,* die H. F. Macco opnam in zijn „Aachener Wappen und Genealogien" Bd. 1 (1907)[13]).

Toch hebben de ouders van *Maria van Hillensberg* reeds hun intrede gedaan in de genealogische litteratuur. In „Deutsches Geschlechterbuch" Band 99 van 1938 is een zeer uitvoerige genealogie *Schkicher* opgenomen [14]). Men stuit daar op *Hendrich von Hillensberg* en *Gertrud Schleicher* [15]). Helaas zweeft dit echtpaar enigermate in de lucht, als mij die beeldspraak gepermitteerd is, bij gebreke van nauwkeurige plaats- en tijdsaanduidingen. Men verneemt slechts, dat *Gertrud* in Stolberg zou zijn geboren als dochter van *Adam Schleicher* en ..... *van Belven,* haar huwelijk met *Hendrich von Hillensberg* in 1637 gesloten. Deze opgaven zijn wel in staat enige twijfel te wekken, als men nagaat, dat *Matthias Schleicher,* die als, enige broeder van *Gertrud* te boek staat, in 1584 werd geboren en in 1613 zijn oudste dochter liet dopen, zodat hij op zijn laatst in 1612 getrouwd zal zijn. De huwelijken van broeder en zuster komen hierdoor vijfentwintig jaar uiteen te liggen. Om het anders uit te drukken: *Matthias,* die in 1637 52 of 53 jaar oud was, had toen eer de leeftijd om de vader van een huwende dochter en grootvader in spe te zijn dan de broeder van een huwende zuster en aspirant-oom.

Belangrijker is voor het ogenblik, dat *Hendrich von Hillensberg* en *Gertrud Schleicher* zeer uitdrukkelijk de ouders worden genoemd van *Maria van Hillensberg,* de latere echtgenote van *Isaac van Slijpe* [16]). 'Deze filiatie, die - naar het schijnt - uitsluitend op de gegevens van de grafzerk is gegrond, want van *Maria's* doop wordt geen melding gemaakt, mag niettemin als juist en vaststaand worden beschouwd. Immers de oudste dochter van *Isaac Slijp* en *Maria Hillensberg,* die volgens. goed gebruik naar de grootmoeder van moederszijde moest worden vernoemd, ontving bij gelegenheid van haar doop te Valkenburg 22 okt. 1662 de voornaam *Geertruijt,* terwijl de derde zoon *Ariaen Henrick* zijn tweede voornaam — naar men mag aannemen — aan zijn grootvader *Hendrick van Hillensberg* ontleent [17]).

Een kostbare aanwijzing in dit verband gaf de gemeentearchivaris van Maastricht, *Heijndrick van Hillensbergh,* burgemeester van Maastricht, en *Geertruijt Slijpers* (!) lieten 24 maart 1641 in de Ned. Herv. kerk daar ter stede een zoon *Johannes Heijndrijcks* dopen [18]). Deze laatste moet identiek zijn met *Hans Hendrik Hillensberg,* bezitter van het landgoed Bloemendael bij Sittard, overleden vóór 17 mei 1674. Op die datum liet zijn zwager *Isaak Slijpe* rechten op het landgoed gelden [19]). Deze gegevens leveren — zoals men ziet — een sluitend bewijs op: *Isaac van Slijpe* had *Maria van Hillensberg* tot echtgenote, *Hans Hendrik Hillensberg* tot zwager; de ouders van de laatste, *Heijndrick van Hillensbergh* en *Geertruijt Slijpers,* moeten ook *Maria's* ouders zijn. Als men in aanmerking neemt, hoe slordig men in vroeger eeuwen met de schrijfwijze van namen placht om te gaan, dan mag de geslachtsnaam Slijpers op grond van de grafzerk en van het Deutsche Geschlechterbuch, dat het echtpaar uit Duitse bronnen schijnt te kennen, tot *Slycher* of *Schleicher* worden herleid.

Nu de ouders van *Maria van Hillensbergh* gevonden zijn, rijst de vraag, waar zij mogelijkerwijze gedoopt zou zijn. De stad Maastricht, waar zij een groot deel van haar jeugd moet hebben doorgebracht, had destijds twee burgemeesters': één Protestant van wege de Staten-Generaal der Verenigde Nederlanden, één Rooms-Katholiek van wege de bisschop van Luik. Haar vader *Hendrick van Hillensbergh* blijkt Staats burgemeester van Maastricht geweest te zijn van 1639-1641 [30]). De veronderstelling leek niet te gewaagd, dat hij zich uit Guliks gebied — met name uit de stad of uit de omgeving van Sittard, waar zijn zoon later gegoed was — te Maastricht zou hebben gevestigd.

Onlangs had ik gelegenheid tot een vluchtig onderzoek in het Rijksarchief in de provincie Limburg te Maastricht. Hieruit resulteerde de volgende fragment-genealogie, die zeker nog voor aanvulling vatbaar zal blijken:

Heindrick Hillensberg, aanvankelijk woonachtig in Sittard of omgeving, Staats burgemeester van Maastricht 1639-1641, was eerst gehuwd met *Sybilla Middelmans,* later met *Geertruijt Slycher* (af *Schleicher*).

> *Heinricus Hillensbergh,* echtgenoot van *Sybilla Middelmans, is* waarschijnlijk dezelfde als de later voorkomende *Heindrick Hillensberg* gehuwd met *Geertruijt Slycher. Zolang* het bewijs van deze identiteit ontbreekt, gelieve men dit op te vatten als een aannemelijke hypothese.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Gordt Hillensbergh,* ged. Sittard 16 nov. *1625.*

> Moeder: *Sybilla Middelmans.* Doopgetuigen : *Dierch Hillensbergh, Marg. Hillensbergh, Dierch Flaum.* Deze doop komt voor in het oudste register van de Hoogduits-Hervormde gemeente van Sittard evenals die van de kinderen sub 3 en 4 [21]).

---

11) Blz. 286 in het genoemde deel.

12) „De Maasgouw" jrg. 9-1960, kol. 13-16. Hierbij een afbeelding van het wapen.

13) Zie S. 191-192.

14) Zie S. 375496 en Anhang S. 579-617. Tegenover S. 375 het wapen van het geslacht *Schleicher.*

15) S. 472.

16) S. 472 Anm. 140.

17) Doopregister van Valkenburg als in noot 10.

18) Doop- en trouwboeken van Maastricht inv. nrs. 443-444 ten Gemeentearchieve aldaar. De naam *Heijndrijcks* naar vorm een patronym heeft kennelijk de functie van een tweede voornaam.

19) Jos. Habets „Geschiedenis van het leenhof en de leenen van Valkenburg" (Roermond 1884), blz. 495.

20) H. P. H. Eversen „De burgemeesters van Maastricht" in „De Maasgouw" 7de jrg.-1885, blz. 1039.

21) Doop-, trouw- en overlijdensregisters van Sittard in het Rijksarchief in de provincie Limburg inv. no. 831.

Uit het tweede huwelijk:

2. ***Maria** Hillensberg,* naar alle waarschijnlijkheid ged. Sittard omstr. 1632, † 27 febr. 1682 (begraven Maastricht St. Janskerk). Haar echtgenoot was ***Zsaac** Slijp* of ***van Slijpe,*** ontvanger van het land van Valkenburg, zoon van *Rogier* en ***Beatrix van Lennep.***

In het genoemde doopregister van de Hoogduits-Herv. gemeente van Sittard is een hiaat van 31 mei 1628-15 sept. 1634 met dien verstande, dat aan de doopinschrijving van laatstgenoemde datum nog één voorafgaat van 25 mei (16348).

3. *Barbara* ***Hillensberg,*** ged. Sittard 24 juni 1635. Haar echtgenoot Dr. ***Hermannus** Coets,* geneesheer te Maastricht, sedert 1675 herhaaldelijk schepen en burgemeester van zijn geboortestad Arnhem, werd daar 8 mei 1633 Herv. gedoopt als zoon van Dr. *Gijsbert* en *Christina van* ***Lennep*** [22]). Dr. ***Hermannus** Coets* en zijn huisvrouw ***Barbara van** Hillensbergh* geven 13 mei 1673 te Maastricht volmacht om zeker akkerland te Munstergeleen over te dragen, hetgeen 15 mei d.a.v. voor twee schepenen van het hoofdgerecht van Sittard geschiedt [23]).

Barbara's moeder wordt in de doopakte niet genoemd. Doopgetuigen: *Peter Schenck, Agnes Pelsers* genamt *Schleichers* ***en** Barbara Schleichers* ***genamt** van der **Weiden.***

4. *Girdrut* ***Hillensberg,*** ged. Sittard 29 nov. 1637, vermoedelijk jong gestorven, althans ongehuwd † vóór 17 mei 1674, d.w.z. vóór haar na te melden broeder, daar zij bij de verdeling van diens nalatenschap geen rol schijnt te spelen.

Haar moeder wordt in de doopakte niet genoemd. Doopgetuigen: *Herman Plum,* ***Abraham** Slicher,* Maria *Everharts* en *Elisabeth Moors.*

5. *Johannes Heijndrijcks* alias ***Hans** Hendrik **van** Hillensbergh,* ged. Maastricht 24 maart 1641, bezitter van het landgoed Bloemendael bij Sittard, † vóór 17 mei 1674.

Zijn ***zwager** Isaak Slijpe* maakte na zijn overlijden aanspraak op genoemd leengoed, zich daarbij bereid verklarend Dr. *Coets* schadeloos te stollen met zekere Valkenburgse lenen o.a. de hof Ingen Dael onder Heerlen [24]).

Zsaac van** Slijpe* en Dr. *Hermannus* ***Coefs hadden twee zusters ***Hillensberg*** tot echtgenote, twee zusters ***van Lennep tot*** moeder, zodat zij niet alleen zwagers., maar ook neven waren [25]). Blijkens een zegelafdruk op een volmacht van 2 mei 1673 voerde Dr. ***Hermannus Coefs*** een wapen met drie jachthoorns en als helmteken een boom met een naar heraldisch rechts uitstekende tak, waaraan eenzelfde jachthoorn hangt. Als gevolmachtigde wordt hier genoemd Ercken Kuijpers halfwinnen op Bloemendael of zoals hij in de transportakte van 9 mei d.a.v. wordt vermeld: Arnoldt Kupers halbwin des hofs Blomenthal zu Tuddern [26]). Zes dagen later zal hij het echtpaar Coets vertegenwoordigen. Halfwinne is een pachter, die van het door hem bebouwde land van zijn heer de helft van de opbrengst int of wint.

22) F. K. van Lennep „Verzameling van Oorkonden betrekking hebbende op het geslacht van Lennep (1093—1900)'' 1 (Amsterdam 1900) blz. 154—155. Mr. D. Everwijn vermeldt Dr. *Hermannus* ***Coets als*** schepen en burgemeester van Arnhem naar aantekeningen van A. J. C. Kremer in „Alg. Ned. Familieblad" IXe jrg. ('s-Gravenhage 1902) blz. 179-180.

23) Rechterlijk archief van Sittard in het Rijksarchief in de provincie Limburg inv. no. 57. De voorafgaande volmacht bevindt zich onder de bijlagen.

24) Jos. Habets t.a.p.

25) F. K. van Lennep 1 (1900) blz. 3.

26) Rechterlijk archief van Sittard als in noot 23.

Wie zich de moeite wil getroosten de geschiedenis van de hof Bloemendael te Tuddern na te speuren — naar alle waarschijnlijkheid een Guliks leen — zal langs deze weg meer over het geslacht ***Van Hillensberg*** te weten kunnen komen. Mogelijk ***zijn Maria van Hillensberg*** en haar zusters,, die te Sittard werden gedoopt, op de hof Bloemendael te Tuddern geboren, al zal dit wel nooit te bewijzen zijn.

Bijzondere betekenis komt de leden van de familie ***Schleicher*** toe, die 24 juni 1635 en 29 nov. 1637 te Sittard als doopgetuigen optraden. *Agnes Schleicher* geb. *Peltzer* (1589-1640) was een schoondochter van ***Abraham Schleicher*** en ***Barbara Hoesch; Barbara van der Weiden*** geb. ***Schleicher*** (1599—1668) een dochter, ***Abraham Schleicher*** Jr. een zoon van ditzelfde echtpaar [27]). Hierin ligt een sterke aanwijzing besloten, dat *Geertruijt Hillensberg-Schleicher,* naar schatting omstr. 1602 geboren, hun jongste zuster, resp. schoonzuster moet zijn. In dit familieverband is zij veel beter op haar plaats dan als enige zuster van *Matthias,* die vijftien à twintig jaar ouder was. Het Deutsche Geschlechterbuch heeft haar een verkeerd ouderpaar gegeven en haar huwelijk, dat omstr. 1630 zal hebben plaats gevonden, te laat gesteld. Aannemelijk lijkt, dat *Geertruijt* op iets oudere leeftijd is gehuwd dan haar zusters *Johanna,* ***Maria*** en *Barbara* en — zoals in zulk een geval wel meer gebeurt — met een weduwnaar.

Hiermede is het probleem, dat Justus Hashagen in 1911 aan de orde stelde, opgelost. Zijn aanvankelijke gedachte was treffend juist: ***Maria Hillensberg*** heeft een *Slycher* tot moeder, een *Hoesch* tot grootmoeder, een *Bertolf* ***alias** Belven* tot overgrootmoeder. Dit is precies de volgorde, waarin de vier wapens op de zerk voorkomen, al kan deze opklimming van generaties wel beschouwd niet de opzet zijn geweest. Veeleer moesten de vier wapens de beide grootouderparen vertegenwoordigen: *Hillensberg-?* en *Slycher-Hoesch.* Daar naam en wapen van de grootmoeder *Hillensberg* bij het nageslacht niet meer bekend waren, moest dit wapen noodgedwongen uitvallen. Men liet nu het wapen ***Hoesch*** van de vierde naar de derde plaats oprukken en completeerde het geheel met het wapen van de overgrootmoeder *Bertolf* ***alias** Belven:* een arrangement, dat voor het oog voldeed, maar met de opzet van kwartieren strijdt. Zoiets werd in vroeger eeuwen wel meer gedaan; zo en niet anders dient deze wapencombinatie naar mijn overtuiging te worden verklaard.

Men zou desnoods nog de veronderstelling kunnen wagen, dat de grootmoeder ***Hillensberg*** uit het geslacht *Bertolf* ***alias** Belven* stamt en op de grafzerk van plaats heeft gewisseld met de grootmoeder *Slycher* uit het geslacht ***Hoesch.*** Zolang een echtpaar *Hillensberg-Bertolf* of *-Belven* niet gevonden is, komt mij dit echter niet bepaald waarschijnlijk voor. Kende het nageslacht de juiste namen van de beide grootmoeders, dan ligt het toch wel in de rede, dat hun plaats op de zerk geen moeilijkheden zou hebben opgeleverd.

Na de zuiveringskuur, die ***Maria van** Hillensberg* heeft ondergaan, mag het geenszins overbodig heten aandacht te besteden aan *Isaac* ***van Slijpe.*** Tussen hem en zijn echtgenote bestaat een merkwaardige overeenkomst. Beider geboorteplaatsen liggen ver uiteen, want *Isaac* ***van Slijpe*** aanschouwde het levenslicht in Sneek, maar ook van hem geldt, dat een hiaat in het betrokken doopboek — dat van de Ned. Hervormde gemeente ter plaatse — het onmogelijk maakt zijn doop nauwkeurig vast te stellen [28]). De heer Mr. Drs. H. H.

27) „Deutsches Geschlechterbuch" Band 99 - 1938, S. 469471.

28) De heer Drs. J. Visser, chartermeester aan het Rijksarchief in de provincie Friesland had de vriendelijkheid mij dit mede te delen.

E. Wouters, gemeentearchivaris van Maastricht, kwam — klaarblijkelijk op grond van Maastrichtse akten — tot de conclusie, dat het jaar van zijn doop 1629 moet zijn. Zeer lezenswaard is het artikel, dat de heer Wouters schreef over „De Haf van Slijpe, thans gebouw van de Provinciale Planologische Dienst (Maastricht, Bouillonstraat nr. 8-10)" [29]). Als eerste van zijn geslacht heeft Zsaac van *Slijpe* dit thans fraai gerestaureerde pand bewoond. Van hem ging het op zijn nazaten over. Na het ruim honderd jaar in eigendom te hebben bezeten, zou de familie *Van Slijpe* het ten slotte in 1802 publiek verkopen. Zozeer echter hebben *Isaac van Slijpe* en de zijnen hun stempel op het gebouw gedrukt, dat hun naam eraan verbonden is gebleven.

Met betrekking tot de ambtelijke loopbaan van *Zsaac van Slijpe* zij hier medegedeeld, dat de Staten-Generaal hem 8 mei 1648 tot secretaris van de bank van Klimmen benoemden [30]). Het ontvangerschap van het land van Valkenburg bekleedde hij reeds bij zijn ondertrouw in april 1654 — dus ettelijke jaren eerder dan Ned. Adelsboek aangeeft — terwijl het ambt van luitenant-stadhouder van het genoemde gebied hem — naar het schijnt — pas in 1680 ten deel viel [31]). Als de Staten-Generaal *Zsaac Slijp* 8 april 1659 aanstellen tot schout van Warsage in het land van Daelhem, is het zeer de vraag, of en in hoeverre deze benoeming effect heeft gesorteerd, daar Warsage bij de definitieve scheidingsregeling, die uit de vrede van Munster voortvloeide, het partagetractaat van 1661, aan de Zuidelijke Nederlanden werd toegewezen (thans prov. Luik) [32]).

Isaac van Slijp heet in Ned. Adelsboek een zoon van *Rogier Adriaensz. Slijp* en *Beatrix van Lennep,* die als dochter wordt vermeld van *Abraham van Lennep* en *Elisabeth van Schrieck.* Deze gegevens zijn — zoals men ziet — geheel in overeenstemming met de kwartieren op de grafzerk. Dit geldt ook van het wapen *Van Slijpe* in Ned. Adelsboek beschreven. Het wapen *Van Lennep* op de zerk heeft de bijzonderheid, dat het in de bovenhelft geen luipaard (aanziend) vertoont, maar een gaande leeuw (naar herald. rechts gewend) en in de benedenhelft een liggende van bladeren voorziene tak [33]). Het wapen *Van Schsieck* presenteert zich als een schuinkruis, vergezeld van vier omgewende vogels.

Isaac's grootvader van vaderszijde, *Adriaen Slijp* en diens eventuele echtgenote uit het geslacht *Van der Walle* zijn door Ned. Adelsboek met gepaste voorzichtigheid weggelaten, daar hun namen nog niet in authentieke documenten werden aangetroffen. Op de zerk is het geslacht *Van der Walle* vertegenwoordigd door een wapen met een dwarsbalk. De ondervoorzitter van ons Genootschap Mr. A. P. van Schilfgaarde schreef mij eens, zij het ook in heel ander verband, dat een wapen met een dwarsbalk zo bitter weinig zegt. Een geslacht *van der Walle,* dat een dergelijk wapen zou

[29]) „De Maasgouw" jrg. 79 - 1960, kol. 65—86 en 109—124. Personalia van *Isaac van Slijpe* inzonderheid kol. 109-112.

[30]) Archief Staten-Generaal in het Algemeen, Rijksarchief te 's-Gravenhage inv. no. 12272 Commissieboek 1640-1650 fol. 264 verso-265.

[31]) Jos. Habets (1884), blz. 80.

[32]) Archief Staten-Generaal in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage inv. no. 12273 Commissieboek 1650—1659, fol. 338-339. Zie voor de verdeling van het land van Daelhem in 1661: C. J. Luzac „De landen van Overmaze inzonderheid sedert 1662" Acad. Proefschrift (Leiden 1888) blz. 81-82.

[33]) Vgl. J. B. Rietstap „Wapenboek van den Nederlandschen Adel met genealogische en heraldische aanteekeningen" 11 (Groningen 1887) blz. 169.

hebben gevoerd, is niet bekend. Zou het hier soms — vraagt men zich onwillekeurig af — als verlegenheidswapen zijn op te vatten? Mogelijk lijkt, dat de herinnering aan de naam *Van der Walle* bij het nageslacht, dat de zerk liet vervaardigen, bewaard was gebleven, het wapen echter niet en dat de keuze uit een zekere verlegenheid, bij gebrek aan beter, toen is gevallen op een wapen met een dwarsbalk. Op een kwartierstaat, die in 1904 in het bezit was van Mevrouw de Weduwe *van Slijpe-Brandts* te Valkenburg, vindt men voor het geslacht *Van der Walle* een totaal ander wapen: „in zilver met uitgeschulpten zoom van lazuur, op het zilverveld een purperen keper vergezeld van drie linksloopende duiven van sabel" [34]). Dit doet sterk denken aan het wapen, zoals het door het Vlaamse geslacht *Van dar Walle* werd gevoerd. Er is intussen ook een Antwerpse familie *Ven de Walle* met een Lotharings kruis in het wapen en het opmerkelijke feit doet zich voor, dat van twee alliantiewapens voorkomend op een haardsteentje van 1672, aanwezig in de Hof van Slijpe te Maastricht, nu juist het manswapen zo'n Lotharings kruis te zien geeft [35]).

Hier liggen nog problemen, die om oplossing vragen. Wie er in slaagt het kwartier *Van der Walle* op te helderen, zal tevens de voldoening smaken de stamreeks van het geslacht *Van Slijpe* met een of meer generaties te kunnen opvoeren. Thans geldt voor de redactie van Ned. Adelsboek *Rogier Adriaensz. Slijp* als stamvader van het betrokken geslacht, niet diens vader *Adriaen.* Zolang niets naders omtrent *Adriaen* bekend is, valt dit strenge standpunt te billijken. Misplaatst schijnt evenwel, dat de redactie van Ned. Adelsboek in dit opzicht niet bij alle stamreeksen eenzelfde maatstaf heeft aangelegd. Bij geslachten als *Teding van Berkhout* en *Graswinckel is* uit het patronym van de oudst-gedocumenteerde stamvader nog een oudere generatie gereconstrueerd. Afgezien daarvan, dat toevoeging van de familienaam in zo'n geval onverantwoord is, zou een uniforme regeling, een gelijke behandeling van alle adellijke geslachten in deze zeer gewenst zijn en me dunkt bij een volgende publicatie van stamreeksen gemakkelijk te verwezenlijken.

Overigens was het voornaamste doel van deze bijdrage een verbetering van de personalia van *Isaac van Slijpe* en *Maria van Hillensberg.* M.i. zouden de desbetreffende gegevens voortaan als volgt kunnen luiden:

II. *Isaac (van) Slijp,* ged. Sneek 1629, ingeschreven aan de Illustre School te Deventer 1643, secretaris van de bank van Klimmen, later ontvanger van het land van Valkenburg, tevens luit. stadhouder en voogd van dit gebied, burger van Maastricht 30 aug. 1666, bewoner van de Hof van Slijpe aldaar, die op zijn nazaten overging, † 19 febr. 1689, begr. Maastricht (St. Janskerk), tr. (ondertr. Maastricht 26 april 1654) *Maria van Hillensberg,* ged. Sittard (?) omstr. 1632, † 27 febr. 1682, begr. Maastricht (St. Janskerk), dr. van *Heindrick* en *Geertruijt Slycher* (*Schleicher*).

Rectificatie van deze gegevens leek te meer geboden, omdat zij van belang bleken voor een der buitenlandse deelnemers aan het Internationale Congres van Genealogen en Heraldici, dat in de afgelopen junimaand te 's-Gravenhage werd gehouden.

[34]) Theod. Dorren als in noot 3. Mevrouw de Wed. van Slijpe-Brandts zoekt men tevergeefs in de genealogie van Slijpe in „Ned. Patriciaat" 14e jrg. - 1924.

[35]) H. H. E. Wouters in „De Maasgouw" jrg. 79 - 1960, kol. 117-118.

II.

Archiefonderzoek in Duitsland zal — gelijk aangegeven — meer over de familie *Van Hillensberg* aan het licht kunnen brengen. Zelf daartoe op het ogenblik niet in de gelegenheid was het mij bijzonder welkom, dat Dr. J. Belonje — nadat het bovenstaande reeds geschreven was — de grote welwillendheid had een filmafdruk te mijner beschikking te stellen van de aantekeningen, die wijlen de Duitse genealoog, Dr. Ernst von Oidtman, in leven corresponderend lid van ons Genootschap, met betrekking tot het genoemde geslacht heeft nagelaten [36]). Daarbij bevindt zich het volgende op zich zelf staande fragment:

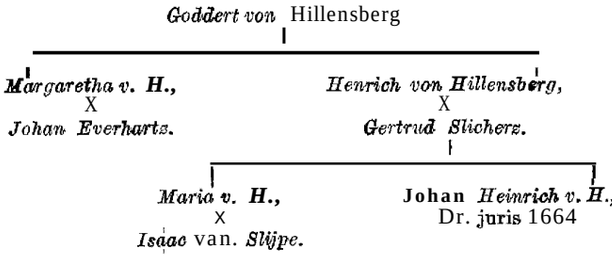

Men ziet: een treffende aanvulling, deels ook bevestiging van de Nederlandse gegevens, De bron van de heer von Oidtman was: Staatsarchiv Düsseldorf, Jülich-Lehn No. 22 Rittersitz Blumental.

Een eerder huwelijk van *Hendrik van Hillensberg* met *Sybilla Middelmans* moge in deze tabel niet tot uiting komen, het wint er toch door aan waarschijnlijkheid. M.i. zal de voornaam van *Goddert van Hillensberg* in de vorm *Görd*t op diens oudste kleinzoon zijn overgegaan om ten slotte in een derde versie — *Godfried* of *Godefridus* — door een achterkleinzoon *van Slijpe* te worden gedragen.

De heer von Oidtman beschrijft het wapen der familie *Hillensberg* als „in Weisz zwei schwarze Pfähle, belegt mit rotem Turnierkragen", het helmteken als „geschlossener schwarzer Flug", maar voegt eraan toe, dat de barensteel zwart is op een geschilderde stamboom *Heufft*, die zich in zijn bezit bevond.

Zoekend naar de relatie, die er blijkens deze laatste mededeling moest bestaan tussen de familie *Van Hillensberg* en het bekende uit Roermond stammende regentengeslacht *Hoefft* suitte ik op een vergissing. *Cafherina Hoeuft*, geboren te Aken in 1567 als dochter van *Johan Hoeuft* en *Cafherina van Wessem*, trad te Heinsberg in het huwelijk met *Jan Middelman* afkomstig uit Erkelenz, die 22 juli 1608 om het leven kwam. Van drie dochters uit dit huwelijk gesproten zou *Sophia* tegen de zin harer ouders getrouwd zijn met *Hendrik Hillensbert* uit Sittard en hem een zoon *Godefridus Hillensbert* hebben geschonken [37]).

Uiteraard dient men *Hillensberg* te lezen in plaats van *Hillensbert*. *Sybilla* en *Sophia Middelman(* beide met *Hendrik Hillensberg* gehuwd, zijn natuurlijk een, en dezelfde persoon. Moet men een keuze doen tussen beide voornamen, dan lijkt *Sybilla* voorkomend in het Hoogduits-Hervormde doopboek van Sittard op het eerste gezicht meer authentiek en dus de voorkeur te verdienen. Haar ouders waren — zo men ziet — *Jan Middelman* en *Catherina Hoeuft*. Verzet van de vader tegen het huwelijk van zijn dochter met *Hendrik Hillensberg* mag uitgesloten worden geacht gezien zijn overlijden in 1608 en het moederschap, dat de dochter pas in 1625 ten, deel viel.

Wie zich niet als schrijver dezes tot de naaste familieleden van *Maria van Hillensberg* beperkend een uitvoeriger studie zou willen maken van het geslacht waaruit zij stamt, zal nog meer van zijn gading kunnen vinden. Zo is er bijv. in de gevel van het huis Ursfeld bij Richterich (Landkreis Aachen) boven de poort van de schuur een alliantiewapen v. *Hillensberg-Strijdthagen genaamd Judenkop* in de vorm van twee gewone, elk door een kroon gedekte schilden op de gebruikelijke wijze naast elkaar geplaatst en daaronder als jaartal: A° 1663 [38]).

[36]) Stadt- und Universitätsbibliothek Köln, Sammlung Ernst von Oidtman, Mappe 615 a.

[37]) W. H. Hoefft „Genealogie van het geslacht Hoefft" (Middelburg 1905) blz. 61 en C. van Wessem in maandblad „De Nederlandsche Leeuw" LVe jrg. 1937, kol. 94—95, 221.

[38]) Zie J. Belonje „Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in . . . . . Limburg" (1961) blz. 105 met de daar aangehaalde litteratuur alsmede van de collectie W. A. Baron van Spaen la Lecq bij de Hoge Raad van Adel te 's-Gravenhage Ms. 165, blz. 634.

KORTE MEDEDELINGEN+

Johan **Frederick Boode** et ses **descendants.**

(LXXXI, kol. 156-211.)

Addenda en corrigenda:

kol. 156, regel 12/13 van boven: i.p.v. G. *J. E. Boode* (Gén. IV 13) et par *E. A. J. Boode* (Gén. V *35, 3)* leze men: G. *J. E. Boode* (Gen. IV 15, 1) en *E. A. J. Boode* (Gen. V 38, 3).

kol. 156, regel 19 van boven: i.p.v. Gén. 111 5, 1 leze men Gen. 111 5a, 1.

kol. 159, regel 3 van boven: i.p.v. IV 6, 2 leze men IV 6, 1,

kol. 159, regel 7 van boven: i.p.v. *Cousin de Mauvoisin* leze men *Cousin de Mauvaisin.*

kol. 159, regel 9 van boven: i.p.v. V *29, 5 leze* men V 29, 4.

kol. 160, regels 1 en 2 van boven: De stamvader van het geslacht De *Lestapis* was *Jean de Lestapis,* die in 1575 in Béarn in het 'huwelijk trad.

kol. 160, regel 31 van boven: i.p.v. Urtix leze men Artix,

kol. 160, regel 7 van beneden: de woorden „par Charondas" moeten vervallen.

kol. 161, noot 4: Lady *Elizabeth Cust* geb. *Btigh* was de echtgenote van Sir *Reginald John Cust,* Knight, een kleinzoon van de eerste Baron *Brownlow.*

kol. 164, regels 31 en 45 van boven: de acte van scheiding en deling van de nalatenschap van het echtpaar *Boode-Vroom* werd gepasseerd op 17 juni 1825 en niet op 17 juli 1825,

kol. 166, regel 35 en 43 van boven: *E. G. Boode* (Gen. 11, 5) overleed niet te Mainz doch te Düsseldorf; zijn tweede echtgenote C. *Bourda* werd geboren te Demerary 4 juli 1780.

kol. 169, regel 10 van boven: *I. J. W. Horlock,* de echtgenoot van *Phoebe Boode* ('Gen. 111, 2, 1) overleed te Marshfield 31 januari 1875.

kol. 170, regel 30/31 van boven: *Anna Cafharina Boode* (Gen. 111 3 b) werd geboren 24 januari 1803.

k o 1. 1 7 2, regels 38 en 41/42 van boven: het huwelijk *Ely-Boode* (Gen. III 5b, 1) had op 6 maart 1819 te Parijs plaats. De regels 41 en 42 van boven op kol. 172 kunnen dus vervallen.

k o 1. 1 7 4, regels 8, 6 en 4 van beneden: ***K. H. C. L. Borgnis*** (Gen. IV 1 b, 1) en haar echtgenoot ***L. A. A. von Steiger*** overleden beiden te K ö n i g s t e i n i m T a u n u s; ***L. A. A. von Steiger*** was te B e r n geboren.

ko 1. 1 7 7, regel 26 van boven: uit het huwelijk ***Van der Vliet-Borski*** (Gen. IV 5, 1) werd ook nog een, op jeugdige leeftijd overleden, kind geboren.

k o 1. 1 7 7, regel 9 van beneden: Men leze telkens M a r s h f i e 1 d i.p.v. Marchfield.

k o 1. 1 8 1, regel 26 van boven: het huwelijk *Moss-Cust* (Gen. IV 12, 1) werd op 2 7 februari 1862 gesloten.

k o 1. 1 8 1, regel 19 van beneden: het laatste woord van deze regel moet luiden e x s t r u c t u m.

k o 1. 1 8 2, regel 21 en 22 van beneden: de gegevens over ***Anna de Birague (Gen.*** IV 13, 1) dienen te vervallen: in verband daarmede moeten IV 13, 2 t.e.m. 4 genummerd worden IV, 13, 1 t.e.m. 3.

k o 1. 1 8 3, regels 1 en 2 van boven: het huwelijk *Ely-Horlock* (Gen. IV 14, 1) werd omstreeks 1846 te Parijs in de Ambassade der Verenigde Staten van Noord-Amerika gesloten: de huwelijksacte is echter niet gevonden in de te Washington berustende archieven dier ambassade. ***A. Ph. Horlock*** was gedoopt te M a r s h f i e 1 d.

k o 1. 1 8 7, regels 33/34 van boven: ***L. E. M. von Steiger*** (Gen. V 4, 1) was bankier: zijn huwelijk met MI. gravin *Stourdza* had plaats op het kasteel Povetschie in het Gouvernement Moskou.

k o 1. 1 8 7, regels 10, 8 en 7 van beneden: ***L. K. F. R. von Steiger (Gen.*** V 4, 3) overleed te Zürich: zijn eerste echtgenote ***E. K. F. S. Strohmeyer*** was geboren te Baden-Baden en was dochter van ***Eduard Strohmeyer*** en ***Caroline Stadelhofer.***

kol. 1 8 8, regels 5 en 9 van boven: ***A. L. F. G. von Steiger*** (Gen. V 4, 4)' overleed te S o n o ra (<Mexico); zijn echtgenote ***L. B. Beckmann*** was geboren 18 o k t o b e r 1 8 7 0 en † na 1920, zij was dochter van *Rudolf* ***Beckmann*** en *Josephine* ***Ervine.***

k o 1. 1 8 8, regel 12 van beneden: ***L. Bosch,*** weduwe van ***M. F. A. F. Borgnis*** (Gen. V 6, 1) hertrouwde (door echtscheiding ontbonden) ***Gerhard May; zij*** woont te Frankfurt am Main.

ko 1. 1 8 9, regels 7 en 6 van beneden: hier moeten de woorden „épousa à Paris le 15 juillet 1954" vervallen.

k o 1. 1 9 1, regels 7 en 9 van boven: ***R. M.*** comte *d'Humières,* echtgenoot van C. ***J. H. G. de Lestapis*** (Gen. V 8, 6), overleed 1 8 juli 1923; zijn moeder was genaamd C. ***M. Martin de B o u d a r d.***

k o 1. 1 9 2, regel 34 van boven: men leze ***M. J. A. de C a r a y o n-Talpayrac.***

k o 1. 1 9 3, regel 19 van beneden: ***M. C. de Lestapis,*** echtgenote van Charles de *Lestapis* (Gen: V 13, 2) werd te P a u (Basses-Pyr.) geboren 'op 3 1 o k t o b e r -1872.

ka 1. 1 9 3, regel 3 van beneden: de schoonmoeder van ***M. J. H. de Lestapis*** (Gen. V 13, 4) was genaamd ***Gabrielle G i r a r d.***

k o 1. 1 9 3, onderste regel: men leze ***D e Chadoix*** i.p.v. Chadoix.

k o 1. 1 9 5, regel 26 van beneden: het huwelijk ***Burdet-van der Vliet*** (Gen. V 15, 5) werd 11 juli 1 8 9 3 gesloten.

kol. 19 5, regels 18 en 12 van beneden: ***E. C. J. van der Vliet (Gen.*** V 15, 6) overleed 6 juli 1 9 4 9; haar eerste echtgenoot G. ***F. Egidius*** overleed te As k e r s u n d in Noorwegen.

k o 1. 1 9 7, regel 28 van boven: men leze ***E m i l y A. J. St. John*** i.p.v. Emil A. J. St. John.

k o 1. 1 9 7, regels 29 en 30 van boven: ***E. I. St. J. Horlock*** (Gen. V 17) overleed vóór aug. 1891; haar weduwnaar ***E. H. Radcliffe*** overleed op het kanaal-eiland Jersey 8 juni 1914 en was 'hertrouwd met *Grace Mary* .....

k o 1. 1 9 7, regel 20 van beneden: ***R. J. B. Hippisley*** (Gen. V 18, 2) was geboren te Oddgest-Ston Easton 4 juli 1865.

ko 1. 1 9 8, regel 2 van beneden: men leze ***E. Th. Oetgens van Waveren P a n c r a s Clifford.***

k o 1. 1 9 9, regel 6 van beneden: ***H. G. J. A. Fundter de Bauchène*** (Gen. V 22, 1) overleed 19 december 1 8 8 9.

ko 1. 2 0 0, regel 19 van beneden: *J. J.* Schrassert ***Bert*** (Gen. V 23, 2) † 22 oktober 1 9 6 2.

k o 1. 2 0 1, regel 34 van boven: de echtgenoot van ***F. J. Schrassert Bert*** (Gen. V 25, 3) was genaamd Jhr. Ir. ***Charles Dénis Anatole G h i s l a i n Everts.***

k o l. 201, regel 13 van beneden: C. ***L. A. Schrassert Bert*** (Gen. V 25, 4) overleed te Voorburg 16 maart 1956.

ko 1. 2 0 2, eerste regel van boven: ***R. H. Verschoor*** (Gen. V 26, 1) werd geboren 8 dec. 1 8 6 0.

k o 1. 2 0 4, regel 21 van boven: Jkvr. ***A. M. de Geer*** (Gen. V 30) overleed 27 november 1 9 4 3.

k o 1. 2 0 4, regel 6 van beneden: het huwelijk *Yorke-Puleston* (Gen. V 31, 2) w e r d t e W o r t h e n b u r y gesloten.

k 01. 2 0 5, regel 21, 20 en 19 van beneden: deze regels moeten luiden „V 34. (enfants de James Ernest Joseph Ely et de Anna Phoebe Horlock; Gen, IV 14, 1)".

ko 1. 2 07, regel 21 van boven: de schoonmoeder ván *Karen Boode* (Gen. V 36, 2) was genaamd ***Rosa G o s s n e r.***

k o 1. 2 0 8, regel 18 van beneden: ***K. C. 0. Lutz*** (Gen. V 39, 2) werd geboren 1 oktober 1 8 7 6.

k o 1. 2 0 8, regel 12 van beneden: ***A. Lutz*** (Gen. V 39, 3)' overleed 9 april 1 9 5 5.

k o 1. 2 0 8, regel 6 van beneden: Gen. V 39, 4 is genaamd ***Hans Lothar E r i c h Lutz.***

k o l. 209, regel 22 van beneden: de nakomelingschap van ***A. E. Bixner*** (Gen. V 41, 1) is ook nog aangehuwd aan het geslacht ***Terberger.***

B. J. BUMA-JHR. D. W. SICKINGHE.

Ridders in de Orde van het Gulden Vlies.

(LXXXI, kol. 368-373.)

Naar, aanleiding van de bespreking van de Catalogus der Gulden Vlies-tentoonstelling te Brugge mocht ik een waarderend schrijven ontvangen van ons geacht medelid, de heer Th'. graaf de Limburg Stirum te Huldenberg in België. Deze deelt hierin mede, dat de tijd van voorbereiding inderdaad te kort was, want dat hij zijn lijst van Vliesridders van me-

nige drukfout en andere vergissing had kunnen vrijwaren, indien het hem gegeven was geweest persoonlijk toezicht op de afwerking van de Catalogus uit te oefenen.

De Prins-regent van ***Groot-Brittannië — zo*** meldt de heer de Limburg Stirum o.m. — neemt terecht zijn plaats in als no. 893 van de Oostenrijkse tak. Keizer Frans 1 van Oostenrijk heeft hem de Orde van het Gulden Vlies sershalve verleend als bondgenoot in de strijd tegen Napoleon. Niet Rooms-Katholiek zijnde zag de prins zich vrijgesteld van de gebruikelijke eed.

Van bevriende zijde werd mijn aandacht gevestigd op het ontbreken in de catalogus van ***Karel*** hertog ***van*** *Gelre* en graaf ***van Zutphen.*** Met deze laatste hertog *van Gelre* uit het huis *Egmond,* die leefde van 1467-1538, is het een merkwaardig geval. Tijdens het kapittel van het Gulden Vlies, in 1491 te Mechelen gehouden, werd hij tot ridder benoemd. Twee jaar later bleek, dat de nieuwe ridder hiervan nog steeds geen mededeling was gedaan, maar men voelde zich genoopt de kennisgeving andermaal uit te stellen op grond van de gespannen verhouding, die destijds tussen Karel en Roomskoning Maximiliaan bestond. ***Karel van*** *Gelre* ***zou*** zich ontplooien, tot de grote tegenstander van het huis Habsburg in de Noordelijke Nederlanden. De keten van de Orde van het Gulden Vlies heeft hij nimmer ontvangen [1]).

De heer J. Steur was zo goed mij opmerkzaam te maken op twee titels in kol. 371 tot mijn spijt verwisseld. No. 420 is ***Jan Lodewijk*** vorst ***van Nassau-Hadamar*** (niet Nassau-Siegen); no. 456 ***Jan Frans*** *Desideratus* vorst *van* ***Nassau-Siegen*** (niet Nassau-Hadamar). Men kan op zulke punten nu eenmaal niet nauwkeurig genoeg zijn! Van de genoemde telgen uit het huis Nassau heeft de eerste een belangrijke rol gespeeld als keizerlijk afgevaardigde bij de vredesonderhandelingen in Munster, terwijl de tweede stadhouder van het Overkwartier van Gelre te Roermond is geweest [2]).

---

1) Baron de Reiffenberg „Histoire de l'ordre de la Toison d'Or depuis son institution jusqu'à la cessation des chapitres généraux" (Brussel 1830), blz. 202, 217-218, 223. Vgl. J. E. A. L. Struick „Gelre en Habsburg 1492—1528" — Werken van Gelre No. 30 (Arnhem 1960), blz. 14-15.

2) Men zie het artikel van Helmut Cellarius „Der Orden des Goldenen Vlieses und das Haus Nassau-Oranien" mit einer Tafel, in „Nassauische Annalen" 75. Band 1964, S. X0-159, juist dezer dagen verschenen.

J. Fox.

Van de Laar-van Millegen.

Het Bijblad van januari 1964 vermeldt op blz. 5: „*Gerrit,* ged. Rheden 19 febr. 1736 als *Jansen van Millegen, 1756* kerkelijk bevestigd als ***Jansen van*** *Wigmont.*"

Uit mijn aantekeningen blijkt, dat hij bankbewaarder van beroep was, dat hij weduwnaar is geweest van ***Amelia de Kok*** en later hertrouwde met *Bastiana* ***van Rooyen,*** die hem overleefde. Hij overleed te Rotterdam 7 december 1816.

Uit zijn eerste huwelijk sproten drie- kinderen, onder wie ***Cornelia van*** *Millegen,* geb. Wassenaar 14 mei 1772; zij huwde als weduwe van *Bernardus* ***Haxmeyer te*** Rotterdam op 4 oktober 1801 met *Hendrik* ***van de Laar*** (zie nader Ned. Leeuw 1945/1946, kol. 111).

Van *Cornelia* ***van*** *Millegen,* bestaat een olieverfportret, vermoedelijk van de hand van haar zoon *Jan* ***Hendrik van de Laar (1807-1874).***

Wellicht is het hier de plaats tevens een verschrijving te signaleren in de voormelde bijdrage Van de Laar in jaargang 1945/46, k. 109-113. De geboortedatum van ***Maria*** (11, 6), dochter van *Bernardus* ***van de Laar*** (11), is niet 22 juni 1794 naar 7 augustus 1792.

L. Q. Bakker.

Het wapen van het waterschap „De Monden",

Bij Koninklijk Besluit van 21 september 1964, No. 4 is aan het in Drenthe gelegen waterschap „De Monden" een wapen verleend, waarvan de beschrijving luidt als volgt:

„Gedeeld:

1. Doorsneden: a. In goud een dubbele adelaar van sabel, hebbende voor de borst een hartschild van zilver, beladen met een dwarsbalk van sinopel; b. In keel vijf boerhoorns van goud, geplaatst 2, 2 en 1; 11. In zilver drie rechter schuinbalken van tegenhermelijn; het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen."

De adelaar met het hartschild, het wapen der stad Groningen, is opgenomen, omdat het waterschap ligt in het veengebied, waarvan de ontginning mogelijk is geworden door het graven van het grote ontsluitingskanaal, dat sindsdien bekend staat als het „stadskanaal". De stad is hiertoe overgegaan, nadat hiertoe een overeenkomst was gesloten met negen „boermarken". Door deze overeenkomst, die de naam draagt van „Convenant voor de inlating in de canalen der stad Groningen en over de afvoer langs dezelve, van de producten der venen, naar aanleiding van 's Konings besluiten van 21 november 1815 en 5 april 1817", is de ontwikkeling van de streek op bijzonder krachtige wijze gestimuleerd. Vijf van de boermarken, die bij deze overeenkamst de tegenpartij der stad vormden, lagen in het gebied, dat het territoir van het waterschap vormt, en dit was aanleiding om vijf „boerhoorns" een plaats te geven in de rechter benedenhelft van het schild.

Een kleine moeilijkheid werd gevormd door het feit, dat deze hoorns geen vast model hadden. Gekozen is toen de gedraaide vorm, waarvan althans in twee der marken, bij het oproepen der mensen voor het gemeenschappelijk uit te voeren boerwerk gebruik placht te worden gemaakt.

De afwisselende schuinbalken van zilver en tegenhermelijn in de linkerhelft van het schild, herinneren aan de vervening die plaats vond door zijkanalen vanuit het Stadskanaal te graven (de zogenaamde „Monden", waaraan het waterschap zijn naam ontleent): het zilver symboliseert het water, het tegenhermelijn het (ten dele) met wolgras begroeide veen.

De kroon is alleen ter versiering toegevoegd.

Mr. G. A. Bontekoe.

BOEKBESPREKING

E. M. Smilda, Twee eeuwen tussen Es en Sluinge. N.V. Uitg. mij. De Graafschap, Aalten 1964.

Dit werkje behandelt de geschiedenis van de koperslagers in de Peperstraat te Aalten en wel in het bijzonder die van de nakomelingen van *Everhard* ***van Herwaarden,*** die in 1725

met een dochter van de Aaltense geërfde *Abraham van Isendoorn* in het huwelijk trad en, komende uit Amsterdam, zich omstreeks 1727 als koperslager vestigde in het aan zijn schoonvader toebehorende huis in de Peperstraat te Aalten.

Tot ongeveer het midden. van de 19de eeuw oefende daarna zijn zoon ***Jacobus van Herwaarden*** (1759-1854) in dit huis het beroep van koperslager uit.

Over Aalten en, zijn inwoners in de 18de en 19de eeuw bevat het boekje tal van belangwekkende bijzonderheden, terwijl een aantal afbeeldingen naar oude fotografieën een beeld geven van de Peperstraat en de huizen in die straat in de vorige eeuw.

Op de bladzijden 90 t.e.m. 94 treft men genealogische gegevens aan over de onderling verwante geslachten ***Van Isendoorn, Huinink*** en ***Van Herwaarden.***

Dit aardige boekje, dat 96 bladzijden en 7 illustraties telt, is uitgegeven in samenwerking met de Oudheidkundige Werkgemeenschap A.D.W. en is voor de prijs van ƒ 7,50 verkrijgbaar.

Les registres du Lignage Sweerts. Admissions et résolutions. Texte établi par Nicole Decostre. Introduction et notes par Henry-Charles van Parys. Armoiriesblasonnées par José Anne de Molina. Uitg. Genealogicum Belgicum, Brussel 1964.

In deze uitgave heeft men het door Mejuffrouw Anne Libois bij haar bewerking van de registers van de „Lignage Serhuyghs" toegepaste systeem gevolgd, zodat men in dit boek niet een zuivere kopie van de registers van de „Lignage Sweerts" voor zich heeft. Het gevolgde systeem wordt toegelicht in de inleiding, waarin voorts o.m. nog de volgende onderwerpen worden behandeld: „Liste des principaux manuscrits consultés", „Etude critique des manuscrits utilisés", „Notes sur quelques usages des lignages de Bruxelles et particulièrement du Lignage Sweerts", etc.

In noten worden omtrent de tot de „Lignage" geadmitteerden de biografische gegevens vermeldt, alsmede gegevens verstrekt omtrent de afkomst, op grond waarvan zij tot de „Lignage Sweerts" werden toegelaten: deze gegevens bestrijken soms een groot aantal generaties. Van de ook in de Noord-Nederlandse genealogische litteratuur bekende personen, die in deze noten vermeld worden, willen wij noemen de op bladz. 84, noot 120 vermelde baljuw van Zierikzee *Nicolaes Boonaert* (zie De Vroedschap van Zierikzee, blz. 383) en het in noot 121 op die 'bladzijde vermelde echtpaar *Joannes van Uffelelen-Christina van der Meeren* (ondanks afwijkende voornaam van de vrouw toch kennelijk identiek met het in het Kwartierstatenboek op blz. 27 vermelde echtpaar).

Na een „Armorial du Lignage Sweerts" besluit een alfabetische naamlijst van de leden van de „Lignage Sweerts" van 1774 (lees 1474) tot 1794 dit '239 bladzijden tellende boek.

Een register op de familienamen ontbreekt helaas: aan de hand van de op laatstgemelde naamlijst van de leden opgegeven jaartallen van toelating is het echter mogelijk om in de chronologische tekst van de registers het betreffende lid terug te vinden.

Voor de prijs van 300 (Belgische) Frs. ingenaaid of voor 470 (Belg.) Frs. gebonden („sur papier Japon" bedragen de prijzen resp. 450 Frs. en 620 Frs.) is het boek in de handel.

Jan Bruins Slot, zijn voor- en nageslacht, samengesteld door Sj. Bruins S 10 t. Rotterdam 1963. Gehectografeerd.

Pieter Egbertsz. Slot, rentmeester van de familie De Vriese, † 19 juli 1758, die — evenals zijn broeder en zuster — in het begin van de 18de eeuw te Hoogeveen in Drenthe voorkomt, is de stamvader van dit geslacht; uit zijn huwelijk met ***Fennegien*** *Jansdr.* ***Bruins*** werd namelijk omstreeks 1725 te Hoogeveen een zoon ***Jan Bruins Slof*** geboren, die — vernoemd naar zijn grootvader van moederszijde — als eerste de dubbele naam ***Bruins Slof*** voerde.

Deze naam werd in latere tijden bij het opmaken van akten van de burgerlijke stand niet altijd met de vereiste nauwkeurigheid geboekstaafd, zodat thans, behalve de oorspronkelijke vorm ***Bruins Slof,*** de volgende variaties voorkomen: ***Bruinsslof, Bruin Slof*** en Slof (zonder meer) ; bovendien verkreeg in 19 10 een afstammeling bij Koninklijk Besluit de toestemming tot het voeren van de geslachtsnaam ***Hoogeboom Bruins*** *Slof.*

In het begin van de 18de eeuw waren leden van het geslacht vervener, later veelal — en ook thans nog wel — schipper van beroep. Op het ogenblik treft men bij de uitgebreide nakomelingschap werklieden, een onderwijzer, een burgemeester, een hoogleraar en vele andere beroepen aan.

Aan het boekje, dat wel een lexicografisch register op de voornamen van de leden van het geslacht omvat, doch waaraan helaas een register op de geslachtsnamen ontbreekt, is toegevoegd een bijlage, waarin de gegevens zijn bijgewerkt tot en met oktober 1963.

Nog enkele exemplaren zijn voorradig en verkrijgbaar voor de prijs van ƒ 20,— per exemplaar bij de schrijver, Sj. Bruins Slot, Zegenstraat 107a te Rotterdam-21 (gironr. 540058).

Jens Holmgaard, Rentekammeret 1. Danske og norske afdelinger 1660—1848. Uitg. Rigsarkivet, Kopenhagen 1964.

Ingeleid door een voorwoord van de Heer Johan Hvidtfeldt, directeur van het Koninklijk Deense Rijksarchief, geeft dit boek een overzicht van de in dat archief aanwezige archivalia van de Deense „Rentekammer" over de periode 1660 -1848. Deze „Rentekammer" kan worden vergeleken met een Ministerie van Financiën: de archivalia hebben betrekking op de verschillende 'openbare uitgaven en inkomsten, zoals belastingen, domeinen, geestelijke goederen, etc.

Het 282 bladzijden tellende boek is voorzien van registers op de persoonsnamen en de plaatsnamen; men treft hierin o.m. aan de geslachtsnamen ***Van Deurs, Houbolf*** en *Marselis.* Het in Elias, De Vroedschap van Amsterdam, 1 blz. 347, en 11 blz. 1063, behandelde echtpaar *Jochem Irgens-Cornelia* ***Bicknr*** vindt men op de bladzijde 35 van het onderhavige boek vermeld onder de namen *Jokum Irgens-Kornelia Bickers;* tenslotte wordt op bladz. 55 nog genoemd onder nr. 222.890 „1682 Breve fra den h o 11 a n d s k e, gesandt *Moering* ang. hollandske skipperes arrest i Norge .....1 pk".

Fritz Verdenhalven, Familienkundliches Wörterbuch. Verl. Degener 6 Co., Neustadt an der Aisch 1964.

Dit handige boekje kan de genealoog op weg helpen, wanneer hij bij zijn onderzoek op hem onbekende termen of benamingen stuit. Hoewel bedoeld voor het Duitse taalgebied,

kan het ook voor Nederlandse genealogen van nut zijn o.m. in verband met de talrijke in het Latijn weergegeven en in oude 'Nederlandse akten ook wel voorkomende benamingen voor verschillende beroepen, alsmede bij datering aan de hand van de naamdagen van heiligen.

Het 51 bladzijden tellende boekje is voor de prijs van DM. 4,85 in de handel.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Boers-van Bommel (LXXVIII 153).

1. Te Rotterdam aangetekent 23 'October (1739) en aldaar getrout den 11 November (1739) De Hr. en. Mr. *Pieter Boers,* J.M., Bailluw en Schout van beide Katwijken en 't Sand, geb: en wonende alhier, met Juffr. *Cornelia Donraat,* J.D. geb: en wonende te Rotterdam. (Trouwboek Katwijk a.d. Rijn, inv, no. 7, pag. 28).
2. 1749. 26 October: *Carolina Jacoba.* Ouders: *Pieter Boers, Cornelia Donraad;* Getuigen: *Jacoba Maria Boers, Sara Seele.*
   (Doopboek Katwijk a.d. Rijn, inv. no. 4, pag. 25 v.)
3. 1782: Alhier aangeteekend den 11 July, en getrouwd den 30 dito voor 't Geregt *Lubertus Cornelis van Bommel,* J:M:, geb: te Bergen op den Zoom en wonende tot Woubrugge, onder Esselijkerwoude, & *Carolina Jacoba Boers,* geb: en woon: alhier.
   (Trouwboek Katwijk a.d. Rijn, inv. no. 7, pag. 62, A.R.A.)

's-Gravenhage. P. R. TH. ZANDER TER MAAT.

van Lobbrecht (LXXV 410, 530; LXXVI 28,480; LXXVII 116, 314: LXXXI 31) . *Willem Matthijs,* die op 16 maart 1603 huwde met *Aaltje Dirks van Hattem* (Ned. Leeuw 1958, k. *532)* was inderdaad een *Van Lobbrecht* (transp. reg. Utrecht 2 juni 1612), was een dochter van *Dirk van Hattem* en *Cornelia Alberts* (transp. reg. Utrecht 19 mei 1600).

De erfgenamen van *Frederik Matthijs van Lobbrecht* komen ook voor in een akte van 22 juli 1648 (nots. G. Houtman te Utrecht); het zijn de in Ned. Leeuw 1958, k. 530, genoemde kinderen, doch niet 9. *Geertruid.*

Utrecht. W. A. WIJBURG JR.

Martijn-van der Meulen. Gevraagd gegevens over het voorgeslacht van *Jan Martijn,* eerste kamerheer van de prinses-douairière van Oranje, kapitein in Statendienst, testeerde 21 dec. 1674 voor de Haagse notaris Van Adrichem, en van zijn echtgenote *Appolonia van der Meulen.*

La Chaux-de-Fonds (Zwitserland). P. A. BOREL-DE ROUGEMONT.

Padbrugge, Op 13 maart 1585 werd te Dordrecht gedoopt *Elisabeth Padbrugge,* dr. van *Karel* en *Marijken Walraven.* Andere kinderen van het 'ouderpaar *Padbrugge- Walraven* zijn waarschijnlijk *Willem* († te Mortlake), gehuwd met *Elisabeth N.N.; Herman* († *te* Parijs)', gehuwd met *Janneke van den Heuvel,* en *Martine* († *te* Amsterdam?).

Gevraagd worden nadere gegevens over bovengenoemde personen,

Amsterdam. DR. H. J. PABBRUWE.

van Schelven. Gaarne inlichtingen over het voorgeslacht van Mr. *Isaäk Isaäks van Schelven,* chirurgijn „in de Meeden".

Mijn gegevens zijn:

Doopboek Meeden:

Mr. *Isaäk,* chirurgijn, en *Jantien Bensinck* laten dopen:

1. *Jannes,* ged. *27* nov. 1681;
2. *Lutgert,* ged. *30* dec. *1683;*
3. *Sara,* ged. *25* maart 1688.

De doop van een zoon *Willem* (tr. Westerlee 27 april 1704 *Trijntje Wessels*) is niet gevonden, daar de jaren 1678-1680 in dit doopboek ontbreken.

R.A. Meeden:

21 dec. 1696 Mr. *Isaak van Schelven* verpacht land te Meeden. Hij woont te Westerlee.

13 jan. 1697 De E. *Isaäk van Schelven,* wonende te Westerlee, verkoopt drie stukken groenland.

Nieu wolda. F. J. E. VAN DOCKUM-STARKE.

Gezien de in het gezin van bovengenoemde *Isaäk Isaäks van Schelven* optredende voornamen *Isaak* en, *Sara,* komt een afstamming uit het in Nederl. Patriciaat 1953, blz. 235, vermelde, in 1627 te Amsterdam gehuwde echtpaar *Isaac van Schelven-Sara Jan Jansdr.* niet onaannemelijk voor. Aldaar wordt in de noot 1 medegedeeld, dat uit voormeld echtpaar een tak of takken sproten, die in de in Ned. Patriciaat opgenomen genealogie niet zijn behandeld.

REDACTIE.

Verhoeff (LXXXI 339). Huwelijkse voorwaarden '19 april 1677 tussen *Johan van Rijn,* weduwnaar, en *Maria Verhoeff,* voor Nots. Anthonie van Brinckesteyn te Amersfoort. Scheiding 9 maart 1680 met de familie *Van Rhijn* door *Isack van Goudoever,* gehuwd met *Maria Verhoeff,* weduwe van *Jan van Rhijn,* voor Nots. Anthonie van Raelt te Amersfoort.

Scheiding 11 dec. 1708 *IJsacq van Goudoever,* weduwnaar van *Maria Verhoef,* voor Notaris Anthonie van Goudoever te Amersfoort.

Het zou mij niet verbazen, indien *Maria Verhoeff* een dochter was van *Mat+ Jansz. Verhoeff,* in 1637 predikant „in de Loosdrecht".

Yateley (Surrey, Engeland).

J. C. HOYNCK VAN PAPENDRECHT.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — De nazaten van Mr. Gerrit Hamel, door J. L. Bamel en Mr. G. A. Hamel. — Isaac van Slijpe en Maria van Hillensberg, door J. Fox. — Korte mededelingen: Johan Fredaick Boode et ses descendants; Ridders in de Orde van het Gulden Vlies; Van de Laar-van Millegen; Het wapen van het waterschap „De Monden". — Boekbespreking. — Vragen en antwoorden.

LEXICOGRAFISCH NAAMREGISTER

Jaargang 1964.

Het teken * wil zeggen dat in het artikel ook aantekeningen van wapenkundige aard voorkomen.

A

Abcoude, van 166.
Aohard de la Haye 189.
Achterveld, van 312, 313.
Adam 190.
Adam (-Evèn) 342-344.
Adrichom, van 150.
Aelbout van Avesaet 143, 144.
Aerssen, van 66.
Aga, Nazare- 190.
Akersloot 16.
Aladenize 176.
Albret, van 117, 130, 137, 138.
Al(c)kemade, van 79*, 82, 94—99
Alebao 40.
Alègre, de Tourzel d' 136.
Allcard 210.
Alfau 184, 210.
Aller, van 36.
Almaras, de 143, 144.
Almelo, van 273.
Alosten 41.
Alphen, van 64.
Altena-Isenburg" 268, 274.
Alton, d' 189.
Ameijden, van 322.
Amia 108.
Ammann 218.
Amstel, van 60*, 77.
Ancher, Brouwer 178.
Anderlecht, van 36.
Andrieu de Turdine 170.
Anhalt-Bernburg (Hoym), vorst van 125-127.
Anholt, van 380.
Anholt, van Bronckhorst en 371
Anjou, hertog van 117.
Ansbach, van Brandenburg- 125.
Anselme, von 173.
Anslo(o) 291, 336.
Anspach 339.
Apchié 192.
Apeltern, van 38.
Arbaumont, d' 210.
Arckel, van 30.
Arenberg, van 135, 137, 140.
Arenberg, van Ligne- 139.
Argy, Lamotte d' 189.
Arkel(e), van 97.
Arkel tot Perpont, t' 98.
Arledter genannt Heyder 174.
Arnhem, van 318, 412.
Arnold 331.
Arnoul 210.
Arnsberg 333.
Arntzenius 112.
Artois, prinses van 119, 128.
Asdonck, van der 321.
Assendelft (Assendelff), van 100, 144, 150, 151, 418, 419, 421, 42:2.
Athénais de Rochechouart de Mortemart 133.
Aumale, van Lotharingen 130, 131.
Avenarius 306.
Avesaet, Aelbout van 143, 144.
Avesnes, van 141.

B

Baack 32.
Baalen, van 290.
Baarland (Baerland), van 289.
Babay 279.
Backer 379.
Bacher (, die) 354-357.
Bäcker (Becker(s)) 298, 299.
Backx 330.
Baeck, van 26.
Baerland (Baarland), van 289.
Baerle, van 149.
Baers, de 40.
Baert 108.
Baert(h) (Bairdt) 40, 41, 45, 47.
Baesrode, van 330.
Bakenesse, van 346.
Bakker 397, 401. 403, 404.
Balaresque 176,' 193.
Balck 300.
Ballande 192.
Balsch 187.
Balveren (, van) 37, 41.
Ban 25.
Bancken, van 25.
Bankes 161, 162, 171.
Barat 190.
Barelet de Longvillier 205.
Bargeton-Verclause, de 193.
Barkey 329.
Barlandus (Berlandus) 289.
Barnard 339.
Barnstedt 332.
Barolt 184.
Barrière, de la 192.
Bart 44.
Bartels 279.
Bartenstein, van Hohenlohe- 137
Baruth, gravin van Solms- 120, 130, 135. 136, 138.
Bas du Plessis, le 202.
Bassecourt (, de) 7.
Bastard 205.
Bastide, de la 189.
Baumann 223, 232, 234.
Baverstock 198.
Bayer 188, 207.
Bayntun 169. 178.
Beaucorps, de 190.
Beaufort, de 70, 196, 204.
Beaufort, d'Estrées de 132.
Beaufort, Cassagne(s) de 189.
Beaumont, Bonin de la Bonnière de 285.
Bebber, van 365.
Bechtolsheim. von Mauchenheim genannt 186.
Becker 149, 198.
Beckercken, van 146.
Becker(s) (Bäcker) 298, 299.
Beckmann 188, 437.
Bedoe 111
Beeck 42.
Beeck, van 315.
Eeeck, van der 62.
Beeckman 70.
Beekman 334.
Beem. van den 314.
Been '148.
Beest, van Heemskerck van 203
Beest, van Voorst van 203.
Begouën 193, 194.
Behncke 206.
Beieren 118, 140, 371, 372.
Beindorff 332.
Belegh 425.
Belten 72.
Belven, Bertolf alias 427, 432.
Belven, van 426, 427 *, 429.
Bemmel, van 42, 290.
Benne(n)broec (Bennenbroeke), van 84, 363-365 *.
Bennighoven 376.
Bennings 19
Bensinck 444.
Bentheim, zu 108.
Benthem, van 413.
Bentinck 196, 332.
Bentinck tot Schoonheten 41.
Bentzmann, de 192.
Benzlen 203.
Berchem 15.
Berckel, van 321.
Berenbach, van 69.
Berendrecht, van 354.
Bergen, van 370, 372, 373.
Bergh, heer van den 370.
Bergh, van den 59, 135.
Berghem 40.
Bergkammer 209.
Bergsma 196.
Beringer 334.
Berkhout, Teding van 434.
Berlandus (Barlandus) 289.
Berlaymont. van 140.
Bermuy, Dufresnay de 186.
Bernburg-Hoym, vorst van Anhalt- 125—127.
Berry, hertog van 119, 127.
Bert (, de) 164, 165, 169, 170 172, 178—180, 198, 199, 201.
Bertolf alias Belven 427, 432.
Besemer 339.
Best 334.
Bet 6.
Beth 145.
Bethmann, von 158, 159, 167, 174, 185-187.
Bettingh 72.
Beugum, van 339.
Beurden, van Schoonhoven van 199.
Beuren, van 42.
Beus 334.
Beusekom, van 289, 374.
Bevel 365.
Beverwaerde, van Vianen van 92.
Beyer, de 293. 420
Beyeren van Schagen, van 144
Beynhem (Beynnem, Beyn(h)om), van 33—47*, 102, 103.
Beynhem tot den (ten) Appelenburg, van 45-47.
Beynumte Wurdt, van 45.
Bichelaar, van de 327.
Bick 339.
Bicker (s) 442.
Bieberstein, von 53.
Bielen 278.
Biesman 313.
Bigot de Villandry 106, 108.
Eiragne, de 171, 182, 205, 437,
Birch 182.
Birck 209, 210.
Birlenbach 199.
Birnbaum 218.
Bisaccia, hertog van 140.
Bischoff 206.
Biscop 415.
Bistram, von 187.
Bittere, de 299.
Rixner 184, 209, 438.
Blaet 375.
Blaeu 336.
Blaew 375.
Blancher 40.
Blanchet 189.
Blanchy 159, 176, 193.
Blarickhorst, van 44.
Blatt 375.
Blauwhandt 147.
Bligh 161, 436.
Block (, de) 61.
Bloemendaal, van 41.
Bloemenvenne, van 95, 97.
Bloemesteyn, van 81.
Blois, de 333.
Blois genaamd van Bretagne, van 130, 138.
Blok 279, 385, 386, 401, 403.
Bloken 425.
Blomendaell, van 39.
Blondel-Larougery 176.
Blum 208.
Blyenbeeck, van * 69.
Bockema 388
Bockoop 40, 41.
Bockost, van der 80.
Bodeghem, van 64.
Bodmer 228.
Boelaert 108, 328.
Boer 286.
Boergogne 40.
Boers 71., 289. 443.
Boetticher 332.
Boetzelaer, van 204.
Boeye, Schuurbeque 52.
Bogaerdt, v. d. 331.
Bogg(h)e (Bugghe) 79, 80.
Boheis 40.
Bois, du 69.
Bois de la Saussaye, du (du Bois de Las(s)osay) 71.
Boissonny, Dugas de la 191.
Boitbergen 45.
Bok (, Reints) 281.
Bolhuis 289.
Bolingbroke, St. John 177, 178, 197, 438.
Bolman 282.
Bolten 376.
Bommel, van 335, 443.
Bommel, Ver(r)eyck van 334, 335.
Bommezijn 50.
Bon 194.
Bongaert, uyten 312.
Bongaerts 365.
Bongart(s) 312-314.
Bonin, von 183, 296, 207.
Bonin de la Bonninière de Beaumont 285.
Bonkhuysen 111.
Bonnard 195.
Bonnel-Labarthe 122.
Bonnet 210.
Bonninière de Beaumont, Bonin de la 285.
Bonstetten, von 185.
Boode 156 *-211, 328 *, 436—438.

Boonaert 441.
Boot 29, 30, 289, 290.
Booth (Boot., Bot) 373.
Bor 365.
Bora, von 289.
Borch, von der 333.
Borculo, van 410-412.
Borel 108.
Borgh (Burgk), van der 109.
Borgia 130, 137, 138.
Borgia, Lenzuoli genaamd 130.
Borgne de Kermorvan, le 122.
Borgnis 167, 172, 174, 175, 187—189, 437.
Borrebach 426.
Borselen, van 370.
Borski 156, 168, 172, 177, 195, 196, 203, 437.
Borssele(n), van 102, 107.
Borsselen van Vere, van 84.
Bos 41.
Bos, van den 40.
Bosch 71, 72, 188, 290, 291, 335, 336, 437.
Bosch, van 354.
Boschuijsen, van 329.
Bose, van 106, 174, 185.
Boshoven, de 29.
Boskamp(, van) 69.
Bosma 283.
Bosschaert 148.
Bot 416.
Bot (Boot, Booth) 373.
Bothe 332.
Bothenius 425.
Bothmer, von 196.
Bots 298.
Bouchorst, van der 142-144.
Bouchout genaamd van Boulaer, van 144.
Boudart, de 191.
Bouexic de Guichen, de 189.
Bouillerie, Roullet de la 175, 189, 190.
Bouillon, hertog van 131.
Boulaer, van Bouchout genaamd van 144.
Bouljé 48.
Bouman 200.
Bourblanc, du 190.
Boarbon 117, 118, 130, 333.
Bourbon-Busset, de 121, 122, 128, 133, 135-138, 141.
Bourbon-Montpensier, van 124.
Bourbon-Parma (Etrurië), van 117-144, 285, 372.
Bourbon-Sicilië 118, 119, 127.
Bourda 1166, 167, 172, 173, 436.
Bourgogne, van 145.
Bourgoing, de 189.
Bourgondië, hertog van 118, 130, 370, 372.
Bourguignon 106, 108.
Bourigaud Granpré 48.
Bouveron 207.
Bouvier de la Motte 211.
Bouwens 107, 336.
Bouwens van der Boye 329.
Boxmeer (van der Meer) 38.
Boxtel, van 414.
Boye, Bouwens van der 329.
Braake, ter 282.
Bradford, earl of 182.
Bra(ec)kel(l), van 37-41.
Bra(e)y (Brey), de 6—26 *, 104, 283, 284.
Bragança, hertog van 118, 120, 135, 137, 140.
Brakel, van 85, 86 *, 91, 95, 101, 192, 142-144.
Brakel van Kermestein, van 40.
Brakell, de Vaynes van 30.
Brandenburg-Ansbach, van 125.
Brandenburg-Schwedt, van 139.
Brandt 195, 203.
Brandts 434.
Branthoff 232, 234.
Brants 293, 365.
Brasser 345.
Brauw, de 201.
Breda, van 335.
Brederode, van 135, 370.
Breeckpot 108.
Brempt, van 39-41.
Brenneysen 109.
Brennwald 228.
Bretagne, hertog van 141.
Bretagne, van Blois genaamd van 130, 138.
Bretagne, Brosse dit de 141.
Breton 106.
Breuillac 210.
Brewaert, van 149.
Brey (Bra(e)y), de 6-26 *, 104 283, 284.
Brézé, de 129, 131.
Bricard 195.
Bridgeman 182, 205.
Brien, 0' 198.
Brienen, van 311—320.
Brienen van Guesselt, van 315.
Brienen van Ramerus, van 311 312, 315.
Briët 414. 415.
Brimeu, de 371, 373.
Brinckesteyn, van 290.
Brockerhof 299.
Broeck, van den 377.
Broek. van den 52.
Broek' d'Obrenan, van den 191.
Broekmans 322.
Broens 69.
Broich, von 108.
Bron de Vexela, le 198.
Bron(c)khorst, van 35, 38, 46, 47, 108, 135, 142.
Bronckhorst en Anholt, graaf van 371.
Bronner 332.
Brosse dit de Bretagne, de 141.
Brouwer 200.
Brouwer(, de) 312, 317.
Brouwer Ancher 178.
Brouwers 289.
Brownlow 161, 162, 436.
Bruandet 199.
Bruels 375.
Brugge(n), ter 42-44, 47.
Bruhns 173.
Bruins 106, 442.
Bruin(s) Slot (Bruinsslot) 442.
Bruins Slot, Hoogeboom 442.
Brunet de Rochebrune 180.
Brünings 332.
Bruns 109.
Brunswij (c)k, van 358—363.
Brunswijk-Celle, prinses van 125.
Brunswijk-Kalenberg, van 360.
Brunswijk-Luneburg, hertog van 124, 360.
Bruyn, de 147-149, 286, 295, 333.
Bruyn van Buijtewech, de 329.
Bruynink, Hamel 422.
Buchenbacker 50.
Buckhorst, van 143.
Budde 329, 333.
Bugghe (Bogg(h)e) 79, 80.
Buisson, de Roquette- 191.
Bujink 335.
Bultens 375.
Buol-Schauenstein, von 174.
Burck 52.
Burdet 195, 438.
Bureau 192.
Buren, van 37, 38, 46.
Burghout 201.
Burgk (Borgh), van der 109.
Burman 247.
Buscairt (Busschaert) 354.
Bush 208:
Busken 331.
Bussohaert (Buscairt) 354.
Busse, von 206.
Busset, graaf van 130.
Busset, de Bourbon- 121, 122, 128, 133, 135-138, 141.
Bustamente 184, 210.
Butkens 211.
Buys 24.
Buyten, van 354 *, 357, 358.
Buytendijk 379.
Buijtewech, de Bruyn van 329.
Bye, de 25.
Bylandt 247, 248.
Bijlandt, van 135.
Bylant, van 331.
Byler, van 413.
Bijleveld 172, 195.
Bijlsma 283.
Byvanck 334.

C

Calan, de la Lande de 190.
Calff (Kalf(f), Calven) 291 *—293, 337, 338, 416.
Calkoen 204.
Callonec, le 191.
Calmon 190.
Calonne de Courtebonne, de 121, 141.
Caluwaert 330.
Calvet 193, 194.
Camerick, van 423, 424.
Campaigne, de la 29.
Camphausen 188.
Canin Poperingen 419.
Canis 315.
Cannard van Hamelen 41.
Canneman 5.
Canova 208.
Canson, de la Lombardière de 191.
Cantor 389.
Canzius 293.
Capelle, van de 314.
Capellen 41.
Capelle(n), van 332.
Capet 117, 118.
Caravas, eomte de 141, 142.
Carayon-Talpayrac, de 192, 437.
Carenne 176. 192.
Carp 331.
Carpentier (, de) 419, 422, 423, 425.
Carre 355.
Carré 378.
Casado de Acevedo 135, 136.
Casado de Monteleone 135. 136, 138.
Casenave 160.
Casenave, de Lestapis- 167, 168.
Cassagne(s) de Beaufort, de 189.
Castelet, Lombard du 176.
Casteleyn 25.
Castell-Castell, van 126, 127, 135.
Caswell 208.
Cathelineau, de 189.
Cats, van 76.
Catwijck, van 98.
Cavalié 192.
Cayrouze 136.
Celeste 51.
Celle, prinses van Brunswijk- 125.
Certes 2 1 0 .
Cézac, de 192
Chadenier 194.
Chadoix (, de) 193, 438.
Chalmot, de 30.
Chalon, van 371.
Chamberlain 182.
Chambrier, de 185.
Changuion 49.
Chapel, de 191.
Chappell 198.
Chapuis 108.
Charentenay, de 189.
Charisius 3%.
Charlery de la Masselière 194.
Chasteau. du 8.
Chatelain 211.
Châtillon, du Plessis- 189.
Cibo 124, 130, 134.
Citters, van 196.
Civrac de Lorge, de Durfort- 189.
Claer, de 39.
Clamouse, de 296. 297.
Clare 178.
Claussen 210.
Clavareau 106.
Clément 207, 208.
Clercq, le 111.
Clermont-Tonnerre, de 132, 133, 141.
Cloppenborg 298.
Clouth (Kloet) 187.
Cluwen 376.
Coatpont, de 190.
Cocherel, de 121.
Cochius 331.
Cock, die 85.
Cock van Delwijnen, de 33, 35-37, 47.
Cock van Opynen, de 329.
Cocq 194.
Coehoorn (Coëhorn), van 293, 294.
Coehoorn van Houwerda 294.
Coeman 145.
Coenaes 279.
Coene(n)vis (Koenen) 8.
Coesvelt (Koetsveld), van 377.
Coets 431 *.
Coevorden, van 409-412 *.
Coddewey 109.
Colff (Kolff) 106, 286-288 *.
Collaert 288.
Conavaren 41.
Congreve 182.
Conrad 54.
Conradi 108.
Conring 109.
Coorde 51.
Coothen, van 294.
Coppens 330.
Corne, del 243.
Cort, de 327.
Coster van Voorhout 53.
Courrèges d'Ustou, de 192.
Cours-Gontaud, de 189.
Court van Krimpen, del 197.
Courtebonne, Calonne de 121, 141.
Cousin de Mauvaisin (Mauvoisin) 159, 191, 193, 436.

Couwers, 't 292.
Coye, van der 129.
Craborne 108.
Craeyvanger 180, 202.
Cramer von Baumgarten genannt von Knobelsdorff 184.
Cramm, von 128, 136.
Crane, de 52.
Crayenhorst, van 78.
Crayestein, (van den Woude) van 91.
Creke, van der 69.
Crell, van 36.
Creutz 331.
Croes 204.
Croissi, Rousseau du 258.
Cr011 313.
Croon, van der 29.
Crotti-Derossi di Costigliole 210.
Croy, van 140, 142.
Cruse 193.
Cruijf(f) 30, 31.
Cru(y)ninghen, van 83, 84, 95, 370.
Cruzy (et de Vauvillars), marquis de 132.
Culemborg (Cuylenburch, Culenborch) van 40, 63, 135, 329.
Cust 158. 161. 162. 166. 170—172. 181, 182, 264, 265, 436, 437.
Cuyck, van 363.
Cuyck van Mierop 332.
Cuyper, de 329.
Cuzol 193.

D

Daalen, van 50.
Daehne, von 179.
Daetselaer, van 314, 319, 320.
Daffréas 194.
Dagsburg, van Leiningen- 137.
Dalen, van 291, 292, 337.
Dam, van 183, 207.
Damade 194.
Damalvy Molière 48.
Damas 194.
Damme, van den 100.
Dammes 31.
Dannett 165, 166, 169, 170.
Dantuma 195.
Darblay 190.
Darlang 277-279.
Darnley, earl of 161.
Dasselaar 111.
Daun-Falckenstein, von 108, 110.
Davelaer, van 147, 148.
Daijmens 7.
Decamp 176.
Deckere, de 330.
Dedel * 67, 68, 311.
Dedel, Hudde * 68.
Dedem, van 412.
Degens 52.
Deinse, van 415.
Delen 41.
Delessert 1.85.
Delf, van 346.
Delmas de Grammont 192.
Delo 258.
Delties 8.
Denis 192, 194.
Denoix de Saint-Mare 193,
Derfelden, von 251, 254, 255.
Derossi di Costigliole, Crotti- 210.
Derx 279.
Desaulces de Freycinet 191.
Desbassayns de Richemont 194.
Desbuissons 295.
Desjeux 192.
Despaze 176.
Deurs, van 442.
Deutecom, van 328.
Deutgen 108.
Deuvervaerde, van 97.
Dever 364 *.
Devès 193.
Devsen. van 34.
D'hont '283.
Diel 334.
Diemen,, van 293.
Diemerbroeck, van 424.
Diemont 164., 203.
Diest, van 112.
Dieten, van 45.
Dietrich, de 293.
Dieuleveut, de 190.
Dillenburg, van Nassau- 135.
Dissel, van 55.
Doden 109.
Doedenborch, van den 63.
Does van der 79, 80, 97, 151.
Doetinchem, van 43, 142, 143.
Doetinchem de Rande, v. 329
Do(e)yenberg 63.
Do(e)yenburch, van 62, 63.
Doeys 62.
Doffegnies 281.
Doirnick, van 88.
Domin-Petrussewicz, von 206.
Dompseler, van 103.
Domselaar, van 290.
Donada 208.
Dongen, van 280, 286.
Donia 388.
Donraat (Donraad) 443.
Doornick (, van) 90, 315, 353.
Doorninck, van 317, 318.
Dop 334.
Doria 359, 360.
Dormhagen, van 8.
Dorn, van 35.
Dornenburch, van 45.
Dorpe, van de(n) 80, 82, 364.
Dorselaer, van 107.
Dort(h), van 36, 135, 329.
Dortmon(d) t, van 415.
Doa 339.
Driehuysen 379.
Driessche, van den 107.
Drosten 41
Drucker 289.
Drunninck 42.
Drunning 44.
Druten, toe 36.
Dryell, van 37.
Drijvers, 418, 425.
Dücker 333.
Dudenborch, van 63.
Dufau de Felzins 191, 192.
Dufresnay de Bermuy 186.
Dugas de la Boissonny 191.
Duivenbode, van Leeuwen van 379.
Duker 83, 95, 96, 99, 164, 165, 169, 170, 180.
Dulck 389.
Dulcken, van 365.
Dun, van 324.
Dungen, van den 413.
Dupeyron 194.
Dupuy 191
Durand de Ramefort 191.
Durfort-Civrac de Lorge, de 189.
Dürsteler 228.
Dussen, van der 146.
Duterieus 39.
Duvenvoirde, van 56-60, 78—80, 94, 95, 100.
Duyn, van der 142-144.
Duyst van Voorhout 329.
Duyven, van 61.
Dijck, van 16.
Dijcke, van den 129.
Dyckerhoff 189.
Dystelweert 26.

E

Ebbenhout 178, 198.
Ebeling 106.
Ecclesia, de 359.
Echten, van 409-412 *.
Eck, van 34, 35, 37, 38, 45—47. 319.
Eck van Teisterbant 40, 41.
Edel, d' 311.
Edwards 204.
Eeghen, van 159, 196.
Eelkens 8.
Eerde, van der 325.
Eeuwick, van 312, 313.
Egberts 71, 72.
Egerton 182.
Egerton Wood 281.
Eggairt 100. 102.
Egger 95, 221, 235.
Egidius 195. 196., 438.
Eglène 207.
Egmond(e), van 76-78, 85, 135 137, 139, 140, 370, 371, 439.
Egmond (van Merenstein), van 149-152.
Egmond bijgenaamd Stoutkind, van 150.
Elboeuf, van Lotharingen- 132.
Elias 245.
Elphinstone (Elviston) 426.
Elsen 374.
Elsevier 426.
Elss, van 39:
Elviston (Elphinstone) 426.
Ely (von Ely) 159, 172, 173, 177, 182, 183, 205, 206, 437, 438.
Emmius 109, 332.
Ende, van den 106.
Engelen 38, 315, 316.
Engels 175, 188.
Engelsdorp 234.
Enghe, uten 95.
Engwiler 231, 232.
Enschedé 335.
Ensink 316.
Epkenius 425.
Ervervelt, van 337.
Ervine 437.
Esch, van 286.
Esclapon, Ravel d' 190.
Escoubleau de Sourdis, d' 132.
Estamoes. d' 189.
Estang, de l' 141.
Este 124, 130, 133.
Estrées (de Beaufort), d' 129, 132.
Eswiller, van 290.
Etten 40.
Etten, van 334.
Evèn, Adam- 342-344.
Everards (Everhars) 419.
Everdingen, van 25.
Everhars (Everards) 419.
Everharts 431.
Everts 201, 438.
Exshaw 194.
Eyckholt 330.
Eyll 37.
Eynatte 41.
Eynde, op 't 262.
Eijsvelt 69.

F

Fabricius 108, 109, 332.
Fabritius 14.
Fabritius, de 106.
Falckenstein, von Daun- 108, 110.
Faluère, le Fèvre de (la) 122, 285.
Famars Testas, de 342.
Faré 190.
Farnese 117, 129.
Fassbach 184.
Fassbender 206.
Faucher 108.
Fauël 55.
Fauquet-Lemaître 185.
Fay 188.
Fea 51.
Feaver 197.
Febre (Februard), le 7, 8.
Feichter 51.
Feitama (Feytama) 290, 291, 335, 336.
Feltz, van der 204.
Felzins, Dufau de 191, 192.
Fernandes 296.
Ferrand, de 21.
Ferraris, de 243.
Ferrier, de 66.
Fetmenger 338.
Fèvre de (la) Faluère, le 122, 285.
Feytama (Feitama) 290, 291, 335, 336.
Fierlant, de 330.
Fischer 229, 234.
Fitzherbert 372.
Flaum 430.
Fledderus 306.
Flines, de 291, 336, 395.
Flinsch 185.
Flodorp 40, 41.
Flodorp (de Glabbeek), van 250, 251, 254, 255.
Florison 385, 403.
Florison, Hettinga Tromp 385.
Foeyt 61-63.
Folkes 161.
Fontaine 167.
Foreest, van 76, 95, 151, 295.
Forest, de 334.
Formon 202.
Foucault, de 175.
Fourmestraux, de 295.
Foussat 177, 194.
Fox 197.
Foycken 26.
Foykiaens 95.
Francis 197.
Francq 249.
Frankot 249.
Frankrijk (en Navarra), koning van 117, 119, 123, 129-131, 133, 138, 141.
Fremeri, von. 331.
Fresneau 334.
Frey 208.
Freycinet, Desaulces de 191.
Frie 110.
Fries 415.
Frisching, von 185.
Fry 223
Fulach, von 222.
Fullenius 293.
Funcke, von 197.

Fundter (de Bauchène) 179, 199, 200, 438.
Fürstenberg-Heiligenberg, van 139.
Fussen 208.

G

Gaghelberch, van 95.
Gale (Galee) 337, 338.
Galjaert (Galiart) 8.
Gallas 279., 280.
Gallé 292.
Galouzeau de Villepin 192.
Garay y Agudo, de 175, 176, 193.
Garden, van 334.
Gasjinet 289.
Gauguin 331.
Gaure, graaf van 130, 138.
Gautier 122.
Gave 40.
Gavre, prins van 140.
Géant 210.
Géant-Houel 210.
Gedern, van Stolberg- 138.
Geer, de 181, 204, 331, 438.
Geest, van der 306.
Geitel 52.
Gelder 40.
Gelder, Vries van 337, 338.
Geliot 191.
Gelmer 143.
Gelre, hertog (graaf) van 137, 138, 370, 439.
Gemmicke 106.
Gendt, Merkes van 201.
Genst, van der 129.
Gent, von 299.
Gent(h), van 37, 43, 46.
Génuyt de Beaulieu 194.
Gérard 193.
Gésincourt, de 189.
Geurts 71, 72.
Gevel, van 377.
Gheldolf 95.
Gheykiaens 95.
Ghiesen 37.
Ghistelle, van 86.
Gibbons 172.
Gieler, van der Noot de 166.
Giesen, van 43.
Gildemeester 195, 196.
Gillis 107.
Giomo 210.
Girard 437.
Gissot 106.
Glasbergen 379.
Glaude 8.
Glavimann 286.
Gleichen genannt von Russwurm, von 188.
Glockmann, von 288, 289.
Gloucester, van 142.
Glücksburg, huis 331.
Glymec, van 369 *, 370.
Gobelius 313.
Goch, van 42.
Goertz, von 110.
Goes 201.
Goes, van der 106, 328.
Goethe 331.
Goldschmid(t) 300.
Golingh 22-25.
Goll van Franckenstein 195.
Gondrin, Pardaillan de 133.
Gonod, Maillant- 192.
Gontaud, de Cours- 189.
Gonzaga van Nevers 124.
Goor, van 142, 143.
Görds 376.
Gorgue de Rosny, de la 189.
Gori 52.
Gorter 112.
Gosner 207.
Gosselin 208.
Gossner 438.
Götterswick, van 267-269, 271--273.
Goudoever, van 290,291, 294, 339, 444.
Gouffier de Boisy, de 141.
Gouffier (de Caravas) 141.
Gouffier (de Rouannais), de 138, 141, 142.
Gouffier de Thois, de 141.
Gourd 122.
Gourlez de la Motte 190.
Gouwer, de 363.
Goyen, van 15.
Goyer, de 426.
Graafland (van Schotervlieland), Hooft 196, 203, 204.
Graça, da 55.
Gracht, Rommerswael dit van der 328.
Graen 330.
Graft (Greve), van 313.
Grammont, Delmas de 192.
Grandidier 106, 332.
Granpré, Bourigaud 48.
Granpré Molière 47-55 *.
Graswinckel 434.
Grebber, d(i)e 15. 25, 91.
Grebel 228.
Greef, de 278.
Greef, die 45.
Greeuw 281.
Greifenstein, van 270, 271.
Grenédan, du Plessis de 190.
Grenet, de 66.
Gresshoff 333.
Greve (Graft), van 313.
Grieken (Gryeken), van 81, 99.
Griesheim, von 166, 173, 184, 209.
Griffin 198.
Grimm 333.
Grimm, von 187.
Gripskercken, van 377.
Groenhout 104, 105, 339.
Groensfeld(s) (Groenveldts) 298, 299.
Groot 31.
Grootveld, van 413.
Grosholz 110.
Grothe 179.
Groubert 249.
Grunelius (, von) 187, 196.
Gualtheri 293.
Guérard 191.
Guesselt, van Brienen van 315.
Cuestier' 177.
Guibert 159.
Guibert, Vallet de Villeneuve, 159, 180, 189, 190, 202.
Guichen, Bouexic de 189.
Guiffard 192.
Guilhou 192.
Guiraud, de 191.
Guitton 241-264 *.
Guldewagen 25.
Gurcom, van 323, 413.
Gute 374.
Guyot 106.
Gyldensteen, Huguetan van 135 136.
Gijskens 28.

H

Haak 279.
Haan, de 290.
Haaren, van 199, 323.
Haastert, van 200.
Habsburg, van 118, 129.
Habsburg-Lotharingen 118.
Hachenburg, van Sayn- 125.
Hac(k)fort, van 36, 39, 311, 317.
Hadamar, vorst van Nassau- 371, 439.
Haeck 61.
Haeften, van 195.
Haemstede(n) (en Moermont), van 86.
Haen alias Le Cock 108.
Haentjens 53, 333.
Haerlem, van 76, 77.
Haes, de 516, 317.
Haesbaert 110.
Haex 55.
Hagen van der Heuvel, van der 255.
Halder (Halter) 217-240 *, 289.
Halder von Mollenberg 219, 237 *.
Halinc 16.
Halmale, van 329.
Hals 25.'
Halter (Halder) 217-240 *, 289.
Ham. de 228.
Ham; van 329.
Hamel 417-426.
Hamel Bruynink 422.
Hamel, van 422.
Hamelen, Cannard van 41.
Hamelenberch, van 321.
Hamelman 111.
Hamilton 69.
Hampe 282.
Hamstra, van Woudenberg 200.
Hanau-Münzenberg, gravin van 123.
Hangest d'Yvoy, van 197.
Hardenbroek (van Lockhowt), van 204.
Hardenbrook 334.
Harderwijck, van 61, 62.
Harderwijk 41.
Haringhs 391.
Harloff 279.
Harmeyer 439.
Harris 103, 179.
Harstel 41.
Hartcamp 378.
Hartung 175.
Hartij 69.
Hartzuijker (Hartzoekers, Hartsoecker, Hartesuquer, Artesucar, Martefocher. Startefocker enz.) 295—298.
Hattem, van 377, 443.
Hatthem, van 36.
Hattum. van 377.
Hattum' (Hattem), van 413 *.
Hautecloque, de 189.
Hauterive, d' 333.
Have, van den 46.
Haye, Achard de la 189.
Hayenga 299.
Hecke 168.
Hecking 329.
Heda 16, 24.
Heemskerck van Beest, van 201.
Heemskercke. de 76.
Heemstra 71.'
Heerdt, van 39.
Heerman 86, 147, 148, 151.
Hees, van 19.
Hegt, Noordhoek 51.
Heilgers 376.
Heiligenberg, van Fürstenberg- 139.
Hein 175.
Heine 199.
Heiniger 206.
Heinsius 24, 332.
Heise 207.
Heitkamp 210.
Helder 279.
Heldemier 252.
Helfrig Raket 71.
Hell, van der 39.
Helle 196.
Hellmann, von 206,
Helmeich 189.
Heloma, van 199.
Hemert, van 36, 37.
Henckel 279, 280.
Henegouwen (en Vlaanderen), graven van 118, 138, 141.
Henning 29.
Herchio 41.
Herff 183, 207.
Herfst 281.
Herlyn 69.
Hermann 184, 208.
Hermite, l' 68.
Hert, van 378.
Hertaing de Marquette, de 66.
Herwaarden, van 440, 441.
Herwinen, van 97.
Hesdin 40.
Heshuysen 294.
Hettinga, van 383—409.
Hettinga Tromp (, van) 383-409.
Hetting Tromp Florison 385.
Heubes 110.
Heumen, van 319.
Heusch 108.
Heusch (Hoesch) 426, 427 *, 432.
Heuvel, van den 255, 443.
Heuvel, van der Hagen van der 255.
Hey 315.
Heybroek 196.
Heyde, van der 9.
Heyden, van 142, 143.
Heyden, van der 25, 293, 337, 379.
Heyder (, von) 174, 186.
Heyder, Arledter genannt 174.
Heyman 53.
Heijningen, van 178.
Heyningen, Kits van 55.
Heytmeyer 335.
Hillensberg (ch) , van 426-436 *.
Hillensbert 435.
Hinckema, van 293.
Hippisley 169, 178, 197, 438.
Hirzel 228.
Hittinga 388.
Hocbet de Quénetain 190.
Hoeff (van Kriekenbeeck), van der 329.
Hoehne 187.
Hoek (Houck), van den 285, 286.
Hoelands 415.
Hoencoop 290.
Hoeren 209.
Hoesch (Heusch) 426, 427 *, 432.
H(o)euf(f)t 435.
Hoevenaar 286.
Hoeij, van 289.
Hoey Smith, van 177.
Hoezer 280.
Hofmeister 228.
Hohenlohe-Bartenstein, van 137.
Hohenlohe-Langenburg, van 120, 127, 130, 135, 136, 138, 140.
Hoikens, van 'der 69.
Holda 243.
Holenia 186.

Holland 182.
Holland en Henegouwen, graven van 118, 138, 141.
Hollander 404.
Holle 55.
Holtappel 38.
Holzhalb 228.
Homan, Linthorst 197.
Hommema 388.
Honard, von 300.
Hondebrink 282.
Hoochmeulenvelt 147.
Hooft 145 *, 147, 281, 336.
Hooft Graafland (van Schoter-Vlieland) 196, 203, 204.
Hooft van Huysduynenn 145 *—149.
Hoogeboom Bruins Slot 442.
Hoogstraten, van 65, 325.
Hoop, van der 106.
Hoorn 50.
Hoorne, graaf van 370, 373.
Hoorne, graaf van Horn alias, 370.
Horlock 159, 169, 177, 183, 197, 205, 436438.
Horn alias Hoorne, graaf van 370.
Horn, van den, 24.
Horn, van der 25.
Horne 29.
Hornes, van 142.
Hornes-Houtkercke, van 139.
Horst, van der 61, 62, 296, 297.
Horst (Humt), van der 81, 99.
Horstmanshoff 283.
Hottinguer 185.
Houbolt 442.
Houck (Hoek), van den 285, 286.
Houel 173, 174, 184, 210.
Houel, Géant- 210.
Housléy 210.
Houtkercke, van Hornes- 139.
Houtman 110.
Houtten, van 296.
Houwerda. van 293.
Houwerda; Coehoorn van 294.
Hovell, van 39.
Hoverden, te 27.
Hoym, vorst van Anhalt-Bernbung- 125-127.
Hoytema, van 198.
Huchtenbrouck, van 151.
Hudde Dedel * 68.
Huesden, van 62, 63.
Huguetan (van Gyldensteen) 135, 136.
Huigen 325.
Huinink 441.
Hullu, de 330.
Hulstkamp 208.
Hulten, van 290.
Hume of Manderstone 332.
Humières, d' 191, 437.
Hunckemöller 333.
Hünerwadel 222, 236, 239.
Hurst (Horst), van der 81, 99.
Huyck 334.
Huydecoper 204, 255.
Huygens 25.
Huysduynen, van 145 *.
Huysduynen, Hooft van 145 *-149.
Huysen, van 334.
Huysum, van 15.
Hylconides 395.

I

Idstein, von Nassau- 109.
Inval, Roussel d' 171.
Irgens 442.
Isenberg, van 267.
Isenburg, Altena 268, 274.
Isendoorn, van 36, 441.
Ittersum, van 306.

J

Jackson 179, 199.
Jacquet 163.
Jager 334.
Jager, de 283, 379.
Jamin 108.
Jannink 52.
Jansze 162.
Janszonius 109.
Janvier 108.
Jonchay, Sarton de 189.
Jones 205.
Jong, de 293, 401, 404.
Jong Schouwenburg, de 203.
Jong, van Zijll de 279.
Jongbloedt 32.
Jonge. de 279.
Jonge' van Ellemeet, de 197.
Jongh, de 22-25.
Jorgena 300.
Josipovici 52.
Judenkop, Strijdthagen genaamd * 436.
Jung 186.
Jut 415, 416.

K

Kahle 278.
Kalenberg, van Brunswijk- 360
Kalf(f) (Calff, Calven) 291 *-293, 337, 338, 416.
Kamp, van 19.
Kanters 19.
Kappen, van 276-283.
Kater, de 335.
Katrijn 80 *.
Kaulbach 184.
Kayser 203.
Keaty 198.
Kelder, van de 64, 66.
Keldermans 376.
Kelly 331.
Kengen 201.
Kennedy 180.
Keppel 41.
Keppel, van 380.
Keppelfox, van 299.
Kerckhof, van den 42.
Kerens 329.
Kerkwijk, van 199.
Kermorvan, le Borgne de 122.
Kéroualle, Pennancoët de 138, 141.
Kerret, de 122.
Kerret de Quillien, de 285
Keteltas 334.
Ketteler, von 331.
Keuchens 374.
Khevenhüller, van 137.
Kiene 281.
Kies van Wisse 25.
Kieser 223, 233, 234.
Kilian 106.
Kimman 325.
Kinen 185.
Kinschot, van 180.
Kirchberg, burggravin van 125.
Kits van Heyningen 55.
Kivit (Kijvijt) 298, 299.
Klatt 379.
Klaver 338, 377.
Kleef, van 331.
Klein 186, 334.
Klinker 376.
Kloet (Clouth) 187.
Kluifhoofd 295.
Kluytenaar 200.
Kluijters 286.
Knapen, van 165.
Knesebeck, von dem 196.
Knipscheer 110.
Knobelsdorff, von 184.
Knobelsdorff, Cramer von Baumgarten genannt von 184
Knyff 22.
Koekkoek 53.
Koenen (Coene(n)vis) 8.
Koetsveld (Coesvelt), van 377.
Kok, de 439.
Kol 7.
Kolff (Colff) 106, 286-288 *.
Kolff von Vettelhoven * 288.
König 208.
Koning 283.
Koning, de 289.
Kool 334.
Koopmans 406.
Kopetzky 183.
Koppen 208.
Kort, die 27.
Kouwen 286.
Kraaijenoord, van 281.
Kraft 110.
Kramers 10.
Kraut 210.
Kreefft 45, 319, 320.
Kriekenbeeck, van der Hoeff van 329.
Kriex 243, 244.
Kroesen 338.
Kronenberg 329.
Kruiningen, van 331.
Krupp von Bohlen und Halbach 330.
Kuder 208.
Kullrich 206, 207.
Kun 334.
Kun(t)z 223, 234.
Kuyc (Kuik), van 107.

L

Laan 306.
Laar, van de 439, 440.
Labarthe, Bonnel- 122.
Laborde-Lassalle, de 192.
Labouchere 48, 196.
Ladage 329.
Ladenburg 187.
Laderer 220.
Laer, van 16.
Laerhoven, van 321, 324, 414.
Lagelouze 190.
Laher, von 298.
Laing, de la 331.
Lake, Zoute de 66.
Lalaing, de 65.
Lalande 193.
Lambel, de 189.
Lambrechtsen 196.
Lamotte d'Argy 189.
Lampe 210.
Lamsweerde, van 61-63.
Lande de Calan, de la 190.
Lande, van de 179.
Landmesser 376.
Landré 106.
Lang, de 293.
Lange, de 25, 289.
Langenburg, van Hohenlohe-120, 127, 130, 135, 136, 138, 140.
Lange(n)c(h)ruijs, (van del(n)) (Langhen Cruijs) 322, 323.
Langerhorst 55.
Lannoy, de 6, 7.
Laparre de Saint-Sernin, de 192.
Lapasse, de 192.
Larougery, Blondel- 176.
Lassalle, de Laborde- 192.
Lassus 194.
Laurière. de 189.
Lauter 209.
Lauw, de 324, 414.
La(u)wick, van der 35-37, 318.
Lavalley 189.
Lazerme de Lon, de 191.
Lebret 294.
Leck, van de 107.
Leck, van der 63.
Lecke, van der (van de Lek) * 56, 58, 102.
Le Cock, Haen alias 108.
Lecomte' 195.
Leefdael, van 40, 41.
Leembruggen 111.
Leers, von 206.
Leeuw, de 322, 323, 414.
Leeuwen, van 280.
Leeuwen van Duivenbode, van 379.
Leeuwenburgh 208.
Lefebvre 343.
Lehalleur, Pepin- 192.
Leiningen-Dagsburg, van 137.
Lejeune 330.
Lemaître, Fauquet- 185.
Lemker 378.
Lemmens 376.
Lennep (, van) 37, 46, 426, 431, 433 *.
Lens, van 140.
Lenzuoli genaamd Borgia 130.
Lepper 106.
Leroy 205.
Lestapis, de 158-160, 167, 168, 172, 175-177, 189-194, 202, 436, 437.
Lestapis-Casenave, de 167, 168.
Leszczynski 134.
Lévaque, de 192.
Levé 185.
Lewis 196.
Ley 37.
Leyden, van 76, 78, 80.
Leyder 199.
Leyendecker 294, 416.
Leyendeckers 315.
Leijer, de 325.
Liens 293.
Lier, van 40.
Lievens 7.
Ligne, de 63.
Ligne-Arenberg, van 139.
Lignières, de 191.
Limburch, Servaes van 244 *, 245.
Limburg, graven van 266—276.
Limburg gen. Snycke, van 270, 271.
Limburg, von 108, 110.
Limburg Stirum, van 130, 137, 196, 197, 203, 266-276.
Limburgh, van 208.
Linckers 179, 200.
Linde 335.
Lindemans 106.
Lingeman 111.
Lintelo. van 143.
Linthorst Homan 197.

Lippe (-Biesterfeld), graaf (prins) van 127, 128, 135, 136 138.
Lissauer 281.
Livingstein 334.
Lobbrecht (Lobberch), van 31 443.
Löben, Sels van 203.
Lobkowitz, van 139.
Lochem, van 180.
Loemel, van 107.
Loenen, van 149.
Lohoff 329.
Lohse 175.
Lombard du Castelet, de 176.
Lombardière de Canson, de la 191.
Lommetsum, van 147, 148.
Lon, de Lazerme de 191.
Lonlay de Villepail, de 121.
Loon, van 177, 196, 197.
Loors 7.
Loots 321.
Lordat, de 121, 141.
Lotaix 211.
Lotharingen, van 118, 129.
Lotharingen-Aumale, van 130, 131.
Lotharingen-Elboeuf, van 132.
Lotharingen, Habsburg- 118.
Lotharingen-Mercoeur, van 132
Lottum, van 326.
Lourens 289.
Lovenich, van 108.
Löwenstein-Wertheim-Rosenberg, van 120, 130, 135, 137, 140.
Löwenstein-Wertheim-Virneburg, graaf van 126.
Loymans * 29.
Lucca, hertog van 117, 119, 127 129, 134.
Luden 159, 164, 170, 172, 180, 181 195, 202—204.
Lüdinghausen, van 273.
Luerssen 198.
Luneberg, hertog van Brunswijk- 124, 360.
Lupers, Teissen genaamd 374.
Luther 288, 289.
Lüttger 329.
Lutz 183, 208, 438.
Luxemburg, prins (groothertog: van 118, 128.
Lycklama à Nijeholt 255.
Lynden, van 45, 71.
Lynden van Lunenburg, van 255
Lynden tot den Musschenberg van 312.
Lyssow 168, 170, 178.

M

Maas 289, 414.
Maclean 338, 373, 374.
Mader 333.
Madrid, hertog van 333.
Maelstede, van 86.
Mahu 306.
Maier 3 3 1 .
Maigre 208.
Mailland-Gonod 192.
Mailly, de 121, 144.
Maître 194.
Malburch 37.
Malburg, van 38, 47.
Maletta 192.
Malherbe 108.
Malsen, van 45.
Maltzahn, von 187.
Maly de Tenet 193.
Mandere, van der 342.
Manders 331.
Mannings 203.
Marcellus, de 192.
Marchie Sarvaas. du 200.
Marck(e), van der 83, 87, 100, 131, 135, 137, 140.
Marcotte de Quivières 192.
Mareschal de Bièvre 202.
Marignat de Vercors 184, 210.
Marille, de 41.
Marinus 378.
Maris 334.
Marle, van 198.
Marlier 69.
Marot 5.
Marraud 190.
Marselis 22, 25, 109, 442.
Marssum, van 72.
Martherus 415.
Martin 164. 167. 168.
Martin de Boudard 437.
Martijn 443.
Marijqon 320 "-327, 413, 414.
Massa (en Carrara), hertogin van 124, 130. 134.
Masselière, Charlery de la 194.
Massol de Colonges, de 132.
Mastricht, van 109.
Matenes(se), van 89, 90, 93-95.
Mathourné 241—264 *.
Mauchenheim genannt Bechtolsheim, von 186.
Maucler, von 185, 186.
Maugras 194.
Maulévrier, graaf van 131.
Maurik, van 69 *, 415.
Maurin de Brignac 192.
Maussabré, de 191.
Mauvaisin, Cousin de 159, 191, 193, 436.
Maxwell 194.
May 188, 437.
Mayhew 169.
Maykens 36.
Mayor 71.
Meaden 51.
Méallet de Fargues, de 189.
Mechelen, van 67.
Mecklenburg 128.
Medici, de 130.
Me(ec)keren, van 34, 35, 37, 39, 45.
Meeden, von der 299.
Meelen 285.
Meenen 376.
Meer, van der 354.
Meer; van der (Boxmeer), 38.
Meeren, van der 441.
Meerh, van 40, 41 *, 44, 47.
Meerlant, van 245.
Meersch, van der 415.
Meersen, van 43, 428.
Meerten (, van) 40, 41.
Meerwijck, van 418.
Meesters 385, 404.
Meesters, Tromp 385, 404.
Meeverden, van 54.
Méhérenc de Saint-Pierre, de 191.
Meinertzhagen 181.
Meintaye, Picot de la 254, 255.
Meissner 281.
Meister 45.
Melander 109, 331.
Melissant, van 355.
Mellenthin, von 206.
Merckens genaamd Ritzen 376.
Mercoeur, van Lotharingen- 132.
Merkens 375, 376.
Merkes van Gendt 201.
Merkus 294.
Merode, de 330.
Merode, van 139.
Mertens 261-264.
Mertz 200.
Merum Terwogt 112.
Meuer 280.
Meulen (Molen, Moelen), van der 289.
Meulen, van der 443.
Meulengracht 331.
Meunier 106.
Meurs 29.
Meurs, van 32.
Mey, van der 296.
Meijden, van der 322, 325.
Meyer 223, 298, 329.
Meyer, de 19.
Meyer, von 174.
Meyere, de * 67.
Meyerhans 208.
Meyjes (, Posthumus) 53, 389.
Meijlema 389, 382.
Meynard, de 190.
Middelman(s) 430, 435.
Middleton 162, 281.
Mierlo, van 51.
Mierop, Cuyck van 332.
Milan (Visconti), de 241-264 *.
Mildmay, St. John- 177.
Millegen, van 439, 440.
Millet 210.
Millinck 38-41 *, 42, 46, 47.
Millingen, van 420, 421.
Minoret 202.
Misha ((de) Missha, Missa) 89.
Misligh 32.
Modé 424.
Modena, prinses van 119, 127.
Modena (en Ferrara), hertog van 124, 130, 133.
Moelen, van der 34, 314, 419.
Molen (Moelen, Meulen), van der 289.
Moens 107.
Moermont, van Haemstede(n) en 86.
Mol 423.
Mol, de 144,
Molen, van der 204.
Molen (Moelen, Meulen), van der 289.
Molière 164.
Molière, Damalvy 48.
Molière (, Granpré) 47-55 *.
Moll 374, 404.
Moller 299.
Møller 183.
Möllerud 196.
Mollinger 197, 200.
Moltke, von 187.
Molijn 16.
Mom 41, 42, 44.
Mombeeck 40, 41.
Mommers 108.
Monfort, van 108.
Monfour de la Montagne 334.
Monsantofils 415.
Montauban, Thirion- 195.
Montbel, de 192.
Montbrun, de Pins- 191, 193.
Montespan, de 129, 133.
Montfoort, van 69 *, 142.
Montmorency, van 29, 141.
Montmorillon, de 130.
Montpellier, de Roll- 191.
Montpensier, van Bourbon- 124
Montpeyroux, de Roquefeuil-, 194.
Moorman 283.
Moors 431.
Mooyaert 71.
Moreau 189.
Morlet 232.
Morren 330.
Morselaer, van de 414.
Moss 181, 437.
Mosselaer, van de 326.
Motte (Mottius) 69.
Motte, Bouvier de la 211
Motte, Gourlez de la 190.
Moulin, du 299, 300.
Moy 148.
Moyaert 15.
Muguet de Varange 170, 172,180, 190, 202.
Muller 111.
Müller 187, 233.
Mulraet 22-24.
Munster, van 337.
Munter 42., 317.
Münzenberg, gravin van Hanau- 123.
Muralt. de 204.
Musch' 50.
Musius 345.
Mutius, von 185.
Mutijes (Nieszen, Nussjes) 339.
Muyden, van 339, 426.
Muyderman 306.
Muys 354 *, 356.
Muyssart 68.

N

Naaltwijck, van 21, 79, 80, 87, 89, 91, 102.
Naber 329.
Nachtigall 188.
Nagtegaal 286.
Nanning 208.
Nantois, de 189.
Narbonne-Pelet, de 121.
Nassau 40, 63-67, 123, 124, 126, 127, 371.
Nassau-Dillenburg, van 135.
Nassau-Hadamar, vorst van 371, 439.
Nassau-Idstein, von 109.
Nassau, van Oranje- 125.
Nassau-Saarbrücken, gravin van 126, 135, 138.
Nassau-Siegen, van 63, 66, 371, 439.
Nassau-Usingen 109.
Nassau (-Weilburg), van 109, 125.
Nassau-Weilburg-Saarbrücken, van 135.
Nauta 306, 401.
Navarra, koningin van 117. 138.
Nazare-Aga 190.
Nederlanden, koning der 128, 136, 139.
Nederveen, van 286.
Neeb 331.
Nemours, hertog van 130, 132.
Neu, de 169.
Neukirchen gend. Nyvenheim (, van) 5, 331.
Neumann 208.
Nicola 201.
Nicoul 210.
Niemeyer 106, 169.
Niepoort, van der 426.
Nieszen (Nussjes, Mutijes) 339.
Nieuwenhuijse 279.

Nisbeth 291, 336.
Nispen, van 144.
Nivière 193.
Nix 329.
Noirtich, van 59.
Nole, de 7.
Noordhoek Hegt 51.
Noordijck, van 143.
Noordijk 325.
Noort, van 164, 165, 208.
Noot 313.
Noot, van der 142-144.
Noot de Gieler, van der 166.
Nooy 71, 72, 300.
Norde, van 331.
Nordell 51.
Norrets 40.
Novion, Potier de 133.
Noyen (van Oyen) 324.
Nussjes (Nieszen, Mutijes) 339.
Nyewaal van Rijnestein, van 413.
Nijvenheim, van 35.
Nyvenheim, (van) Neukirchen genaamd 5, 331.

O

Obrenan, van den Broek d' 191.
Oel (Ohl, Oul, Ouhl), van (von) 374-376.
Oem van Wijngaarden 66, 359.
Oetgens van Waveren Pancras Clifford 198, 438.
Off 208.
Ogden 165.
Ohr (Oel, Oul, Ouhl), van (von) 374-376.
Oillaerts 337.
Oisterwijck, van 79, 96.
Ojemann 109.
Oldenbarnevelt. van 21.
Oliveira, de 296.
Oly van Velsen 295.
Ommeren, van 45, 70, 71, 148, 314, 319.
Oort, van 377.
Oostenrijk (-Este), aartshertog van 118, 119, 124, 127, 129, 134, 339.
Oosterhout, van 286.
Oost Friesband, van 66, 333.
Oostland, van 70.
Oostrum, van 306, 374.
Opmeer 146.
Oppedijk 385, 403.
Oppedijk, Tromp 385.
Oppler 206.
Oranje, prins van 109, 124, 144, 295, 333, 369, 371.
Oranje-Nassau, van 125.
Ordan, de la Roque- 189.
Orléans, hertog <prinses) van 118, 123, 129, 133.
Ormea 243.
Oschwald 221, 222.
Osseman 281.
Ott de Vries 54.
Oudewerve, Zeeman genaemt van 359.
Oudshoorn 201.
Ou(h)l (Ohl, Oel), van (von) 374-376.
Outgers(z) 145. 146.
Overbeeck (Overbeeq), van 323.
Overdevecht, van 144.
Overmeer, van 426.
Overschie, d' 329.
Overvaert, van 78.
Overvest. van 354.
Overvoerde, van 150.
Overwater 295, 373.
Overzee (, van) 401, 406.
Oyen, van (Noyen) 324.
Oyenbrugge, van 143, 144, 328.
Ozouville, d' 194.

P

Pabst (Paaps, Paabst) 152.
Pacheco 135.
Padbrué 16, 17.
Padbrugge 443.
Paedts van Santhorst 329.
Paens 286.
Paets 352.
Pagniet, de 40.
Pajot 191.
Pallandt, van 197.
Palts, van de 118.
Palts, keurvorst (prinses) van de 124-126.
Pancras Clifford, Oetgens van Waveren 198, 438.
Pantaleon 328.
Pardaillan de Gondrin. de 133.
Paré 52.
Parland 40.
Parma, hertog (prinses) van 117 -119, 127, 129, 134, 135.
Parma (Etrurië), van Bourbon- 117-144, 285, 372.
Parteymüller 186.
Paulsiek 208.
Pauwen 330.
Pavortt. van de 42.
Payne 161, 162.
Redrelli, de 187.
Peereboom 416.
Peiffers 332.
Pelet, de Narbonne- 121.
Pelsers genamt Scheichers 431.
Pelt 339.
Peltzer 432.
Pembroke 162.
Pembroke and Montgomery, earl of 138.
Penn 279.
Pennacoët de Kéroualle, de 138: 141.
Penthièvre, gravin van 131.
Pepin-Lehalleur 192.
Per, van de 9.
Péraohon 136.
Perfall, von 186.
Perfall zu Perfall 186.
Périgord, gravin van 130, 138.
Périgord. de Talleyrand- 202.
Pernes de Rochefort, de 132.
Persenaire 200.
Pes(ch), van 365.
Petel. van Polanen 51.
Peters 109.
Petersen 207.
Petrussewicz, von Domin- 206.
Petten, van 334.
Peyrelongue 194.
Pfister 306.
Philippart 193.
Philpot 196.
Piceni 202.
Pickersgrill 188.
Picot de la Meintaye 254, 255.
Pieck 42, 46, 47.
Pieck (van Asperen) 33, 34.
Piélat 108.
Piepers 415.
Pier 334.
Pignatelli 135, 140.
Pilleyster 40.
Pineau 48.
Pino Post 183.
Pins-Montbrun, de 191. 193.
Pintière, de la '190.
Pipenpoy 142-144.
Piraet 40.
Place, la 193.
Planque 278.
Plessis, le Bas du 202.
Plessis-Châtillon, du 189.
Plessis de Grenédan, du 190.
Plum 431.
Pluym 330.
Podewils, von 183.
Poelgeest, van 40, 79, 85, 88-90, 92, 95, 329.
Poel(l), van de 337.
Poitiers, de 129, 131, 141.
Polanen, van * 56-59, 79.
Polanen, van (Wassenaer) 142.
Polanen Petel, van 51.
Polen, koning (prinses) van 124, 134.
Poll, van de 36, 38, 181, 292, 314, 315, 337, 338, 359.
Poll van Gerestein, (van de) 37, 47.
Pompe 40.
Ponte, del 243.
Poodts 192.
Poot 419.
Poperingen, Canin 419.
Popp 209.
Poppel, van (Puppel) 321, 365.
Poppels 327.
Portalon de Rosis, de 190.
Portengen, van 61, 62.
Portugal, koning van 67, 120, 128, 135, 138, 140, 368.
Post, Pino 183.
Posthumum Meijjes 53. 389.
Pos tma 405.
Potier de Novion 133.
Pot(t) 416.
Pottere, de 109.
Poumiès 160, 167, 168.
Praat 415.
Prager 54.
Prange 329.
Prath 182.
Prato, de 247, 250, 332.
Prehn, van 199.
Prescott 172.
Préval, de 191.
Prins 286.
Prom 194.
Prugnes, Villatte des 190.
Prunier 194.
Prüss 209.
Puffelick, van 46, 47.
Puleston 204, 438.
Puppel (Poppel), van 321, 365.
Putte, van den 107.
Putten, van 69.
Puttkamer, von 206.
Putze 206.
Pijnssen 144.
Pyrmont, vorst van Waldeck en 127.

Q

Quack, de 54.
Quarles, van 40.
Quénetain, Hochet de 190.
Quesnoy, du 145, 146.
Quillien, de Kerret de 285.
Quint 70, 313.

R

Ra(c)ket 71.
Radcliffe 197, 438.
Radermacher Schorer 203, 204.
Raephorst, van 61, 62 *, 144, 151.
Raephorst van Bloemesteyn, van 81.
Raephurst, van 81, 88, 90, 92-94.
Raesfeld. van 26.
Rahusen' 199.
Raket, Helfrig 71.
Ram 149, 180, 181, 203.
Rambshausen, van 32.
Ramefort, Durand de 191.
Ramerus, van Brienen van 311, 312. 315.
Ramp 355, 357.
Ramperts 316.
Rande, v. Doetinchem de 329.
Randenrode, van 330.
Randoo 300.
Randwijck, van 106.
Ranst, van 334.
Rappard, van 306.
Rappard, von 333.
Rapsam 9.
Rauh 183. 184. 209.
Ravel d'Esclapon, de 190.
Reck, von 186.
Reede (van Saesfelt), van 143.
Régel, de 194.
Reggers 378.
Regnault de Prémesnil 190.
Reichert, von 186.
Reimer 329.
Reints Bok 281.
Reissem 40, 41.
Remund(t) (Remunde), van 376, 377.
Renaud 106.
Rengers 106.
Renouard 106.
Repelaer 195.
Retman 335.
Reuss van Köstritz 135, 136, 138.
Reutiner 233.
Revenaz 190.
Reyd, van der 326.
Reijerdam, van 278.
Reygersman 69.
Reijnalda 391.
R(e)ijnbout(s) 103, 104.
Reijsen, van 55.
Rhemen, van 149.
Rhenen, van 61.
Rhijn, van 14, 279, 419.
R(h)ijn, van 444.
Ricard de Villeneuve, de 191.
Richard 190.
Ridder van Groenestijn, de 376.
Ridderinkhof 295-298,
Riebeeck, van 337, 338.
Riedesel (d'Eisenbach) 331.
Riedesel zu Josbach 331.
Riedwijck, van 151.
Riemsdijck, van 36.
Riemsdijk, van 298.
Riesen, van 329.
Rietberg, von 333.
Riete, van 415.
Riethorst 32.
Rietjens 325.
Rietveld 289.
Rigail 106.

Rigaud de Vaudreuil, de 190.
Rignac, de Vassal- 343.
Ripema 378.
Ripperbant '78.
Ripperda 141-143.
Ritzen, Merckens genaamd 376.
Rivals 1 9 2 .
Roberts 203.
Roohebrune, Brunet de 180.
Rochefort, de 193.
Rochdoucauld, de la 130, 138.
Rockenthin, von 174.
Rödelstürz 200.
Roder 218.
Roelant 109.
Röell 196, 197.
Roest 315.
Roeters (Roetaerts) 322, 324.
Roey, van 231.
Rohr 224.
Roll-Montpellier, de 191.
Rolshausen, von 186.
Rommerswael dit van der Gracht 328.
Romijn 50.
Roome, van 330.
Roosevelt 334.
Rooyen, van 439.
Roaue-Ordan. de la 189.
Roquefeuil-Montpeyroux, de 194.
Roquette-Buisson, de 191.
Roseboom 166, 171.
Rosekrans 334.
Rosenberg 51.
Rosenberg, prinses van Löwenstein-Wertheim- 120, 130, 135, 137, 140.
Rosenbergh 29.
Rosier 106, 280.
Rosis, de Portalon de 190.
Ross 71.
Rossem, van 204.
Rossignol 192.
Rossum (Rossem), van 90, 92, 94, 322.
Rost van Tonningen 200.
Rothhaas 209.
Rothuis 380.
Rouannais, baron de 141.
Roullet 193.
Roullet de la Bouillerie 175, 189, 190.
Rousseau du Croissi 258.
Roussel d'Inval, de 171.
Rouvière 333.
Rovira, de 192.
Roy, de 298.
Roy, van 414.
Roy de Boisaumarié, le 190.
Ruinen, van 411.
Ruisch 37.
Ruiter, de 385.
Ruiter, Tromp de 385.
Rupe, Zilver 54.
Russwurm, von Gleichen, genannt von 188.
Rustemeyer 209.
Ruter, de 319.
Rutgers 290, 291, 335, 336, 395.
Rutgers van Rozenburg 204.
Ruu(c)k, de 292, 338, 339.
Ruijgers 325.
Ruys de Perez 203.
Ruysch 169, 419, 421.
Ruysschers 107.
Ruyt, van de 147, 149.
Rije 80.
Rylinck 27.
Rijn, van 71, 339.
Rijnestein, van 413.
Rijnestein, Nyewaal van 413.
Rysselenborg, van 70.
Rijswijck, van 312, 318.

S

Saarbrücken, Nassau- 126, 135, 138.
Saarbrücken, van Nassau-Weilburg 135.
Saenredam 16.
Sagazan, de 190.
Sain des Arpentis, de 180.
Sains, de 378.
Saint-George, von 187.
Saint Germain, (de) Vidal de 256 *, 257.
Saint Martin, de 249.
Saint-Sernin, de Laparre de 192.
Saksen (-Polen), van 124, 129, 134.
Salingen, van 69.
Sallan(d)t, van 317, 319.
Saluces, de 172, 173.
Sambucy de Sorgue, de 190.
Sandberg 179, 200.
Sande, van der 313.
Sander 329.
Santhorst, van 78, 80.
Sardinië, koning van 119, 127 129, 133.
Sarrieu, de 191.
Sarton de Jonchay 189.
Sarvaas, du Maschie 200.
Sas 424.
Sasburgh 423.
Sasse, van 358, 359.
Sassele 419.
Saussaye, du Bois de la (du Bois de Las(s)osay) 71.
Savoye, prins(es) van 119, 127, 129, 130, 132, 133.
Savoye-Nemours, van 132
Saxen, van 361.
Sayn, van 270, 271.
Sayn, von 109, 110.
Sayn-Hachenburg, gravin van 125.
Scaf 280.
Scarphuysen (Scarpenhuys), van 28.
Scere 363.
Sceve(n) 363365.
Schaaf 167.
Schaapherder (Schaper) 384.
Schad 228.
Schagen, (van Beyeren) van 144
Schaik, van 377.
Schantz 376.
Schaper (Schaapherder) 384.
Schauenstein, von Buol- 174.
Schay (Schey) 70.
Scheibler, von 363.
Scheidius 332.
Schelling 295
Schelven, van 196, 444.
Schenck 431.
Sc(h)enen 363, 365.
Schermerhorn 334.
S(c)hermertz (Schermerts) 103.
Scherpenhuys(en) (, van, ten) 26-28.
Scherpenzeel 204.
Schettelaer (Schetler, Settelaer) 69.
Scheurleer 338, 339, 377.
Schevickhoven, de Wijs van 418.
Sichey (Schay) 70.
Schiff 331.
Schiffers (Schiffort) 292.
Schild 209.
Schimmelpenninck van der Oye 5, 197.
Schlangen 374, 375.
Schleicher 427, 429, 430, 432, 434.
Schleichers, Pelsers genamt 431.
Schleichers genamt van der Weiden 431.
Schmal 333.
Schmeel 189.
Schmeltzer 329.
Schmidt 282.
Schneider 209.
Schnepper 106.
Schobinger 220.
Schoedirk 299.
Schoonhoven van! Beurden, van 199.
Schoorman 108.
Schorer, Radermacher 203, 204.
Schörlin 222.
Schot, de 69.
Schoten, van 348—351 *, 415.
Schouten 290, 291, 335, 336.
Schouwenburg, de Jong 203.
Schram 42.
Schrassert 170, 179.
Schrassert Bert 165, 179, 200, 201, 438.
Schreuder 261.
Schreurs 326.
Schreven 377.
Schrieck, van (Sgkriech) 294, 426, 433 *.
Swhuack 54.
Schuer (Schuur), van der 70.
Schuitmaker 397.
Schukking 404.
Schultz, von 206.
Schulz 207, 282.
Sohunemann 210.
Schuppe 206.
Schürmann 210.
Schuttrup 288, 289.
Schütz 183.
Schuur (Schuer), van der 70.
Schuurbeque Boeye 52.
Schuurman 71.
Schuyl 108.
Schwarting 332.
Schwartz 71.
Schwedt, van Brandenburg- 139.
Schwencke 289.
Schwerdtfeger 184, 209, 210.
Schwiszucnocker 374.
Scott 205.
Sechehay(e) 106 ,108.
Seele 443.
Seeu 286.
Segonne 191.
Selle, de la 189.
Sels, van Löben 203.
Senden, van 279.
Serrurier 106.
Servaes van Limburch 244 *, 245.
Settelaer (Schettelaer, Schetler) 69.
Sevensma 385, 404.
Sevensma, Tromp 404.
Seventer, van 147.
Sewing 329.
Sèze, de 191.
Sicilië, Bourbon- 118, 119, 127.
Sickinghe 159, 196, 204.
Siegen, van Nassau- 63, 66, 371., 439.
Sil (Zijl), van 355 *.
Sille, de 328.
Silvester à Petra Sancta 211.
Simmern, paltsgraaf van 124.
Simon 184.
Simon Thomas 49, 50.
Simonides 298, 299.
Sissener 183, 207.
Sjouwerman 281.
Slachbrouck, van 63.
Sleyten 41.
Slicher (Slycher) 49, 426, 427 *, 429—432, 434, 435.
Slichtenhorst, van 146.
Sligting 29.
Slooten, van 282.
Slot 442.
Slot, Bruin(s) (Bruinsslot) 442.
Slot, Hoogeboom Bruins 442.
Sloterdijk 385.
Sluysken 315, 317.
Sluyter 31.
Sluijters, van 202.
Slych 427.
Slijp(e) (, van) 426-436.
Slijpers 430.
Smeth, de 106.
Smiets (?) 376.
Smit 8, 339.
Smith 169, 178, 197.
Smith (of Bickford) 103.
Smith, van Hoey 177.
Smythe 372.
Snell 50.
Snellaert 21.
Snethlage 168.
Snikkerieme 58.
Snoeck 8.
Snycke, van Limburg gen. 270, 271.
Solckema 388.
Soldou 145-147.
Solingen, van 316.
Solms, von 108.
Solms-Baruth, gravin van 120. 130, 135, 136, 138.
Sommyèvre, de 189.
Sorel 129, 131, 141.
Sorg 110.
Sorgue, de Sambucy de 190.
Souburgh, van 76.
Sourdis, d'Escoubleau de 132.
Soutman 25.
Soyer 174.
Spaen 339.
Spa(e)r(n)woude (Sperwoude), van 344-358 *.
Spangen, van 329.
Spengler, van 201.
Spies 199.
Spranger 286.
Sprée (, de) (Spreeuw(en)) 71, 72, 298-300.
Sprickmanns 110.
Spruyt 152.
Spycker 349.
Staal 334.
Stadelhofer 437.
Staets 35.
Stalpert van der Wiele 19.
Staverden, van 147, 149.
Steegh, van der 312, 313.
Steen, van 329.
Steenevelt, van 352.
Steengracht 5, 197.
Steenhagen 210.
Steenhuys, van (den,) 37, 38, 47.
Steenhuyse, van 86.
Steenkamp 202.
Steenwijk, de Vos van 204.
Ste(e)rling(h) (Ste(e)rlincx) 31, 32.
Stege, van der (Verstege) 312-314.

Steiger, von 174, 187, 188, 437.
Stem, van de 45.
Steinberg, von 186.
Steinfurt, von 108.
Stellingwerf (f) 389.
Stenersen 196.
Stent 203.
Stepraedt, van 38, 319.
Ste(e)rling(h) (Ste(e)rlincx) 31, 32.
Stern 329.
Sticke 143.
Stirum, van Limburg 130, 137, 196, 197, 203, 266-276.
St. John (Bolingbroke) 177, 178, 197, 438.
St. John-Mildmay 177.
Stoelman 54.
Stok 168.
Stolberg-Gedern, van 138.
Stolte 106.
Stonehewer 198.
Stoop 354.
Stoops 324, 414.
Stork 111.
storm 401, 403, 404.
Stortenbeker 51.
Stötzer 168.
Stourdza 187, 437.
Stoutkind, van Egmond bijgenaamd 150.
Stralen, van 45, 46, 316, 319.
Straten van der 419, 421-426.
Stratenus 165.
Stratmann 333.
Strausz 374.
Strebelau 426.
Streeflant (Strevelands) 95, 99.
Strengnaerts 51.
Strevelands (Streeflant) 95, 99.
Streyt 232.
Stricker 106.
Strohmeyer 187, 437.
Strünkede, van 270, 271.
Struyck 312.
Strijdthagen genaamd Judenkop * 436.
Stuart 124.
Stubbe 110, 170.
Stubenrauch 331.
Stubert 109.
Stumphius 332.
Stiirtz 186.
Stützel 203.
Styrum, van 179.
Suermondt 314.
Suffolck 312.
Superville, de 108.
Swane 197.
Swanenburg 335.
Swanzy 196.
Swart * 67, 178.
Swarte, de 71.
Swarts 71.
Swaving 335.
Swieten, van 67, 80, 143.
Sykes 182.
Sylvanus 377-380.

T

Tachard 196.
Talleyrand-Périgord, de 202.
Talpayrac, de Carayon- 192, 437
Tange 331.
Tanneur, le 195.
Taplin 207.
Tardieu 176, 192.
Tastet, de 174.
Taumans 316.
Teding van Berkhout 434.
Teelkamp 379.
reeuwen 329.
Tegelberg 179, 180, 201.
Teissen genaamd lupers 374.
Tekelenborg 299.
Telchuys 202.
Tellier, Le 176.
Telting 109.
Temp(p)ier 40, 41.
Tenet, Maly de 193.
Tentye 112.
Tera 321.
Terberger 438.
Terhoeven, de 108.
Terwe(n) 337.
Terwogt, Merum 112.
Testas 136.
Testas, de Famars 342.
Tetro(e)de, van 145, 146.
Tettau, von 288.
Teuwsen 173, 183.
Tex, den 196.
Teylingen, van 76, 77.
Theofriel 41.
Thibaud 193, 194.
Thielen 374, 375.
Thierry 41.
Thirion-Montauban 195.
Thois, marquis de 138.
Thomas 182, 205.
Thomas, Simon 49, 50.
Thomsen 207.
Thorenvliet, van 352, 353 *.
Thornburn 191.
Thurn en Taxis, van 109, 139.
Thurneysen 175.
Thursby 178.
Tilly, Tserclaes 369.
Timmer 286.
Timmermans 280.
Tindal 177.
Tjaden 109.
Togt, van der 12.
Tollener 44.
Tollius 298.
Tongeren, van 9.
Tonnerre, de Clermont- 132, 133, 141.
Tonningen, Rost van 200.
Torck 5.
Toulon 106.
Toulongeon, de 172, 173.
Tourzel d'Alègre, de 136.
Toussaint 329.
Trémaudan, de 190.
Trie, de 121.
Trip 425.
Trippel 173.
Tristal 40.
Tromp 289.
Tromp (, van) 383—409.
Tromp, (van) Hettinga 383-409.
Tromp Meesters 385, 404.
Tromp Oppedijk 385.
Tromp de Ruiter 385.
Tromp Sevensma 404.
Tromp Visser 385, 405.
Tromp van Wetzinga 385.
Tronquoy 7.
Tscharner, von 185.
Tschiltschke 173, 208.
Tserclaes Tilly 369.
Tulleken 165.
Turdine. Andrieu de 170.
Turner 205.
Tuuk, Vietor van der 329.
Tuyll van Serooskerken, van 196.
Twickelo, van 143.
Twiss 177, 179.
Tyrconnel, viscount of 162.

U

Ubbema 332.
Uden 298.
Uffelen, van 441.
Umlandt 210.
Unwin 197.
Ursel, van 144.
Usingen, Nassau- 109.
Ustou, Courrèges d' 192.
Utenengh 143, 144.
Uterlyere 364.

V

Vaeck 36, 39-42.
Vaerle, van 25.
Vahl 206.
Vahle 329.
Vaillant de Savoisy 202.
Valckenier 224.
Valden 375.
Valée 192.
Valette 108.
Valk 415.
Valkenburch, vrouwe van 96.
Vallet de Villeneuve (-Guibert) 159, 180, 189, 190. 202.
Vallick 27.
Vaney 192.
Vangelder 330.
Vanozza 130, 137.
Varange, Muguet de 170, 172, 180, 190, 202.
Varick, van 334.
Vassal-Rignac, de 343.
Vauvillars, marquis de Cruzy et de 132.
Vayne (Veen, Vigne), van (de) 295.
Vaynes van Brakell, de 30.
Veen, van 80, 208.
Veen; van (de Vigne, Vayne) 295.
Veer, de 25, 237, 289.
Vegelin van Claerbergen 197.
Velasco, de 136.
Velasquez 135.
Velde, van de 168.
Velde, van den 364.
Veldhuysen, van 426.
Velsen, Oly van 295.
Velzen, van 77.
Vendôme 132.
Verbronchorst 349.
Verburgt 313.
Verclause, de Bargeton 193.
Vereme 35.
Verhees 326.
Verheijden 326.
Verheijen 200, 313.
Verhoef (f) 339, 444.
Verhoeven 7.
Verhouden 325.
Verhulst 330.
Verkuijl 326.
Vermeeren 70.
Vermeulen 379.
Véron 48.
Ver(r) eyck van Bommel 334,335.
Verschoor 180, 201, 202, 438.
Verschuur 179.
Varsteeg 278.
Versteegh 316, 317.
Verstege (van der Stege) 312-314.
Verstralen 291.
Verwey 38.
Vespre 122.
Vessem, van 204.
Vettekeucken 297, 298.
Vexela, le Bron de 198.
Vianen, van 109.
Vianen' (van Beverwaerde), van 92.
Vidal (de Saint Germain) (, de) 256 *. 257.
Viëtor '405.
Vietor, van der Tuuk 329.
Vigelius 106.
Vigne (Vayne, Veen), van (de) 295.
Vignon 251 *.
Vilain 331.
Villandry, Bigot de 106, 108.
Villatte des Prugnes 190.
Villegas, de 330.
Villehelleuc, de la 189.
Villeneuve (, de) 106, 192, 202.
Villeneuve (-Guibert) , Vallet de 159, 180, 189, 190, 202.
Villepail, de Lonlay de 121.
Vincent 53.
Vinck 290.
Vink 339.
Virneburg, von 108.
Virneburg, graaf van Löwenstein-Wertheim- 126.
Visconti (,de Milan) 241-264".
Visscher 339.
Visser 384, 385, 401, 404406.
Visser, Tromp 385, 405.
Vlaanderen, van 142.
Vladeracken, van 321.
Vleeminck 328.
Vlieger, de 331.
Vlier, van der 159, 172, 177, 195, 196, 203, 437. 438.
Vodde 95:
Vogel, de 336.
Voirt (Voor(d)t), van de(r) 43, 47.
Volz 203.
Vonck 37, 279.
Voor(d)t (Voirt), van de(r) 43, 47.
Voorhout, Duyst van 329.
Voorma 152.
Vo(o)rne, van 76, 77, 79, 95, 96.
Voorst, van 149.
Voorst van Beest, van 203.
Voort, van der 294, 416.
Voorthuysen, van 112.
Vorstius 32.
Vorstman 332.
vos 314, 315.
Vos, de 248.
Vos van Steenwijk, de 204.
Voskuyl 61, 378.
Voûte 49, 342.
Vrede, de 42.
Vredenburg (, van) 334.
Vree, de 170.
Vreede 185.
Vries, de 55, 365.
Vries van Gelder 337, 338.
Vries, Ott de 54.
Vrints zu Treuenfeld 174, 186.
Vroom 162, 164, 168, 436.
Vulson, de 211.
Vijgh 33, 40.
Vyvere, van de 380.

W

Wachendorf 209.
Wacker 222.
Wael van Vronesteyn, de 143, 144.
Waelpot 328.
Waelre, van * 29.
Wagtendonk, van 319.
Wakerdorp 298.
Waldeck en Pyrmont, vorst van 127.
Waldner de Freundstein, de 185.
Walhain, graaf van 370.
Wall 197.
Wall, van der 332.
Walland 164, 203.
Walle, van de * 434.
Walle, van der 426, 433 *, 434 *.
Walraven 178, 443.
Walree, van 49.
Wardt, van de 312, 313.
Warnar 200.
Warnas 202.
Wartensleben, von 128, 136.
Wassenaar 152.
Wassenaar van Obdam, van 59.
Wassenaer, van 56—60 *, 72. 82. 84, 85, 87—89, 94-96, 135.'
Wassenaer (van Duvenvoirde), van 5.
Wassenaer Polanen, van 142.
Watering(he), van de(r) 85, 99.
Waveren Pancsas Clifford, Oetgens van 198, 438.
Wedaert 41.
Weede, van 126, 204.
Weegh, van der 322.
Weeghe, van de 327.
Weenix 15.
Weerdenburch, van 43.
Wees 40, 41.
Weese, van 316.
Wegenast 208.
Wegewaert(s) 292.
Weiden, van der 432.
Weiden, Schleichers genamt van der 431.
Weilburg, van Nassau- 109, 125.
Weilburg-Saarbrücken, van Nassau- 135.
Weinbergen, van 69.
Weiss 55.
Wel, van 325.
Welcker 106.
Weldam(me), van 358, 359, 361.
Welderen, de 106.
Welderen, van 35, 37.
Welhouck 354 *. 355, 357. 358.
Welsch, von 109.
Welvelde. van 411.
Wely, van 46, 47,
Wenckom (Wenc(k)u van 42-44, 47.
Wendland. von 185.
Went 50.
Wentzel 306.
Wenzel von, Sternbach 203.
Werden 169.
Werdmüller 228.
Werf, van der 283.
Wermelskircher (Wermelskirchen) 299. 300.
Wermonde, 'van 77, 80, 95, 99.
Wernekinck 333.
Wertheim-Rosenberg, prinses van Löwenstein- 129, 130, 135 137, 140.
Wertheim-Virneburg, graaf van Löwenstein- 126.
Wese. van 377.
Weseí, van 61.
Wesendonck, van 316.
Wesseling 201.
Wessels 444.
Wessem, van 435.
West, van 110-112.
Westerbaen 6, 11-17, 21, 103-105.
Westerholt, van 28.
Westerman 376.
Westrhenen. van 70.
Wettach 219.
Wetzinga, van 385.
Wetzinga, Tromp van 385.
Wever, die 95.
Weijer, van de 329.
Weyerman 332.
Weijnen, van 8.
Wevts 325.
White 204.
Wiarda 109.
Wicht, von 184.
Wiele, Stalpert van der 19.
Wierdsma 180.
Wieringen, van 16.
Wierts 293, 294.
Wigmont, van, 439.
Wil(le)ke(n)s 292, 337.
Willemse 168.
Willemsen (Vilhelmsen) 162.
Williams 205.
Willigen, van der 284.
Willink 415.
Wils 15.
Wilson 294.
Windisch-Graetz. gravin van 120, 137, 140.
Winens 374, 375.
Winkelman 335.
Winkelmann, von 206.
Winsemius 72.
Winter 72.
Winter, van 177.
Wintersteyn 199.
Winthrop 178, 197, 198.
Wisch, van 135.
Wisch, v. d. 332.
Wisschel, van 63.
Wisse, Kies van 25
Witenhorst, van 26.
Witt, de 61—63 *.
Witthem, van 135.
Woerde, de 76, 77.
Woerden, van * 60.
Woerdt, van de 43.
Wolff, van der 103—105.
Wolfswinckel 243.
Wolterink 281.
Wood 204.
Wood, Egerton 281.
Woodcock 161.
Workum, van 316.
Worp, van der 179.
Wou, van 380.
Woude 380.
Woude, van (den) 60 *, 149-151,
Woude van Crayestein. van den 91.
Wou(de)(n)(Wouwe), van (de(n)) 76—102 *.
Woudenberg Hamstra, van 209.
Wou(w), van 306.
Wouwe (Wou(de)(n), van (de(n)) 76--102 *.
Wouwerman 16.
Wulster, van der 32.
Wurmb, von 188.
Wurtemberg, prinses van 127.
Wurtemberg (-Stuttgart), hertog van 139, 371.
Wijck, van 149, 319, 320.
Wycke, vuyter 78.
Wijhe (tot Ysendoorn) (, van) 40.
Wijk, van 339.
Wijlich, van 92.
Wijnands 290.
Wijnants 16.
Wijnbergen, van 42-44, 47.
Wijngaarden, Oem van 66, 359.
Wijngaerden, van 93.
Wyninghen, van 146.
Wijnmalen 278.
Wijs van Schevickhoven, de 418.
Wijten 285.
Wijtsen 21.

Y

Yorke 162, 181, 182, 204, 205, 438.
Ysenbeek 29.
Yserloo, van 373.
Ysselt, Zas van Weldam van 148.
Yvelin de Béville 202.
Yvoy, van Hangest d' 197.

Z

Zaenden, van 96.
Zangrius 211, 212, 215, 217.
Zas van Weldam (van Ysselt) 148.
Zastrow, von 50.
Zeeland, van 321.
Zeeman (genaemt van Oudewerve) 359.
Zegers 200.
Zeller 184, 191.
Ziet 374.
Zilken 329, 375.
Zillessen 332.
Zilver Rupe 54.
Zoute de Lake 66.
Zoutman 406.
Zutter, de 32.
Zuylen, van 426.
Zuylen van Anholt, van 78.
Zuylen van Nyevelt (, van) 37, 107, 196, 306, 380.
Zuylichem, van 313.
Zwaefken, de 28.
Zwarts 71.
Zweibrücken, paltsgraaf (gravin) van 126.
Zijl (Sil), van 355'".
Zijll de Jong, van 279.

Mededelingen van het Bestuur van het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde

Met dit nummer worden medegezonden de bladzijden 53 t.e.m. 68 van het Bijblad, deel 4.

Contributie (abonnementsgeld) 1964.

Aan de leden en abonné's wordt verzocht de contributie c.q. het abonnementsgeld voor het jaar 1964 ad ƒ 25,— ten spoedigste over te maken op postrekening 20910 ten name van de Penningmeester van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde te 's-Gravenhage.

De contributie voor geen maandblad ontvangende echtgenoten van leden bedraagt ƒ 12,50.

Aan hen, die zich hebben geabonneerd op het Bulletin Héraldique International „Archivum Heraldicum", wordt verzocht om aan het bovenvermelde bedrag de kosten van dit abonnement — ƒ 8,50 bedragende — toe te voegen. De penningmeester zorgt voor doorzending naar Lausanne.

Na 1 juni a.s. zal over het verschuldigde bedrag, verhoogd met incasso-kosten, worden gedisponeerd.

OPENSTELLING BIBLIOTHEEK EN ANDERE VERZAMELINGEN VAN HET GENOOTSCHAP.

De bibliotheek en andere verzamelingen van het Genootschap zijn voor leden geopend iedere **maandag van 9½—12 uur en van 14-17 uur** en iedere **zaterdagmorgen van 9x-12 uur.**

PRIJSVERHOGING OVERDRUKKEN MAANDBLAD

Met ingang van 1 januari 1964 gelden voor de overdrukken uit „De Nederlandsche Leeuw" de volgende prijzen:

10 overdrukken 4 pag., voor ƒ 19,25 (elke 10 ex, meer kosten ƒ 0,85);
10 overdrukken 8 pag., voor ƒ 33,— (elke 10 ex. meer kosten ƒ 1 ,10);
10 overdrukken 16 pag., voor ƒ 60,50 (elke 10 ex. meer kosten ƒ 1.65);
10 overdrukken 24 pag., voor ƒ 88,— (elke 10 ex. meer kosten ƒ 2.20).

Overdrukken in een andere omvang en oplaag zullen in dezelfde verhouding berekend worden.

Voor een schatting van de prijs moet men rekening houden met het feit, dat een pagina van een overdruk (aan de hand waarvan de hierboven vermelde prijzen zijn berekend) ± 48 regels telt (en niet ± 64 regels, zoals de kolommen van het maandblad).

Gezien deze prijsverhoging wordt de inzenders van artikelen voor het Maandblad gewezen op de mogelijkheid om — in plaats van overdrukken — extra-nummers tegen de prijs van ƒ 0,65 per nummer te bestellen van de aflevering(waarin het door hen ingezonden artikel is opgenomen. Een zodanige bestelling dient echter — evenals de opgave van het gewenste aantal overdrukken — reeds bij de inzending van de kopij te worden gedaan.

Tevens wordt in verband met het bovenstaande gewezen op het feit, dat — indien zij zulks bij de toezending van de kopij uitdrukkelijk verzoeken — inzenders van een artikel t w e e nummers en inzenders van een bijdrage voor de rubriek „Korte Mededelingen" één nummer gratis toegezonden kunnen krijgen,

Portret Pieter Willem van den Bergh († 1809).

In mijn bezit is een 'geschilderd portret van: *Pieter Willem van den Bergh,* geb. te Heusden als zoon van *Willem Hendrik v. d. B.,* tr. Dordrecht 23 nov. 1760 *Johanna Benckers,* ged. Dordrecht 17 okt. 1728, dr. van *Johannes* en *Elisabeth Dormael. P. W. van den Bergh* werd op 76-jarige leeftijd op 14 juni 1809 in de Grote Kerk te Dordrecht begraven. Het schilderij is op doek, 47 x 39 cm, en is gesigneerd: J. Ponse fecit 1771.

Ik ben bereid dit schilderijtje aan een van de leden van ons Genootschap over te dragen, wanneer zich onder hen afstammelingen of verwanten van de voorgestelde zouden bevinden.

J. W. Niemeijer, De Erven 26, Broek in Waterland.

GEMEENTE ARCHIEF SCHIEDAM.

Sedert enkele jaren is ons archief de eerste en de derde woensdag van iedere maand van 19.30 tot 22.30 uur geopend.

In verband met personeelstekort zal vanaf 1 april a.s. de opening op de derde woensdag komen te vervallen. Tot nadere aankondiging zal dus alleen op de eerste woensdagavond van de maand ons archief geopend zijn.

de wnd. Archivaris: Aart C. de Voogd v. d. Straaten

VRAAG EN AANBOD,

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en *niet voor de handel.*

De Hoofdredacteur beslist als enige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangebodene.

Ter bestrijding van de kosten van deze rubriek dient vooreerst ƒ 0,75 te worden overgemaakt, desgewenst in postzegels, aan de hoofdredacteur; plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

T e r o v e r n a m e g e v r a a g d :
Bijblad Deel 2, eventueel zonder band, desnoods 3 delen compleet in band gebonden.
Mr. J. F. van West de Veer, Dedelstraat 18, 's-Gravenhage.

G e z o c h t :
De Vrije Fries, Mengelingen uitgegeven door het Friesch Genootschap, het eerste stuk van het 4e deel. (1845).
41e Verslag over het jaar 1868-1869 en het 58e Verslag over het jaar 1885-1886 der Handelingen van het Friesch Genootschap.
Bijdragen tot de Geschiedenis en Oudheidkunde inzonderheid van de Provincie Groningen onder red. van Dr. G. Acker Stratingh, Mr. H. 0. Feith en Mr. W. B. S. Boeles, deel I (1864).
Dr. F. S. Sixma Baron van Heemstra, De Colckhof, Laag-Zuthem.

B o d g e v r a a g d o p :
Maandblad „De Nederlandse Leeuw" 1912—1963 (jaargang 1919 ontbreekt), gedeeltelijk gebonden, gedeeltelijk in lasse afleveringen. Minimumprijs ƒ 275,—.
V o o r t s a a n g e b o d e n :
Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland, De praktijk van het Leenrecht in Gelderland ƒ 3,-.
Jhr. Mr. E. A. van Beresteyn, Geschiedenis der Johanniterorde in Nederland tot 1795. ƒ 3,—.
Dr. W. F. Leemans, van Heemstralaan 13, Arnhem.

T e k o o p a a n g e b o d e n :
Ned. Adelsboek jaarg. 1924 t.e.m. 1932, 1935, 1936 (bij sommige oudere ex. bindwerk gesleten) à ƒ 5,-.
Excl. porto. (Indien geen reactie binnen een week, is het gevraagde reeds verkocht).
Mr. B. van Haerma Buma, Tiaralaan 9, Workum.

A a n g e b o d e n : „Singraven". De geschiedenis van een Twentsche Havezate door Prof. Dr. Karl Döhmann en W. H. Dingeldein. Uitgegeven in 1934 in 165 genummerde exemplaren, welke bestaan uit 4 delen. Het aangeboden exemplaar draagt het nummer 164. De boeken verkeren in zeer goede staat.
C. de Bruin Fzn., Arnhemse Bovenweg 143 te Driebergen.

Mededelingen van het Bestuur ‘ván het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde

BIJEENKOMST GROEP NOORD-HOLLAND

donderdag 10 december 1964 te 20 uur in „Krasnapolsky” (ingang Kleine Zaal), Warmoesstraat te Amsterdam.

Ir. Ch. C. van der Vlis zal spreken over „De geschiedenis en restauratie van de Waalse Kerk te Haarlem” als inleiding tot een bezoek aan die Eglise Wallone.

BIJEENKOMST GENEALOGISCHE SOCIËTEIT ZEIST

zaterdag 12 december 1964 te 15 uur in Hotel Figi te Zeist,

Dr. H. Bruch zal een verhandeling houden over „De graven van het Hollandse Huis: wat weten wij eigenlijk van die Dirken en Florissen?“.

Introductie, na voorafgaande aanmelding, gaarne toegestaan,

Met dit nummer worden medegezonden de bladzijden 149 t.e.m. 164 van het Bijblad, deel 4.

Contributie (abonnemenfsgeld) 1965.

Aan de leden en abonné’s wordt verzocht de contributie c.q. het abonnementsgeld voor het jaar 1965 ad ƒ25,— ten spoedigste over te maken op postrekening 20910 ten name van de Penningmeester van het Koninklijk Nederlands& Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde te ‘s-Gravenhage.

De contributie voor geen maandblad ontvangende echtgenoten van leden bedraagt ƒ12,50.

Aan hen, die zich hebben geabonneerd op het Bulletin Héraldique International „Archivum Heraldicum”, wordt verzocht om aan het bovenvermelde bedrag de kosten van dit abonnement —ƒ8,50 bedragende — toe te voegen. De penningmeester zorgt voor doorzending naar Lausanne.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat abonnés, van wie niet vóór 31 dec. 1964 de schriftelijke opzegging van het abonnement op „Archivum Heraldicum” is ontvangen, zijn gehouden het abonnementsgeld van jrg. 1965 te voldoen.

OPENSTELLING BIBLIOTHEEK EN ANDERE VERZAMELINGEN VAN HET GENOOTSCHAP,

De bibliotheek en andere verzamelingen van het Genootschap zijn voor leden geopend iedere **maandag van 9 x-12 uur en van 14-17 uur,** en iedere **zaterdagmorgen van 9½—12 uur.**

GEVONDEN ZEGELRING MET ONBEKEND WAPEN+

Jongstleden augustus werd gevonden te Amsterdam op het Leidsche Bosje een geheel gouden dameszegelring, met volgende omschrijving: gekwartilleerd schild, ruitvormig met als eerste en vierde kwartier een naar rechts ziende, met hoofddoek omwonden, morekop en als tweede en derde kwartier een op land staande palmboom, waarschijnlijk op een gouden veld. Naspeuringen van de politie leverden geen succes op.

Nadere informatie te verkrijgen bij: de Heer *R. V. Roelofs, ec.* bacc., *Noordsingel 118, Rotterdam -1.*

CATALOGUS TENTOONSTELLING „DELFT’S VERLEDEN”+

Ons mede-lid de Heer C. *D. Goudappel, Maerten Trompstraat 20, Delft,* heeft voor belangstellenden ongeveer 50 exemplaren ter beschikking van de catalogus der tentoonstelling „Delft’s Verleden”, mei-juni 1964 te Delft gehouden. *Portokosten ad 15 ct. gaarne in postzegels of op zijn postrekening 131160,*

VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en **niet voor de handel.**

De Hoofdredacteur beslist als enige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangebodene.

Ter bestrijding van de kosten van deze rubriek dient vooreerst’ ƒ0,75 te worden overgemaakt, desgewenst in postzegels, aan de hoofdredacteur; plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

Bod gevraagd op: Publications de Limbourg, dl. 75-97, jaargang 1939-1961, met het register op dl. 1—75 (1864—1939), samen 15 banden (ingenaaid).

Gemeente-archief Tilburg.